

T.C.

**SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

ISPARTA YÖRESİ GELENEKSEL KUTLAMALARI

**Gülşah YİĞİT
1030205085**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
Doç Dr. Halil Altay GÖDE**

ISPARTA 2015

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum“İSPARTA YÖRESİ GELENEKSEL KUTLAMALARI”adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.

Gülşah Yiğit

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

Öğrencinin Adı Soyadı	Gülşah YİĞİT	
Anabilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı	
Tez Başlığı	Isparta Yöresi Geleneksel Kutlamaları	
Yeni Tez Başlığı ¹ (Eğer değişmesi önerildi ise)		
Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği hükümleri uyarınca yapılan Yüksek Lisans Tez Savunma Sınavında Jürimiz 28/09/2015 tarihinde toplanmış ve yukarıda adı geçen öğrencinin Yüksek Lisans tezi için; ☒ OY BİRLİĞİ ☐ OY ÇOKLUĞU² ile aşağıdaki kararı almıştır. ☒ Yapılan savunma sınavı sonucunda aday başarılı bulunmuş ve tez KABUL edilmiştir. ☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda tezin DÜZELTİLMESİ³ kararlaştırılmıştır. ☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda aday başarısız bulunmuş ve tezinin REDDEDİLMESİ⁴ kararlaştırılmıştır.		
TEZ SINAV JÜRİSİ	Adı Soyadı/Üniversitesi	İmza
Danışman	Doç Dr. Halil Altay GÖDE	
Jüri Üyesi	Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖZÇELİK	
Jüri Üyesi	Yrd. Doç. Dr. Mehmet Sürur ÇELEPİ	
Jüri Üyesi		
Jüri Üyesi		

¹ Tez başlığının DEĞİŞTİRİLMESİ ÖNERİLDİ ise yeni tez başlığı ilgili alana yazılacaktır. Değişme yoksa çizgi (-) konacaktır.

² OY ÇOKLUĞU ile alınan karar için muhalefet gerekçesi raporu eklenmelidir.

³ DÜZELTME kararı için gerekçeli jüri raporu eklenmeli ve raporu tüm üyeler imzalamalıdır.

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM-ÖĞRETİM VE SINAV YÖNETMELİĞİ Madde 28-(4) Tezi hakkında DÜZELTME kararı verilen öğrenci sınav tarihinden itibaren en geç üç ay içinde gereğini yaparak tezini aynı jüri önünde yeniden savunur.

⁴ Tezi REDDEDİLEN öğrenciler için gerekçeli jüri raporu eklenmeli ve raporu tüm üyeler imzalamalıdır. Tezi reddedilen öğrenci, yeni tez konusu belirler.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
ÖN SÖZ	ix
GİRİŞ	1
1. ISPARTA İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER	1
2. ISPARTA İLÇELERİ	5
2.1. Merkez İlçe	5
2.2. Aksu	6
2.3. Atabey	6
2.4. Eğirdir	8
2.5. Gelendost	10
2.6. Gönen	10
2.7. Keçiborlu	11
2.8. Senirkent	11
2.9. Sütçüler	12
2.10. Şarkiakarağaç	14
2.11. Uluborlu	14
2.12. Yalvaç	16
2.13. Yenişerbademli	17
3. KELİME VE KAVRAM OLARAK “KUTLAMA”	18
4. GELENEKSEL KUTLAMALARIN TARİHİ	24
5. TÜRK DESTANLARINDA KUTLAMALAR	29
5. 1. Oğuz-Kağan Destanı	29
5. 2. Manas Destanı	30
5. 3. Ergenekon Destanı	32
5. 4. Dede Korkut Oğuznameleri	34
6. GÜNÜMÜZDEYÖRESEL KUTLAMALAR	37
7. GELENEKSEL KUTLAMALARLA İLGİLİ ÇALIŞMALAR	45
1. BÖLÜM	49
1. GELENEKSEL KUTLAMALARIN SINIFLANDIRILMASI	49

2. ISPARTA YÖRESİGELENEKSEL KUTLAMALARININ	
SINIFLANDIRILMASI.....	53
2.1.MEVSİMLİKVERİTÜEL KÖKENLİ KUTLAMALAR.....	55
1. Hıdrellez.....	57
a. Türk Kültüründe “Hıdrellez” Geleneği	57
b. Hızır-İlyas Kültü ve Hızır’ın Isparta Halk İnançları Arasındaki Yeri	59
c.Uygulamalar	62
2. Nevruz	72
a. Türk Kültüründe“Nevruz” Geleneği	72
b. Uygulamalar	74
3. Bağbozumu	84
4. Yağmur Duası	87
5. Çoban Bayramları	93
6.Gelincikana Adak Kutlamaları.....	104
7. Bağkonak Su Gözü Adak Kutlamaları.....	107
8. Lodos’un KızıPoyraz’ınOğlu	110
9. Hasır Yakma.....	112
10. Ahilik Geleneği	114
11. Oda Yakması.....	120
2.2. YÖRESEL ŞENLİK VE FESTİVALLER.....	124
2.2.1. GIDA FESTİVALLERİ.....	126
1. Gelenedost Elma Festivali.....	127
2.Gönen Geleneksel Kurufasülye Günü.....	129
3. Senirkent Kültür Sanat ve Üzüm Festivali.....	131
4. Senirkent Büyükkabaca Elma Festivali	133
5. Sütçüler Dut Pekmezi ve Turizm Festivali	134
6. Şarkikaraağaç Helva ve Kızıldağ Milli Parkı Kültür Sanat Festivali	136
7. Uluborlu Kiraz Festivali ve Yağlı Pehlivan Güreşleri	139
2.2.2. ANMA KUTLAMALARI	143
1. Gelendost Miryokefelon Zaferini Anma Kutlamaları.....	145
2. Gönen Gümüşgün Tez Mehmet ve Sinan Baba Anma ve Aşure Yemeği	148
3.Senirkent Uluğbey Seyit Veli Baba Sultan’ı Anma ve Pilav Festivali	151

4. Yakaören Köyü Aslan Baba Aşure Şöleni	157
5. Yunus Emre'yi Anma Kültür- Sanat Etkinlikleri ve Aşure Şenliği	158
2.2.3. YAYLA ŞENLİKLERİ.....	162
1. Aksu\ Anamas Çayır Yaylası Yörük Şöleni	164
2. Aksu Sofular Köyü Karaçakal Yörük Şöleni	168
3. Eğirdir Çatmalı Yaylası Eski Yörükler Yayla Şöleni	170
4. Eğirdir Havutlu Köyü Geleneksel Yörük Şöleni	172
5. Şarkikaraağaç Gedikli Köyü Sindel Yaylası Yörük Şöleni	173
6. Yalvaç Taşevi Yörük Şöleni	178
7. Yalvaç\ Sücüllü Geleneksel Kültür, Turizm, Sünnet ve Yörük Şöleni.....	179
2.2.4. KÜLTÜR- SANAT- TURİZM VE DİĞER KUTLAMALAR.....	181
1. Aksu- Eğirdir Doğa Sporları Şenliği.....	181
2. Eğirdir Su Şenlikleri Triatlon Yarışları ve Şiir Akşamları.....	185
3. Eğirdir Oluklacı Şenlikleri	189
4. Eğirdir Barla'da Birlik ve Dayanışma Günleri	190
5. Eğirdir Pınar Pazarı Şenlikleri	191
6. Güneykent Gül ve Hasat Festivali	193
7. Isparta Gül Halı Kültür ve Turizm Festivali	195
8. Keçiborlu İncesu Kültür Festivali	198
9. Koçularlılar Dostluk Şöleni ve Yağlı Pehlivan Güreşleri	198
10. Yaka Çevre Günü Şenlikleri	199
11. Yalvaç Pisidia Antiocheia Kültür Turizm ve Sanat Festivali	201
12. Yalvaç Körküler Kasabası Kardeşlik ve Sevgi Festivali	204
13. Yalvaç Çamharman (Köstük) Şenliği	205
14. Yenişerbademli Pınar Gözü Kültür Şenlikleri	206
2.BÖLÜM	209
ISPARTA YÖRESİGELENEKSEL KUTLAMALARININ YAPISI	209
1.ADLANDIRMA	209
2.ZAMAN	211
3.MEKÂN	212
4.KUTLAMA.....	213
4.1.Hazırlık.....	213

4.2. Açılış	219
4. 3. Yemek	221
4. 4. Oyun- Yarışma- Ödül.....	224
4.5. Kapanış.....	236
3. BÖLÜM	238
ISPARTA YÖRESİ GELENEKSEL KUTLAMALARININ İŞLEVLERİ	238
1. EKONOMİK İŞLEVLER	239
2. SİYASÎ İŞLEVLER.....	244
3. SOSYAL VE PSİKOLOJİK İŞLEVLER	249
4. KÜLTÜREL İŞLEVLER.....	250
5. DİNÎ İŞLEVLER	253
SONUÇ	256
KAYNAKÇA.....	262
KAYNAK ŞAHISLAR	269
EKLER.....	271
ÖZ GEÇMİŞ	294

ÖZET

ISPARTA YÖRESİ GELENEKSEL KUTLAMALARI

GÜLŞAH YİĞİT

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

BÖLÜMÜ YÜKSEK LİSANS TEZİ, 270 SAYFA, EYLÜL 2015

Sözlü, yazılı ve görsel kültür olanaklarından yararlanan geleneksel kutlamaların; kültürün korunmasında ve aktarılmasında, toplumsal düzenin devam ettirilmesinde önemli katkısı bulunmaktadır. Bu çalışma, UNESCO’nun “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması” sözleşmesinde 5 maddede ele alınan halk kültürünün bir alt kategorisi olan “Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler” in koruma altına alınmasını sağlamak amacıyla hazırlanmıştır.

Isparta yöresinde ritüelistik özellik gösteren mevsimlik kutlamalar geçmişten bugüne kültürel bellekten yararlanarak kuşaktan kuşağa geleneksel bilgi ile aktarılmaktadır. 1980’li yıllardan sonra yerel yönetimler; yöreyle özdeşleşmiş ürünle, yörede yaşanan tarihsel bir olay veya yörede yaşadığı varsayılan tarihî bir şahsiyetin adıyla yöresel imge oluşturarak kutlamalar düzenlemektedir. Bu kutlamaların içeriklerinin daha da genişletilmesi için kültür, kültür-sanat, kültür-turizm ifadeleri kullanılmaktadır.

Isparta yöresi geleneksel kutlamalarının temel işlevi halkın eğlenme ihtiyacını karşılamaktır. Diğer işlevlerinden biri de o yörenin folkloristik özellikleri üzerinden kültür turizmi ile ekonomisini yerelden ulusala, ulusaldan küresele taşımaktır.

1980’li yıllardan sonra kültürün bir endüstri haline dönüşmesi, aynı türden ya da çok az farklı türden kutlamaları oluşturmuştur. Yörede özellikle kitle iletişim araçlarının kullanım alanlarının artması ile birlikte kentli kutlama yaşamına hayranlık, kutlamaları özensiz taklit ortamlarına dönüştürmektedir. Bu değişimi kutlamayı organize edenler ve halktan kimi kesim çağdaşlaşmanın, modernleşmenin kaçınılmaz sonucu olarak değerlendirirken kimi kesim de geleneksel kutlama kültürünün yok olduğunu düşünmektedir. Sonuçta yörenin kültür turizmi ve ekonomisine katkısı olsa da kutlamalar; yerelliğini, öznelliğini, özgünlüğünü ve en önemlisi de ritüellerini yitirerek salt eğlenceye yönelik tek türden faaliyetler bütünü haline gelmeye başlamıştır.

Anahtar kelimeler: Isparta yöresi, kutlamalar, ritüeller, yöresel imge, kültür turizmi ve ekonomisi.

ABSTRACT

TRADITIONAL FESTIVALS IN THE PROVINCE OF ISPARTA

GÜLŞAH YİĞİT

**SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY DEPARTMENT OF TURKISH
LANGUAGE AND LITERATURE THE MASTER THESIS, 270 PAGES,
SEPTEMBER 2015**

Traditional festivals, which benefit from oral, written and visual cultural elements, greatly contribute to the preservation and transfer of culture and maintenance of social order. This study has been done in order to help take under preservation “social practices, rituals and festive events”, a subcategory of folk culture and which are addressed in 5 articles of the Convention for the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage by UNESCO.

Ritualized seasonal festivals celebrated in the province of Isparta, Turkey are handed down from generation to generation by way of traditional knowledge. Since 1980s, local governments have been organizing festive events for a product identified with the province, for a historic event which took place in the region or in the name of a historical figure who is assumed to have lived in the province. Terms such as culture, culture-art, and culture-tourism are used in order to expand the scope of the festival.

The basic function of the traditional festive events held in Isparta is to provide entertainment for the local people. Yet another function is to raise, through local folkloric aspects, cultural tourism and economy first to national and then to global levels.

From 1980s on, with the fact that culture has transformed into an industry especially with more and more widespread mass media, admiration for the urban celebrations is turning festive events into characterless unauthentic celebrations. While organizers and some of the public consider this as the inevitable result of modernization, others believe that traditional ways of celebration are slowly disappearing. To conclude with, festive events, though they may contribute positively to the local tourism and economy, have lost their characters, originality and most importantly the rituals, becoming uniform activities intended for only pleasure.

Key Words: The province of Isparta, festive events, rituals, local image, cultural tourism and economy.

ÖN SÖZ

Kutlamalar, insan yaşamının başlangıcından itibaren her dönemde gerçekleştirilen, halkın çeşitli sebepler bularak temelde eğlenmek ve dinlenmek ihtiyacını karşılamak için oluşturulan geleneksel uygulamalardır.

20. yüzyıla damgasını vuran küreselleşme, halkların çeşitli kültür alanlarını etkisi altına alarak gelenekleri etkilemektedir. Gelenek, bir toplumun sahip olduğu sürdürülebilir maddî ve manevî kazanımlardır. Toplumlar, kültürel kazanımlarını nesilden nesile aktararak geçmişle bugün arasında bağ kurmaktadır. Alıcı nesil kendi dönemi ve şartları içerisinde gelenekleri yeniden yapılandırmakta ve alıcı nesil tarafından anlamlandırılmayan gelenekler günden güne eski önemini yitirmekte hatta kaybolmaktadır. Bu durumda küreselleşme ile geleneksel kültür sentezlenerek farklı uygulamalar ortaya çıkmaktadır. Bu uygulamalar içerisinde kültür ortamlarından biri olarak da adlandırabileceğimiz geleneksel kutlamalar vardır.

Kısa adı UNESCO olan Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatının 17 Ekim 2003 tarihî nde Paris’te toplanan 32. Genel Konferansı’nda “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi” imzalanmıştır. Bu sözleşmede Somut Olmayan Kültürel Miras; toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar olarak tanımlanmıştır. “Isparta Yöresi Geleneksel Kutlamaları” adlı çalışma bu tanımdan yola çıkarak hazırlanmış ve “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması” sözleşmesinde 5 maddede ele alınan halk kültürünün bir alt kategorisi olan “Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler” in gelecekte de koruma altına alınmasını sağlamak amacıyla hazırlanması gereken envanterlere katkı olacağı düşünülmüştür.

Araştırma alanı olarak seçilen Isparta merkez, ilçe, kasaba ve köylerinin kültürel zenginliği geleneksel kutlamalara çeşitlilik katmıştır. “Bugünü çözümleyip, geleceği kurgulamak” (Özdemir 2005) için ilk olarak yapılması gereken şey geleneklerin derlenmesi ve anlaşılabilir bir şekilde tahlile tabii tutulmasıdır. Bu doğrultuda kutlamalar bağlamları ile birlikte derlenmiştir. Tez boyunca kutlamaların tahlili yapılarak kutlama kalıpları ortaya konuldu ve böylece değişen ve değişmeyen yönlerine işaret edilerek “modern şartlar” altında yeniden “gelenekselleştirilen” kutlamaların günümüz kültür turizmi ve ekonomisini nasıl etkilediği üzerinde duruldu.

Tezin konu başlığını; kutlamanın niteliğine göre değişen şenlik, şölen, anma töreni, festival vb. gibi farklı adlandırmalarla karmaşıklık oluşturmaması içindaha kapsamlı olduğunu düşünerek “kutlama” başlığı altında topladık.

Tezimizi önsöz, giriş, üç bölüm, sonuç ve kaynakça kısımlarından oluşturduk. Giriş bölümünde, öncelikle araştırma alanı Isparta ve ilçelerinin tarihî, coğrafi ve sosyo-kültürel özelliklerine detaya girmeden yer verdik. Daha sonrakutlamaları, kelime ve kavram olarak tanımladık. Kutlamaların; tarihî süreçteki vebelli başlı Türk destanlarındaki yerine ve günümüzdeki yöresel kutlamaların küreselleşmenin etkisi ile içeriklerinde nasıl bir değişim geçirdiğine daha önce yapılmış akademik çalışmalardan yararlanarak yer verdik. Son olarak da Türkiye geneli ve Isparta konulu kutlamalar üzerine yapılan çalışmalardan taramalar sonucu ulaşabildiklerimize yer verdik.

Birinci bölümde, öncelikle geleneksel kutlamaların tasnif denemeleri hakkında bilgi verdik. Daha sonra Isparta yöresi geleneksel kutlamalarını Nebi Özdemir’in tasnifini esas alarak, mevsimlik ritüel kökenli kutlamalar ve yöresel şenlik\festivaller olarak iki sınıfta değerlendirdik. Kaynak şahıslardan edinilen bilgilerle derlenen kutlamaların; ne zamandan itibaren ve hangi tarihler arasında, kimler tarafından, ne şekilde, nasıl bir ritüelistik\ uygulama özellikleri olduğu hakkında bilgi verdik.

İkinci bölümde, kutlamaların adlandırma, zaman, mekân ve kutlama biçim ve içerikleri açısından yapısal özelliklerini inceledik.

Üçüncü bölümde, kutlamaların işlevsel halkbilim kuramına göre ekonomik, siyasî, dinî, sosyal-psikolojik ve kültürel işlevleri üzerinde durduk.

Tez konusunu belirlememde ve uzun zaman alan tamamlanma sürecinde desteğini esirgemeyip bana yol gösteren danışman hocam Doç. Dr. Halil Altay Göde’ye, çalışmam sürecinde metinlerimi titizlikle okuyarak yapıcı ve yol gösterici eleştirileriyle tezimin şekillenmesinde büyük emeği olan değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Mehmet Özçelik’e teşekkür ederim.

Yüksek lisans yapmaya karar verdiğim andan yüksek lisans tezimi bitirdiğim ana kadar hep yanımda olan maddî ve manevî desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen aileme, en çok da derlemelerde bana eşlik eden babama teşekkür ederim.

2977-YL-11 numaralı “Isparta Yöresi Geleneksel Kutlamaları” adlı bu tez çalışması, Süleyman Demirel Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Koordinasyon Birimi’nin desteği ile hazırlanmıştır.

GİRİŞ

1. ISPARTA İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

Isparta ili, Akdeniz Bölgesi'nin batı bölümünün iç kesiminde yer alır. “Göller Yöresi” olarak da adlandırılan bölgenin merkezi konumunda olan il; doğusunda Konya, güneyinde Antalya, güneybatısında Burdur, batı ve kuzeyinde Afyon illeri ile komşudur.

Isparta adının kaynağı hakkında çeşitli görüşler vardır. Konya Vilayeti Salnâmesi'ne göre; Yunanistan'da bulunan Isparta şehrinin milattan 330 sene önce Büyük İskender tarafından zabdedilmesinden dolayı muharebe esnasında dağılan ahalisi buralara hicret etmişler, dağlara ve dereler içine evler, tapınaklar inşa etmeleri sebebiyle yeniden şehir kurmuşlar ve buraya daha önce yaşadıkları şehrin ismini vermişlerdir.

Böcüzâde Süleyman Sami'nin Isparta Tarihî'nde; Yunanistan'daki Isparta şehrinin kötü havası yüzünden yöre halkı yazları şimdiki Isparta'yı yayla edinerek hayvanlarını burada gütmüşler; beldenin havasının ve suyunun güzel olduğunu görmüşler, ayrıca memleketlerinin milattan 400 yıl kadar önce depremden harap olmasından buralara gelmişler ve burayı yurt edinmişler. Bu yerleşim yerine de eski şehirlerinin ismini vermişler. İbn-i Battûda'da Sabarta (Yunanca Patara karşılığı olarak) şeklinde gösterilmektedir. Kâmus-u'l Alam'da ise ism-i kâdimi Baris olmakla Rumca “İsbarita” olduğundan bundan galat olarak Isparta denilmiştir. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, Isparta adının “Baride” kelimesinden geldiğini bu kelimenin Hititçe, belki de Lidya dilinden gelmiş bir sözcük olduğunu, Yunan göçmenlerin Anadolu'ya gelmelerinden sonra Baride ismine “eis” takısını ekleyerek, “İsbarida” dediklerini söylemektedir. Daha sonra “Eis Baride” kelimesini Türkler Isparta şeklinde telaffuz ettiklerinden şimdiki şekliyle kalmıştır (Böcüzade, 2012: 10).

Isparta'nın kimler tarafından ve ne zaman kurulduğu sorularının net bir cevabı olmasa da günümüze kadar ulaşmış kimi yazılı kaynaklara ve tarihî kalıntılara dayanarak, M.Ö. VI. asırdan itibaren çeşitli medeniyetleri barındıran bir kent özelliği gösterdiği araştırılan kaynaklarda görülmektedir.

Yöreye yerleşme tarihî, Paleolitik (Eskiçağ) dönemde başladığı ve MÖ 2000’lerde ise Pisidya bölgesi, Luvi ve Arzava topluluklarının yerleşme alanı olduğu bilinmektedir. Nitekim Bozanönü ovasında bulunan Kapalıin Mağarası kalıntıları Paleolitik dönemin izlerini taşımaktadır. Yine yapılan araştırmalar neticesinde Baladız’da Mezolitik (Orta Taş) Çağına ait Mikrolit adı verilen çakmak taşları bulunmuştur. Hititler siyasî bir güç olarak ortaya çıktıktan sonra yöreye ilgi duymuşlar ancak kesin bir egemenlik kuramamışlardır. MÖ 1200’lerde “Ege Göç Kavimleri” adı verilen topluluklar, Balkanlardan gelerek Anadolu’nun siyasî yapısını bütünüyle değiştirmişler. Bu toplulukların en önemlilerinden Frigler MÖ 8. yüzyıldan sonra giderek güçlerini kaybetmiş ve bu topraklarda Lidya devleti egemenliğini kurmuştur. Lidyalılar Isparta yöresinde uzun süreli yerleşik güç oluşturamamışlar ve onlardan sonra yöreye Büyük İskender egemen olmuştur. Büyük İskender’in ölümü üzerine Isparta sırası ile Bergama krallığının, Romalıların ve Bizanslıların yönetiminde bulunmuştur. Selçukluların Batı Anadolu’da denetimi kesin olarak ele aldıkları 1204 yılına kadar Bizanslıların egemenliği devam etmiş.

Isparta ve çevresi orta çağda İslam devletleriyle Bizanslılar arasındaki savaşlarda da etkin bir rol oynamıştır. Kısa bir dönem de olsa Abbasiler döneminde güçlü bir Arap ordusu Isparta’yı almayı başarmıştır. İslam devletlerinin Anadolu’ya akınları 10. yüzyıla kadar sürmüş ve 8. Yüzyıl başlarında kısa bir süre Abbasi yönetimine giren kentin adı Arap kaynaklarında “Sabart” olarak geçmektedir.

Türklerin Isparta’ya ne zaman hâkim olduğu konusu ise kesin değildir. Bazı kaynaklara göre 1082’de Süleyman Şah zamanında, bazı kaynaklarda ise 1204 yılında Anadolu Selçuklu Sultanı III. Kılıçaslan zamanında alındığı iddia edilmektedir. XIII ve XIV. yüzyıllarda başta Kayılar olmak üzere Afşar, Çavdar, Bayındır, Bayat, Kınık, Salur, Eğmür gibi Oğuz boyları gelip yöreye yerleşmişler ve böylece Isparta ve çevresinin Türk-İslam merkezi haline gelmesini sağlamışlardır(Koç, <http://www.ispartaya.com>).

Selçuklular dönemindeki Isparta’yı Selçuklu tarihçisi İbn Bibi, Isparta kalesinin ve vilayetinin Anadolu Selçuklu Sultanı III. Kılıç Arslan zamanında, 1204 yılında Selçuklular tarafından fethedildiğini yazmaktadır. Isparta merkezinde Selçuklulardan günümüze intikal etmiş, en eski Selçuklu eseri olan Ulu Cami 1299 tarihîni

taşımaktadır. İbn Bibi, burayı havası ve suyu ile meşhur bir vilayet olarak anlatmaktadır.

Anadolu Selçuklu sultanı III. Kılıçaslan devrinde, 1203 yılında Eğirdir, Borlu, Yalvaç ve Antalya fethedildikten sonra buralara Hamid Bey'e bağlı Türkmen aşiretleri yerleştirildi. Bundan bir asır sonra Hamid Beyin torunu Dünder Bey dedesinin ismine izafen Hamidoğulları beyliğini kurmuştur. Bazı kaynaklar da Yomutlar olarak da bilinir(Ün, 1935: 209 – 211).

Hamidoğulları Isparta ve havalisinde yüz yıla yakın saltanat sürmüşler, H. 783 (M. 1382) de Sultan Murad Hüdavendigâr'ın saltanatı sırasında, Germiyanoglu kızının Yıldırım Bayazıt'a nişanlanıp, düğün törenlerine başlandığında Kemaleddin Hüseyin Bey'in, Hamidelinden Kütahyaya hem hudut ve yakın olan kazaların Sultan Murad idaresine geçmesinin kabulünü Sultan Murad'dan rica etmesiyle Germiyanoglu tarafından satın alınan yerlerin anahtarlarının (kızının çeyizi olarak) Bayazıt Han'a takdim edildiği ve o tarihten sonra Isparta, Seydişehir, Beyşehir, Yalvaç, Akşehir kaza ve sancaklarının Osmanlı ülkesine katıldığı bilinmektedir(Böcüzade, 2012: 39).

Hamitoğulları Beyliği döneminde Isparta'ya gelmiş olan ünlü Seyyah İbn Batuta, şehri bakımlı, zengin çarşıları olan, sayısız ırmak, bağ ve bostanları bulunan bir nezih belde olarak tanımlamaktadır. Hisarının yüksek bir dağ üzerinde olduğunu belirtmektedir. Hamitoğlu Kemaleddin Hüseyin Bey, 1374 yılında yaptığı bir antlaşmayla, Isparta'yı Eğirdir, Karaağaç, Beyşehir, Seydişehir ve Yalvaç ile birlikte 80 bin altın karşılığında Osmanlı devletine vermiştir. 1390 yılında Kemaleddin Hüseyin Bey'in ölümüyle Isparta ve çevresi Osmanlı topraklarına kesin olarak katılmıştır.

Osmanlı topraklarına katılan Isparta merkezi yönetime, merkezi Kütahya olan Anadolu Eyaletinin bir sancağı olarak katılmıştır. Bu yeni sancağın yönetimi Kutlu Bey'e verilmiştir. Kutlu Bey 1417 yılında Ulu Camiyi onartmış ve bu cami günümüze kadar ayakta kalabilmiştir. Zaman zaman Osmanlılarla Karamanoğulları arasında el değiştiren Hamitili, II. Murad döneminde kesin olarak Osmanlılara katılmıştır. Hamitili'nin kesin olarak Osmanlı mülkü olmasından sonra Isparta, sancağın merkezi olmuş ve bu idari statüsü Eğirdir ile birlikte yürütülmüştür. Isparta'nın Hamitili Sancağı'nın merkezi olarak önem kazanması Kanuni Sultan Süleyman devrinden itibaren başlamıştır.

Kaynaklarından anlaşıldığına göre Hamidili Sancağı'nın XVI. yüzyılın sonlarından itibaren asayiş bozulmaya başlamış ve Suhte İsyanları ile uzun süre uğraşmak zorunda kalınmıştır. Bu konuda gerek sancaktan merkeze, gerekse divandan sancağa yazılan yazılar, olayları aydınlatmakta ve alınan önlemler hakkında bilgi vermektedirler. Toprak yönetiminin bozulması Osmanlı Devleti'nin ekonomik yaşamını felce uğratmış ve bundan Anadolu halkı büyük zarar görmüştür. Bu durum aynı zamanda ordu düzenini de bozmuştur. Bu bozukluk Isparta'da açık olarak görülmektedir. 1571 tarihli emirden anlaşıldığı gibi, hizmete çağrılan piyadelerin hiçbiri görevi başına gelmemiş, bir kısmı kaybolmuş, bir kısmı firar etmiş ve sancağın yayaaları 200 kişiye kadar düşmüştür.

Devlet bu asayiş sorununu çözmek için çeşitli kararlar almak zorunda kalmış ve asayiş bozanların küreğe konulması emredilmiş, fakat bu tür hareketler devletin bozulmakta olan durumuna paralel bir gelişme göstermiştir. Gerçekten bu yüzyılın sonlarında ve XVII. yüzyılın başlarında görülen "Celali İsyanları" ve bu ayaklanmaları izleyen "Büyük Kaçgunluk Devri"nde Isparta büyük zarar görmüş ve Isparta-Akşehir çemberi bu ayaklanmaların sonunda, ekonomik yönden gerilemeye başlamıştır. Bu ayaklanmaların önüne geçmek amacıyla görevlendirilen Kuyucu Murad Paşa'nın asayiş düzene koyma ve Celali ayaklanmalarını bastırma hareketi, kısa bir süre sonra Isparta'nın tekrar eski haline kavuşmasına yol açmıştır. Şehirde daha önce meydana gelen ayaklanmaların yanında sık sık görülen deprem ve su baskınları gibi afetler çeşitli zararlara yol açmıştır.

Isparta, 1846 yılındaki düzenleme ile kurulan Konya Vilayeti'ne bağlı Hamid Sancağı'nın merkezidir. 1867 Vilayet Nizamnamesine göre Konya Vilayetinde kalan Isparta Sancağı'nın toplam 6 kazası vardır. Bu kazalar, Isparta Merkez Kaza, Uluborlu, Havza-ı Karaağaç, Gölhisar-Kemire-Tefenni (birlikte bir kaza), Barla-Pavlu-Ağros-Eğirdir (birlikte bir kaza) dir. O dönemde Hoyran ile Yalvaç birlikte bir kaza olarak Konya Vilayeti'nin merkez sancağına bağlıydılar.

Isparta, 1919-1923 arası Mütakere ve Milli Mücadele Dönemi'nde, işgal ve çatışmalardan sınırlı etkilenen, sayılı kentlerdendir. Isparta Birinci Dünya Savaşı sonrasında imzalanan Mondros Mütarekesi günlerinde, Konya Vilayeti'ne bağlı Hamidabad Sancağı'nın merkezidir. Sancağın 1914'te 45.000 dolayında olan nüfusu, yöre Rumlarının birinci Dünya Savaşı sonrasında Yunanistan'a göçmeleri nedeniyle,

40.000'nin altına düşmüştür. Sancağın merkez kazası dışında dört kazası vardır. Bunlar; Eğirdir, Şarkikaraağaç, Uluborlu ve Yalvaç'tır.

1919-1923 yılları arasında Milli Mücadele döneminde Isparta, yörede söz konusu olan yabancı işgallerinden en az etkilenen illerden biri olmuştur. İhtilaf devletlerinden olan İtalyanların nüfusuna bırakılmış olan Isparta, çok büyük bir direniş göstermiş, İtalyanların işgaline boyun eğmemiştir. İç Anadolu, Ege ve Akdeniz Bölgelerini birbirine bağlayan önemli bir coğrafi konumda bulunan Isparta, çeşitli yönlerden önemli gelişmelerini Cumhuriyet döneminde sağlamıştır.

Isparta ve ilçelerinin gelişmelerini Cumhuriyet döneminde iki safhada incelemek gerekir. İlki, 1960 yılına kadardır. Bu dönemde sosyal, ekonomik ve bayındırlık yönlerinden özellik taşıyan çalışmalara başlanmıştır. Cumhuriyet Türkiye'sinde Isparta'nın ikinci gelişme safhası 1960 yılından sonra başlar. Bu tarihten bu yana gelişme sürecinin daha da arttığı, özellikle sanayileşme ve şehirleşme hareketlerinin önem kazandığı görülmektedir.

Isparta, Cumhuriyet döneminde de 1960 yılına kadar olan devrede bir taraftan belli başlı bayındırlık hizmetlerine kavuşurken, özellikle gül tarımcılığının ve halıcılığın gelişmesi ile ekonomik yönden önemli ölçüde etkilenmiştir. 1936 yılında Isparta'nın demiryoluna kavuşmasının yöreye olumlu etkisi büyük olmuştur. 1960 yılından günümüze kadar geçen süre içinde ise, Isparta'da modern şehirleşme hızla etkisini göstermiş birçok sosyal, eğitim, sağlık, sanayi tesisleri merkez kentte olduğu kadar ildeki diğer yerleşmelerde de kurulmuş ve kurulmalarına devam edilmektedir.

2. ISPARTA İLÇELERİ

2.1. Merkez İlçe

Isparta merkez ilçe olarak eski ve tarihî bir kenttir. Kentin en az 4.000 hatta 5-6.000 yıllık bir tarihî olduğu tahmin edilmektedir. Isparta, Cumhuriyetin ilânı ile birlikte, 1923 yılında vilayet olmuştur.

Isparta merkez ilçeye bağlı, 3 kasaba ve 22 köy yerleşmesi bulunmaktadır. Ayrıca Isparta merkez ilçesinde, 40 adet de mahalle teşkilatı vardır. Bunlar: Bağlar, Bahçelievler, Çelebiler, Çünür, Davraz, Dere, Doğancı, Gülistan, Emre, Gazi Kemal, Gülcü, Gülevler, Halifesultan, Hisar, Hızırbey, İskender, İstiklâl, Karaağaç, Keçeci, Kepeci, Kurtuluş, Kutlubey, Modernevler, Pirimehmet, Sanayi, Sermet, Sülübey, Turan,

Yayla, Yedişehitler, Yenice, Anadolu, Ayazmana, Binbirevler, Fatih, Halikent, Mehmet Töngre, Sidre, Vatan ve Zafer Mahalleleri'dir (<http://www.ispartakulturturizm.gov.tr>).

2.2. Aksu

Aksu ilçesi; doğudan Şarkikaraağaç ve Yenişarbademli, güneyden Sütçüler, batı ve kuzeyden de Eğirdir ilçeleri ile komşudur. Yüz ölçümü 426 km²'dir. Yaklaşık 1.200 metre rakımında bulunan ilçe, eski adı olan Anamas'ı, ilçe coğrafyasına hâkim olan Anamas Dağı'ndan almaktadır. Anamas Dağı'nın yüksekliği 2.388 m'dir. Anamas Dağı'nın aşağı yamaçları, daha çok step bitkileri ile kermez ve pırnal meşesi gibi ağaçlık ve çalılarla örtülüdür. Yukarı yamaçlarında ise çoğunlukla çam ağacı bulunmakla birlikte karışık ağaçlardan oluşan orman görünümü hâkimdir.

Aksu ilçesinin içinde bulunduğu Anamas yöresinin, yörede yapılan kazılardan anlaşıldığına göre, ilk çağlardan beri iskâna açık olduğu görülmektedir. Anamas adının aslı, Luwî dilinde Ana (Wa)-(u) ma, Yamaç Halkı öğelerinden türetilmiş olan Anama'dır. Yörede, Eğirdir Gölü'nün güney doğusundaki Yılanlıova'da bulunan bir yerleşme merkezinin, tarihî Timbriada kenti olduğu Ramsay tarafından ortaya çıkarılmıştır. Bulunan bir yazıttaki olaylar, G. Hirschfeld tarafından MÖ 2. yüzyıl başına, W. M. Ramsay tarafından ise MÖ 1. yüzyıl sonuna tarihlendirilmiş bulunmaktadır. Yörede, Hellenistik çağa ait MÖ 2. ve 1. yüzyıldan kalma sikkelere rastlanmaktadır. Yapılan araştırmalardan, Aksu Vadisi ve Anamas yaylaları arasındaki ulaşım zorluklarına rağmen, civardaki bazı köylerde 16. yüzyıldan beri pazar kurulmakta olduğu ve bu yörede yoğun bir yörük nüfusun yaşadığı anlaşılmaktadır.

Cumhuriyet döneminde, Eğirdir'e bağlı bir bucak olarak Yenice adı altında idari konumunu sürdüren Aksu, 26.8.1988 tarihinde ilçe statüsüne kavuşmuştur. Aksu ilçesi sınırları içindeki en önemli tarihî kalıntılar; Timbriada, Tynada, Eurymedon Kutsal alanı ve Roma köprüsüdür. Yörede turistik önemi olan Zindan mağarası ile Sorgun yaylası, Aksu ilçe sınırları içinde bulunmaktadır (<http://www.ispartakulturturizm.gov.tr>).

2.3. Atabey

Atabey ilçesi; kuzeyden Senirkent ve Uluborlu, batıdan Gönen, güneyden merkez ilçe Isparta, doğudan da Eğirdir ilçeleri ile çevrilidir. İlçenin kuzeyini ve batısını Barla dağı engemelendirir. Kuzeydoğu-güneybatı doğrultulu Barla dağının güneyinde

1.000-1.500 metre yüksekliğinde platolar yer alır. Bu platolar yer yer zengin çayır otlarıyla kaplıdır. Güneyde Bozanönü ovasının bir bölümü ilçe sınırları içinde kalmaktadır. Isparta ovasının kuzeye doğru uzantısı olan bu ova, denizden 959 metre yükseklikte olup, Isparta ovasından Araptepe, Bozanönü, Erenler ve Çeşme tepeleriyle ayrılır. Ovanın dağlara doğru yükselen kesiminde yer yer meşe korulukları bulunmaktadır.

Cumhuriyet döneminde, 1926 yılında TBMM kararıyla, Atabey ismiyle anılmaya başlanan belde, 1953 yılında Bucak, 1.4.1960 tarihinde de ilçe statüsüne getirilmiştir.

Antik çağda Agrai veya Agpia olarak adlandırılan Atabey yöresi MÖ 334'te Büyük İskender'in egemenliği altına girmiştir. Büyük İskender'in komutanlarından I. Seleukos Nikator'un oğlu I. Anüochos Soter tarafından kurulan Seleukela Kenti, ilçenin güney batısında yer alan Bayat köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Bölgenin MÖ 164'te Roma egemenliğine girmesinden sonra İmparator Claudius döneminde Claudioseleucela adını alan şehir, daha sonra "demirden" anlamına gelen "Sidera" ön adını alarak Seleucela Sidera şeklinde adlandırılmıştır. Seleukeia'nın Bizans döneminde Agrai (Atabey) ile aynı piskoposluğa bağlandığı kayıtlardan anlaşılmaktadır.

İlçe sınırları içinde bulunan başlıca tarihî ve kültürel varlıklar, Harmanören (Göndürle)'de meydana çıkartılan 41 Küp Mezar, Sidera Bayat Harabeleri, Ertokuş Medresesi, Sinan Malazgirt Zaferi ile Anadolu egemenliğinin Selçuklulara geçmesinden sonra, Atabey'i 1224'de Alaaddin Keykubat'ın Su-Başı Antalya valisi bulunan Mubarizüddin Er-Tokuş aldı. Selçuklular döneminde bilinçli bir şekilde kervansaray ağıyla donatılan Konya-Antalya güzergâhındaki yerleşmelerden birisi olan Agros'a (Atabey) önem verildiği, Ertokuş tarafından burada 1224 yılında inşa ettirilen medreseden anlaşılmaktadır. 13. yüzyıl başında tamamen Türkleşen bölgede, önemli bir yerleşim merkezi olarak beliren Atabey'deki medrese Osmanlı devleti eğitim sistemi içinde de fonksiyonunu devam ettirmiştir. Atabeyin 1478, 1501, 1522 ve 1568 tarihlerindeki kayıtlara göre, Eğirdir'e bağlı bir nahiye olduğu yazılıdır. O zamanki adı ile Agros, 16. yüzyılda Hamit Sancağı'ndaki 16 pazaryerinden birisidir. Nahiyenin Pamuklu (Pembeli) köyünde yetiştirilen pamuğun işlenmesi sonucu dokunan ve Osmanlı ülkesinde "Donluk" denilen kumaşı oldukça ün kazanmıştır.

Atabey ilçesine bağlı olarak, İslamköy kasabası yanında 4 adet de köy yerleşmesi bulunmaktadır. Atabey ilçe merkezi Isparta'ya 22 km uzaklıkta olup, çoğunluğu çift yol olmak üzere asfalt yol ile bağlıdır.

İlçenin ekonomik yapısı, kuruluşundan bu yana genelde tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Özellikle, 1970 yılından sonra, Atabey ilçesinde ve çevresindeki yerleşmelerde çeşitli sanayiler kurulmaya başlanılmıştır (<http://www.ispartakulturturizm.gov.tr>).

2.4. Eğirdir

Eğirdir ilçesi, kuzeyden Yalvaç ve Gelendost ilçeleri, doğudan Şarkikaraağaç ve Aksu ilçeleri, güneyden Sütçüler ilçesi, güneybatıdan Burdur ili, batıdan Isparta merkez ve Atabey ilçeleri ile kuzeybatıdan Senirkent ilçesi ile komşudur. İlçenin kuzey kesiminde oldukça büyük bir alanı kaplayan Eğirdir Gölü ile, göl alanını Isparta çöküntü alanından ayıran dağlar, ilçenin yüzey şekillerinin esasını oluşturur. Kuzeybatıda Barla dağı, batıda Davraz dağı, doğuda ise, bu kesimi kuzey-güney doğrultusunda kesen Dedegöl dağı yer alır.

Eğirdir gölünün büyük bir bölümü ile Kovada gölünün tümü ilçe sınırları içindedir. Yörede, ovalar gittikçe genişleyerek Eğirdir gölüne dökülen derelerin vadi tabanlarında toplanmıştır. Arazi oldukça dağlık ve engebelidir. İlçede dağlar üzerinde önemli yaylalar bulunmaktadır. Genelde, ilçenin üzerinde bulunduğu plato, bayırları, dağları, dalgalı arazileri, gölleri ve birkaç dar alüviyal düzlüğü ihtiva eden parçalı bir görünümündedir. Eğirdir ilçesinin denizden yüksekliği ortalama 918 m'dir.

Göller Bölgesi'ndeki en büyük göl olan Eğirdir Gölü'nün büyük bir kesimi İlçe sınırları içinde bulunmaktadır. İlçedeki diğer bir göl de Kovada Gölü'dür.

Eğirdir ve çevresinin Arzava Krallığı (MÖ 2000-1200) döneminde yerleşime açılmış olacağı yöredeki buluntulardan ve kayıtlardan anlaşılmaktadır. Eğirdir kentinin Lidya'nın son hükümdarı Kroisos (MÖ 560-547) tarafından kurulduğu ve ilk adının da "Krozos" olduğu sanılmaktadır. Şehrin iç kalesi de Lidyalılar tarafından yapılmıştır. Eğirdir, MÖ 540 yılında Pers İmparatorluğu tarafından zaptedilmiş, yaklaşık 200 sene adı geçen imparatorluğun egemenliğinde kalmış, daha sonra Seleukos egemenliği altına girmiştir. Yöre, Seleukoslar tarafından MÖ 188 yılında Apamea (Dinar) antlaşması ile Romalılara bırakılmıştır. Romalılar döneminde "Prostanna" adıyla anıldığı görülmektedir. Prostanna, bugünkü şehrin güneybatı kısmında, Camili yaylada yer

almaktaydı. Kent, Ptolemaios'da, Orta Pisidia'da, Hierocles'te, Timbriada (Mirahor) ile Konane (Gönen) arasında gösterilmektedir. Eğirdir ve çevresinin 395'te Bizans egemenliğine girmesinden sonra, şehrin orta çağda "Akroterion" şeklinde isimlendirildiği görülmektedir. Bizans egemenliğinin son döneminde, şehrin adı "Akrotiri" olarak geçmekte ve Bizans'ın Anatolikon Theması sınırına dahil bulunuyordu.

Yörede ilk Türk yerleşiminin 1071'den birkaç yıl sonra gerçekleştiği sanılmaktadır. 1097 Dorilaion (Eskişehir) savaşından sonra Türk boyları, Haçlı-Bizans baskısı altında Anadolu içlerine çekilmişlerse de kısa bir süre sonra 1176 Myriokafolon zaferiyle yeniden çevreye yerleşmeye başlamışlardır. Anadolu Selçuklu Hükümdarı III. Kılıç Arslan, 1204 yılında çevredeki şehirlerle birlikte Eğirdir'i de Selçuklu egemenliği altına almıştır. Selçuklu sultanlarının, doğal güzellikleri sebebiyle yaklaşık olarak 75 yıl sayfiye şehri olarak kullandıkları Eğirdir'in, bu dönemde "Cennetabad" olarak isimlendirildiği de bilinmektedir.

Anadolu Selçuklu Devleti'nin sona ermesinden sonra, Teke Türkmenlerinin İğdir boyuna mensup olan Felekeddin Dünder Bey, Hamidoğulları Beyliğini kurdu ve önce Uluborlu'yu daha sonra da 1310'da Eğirdir'i beylik merkezi yaptı. Eğirdir, 3 yıllık İlhanlı egemenliği dönemi hariç tutulacak olursa, 1391 yılına kadar 78 yıl süre ile Hamidoğulları Beyliği'nin başkenti olmuştur. 1333 yılında Eğirdir'e gelmiş olan ünlü seyyah İbn Battuta, şehri çok nüfuslu, güzel çarşı ve pazarları olan, iyi sulanmış meyve bahçeleri ile çevrili bir belde olarak anlatır.

Eğirdir ekonomik bakımdan oldukça güçlü bir durumdadır. En önemli gelir kaynağı ihracata dönük olan elma ve su ürünleridir. Bu iki ürün için ilçede ayrı bir sektör oluşmuştur. Bunlardan başka hayvancılık, küçük sanatlar, orman ürünleri gibi ekonomik faaliyet dalları da ilçede oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Kırsal kesimde halkın tamamı tarımla uğraşır.

Eğirdir ilçesi, Isparta ilinin hatta tüm Göller Bölgesi'nin en önde gelen turizm merkezlerindendir. Gerek tarihî zenginlikler açısından, gerekse doğal varlıklar açısından büyük bir potansiyele sahiptir. Eğirdir Gölü'nün ve bölgesinin doğal güzellikleri her yıl artan sayıda yerli ve yabancı turisti ilçeye çekmektedir. Turizm ilçe ekonomisi için de oldukça ağırlıklı bir yer tutmaktadır. İlçenin belli başlı turistik değerleri: Eğirdir Kalesi, Dünderbey Medresesi, Hızırbey Camii, Baba Sultan Türbesi, Eğirdir Kervansarayı,

Yeşilada, Can Ada, Barla, Çamyolu, Camili Yayla, Kasnak Meşesi Ormanı, Kovada Gölü Milli Parkı, Pınar Pazarı, Altinkum Plajı, Bedre Plajı, Prostanna ve Parlais Antik Kentleri, Aya Stefanos Kilisesi, Aya Georgios Kilisesi'dir. Eğirdir, eğlence ve dinlenme turizmi dışında, iki önemli turizm olanağına da sahiptir. Bunlar Eğirdir Kemik Hastalıkları Hastanesi ile Dağ ve Komanda Okulu'nun burada bulunmasıdır (<http://www.ispartakulturturizm.gov.tr>).

2.5. Gelendost

Gelendost ilçesi, Isparta il merkezinin kuzeyinde, Eğirdir Gölü'nün 10 km içerisinde kurulmuş bir yerleşmedir. İlçede halk ağırlıklı olarak tarımla uğraşmaktadır. Elmacılık en önemli uğraş koludur.

Gelendost ilçesi, ilk çağlardan beri, Pisidya Ülkesi adı verilen Göller Bölgesi'nin en eski kültür merkezlerinden biridir. MÖ 3500 yıllarında "Mirya veya Miryo" adı ile Hitit'lerin bir kolu olan Anamurla (Anamilli) Miryalılar tarafından kurulmuştur. MÖ 547 yıllarında bu topraklar Pisidyalıları yenen Perslerin egemenliğine geçmiştir. 17 Eylül 1176 yılında yapılan ve bir kısmı da Gelendost ovasında geçen Miryakefalon savaşını Türklerin kazanması ile Selçuklu topraklarına katılmıştır. Gelendost daha sonra Hamidoğulları Beyliği'nin egemenliği altına girmiştir.

Gelendost ilçe merkezinde bulunan tarihî iki cami ile Yeşilköy sınırları içine bulunan Ertokuş Kervansarayı ilçenin en önemli kültür yapılarındandır (<http://www.ispartakulturturizm.gov.tr>).

2.6. Gönen

Gönen ilçesi Isparta ilinin kuzeyinde olup, doğusunda Atabey, kuzeyinde Uluborlu, güneybatısında Burdur ili, batısında Keçiborlu ilçesi ile komşudur. İlçe Isparta-Burdur karayoluna 5 km uzaklıktadır. İlçe kuzeyde Tınaz dağı ve yaylası, Kale dağı, güneyde Söbü dağı ile çevrilidir. İlçenin en önemli ormanlığı Manastır Koruluğu'dur.

1948 yılından beri belediye teşkilatı olan ve Isparta'ya bağlı bir kasaba durumunda bulunan Gönen, 20 Mayıs 1990 tarihli Resmî Gazete'de yayınlanan 3844 sayılı kanunla ilçe olmuştur. İlçenin kuruluşunda Güneykent kasabası, Senirce, Koçtepe, Gölbaşı, İğdecik, Gümüşgün ve Kızılcık köyleri idari yönden ilçeye bağlanmıştır. 30 Aralık 1992 tarihinde yapılan düzenleme sonucunda, İğdecik, Gölbaşı, Koçtepe ve

Senirce köyleri Isparta İl merkezine, Güneykent kasabası, Gümüşgün köyü Keçiborlu ilçesine bağlanmıştır.

İlçede tarım ve hayvancılık önemli geçim kaynağıdır. Son yıllarda bazı sanayi kuruluşları da gelişmeye başlamıştır (<http://www.ispartakulturturizm.gov.tr>).

2.7. Keçiborlu

Keçiborlu ilçesi, güney doğusunda Isparta merkez ilçe, batısında Afyon ilinin Dinar, Dazkırı ve Başmakçı ilçeleri, kuzeyinde Uluborlu ilçesi, güneyinde Burdur ili ve Burdur Gölü ile komşudur. İlçedeki dağlar Batı Toros Dağları'nın kuzey uzantılarıdır. En yüksek zirvesi 1.890 metre ile Akdağdır, Göktepe, Gözlektepe ilçeyi çevreler. Güney ve doğu tarafında bulunan Kılıç, Senir Gümüşgün düzlükleri ilçenin en önemli ovalarıdır. Keçiborlu ilçesi doğal bitki örtüsü bakımından zengin değildir. Burdur gölünün 22 kilometrelik kıyı şeridi Keçiborlu ilçesi sınırları içinde kalmaktadır. Keçiborlu ilçe merkezinin tarihî gelişimi Isparta ilçe merkezi ile benzerlik göstermektedir.

Keçiborlu Isparta il merkezine 39 km uzaklıktadır. Keçiborlu tüm yolların kavşak noktasında bulunmaktadır. Ankara-İstanbul-İzmir Demiryolu ve karayolu da ilçeden geçmektedir. Keçiborlu ekonomisi sanayi başta olmak üzere tarım, hayvancılık, el sanatları ve ticaretten oluşmaktadır. Tarımda gülcülük, el sanatlarından halıcılık önde gelen gelir kaynaklarıdır.

Günümüzdeki Keçiborlu ilçesinde korunmakta olan Keçiborlu Höyüğü, Kılıç Höyüğü, Sinanbey Camii eski çağlardan kalan eserler ve yerler olarak görülmektedir. İlçenin başlıca mesire ve yayla turizmi yerleri: Senir, Tepecik ve Ardıçlı Köyleri Burdur Gölü. Keçiborlu adının, bölgenin küçük tepeciklerinden oluşmasına izafeten Kiçi (Küçük) Bor (Taş) kelimelerinden oluştuğu Kiçiborlu'dan bozulduğu sanılmaktadır (<http://www.ispartakulturturizm.gov.tr>).

2.8. Senirkent

Senirkent, Eğirdir gölünün Hoyran gölü adı verilen kuzey kısmının batısında bir vadide yer alır. İlçenin güneydoğusunda Eğirdir, güneyinde Atabey, batısında Uluborlu, kuzeybatısında Afyon iline bağlı Dinar, Şuhut, kuzeydoğusunda Afyon vardır. İlçe, dağ eteğindeki meyilli düzlük bir arazide kurulmuştur. Zira "Senir" dağ eteğindeki meyilli

düzlük anlamına gelmektedir. Kurucular bu şehre, eğimli arazi üzerinde kurulmuş şehir veya sınır boyundaki şehir anlamına gelen Senirkent adını vermişlerdir.

Senirkent'in bulunduğu bölgenin, tarihî çok eski devirlerinden beri yerleşim merkezi olduğu, buluntulardan ve yapılan araştırmalardan anlaşılmaktadır.

1370 yılında kurulmuş olan Senirkent 1880'de Uluborlu'ya bağlı nahiye statüsüne getirilmiş ve belediye teşkilatı kurulmuştur. 16 Haziran 1952 tarihinde de ilçe hüviyetine kavuşmuştur. İlçedeki başlıca kültür varlıkları: Tymandos Antik Kenti, Yassıören Höyük, Güreme Höyük, Garip Höyük, Tohumkesen Höyük, Aralık Höyük, Gençali Höyük, Veli Baba Türbesi'dir.

Senirkent, Isparta il merkezine 75 km uzaklıktadır. İlçede halkın geçimi tarıma dayalıdır. Bağcılık, elmacılık, gülcülük, şeker pancarı ve hububat tarımı yapılmaktadır. 13.7.1995 tarihinde meydana gelen sel felaketi Senirkent'te büyük mal ve can kaybına sebep olmuştur (<http://www.ispartakulturturizm.gov.tr>).

2.9. Sütçüler

Sütçüler ilçesi, Isparta ilinin güneyinde yer almaktadır. Doğusunda Konya iline bağlı Beyşehir, Seydişehir ilçeleri, batısında ve kuzeyinde Eğirdir ilçesi, güneyinde Antalya iline bağlı Serik ve Manavgat ilçeleri, güneybatısında Burdur ilinin Bucak ilçesi ve kuzeydoğusunda Şarkikaraağaç ilçesi ile komşudur. İlçenin denizden yüksekliği 250 ila 3.500 metre arasında değişmektedir. Sütçüler, Isparta il merkezine 102 km uzaklıktadır. İlçenin ekonomik durumu, coğrafi yapısına bağlı olarak oldukça zayıftır. Ekilebilir arazinin azlığı tarımsal gelişmeyi kısıtlamış, yöre halkını hayvancılığa yönlendirmiştir.

İlçenin, Batı Torosların Güneybatı-kuzeydoğu ve güneydoğu doğrultusunda sıkışarak birbiri içine girmesinden meydana gelen üçgen içinde yer alması, Sütçüler'e tamamen dağlık bir coğrafya yapısı kazandırmıştır. Bu nedenle Sütçüler'de arazi çoğunlukla engebeli olup, düz arazi çok azdır, ilçede düzlükler genelde yayla görünümündedir. İlçe merkezi, çanak biçiminde dağlarla çevrili bir vadinin yamaç ve tabanında kurulmuştur. Bu yamaçlar bağ ve bahçelerle kaplıdır. İlçe sınırları içinden akan başlıca iki akarsu vardır. Bunlar, Köprüsü ve Aksu Deresi'dir.

İlçede iki havza mevcut olup, buna bağlı olarak da iki tür iklim vardır. Birinci havzada Akdeniz iklimi hüküm sürer ve Akdeniz bitki örtüsü hakimdir. Bu havza Çandır, Sığırlık, Şeyhler ve Melikler köylerini içine almaktadır. Bu havzada, yabani

zeytinler ve meneviş ağaçları doğal bitki örtüsüdür. İkinci havza, Köprüsu havzasıdır. Bu havza dağlık bir araziye ve karasal bir iklime sahiptir. Bitki örtüsü iğne yapraklılardan oluşur, az miktarda meşe ormanları da bulunmaktadır.

Sütçüler ilçesinin kuruluşunun MÖ 200 yıllarına kadar dayandığı bilinmektedir. Bu gün Adada olarak adlandırılan antik kent, Pisidya bölgesinde; Pisidya ile Pamphilia bölgeleri arasında yer almaktadır. Bu eski yerleşim yeri Helenistik dönemde en parlak yıllarını yaşamış, bugün hala ayakta kalabilen tapınaklar, meclis binaları, anfi tiyatrolar yapılmıştır. Adada'dan Alanya'ya kadar uzanan Kral Yolu buradan geçmekte ve hala mevcut durmaktadır. Yöre Malazgirt savaşından sonra zaman zaman Türklerin eline geçmişse de, 1224 tarihinde Alaaddin Keykubat zamanında Türklerin eline geçtikten sonra devamlı Türk hâkimiyeti altına girmiştir. 1330 yıllarında Hamitoğulları Beyliği Eğirdir'de kurulana kadar Sütçüler Selçukluların elinde kalmıştır. Türklerin Anadolu'ya gelmelerinden sonra, Batı Akdeniz yöresini yurt edinen Türk boyları uzun süre göçer hayatı sürdürmüşlerdir. Horasan'dan gelen Kayı Boyu Türkmen aşiretlerinden biri de Alanya-Manavgat yöresini yurt edinmiş, Sütçüler ve havalisindeki geniş otlakları da yazlık olarak seçmişlerdir. Bunların bir kısmı beğendikleri bu yöreye yerleşmişlerdir. Arkeoloji literatüründe Adada olarak geçen kentin adının Pavlu olabileceği de iddialar arasındadır. Yörenin Türklerin eline geçmesinden sonra Pavlu ismi uzun süre kullanılmıştır. Bunun yanı sıra İşba, Pavlikan adlarıyla da anılan yöre, zaman içinde Hamitoğlu Beyliği'nin bütün toprakları ile birlikte Osmanlı egemenliğine girer. Osmanlılar zamanında bir süre Kara Bavlu olarak anılmıştır. Zamanla Bavulu şekline dönüşen isim, Cumhuriyet döneminde 1926 yılına kadar sürmüş, bu tarihte yerleşime dağ-dağlık anlamına gelen Cebel ismi verilmiştir. 1938 yılında belde halkının büyük şehirlerde sütçülük yapmaları üzerine ismi Sütçüler olarak değiştirilmiş ve Eğirdir'e bağlı bir nahiye iken ilçe statüsü verilmiştir.

İlçenin belli başlı kültür varlıkları arasında, ilçenin tarihî gelişimini simgeleyen kalıntılarından Adada Antik Kenti gelir. Antik kent ilçe merkezine 12, Sağrak köyüne 2 kilometre uzaklıktadır. Diğer kültürel varlıklar ise; Taşkapı Harabeleri, Zorzila Kalıntıları, Sefer Ağa Camii, Çandır Köprüsüdür (<http://www.ispartakulturturizm.gov.tr>).

2.10. Şarkikaraağaç

Şarkikaraağaç ilçesi; güneyde Beyşehir, kuzeyde Yalvaç, Akşehir, Doğanhisar, batıda Gelendost ve Eğirdir, doğuda Hüyük, Kuzeybatıda ise Yenişarbademli ile çevrilidir. İlçenin etrafında, kuzey doğuda Sultan dağları, batıda Anamas dağları, güneyde Orta Toros, Karadağ ve Kızıldağ bulunmaktadır. İlçe, verimli bir ova üzerinde kurulmuştur. Beyşehir Gölü'nün bir bölümü ilçe sınırları içerisinde.

Şarkikaraağaç, Isparta il merkezine 120 km uzaklıktadır. Konya il merkezine ise 157 km uzaklıktadır. İlçenin köy ve kasabalarına rahatlıkla ulaşım olanakları vardır. İlçenin ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.

Şarkikaraağaç tarihî; Anadolu tarihînin bir parçasıdır. Bu bölgede sırasıyla, Etiler, Frikyalılar, İyonlar, Lidyalılar, İraniler, Makedonyalılar, Selefküsler, Romalılar, Araplar, Selçuklular, Hamitoğulları ve Osmanlılar egemen olmuşlardır. Şarkikaraağaç, tarih boyunca Killanion, Pedion, Anabura, Neopolis, Asikale, Karaağaç, Karaağaç-ı Şarki adlarıyla anılmıştır. İlçeye Karaağaç isminin verilmesi ise bölgeye ilk yerleşmenin büyük bir karaağacın çevresinde olmasına bağlanmaktadır. Başka yerlere de aynı isim verildiğinden, karışmaması için, Şarki kelimesi eklenmiştir. Karaağaç, Bizans'a bağlı iken Türk akınlarına maruz kalmıştır. Karaağaç, III. Kılıç Arslan zamanında 1203 yılında Selçukluların eline geçmiştir. Yöre daha sonra Hamitoğullarının eline geçer. Bölge sırasıyla, Eşrefoğulları, Germiyanogulları ve Karamanoğulları Beyliklerinin egemenlikleri altında da kalmıştır. 1305 senesinde, Karaağaç, Osmanlı Padişahı Murat Hüdaverdigar zamanında yöredeki diğer birkaç yerleşme ile birlikte, 80 bin altına Osmanlılara verilmiştir. Böylece bölgede Osmanlı hâkimiyeti başlar. Osmanlılar zamanında Karaağaç bir kültür merkezi haline gelmiştir. Osmanlılar zamanında ilçe birçok medrese, cami ve çeşmeye kavuşmuştur.

Şarkikaraağaç, Yalvaç Karaağacı olarak Yalvaç'a bağlı bir nahiye iken 1863 yılında ilçe olmuştur. İlçe statüsü Cumhuriyet döneminde de devam etmiştir.

İlçedeki başlıca kültür varlıkları: Anaboura Antik Kenti, Nudra ve Örenköy Höyüklerinden ayrı olarak 11 adet daha höyük, Cami-i Kebir'dir. Kızıldağ Milli Parkı ilçe hudutları içinde yer almaktadır (<http://www.ispartakulturturizm.gov.tr>).

2.11. Uluborlu

Uluborlu ilçesinin; kuzeyinde Dinar, doğusunda Senirkent, güneyinde Atabey, Gönen ve batısında da Keçiborlu bulunmaktadır. Uluborlu önceleri Toros Dağları'nın

uzantısı olan Kapı Dağı'nın eteklerinde kurulmuş, 1950 yılından sonra da şimdiki bulunduğu Uluborlu Ovasına taşınmıştır. Uluborlu'nun güneyinde Kapı Dağı ve bunun uzantısı olan Yuvaçça yaylası, batısında Şalgamlık tepesi, kuzeyinde Kılıçlayan dağlar bulunmaktadır. İlçenin doğusu açık olup Senirkent Ovasına uzanmaktadır.

Uluborlu, tarih öncesi devirlerden beri çeşitli medeniyetlerin hüküm sürdüğü yörede yer almaktadır. Uluborlu'nun 4.000 yıl öncesi Hititliler tarafından kurulduğu bilinmektedir. Bu döneme ait kalıntılara yörede hala rastlanmaktadır. MÖ 800 yıllarında Uluborlu Frig Devleti'nin egemenliğine girmiştir. Bu dönemde Uluborlu'nun adı Apollonia'dır. Daha sonraları sırasıyla, Lidyalılar, Persler, Pisidyalılar, Galatlar, Romalılar tarafından idare edilmiş olup bu döneme ait pek çok medeniyet kalıntıları günümüze kadar gelmiştir. Yöre daha sonra Bizanslıların eline geçer. Uluborlu, Türklerin fethi öncesinde Apollonia, Sozopolis, Mardion, Mardiyon, Margion, Mardiaion adlarıyla da anılmıştır. 1070 yılında Türklerin egemenliğine girmiştir. Bu devirden sonra Uluborlu, Borgulu, Burgulu, Burulu, Uluğborlu isimlerini de almıştır. Anadolu'nun kesin olarak Türklerin eline geçmesini sağlayan Miryokefalon Savaşı, Uluborlu'ya yakın bir yerde yapılmıştır. Bu savaştan sonra Türkmen Beyleri Uluborlu'ya yerleşmişlerdir. Selçuklular döneminde Borgulu adını alan Uluborlu, yörede önemli bir merkez olmuş ve burada 13 tane medrese açılmıştır. Yöre daha sonraki devirlerinde Hamitoğullarının idaresine girer. Uluborlu uzun süre bu beyliğin merkezi olmuştur. Uluborlu daha sonra Osmanlı topraklarına katılmış ve Konya Sancağına bağlı bir kaza olarak varlığını sürdürmüştür. Uluborlu, Osmanlı dönemindeki kaza statüsünü Cumhuriyet döneminde de sürdürmüştür.

Uluborlu ilçesinde bulunan başlıca kültür varlıkları; Apollonia Antik Kenti, Uluborlu Kalesi, Alaaddin Camii, Alemdar Camii (Bülbül Camii), Alaaddin Cami, Taş Medrese, Cirimbolu Su Kemeridir.

Uluborlu, Isparta il merkezine 64 km uzaklıktadır. Uluborlu'da halkın başlıca gelir kaynağı, tarımdan gelmektedir. Özellikle Uluborlu Barajının yapılmasından sonra meyve üretimi modern yöntemlerle yapılmaya başlanmıştır. Özellikle elma, kiraz, ayva, armut yetiştirilmektedir. Uluborlu'da yaklaşık 17 türde kiraz yetiştirilmektedir. Uluborlu kirazı Avrupa ülkelerinde çok tutulmaktadır. Ürünün büyük bir kısmı ihraç edilmektedir. İlçede temmuz ayının ilk haftasında 2 gün süreli Kiraz ve Yağlı Pehlivan Güreş Şenlikleri düzenlenmektedir (<http://www.ispartakulturturizm.gov.tr>).

2.12. Yalvaç

Yalvaç; doğuda Akşehir, batıda Senirkent ve Afyon ilinin Çay ilçesi, kuzeyde Sultandağı, güneyde ise Şarkikaraağaç ve Gelendost ilçeleri ile komşudur. Denizden ortalama yüksekliği 1.100 m'dir. En yüksek noktası ise, 2.531 metre ile Yalvaç-Çay sınırında bulunan Gelincik Ana tepesidir. Akköprü ve Sel Çayları iki önemli akarsuyudur. Yalvaç, Kumdanlı Hüyük ve Yağcılar ovaları ilçe sınırları içinde kalan başlıca düzlüklerdir. Hoyran Gölü ilçenin tek gölüdür.

Tarih öncesi devirlerden başlayarak Yalvaç ve çevresinin önemli bir yerleşim merkezi olduğu görülür. Yalvaç'ta yapılan tarih öncesi araştırmalar sonucunda birçok yerleşme yeri tespit edilmiştir. Fakat yörede, Neolitik dönemden daha eski dönemlere inen bir yerleşme merkezi bulunamamıştır.

Yalvaç'ın Kalkolitik Çağda iskân gördüğünü Yarikkaya ve Kayadibi Höyüklerindeki pişmiş toprak buluntuları kanıtlamaktadır. Yapılan araştırma sonuçlarına göre, Anadolu'da MÖ 3200-1200 yılları arasına tarihlenen tunç çağında, Anadolu'nun birçok yerinde ve göller bölgesinin hemen hemen her kesiminde olduğu gibi, yörede 40'a yakın yerleşme olduğu saptanmıştır. MÖ 546 yılında, Lydia Kralı Kroisos'un Pers Kralı Kyros'a yenilmesinden sonra, tüm Anadolu toprakları gibi Pisidia'da Pers idaresi altına girmiştir. Yörede Pers hâkimiyetini simgeleyen kalıntılara pek rastlanmamaktadır. MÖ 334'lerde Makedonya Kralı Büyük İskender, Pers hâkimiyetine son verir. Bu dönemde Yalvaç'ın adı, Pisidia Antiokheia olarak geçmektedir. Antiokheia'nın MÖ 300-280 yılları arasında I. Antiokhos tarafından Seleukos kolonisi olarak kurulduğu sanılmaktadır.

Yalvaç'ın tarih boyunca Menar, Psidia Antiokheia, Tochia ol Antochia, Colonia Caesareia Antiokheia isimleriyle anıldığı görülmektedir. Yöre, MÖ 189 yılında Romalıların eline geçmiştir. Daha sonra Bergamalılarla Romalılar arasında bir kaç kez el değiştiren yöre MÖ 133'de kesin olarak Romalılara geçmiştir. İmparator Konstantin 311 yılında hristiyanlığı serbest bırakmış ve dinin yayılmasına yardımcı olmasıyla, hristiyanlığın büyük şehirlerde birer metropoliti olmuştur. Antiokheia 'nın 325-787 yılları arasında muhtelif yerlerde yapılan meclis veya konsillere bir metropolit olarak katıldığı bilinmektedir. Bu dönemde, Antiokheia'ya metropolit olarak, Neopolis (Şarkikaraağaç), Sozopolis (Uluborlu) ve Nikopolis bağlı idiler. Hristiyanlık tarihinde önemli bir olay da Yalvaç'ı ilgilendirmesi bakımından, 46 yılında St. Paul ve St.

Barnabas'ın Antiokheia'ya gelerek dinî yaymak istemeleridir. St. Paul'un Anadolu'ya yaptığı üç seyahatinde de Antiokheia 'ya uğraması kentin hristiyanlık âlemi için oldukça önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir.

Daha sonra Bizanslılarla Arap müslümanlar arasında zaman zaman savaşlar olmuş ve bundan kent büyük zarar görmüştür. 1071'den sonra yörede, Türkler görülmeye başlar. 1176 yılında Sultan II. Kılıç Arslan ile Bizans İmparatoru Manuel Komnenos arasında yapılan Miryokefalon Savaşı ile Yalvaç kesin olarak Türk egemenliğine geçer. Yalvaç bir Türk beyinin adıdır. Malazgirt Savaşından sonra Türklerin Anadolu'ya yayılmaları sırasında, Oğuz boylarından Emir Boyu, Yalvaç Bey önderliğinde Antiokheia'ya yerleşmişler ve kent bundan sonra Yalvaç adını almıştır. 1243 yılında İlhanlıların kontrolüne geçen Yalvaç, 1280 yıllarında kurulan Hamitoğulları Beyliği'nin sınırları içinde kalmıştır. 1374 yılında da Osmanlı Devleti'nin egemenliğine girmiştir. 1840 yılında kaza olarak Konya'ya bağlanmış, 1864 yılında belediye teşkilatı kurulmuştur.

İlçenin bellibaşlı kültürel ve doğal varlıkları, Pisidia Antiokheia Antik Kenti, Men Kutsal Alanı, Limnea Adası, Kaya Mezarları, Devlethan Camii, Yeni Camii, Leblebiciler Camii, Eski Hamam, Yeni Hamam, Hoyran Gölü'dür. Yalvaç ilçesi, Isparta il merkezine 107 km uzaklıktadır. Yalvaç'ın gelirlerinin büyük kısmı, tarımdan, hayvancılıktan, su ürünlerinden ve el sanatlarından sağlanmaktadır (<http://www.ispartakulturturizm.gov.tr>).

2.13. Yenişarbademli

Yenişarbademli; Beyşehir Gölü'nün batısında, Toros Dağları'nın kuzey uzantısı olan Anamas Dağları ile bütünleşir. İlçe doğusunda, Beyşehir, batısında Aksu ve kuzeyinde Şarkikaraağaç ilçeleri ile çevrilidir. İlçenin rakımı 1.150 metredir. İlçenin Akdeniz iklimi ile kara iklimi arasında, kara iklimine daha yakın bir iklimi vardır. İlçe arazisinin büyük bir bölümü ormanlıktır. Beyşehir Gölü'ne bakan büyük bir ovası da bulunmaktadır. İlçe sınırları içinde bulunan Dedegöl dağı Isparta'nın en yüksek dağıdır. Coğrafi şartların uygun olduğu Yenişarbademli, tarih boyunca pek çok uygarlığa sahne olmuştur.

Yapılan araştırmalara göre, MÖ 4000 yıllarında Etiler (Hititler), MÖ 1500 yıllarında Frikyalılar, MÖ 800 yıllarında İyonlar, MÖ 600 yıllarında Lidyalılar, MÖ 446

yıllarında Persler, MÖ 190 yıllarında Romalılar, MS 395 yıllarında da Bizanslılar yörede uygarlık kurmuşlardır.

1071 Malazgirt Zaferi'nden sonra 1142 yıllarında Selçuklu topraklarına katılabilmektedir. 1810 yılında Konya Vilayetine bağlı bir kaza olmuştur. Ancak kentin 1868 yılında nahiye olduğu görülmektedir. Yenişarbademli 23.7.1990 tarihinde ilçe statüsüne kavuşmuştur. 2009 nüfus sayımı sonuçlarına göre ilçenin toplam nüfusu 2.476'dır. Bu nüfusun 2.120'si ilçe merkezinde, 356'sı Gölkonak Köyü'nde yaşamaktadır.

Pisidia bölgesine dâhil olan Yenişarbademli'deki kalıntılar Roma ve Bizans dönemlerindeki Gorgorum Antik Kenti olarak anılmaktadır. Tol Harabeleri ilçe hudutları içinde yer almaktadır (<http://www.ispartakulturturizm.gov.tr>).

3.KELİME VE KAVRAM OLARAK “KUTLAMA”

“Kut inancından” gelen kutlama teriminin kökündeki “kut” kelimesi, İslamiyet öncesi Türk kültürünün inanç sisteminde; kutsal yaşam gücü, bereket, canlılık gibi anlamlarıyla kullanılmaktadır. Bu güç Tanrı'dan kaynaklanır. Orta Asya'daki Şamanist, göçebe Altay uluslarında yaşam gücü anlamına gelen bu kelime, Türkiye Türkçesinde ise; devlet iradesinde yetki bakımından sahip olunan üstün güç, ilahi bir kaynaktan gelen rahmet, bereket anlamlarında kullanılmaktadır.

“Kutlamalardaki esas olan özellik “kutsanma” ve “kutlama” kelimelerinde aramalıdır. Her iki kelimenin de kökü olan “kut” anlam itibariyle “uğur, baht, talih, şans” kavramlarının yanında, temel bir düşünceyi de içermektedir. İnsanlık, daha ilk dönemlerinden itibaren “bir yaratıcı güç” fikri oluşturmuş ve doğadaki bütün nesne, oluş ve eylemleri bir şekilde bu güce bağlı görmüştür. Bu bakımdan değerlendirildiğinde, çağdaş insan da çok farklı sayılmaz. Yaratıcı ve güç kaynağı kabul edilen unsur ister soyut ister somut olsun bu güç kaynağı insanlık için her zaman önemli olduğundan, belli zamanlarda meydana gelen kötülüklerden korunmak ve hayatını daha rahat bir şekilde devam ettirmek isteyen insanlık, bu gücün koruyucu şemsiyesi altına girmek istemiştir. Başka bir deyişle, “kutsanma” ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Kutsanmak için de kuvveti elinde bulunduran unsura yönelik, bu gücü memnun etmek için bir takım eylemler, uygulamalar, danslar, dualar oluşturulmuştur ki, biz bunlara kısaca “kutlama” adını veriyoruz. İster doğal olayların isterse daha başka oluşların kutlanması temelinde

var olan düşünce, aynı şekilde günümüzde de devam etmektedir (Ekici, <http://www.academia.edu>).

Türk halk bilimi çalışmalarına baktığımızda, toplumdaki çeşitli kutlama etkinlikleri “bayram, şenlik, şölen, ayin, tören, festival vb.” gibi birbiri ile iç içe geçmiş terimlerle karşılanmaktadır. Bunların kimi zaman ayrı anlamlarda, kim zaman bir biri ile örtüşen anlamlarda kullanıldığı görülmektedir. Bu nedenledir ki bu terimlerin anlamları ve kullanılış yerleri üzerinde durmak gerekir.

Bayram, milli veya dinî bakımdan önemli olan ve kutlanan gün veya günlerdir (TDK, C-1: 160). Bayram, biçimlerini ve kurallarını geleneklerin belirlediği, bir sıra gösterilerden meydana gelir. En büyük ve ayırt edici özelliği; kutlanmasına bir ferдин vesile olmamasıdır. Bayram, bir topluluğun bütünü için ve bütününce düzenlenen, uygulanan törenlerin bileşimidir (Boratav, 1994: 204).

Bayram kavramı, ilk defa Kaşgarlı Mahmûd’un XI. Yüzyılda yazdığı “Divan”da görülür. Kaşgarlı, kelimenin aslının “bedhrem” olduğunu, bu kelimeyi Oğuzların “beyrem” şekline çevirdiklerini belirtir. Yine Kaşgarlı’ya göre, “bayram eğlenme, gülme ve sevinme günüdür”. Bayramlar XI. yüzyıl Türk toplumunda, “bayram yeri” adı verilen bir meydana kutlanmaktaydı. Bayram yeri özellikle çiçeklerle süslenmekte, çıra veya meşalelerle aydınlatılmaktaydı ki, burası Kaşgarlı’nın ifadesiyle âdetâ “gönül açan” bir mekân olmaktaydı (Koca, 2004: 1).

Kaşgarlı Mahmûd’un açıklamaları, Ramazan ve Kurban bayramları gibi dinî bir bayramdan değil, milli bir bayramdan söz etmektedir. Fakat Kaşgarlı, bu bayramın ne zaman kutlandığına dair bilgi vermemektedir. Dikkatli bir tarihçinin bu zamanı yine Kaşgarlı’nın ifadesinde geçen bir kelime ile tespit etmesi mümkündür. Kaşgarlı, bayram yerini tasvir ederken bu mekânın çiçeklerle süslendiğini söylemektedir. Çiçeklerin genellikle ilkbaharda açtığını düşünürsek, bayramın da aynı mevsimde kutlanmış olduğu muhakkaktır (Koca, 2004: 25). Etimolojik değerlendirmeler sonucu “bezm” ve “ram” kelimelerinin birleşmesi ve değişmesiyle “neşeyle konuşup eğlenme, yiyip, içme meclisi” anlamına gelen birleşik isim olduğu kabul edilmektedir (Atalay 1990: 176). Arapçada “âdet halini alan sevinç ve keder bir araya toplanma günü” anlamında “id” kullanılır Bayram, divan edebiyatında daha çok Arapça “id (ıyd)” kelimesiyle ifade edilir. Bu kelimenin “îd-i cemal”, “hilâl-i îd”, “îd-i visal,” îd-i hüsn”, “idgeh”, “meydan-

ı id", "Sultan-ı îd", "Hengam-ı îd" gibi terkiplerle kullanıldığı görülür (Aynur, 2001: 370-371).

Bayram kelimesi Türkçe kökenlidir. Kelimenin tarihî ve çağdaş Türk lehçeleriyle Altay dillerinde yalnız bayram, bayge, bayır, bay, pay vb. biçimlerinin bulunması, Starostin vd. nin de ifade ettikleri gibi Ana Altayca ortak mutluluk, neşe kökünden bazı eklerle türediğini göstermektedir (Argunşah, 2008: 5-6). Beyrem / Bayram telaffuzu Oguzlara aittir. Steingass'ın sözlüğüne "Bezram" imlâsıyla aldığı ve "çok neşeli yer" şeklinde açıkladığı, Doerfer'in ise Farsça'ya eski Türkçeden geçtiğini söylediği kelimenin etimolojisi yapılamamış, hangi dilden geldiği tam olarak bulunamamıştır. Ancak Farsça'da her zaman görülebilen z / z harflerinin değişimi göz önünde tutulduğunda kelimenin aslının Farsça olması ve bez (m) râm şeklinde tahlil edilmesi muhtemel görülmektedir. Bu takdirde bezrâmın, bezm "yiyip içme, konuşup eğlenme meclisi" kelimesinin "m" sesi düşmüş şekli olan bez ile "hoş ve sevinçli" anlamı taşıyan "râm" kelimesinin birleşmesi sonucu elde edilmiş, neşeyle konuşup eğlenme, yiyip içme meclisi, anlamında bir birleşik isim olduğu kabul edilebilir (Demirci, 2008:5).

"Bayram" sözcüğü Türk devletlerinde çeşitli adlandırmalarla bilinmektedir:

Azerbaycan'da ; "Bayram"

Başkurdistan'da ; "Bayram"

Kazakistan'da ; "Meyram, Mereke"

Kırgızistan'da ; " Mayram"

Özbekistanda ; "Bayram, Hayıt, Ayyam"

Tataristan'da ; "Bayram"

Türkmenistan'da ; "Bayram"

Uygur ; "Bayram" (Aynur, 2001: 369).

Bayram kelimesinin Arapçası, sözcüklerde "âdet halini alan sevinç ve keder; bir araya toplanma yönü, anlamlarıyla karşılanan "îd (et-ıyd)" kelimesinin aslının ise "ıvd" olduğu ve "tekrar dönmek" anlamı taşıdığı bilinmektedir. Bu durum İbnü'l Arâbî ve Zebîdî gibi zamanın dilbilimcileri tarafından "o her yıl yeni bir sevinçle döner" şeklinde yorumlanarak mevsimlerin dönmesine bağlanmaktadır. Araplar'ın en büyük bayramı "Hac"dır. Arapça'da "ziyaret etmek" şeklinde de açıklanan "hac" (geri dönme, tekrar gitme") kelimesi İbranîce'de "bayram" anlamında kullanılmaktadır. Öte yandan Hac

ibadetinin en önemli rükûnlerinden biri tavaftır. Bu rükunün diğer adı ise “devr” kökünden türeyen “devâr” dır. “Devâr” kelimesinin de anlamı “bir şeyin etrafında dönme, dolanmadır. Böylece tarihî ilk çağlarından beri Arabistan Yarımadasının en önemli kültür merkezi olan Kâbe’nin etrafında dönme ibadetine, hepsinin de kelime anlamı “dönme” olan Hac, id, tavaf ve devâr adlarının verildiği görülmekte ve bunlarda zamanla “id” kelimesinin Arapça, Süryanice ve İbranîce’de, Hac’cın ise, yalnız İbranîce’de “bayram” anlamını kazandığı anlaşılmaktadır. Kur’an-ı Kerim’de ise bir kez tekrarlanmıştır (Sargon, 1992: 257).

Türk lehçe ve şivelerinde bayram karşılığı olarak toy kelimesi kullanılmaktadır.

Bunlarda Uygur Türkçesinde “Bayram” kelimesinin karşılığı olarak “Toy” kelimesini görüyoruz. Toy kelimesini bayram karşılığı dışında, düşün ve yemekli tören gibianlamaları da bulunmaktadır. Aynı şekilde Kırgızlar’da da “toy” kelimesi, düşün vebayramı ifade etmektedir. Kırım Türklerinde çiftçilikle ilgili olarak bir bahar bayramı tespit edilmiştir. “Sabantuyı - Sâbântoy” denilen bu bayramda da “toy” kelimesi bayramı ifade etmektedir. Kazak Türklerinde “toy” kelimesi bilhassa düşün ve herkesin katıldığı eğlenceleri ifade etmekte yani bayram karşılığında kullanılmaktadır (Çay, 1995: 18).

Çuvaş Türkçesinde “bayram” kelimesi karşılığı olarak “üvey-kün” denilmektedir. Çuvaş Türkçesinde ayrıca yılın ilk ay karşılığı olarak “kerlace” kelimesi de mevcuttur. Diğer Türk lehçe ve şivelerinden Çağatayca’da “Paykomak”, Sagay ve Koybal Türklerinde “Paymak”, Paylakmak”, Sor şivesinde “Paygamak”, bayram ve düşünlerde toplanmak anlamındadır. Bayramlarla ilgili olarak kaynaklarda baktığımızda kesin bir gün belirtilmemekle beraber Asya Hunları’ndan beri bütün Türk hanedanlarında bayram törenlerinin varlığı bilinmektedir. Bu törenlerin bir kısmı devletin resmî töreni şeklindedir (Çay, 1995: 20).

Şenlik kelime anlamı itibariyle, belli günlerde yapılan, coşku veren, eğlendirici gösterilerin tümü, bayram (TDK, C-2: 1379). Sözcüğün kökeni farsça “şen” sözcüğüdür. Şen sözcüğü; naz, cilve, göze ve gönle hoş görünen hâl anlamında kullanıldığı gibi, ferahlı, sevinçli anlamlarında da kullanılmaktadır. Sözcüğün batı dillerindeki karşılığının kökeni ise Latince “festum” sözcüğüne dayanmaktadır.

Halk bilimi alanında şenlik; bir toplumun kendini her türlü dış ve iç etkilere korumak, bol ürün elde etmek, barış ve güvence içinde yaşamak amacıyla bir

mevsimden ötekine, bir yaşam çağından sonrakine ve toplumsal yaşantıdan başka bir yaşantıya geçme ya da tarihsel, dinsel, söylensel olay, kişi, varlıkları ve yüce varlıkları anma sırasında topluca yemek yiyerek, oynayarak, bağırarak, iş görerek yaptığı geleneksel eğlencenin türü (Acıpayamlı, 1978: 78).

Araştırılan kaynaklara göre; Osmanlı Devleti döneminde şenlik kavramı daha çok devlet politikası ile gelişerek siyasî hedeflerin iyi sonuçlandığında ve payitahtın önemli günlerinde yapılan eğlenceler için kullanılmıştır.

Osmanlı döneminde düzenlenen kutlamalar için şenlik sözcüğünün yanı sıra bu anlamı ifade eden diğer sözcüklerinde de kullanıldığını bilmekteyiz. Donanma, sur, şamdan gibi sözcükler bunlardan yalnızca birkaçıdır. Donanma sözcüğü, ilk olarak süsleme, bezeme anlamına gelip; bayraklı, ışıklı ve özellikle fişek atılarak yapılan şenliklere verilen genel bir isimdir. Sur, Farsça kökenlidir ve düğün anlamına gelmektedir. Şehzadelerin sünnetleri ya da kızların evlenmeleri nedeniyle yapılan düğün törenleri, en önemli Osmanlı şenlikleri olmakla birlikte, Sur-i Hümayun diye adlandırılıyorlardı. Ayrıca, rütbe alınan törenler için de sur-i tevcih ismi kullanılırdı. Farsça neşeli, sevinçli anlamına gelen şamdan ise Farsça aynı anlama gelen şad sözcüğünden türemiştir. Şadumanlık da bir tür şenlik adı olarak kullanılmaktadır (Aktaş, 1996: 30-32).

Fuat Köprülü; eski Türk hayatında şiirin ve şairin önemini belirtirken, dinî mahiyeti ağırlıklı bir kutlama olarak nitelendirdiği şeylan, sığır ve yuğ'dan ayin olarak bahseder (Köprülü, 2007: 84).

Şeylan-Şölen; Oğuz boylarının kurban ziyafetinden ibarettir. Dinîn en iptidaî şekillerinden, en yüksek şekillerine kadar bütün derecelerinde göze çarpan bu kurbanların esası, mabududa ziyafete iştirak ettiren bir ortaklıktan başka bir şey değildir. Fakat Oğuz boylarının şölenlerinde, başka kavimlerin kurban ziyafetine mevcut olmayan hususi bir hal vardır ki, o da şölede her boya kurbanın muayyen bir uzvunun verilmesidir. Bu muayyen et parçalarına “sögük” derlerdi. Şölede altı şehzadeden üç büyükleri, yani ağalar sağ kolu teşkil ederler; Bozok ismini alırlar. Üç küçükler, yani iniler sol kolu teşkil ederler ve üç ok adını alırlar. Yukarıda tek başına hakan oturur, karşısındaki mevkide de hatun oturur (Köprülü, 2007: 84).

Şeylan'ın muhtelif zamanlarda nasıl ve ne suretle kurulduğunu tarih bakımından tetkike girişmeden evvel, muhtelif Çağatay lûgatlarında bu kelime hakkında verilen

malumatı zikrederim: Şeylan, Burhân-ı Katı'da Geylan vezninde ve sultanların, vezirlerin simâtı, sofrası manasında gösteriliyor. Pavet de Courteille, bu manadan fazla olarak umumî ziyafet manasını da verdikten sonra, Babur-Nâme ile Secere-i Türkî'den misaller getirilerek kelimenin XVI. ve XVII. asırlarda kullanıldığını gösteriyor. Moğollar zamanında çeşn kelimesi şeylan yerine daha fazla kullanılırken, XIV. Ve XV. asırlarda bilhassa Timur sülalesini nüfusu altında şeylan kelimesini de oldukça umumileşmiş görüyoruz. Anadolu Selçukîlerinin hükümeti zamanında Anadolu'da da kullanılmış olan bu kelimenin diğer Selçukî hükümetleri sahasında da asırlarca yaşadığı ve hatta Harezmlilerle Atabeklerde ve daha sair ufak Türk hükümetlerinde de kullanıldığı kuvvetle zannolunabilir (Köprülü, 2007: 84-85).

“Festival; dönemi, yapıldığı çevre, katılanların sayısı veya niteliği programla belirlenen ve özel önemi olan sanat gösterisi; belli bir sanat dalında oyun ve filmlerin sunulması ve gösterilmesi sonunda ödül veya derece verilmesi biçiminde düzenlenen ulusal veya uluslararası gösteri dizisi, şenlik; bir bölgenin en ünlü ürünü için yapılan gösteri, şenlik; düzensiz toplantı, curcuna” anlamları ile Türk Dil Kurumu'nun Türkçe sözlüğünde açıklanmıştır (TDK, 1998: 775). Festival, teriminin etimolojisi Latince bir kelime olan festum'a gider, orijinal anlamı “genel eğlence ve şenliktir”. Burada festival, bir kültürün veya sosyal grubun dünya görüşünü, geleneksel uygulamalarını, performanslarını, ritüellerini ve oyunlarını temsil eden periyodik bir kutlama olarak açıklanır. Genellikle evrensel belki de gelenekte ısrar eden en karmaşık, sosyal ve sembolik olaydır (Green, 1997: 295).

Türk toplulukları dışında diğer topluluklarının da eğlence ve kutlama anlayışı içerisinde yer alan festival terimini Aysun İmirgi, “Festivaller: Ankara'da T.C.ve ABD Uyuşuklukların Yeni Yıl Kutlamalarının Halk Bilimi Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde çeşitli bilim insanlarının festivaller hakkındaki görüşlerine yer vermiştir. Bunlardan Smith, festivali gerçekte ortak duyguların ve bağlılığın en somut ifadesi ve sembolik etkileşim üzerine temellenen duygusal tecrübelerin paylaşılmış bir düzeni olarak açıklar. Smith, tüm toplumlarda kutlamalara periyodik biçimlerde yer verildiğini belirterek, bunların grup ya da topluluk açısından özel anlamı olan anlar olduğunu ifade eder. Bunlar geçiş anları (bir mevsimden diğerine, vb.), tarihsel olayların yıl dönümleri, bir tanrı ya da kahramanın doğum ya da ölümünün anılması, bir toplumun kurucusu ya da dinî liderinin yaşamındaki olayların sembolik olarak canlandırılması vb. olabilir.

Smith, tüm bu özel anlama sahip anların kutlama etkinliği ile doldurulmasını festival olarak adlandırır (İmirgi, 2003: 11).

Smith, festival belli bir davranış türü olarak tanımlanamaz. Bunun yerine, geleneksel davranışlar kümesini ifade eder. Festival, Halk Bilimi'nin tüm diğer alt sınıflandırmalarını kapsayan başlıca sınıflandırma olarak düşünülmelidir. Festivaller, sıklıkla tatiller çevresinde merkezlenen halka ait kutlama periyotlarıdır. Santino'nun burada tatilden kastettiği, sosyal olarak hatırlanan bir gün veya bir kenara ayrılan günlerin periyodu, önemli bir insanın veya geçmişe ait bir olayın Noel, Şükran günü veya Washington'un doğum gününün hatırlanarak kutlanması veya herhangi bir türün geçişini işaret etmesi; örneğin yeni yılın başlaması veya mevsim dönüşümüdür. Festivalin günlük kullanımı şöyle açıklanır: "kutsal ve/veya laik; özel bir insanın yıllık kutlaması veya hatırlanabilir bir olay; özel bir ürünün hasatı; güzel sanatlarda bir seri faaliyetin gerçekleştirilmesi, bir yazara, türe veya yoğun çevreye (örn. Shakespeare, müzik, sinema); veya neşe ve eğlenceyi ifade eden bir kutlamadır (İmirgi, 2003:11).

Sosyal bilimlerde ise festival, yaygın bir şekilde bir çok ritüel ve faaliyetten oluşan, doğrudan veya dolaylı bir topluluğun bütün üyelerini etkileyen, üstü açık veya üstü kapalı bir şekilde topluluk üyeleri tarafından paylaşılan dünya görüşünü, ideolojiyi ve onların esas sosyal kimliklerini gösteren periyodik bir kutlamadır (Green, 1997: 296).

4. GELENEKSEL KUTLAMALARIN TARİHİ

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de hiçbir dayatma olmadan insanları bir araya getiren kutlamaların, Türk topluluklarındaki etkisinin ve gücünün önemini anlayabilmek için geçmişten günümüze kadar olan tarihî sürecine değinmek gereklidir.

Türkler bilindiği gibi uzun yıllar Şamanizm dininin etkisi altında kalmışlardır. Bununla ilgili olarak bazı dinî törenler, şenlikler şeklinde kutlanmıştır. Mevsimlerin, Türk kültür hayatında önemi büyüktür. Çünkü Türk kültürünün ekonomik esasını teşkil eden hayvancılık ve ziraat mevsimlere göre bazı değişiklikler göstermiştir. Bahar mevsiminin diğer mevsimlere nazaran Türklerin günlük yaşayışlarında daha da büyük bir öneme sahip olduğunu görüyoruz. Ticaret faaliyetlerinin arttığı, kişilerin şahsi ihtiyaçlarını giderdiği bu mevsim, gök gürlemeleri ve şimşek çakmalarıyla başlamış olurdu. Bahar mevsimlerinde yapılan bayramların hiç şüphesiz en önemli tarafı kurban

törenleri olmuştur. Bunun yanında, bütün Orta Asya halkında bahar bayramlarının müşterek tarafı at yarışlarının yapılması ve şarkılar söylenmesidir. Kurbanların kesilmesi, at yarışlarının yapılması ve toplu halde şarkılar söylenmesi, bahar bayramlarının en büyük özelliği olmuştur. Eski Türk geleneklerine göre, bayram ve düğünlerde kadın erkek bir arada yemek yerler, içki içerler ve müzik aletleri çalarak dans edip eğlenirlerdi (İzgi, 29).

Eski Türk topluluklarında kutlamaların temelini dinî inanç sistemleri oluşturmuştur. “Gök” insanların ibadetleri için önemli bir unsur olmuş, bu nedenledir ki tanrının gökte olduğu düşünülmesi ve ona yakın olmak için yüksek yerlere çıkılarak yapılan bir takım ritüeller, Türklerin Gök tanrıya şükürlerini ve ibadetlerini kutlamalar aracılığıyla tamamladıkları düşünülebilir.

Tarihî kayıtlara göre; Türkler, senenin ilk “yıldırım” ve şimşeklerini”, yeni yılın bir işareti gibi görmüşlerdir. Yıldırımdan çok korkmuş ve gizlenmişlerdir. Türkler ise; yıldırım düştüğü zaman atlarını koşturarak bağırarak ve göğe ok atmışlardır. V. Yüzyılda, Türk Dünyası’nda önemli bir yer tutan ve Çinliler tarafından “Kaoçi” yani “Yüksek Arabalılar” adı verilen bir kavimler birliği bulunmaktaydı. Bu kavimlerin doğu uçları Uygurların ataları idi. İşte bu Türk kavimleri M.S. 450 senesinden önce, Çin’in kuzeyinde toplanarak büyük bir bayram töreni yapmışlardı. Bunlardan 5 grup birleşerek yaptıkları büyük bir törenle kurbanlar kesmiş, şarkılar söylemiş ve göğe oklar atmışlardır. Çinliler tarafından; bu Türk kavimlerinin şarkıları, tıpkı bir kurt ulumasına benzetilmektedir. Herhalde bu melodiler, bizim uzun havaların ilk ortaya çıkış halinden başka bir şey olması gerektir(Ögel, 1988: 733).

Tarihî kayıtlara göre, Türklerin Hunlardan beri bayram ve festival türünden birçok tören ve faaliyetleri vardı. Meselâ, Hun Türkleri beşinci ayda, yani ilkbaharda “Lung-cıng” adı verilen yerde topluca büyük bir bayram yapmaktaydılar. Bu bayramda, hem inançla ilgili âdetler yerine getirilmekte hem de türlü müsabakalar düzenlenmekteydi. Dinî âdet olarak evrenin yaratıcısı “Gök Tanrı” ve kutsal sayılan “yer” için at kurban edilmekteydi. Bundan sonra bayramın müsabaka ve eğlence kısmına geçiliyordu. Bu kısımda Türklerin en çok sevdikleri bir spor türü olan at yarışları yapılmıyordu. At yarışları sekizinci ayda, yani sonbaharda bir kere daha tekrarlanmaktaydı. Yarış kulvarı olarak da bir ormanın etrafı veya yere çakılmış ve işaret vazifesi gören ağaç dalları ile belirlenmiş bir mekân seçilmekteydi (Koca, 2004:

25). Eski Türklerde Bayramlar, devletin resmî törenleri gibiydi. “İlkbaharda “Lung - Ceng” adı verilen yerde Hunlar, topluca bir bayram yapmışlardır. Bu bayramda hem inançla ilgili gösteriler hem de bayrama ait yarışmalar düzenlenmiştir. Dinî âdet olarak evrenin yaratıcısı Gök Tanrı ve Kutsal sayılan yer için kurbanlar kestikten sonra bayramın yarışma ve eğlence kısmına geçilmektedir. Kötü ruhlardan korunmak için ok atmışlardır (Ligeti, 1986: 81). Bayramlarda at yarışları, atlı oyunlar, at koşusu, Cirit, Gök Börü, Çögen, Güres, Okçuluk, Avcılık, Binicilik, Tepük Tamak, spor oyunları oynanmakta idi. At yarışları iki türlü yapılmaktaydı. Biri sadece yarışma gâyesi ile yapılır ve toyların, düğünleri, ölü aslarının, senliklerin oyunları, diğeri ise savaşma amacı ile yapılanları idi(Ögel, 1989: 521). Tarihte en güzel örnek efsanede geçen Kosay Han ile Yolay Han güreşleri Çin kaynaklarında Türkistan’ın Kuçak şehrinde yeni yıl başladığı gün at, deve, öküz güreşleri yapıldığı bilinmektedir (Rasony,1988: 30).At Türklerin kutsal hayvanı idi. Bayram ve eğlencelerde Türklerin atlara düşkünlüğü, diğeri bir hususta daha karşımıza çıkıyor. Meselâ, Göktürklerde, Hatunların, maiyetinde, ok atmayı bilen atlı kadın birlikleri vardı. Bazen de evlenebilmek için kızı, ok, güreş ve at da yenmek gerekiyordu. Uygurlarda eğlencelerde göze çarpan, meselâ, elçi Wang-Yen-te’nin şölende müzik dinlemesi idi(Gökalp,1976: 63).

Hunlarınkine benzer bayram ve festivallere Göktürklerde de rastlanmaktadır. Göktürkler, her yıl belirli bir zamanda “ecdat Mağarası”nda atalarına kurban kesiyorlardı. Onlar aynı şekilde bayram kutlamalarına da beşinci ayın ikinci yarısında “Gök Tanrı” ve “kutsal yer ve su” için kurban kesmekle başlıyorlardı. Kurbandan sonra da topluca eğlenceye geçilmekteydi. Özellikle kızlar, ayak topu oynamaktaydı. Herkes kımız içmekteydi. Bundan sonra da şarkılar söylenmekteydi. Aynı bayram ve festivaller, Uygur Türklerinde de vardı. 450 yılında Uygur Türklerinden 5 grup birleşerek, Çin’in kuzeyinde büyük bir tören yapmışlardır. Onlar, bu törende önce Gök Tanrı’ya kurban sunmuşla, sonra da şarkılar söyleyerek eğlenmişlerdir(Koca, 2004: 25).

Uygurlar zamanında festival ve eğlenceleri biraz daha değişik şekilde görmekle beraber yine de kendinden evvel kurulmuş olan Türk topluluklarının geleneklerini de kendi bünyelerinde toplayarak yaşatmaya çalıştıklarını görüyoruz. Bilindiği gibi, Uygurların siyasî hayatları iki kısımda olmuştur. İlk önce ilk yurtları olan Ötügen’de yaşamışlar ve daha sonra Kırgız yenilgisini takiben yeni yurtlarında Turfan, Kan-chou, Sha-chou bölgelerinde yaşamışlardır. Ötügen Uygurlarının bahar bayramı yine eski

atalarınınki gibi beşinci ayda yapılırdı. Bu ayda Uygur kağanı beylerini ve halkını Tojen ırmağının kıyısında toplayıp gök tanrıya kurban sunduğu hakkında Çin kaynaklarında bilgi vardır. İlkbaharda kutlanan diğer bir bayram da sürüleri otlatmağa çıkarma ayı olarak kabul edilen ve dokuz mayısta yapılan “Örüs sara” bayramıdır. Ötügen Uygurları hakkında gökle ilgili olarak yaptıkları ayin hakkında bir batı kaynağı olan Ebu Dülef’in Seyahatnamesinde de bir kayıt vardır. “Uygurlar, gök kuşağı görüldüğü zaman şenlik yaparlar. İbadetlerini güneşin battığı tarafa yönelerek yaparlar” denmektedir. Wang Yen-te’nin bahsettiğine göre Uygurlar, She ve Tung-chih yani yaz ve kış dönenceleri için festivaller düzenlemekteydiler. She, yaz dönencesinde 21 Haziranda toprak için kurban hediye etmektedir. She için kurban verme bilhassa zürriyet tohumlarına şekil veren ilahlara hediye vermektir. Burada da Uygurlardan önce kalma bir ananeyi görebiliyoruz. Hsiung-nu’lar zamanında yüksek dağlar ve pınarlar iyi ruhların oturdukları yer sayılır ve buralarda tanrıya dua edip kurban kesilirdi. Buralara da yer-su tanrıları denilmekte. İşte Wang Yen-te’nin bahsettiği She’da böyle bir kurban verme olayı olabilir (İzgi, 32-33-34).

Türklerde “toy” merasimlerinin de devlet hayatında önemli bir yer tuttuğu bilinmektedir. Toylar; doğum, beğ oğlunun ilk avı, tahta çıkma, bir felaketten kurtulma ve elçi kabulü gibi sebeplerden dolayı yapılıyordu. Wang Yen-te’de bize seyahatnamesinde kendisinin Uygur kağanı Arslan Han tarafından kabul merasimini anlatırken söyledikleri aynen bir toy merasimini andırmaktadır. “Bir tarafta bir kişi taştan bir çan tutuyordu. O seremoninin başlaması için taşa vurdu. Kral (Han) bu çanın sesini duyduğu zaman eğildi. Sonra oğlu, kızı, yakın akrabaları etrafını çevreleyerek eğildiler ve hediyelerini aldılar. Bundan sonra müzik, içki, ziyafet ve aktörler tarafından gece oynanan bir oyun vardı” denilmektedir (İzgi, 35-36).

Efsanelerde gördüğümüz dinî mahiyeti haiz ve muayyen kaidelere bağlı şeylanları Anadolu Selçukîlerinde görüyoruz. Sultan sabah namazını İmam Şafi’î mezhebi üzere kıldıktan sonra, “selamlık sofasına çıkıp otururdu ve sultani kuşluk vaktine değin müftü ve kadı huzurunda kendisi hükmedip mazlumlara dâd verirdi. Şer’î ve divanî işleri kendi görürdü. Şer işini ehl-i şer meşveretiyle feyzle bitirirdi ve divanîye kendisi cevap verirdi. Andan sonra han ve şeylan dökülürdü. Bir sadr kendi önünde ve iki tarafta iki kolda simat ve destar-hanlar döşenirdi. Alüm ve seyyidler ve müftü ve kadı ve ulu şehzadeler kendi bile yirlerdi. Kalan beyler, ulular iki kolda mertebeli

mertebesince simata otururlar idi. Hassa söğüş ve sögleme ve bir yanda Oğuz resmînce her hanın ve mülkün söğüğün korlardı. Şeylan yenip kalktıktan sonra ki çavuşlar dua ve alkış edip giderlerdi (Köprülü, 2004: 85).

Tarihlerimizde ve bilhassa kanun- nâmelerimizde geniş surette tasvir olunan bu divan teşkilâtını, eski Oğuz töresinin dinî bir mahiyeti haiz şeylanlarından çıkmış saymak zaruridir. Daha Oğuz efsanesinde mevcudiyetini gördüğümüz bu şeylan ayin, Selçukî hayatında yalnız divan teşkilatını vücuda getirmekle kalmamış, birçok vesilelerle hükümdarın umumî ziyafetler vermesi ve bu ziyafetlerin az çok bedî bir mahiyeti haiz olması da an'ane hükmüne girmişti. Yug (umumî matem ve sığır), umumî av ayinlerinden sonra yahut cüluslardan, kurultaylardan sonra mutlaka şeylan tertip edilirdi (Köprülü, 2004: 86).

Selçuklularla Osmanlılarda tam bir itina ile muhafaza edilen Oğuz töresi, sağ ve sol kol teşkilatı, Cengiz'in ve Timurleng'in saraylarında belki aynı şekilde varlığını devam ettirememişse bile, pek eski bir asıldan gelen bu Şeylan-Çeşn ayininin de büsbütün kaideden mahrum bir eğlence şeklinde sürüp gitmediği ve belli bir takım kaidelere bağlı olduğu mevcut vesikalardan bile açık ve kesin olarak anlaşılıyor. İşte en eski Türk baskı-ozanları şeylanın daha dinî mahiyetini kaybetmediği zamanlarda kopuzları ile dinî-sihirbazâne nağmeler okurlar ve günlük sıkıntılar ile yorulan dimağları, şeniyet âleminden uzak başka bir âleme naklederlerdi (Köprülü, 2004: 88).

Osmanlı Devleti'nde bayramlar; dinî günler, mevsimlik, süreli şenliklerin yanı sıra daha çok sarayla ilgili bir olayın kutlanmasına yönelik görkemli şenlikler, özellikle imparatorluğun erken çağlarında büyük bir önem taşıyordu. Günlerce, gecelerce, geniş meydanlarda, sokaklarda, bahçelerde, su üstünde düzenlenen şaşalı, göz kamaştırıcı bu şenliklerle padişah uyruklarına ve yabancı konuklarına üstünlüğünü kanıtlıyor ve ortaklaşa bir kutlama vesilesiyle buyrukla uyruk arasındaki bağlantının altı çiziliyordu (And, 1982: 13).

Çok türlü bir toplumsal yapıya sahip Osmanlı İmparatorluğunda şenliklerin hoşgörü, uzlaşma, esnekliğin egemen olduğu ortamında farklı dine, etnik kökene, mesleğe, statüye vb.'ne sahip birey ve gruplar ile yönetim- halk arasındaki uyuşmazlıklar, gerginlikler ve çatışmaları ortadan kaldırmaktaydı. Osmanlı döneminde zaferle biten savaşların veya fetihlerin sonucunda İstanbul'da büyük şenlikler düzenlenmiştir. Askeri başarısızlık, deprem, sel baskını gibi doğal afet, yangın, bulaşıcı

hastalık gibi nedenlerle oluşan toplumsal ve bireysel ümitsizlik, karamsarlık havasının ortadan kaldırılmasında da şenliklerden yararlanılarak siyasal sistemin devamı sağlanmıştır. Kısaca belirtilmesi gerekirse, “düzenin korunmasında etkin bir araç” durumundaki eğlenceden bilinçli bir şekilde yararlanılmıştır. Aynı şekilde Osmanlı dış siyaseti kapsamında sorunların çözülmesinde, istedik ilişkilerin kurulmasında şenliklerden yararlanıldığı vurgulanmıştır (And, 1982:7).

Cumhuriyet dönemi kutlamaları ise, cumhuriyet öncesindeki Türk devletlerinin geleneklerini bir ölçüde yaşattıkları gibi değişerek günümüz şartlarına uyum sağlayan kutlamalardır.

5.TÜRK DESTANLARINDA KUTLAMALAR

Sözlü kültür ortamında oluşa gelen ve daha sonra yazıya geçirilen destanlarda Türk kültür hayatından izler bulunmaktadır. Destanlar Türk milletinin geçmişi hakkında bilgi sahibi olduğumuz kaynaklardır. Bu durumda Türk destanlarında da kutlamalara rastlamak mümkündür. Toy veya şölen adı altında yapılan kutlamalar daha çok destanların önemli motiflerinden çocuksuzluk ve bunun sonucunda dileklerde bulunup çocuğun dünyaya gelmesinin ardından düzenlendiği, destanın başkahramanının ilk kahramanlığından sonra ad koyma aşamasında, düğünlerde, ölümlerde yas töreni olarak, savaş galibiyetlerinde gibi geçiş dönemi olarak adlandırabileceğimiz durumlardan sonra toy düzenlendiği şeklinde karşımıza çıkmıştır.

5. 1. Oğuz-KağanDestanı

Eski destanlardan bugün elimizde bulunan en önemlisi Oğuz Kağan Destanı’dır. Bu destanın iki varyantının yer aldığı iki yazılı kaynak vardır. Bunlardan birincisi Paris Milli Kütüphanesinde bulunan Uygur yazısıyla yazılmış, eksik tek yazma nüshadır. Bu nüsha Rıza Nur tarafından keşfedilmiş ve W. Bang ve R. R. Arat tarafından önce Almanca olarak basılmış daha sonra da Türkiye Türkçesine aktararak (1936) yayınlanmıştır. Oğuz Kağan Destanının ikinci varyantı, İlhanlı Devletinde, sarayda önemli roller üstlenmiş tarihçi ve Doktor Reşidettin’in Farsça yazdığı meşhur tarihine çeşitli yazılı ve sözlü kaynaklardan aktararak oluşturduğu metindir (Çobanoğlu, 2007: 123).

Oğuz Han, dünyayı fethettikten sonra muhteşem bir çadır, altın çadır/otağ kurdurdu. Büyük bir bayram/toy hazırlattı. Destana göre, doksan bin koyun, yedi yüz

kadar büyük baş hayvan kestirdi. Bütün hatunlar, beyler, kumandanlar ve halk bu toya katılmıştı. Oğuz Han, bu büyük merasimde hâkimiyeti kendi oğullarına devrediyor, hükümlerlik şartlarının hukuki esaslarını, töreyi korumuştur(Turan, 1978:175).

Yine bir gün Oğuz Kağan ava gitti. Önünde bir göl ortasında bir ağaç gördü. Bu ağacın kavuğunda bir kız vardı, yalnız oturuyordu. ... Oğuz Kağan onu görünce aklı gitti. Yüreğine ateş düştü, onu sevdi, aldı. Günlerden ve gecelerden sonra gözleri parladı ve üç erkek çocuğu doğurdu. Birincisine Kök adını koydular, ikincisine Tağ adını koydular, üçüncüsüne Tengiz adını koydular. Sonra Oğuz Kağan büyük bir doy (ziyafet) verdi. Halka emir verdi ki... Oğuz Kağan halkı çağırınca ahali birbirine danıştı ve geldi. Oğuz Kağan kırk masa ve kırk sıra yaptırdı. Türlü aşlar, türlü şaraplar, tatlılar ve kımızlar yediler ve içtiler. Toydan sonra Oğuz Kağan beylere ve halka yarlık verdi(Çobanoğlu, 2007: 125).

Oğuzlarda yirmi dört Oğuz Bey'i her gün kendi otağlarında veya beylerden birisinin otağında şölen amacı ile toplanıp, yeme-içme ve kararların alınması gerçekleşirdi. Oğuz Han'ın verdiği ziyafetler, boylar arası münasebetlerin iyileştirilmesi ve birliğin sağlanması için son derece önemli sayılabilir. Bu bayram/toylarda mutlaka yeme-içme, teşrifat ve ikram gerçekleşmektedir. Mesela, destan da geçen doksan bin koyun, günümüz de belki de milyonlarca paraya eş olan et yemekleri, aşlar, yiyecekler olabilmektedir (Demirci, 2008: 21).

Uygurca, Oğuz name'de boylara isim verilmesi ile ilgili olarak verilen toyu şöyledir:

Bir an geldi ki bütün kabileler Oğuz Han'a bağlandı. Oğuz Han Otağ kurdurdu. Toy Bayram düzenledi. Oğuz'a bağlanarak onunla beraber harp eden amcalarının halkı ile diğer kabilelere de Uygur adını verdi (Ögel, 1989: 167).

Toy/bayram günü, oğlanı meydanın ortasına getirip Kara Han beylerine dedi: “Bizim oğlumuz bir yaşına bastı, şimdi buna ne ad koyarsanız, deyip beyler cevap vermeden önce oğlan dedi: Benim adım Oğuz'dur”, demiştir (Han, 1993: 26).

5. 2. Manas Destanı

Manas Destanı, Kırgız Türklerine ait dört yüz bin mısralık bir destan parçası olarak uzun destan özelliği ile Türk destanları arasında önemli bir yere sahiptir. Destanın bazı parçaları XV. yüzyılda yazılmış olan Mecmua-i Tevarih adlı tarih kitabında mevcuttur. Kırgızların Kalmuklar ile yaptıkları mücadeleleri konu eden

Manas Destanı, XIX. yüzyılda yazıya geçirilmiştir. Kırgızların en eski devirleri hakkında bilgi sahibi olmaktayız.

Manas Destanı, Orta Asya Türk tarih ve medeniyetine ait hatıraları ve etnografik malzemeleri ihtiva etmesi sebebiyle, yalnız Kırgız Türklerinin değil bütün Türk boylarının abide niteliğinde dev bir eseridir ve dünya epik şiir geleneğinin en mükemmel örneğidir (Çobanoğlu,2007: 258).

Manas destanında da;

Orazlı Oymağın Kırgızlar Bey'i Cakıp(Yaku)'un çocuğu yoktu. Büyük Hatun'u Çıyırdı'ya söyle dedi: "Sen bir çocuk doğurmadın". Cakıp gördüğü rüyayı yorumlatmak için ziyafet yapmak gerektiğini söyledi. Cakıp ziyafet hazırlattı. Atlar, develer, koyunlar kesti, Ulu Toy kıldı. Çıyırdı Hatun bir erkek çocuk dünyaya getirdi. "Çocuğun adının Manas olduğunu gizli tuttular, ant içtiler(İnan, 1992:6).Manas, Kozkoman-Gökçegöz seferinden döndükten sonra büyük bir bayram/toy ilan edilmiştir. Kırk gün kırk gece yine içme ve eğlence yapılmıştır(İnan, 1992: 45).

Destanda bir dileğin gerçekleşmesi için, Hakan'ın ziyafet düzenlediği görülmektedir. Ulu toy, Ulu bayramların, insanların gerçekleştirmek istediği veya gerçeklesen ümit ve istekleri için bir toplum hadisesi şeklinde görülmektedir. Atlar, develer, koyunlar kesilmesi ve halka ikram edilmesi, idare eden ve edilen arasındaki ilişkilerin canlanmasını, devletin büyüklüğünün gösterilmesinde iyi bir sebep olmaktadır."Manas o gece bir rüya görür. Ertesi gün yurdunu toplar. Rüyasını tabir ettirmek istemektedir. Hemen toy düzenler. Düşünü doğru yorumlayacak kişiye mal ile kendi tüfeğini vereceğini; bozuk yorarsa da oğlunu Urum'a, kızını da Kırım'a göndererek başını koyun gibi keseceğini söyler" (Çobanoğlu, 2007: 260).

Cakıp Bey, Kamarbaz adlı aygır sürüsünden dokuz at kestirip, birkaç yere kazanlar astırdı. Altay dağlarında göçüp konan Kırgız, Kazak, Moğol ve Kalmuklardan bütün komsu halklarını ziyafete çağırmıştır. Bunun amacı dağınık yaşayan Kırgızları birBaşbuğ yahut bir han idaresi altında toplamaktı. Altay'da kendi hanlarına muhalif Kalmuk ve Moğollarda vardı. Bu ziyafette onların ileri gelenleri de çağırıldı. Bu ziyafet Çin hanına karşı toplanan bir kurultay niteliğinde idi. Burada ittifakla Manas, Han ilan edildi (İnan,1992: 13).

Manas, sağ salım Altay'a geldi. Kırgızlar toplandılar. Cakıp Ağa, oğlunun uzak ve tehlikeli seferden sağ dönmesini büyük bir ziyafet ile kutlamaya karar verdi. Bu

ziyafet, Kırgız'ın bir kurultayı olacaktı. Cakıp Ağa, iki yüz büyük tulum dolusu kımız hazırladı, pek çok hayvan kestirdi. Bu ziyafette Manas, uzun bir nutuk söyledi (İnan, 1992: 15).

Manas'ın oğlu Semetey'in adı konulacağı zaman da toy düzenlenir; “ Kanıkey yedi aylık hamile iken Manas ölür. Geleneğe göre dul kalan kadın eğer bir erkek çocuğu sahibi değilse kayınbiraderlerinden biri ile evlenmek zorundadır. Cakıp Han gelini Kanıkey'e kayınlarından biri ile evlenmesi için haber gönderir. Kanıkey ise eğer kız doğurursa evleneceğini, oğlan doğurursa evlenmeyeceğini söyler. Kısa bir süre sonra da doğum yapar. Bir oğlu olur. Bunun üzerine iktidarlara tehlikeye düşen ulu ata ve amcalar çocuğu öldürmeye karar verirler. Kanıkey ve Manas'ın annesi Baybiçe küçük bebeği ölümden kurtarmak için yurtlarından kaçarlar. Günlerce yollarda aç susuz sığınacak bir yer ararlar. Manas'ın kıyamete kadar dostu olan Bakay onlara yardım eder. İki kadın Kanıkey'in babası Kara Han'ın yurduna gider ve ona sığınır. Karahan onlara sahip çıkar. Torununa bir isim koymak için toy düzenler. Akşam olur ama kimse bu bebeğe isim koymaz. Akşamüzeri bir aksakallı dede gelir ve çocuğa Semetey adını verir (Çobanoğlu, 2007: 264). Er Kıyas bir toy düzenler çocuğa isim koydurmak ister ama hiç kimse çocuğa isim koymaya yanaşmaz (Çobanoğlu, 2007: 266).

5. 3. Ergenekon Destanı

Türkler arasında yaratılmış yeniden türeyiş destanlarından biri de Ergenekon Destanı'dır. Bu destanın tam bir metni ele geçmemiş olmakla birlikte başta Reşideddin'in tarihî olmak üzere pek çok tarihî kaynakta küçük parçalar halinde zikredilmektedir (Çobanoğlu, 2007:130).

Zeki Velidi Togan'ın “Umumi Türk Tarihine Giriş'te Destanlara Göre İlk Türkler başlığı altında türeyiş efsaneleriyle ilgili değerlendirmeler yapmıştır. Türklerin düşmanları tarafından bir darlığa sokulduktan sonra demir kapıları eriterek aydın ve geniş dünyaya çıktıklarına dair “Ergenekon Efsaneleri” bulunmaktadır. VIII. Yüzyılda Orta Asya Türklerin bu demir kapıyı Arap Selam Tercüman'a göre; İli havzasının kuzeyinde, günümüzde Talka Demir kapısı mıntikasını göstermektedir. Türklerin ana yurdunun, Tiyanşan sahasında olduğuna inanmakta hiç tereddüt göstermediklerini ifade etmek itibarıyla, bu rivayet de önemlidir (Togan, 1981:112).

Ergenekon Destanı, geçmişten günümüze kadar gelen Nevruz kutlamaları açısından oldukça önemlidir. Türk dünyası topluluklarından birçoğu Ergenekon

dağından çıkış gününü temsilen yani yeniden doğum, yeni gün anlamlarına gelen Nevruz bayramını çeşitli ritüeller kullanarak milli bayram olarak kutlamaktadırlar.

Konuşup söyle dediler : “Burada kalsak bir gün düşmanlarımız bizi bulur, bir kabileye gitsek hepsi de bize düşman. İyisi mi dağlar arasında kimsenin daha yolu düşmemiş olan bir yere gidip oturalım dediler. Sürülerini sürüp dağlara doğru yürüdüler. Yabani koyunların yürüdüğü bir yolu tırmanarak yüksek bir dağın boğazına vardılar. Oradan tepeye çıkıp öte yana indiler, oraları gözden geçirdiler, geldikleri yoldan başka bir yol olmadığını gördüler. O yol da öyle bir yoldu ki bir deve, bir keçi bin bir güçlkle yürüyebilirdi. Ayağı sürçse düşer, parçalanırdı. Vardıkları yer geniş ve sonsuz bir ülke idi. içinde akarsular, kaynaklar, türlü otlar, çayırlar, yemişli ağaçlar, türlü türlü avlar vardı. Bunu görünce Tanrıya şükürler kıldılar. Kısın mallarının etini yer, derilerini giyer, yazın sütünü içerlerdi. Oraya “Ergenekon” adını verdiler(Ögel,1989:62).

“Dört yüz yıl sonra kendileri ve sürüleri o kadar çoğaldı ki artık oralara sığmadılar. Bunun üzerine toplandılar ve konuştular. Atalarımız orada otururlarmış. Tatar baş olup öteki boylarla birlikte bizim uruğumuzu kırmış, yurdumuzu almış. Artık Tanrıya şükür, düşmandan korkarak dağda kapanıp kalacak değiliz. Bir dağ bularak bu dağdan göçüp çıkalım, bize dost olanlarla görüşür, düşman olanla güreşiriz dediler. Hepsi bu düşünceyi beğendi. Çıkmaya yol aradılar. Bir türlü bulamadılar. Bir demirci “Ben bir yer gördüm, orada bir demir madeni var. Sanıyorum ki bir kattır. Onu eritirsek yol buluruz” dedi. Gidip orayı gördüler, Demirci’nin sözünü uygun buldular. Dağın böğründeki çatlağa bir sıra odun bir sıra kömür dizdiler. Dağın tepesine ve öteki yanlarına da odun ve kömür yığıldıktan sonra deriden yetmiş yere koydular. Ateşlediler, hepsini birden körüklediler. Tanrının gücüyle demir eridi. Bir yüklü deve geçecek kadar yol açıldı. O ayı, o günü o saati belleyip dışarı çıktılar. İşte o gün bayram sayıldı (Ögel, 1989:64).

Ben Hive Hanı Ebülğazi Bahadır Han, dilerim ki dünya yüzünde Türklük var oldukça bütün yeni nesiller bu öz günü (kutlu günü) unutmasınlar. Onu kutlasın, demiri dünya yüzünde ilk kez eritenlerin ve kendilerine kurtuluş yolu, dünyaya önderlik açanların kendi ataları olduğunu yılda bir kez hatırlasın ve yüreğinde aynı şavkı, aynı ateşi duysun (Öztürk, 2000: 243-245).

Atalar Mağarası “Ergenekon”dan dışarı çıkış gününde orada bulunanların bugünü bir “Kurtuluş Günü” bayramı olarak kutladığını destanda geçen metinden anlıyoruz. Özgürlüğe kavuşmayı, özgürlüğü kısıtlar duruma gelen “Ergenekon” mağarasından çıkarak elde eden Türkler bugünü o günden sonra da yine bir kurtuluş günü olarak kutlamayı sürdürdüler. Tasvirde yer alan o günden beri bu kurtuluş gününde bayram yaparlar sözünden bu bayramın kurtuluş bayramı olduğunu anlıyoruz. Destanda geçen “Zindandan çıkıp anayurduna geldiği gün” diye tanımlanmasından anlıyoruz ki o gün çok değerlidir(Yıldırım, 2002:534-535).

Türkler, bu özgürlük gününü aynı zamanda takvimleri içinde bir başlangıç günü seçmiş olmalıdır. Türklerin yeniden dirilisi ve türemesi tabiatın uyanışı ve özgürlüğe kavuşması toplumda is ve yeteneğinin eyleme geçmesi, her iki ve aziz kurtuluş günü hatıralarının bu törenlerde birleşmesi, bugüne toplumun sürekliliği açısından da kutlu bir anlam ve işlev yüklemiştir. Türkler, “Erkin Kün Bayramı” törenleriyle bir yandan geçmişini gelecek kuşaklara taşımış, bir yandan da bu kuşaklara özgürlüğün değerinin korunması gerektiğini anlatmıştır. Türk toplumunun gelenekleri, tarihî sürekliliğinde ana kaynaklarıdır(Yıldırım, 2002:538).

5. 4. Dede Korkut Oğuznameleri

İlim âleminde ve Türk dili ve edebiyatı alanında Dede Korkut Kitabı yahut kısaca Dede Korkut adı ile tanınan eser bir destanî oğuz hikâyeleri mecmuasıdır. Biri Drestan’da öteki Vatikan’da olmak üzere iki nüshası bulunan bu eserin Dede Korkut adı ile anılmasına sebep, Dede Korkut adındaki ozanlar pirinin eserin bir nevi müellifi durumunda bulunması, eserde toplanmış olan Oğuz destanlarının onun tarafından düzenlenmiş gösterilmesidir (Ergin, 2008: 1). Dede Korkut kitabının Drestan nüshası bir giriş ile on iki destanî hikâyeyi içine almaktadır. Vatikan nüshasında ise girişten başka hikâyelerin yalnız altı tanesi vardır. Kitabın girişi Dede Korkut’u takdim için yazılmış olup iki kısımdan ibarettir. Birincisi hikâyelerin tespiti veya istinsahı sırasında yazılmış olan ve Dede Korkut’u tanıtan kısımdır. Besmeleden sonra hemen başlayan bu kısımda peygamber zamanına yakın Bayat boyundan Korkut Ata adında bir erin ortaya çıktığı, bu Korkut Ata’nın Oğuz kavminin müşküllerini çözen ve gaipten türlü haberler veren bir kimse olduğu bildiriliyor. Girişin bu kısa tanıtımdan sonra gelen ikinci kısmı ise Dede Korkut’un sözlerine ayrılmıştır. Yine ikiye ayırabileceğimiz bu kısımdan önce Dede Korkut’un söylemiş olduğu vecizeler sıralanmakta, sonra da kadınları dörde

ayırır sözleri gelmektedir. Vecizeler dört grupta toplanmış olup bir gruptakilerin sonları hep aynı şekil veya kelime ile bitmekte, her grubun sonu da bir iki dua cümlesi ile bağlanmaktadır(Ergin,2008:3-4).Bu şekildeki girişten sonra sırasıyla Oğuz hikâyelerine yer verilmiştir. Bu Oğuz hikâyelerinin hemen hemen hepsinde çeşitli sebeplerle toylar düzenlenir ve dede korkut ad konulacaksa ad koyar, kopuzunu çalar.

Destan da Bayındır Han, İç Oğuz ve Dış Oğuz yahut Üçoklar ve Bozoklar diye gösterilen birliklerin başı idi. menkıbevi olarak Oğuz Hanı sayılmakta idi. Bayındır Han iki türlü şölen, toy yapmıştır. Şölene sadece İç Oğuz davet olunmuş idi. İç Oğuz, Bayındır Han'ın mensup olduğu kısımdır. Han'ın gayesi, kendi hâkimiyetini daha da kuvvetlendirmektedir. Bu ise, toylar düzenlenip, gelen misafir ve davetlilere meydan okumakla olmaktadır. Ziyafetler bazen yedi gün yedi gece olurdu. Bin yerde ipek halısı döşenmiştir (Demirci, 2008: 23).

Toy, bayramların o dönemde, akından yenerek dönüşte yedi gün yedi gece süren yeme içmeler, çocuğa isim konacağı zaman, Oğul'un ilk avından dönüşünde “attan, aygır, deveden buğra, koyundan koç kırdırarak yapılan toylar, hacet toyları; açların doyurulması, yalınca/çıplakların giydirilmesi, sevinç toyları, düğün toyları seklindedir. Bunlar yılda bir kez yapılmaktaydı. Bayındır Han'ın yılda bir defa toy yaptığına dair bilgi ile toyların, bayram gibi yapıldığı fikrini de vermektedir. Ancak bayram dışında yapılan toylarda mutlaka bulunmaktadır(Turan, 1978: 421).

Dirse Han Oğlu Buğaç Han Destanı; “ Hanlar hanı olan Kam Gan oğlu Han Bayındır yılda bir kere büyük bir ziyafet tertipleyerek Oğuz beylerini konuklarmış. Bir gün Bayındır Han yine böyle bir ziyafet hazırlığı yaparken bir yere ak otağ, bir yere kızıl otağ, bir yere de kara otağ kurdurur. Oğlu olanı ağ otağa, kızı olanı kızıl otağa kondurun, oğlu kızı olmayana kara otağa alın, altına kara keçe döşeyin, önüne kara koyun yahnisinden getirin, yerse yesin, yemezse kalsın gitsin. Oğlu kızı olmayana Tanrı Taâla gazap etmiştir, biz de ederiz iyi bilsin, der” (Ergin, 2008:4).

Salur Kazan'ın evinin yağmalanması destanı; “Öte yandan Şökli Melik şenlik yapmaktadır. Bu arada Burla hatun da sâki yapmak ister. Fakat kırk kızıdan hangisinin Burla Hatun olduğunu anlayamazlar. Bunun üzerine oğlu Uruz'un etinden yemek yaparak bey kızlarına vermelerini söyler, hangisi yemezse Burla Hatun odur, der. Bunu duyan Burla Hatun oğluna gelerek ne yapması gerektiğini sorar. Uruz kafire teslim olmamak için kendi etinden çekinmeden yemesini söyler. Uruz'u asılacağı ağacın

dibine götürürler... Kazan Bey çoluk çocuğunu, malını, hazinesini kurtarır, geri döner. Yedi gün yedi gece şenlik yaparlar. Dedem Korkut gelip destanlar söyler (Ergin, 2008:7).

Kam Büre Oğlu Bamsı Beyrek Destanı; “Kam Gan Oğlu Han Bayındır, İç Oğuz ve Taş Oğuz beylerine ziyafet veriyor. Pay Büre adında bir bey de orada hazır bulunmaktadır. Bir ara onun Kara Göne oğlu Kara Budak, Kazan oğlu Uruz, Kazılık Koca oğlu Bey Yigenek gibi gençlere bakarak ağladığı görülür. Sorarlar, oğlu olmadığı için ağladığını söyler. Beyler oğlu olması için dua ederler. O da kızı olursa Pay Büre’nin oğlu ile beşik kertme nişanlı yapacağını vaat eder... Beyrek, Melik’in kızını alıp geri döner. Kırk gün kırk gece toy düğün olur. Dede Korkut gelip destanlar söyler” (Ergin, 2008: 8-10).

Kazan Beyin oğlu Uruz Beyin Esir Düştüğü Destan; bir gün Ulaş oğlu Kazan Bey büyük ziyafet verir. Doksan tümen genç Oğuzu sohbetine toplar. Kalın Oğuz Beyleri dokuz kâfir kızının altın kadehlerle sundukları al şarabı içerler. Kazan bey hediyeler dağıtır. ... Kazan oğlunu kurtararak Ağca Kala Sürmelü’ye gelir, kırk otağ diktirip yedi gün yedi gece şenlik yaptırır ve Dedem Korkut gelip destanlar söyler” (Ergin, 2008: 10-11).

Begil oğlu Emren’in Destanı; Begil şenlik yapar ve oğlunu hediyelerle birlikte Bayındır Han’a götürür. Padişah Kazan oğlu Uruz’un sağ yanında ona yer gösterir, elbiseler giydirir. Dedem Korkut gelip şadlık çalar, u Oğuznâme’yi düzenleyerek Emren’e ithaf eder (Ergin, 2008:18).

6. GÜNÜMÜZDEYÖRESEL KUTLAMALAR

Günümüzde genellikle yerel yönetimler veya çeşitli dernekler tarafından, yöreyle özdeşleşmiş sebze, meyve, tahıl ve yörenin işlenmiş gıdasıyla, yörede yaşadığı varsayılan tarihî veya efsanevi bir şahsiyetin adıyla ya da o yöre insanının diğer yörelere göre ön plana çıkmış farklı bir özelliğine vurgu yapılarak kutlama etkinlikleri düzenlenmektedir. Bu etkinliklerin içeriklerinin daha da genişletilmesi için ise, kültür, kültür-sanat, kültür-turizm ve “geleneksel” ifadeleri kullanılmaktadır. Bu kutlamaların temel amacı halkın eğlenme ihtiyacını karşılamak olsa da diğer bir yönü ise o yörenin folkloristik özellikleri üzerinden kültür turizmi ile kültür ekonomisini kaldırmak vardır.

Türk kültüründe bin yıllardan beri görülen şölen, şenlik, bayram kutlamaları XX. yüzyıl festivallerine örnek oluşturmuştur. Halk kültürü ve özellikle halkbilimi kadrosunda yer alan “halk eğlenceleri” başlığı altında değerlendirilen festivaller; aynı zamanda bir ulusun ekonomik düzen ve faaliyetleri ile bir devletin kültür ve ekonomi politikalarıyla da yakından ilgili sözlü kültür ortamlarıdır. Bu nedenle festivaller, ortak amaç/işlev ve benzer yapıları izlenerek sürdürülen yoğun katılımlı gösterimler olduğu kadar; çağın gerekleri göz önünde bulundurularak öngörülen ekonomi politikaları doğrultusunda uygulanan ekonomik kalkınma programlarının, halk kültürüne (dikkatli kullanmak koşulu ile kitle kültürüne) yansımaları olarak da ele alınabilir (Akpınar 2004: 25-36).

Cumhuriyetin ilk yıllarında hedef, geleneksel tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiştir. Bu hedef, yıllarca sürececek bir toplumsal değişimi veya ekonomik, sosyal, kültürel yeniden yapılanma sürecini başlatır. Yeniden yapılanma da diyebileceğimiz sanayi toplumuna geçiş çalışmalarından sonra bilinçli veya bilinçsizce küreselleşmenin etkisi ile karşı karşıya gelinmiştir. Küreselleşme ile birlikte yörenin ekonomik olarak da kalkınmasını sağlamak amaçlı çeşitli folklorizm çalışmaları yapılmaktadır.

Folklorizm kavramını Hans Moser 1962’de, folklorun ticaret ve kültür politikaları için bir hedef olarak yeniden keşfedildiğinin ya da keşfedilmiş olduğunun farkına vardığında tanımlamıştır. Moser’e göre folklorizm ürünleri, “İnsanların duygularını cezp etti, onlar halkı eğlendirdiler ve eğitsel olabilirlerdi. Folklorizm

ürünleri turistler için yapılan reklamlar, el sanatı dernekleri ve kültür politikaları tarafından desteklendi” (Gürçayır 2007: 176).

Günümüzde hem maddî hem de maddî olmayan kültür ürünleri halk tarafından arz talep ilişkisi içerisinde yeniden sahnelenmiştir.

Bahar Akarpınar “Tarım Toplumundan Sanayi Toplumuna Geçiş” adlı makalesinde kutlamalar üzerinden, yeniden yapılanma sürecindeki Türkiye Cumhuriyeti halkının yaşamakta olduğu toplumsal değişime değinmiştir. Akarpınar’a göre;

Türkiye’de, başlangıç tarihleri 1981- 2000 yılları arasında olan ve yılda bir kez düzenlenen yaklaşık beş yüz yirmi beş (525) şenlik-şölen-festival belirlenmiş, fakat uygulama şekilleri, ödenek koşulları ve süreklilikleri konusunda yeterli bilgi elde edilememiştir. Elbette festivaller, toplumsal yapı değişikliklerinin tek belirleyicisi ve tanımlayıcısı değildir. Ancak bu etkinlikler, toplumun küçük ölçekli bir örneği olarak; her üyesinin festival sürecine herhangi bir şekilde katıldığı, festival heyecanının hissedildiği topluluğun, maddîmanevî/ iç-dış tüm karakteristik özelliklerinin, sosyal değer yargılarının açıkça izlenebildiği ortamlardır. Dolayısıyla, toplum düzeyinde yaşanan bir yapı değişikliğinin, festivaller gibi sözlü kültür ortamlarına yansımaları gayet doğaldır. Gerek bu bakış açısı, gerekse belirlenen rakamın hayret verici yüksekliği, festival adları ve festivallerin yapıldığı yerler dikkate alındığında, Türk halkının yaşamakta olduğu değişim ve dönüşüm süreci şu şekilde açıklanabilir:

Karma ekonomiye dayanan kalkınma planları sonucu, “tarım toplumu”ndan “sanayi toplumu”na geçişten ziyade;

1. Gelişmiş bağ ve bahçecilik

2.Coğrafya koşullarına göre yetersiz kalmış; tahıl tarımı;

3.Geliştirilmeye çalışılan hayvancılık;

4.Batı’ya açılım düşüncesiyle; ulaşım imkânlarının elverişliliği, gelişmişlik düzeyinin yüksekliği, temsil gücü vb. nedenlerle, Marmara, Ege, Batı Karadeniz ve Orta Anadolu bölgeleriyle sınırlı kalmış gibi görülen küçük, hafif ve nispeten ağır sanayi;

5.Tüm imkânların seferber edildiği; tarihî kültürel mirası ve doğal coğrafi zenginlikleri tanıtım(reklam) amacıyla kullanan, kimi zaman “yerelin genelleştirilmesinden çok genelin yerelleştirildiği”(Oğuz 2001) bir küreselleşme anlayışı uğruna bilinçsizce harcayan turizm;

6.“Üretim satmak” ile “ithal edip satmak” arasında denge kurma yollarının arandığı ticaret;

7. “Üretim vermekten” çok “alıp kullanmaya” dayanan, eğlence merkezli tüketim toplumuna dönüşülmektedir/dönüşülmüştür (Akpınar, 2004: 25-36).

Kültürün somut veya somut olmayan çeşitli malzemelerini kullanarak kutlama etkinlikleri günümüzde hemen hemen her yörede oluşturulmaktadır. Bu kutlama etkinliklerinin temel amacında halkı eğlendirmek yatsa da kutlamaların farklı boyutlarından da söz etmek mümkündür. Öncelikli olarak genellikle o yörenin çeşitli coğrafi, tarihî özellikleri gibi folklor ürünleri temel alınarak yöre imgesi oluşturmak, o ürünle markalanmak hedeflenmiştir. Bunun sonucunda kent imgesi veya yöre imgesi haline gelen ürünün, o yörenin kültür ekonomisine ve kültür turizmine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Toplumsal yaşamdaki her türlü yaratıcılık eyleminin temeli olan kültürel bellek, esas itibari ile gelenekler bileşkesi ve de imgeler hazinesidir. Müzeler, tarihî mekânlar, kitaplar, kütüphaneler, giysiler, kutlama ve eğlenceler, festivaller, bayramlar, sofralar, düğünler, kahvehaneler, takılar, el sanatı ürünleri, âşık atışmaları, gelenek ve görenekler, inançlar, fotoğraflar, şarkılar, türküler, danslar, töreler vb. bu imgelerin bulunduğu bellek odaları, alanları, mekânları ve bölümleridir. Bu nedenle yerel, kentsel, yöresel ve ulusal imgeler, her türlü farklılık ve özgünlüğün temel unsurları ve kaynaklarıdır.“Buranın (kent, yöre, ülke vb.) neyi/neleri meşhurdur?” sorusu, bir bakıma kentsel, yöresel ve ulusal imgeleri öğrenme, tanıma, deneyimleme ve bunu bir ya da birkaç kültürel unsurla anılastırma ve gösterme isteğini ifade etmektedir. Yabancı/öteki/turist bu soruyu soruncaya kadar, ev sahipleri genelde bu konu üzerinde bilinçli ve ciddi bir şekilde durmuş ve düşünülmüş değildir. İnsan ve toplum çok kere, yabancıнын kendisini tanıma arzusu karşısında, sahip olduklarının farkına varır. Deneyim avcıları olarak tanımlanan turistlerin merakı, kültür turizminin olduğu kadar, kültürel bellek ve imge araştırmalarının da temelini meydana getirmektedir. Bugün hemen hemen her yerleşim biriminin, yörenin ve ülkenin yönetici ve araştırmacıları, hatta halkı bu soruya cevap bulmaya ve cevaplarını da geliştirerek herkese duyurmaya ve göstermeye çalışmaktadır (Özdemir, 2012: 108-109).

Yöre imgesi oluşturulurken kutlamalar önemli bir rol üstlenmektedir. Yörenin ön plâna çıkmış ürünü imgeselleşirken diğer taraftan da düzenlenen etkinliklerin kaç

kez düzenlendiğine bağlı olarak gelenekselleştiğine vurgu yapılmaktadır. Çünkü gelenek; “Bir toplumda, toplulukta eskiden kalmış olmaları dolayısıyla saygın tutulup, kuşaktan kuşağa iletilen, yaptırım gücü olan kültürel kalıntılar, alışkanlıklar, bilgi, töre, davranışlar ve ananeler” şeklinde Türkçe sözlükte tanımlanmıştır. Türkçe sözlükte bu şekilde tanımlanan gelenek terimine ek olarak Metin Ekici de Halk bilimi kapsamında, “Eskiden beri devam edip gelen, gayri resmî yol ve yöntemlerle kazanılan ve kuşaktan kuşağa aktarılan ve zamanın ihtiyaçlarına göre her kuşakta belli ölçüde bireysel yaratıcılığa ve değişmeye ve de gelişmeye izin veren bilgi, hareket ve materyal ürünleri üretme ve kullanma tarzı” dır (Ekici, 2004; 20). Gelenek, geçmişten hareketle geleceği kuran, toplumların kültürel genetiğinin saklı olduğu dinamik bir sitemdir. Bu yüzden de Türk eğlence kültürünü oluşturan alt geleneklerde, sabit çatıyı oluşturan unsurların yanında, zamanla çeşitlenmelerin, dönüşümlerin, değişimlerin, yok olmaların veya yeniden canlandırmaların yaşanması doğaldır. Bu nedenle de eğlence etkinlikleri, belki de kültürün en canlı ve değişime, dönüşüme açık alanını meydana getirmektedir(Özdemir, 2005: 57).

Kültür bilimi kapsamında gelişmekte olan “imge araştırmaları”nın çok yönlü etkileri ve işlevleri yeni yeni çözümlenmeye ve belirlenmeye başlamıştır. Pek çok ülkede olduğu gibi, Türkiye’de de kentsel, yöresel ve ulusal imge araştırma merkezleri henüz kurulmamakla birlikte, çeşitli özel ve kamu kurum ve birimlerinin bu tür işlevi yerine getirecek şekilde düzenlendiği gözlenmektedir. Mahalli yönetici ve ileri gelenler, bu türden faaliyetler üzerinde odaklanmaya başlamışlardır. Bütün bu çabaların, ilgili yerleşim biriminin bir ya da birkaç imge ile tanıtımını ve dolayısıyla ekonomik açıdan kalkınmasını sağlamaya yönelik olduğu açıktır (Özdemir, 2012:109). Yöresel kutlamaların (şenlik, şölen, festival gibi) yöresel imge yaratmak amaçlı yerel yönetimler tarafından düzenlendiği görülmektedir.

Bugün pek çok yerleşim birimi kendi öz değerlerini göstermek, dahası ekonomik katma değere dönüştürmek amacıyla festival, şenlik, fuar, panayır vb. etkinlikler düzenlemeye çalışmaktadır. “Çelikhan- Bal Festivali, Gölbaşı-Üzüm Festivali, Gazipaşa- Horoz Festivali, Akseki- Çevizli Ayran Bayramı, Germencik-İncir Festivali, Gölhisar- Soğan Festivali, Yenişehir-Biber Festivali, Acıpayam Kültür ve Kavun Festivali, İliç-Tulum Peyniri Festivali, Taşköprü- Sarımsak Festivali, Taşova-Bamya Festivali” bunlardan bazılarıdır. Bunun yanı sıra at yarışları, deve ve boğa güreşleri de

yöresel kutlamaların temel vesilelerindendir. Geleneksel pazarlarda yine bu kapsamda değerlendirilmektedir. Bu tür etkinliklerin özellikle medya organlarının yayınlarında yer almasını sağlamak amacıyla çeşitli konserler de düzenlenmektedir. Geleneksel köken taşı da zamanla bu tür etkinlikler, çeşitli organizatörlerin elinde yöresel özelliklerini yitirerek tektürleşmektedir (Özdemir, 2012:120).

Festivalleri, iki açıdan ele almak uygun olacaktır. İlki, şenlik veya festivalin yerel-bölgesel ekonomik, kültürel değerleri ve gelişmişliği sergilemesi; diğeri, evrensel değerlerin kazanılmasını sağlamasıdır. Bu bakımdan köy, ilçe, belde ve illerde sosyal, kültürel, ekonomik gelişmişlik düzeylerine göre yapılandırılan festivaller; bilim, kültür, sanat, spor vb. etkinlikleriyle hem kitle, hem de seçkin(elit) kültürün izlenebildiği halk bayramlarıdır. Yüksek refah düzeyinin hedeflendiği bir toplumsal yapı değişikliği, sadece tarım toplumundan sanayi toplumuna geçisin değil; “kalkınma”, olgusunun ana değişmezidir. Toplumsal kalkınma, siyaset, ekonomi, kültür, bilim, eğitim, sağlık, sanat, spor gibi toplumun yapısını belirleyen ana öğelerin tamamında uygulanan çağdaşlaşma girişimleriyle anlam kazanır. İnsanoğlu var oldukça, kalkınma gerekliliği var olacaktır. Kalkınma, toplumların, milletlerin daima değişen dünya düzenini algılama yolları, yaşam koşulları ve seçimlerine göre, farklı bir seyir ve hızda sürdürülmektedir (Akpınar 2004: 25-36).

Günümüzde Isparta merkez, ilçe, kasaba ve köylerinde yöresel imge oluşturmak amacıyla düzenlenen etkinlikler oldukça fazladır. Isparta’nın tarihî, coğrafi, ekonomik ve sosyo-kültürel yapısına bağlı olarak genellikle ilçelerin yerel yönetimleri tarafından her yıl düzenlenen etkinliklerinde hem kültür ekonomisine hem de kültür turizmine katkı sağladığı görülmektedir. Kültürlerin ayakta kalabilmeleri öncelikli olarak kültürel belleklerinin oluşturulmasına ve oluşturulan bu kültürel belleğin farklılıklarını göstermek ancak kültürel bellek yani folklorizm kaynak olabilecektir. 21. yüzyıl kültür çağı olarak nitelendirilmiştir. Bunun farkında olan yönetimler kültürel bellekten yararlanmaktadırlar. Bu doğrultuda il kültür ve turizm müdürlüğü ile iş birliği içerisinde yerel ve kentsel imgeler kullanılarak yörelerin tanıtımı yapılmaktadır.

Isparta Kültür ve Turizm Müdürlüğü’nün 2012 yılı Isparta’nın tanıtımı için yayınlamış olduğu festivallerlistesi şu şekildedir:

İsim	Tarih	Kategori
Isparta Gül, Halı Festivali	Komitesince	Yöre

Eğirdir Uluslararası Triatlon Şampiyonası	Ağustos	Spor
Kiraz Festivali ve Yağlı Pehlivan Güreşleri, Uluborlu	Temmuz	Güreş
Sütçüler Dut Pekmezi ve Turizm Festivali	Temmuz	Turizm
Seyit Veli Baba Sultan'ı Anma Törenleri ve Pilav Festivali, Uluğbey Kasabası, Senirkent	Ağustos'un	Anma
Körküler Kardeşlik ve Sevgi Festivali, Körküler Kasabası, Yalvaç	Temmuz	Yöre
Antiokheia Kültür ve Sanat Festivali, Yalvaç	Mayıs	Kültür ve Sanat
Eğirdir Kültür ve Turizm Festivali	Eylül	Kültür ve Sanat
Şarkikararağaç Helva Festivali, Çarıkсарaylar	Temmuz- Ağustos	Yöre
Sücüllü Yardımlaşma ve Dayanışma Festivali, Yalvaç	Ağustos	Yöre
Büyükkabaca Elma Festivali, Senirkent	Eylül	Hasat
Kozluçay Gurbetçilerle El Ele Festivali, Kozluçay, Yalvaç	Temmuz	Yöre
İncesu Kültür Festivali, Keçiborlu	Ağustos	Kültür ve Sanat
Sugözü Adak Yeri Festivali, Bağkonak, Yalvaç	Ağustos	Yöre
Zafer Birlik ve Dayanışma Şöleni, Zafer Mahallesi, Isparta	Ağustos	
Yakaören Köyü Aslan Baba Aşure Şöleni	Nisan	Yöre
Davraz Kayak Merkezi Kozaağacı Yaylası Yörük ve Türkmen Şöleni, B.Hacılar Köyü	Komitesince belirlenir	Yöre
Anamas Yörük ve Türkmen Şenliği, Aksu	Ağustos	Yöre
Yunus Emre'yi Anma Kültür ve Sanat Etkinlikleri ile Aşure Şenliği, Gönen	Haziran	Kültür ve Sanat
Gümüşgün Tez Mehmet ve Sinan baba Anma ve Aşure Yemeği, Gümüşgen Köyü, Gönen	Nisan	Yöre
Havutlu Köyü Geleneksel Yörük Şöleni, Havutlu, Eğirdir	Komitesince belirlenir	Yöre
Eğirdir Uluslararası Dağcılık Şenliği, Eğirdir	Mayıs	Spor

Senirkent Kapıdağı Gençlik Şenlikleri		Gençlik
Süleyman Demirel Ünivarsirtesi Bahar Şenliği, Isparta	Mayıs	Gençlik
Oluklacı Şenliği, Eğirdir	Mayıs	Yöre
Atatürk'ün Isparta'ya Gelişi, Isparta	06.03	Kutlama
Nevruz Yenigün Kutlamaları, Isparta	21.03	Kutlama
Hıdırellez Kültür Bahar Bayramı, Isparta	06.05	Kültür ve Sanat
Kuleönü Kasabası Hıdırellez ve Uçurtma Şenliği, Kuleönü, Isparta	06.05	Kültür ve Sanat
Yılanlı Köyü Kültür Şöleni, Aksu	23.06	Yöre
Gönen Öğr. Okulu Mezunları Kuru Fasulye Günü, Gönen	01.07	
Koçularlılar Dost Şöleni (Yağlı Pehlivan Güreşleri), Koçular, Isparta	22.08	Yöre
17Eylül1176 Miryokefalon ZaferininYıldönümü, Gelendost	17.09	Anma

Günümüzde festival niteliğindeki kutlamaların yerel halkın doğal kaynakları koruma bilincini artırmak gibi çok yönlü kazanımlarının olmasının yanında bazı sorunlara da neden olabilmektedirler.

Tablo 1: Festivallerin Olumlu ve Olumsuz Etkileri

Olumlu etkiler	Olumsuz Etkiler
1.Sosyal ve Ekonomik Kazanımlar	1.Olumsuz Sosyal Davranışlar
Artan istihdam fırsatları	Kaba davranışlar
Artan hayat standartları	Artan suç oranları
Artan eğlence fırsatları	Aşırı alkol tüketimi
Ekonomik kazanımlar	Yaralanma olayları
Yeni insanlarla tanışma fırsatı	Çevreye zarar
Turistik bölgenin tanıtımı ve turist artışı	Sosyal yapının değişmesi
Turistlerin kalış sürelerinin uzatılması	Malzemelerin suiistimal edilmesi
2. Fiziksel Çevre İle İlgili Kazanımlar	2. Fiziksel Çevre İle İlgili Sorunlar
Çevrenin vitrinlenmesi	Çevresel hasar
Yerel kültürün ve mirasın korunması	Kirlilik
Altyapının gelişmesi ve yeni olanaklar	Kültürel mirasın hasar görmesi
Çevre bilincinin artırılması	Gürültünün yol açtığı rahatsızlık
Ulaşım ve iletişim sisteminin geliştirilmesi	Trafik ve park sorunları
Kentsel dönüşüm ve yenilenme	Aşırı kalabalık
3. Politik Kazanımlar	3. Politik Sorunlar
Uluslararası prestij	Fonların yanlış dağıtılması
Yatırımların tanıtılması	Sahiplik ve kontrolde sorumluluğun olmaması
Karşılıklı sosyal destek	İdeolojilerin yasallaştırılması
Yönetimsel becerilerin gelişmesi	Faaliyetlerin başarısız olması riski
Özgüven artışı	4. Ekonomik Sorunlar
Tecrübe artışı	Enflasyonist fiyatlar
Gelişmiş profil	Çıkar gruplarının suiistimali
Yerel imajın güçlenmesi	Fırsat maliyeti

Kaynak: Mc Donnel vd. (1998: 20 – 21’den aktaran Kızılırmak, 2006: 185) ve Deeryve Jago’dan (2010: 17) derlenerek hazırlanmıştır.

Günümüz yöresel kutlamalarından kent imgesi yaratmak, kültür ekonomisine ve turizmne katkı sağlamak amaçlı düzenlenen kutlamalar ile ritüelistik kökenli olan,

başlangıcının genel anlamda bilinmediği, geçmişten günümüze özel bir yaptırım olmadan(yerel yönetimler gibi), kuşaktan kuşağa geleneksel bilgi ile aktarılan kutlamalardan ayırmak gerekir. Esasen bu kutlamalar; halkın inanç sisteminin yaptırımıyla başlayan daha sonra dinî ritüellerin azaldığı kimi zaman yok olduğu geleneksel uygulamalardır.

7. GELENEKSEL KUTLAMALARLA İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Geleneksel kutlamalarla ilgili kılavuz niteliği taşıyan çalışmalar vardır. Bunları Türkiye geneli ve Isparta yöresi ile ilgili çalışmalar başlığı altında; yayımlanmış çalışmalar, doktora ve yüksek lisans tezleri, makaleler olarak aşağıda bibliyografik özelliklerine göre verilmiştir.

Türkiye genelinde yapılan çalışmalar:

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında yapılan çalışmalarda kutlamalar, bağımsız bir alan olarak kabul edilmemiş “adetler, gelenekler, bayramlar, şenlikler” gibi değişik başlıklar altında derlenerek, değerlendirilmiştir. Derlemelerin büyük bir bölümü Türk Yurdu, Halk Bilgisi Haberleri, Türk Folklor Araştırmaları gibi halkbiliminin süreli yayınları ile çeşitli halkevi dergilerinde, değişik başlıklar altında (gelenekler, adetler, eğlenceler, şenlik, sohbet, hatıra vb.) yayımlanmıştır. Burada örnek niteliğinde bazılarına yer verilecektir.

Sadık Enver, (1930) “*Gazi Ayıntap'ta Gece Eğlenceleri*”, HBH, 7: 113-117.

Sırrı Numan, (1930) “*Erzurum Köylerinde Yaz Gezintisi*”, HBH, 6:86-87.

Rıza Çavdarlı, (1937) “*Eski Türklerde Hayat I: Karnaval Bayramları*”, Yeni Türk, 51: 844-846.

Kazım Alpaslan, (1943) “*Nevruz Toprak Bayramı 21 Mart 1943*”, Uludağ, 56: 27-29.

Recep Bilginer, (1945) “*Eskişehir'de Hidrellez Adetleri*”, Halkevleri Dergisi, 85:10-11.

Mehmet Çokal, (1960) “*Yılbaşı Karşılması*”, TFA, 127: 2079.

Nedim Orta, (1961) *Yapıldak Folkloru, Hidrellez, Eğlenceler*”, TFA, 142:2398.

Vehbi Cem Aşkun, (1967) “*Bahar Bayramı*”, TFA, 212: 4348.

Gülali Aydınoglu, (1971) “*Posof'ta Seyran Şenliği*”, TFA, 265:6048.

Abdullah Emir, (1973) “*Festivaller*”, *Folkloru Doğru*, 27: 22-36.

Özdemir Nutku, (1972) *IV. Mehmet'in Edirne Şenliği*, Ankara Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Metin And, (1959) *Kırk Gün Kırk Gece "Eski Donanma Şenliklerinde Seyirlik Oyunları"*, Ankara, Doğu Ltd. Şti.

(1962), Dionisos ve Anadolu Köylüsü, İstanbul, y.y.y.

1990'lı yıllardan sonra kutlamalarla ilgili çalışmalar hız kazanmış özellikle Hıdrellez ve Nevruz kutlamaları üzerine çok sayıda yayımlanmış eser, makale, bildiri ve tez çalışmaları yapılmıştır. Festival, şenlik, şölen niteliğindeki kutlamalar üzerine ise daha çok 2000'li yıllardan sonra küreselleşmenin etkisi fark edilerek geçmişle bugün arasında nasıl bir değişim\gelişim yaşandığı ve kutlamaların işlevleri üzerinde durulmaya başlanmıştır. Bu çalışmalardan bazılarının bibliyografyası burada örnek olarak verilmiştir.

Erman Artun, (1990), *Tekirdağ'da Hıdrellez Geleneği*, Türk Halk Kültüründen Derlemeler 1990, "Hıdrellez Özel Sayısı", Kültür Bakanlığı, Ankara

Abdulhaluk Çay, (1991) *Türk Ergenekon Bayramı Nevruz*, Ankara, Sevinç Matbaası.

Meltem Cingöz, Alparslan Santur, (1993) *"Türkiye'de Hıdrellezde Uygulanan Bazı İnanç ve Adetlerle İlgili Bir Atlas Denemesi"*, Türk Halk Kültürü Araştırmaları Dergisi, Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.

Umay Günay, (1995) "Ritüeller ve Hıdrellez", Milli Folklor, 26: 2-4.

Erman Artun, (1995), *"Adana Yağmur Yağdırma Törenleri ve Çomçalı Gelin"*, Tuncer Gülensoy Armağanı, s.154- 163.

Ahmet Ocak, (1998) *"Hıdrellez"*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.17, İstanbul, 313.

Özkul Çobanoğlu, (2000), *"Türk Dünyası Sosyo-Kültürel Bağlamında Nevruz, Bayramının Yapısal ve İşlevsel Bakımdan Halkbilimsel Çözümlemesi"*, Uluslararası, Nevruz Sempozyumu Bildirileri, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Aysun İmirgi, (2003), *Festivaller: Ankara'da T.C. VE ABD Uyrukluların Yeni Yıl Kutlamalarının Halkbilimi Açısından İncelenmesi*, Ankara Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

Salim Koca, (2004)“*Eski Türklerde Bayram ve Şenlikler*”, Türk Dünyası Nevruz Ansiklopedisi, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 25.

Bahar Akarpınar, (2004)“*Tarım Toplumundan Sanayi Toplumuna Geçişte Panayır Sergi Fuar Festivalin Durumu ve Türkiye Örneği*”, Milli Folklor, , Sayı 64, 25-36.

Ali Berat Alptekin, Saim Sakaoğlu,(2004), “*Türkiye’de Nevruz*”, Türk Dünyasında Nevruz Ansiklopedisi, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.

Öcal Oğuz, Seval Kasımoğlu, (2005), *Türkiye’de 2005 Yılında Yaşayan Geleneksel Kutlamalar*, Gazi Üniversitesi THBMER Yayınları, Ankara.

Nebi Özdemir, (2005)*Cumhuriyet Dönemi Türk Eğlence Kültürü*, Akçağ Yayınları, Ankara.

Derya Ocak, (2006), *XVI. Yüzyıl Osmanlı Şenliklerinin Siyasal Boyutları ve Gündelik Hayata Etkileri*, Ankara Ün. Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

Seval Kasımoğlu, (2007), *Cumhuriyet Döneminde Geleneksel Kutlamalar Bağlamında Hıdrellez Geleneği*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

Nurhan Girgeç, (2008), *Zile Panayırı Üzerine Halkbilimsel Bir İnceleme*, Gazi ün. Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

HikmetDemirci,(2008)*Türk Kültüründe Bayram Anlayışı ve Türk Dünyasında Bayramlar*, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.

Petek Ersoy, (2008), *Cumhuriyet Döneminde Yılbaşı Kutlamaları Üzerine Halkbilimsel Bir İnceleme*, Gazi ün. Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

VedatÇalışkan, (2008) “*Geleneksel Periyodik Ticaret Mekânları Olarak Panayırlar: Çanakkale Örneği*”, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 10 Sayı 2 217-245 217.

Eyüp Uzunkaya, (2009)“*Türkiye’nin Uluslar arası Platformlardaki Tanıtım Faaliyetleri İçinde Halk Oyunları Festivallerinin Rolü*” Uluslar arası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, 16.

Bilsen Bilgili, (2012)“*Turistik Bir Ürün Olarak Festivallerin Etkinlik ve Verimliliği Üzerine Bir Araştırma Erzurum-Oltu Kırdag Festivali Örneği*”, Uluslar arası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, 2: 117-124.

Kudret Gül, Barış Erdem, Melike Gül, (2013)“*Yerel Festivallerin Etkinliğine Bağlı Ziyaretçi Kazanımları: Sındırgı Yağcıbedir Festivali Örneği*”, SDÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, C 18, 2: 213-239.

Osman Çulha, “*Kültür Turizmi Kapsamında Destekleyici Ürün Olarak Deve Güreşi Festivalleri Üzerine Bir Alan Çalışması*”

Salahattin Bekki, *Nevruz Kurban İlişkisi ve Kurbana Bağlı Olarak Yapılan Ritler- Pratikler*

Isparta ile ilgili yapılan çalışmalar;

Tevfik Turan, (1930) “*Senirkent’te Gündönümü Şenliği*”, HBH 1, 163-164.

Himet Turhan Dağlıoğlu, (1930)”*Lodosun Kızını Poyraza Gelin Etmek*”, HBH 1, 5-7.

(1935)“*Sohbetler ve Gezekler*”,HBH, 45, 212-216.

(1935)“*Isparta’da Bağ Bozumu Adetleri*”, HBH 49, 13-15.

(1936)”*Isparta’da Yaz Hayatı*”, HBH, 60, 198-201.

Etem Ertem, (1938)“*Isparta’da Kır Gezintileri*”, Ün, 52-53, 729-731.

Nami Erbilek, (1941)“*Senirkent’te Gezek*”, HBH, 120, 287-288.

Turhan Dağlıoğlu, (1962)”*Isparta’da Kadınlar Yazın Nasıl Eğlenirdi?*” TFA, 156, 2279-2782.

Türabi Tütüncü,(1971) “*Yalvaç’ta Bir Tören Ayak Kösteğini Kesmek*”, TFA, 262, 5971.

(1978)“*Yalvaç’ta Ateşle İlgili Tören ve İnanışlar*”,TFA,342,8207-8209.

Hasan Can, (1998)“*Uluborlu’da Spor, Güreş ve Festival Geleneği*” Uluborlu’nun Dünün Bugünü, Bizim Uluborlu Gazetesi Cumhuriyetin 75. Yılı Yayınları I, Isparta.

Er, Piri, (2000)“*Anadolu Alevi-Bektaşî Geleneğinde Nevruz ve Isparta-Gönen-Gümüşgün (Baladız) Köyü Örneğinde Nevruz Cemi*”,Uluslararası Nevruz Sempozyumu Bildirileri, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

1. BÖLÜM

1. GELENEKSEL KUTLAMALARIN SINIFLANDIRILMASI

Türkiye Cumhuriyeti, ilk yıllarında halka dönüşümü destekleyen politikalara yönelmiş; halk şiiri ve edebiyatı, halk sanatı, halk adetleri, halk müziği ve dansları, halk kıyafetleri gibi çeşitli konularda çalışmalar yaparak Anadolu coğrafyasının folkloristik yapısını belirlemeye çalışmıştır. Yapılan çalışmalarda kutlamalar, bağımsız bir alan olarak kabul edilmemiştir. “Adetler, gelenekler, bayramlar, şenlikler” gibi değişik başlıklar altında derlenerek özel bir başlık altında sınıflandırmaya tabi tutulmadan değerlendirilmiştir. Çeşitli kültür araştırmacıları ise, bu karmaşıklığı gidermek amacı ile tasnif denemelerinde bulunmuşlardır.

1927- 1928 yıllarında halkbilgisi derneğince kullanılan halkbilimi kadrolarında halk eğlenceleri (Geleneksel Kutlamalar) ana başlığına ve bu başlık altında alt başlıklara yer verilmemiştir (Özdemir, 2005: 45). Ancak, 16 Mayıs 1966 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Kültür Müsteşarlığı’na bağlı olarak Milli Folklor Enstitüsü kurulur. Enstitü kuruluş dönemindeki ilk çalışmalarını beş ana madde içerisinde yürütür.

- 1.Maddî kültür
2. Manevî kültür
3. Halk edebiyatı
4. Halk müziği ve oyunları
5. Kütüphane ve arşiv

Milli Folklor Enstitüsünün devamı niteliğindeki Halk Kültürlerini Araştırma Genel Müdürlüğü’nün 1976 yılında uygulamaya koyduğu “Türk Folklor Araştırma Kılavuzuna” göre 100’lük kodlama sisteminin “J” maddesi “Bayramlar, Törenler, Kutlamalar” başlığını taşımaktadır.

- J Bayramlar, Törenler, Kutlamalar
- J 100 Dinî Bayramlar
- J 200 Milli Bayramlar
- J 300 Kandiller
- J 400 Kutsal Aylar, Günler
- J 500 Hıdrellez
- J 600 Nevruz (Tan, 2008: 17).

Kutlamalarla ilgili en kapsamlı sınıflandırmalardan biri Pertev Naili Boratav'ın 1973 yılında yayımlanan "100 Soruda Türk Folkloru" adlı kitabında bayramlar ve çeşitlenmelerini 7 gruba ayırarak açıklamıştır.

1. Bayramlara katılanların dinine göre: Hristiyan bayramları, Müslüman bayramları vb.

2. Resmî ulusluk bayramlar: 30 Ağustos Zafer bayramı, Cumhuriyet bayramı gibi... Bu kümenin bir alt kümesinde "yerli resmî bayramlar" toplanır. Kurtuluş bayramları gibi.

3. Etnik nitelikte bayramlar: Anadolu Yörüklerinin söğütte Ertuğrul Gazi Türbesi'nde kutladıkları bayramlar gibi.

4. Kadın ya da erkek gruplarınca benimsenen bayramlar.

5. Yaş gruplarına göre benimsenen bayramlar.

6. Ekolojik- mevsimlik öğelere göre oluşturulan bayramlar.

7. Köy bayramları.

Boratav, mevsimlik bayramların alt kümelere de ayrılabilceğini belirterek iki grupta sınıflandırır:

1. Özel Mevsimlik Bayramlar

A. Çoban Bayramları Zinciri

a. Koç Katımı

b. Savaş (Davar Yüzü)

c. Döl

B. İkinci, Meyveci, Bağcı Bayramları

C. Göç Bayramları

2. Genel Mevsimlik Bayramlar

A. Bahar Bayramları

a. Nevruz

b. Çiğdem

c. Betnem (Gâvur Küfrü ya da Kızıl Yumurta)

d. Hıdrellez

B. Yaz- Gün dönümü

C. Kış Yarısı, Yılbaşı (Boratav, 1994: 211-212).

Kültür bakanlığı araştırma Plânlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı tarafından 1997 yılında “Özel Günler Albümü” yayımlanmıştır. Kutlamalar bağlamında en geniş kapsamlı araştırma olduğu görülmektedir. Türkiye’deki hemen hemen her kutlama, şenlik, festival, panayır, anma günü vb. göz önünde bulundurarak yapılan çalışmada bir de tasnif yapılmaya çalışılmış, bu tasnifte ilgili örneklerle ve tarihlere yer verilmiştir. Tasnifin genel başlıkları şöyledir:

1. Festival
2. Kurtuluş Günleri
3. Mahalli Kutlama Günleri
4. Önemli Haftalar
5. Panayırlar
6. Şenlik
7. Fuarlar (Kültür Bakanlığı: 1997).

Kültür tarihî araştırmalarıyla bilinen Tuncer Baykara, tarihî kaynaklara dayanarak ve onlardan örnekler vererek Türklerde şenlik ve eğlencelerle ilgili sınıflandırma yapmıştır.

1. Kişisel- Ferdi eğlence: İnsan hayatındaki önemli zamanlarda olur.

a. Ailenin oluşumu: Düğün; “Kız göçürür toyı”, “Evlenüü toyu” en yaygın bilinen toy ve eğlencedir. XV. yüzyıl insanı Ali Şir Nevai, Mîzan’ül-Evzan’da “Cenge ki Türk ulusu zifaf ve kız göçürür toyları da anı ayturlar” diyor.

b. Çocuğun doğuşu: Tabiatıyla sultan çocukları daha önemli; ad alması, ad konması; bu “Beşik toyu” diye de anılabilir.

c. Sünnet

d. Mektebe başlama: Bed’-i besmele, Âmin alayı

e. Askere gitme ve dönme

f. Meslek sahibi olma: Peştamal kuşanma, okulu bitirme.

2. Toplumla ilgili şenlikler

a. Takvime- zamana bağlı olan şenlikler:

-Yılbaşı, Sultan Nevruz eğlenceleri: “Nevruz”, İç Asya Türklerinin en önemli toylarındandır.

- Bahar- yaz ve çayır eğlencesi: Hıdrellez.

- Saban toyu, yaz sonu- yaz başı: Zeki Velidi Toğan’a göre; nisanda sıra ile tertiplenirdi. Bir tür çiftçilik bayramıdır. Ayrıca Başkurt köylerindeki “yişin”

- Kar bayramı (Başkurtlarda).

- Hicri takvime bağılı eğılenceler: Ramazan ve kurban bayramı

- Diğerleri

b. Mahsul İdrakleri: Üretim sevinci (tüşüm); bunlarda ayrıca “toy payı” vermek de bir gelenektir.

-Hayvancılıkla ilgili olanlar: Kuru bozumu, çayır- çoban bayramı: Trabzon Kadirga yaylasında ot şenliği olarak bilinir. İlk sütte, Türkmenlerde koyun, keçi pişirilip konu komşuya dağıtılırdı. Koyun- keçi kırkımı: senede genelde iki defa olur ve Kırgızlarda yaylada toy verilir. Yayla dönüşü. Kırmız bayramı Yoğurt bayramı, Kaz toyu.

-Ziraatla ilgili, bitkisel şenlikler: Arpa mahsulü idraki şenliği, arpaz zeybeği, Harman yeri şenliği; buğday hasadı, ındır tarığı, Türkmenlerde yakın yıllarda kasım ayında toptan bir “hâsıl toyu” yapılır olmuştur, Bağ bozumu, Kırgızlarda “yemiş toyu, Hıyar bayramı XVIII. Yüzyılda İzmir’de Sancakburnu’nda, ilk hıyar mahsulü alındığındaki şenlik, İncir bayramı.

-Karmaşık toylar: Saban toyu: takvim ve üretim eğılencesi; yaz sonu- yaz başı, Nav toyu, yeni gemi inşa edildiğinde Hazar Denizi kıyısında oturan Türkmenlerde vardır. Ev, Öy, Tam toyu; yeni ev sahibi olunduğunda, Türkmen, kazak ve Kırgız’da yapılır.

3. Devlet hayatı ile ilgili şenlikler: Bu şenlikler genelde etraf süslenip donatıldığı için olsa gerek “donanma” diye anılmaktadır.

- Zafer şenlikleri

- Fetih günü şenlikleri

- Cülûs tahta çıkma

- Şehzadelerin doğum, sünnet ve evlenme şenlikleri (Baykara, 2009: 231-234).

Cumhuriyet dönemi Türk eğılence kültürünü inceleyen Nebi Özdemiş, Anadolu coğrafyasını esas alarak bir sınıflandırma yapmıştır.

a. Ritüel kökenli eğılenceler

b. Dinî Günler ve Bayramlarla ilgili Eğılenceler

c. Geçiş Dönemleriyle İlgili Eğılenceler

- d. Mevsimlik Toplantı, Gezinti ve Eğlenceler
 - Kış Toplantı ve Eğlenceleri
 - Diğer Mevsimlerdeki Gezinti, Toplantı ve Eğlenceler
- e. Yöresel Şenlik, Festival ve Panayırılar
- f. Resmî Günler ve Bayramlarla İlgili Eğlenceler
- g. Kent Yaşamı Kökenli Toplantı ve Eğlenceler
- h. Diğer Eğlenceler (Özdemir, 2005:43).

2. ISPARTA YÖRESİ GELENEKSEL KUTLAMALARININ SINIFLANDIRILMASI

Isparta yöresi geleneksel kutlamaları sınıflandırılırken; Nebi Özdemir'in "Cumhuriyet Dönemi Türk Eğlence Kültürü" adlı çalışmasındaki tasniften yararlanılmıştır. Özdemir, çalışmasında Anadolu coğrafyasını ve halk eğlencelerinin tümünü ele alması kapsamlı tasnifin oluşmasını sağlamıştır. Ancak; bu çalışma 2011-2015 yılları arasında Isparta yöresinde yapılan derlemeler sonucunda kayda aldığımız temelinde ritüelistik uygulamalar bulunan ve günümüz yöresel festival, şenlik, şölen niteliğindeki kutlamalarla sınırlı tutulmuştur. Bu durumda Isparta yöresi geleneksel kutlamaları iki ana başlık altında incelenmiştir. Buna göre;

A. MEVSİMLİK VE RİTÜEL KÖKENLİ KUTLAMALAR

1. Hıdrellez
2. Nevruz
3. Bağbozumu
4. Yağmur Duası
5. Çoban Bayramları
6. Gelincikana Adak Kutlamaları
7. Bağkonak Su Gözü Adak Kutlamaları
8. Lodos'un Kızı Poyraz'ın Oğlu
9. Hasır Yakma
10. Ahilik Geleneği
11. Oda Yakması

B. YÖRESEL ŞENLİK VE FESTİVALLER

- a. Gıda Festivalleri
 - 1. Gelenedost Elma Festivali

2. Gönen Geleneksel Kurufasülye Günü
 3. Senirkent Kültür Sanat ve Üzüm Festivali
 4. Senirkent Büyükkabaca Elma Festivali
 5. Sütçüler Dut Pekmezi ve Turizm Festivali
 6. Şarkikaraağaç Helva ve Kızıldağ Milli Parkı Kültür Sanat Festivali
 7. Uluborlu Kiraz Festivali ve Yağlı Pehlivan Güreşleri
- b. Anma Kutlamaları
1. Gelendost Miryokefelon Zaferini Anma Kutlamaları
 2. Gönen Gümüşgün Tez Mehmet ve Sinan Baba Anma ve Aşure Yemeği
 3. Senirkent Uluğbey Seyit Veli Baba Sultan'ı Anma ve Pilav Festivali
 4. Yakaören Köyü Aslan Baba Aşure Şöleni
 5. Yunus Emre'yi Anma Kültür- Sanat Etkinlikleri ve Aşure Şenliği
- c. Yayla Şenlikleri
1. Aksu\ Anamas Çayır Yaylası Yörük Şöleni
 2. Aksu Sofular Köyü Karaçakal Yörük Şöleni
 3. Eğirdir Çatmalı Yaylası Eski Yörükler Yayla Şöleni
 4. Eğirdir Havutlu Köyü Geleneksel Yörük Şöleni
 5. Şarkikaraağaç Gedikli Köyü Sindel Yaylası Yörük Şöleni
 6. Yalvaç Taşevi Yörük Şöleni
 7. Yalvaç\Sücutllü Geleneksel Kültür, Turizm, Sünnet ve Yörük Şöleni
- d. Kültür- Sanat- Turizm ve Diğer Kutlamalar
1. Aksu- Eğirdir Doğa Sporları Şenliği
 2. Eğirdir Su Şenlikleri Triatlon Yarışları ve Şiir Akşamları
 3. Eğirdir Oluklacı Şenlikleri
 4. Eğirdir Barla'da Birlik ve Dayanışma Günleri
 5. Eğirdir Pınar Pazarı Şenlikleri
 6. Güneykent Gül ve Hasat Festivali
 7. Isparta Gül Halı Kültür ve Turizm Festivali
 8. Keçiborlu İncesu Kültür Festivali
 9. Koçularlılar Dostluk Şöleni ve Yağlı Pehlivan Güreşleri
 10. Yaka Çevre Günü Şenlikleri
 11. Yalvaç Pisidia Antiocheia Kültür Turizm ve Sanat Festivali

12. Yalvaç Körküler Kasabası Kardeşlik ve Sevgi Festivali
 13. Yalvaç Çamharman (Köstük) Şenliği
 14. Yenişerbademli Pınar Gözü Kültür Şenlikleri
- şeklinde sınıflandırılmıştır.

2.1.MEVSİMLİKVERİTÜEL KÖKENLİ KUTLAMALAR

Ritüel terimi, birçok bilim dalında farklı anlamlarda ve içerikte kullanılmaktadır. Ne anlam ifade ettiği, her bilim dalındaki varsayımlara bağlı olarak değişebiliyor. Bir sosyolog ritüeli uygun zamanlarda bazı aleni değerlerin veya kişi ya da gruplarla alakalı bazı değerlerin değişmez bir üslupla tekrarlanması olarak(Honko,2009:205) tanımlarken, etnolog, ait olduğu grubun içinde özellikleriyle tür oluşturan üyelerin sabitleşmiş gösterilerini belirtmek için kullanmaktadır (Rappaport, 2003:396).

Ritüel, yazıya geçmemiş, hiç değişmeyen ifadelerin ve belirli şekildeki hareketlerin kesin sıralarla oyuncular tarafından ortaya konulması olarak tanımlanabilir(Rappaport, 2003:396). Bu tanımdan yola çıkarak ritüelin özelliklerini görmek mümkündür. Rappaport aynı makalede tanıma eleştirel bir yaklaşımla, açıklamalar getirir. “Burada ortaya konan tarifi ağırlıklı görüşü, ritüeli dinî pratikle veya dinî esaslarla birleştirmeye yönelmiştir. Ama ritüelin konu malzemesi din değildir. Ritüel birbiri ile ilişkili az çok sabitleştirilmiş kişiliklerin ya da özelliklerin bir bütünü, bir kalıp veya şekil olarak anlaşılır. Bu tarifi kuvvetlendiren olaylar dinsel münasebetlerin dışında meydana gelir. Tarifte dikkat çeken ikinci bir özellik, gösteridir. Temsil, ortaya konan uygulamanın bir görünüşüdür; eğer gösteri yoksa ritüel de yoktur. Ritüel esnasında ortaya konan mesaj kesinlikle manevî ve ritüelin esas unsurudur. Üçüncü bir özellik ise tanımda ritüeli meydana getiren ifade ve biçimsel hareketlerin sıralarının değişmezlik şartı olsa da bu durum bazen değişir (Rappaport, 2003:396).

Umay Günay “Ritüeller ve Hıdrellez” başlıklı makalesinde ritüellerin insanların ihtiyaçlarından kaynaklandığını ve her dönemde“gelenek” diye isimlendirilen kalıp davranış olarak sürdürüleceğini belirtmiştir.

“İnsanlık tarihî ile başlayan insanın tecrübeleri, her alanda edindiği bilgi birikimleri, toplum hayatında ve ferdi hayatında uyumlu yaşamak için geliştirdiği davranış kalıpları, hayatı kavramada geliştirdiği düşünce tarzları, algıladıklarını ifade edişleri tarihî devirler içerisinde ihtiyaca göre şekillenmiş, kabul görmüş ve sürekli değişmiştir. Her toplum bugünde dâhil olmak üzere her dönemde gelenek diye

isimlendirilen kalıp davranış, kabul, müşterek düşünce ve anlayış sistemleri ile oluşmuş ve hayatiyetini sürdürmüş ve sürdürecektir. İnsanın her zaman ritüele ihtiyacı vardır(Günay, 1995:2-3).

“Ritüellerin Oluşum Süreci” adlı makalede ritüeller; geçiş ritleri, takvimsel ritler ve kriz ritleri (Honko,2009:206)olarak üç gruba ayrılır. Ele alacağımız kutlamalar bu gruplardan takvimsel ritler arasındadır.

Takvimsel ritler dönemler halinde ortaya çıkan, topluluk tarafından organize edilen ve sosyo-ekonomik mevsimlerin çoğunlukla başında ya da sonunda yapılan ritlerdir. Doğanın gözlemlenmesi sonucu ortaya çıkan doğal takvimi, ekonomik ilişkilere dayandırılan ekonomik takvimi ve sosyal etkileşimi düzenleyen bayram takvimini izledikleri için yazılı hiçbir takvim bulunmamasına rağmen takvimsel ritler olarak adlandırılır (Honko,2009:206).

Bu tür kutlamalar, yerel halk takvimine uyularak belirli günlerde gerçekleştirilir. Ayın hareketlerine göre tarihlenen dinî bayramların aksine, bu tören ve eğlencelerin tarihlerinin değişmemesi ilginçtir. Bu durum, “güneşin hareketleri ve doğadaki dönüşüm temelinde oluşturulan” halk takviminin hassasiyetine işaret etmekte ve dolayısıyla bu sahada (halk takvimi) yeni ilmi çalışmaların yapılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır (Özdemir, 2005; 50).

Takvim şüphesiz, geniş ölçüde paylaşılan sosyal geleneklerin dağarcığıdır. Kişinin takvim sisteminin hangi simültane ve düzenli geleneklerin gerçekleştirilmesini sunduğunu anlayabilmek için sadece halk takvimini ya da önemli günlerle ilgili değişimleri düşünmesi yeter. Dinî davranış ve düşüncenin ana kaynağını gören Durkeim, kutsal şeylerin ya da kültün ortaya konmasını hemen hemen sadece bayram günleriyle sınırlandırmıştır. Takvimsel ritler, toplumlar farklılıklarını yitirdiklerinde ya da eski yaşayış şekillerinde radikal değişiklikler yaptıklarında kaybolma eğilimi gösterirler Takvimsel ritler, bu yüzden grup odaklıdır. Tek bir kişinin, takvimsel sistemin ritmini oluşturan sosyal zamanların ritmini ya da nabzını kontrol etmesini hayal etmek çok zordur. Bu ritler tekrarlanan niteliktedir. Bunlar kişiyi sosyal ve sosyo-ekonomik çevresine yaratıcı bir yolla bağlarlar (Honko,2009:207-208).

Bu eğlenceler vasıtasıyla sıkıntının, verimsizliğin ve kıtlığın egemen olduğu kış mevsiminin ardından baharla birlikte bolluk ve bereketin yeniden yeryüzüne hâkim olması kutlanmaktadır. Bu tür kutlamalar, asırlardır süren tekrarların etkisiyle oluşan ve

toplumsal bellekte saklanan geleneksel izlekler doğrultusunda icra edilmektedir. Törenlerin icrasında özellikle çocuklar, delikanlılar ile genç kızlar görev almaktadır. Genç kızlar genellikle Hıdrellez gibi törenlerdeki “niyet pratiklerini ve eğlencelerini” gerçekleştirirler (Özdemir, 2005: 50).

1. Hıdrellez

Türk dünyasında ve Anadolu’da Hıdrellez gelenekleri ve kutlamanın kökeninde yatan sebepler benzer özelliklere sahiptir.

Isparta yöresindeki uygulamalardan önce kısaca “Hıdrellez” in Türk kültüründeki yerine, Hızır-İlyas kültü ve Hızır’ın halk inançlarındaki yerine değinilecektir.

a. Türk Kültüründe “Hıdrellez” Geleneği

Hıdrellez Türk kültür ve sosyal hayatı içinde asırlardan beri yaşamaya devam eden arkaik ritüellerden biridir(Günay, 1995: 2-3). Hıdrellez, Türklerin kışın bitip yazın başlangıcı olarak tabiatın önemli bir geçiş dönemini bir dizi törenlerle kutladıkları güne İslami inançlarla birleştirdikten sonra verdikleri isimdir. Ritüellerin oluşmasında ve sürekliliğinde birden fazla inanç, faktör, uygulama ve bunlar etrafında şekillenen gelenek etkili olur. Türklerin İslamiyet öncesi Orta Asya kültürlerinde yer alan yaz ve bahar ayinleri İslamiyet’in benimsenmesinden sonra Kur’an’da Hızır’a atfedilen ayetlerle desteklenmiştir (Ocak, 1998: 43). Tabiat olayları ile ilişkilerindeilen Hıdrellez; halk takvimine bağlı olarak Hızır günlerinin başlangıcında kutlanan, Hızır- İlyas kültü ile birleştirilmiş, ritüelistik özellikleri olan mevsimlik kutlamalardandır.

Halk takvimine göre yıl, “*Kasım*” ve “*Hızır*” günleri olmak üzere iki bölümdür. Kasım, kasım ayının başında başlar ve Hıdrelleze kadar yani mayıs ayına kadar sürer; bu süre kış mevsimidir. Kış devresi 45’er günlük kasım, zemheri, hamsin adlı üç ana bölüme ayrılır. Tamamı 180 gün olarak kabul edilen kış devresinin ilk 135 günü yani kasım - zemheri - hamsin aylarına “sayılı” ya da “hesaplı” adları verilmektedir. Bu devre kışın en şiddetli olduğu süredir. Kışı tamamlayan son 45 günlük bir devre daha vardır ki, bu da 21 Mart’ta başlayıp, 6 Mayıs’a kadar geçen süredir. Kışı tamamlayan son 45 günlük evrenin başlangıcını halk “*Nevruz*” yeni gün, bahar başlangıcı olarak kutlamaktadır. Son 45 günlük evreden sonra Hızır yani yaz günleri başlamaktadır. Hızır günlerinin ilk gününü ise halk “*Hıdrellez*” olarak kutlamaktadır.

Bahar bayramı olarak 5 Mayıs akşamı başlayıp, 6 Mayıs akşamına kadar süren tören ve eğlencelerle kutlanan “Hıdrellez” Türk milletinin Orta Asya’dan günümüze taşıdığı önemli bir bayram; etrafında oluşan inanç, gelenek ve göreneklerle de toplum hayatımızı, edebiyatımızı ve sanatımızı etkileyen önemli bir kültür malzemesidir (Özçelik). Hıdrellez toplumsal yaşamın kökleşmesini, grup kimliğinin ifade edilmesini, bireysel yeteneklerin sergilenmesini, kültürel mirasın ifade edilmesini ve yeni nesillere aktarılmasını sağlayan karmaşık sosyo-kültürel bir formdur (Özdemir,1999: 31-38).

Türk toplulukları için yaz mevsimi; ister konar-göçer olsun, ister çiftçilikle uğraşsın bütün bir hayat meselesi olduğunu belirterek havanın ve toprağın ısınması, onlar için önemli bir olaydır. İnanca göre, o yılın bereketli olabilmesi için özellikle iki hususun Türklerce efsunlanması gerekmektedir. Bu iki unsur ise hava ve sudur. Bu nedenlerdir ki, çeşitli Türk toplulukları yazı önce karşılamak için çeşitli törenler yapmaktadırlar. Böylece ağaçların, bitkilerin, çiçeklerin yeşermesi, hayvanların yavrulanması, tabiatın canlanması, yeni bir hayatın başlaması mümkün olabilecektir. Bütün bunlara can verecek, ise sıcaklıktır.

Hıdrellezde şu mani söylenir:

“Hızır, Hızır hız getir,
Var dereden od getir,
Hızır’a Hızır deyirler,
Hızır’a çırağ koyurlar.”

Bu mâniden hareketle halkın Hızır’dan ne isteyebileceği araştırılmakta ve bunun anlamı “ateş, kızgınlık, coşkunculuk, kuvvet, kut” olarak açıklanmaktadır (Çay 1990: 16).

Resmî ve dinî bayramlarımızdan olmamasına rağmen, gerek Anadolu’da gerekse Türkiye dışında yaşayan Türkler arasında, özel bir gün olarak tarihî dönemlerde olduğu gibi günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Nitekim kültür bakanlığı, şehir, kasaba ve köylerimizde yaygın olarak kutlanan bu bayramı, 1990 yılından itibaren “Kültür Bahar Bayramı” olarak kutlanmasını kararlaştırarak resmîleştirmiştir. Her yıl 6 Mayıs günü çeşitli faaliyetlerle kutlanacağı ifade edilmiştir (Özçelik).

Hıdrellez İslamiyet öncesinde de mevsimlik bayramlarımızdan olduğu halde İslamiyet kültürü, efsaneyi İslamî renge bürümüştür. Efsane İslam öncesi ve İslam sonrası motifleriyle doludur. Ortak yön Hızır’ın ölmezliği, bahar, yeşillik sembolü

oluşu, her 6 Mayıs'ta Hızır'la İlyas'ın buluşması İslâmiyet'e rağmen bozulmamıştır (Karadağ, 1978: 69).

b. Hızır-İlyas Kültü ve Hızır'ın Isparta Halk İnançları Arasındaki Yeri

Folklorda Hızır yahut Hızır-İlyas kültürünü en iyi bir biçimde yansıtan merasimler özellikle Türk dünyası söz konusu olduğu zaman, Hıdrellez ve Nebî (Hızır Nebî) bayramıdır. Hıdrellez büyük çoğunlukla Anadolu ve Balkan Türkleri arasında bilinmektedir. Eskiden Ruz-î Hızır (Hızır Günü) de denilen Hıdrellez, halk arasındaki yaygın inançlara göre, Hızır ile İlyas'ın bir araya geldiği günün hatırasına kutlanmakta olup, Hızır-İlyas birleşik kelimelerinin halk telaffuzunda aldığı bir biçimi yansıtmaktadır (Ocak, 1998:141).

Hızır kelimesi, yeşil, yeşillik, yeşilliği çok olan yer anlamına gelen Arapça “El-Hadır” kelimesinden gelir. Bazı kaynaklarda “El-Hıdır\El-Hadr” şeklinde yer alan “El-Hadr”, Türkler arasında “Hızır ya da Hıdır” şeklinde kullanılmaktadır.

Kur'an-ı Kerim'de Kehf Suresi 60-82. Ayetlerde Hz. Musa ile Hızır kıssasından bahsedilmektedir. 66. Ayette “Katımızdan kendisine bir rahmet verdiğimiz ve kendisine ilim öğrettiğimiz kullarımızdan birini buldular” diye Hızır'dan bahsedilmektedir. Daha sonra Hz. Musa ile Hızır'ın seyahatleri ve Hızır'ın Allah'ın emri ile yaptığı, iç halini bilmeyen kullara yanlış gelen fiilleri anlatılır(Özçelik). Hızır'ın kimliği meselesine henüz bir açıklık getirilmemiştir. Bazı İslam kaynakları Hızır'ın veli, bazıları da nebi olduğunu iddia eder (Ocak, 1998: 66).

Kur'an-ı Kerim ve bazı hadis kaynakları Hızır'la İlyas'ı iki ayrı şahsiyet olarak ele alır. Kuran'da adı zikredilmeyen Hızır, halk arasında genellikle İlyas'ın adı ile birlikte anılır. Bu durum da Hızır ile İlyas'ın ilişkisi konusunda halk arasında bir takım rivayet ve inanışların oluşmasına sebep olmuştur.

Hıdrellez kelimesinin doğuşu ile ilgili olarak halk arasında iki görüş hâkimdir:

a) Hızır (a.s.) ve İlyas (a.s) iki peygamber olup, Hızır karalarda, İlyas ise de denizlerde gezmektedir. Sene de bir gün 6 Mayıs'ta buluşurlar. Bu buluşma ile her yer yeşillenir, sular akmaya başlar.

b) Hıdır ve Ellez adındaki gençler birbirlerini sevmekte; fakat bir araya gelememektedir. 6 Mayıs'ta yeşillikte buluşur ve orada can verirler.(Cingöz, Santur, 1993).

Ne kuranı kerimde ne de sahih hadis kaynaklarında Hızır ile İlyas arasında bir münasebet olup olmadığı hakkında herhangi bir bilgiye rastlanmamaktadır. Fakat bazı İslami kaynaklardaki rivayetlere göre Hızır'la İlyas arasında sıkı bir münasebet vardır. Bu rivayetlerden birine göre fars olan Hızır'la İsrailoğullarından gelen İlyas, yılın belli bir gününde bir araya gelip yeryüzünde bir takım görev ve sorumluluklar üstlenir ve bazı işler yaparlar. Yine onlar her yıl Beytül-Makdis'te oruç tutar, hacca gider ve Zemzem suyundan içerler. Başka rivayete göre de Hızır'la İlyas her yıl belli bir mevsimde bir araya gelir, birbirinin saçını tıraş eder, dua ederler (Ocak 1990: 78-79).

Tasavvufa bütünüyle hâkim olan Hızır'ın kuvvetli şahsiyeti zaman içinde İlyas'ı devre dışı bırakmıştır. Böylece Hızır ve İlyas'ın buluştuğuna inanılan günlerde özel kutlama törenleri icra edilir hale gelmiş ve "Hızır-İlyas" tek şahsiyet olarak tasavvur edilmiştir.

Isparta yöresinde Hıdrellez, Hızır ile İlyas'ın buluşma zamanını anmak amacı ve bunun yanında halk arasında Hızır'a atfedilen kutsiyetlik aracılığıyla dileklerin kabul olacağı gün olarak kutlanmaktadır.

Isparta halk inançlarına göre Hızır'ın özellikleri şunlardır:

1. Dar zamanda ihtiyacı olanların karşısına çeşitli hallerde çıkarak onlara yardımcı olur.

2. Bolluk bereket getirir.

3. Savaşlarda Müslümanlara yardım eder.

4. Hastalıklara şifa getirir.

Hızır'a atfedilen bu özellikleri mitik anlatılarda görmekteyiz.

Kaynak şahıslardan Fatime İşlek Hızır'ın kerametleri ile ilgili kayınpederinin başından geçen olayı anlatır: "5 Mayısı 6 Mayısı bağlayan gece evin önündeki dut ağacının altına kayınpederim üç tane soğan koymuş. Sabah ezanından hemen önce soğanlara bakmaya dut ağacının yanına gideceği zaman Hızır geldiğini, atını dut ağacının altına bağladığını görmüş. Sonra Hızır kaybolmuş. Ağacın yanına gidince de oraya koyduğu soğanların hepsinin altın olduğunu görmüş"(K.Ş 18).

Emine Ellidirhem ise Hızır'ın dar zamanda yetişip, bolluk, bereket getirmesini babaannesinden duyduğuyla anlatır: "kıtlık zamanıydı

"Hızır Aleyhisselam Yarıkaya'ya doğru gezintiye çıkmış ve yol boyunca yürümeye başlamış. İlk olarak Sücüllü köyüne uğramış. Değirmende bekleyen

değirmenciye “Ne yapıyorsun?” diye sormuş. Değirmenci de,”Yonga yapıyorum.” Diye cevap vermiş. Bu söz üzerine değirmenciye dönerek “Yongan bol olsun.” Dedikten sonra oradan gitmiş. Bu sözden sonra değirmenin unu bereketsiz olmaya başlamış. Elbengi köyüne gelince oradaki değirmenciye de “Ne yapıyorsun değirmenci?” diye sorar. Değirmenci de Hızır Aleyhisselama dönerek, “Un öğütüyorum.” demiş. Unun bol olsun demiş ve o günden sonra o değirmende öğütülen un bereketli olmaya başlamış (Öncü,2013: 256).

Yalvaç’ın pazarı pazartesi günü kurulduğu için herkes Yalvaç’a gelir. Kurusarı köyünde bahçe içinde yapılmış bir evde yaşayan Dudu Hanım, kocası ve kızı Yalvaç’a gedince yalnız başına kaldığı için korkmuştur. “Allah’ım beni sen sakla, sen koru” diyerek dua edip, köpeğini kapının yanına bağlar. Köprünün yanından birdenbire üzeri harap içinde, çullu, çuvalı halde yaşlı bir adamın yanına yaklaştığını görür ve konuşmaya başlarlar. Dudu Hanım, adama “Geliver dayı, geliver” der. Adam, “Üzüm var mı?” diye sorar. Dudu Hanım, “Üzüm yok dayı ama alma, armut var, cebine guyurem mi” der. Adam, “Yok, onları yemem.” Dudu Hanım, “Ne yecen dayı” diye sorar. Adam, “Üzüm yecem” diyerek cevap verir. O gün pazartesi günü olduğu için evde üzüm yoktur. Dudu Hanım adama dönerek, “dayı üzüm yok ama sepetin dibinde birkaç cingil üzüm kalmış, onları istersen vereyim” diyerek asılı duran sepetin içinde kalan cingil halindeki üzümleri verir. Ama adam onları yemeyip küçücük cebine koyarak bahçeye doğru döner ve sessiz bir şekilde bir şeyler okur. O sırada Dudu Hanımın pazardan kocası ve kızı döndüğü için onlara bakıp arkasını döndüğünde adam birden bire kaybolur. Her yeri aramalarına rağmen adamı bir daha bulamazlar. O yıl bahçedeki elmalar çok verimli olur. Görülen kişinin Hızır olduğuna inanılır (Öncü,2013: 256).

Yalvaç’ta Hızır’ın yardım ettiği kişi Hızır’ı nerede, ne zaman ve ne şekilde gördüğünü anlatırsa tekrar o yere Hızır’ın gelmeyeceği inancı vardır.

Sokakta oynadık oynadık herkes evine gitti. Eve giderken bahçede bir siğirti oldu. Ben de o siğirti ne diye bakmaya gittim, bir tane şeker buldum. Şimdiye kadar o kadar güzel şeker gördüğümü hatırlamıyorum. Ben şekerini alınca yerinde bir tane daha şeker oldu. Onu da alınca aldığım yerde tekrar şeker oldu. Ben şekerini aldıkça şekerler çoğaldı. Şekerleri eteğime doldurdum eve gittim. Anam evde haba dokurdu. Ben de eve gidince “Ana ben şeker buldum” dedim. Anam hemen o şekerleri nerden buldun diyerek

kızdı. Ben de “Ana valla ben kimseden bir şey almadım, eve gelirken Zühra abaların bahçede bir hışırtı oldu. Ben de merak edip baktım, şekerleri oradan aldım, dedim. Anam da bana yarın yine bak bakalım tekrar bulacak mısın, dedi. Ertesi gün gittim. Oralarda otların arasını aradım ama anama söyleyince bir şey bulamadım (Öncü,2013: 256).

c.Uygulamalar

Günümüzde Hıdrellez, Isparta’nın tüm ilçe, kasaba ve köylerinde kutlandığını görmek mümkündür.

Hıdrellez kutlamalarını iki aşamada inceleyebiliriz. Birincisi başlangıç aşaması da diyebileceğimiz 5 Mayıs günü bireysel veya toplu olarak gerçekleştirilen, çoğunluğunu ritüellerin oluşturduğu hazırlıklardır. İkinci aşama ise daha çok eğlenmeye dayalı, esas kutlamanın yer aldığı 6 Mayıs’taki etkinliklerdir. Her iki aşamada da kutlamanın amacı doğrultusunda bir takım inanç pratiklerine rastlanır. 5 Mayıs’taki kutlamaları daha çok istek, dilek niteliğindeki ritüeller oluştururken 6 Mayıs’taki Hıdrellez kutlamalarında daha çok eğlenceli zaman geçirme amacı vardır. Başlangıç safhasında yer alan ritüeller, bir nevi kutlamanın içeriği hakkında katılımcılara bilgi vermekte ve kutlamanın neden, niçin yapıldığını göstermektedir.

1. Başlangıç

Başlangıçta, dilek ve inançlara yönelik yapılan ritüeller önde gelmektedir. Bunlar; sağlık, bolluk-bereket, kismet ve şans taleplerine yöneliktir. Geleceğe dayalı beklentileri öğrenme, iyi olanları devam ettirme, kötü olanların iyiye dönüşünü sağlama amacıyla dua ve bir takım ritüellerle yapılmaktadır. 5 Mayıs ikindi vaktinden sonra ve gecesi yapılan bir takım uygulamalar ile bu dilek ve inanışların yerine geleceği kabul edilir. Ritüellerin 5 Mayıs ikindi vaktinden sonra başlamasının nedeni; Hızır ile İlyas’ın 5 Mayıs’ı 6 Mayıs’a bağlayan gecede buluşmasıdır. Dolayısıyla yöre halkı dua ve isteklerine öncelik verip, Hızır ile İlyas’ın bir araya gelmeden ya da geldiğini düşündükleri zamanlarda dileklerde bulunmaktadır.

Isparta yöresinde Hıdrellez arifesi olarak adlandırılan 5 Mayıs’taki hazırlıklardan ilki, evin bütün kısımlarını temizleyerek yeni bir mevsimi arınarak karşılama vardır. Eğer temizlik 6 Mayıs hıdrellez günü yapılırsa bir yıl süresince evde karıncalar ve haşarelerin olacağı inancı vardır.

Isparta merkezde kadınlar, 5 Mayıs ikindi namazı vaktinde Hızırbey mahallesinde Hızır Baba (Hızır Abdal Sultan) türbesine giderler. Hastalığı olanlar iyileşmek için, dilekleri olanlar kabul olunması için; namaz kılıp; üç İhlâs, bir Fatıha okuyup, üç kez Hızır Dede'nin sarığını başlarına geçirirler. Hızır Abdal'ın mezarının etrafını dualar eşliğinde üç kez dolaşıp, “Hızır Dedem, senin sözün Allah'ın yanında bizim sözümüzden daha geçerli bizim adımıza... işimizin ya da dileğimizin olması için Yüce yaratanımıza dua ediver” diyerek dilekte bulunurlar. Genellikle, dilekleri kabul olan ziyaretçiler ya fakirlere yemek yedirmekte ya da türbeye süpürge, temizlik malzemesi gibi her hangi bir hediye almaktadır.

Yalvaç'ta Çınaraltı meydanında bulunan Emir Ahmet türbesine gidilir; ruhuna bir Fatıha üç İhlâs okuyup ardından istekleri ne ise onu dilerler. Yedikardeşler olarak bilinen yatırlardan merkeze yakın olan Masırlık'taki isimsiz yatıra gidilir ve dileği ne ise yatırım etrafında bulunan taşlardan veya çöplerden; ev, çocuk, araba, gelin, damat gibi şekiller yaparlar (K.Ş 14, K.Ş 18, K.Ş 23).

Uluborlu'da kale civarında; Alaâddin Cami'sinin Uluborlu Kalesi'ne bakan tarafında caminin duvarları içinde bulunan Seyit Şerif Ali ve Alaaddin Cami'sinden kaleye doğru giden yolun sağında bulunan Âhi Şemseddin türbesine gidilir. Dualar okunur, dileklerde bulunulur (K.Ş 46, K.Ş 47, K.Ş 50).

Senirkent Uluğbey'de Seyit Veli Baba Sultan türbesine ve Ahdıbek erenler ismiyle anılan Veli Baba Sultan'ın oğlu Hüseyin Çelebi ve müridi Sarı Kamber'in kabrini ziyaret ederek, adaklar adayarak dualarda bulunurlar (EK 11) (K.Ş 17, K.Ş 45).

5 Mayısı 6 Mayısı bağlayan bu gecede yapılan ritüellerin birçoğu Hızır'ın bulunulan yerlere gelip gelmediğini anlamaya dayalı uygulamalardır.

Genellikle kadınlar 5 Mayıs gecesi; bahçesindeki ağaçların topraklarına, sahip olmak istedikleri mal veya eşyaların resimlerini çizerler. Yörede bulunan türbe veya yatırlara gidilerek dualarla beraber dilekleri, istedikleri ne ise onun resmîni taş veya çöp gibi nesnelerle çizerler.

Keçiborlu, Yalvaç, Aksu, Yenişerbademli'de yeşillik alanlardan dört yapraklı yonca aranır ve bulanlar dileklerini tutarlar. Dört yapraklı yoncayı bulan kişi, yoncasını dileği gerçekleşene kadar Kur'an-ı Kerim'in arasında saklar (K.Ş 4, K.Ş 13, K.Ş 14, K.Ş 15, K.Ş 18, K.Ş 23).

5 Mayıs akşamı güneş battıktan sonra, bir gül ağacının dibine, olmasını istedikleri dileklerini ya bir kâğıda çizerek ya da minyatürlerini gömerler. Sabah güneş doğmadan o gömdükleri eşyaları topraktan çıkartırlar. O gün dileklerinin gerçekleşeceğine inanılır. Mesela çocuğu olmayanlar küçük beşik ya da bebek resmîni gömerler(K.Ş 2, K.Ş 4, K.Ş 18, K.Ş 55).

Hıdrellez günü Hızır'ın evlere gelerek una, şeker, yağa, bulgura, pirince vb. yiyeceklere dokunarak bunların bereketini arttıracığına inanılır. Bu nedenden dolayı yiyecek kaplarının ağzı açık bırakılır. Hızır'ın geldiğini anlamak için de bu kaplara yakın yerlere un, kapı önlerine kül serpilir.

Gelendost ve Senirkent'te 5 Mayıs akşamından asma dalına; para, hamur, buğday, nohut bağlanır. Gül ağacının altına, taşlardan ev, araba yapılır, çocuğu olmayanlar iplerden beşik yapar(K.Ş 39). Hızır'ın gelip bu nesnelere ve bereketi simgeleyen tahıllara dokunarak çoğalacağına inanılır (K.Ş 17, K.Ş 55, K.Ş 61).

Sütçüler'de 5 Mayıs gecesinden itibaren oğlaklar anneleriyle üç gün yatırılır. Eğer o akşam yağmur yağarsa yağmur suyundan, yağmazsa düşen çiğden yoğurt olması için süt mayalanır (K.Ş 18, K.Ş 19, K.Ş 35, K.Ş 62). 5 ve 6 Mayıs gecesini yağmur yağarsa o yılda bolluk ve bereket olacağı inancı vardır.

Aynı gece yine bazı kimseler, kapılarının önlerine kül elerler. 6 Mayıs sabahı bu kül üzerinde oluşan şekil veya resme göre geçimlerini hangi alanda sağlayacaklarını öğrenirler. Kül üzerinde bir hayvan şekli oluşmuşsa hayvancılık alanında, ağaç veya bitki şekilleri oluşmuşsa çiftçilik alanında bol kazançları olacağına inanılır (K.Ş 18, K.Ş 19, K.Ş 35, K.Ş 62).

Genç kızlar genellikle gelecekte evleneceği eşini, varsa sevgilisine kavuşma dileklerini niyet olarak tutarlar.

Gelendost Keçili, Avşar, Keçiborlu Aydoğmuş, Eğirdir Tepeli Kasabası'nda eskiden genç kızlar, bu gecede bahçedeki yeşil soğanların iki yaprağını birer iple bağlayıp, dilek tutar. Bu soğanın yaprakları uzarsa dileğin gerçekleşeceğine uzamazsa dileğin gerçekleşmeyeceğine inanılır (K.Ş 4, K.Ş 15, K.Ş 43, K.Ş 55, K.Ş 61).

Atabey, Keçiborlu, Yalvaç, Gönen'de, yiyecek maddelerinin bulunduğu küplerin ağzı açık bırakılır. Böylece bereketin artacağına, her şeyin maya gibi çoğalacağına ve yapılan adağın yerine geleceğine inanılır (K.Ş 4, K.Ş 14, K.Ş 18).

Genç kızlar Aydoğmuş'ta Cebeli Sultan Dede, Kaplanlı Köyü'nde Ahmed Baba Tekkesi, Boyalı, Emirgazi denilen yerlerde duâlar edip "Açıl bahtım, geldi vaktim, gelin olma vaktim" diyerek dilek tutarlar. Aynı şekilde gül ağaçlarına da ip veya mendil bağlayarak dilekler tutulur (K.Ş 4).

Atabey'de eskiden genç erkek ve kızlar, yaşlı ninelerin tespihlerini alarak dilek tutarlar.

Keçiborlu'da genç kızlar, bir araya gelerek kendi aralarında kilit açarlar. Birbirlerinin başında kilit açan kızlar, bir dahaki seneye kadar evleneceklerine inanırlar. Fakat bu olmazsa, yani bir sonraki sene evlenemezlerse bunu da, samimiyetsizliklerine bağlarlar (K.Ş 4).

Karınca yuvalarından kırk tane taş toplanır ve toplanan taşlar cüzdan içerisinde gelecek yılki Hıdrelleze kadar durursa o yıl cüzdandan hiç para eksik olmayacağına inanılır.

5 Mayıs gecesi mayasız hamur yoğrulur ve sabah eğer hamur mayalandıysa Hızır geldiği düşünülür. Aynı şekilde sütün de mayasız olarak yoğurt tutması beklenir. Böylece bereketin artacağına, her şeyin maya gibi çoğalacağına ve yapılan adağın yerine geleceğine inanılır.

Gül bahçesine gidilip adak yapılır. Geleceğe yönelik niyet tutmak, talih ve kismet açtırmak isteyen genç kız ve kadınlardan yüzük, küpe gibi eşyalarını çömleğe atmaları istenir. Bu çömleğin üzerine su eklenerek ağzı kapatılır. Kapalı çömlek bir gece boyunca bir gül ağacının dibinde bekletilir. Ertesi günü bir araya toplanan kadınlar, çömleği ortaya koyarak maniler eşliğinde eşyaları çıkarmaya başlarlar. Bu anlamda Hıdırellez kutlamaları halk müziğinin ve halk edebiyatı örneklerinin yaşatılıp zenginleştirilmesi açısından toplumsal farkındalığın sağlanmasına da yardımcı olmaktadır.

Yalvaç'ta "Hıdırlık" adı verilen yüksek yerde toplanılır ve Hızır Taşı'nın dibine sabah namazından sonra dua edilerek para gömülür (K.Ş 18).

Kutlamanın çoğu zaman dinî bir takım pratikler içerdiği görülmektedir. 5 Mayısı 6 Mayıs'a bağlayan gece Hızır'ın geleceği inancından dolayı Isparta halkı Hıdırellez kutlamalarına sabah ezanıyla kalkar ve toplu bir şekilde namaz kılınması ile başlar. Senirkent, Yeşilköy'de sabahleyin erkenden göl kenarına gidilir, sabah namazı kılınır,

dua edilirdi. Köprübaşıma gidilip, balıkçıların o gün, herkese bedavadan balık dağıtmaları bir âdetti. O gün Hıdırllezin geldiği belli olurdu (K.Ş 55, K.Ş 61).

Eğirdir’de; geçmişte Hıdrellez günü köprüden tutulan balıklar satılmaz balıkçıların o günkü avı yoksullara dağıtılırdı (K.Ş 15, K.Ş 43).

Eğirdir’in ve gölün yüksekten izlendiği yerde mağara görünümünde “Hıdrellez Kayası” halkın deyimiyle “Süt Kayası” vardır. Bu mağaranın tavanından damlayan sular taban kayasında küçük oyuklar oluşturmuştur. İnek denizi denilen üst düzlüğünde dik dağ yamacında yer alan bu mağara için süt verdiğine inanılanılmaktadır. Sütü olmayan ya da az sütü olan anneler sütlerini artırmak için dik yamaçtaki bu mağaraya Hıdrellezde giderler. Yanlarında getirdikleri tahta kaşıkla mağara tabanında oluşan oyuklarda biriken sudan içerler. Kaşıkları orada bırakarak dönerler. Daha sonra bol süte kavuşan anneler şükran borcu olarak mağaraya bir kez daha gelirler ve mum yakıp oradan ayrılırlar. Hıdrellez’de Babasultan türbesindeki 12 büyük su küpüne su doldurulması da bu uygulama ile özdeşleştirilir (K.Ş 15).

2. Kutlama

Isparta yöresinde Hıdrellez günü yapılan kutlamalar genelde yeşillik alanlarda piknik havasında geçer. Kutlamalar, Hıdırlık veya Hızırlık adlı yeşil, su kaynağı olan veya yüksek dağlık yerlerde yapılmaktadır. Isparta merkezde; Ayazmana, Gökçay mesireliğinde, Uluborlu’da; kale etrafında, Senirkent’te; Santral mesireliğinde, Uluğbey’de; Ürkebek tepesinde, Sütçülerde; kent ormanında, Yalvaç’ta; Hıdırlıkta ve çay boyunda, Keçiborlu’da; mesirelik alanlarda yapılmaktadır.

Hıdrellez kutlamaları 1980’lerden sonra resmî bir nitelik kazanmış ve İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ile çeşitli kurum ve kuruluşların birlikteliğiyle (ilçe belediyeleri, dernekler) düzenlenmektedir. Hıdrellez kutlamalarının organizasyonu, yazılı programlar (yönerge, yönetmelik vb.) doğrultusunda gerçekleşmektedir. Bu doğrultuda kutlamalara yörenin valisi, kaymakamı, belediye başkanı, garnizon komutanı, milletvekilleri, siyasî partilerin önde gelenleri katılmakta ve günün anlam ve önemine binaen konuşmalar yapmaktadırlar. Dolayısıyla kutlamanın başlangıcında; saygı duruşu, İstiklâl marşı okunması ve protokolün geleneği vurgulayan bir takım konuşmalarına yer verilmektedir. Ardından hıdrellez ateşinin yakılması ve üzerinden atlanması, halk oyunları ekiplerinin gösterileri, yarışmalar ve yemek dağıtımı yapılmaktadır. Bu

etkinliklerin dışında yöre halkı kendi arasında bir takım geleneksel uygulamalarla Hıdrellez piknik niteliğinde kutlamaktadır.

Keçiborlu’da, Hıdrellez Bahçesi olarak adlandırılan yerde toplanır. Burada erkekler kendi aralarında sohbet ederken, kadınlar da kahvaltı sofrasını hazırlamakla uğraşırlar. Büyük sofralar halinde, yer örtülerinin üzerinde yapılan kahvaltıdan sonra, gençler davul zurna eşliğinde öğlene kadar eğlenirler. Keçiborlu’da Öğleden sonra, herkes kendi bahçesine meyve, gül vb. fidanı dikmek için ayrılır. Fidanlar dikildikten sonra Hıdrellez Bahçesi’ne tekrar dönülür ve daha önceden kurulmuş salıncaklarda sallanılır. Hıdrellez kutlamalarında kimi aileler öğlen yemeği için keçi veya koyun keser. Boğazlanan keçilerin veya koyunların temizlenip yemeğe uygun hale getirilmeleriyle, ateşler hazırlanır ve keçiler çevrilmeye başlar. Hazırlanan sofralarda yenilen öğlen yemeğinin ardından farklı bahçelerde, tutulan dilekler eşliğinde ağaçlara çaputlar bağlanır. Çaputlarını bağlayanlar, topluluk halinde tekrar Hıdrellez Bahçesi’ne dönerler. Hıdrellez günü yapılan bir başka uygulamada da genç kızlar, bir araya gelerek kendi aralarında kilit açarlar. Birbirlerinin başında kilit açan kızlar, bir dahaki seneye kadar evleneceklerine inanırlar. Fakat bu olmazsa, yani bir sonraki sene evlenemezlerse bunu da, samimi yetersizliklerine bağlarlar.

Yalvaç’ta mahallelerdeki kadınlar “Hıdrelleze Karışma” adı verilen kutlama için yapılacak yemeklere katkıda bulunarak gruplar oluştururlar. Gruplara katılanlar evlerinde yemek malzemesi olarak ne varsa onu verip, bir kişinin evinde toplanırlar veya bir miktar para verirler. Bunun için bir hafta önceden grup önderleri seçilir. Grup önderi yemeğin kimin evinde yapılacağı ve yemek malzemelerinin neler olduğuyla ilgilenir. Hıdrellez günü bir araya gelerek; toplanan malzemelerle Hıdrellezin en özel yemeği olan “Gölle”, su böreği, sarma, taze soğanlı yumurta salatası, keşkek, baklava yaparlar. Yemekler öğle vaktine kadar pişmiş olur ve mahallelerin en geniş alanları olan harman yerlerinde toplanarak yerler. Yemekten sonra harman yerlerinde kurulan salıncaklara, minicırığa binilir. Defler çalınır, türküler söylenerek akşam ezanı vaktine kadar eğlenilir.

Senirkent’te bir iki gün önceden, komşu, hısım-akraba herkes o gün için yiyeceğini hazır eder. Santral mesireliğine giderek orada piknik havasında kutlarlar. Uluğbey’de ise; 1993 senesinde kadar Uluğbey halkı münferid halde 6 Mayıs günü piknik yaparak Hıdrellezi kutlamaktaymış. Bu tarihten sonra Uluğbey’in girişinin

Sağında bulunan Ürkebek tepesinde toplu halde kutlamaya başlamıştır. Bu geçişi sağlayan Mustafa Karatürk; hadiseyi şöyle nakletmektedir: “Ben, burada hocayken çocukları Hıdırellez gününü kutlamak için pikniğe götürürdüm. Emekli olunca bu kutlamalar kesildi. Dernek başkanlığım sırasında, arkadaşlara Hıdırellezi Ürkebek tepesinde kutlayalım. Hem Veli Baba’nın oğlunu Ziyaret etmeye vasıta olur, diye karar sundum. Herkes olumlu baktı. Dernek olarak bu işi yapmaya karar verdik. Bu tepeye yol yoktu. Veli Baba Türbesindeki kazanı, tencereyi ihtiyaç ne varsa eşeklere yükledik. Bir gün öncesinden Ürkebek’e çıkardık. Su da yoktu. Suları da çıkardık. Bütün köylüyü davet ettik. Ardıcın gölgesinde Hıdırellez kutlamalarını yaptık. Burada dernek gelirinden Ahdıbek Erenler için kurban kestik, pilav yaptık bütün misafirlere dağıttık. O dönem Belediye Başkanı Ali Esin’di. Herkes çok memnun oldu. Hocam Allah razı olsun, dediler. Ali Esin de bana hocam söz seneye yol açacağım, dedi. Sözünde durdu. Kepçelerle ikinci seneye yolu açtırdı. İkinci sene daha teşkilatlı oldu. Ses sistemi, ışık sistemi, jeneratör gitti. Daha şenlikli oldu. Her yıl düzenlenir oldu. Katılım çok arttı. Bu kutlamalar için köylünün dışında Isparta’dan, Senirkent’ten, Yassıören’den, Büyükkabaca yâni aklınıza gelmeyecek yerlerden insanlar gelmeye başladı. Bundan 12 yıl öncesiydi.”(K. Ş. 45)

Uluğbey’de günümüzde kutlamaların masrafları, belde halkından temin edilmektedir. Dernek kurulu, belediye duyuru hopörlerlerinden kutlamalardan bir hafta öncesinden başlayarak yardım talebinde bulunmaktadır. Bu şekilde temin edilen para ile kurban hayvanı ve erzaklar alınmaktadır. Bunun dışında hayırsever vatandaşlar kurbanlık hayvan veya horoz, tavuk da vermektedir. Belediye ile Eski Eserleri Koruma Derneği tarafından törenler düzenlenmektedir. Ürkebek tepesi olarak bilinen tepede birkaç tane tarihî ardıc ağacı bulunmaktadır. Ardıçların birinin altında Veli Baba’nın oğlu Hüseyin Çelebi’ye ve Müridi Sarı Kamber’e ait olduğu söylenen kabirler bulunmaktadır. Tepenin ortasındaki düz alanda sandalyeler ve masalar sıralanmakta dışarıdan gelen misafirler ağırlanmaktadır. Belde halkı ise, ağaç gölgelerinde veya kurdukları gölgelik ve çadırların altında ailesi ve yakınları ile oturmaktadır. Tepenin güney kısmında yemeklerin pişirilmesi için hazırlanmış bir gölgelik vardır. Tören günü taşıt ve törende kullanılacak malzemenin kurulumu ve sunumunu Belediye görevlileri tarafından yapılmaktadır. Törenden bir gün önce masalar ve sandalyeler taşınarak yerleştirilir. Ses düzeni, jeneratör kurulur. Yemek pişirmek için gerekli malzemeler

taşıtlarla Veli Baba Sultan Türbesi'nden alınarak götürülür. Bunun dışında belde halkından bazıları bir gün önceden gelerek oturacakları yere gölgelik veya çadır hazırlar. 6 Mayıs günü sabahı temin edilen kurban hayvanları kasap tarafından kesilir. Belde, halkı ile yapıldığı zamanlar da her yıl 10 taneye yakın kurban kesecek yardımda bulunurken günümüzde bu sayı iki, üçe düşmüştür. Kasap işini bitirince ahçı misafirlere takdim edilecek olan pilav ve helvayı pişirmeye başlar. Belde halkında bazıları, törene gelirken horoz, tavuk getirmektedir. Bunlar da temizlenerek ete ilâve edilir. Sabah saat dokuzdan sonra insanlar tören alanına gelmeye başlar. Birçoğu kahvaltısını da getirdiği erzaklarla tören alanında yapar. Yerli halk yanında çerez, börek, yemek, meyve vb. türü erzak getirmektedir; çünkü bu saatlerde başlayan tören akşamüstü geç saatlere kadar devam eder. Saat öğleni bulmadan tepede büyük bir kalabalık meydana gelir. Törene gelen herkes ilk olarak Ahdıbek erenler ismiyle anılan Veli Baba Sultan'ın oğlu Hüseyin Çelebi ve müridi Sarı Kamber'in kabrini ziyaret ederek, adaklar adayarak dualarda bulunurlar(K.Ş. 5, K.Ş.45, K.Ş.48).

Halk toplanınca Dernek Başkanı'ndan başlayarak Belediye Başkanı ve geldiyse Kaymakam açılış konuşmaları yapar. Kurulan ses düzeni eşliğinde beldenin âşıkları türküler ve nefesler okurlar. Belde halkının çocuklarından kurulu semâh ekibi de gösteri bulunur. Gösteriden sonra halk, âşıkların okuduğu türkülerin ezgisi ile oynar. Bu eğlenceler sırasında ikram edilecek etli bulgur pilavı, helva ahçı tarafından pişirilir. Hazır olan helva ve pilav Veli Baba Sultan Ocağı Mürşidi'nin, kutlamaya katılan Dedelerin ve protokolün huzuruna getirilir. Mürşid, pilavın duasını yaparak ilk lokmayı alarak herkese ikram edilmesi için destur verir. Duada şunları belirtir : “Bugün Hıdırellez günü ağaçların çiçek açtığı, meyvelerini vermeye başladığı gündür. Allah razı olsun canlar bu lokmayı hazırladı huzurumuza getirdiler. Ahdıbek Erenler adına kurbanlar kesildi. Veli Baba Sultan'ın evlatları ziyaret edildi. Allah, gelen bütün canlardan razı olsun. Bir defa daha birliğimizi, dirliğimizi sağladık hep beraber Hıdırellezi kutluyoruz. Allah, bugünleri tekrar yaşamayı nasip etsin. Alın Aba'dan ayırmasın. Hıdırelleziniz kutlu olsun. “Temenniler bitince pilava, kaşığı daldırarak bir kaşık pilav alır. Kaşık elinde şu duayı okur:“Bismişah, Allah Allah, diyelim gâdim eyvallah diyelim Geldi gaziler şah sofrası, şahımız versin biz yiyelim. Sofralarımız hep dolu olsun. Yarımcıma Şah-ı merdan Ali olsun. Yarabbi, pişirip hazırlayıp ortaya getiren canların gönlünün muradını ihsan eylesin. Sofralarımızın bereketini arttırsın. Allah,

devletimize, milletimize zeval vermesin. Üzerimizdeki bütün belâları defetsin. Nice Hıdırellezleri birliket geçirmeyi nasip eylesin. Yiyene içene aşk-ı ilâhi olsun. Gerçeğe hü” Dua bitince kaşıktaki pilavı yer. Sonra bir kaşık da helvadan yer. Mürşidden sonra Dedeler ve protokolde bulunanlar da birer kaşık yerler. Bu andan itibaren görevliler pişen pilav ve helvadan bütün misafirlere ve belde halkına ikram ederler. İkramlar yenince Mürşid huzurunda Hıdırellez semâhı dönülür. Bu şekilde eğlenceler akşam saatlerine kadar devam eder (K.Ş. 5 K.Ş.45, K.Ş. 48).

Seval Kasımoğlu, “Cumhuriyet Döneminde Geleneksel Kutlamalar Bağlamında Hıdırellez Geleneği” adlı yüksek lisans tezinde geleneksel olarak kutlanan Hıdırellez kutlamaları ile günümüzdeki kutlamaların yapısındaki değişimi “Geleneksel Kültürdeki Hıdırellezden Küreselleşen Kültürdeki Hıdırelleze” başlığı altında inceleyerek küreselleşmenin kutlamalar üzerindeki etkisi üzerinde durmuştur.

Hıdırellez kutlamaları, özellikle Cumhuriyetin ilanından sonraki dönemde geleneksel, modern ve/veya küresel kültürün etkisi altında olmuştur. İlk etapta geleneksel bir şekilde düzenlenen Hıdırellez kutlamalarının dayandığı, kaynaklandığı yaşam şekillerinin değişimi, kutlamanın boyutunu (yaygınlık alanını, hitap ettiği grubu vb.), biçimini de etkilemiştir. Önceleri doğa ve dış dünya tarafından belirlenen günlük yaşamın, giderek insan tarafından belirlenir olması (aynı zamanda küreselle ilgili bir takım değişimler), kutlamanın yapısındaki değişimin de başlıca nedenidir. Cumhuriyete değin İslamî değerlerin belirleyici olduğu Türk toplumunda, yönetsel ve yasal düzenlemelerle gelişen “modernleşme” eğilimi, hemen her alanda ikili bir yapı ortaya çıkarmıştır. En genel tanımıyla kır-kent ayrımına dayandırılan bu ikili yapıda, çalışma koşulları ve alanları, biçimleri, kazançları, giyim-kuşam ve eğilimleri ile farklı bir yaşayışa yönelik kentli nüfus, geleneksellikten çıkışı, “modernleşmeyi” simgelemektedir. Bu toplumsal yapıda Hıdırellez kutlamaları, kimi zaman simgesel bir nitelik kazanmakta, geleneksel özelliklerinin yanında günün koşulları, olanakları, alışkanlıklarıyla biçimlenen bir çeşitlilik sergilemektedir (Kasımoğlu,2007: 28-29).

Mevsimlik kutlamalarda, kutlamaya katılanlar arasında cinsiyet ayrımı olmamasına rağmen, ritüellere göre genel ayırmadan söz etmek mümkündür. Hıdırellez kutlamalarının başlangıcında dilekte bulunma gibi ritüellerin çoğunu kadınlar uygulamaktadır. Kesin töre hükmünde kurallar yoktur fakat kadınlar arasında geleneksel inanç sisteminin daha gelişmişliğinden kaynaklanan ritlerin daha yaygın

uygulandığı görülmüştür. Isparta yöresindeki Hıdrellez kutlamaları ile ilgili Sümer Şenol bu ayrımı şu şekilde belirtir:

Nevruz şölen kutlaması
Erkeklerin bilek işi
Hıdrellez hanımların
Yatırlardan dilek işi
Ama önce "Baht çömleği"
Gömülür gül dibine
Sabah olur açılır
(Yum) gider sahibine
(Yum) dediğin, mutlu çiftten
Alınmış çifte yüzük
Aday'a (mut) vermesi
Töre'den gelen tüzük
"Bahtıyarın bahtı var
Her gönülde tahtı var"
Mutlu yüzük, (yum) getirsin
Anaların ahtı var

Hıdrellez kutlamaları dikkatlice incelendiği zaman içerisinde bir doğuş, yeni bir yaratım barındırır. Kadın doğurganlık vasfından dolayı kutsaldır. Tabiatı gereği de eğlenceye düşkündür. Kadın, Hıdrellez kutlamalarında da kutsallığı ve eğlenceyi gelecek kuşaklara aktarandır. Nitekim Türk geleneklerine göre “yuvayı kuran dişi kuş” imajından yola çıkıldığı zaman bu yargı daha iyi anlaşılır zannediyorum. Böylelikle hem mitolojiden kaynaklanan kutsallıkla hem de eğlenceye düşkünlüğü ile Hıdrellez kutlamalarının başrollerinde kadınları görmek yadırgatıcı olmamalıdır (Kasımoğlu, 2007: 48).

Sonuç olarak Hıdrellez kutlamalarının temelindeki Hızır-İlyas miti ile inancın kutlamada ön plana çıkması, kutlamanın anlam ve önemini göstermektedir. Aslında Hıdrellez'in başlangıç bölümünde yer alan çeşitli ritüellerle halk arasındaki inanç sisteminin ne derece güçlü olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte katılımcılar yeni nesillere “Hızır, Hızır-İlyas”ın kim olduğuyla ilgili mesaj vermektedir. Katılımcıların da açılışta yapılan bir takım ritüellerle mistik bir dünyaya geçtiğini, bu mistik dünyanın

gündelik veya gerçek dünyadan farklı bir nitelik taşıdığı ve bu doğrultuda Hıdrellez kutlamalarının başlangıç bölümünde yer alan ritüellerle katılımcıların günümüzde de mitsel anlatılarla kutlamayı yaşattıklarını söyleyebiliriz.

2. Nevruz

Nevruz, Türk dünyasında ve Anadolu’da ortak kültürel değer olması yönüyle önemli bir yeri olan ritüelistik özellikleri ağır basan kutlamalardandır. Nevruz, Anadolu’da mevsimsel döngü içerisinde toprağın ısınmasıyla ilişkilendirilmiş ve inançla birleştirilmiştir. Kutlama ritüelleri; mitoloji kökenli, dinî inançlar kökenli mitsel anlatılarla zenginleştirilmiştir.

Yörede yapılan derlemeler neticesinde Isparta’da Nevruz; hem tabiat hem de inançla birleştirilerek kutlanmaktadır. Isparta merkez ve ilçelerde yerel yönetimlerin günümüz şenlik kalıpları içerisinde düzenlediği “Bahar Bayramı” ve Ergenekon’dan çıkışı simgeler nitelikte etkinlikler yapılmaktadır.

Mevsimsel döngünün yanında Nevruz’un muhtelif mezhep ve meşreplere göre farklı algılandığı da görülür. Isparta’nın; merkez Yakaören köyü, Aliköy, Çünür, Yalvaç ilçesi Körküler Kasabası, Senirkent ilçesi Uluğbey Kasabası, Gönen ilçesi Gümüşgün(Baladız) köyü gibi Alevî-Bektaşî kültürel dokusunun ağır bastığı yörelerinde inançlarla şekillendirilen Nevruz, Isparta’nın diğer yörelerine göre farklı ritüellerle kutlanmaktadır.

Çalışmamızda ilk olarak kısaca Türk kültüründe Nevruz geleneğinin nasıl algılandığına daha sonra da Isparta yöresindeki Nevruz uygulamalarına yer verilecektir.

a. Türk Kültüründe“Nevruz” Geleneği

“Nevruz, bazı takvimlere göre yeni yılın ilk günü (yılbaşı), gece ile gündüzün eşit olduğu, güneş ışınlarının ekvatora dik, kutuplara eşit uzunlukta ulaştığı, astronomik olarak kuzey yarım kürede ilkbaharın başladığı gezegenlerin yörüngelerinde başlangıç noktalarına gediği 21 Mart günüdür”(Kulizade, 1993: 3).

Başlangıcını tam olarak bilmediğimiz, ancak insanlık tarihî kadar uzun bir geçmişinin olduğunu kabul edilen Nevruz’un kelime olarak karşılığı kısaca, *yeni gün* ve *yeni yılın* başlangıcı anlamına gelmektedir. Nevruz’un temelinde; yeniden doğuş, tabiatın canlanması, yeni bir yılın başlangıcı söz konusu olduğuna göre farklı

toplumlarda farklı şekil ve farklı amaçta da olsa neticede bir ortak noktada buluştuğu görülmektedir.

Tabiattaki canlanmanın her yerde aynı zamanda olmaması ve kullanılan farklı takvimlerden dolayı kutlama tarihlerinde ufak tefek farklılıklar görülmektedir. “Nevruz için bazı yerlerde ve özellikle de Balkan Türkleri arasında “Mart Dokuzu” tabiri kullanılır. Çünkü Güneş’in Koç Burcu’na girdiği gün olan Nevruz, Milâdi takvime göre 21 Mart’a rastlarken, Rumî takvime göre de 9 Mart’a tekabül eder. Takvimler arasındaki farklardan dolayı bazı yıllar Miladî 22 Mart gününün Rumî 9 Mart gününe tekabül ettiği de görülür”(Paşa, 1996: 29). Nevruz kutlamaları çeşitli adlar almıştır. Anadolu'nun çeşitli yerlerinde "*Sultanı Nevruz*", "*Nevruz Sultan*", "*Mart Dokuzu*", "*Mart Bozumu*", "*Mart Dutması*", "*Mart Bozması*", "*Mart Kırma*", "*Yılbaşı Tutmak*", "*Bahar Bayramı*", "*Yörük Bayramı*", "*Yumurta Bayramı*", "*Yılsırtı*", "*Bereket Bayramı*", "*Kış Bitti Bayramı*", "*Yıl Yenilendi*", "*Kırklar Bayramı*" ve "*Nevruz Çiçeği*" gibi adlarla bilinen Nevruz kutlamaları, Isparta yöresinde de çeşitli inanç temellerine bağlı olarak kimi yerlerde *Nevruz* kimi yerlerde de *Sultan Nevruz* adıyla kutlanmaktadır.

Nevruz’u kutlamalarda yapılan bazı ritüeller itibarıyla eski Türk dinî olan Şamanizm’e kadar indirgemek mümkündür. Şamanizm inancında olan Türkler bu inançlarını Nevruz’la günümüze kadar taşıırken tarihsel süreçte hayatlarında derin izler bırakan Ergenekon gibi mitolojik anlatılarla anlamlandırmışlardır. Kimi zaman da Nevruz, İslam dinî ile de ilişkilendirilmiştir.

Nevruz kutlamaları; kutlanışı, inancı, mitolojisi ile sosyolojik kültürel bir kavramdır. Nevruz’un dinsel ve kültürel içeriğinin geniş olması; geniş coğrafyalarda ve bazen coğrafi etkenlerden dolayı yaşam şekilleri farklı olan çeşitli Türk topluluklarında kutlanmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Anadolu’da eskisi kadar yaygın olmamakla birlikte “Nevruz” inancı hâlâ yaşamaktadır. Bunun en belirgin ve yoğun görünümlerine Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da, Toros Türkmenlerinde, Tahtacı Türkmenlerinde ve Alevî-Bektaşî Türk topluluklarında rastlanmaktadır. Aslında 1926 yılına kadar resmî törenlerle de kutlanan “Nevruz” esasına dayanan yılbaşı tüm yurttan bilinmekte, uygulanmaktaydı. Ancak Uluslar arası takvimin kabulü ile resmî niteliği kalkınca, sosyal ve ekonomik şartların

ve değişim rüzgârlarının da zorlaması ile nevrüzla ilgili uygulamalar ve kutlamalar hızla terk edildi (Tekin, 335).

b. Uygulamalar

Isparta yöresinde Nevruzla ilgili uygulamalar günümüzde canlılık kazandırılmaya çalışılarak devam etmektedir. Kaynaklardaki bilgilerden, Eski Türklerde mevsimlik kutlamaların hem dinî hem de resmî bir özelliğe sahip olduğu anlaşılmaktadır. Gelenekler bir anda ortadan kalkamayacağına göre Nevruz kutlamaları günümüzde iki farklı bünyede kutlanmaktadır.

İlk olarak yerel yönetimlerin ve resmî kurumların etkinliklerine, daha sonra ise ritüelistik özellik taşıyan ve inanç sistemi ile birleştiren Alevi-Bektaşî topluluklarının uygulamalarına yer verilecektir.

Isparta merkezde Nevruz kutlamaları valilik, kültür müdürlüğü ve yerel yönetimin birlikte düzenlediği etkinlikler çerçevesinde kutlanmaktadır. Bu durumda unutulmaya yüz tutmuş olan gelenekler günümüz şenlik, şölen kalıpları içerisinde devam etmektedir.

Isparta merkez belediyesince 2000 yılından itibaren her yıl baharın gelişini ve Türklerin Ergenekon'dan çıkışını simgeler nitelikte Nevruz etkinlikleri oluşturulmaktadır. Gökçay mesireliğinde yapılan etkinliklere halk; gazete, yerel basın ve broşürlerle davet edilmektedir. “1991 yılından bu yana 21 Mart tarihinde Kültür ve Turizm Bakanlığı koordinasyonunda yurt genelinde çeşitli etkinliklerle kutlanmakta olan Nevruz Bayramı, bu yıl da Kültür ve Turizm Bakanlığı ile TÜRKSOY (Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı) işbirliğinde Valiliklerin koordinasyonunda gerçekleştirilecek. İlimizde Nevruz kutlamaları, 21 Mart 2013 Perşembe günü saat 14.00'da Gökçay mesireliğinde (Tarihî Kent Konağı) yapılacak. Tüm halkımız davetlidir. (<http://isteisparta.com>)

Nevruz kutlamalarında, yeni yıla girmeyi temsilen ateş yakılır ve geçen yılın tüm kötülüklerinin üzerinden atılması için bu günde ateşin üzerinden atlanır. Temsili olarak Ergenekon'dan çıkışı kutlamak amaçlı ise de örsün üzerinde demir dövülür. (EK 20) Ardından nevrüz yemekleri dağıtılır, oyun ve eğlenceler düzenlenir.

Nevruz etkinlikleri olarak; halk oyunları gösterisi, ateşten atlama, mehter takımı gösterileri yer almakta ve vatandaşlar arasında halat çekme, elma yeme, yumurta kırma yarışmaları düzenlenmektedir.

Geçmiş yıllarda “Sultan Nevruz” adı ile Nevruz kutlamaları yapılmaktadır. “Yalvaç’ta Sultan Nevruz günü öncelikli olarak evlerde “pişi” olarak bilinen mayalı hamurun yağda kızartılmasıyla yapılan ekmekler yapılır ve komşulara dağıtılmaktadır. Pişi yapılan evleri kapı kapı dolaşan çocuklar; “Bişi bişi bir bişi, ölenlerin canı için” veya “Bişi bişi bir bişi, verin bana bir bişi, bana bişi vermezsen, ananın çıksın yan dişi” gibi maniler söyleyerek pişileri toplamaktadır” (Kurucu, 2005:140).

Isparta ve çevresinde Nevruz Bayramı ile Hıdrellez’le karıştırılmıştır. Bundan elli yıl öncesinde gezi alanlarında yapılan yemekleri birlikte yemektedirler. Spor gösterileri, uçurtma uçurtma, gençler arasında oynanan oyunlar, Nevruz Bayramının vazgeçilmezleri arasındadır. Nevruz Bayramı’nda, bayramlık ve temiz elbiseler giyilir (Sakaoğlu, 2004: 400-4001).

Bu durumda şunu diyebiliriz ki Isparta Nevruz kutlamalarında oluşturulan etkinliklerin yerel yönetimler, resmî kurumlar aracılığı ile olması bu kutlamaların günümüzde halk arasında yaşanmasına katkı sağlamaktadır. Isparta halkı Nevruz’u yerel yönetimin ve valiliğin düzenlediği bir kutlama olarak düşünmekte ve ritüelistik özelliklerin olmadığı “piknik havasında” bu günü kutlamaktadır.

Yörede yapılan derlemelerde görülmüştür ki Isparta’da Nevruz kutlamalarını en canlı şekilde Alevî-Bektaşî toplulukları kutlamaktadır. Kaynak şahıslardan alınan bilgilere göre Alevî-Bektaşîler Nevruzu, dinî inanç sistemlerini temel alarak mistik bir yapıda kutlamaktadırlar. Kutlamalarının temelindeki inanç ise Hz. Ali’nin 21 Martta doğduğunu ön plana çıkararak 21 Martın aynı zamanda Hz. Ali ile Hz. Fatıma’nın evlenme yıldönümü olduğuna inanmalarından dolayı Nevruz’u kutlamaktadırlar.

Isparta’nın; merkez Yakaören köyü, Aliköy, Çünür, Yalvaç ilçesi Körküler Kasabası, Senirkent ilçesi Uluğbey Kasabası, Gönen ilçesi Gümüşgün(Baladız) köyü gibi Alevî- Bektaşî kültürel dokusunun ağır bastığı yörelerinde; yeni yılı kutlamalarının yanında dinsel inançlarla da şekillendirilen Nevruz, Isparta’nın diğer yörelerine göre farklı ritüellerle kutlanmaktadır.

Dinsel inançlarla ve mitoloji ile şekillendirilen Nevruz, şu motiflerle süslenip mistik bir yapıda değerlendirilmektedir:

a) Tanrı, dünyayı gece ile gündüzün eşit olduğu gün yarattı.

b) İnsanların atası olarak tanınan Hz. Âdem’in çamuru, Nevruz günü yoğrulmuştur.

c) Hz. Havva ile Hz. Âdem, yasak meyveyi yedikleri için cennetten sürülmüşlerdi. Af edildikleri ve Cidde’de buluştukları tarih 21 Mart Nevruz günüdür.

d) Hz. Nuh’un gemisi, Nevruz günü karaya oturdu.

e) Hz. Yusuf kuyudan, bugün kurtulup, peygamberlik mertebesine ulaştı.

f) Hz. Musa, Kızıldeniz’i Nevruz günü yararak taraftarlarını kurtardı.

g) Yıldızlar küme halinde iken Nevruz günü ayrılıp kendi yörüngelerinde dönmeye başladı.

h) Türkler, Nevruz günü Ergenekon’dan çıkıp dünyaya yayıldılar.

i) Hz. Muhammed, Nevruz’da peygamber oldu.

j) Hz. Ali, Nevruz günü dünyaya geldi.

k) Hz. Ali ile Hz. Fatma, Nevruz günü evlendi.

l) Hz. Muhammed’in son hac dönüşünde Nevruz günü “Ben kimin mevlâsıysam Ali de onun mevlâsıdır” dedi.

m) Kışın bitip ilkbaharın gelişi, toprağın ve canlıların dirildiği gün Nevruz günüdür.

n) Ölüler Nevruz günü dirilip, eğlenirler.

o) Hz. Yunus Nevruz’da balık karnından çıktı (Öztürk, 2).

Yalvaç Körküler kasabası Alevî dedesi olan Sadık Şahin Nevruzu niçin kutladıklarını şu sözlere ifade eder: “Nevruz kimine göre baharın müjdecisi kimine göre Ergenekon’dan çıkış olarak değerlendirilir ve kutlanır. Herkesin inancına saygımız sonsuz ancak bizim için Nevruz’un çok özel bir anlamı var. Biz hak Muhammed Ali’yi severiz. Bize göre Nevruz; Hazreti Ali’nin dünyaya gelişi ve hayat verdiği gündür. Hazreti Fatıma ile evlendiği günün yıldönümüdür. İşte biz Nevruz’da o yüzden kutlama yaparız.”(K.Ş.63)

Bektaşî geleneği içinde Nevruz kutlamalarının özel bir adı vardır: *Kırklar Bayramı*. Nevruz için “*Kırklar Meclisine girdi*”, “*Kırklar Bayramı oldu*” gibi tabirler kullanılmaktadır(Temren,1992;43). Anadolu Alevi-Bektaşî kültüründe Nevruz’a “*Kırklar Bayramı*” denmesinin, halk arasında anlatılan “*Kırklar*” rivayeti ile ilgili olduğudüşünülmektedir:

İnaniş’a göre Kırklar, içlerinde Hz. Ali ve Hz. Fatma’nın da bulunduğu 17’si kadın 23’ü erkek kırk velidir. Kırkların cemi dünyanın kuruluşundan beri yapılmaktadır. Hz. Muhammed Miraç dönüşü kırklar ceminin yapıldığı haneden sesler geldiğini duyar

ve içeri girmek ister. Fakati çeri alınmaz. Gaipden gelen bir nida ile Peygamber kimliğinden arınıp bir fukara olduğunu söylediğinde meclise girer. İçeri girdiğinde cemde bulunanların özlerini birledikleri, birinin parmağına neşter vurulduğunda kırkının parmağından da kan damladığını, dışarıda bulunan birinin de kanın damla olarak meydana düştüğünü görür. Gördüğü şeylerle Hz. Muhammed'te özünü kırklarla birler. Biri hepsi, hepsi biri olur, farklılıklar ortadan kalkar. İşte bu bir olma Nevruz'da geceyle gündüzün eşit olması, farklılıkların ortadan kalkması anlamında değerlendirildiğinden Nevruz'a Kırklar Bayramı da denilmektedir (Er, 2000: 39).

Bununla birlikte, Bektaşî kültüründe “*başokutma*” denilen ve esprisi *tazelenme*, *yenilenme*, *bağlanma*, *günahları sorgulamaya* dayanan geleneğin, Nevruz kutlamaları içinde yer aldığı görülür. Nevruz'un bütün bir Türk dünyasında görülen *yenilenme*, *tazelenme*, *diriliş* gibi motiflerle benzerlik göstermesi kültürel birlikteliğin bir sonucudur (Şengül,20).

Isparta yöresi Alevî-Bektaşî topluluklarındaki Nevruz kutlamalarındaki ritüellerin aşamalarını şu şekilde sıralayabiliriz; temizlik, kurban, yemek(pilav-helva), dua, zikir ve semah.

Nevruz günü talipler dedelerin önderliğinde, öğleye yakın bir zamanda bir araya gelerek Nevruz hazırlıklarını yaparlar. Nevruz törenleri, ilk gün dedenin evinde başlatılır. Akşam bütün talipler dedenin evinde toplanırlar. Bu ve bunun gibi toplantılara "Cem" denilmektedir.

21 Mart günü Senirkent\Ulubey'de bulunan Veli Baba Sultan Dergâhına, Ulubey halkından isteyenler gelerek hep birlikte türbe ve cami ile çevrenin temizliğini yaparlar. Aynı şekilde Yalvaç\Körküler kasabasında da kasaba halkından gönüllüler ya da Körküler Kültür Dayanışma Derneği tarafından görevlendirilen kişilerce kutlamaların yapılacağı “Cem Evi” temizlenir (K.Ş. 36, K.Ş. 63). 21 Mart Nevruz gününü yeni bir mevsimin başlangıcı kabul eden Türk insanı, bugün evini ve diğer yaşam ünitelerini temizleyerek yeni yıla yenilenmiş olarak girmek ister ve önem arz eden günlerde temizlenmek Türk kültürünün unsurlarındandır. Isparta yöresindeki Nevruz günü temizlik faaliyetleri de aynı amaca yöneliktir.

Hazırlık aşamasından sonra gelen kurban ritüeli Türk kültür tarihî içerisinde de önemli bir yere sahiptir. “Türk içtimai hayatının hiçbir safhası yoktur ki kurbanla birlikte icra edilmesin. Doğumlar, ölümler, toy-düğünler, şölenler, bayramlar, yatır ve mezar

ziyaretleri, hayvancılık ve ziraat hayatı ile ilgili bereket dilekleri, Tanrı'ya yakarışlar hep kurbanla olurdu”(Eröz 1980: 17-22).

Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde de diğer Türk topluluklarında olduğu gibi Nevruz'da kurbanlar kesilmektedir. Kesilen bu kurbanların büyük çoğunluğu belirli tekkeler çevresinde toplanmıştır. Özellikle Alevî toplulukların yoğun olarak bulunduğu bölgelerde, Nevruz kutlamaları çerçevesinde Âyin-i Cemler düzenlenmekte ve kurbanlar kesilmektedir.(Bekki, 2003; 1-6). “Isparta'nın Gümüşgün köyünde Tez Mehmet Dede Türbesi'ne Nevruz kutlamaları çerçevesinde gelen halk, öğleden sonra kurban keser ve akşam da yapılacak olan ceme katılır. Cemden sonra “ilk sofrası” denilen ve kesilen kurbanın etinden yapılan yemekler gelenlere ikram edilir”(Er 2000: 39-47). Isparta yöresinde Nevruz kutlamalarının tümünde kurban ritüeli ve yemek ikramını görülmektedir. Kutlanılan yerdeki dergâhlarda veya cem evlerinin bahçelerinde dualarla kurbanlar kesilir. Kesilen kurbanların etleri ve yöre halkından gelen diğer yiyecek malzemeleri ile çeşitli yemekler ve pilav pişirilir, yöre halkına ve gelen misafirlere ikram edilir.

Isparta'nın Gönen ilçesine bağlı Gümüşgün (Baladız) köyü halkı, Tez Mehmet Dede türbesine giderler. Burada bulgur pilavı yapar, evden getirilen yemeklerle birlikte toplu olarak yemekler yenilip, içecekler içerler. Nevruz alanına gelen halk dilek tutar, fakir fukaraya sadaka dağıtılır. Eskiden halk “cem” yapmak için “Sinan baba Türbesine” giderken, günümüzde köyde bulunan cem evinde toplanılmaktadır. Dede tarafından kesilen kurbanın etinden yapılan yemeklerin dışında çerezlerin ortaya konulur ve yenilir (Sakaoğlu, 2004: 400-4001).

Kurban ve yemek yeme aşamasından sonra dua, zikir ve semah gösterileri ile devam eden nevruz kutlamalarında, kutlamanın yapılacağı dergâh, cem evi gibi alanlarda toplanan halk günün anlam ve önemine değinen deyişler, nefesler okur.

Yalvaç\Körküler kasabası Alevî Dedesi Sadık Şahin'in çeşitli kaynaklardan okuduğu bazı deyişler şunlardır:

Akşamlar aşk olsun bayram gecesı. Bu ayın nurudur Sultan Nevruz
Fazlı Şahin budur dilek gecesı. Ne mübarek gündür Sultan Nevruz

Bayram kutlu olsun açılısın güller. Komşular meydana garip bülbüller
Esmayı Haydarı zikreder diller. Ne saadet bize Sultanı Nevruz

Muhammed Mustafa Sultanı Cihan. Ali'nin kılıcını Çün kıldı beyan
Hatice sırandan kamusu şadan. Ruha sefa verir Sultan-ı Nevruz

Muhammed Şehrinin nurdan yapısı 12 imamdır cennet kapısı
Hakka secde eder kulun hepsi. Dilekler kabuldür Sultan Nevruz

Saki-i Kevser'dir ol Şahi merdan sundular kevseri ol demde heman
Süresiz demleri yıkılsa Cihan Şah olur kalbim Sultan Nevruz

14 maksum pak sırrı sırıllah, anicem içeri nuru Nurullah
Cümlelerin muradını verici Allah. Bize de şah eder Sultan Nevruz

Şükrü Baba söyler bu deme şükür. Nurunu sırnı kıldı tevekkül
Muhammed Ali'dir dilimde zikir. Ne mürüvet bize Sultan Nevruz

NEVRUZ SEMAHI

Gelin ey nazeli canlar bugün Nevruzu Sultandır
Sefalar sur sur irfanlar bugün Nevruzu Sultandır

Bütün mümün bütün İslam etmek gerek bugün bayram
Hemen sun sakiyem gel cem bugün Nevruzu Sultandır

Ali yel Murtaza Haydar Cihanı garkı Nur eder
Bütün kurt kuş bunu söyler bugün Nevruzu Sultandır

Ali'nin doğduğu gündür bugün her günden üstündür
Hemen saki kadeh döndür, bugün Nevruzu Sultandır

Nice sırlar oldu zahir, Ali de oldu hak bahır
Şükreyle sen ey Bahir, bugün Nevruzu Sultandır

Sultan Nevruz günü cemdir erenler
Gönüller şad oldu ehli imanın
Cemal-i yar görüp doğru bilenler
Himmeti erince nevrüz Sultanın

Pir himmet eyledi bugün kuluna
Cümle muhip bugün cemde buluna
Cümle eşya konar kudret balına
Himmeti erince nevrüz Sultanın

Âşık olan canlar bugün gelirler
Sultan Nevruz günü birlik olurlar
Hallak-ı cihandan ziya olurlar
Himmeti erince nevrüz Sultanın

Pir Sultan'ım eydür erenler
Akar çeşmim yaşı her dem bu demde
Muhabbet ateşi yanar sinemde
Himmeti erince nevrüz Sultanın (K.Ş. 63).

Isparta'nın Alevî-Bektaşî topluluklarının Nevruz kutlamalarında son aşama olarak semahları görürüz.

Alevi-Bektaşî toplulukları inançlarını, yaşam biçimlerini, felsefelerini, düşüncelerini, gelenek ve göreneklerini bu güne değin en çok törenleri ve semahları ile yansıtmışlardır. Cemler, Alevi-Bektaşî topluluklarında gelenek ve göreneğe dayanan din hayatının sosyal bünyesindeki oluşumun ötesinde toplumsal, eğitsel, kültürel ve dinî boyutlar taşımaktadır(Elçi, 1-6). Semahların en önemli özelliği dinî törenlerde oynanıyor olmasıdır. Cemin düzenine göre, gizli olarak oynanır. Semahları törenlerden ve cemlerden bağımsız düşünemeyiz; ancak günümüzde bazı yörelerde gizlilikten arınarak açıkta oynanmaya başlanmıştır. Küçük cemlerde, cemin sonuna doğru, büyük cemlerde periyodik zamanlarda semah dönülür. Semahlar, şimdi sadece törenlere özgü değildir; aynı zamanda türbeleri kutsamak amacıyla, önemli günleri anmak amacıyla da dönülmektedir. Yani katı kurallara sokulmayan semahlar, edep ve erkân kuralları

içerisinde cemlerde dönüldüğü gibi, kutlama ve eğlence günlerinde de dönülmektedir. Anadolu'nun birçok yöresinde 21 Mart'ta Nevruz'u kutlamak için semahlar dönülmektedir. Bu da semahın gizlilikten kurtulduğunu göstermektedir(Elçi, 1-6).

Alevi-Bektâşi cemlerini ve semahlarını belirli kalıplar içine sokamayız; genel karakterin değişmemesi yanında cemler ve semahlar yöreden yöreye değişmektedir. Uygulamada farklılık olmasına rağmen öz aynıdır. Bunu Alevi-Bektâşiler "Yol bir, süre bin." deyişi ile açıklamaktadırlar. Cemler ve semahlar kesinlikle dinî amaçlıdır; bununla birlikte Türk kültürüne, halk edebiyatına, halk müziğine hizmet etmiş ve etmektedirler. Alevi-Bektâşi törenlerinin ve semahlarının ilk şekillerinin İslâmiyetten önce var olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Alevi-Bektâşiler, köken olarak eski Türklerden aldıkları bu geleneklerini doğal olarak sürdürmüşler ve korumuşlardır(Elçi, 1-6).

Semahlar, Alevi törenlerinin hangisinde olursa olsun, katılanlar tarafından belli kurallar içerisinde uygulanır ve sıkı bir düzenleri vardır. Alevi-Bektâşi törenlerinin ayrılmaz parçası olan semahlar günümüzde, Hz. Ali başkanlığında toplanan kırklar meclisinde yapılan semahı anmak için yapılmaktadır. Semahlarda halk ezgileri-nefesler eşliğinde aşkla, coşkuyla dönülmektedir. İlahi aşkla yapılan bu dönüşler, Hakk'a ve hakikate ulaşmak içindir. Semah dönen kişi, dünya kirinden arınmış olur. Yüzü ve kalbi nurlanır; sever, sevilir(Elçi, 1-6).

Senirkent Uluğbey Kasabasındaki Nevruz Cemlerinden birisi özetle şöyledir:

Uluğbey'de hizmetin görüleceği eve gelenler yanında salata için yeşillik (marul, maydanoz, tere... vb.) getirirler. Ayrıca her gelen talip yanında yumurta getirir. Bu yumurtalar toplanarak haşlanır. Haşlanmış olarak getiren de olmaktadır. Bu yeşillik ve yumurtalardan yumurtalı salata yapılacak ve akşama âyin-i cemde ikram edilecektir. Baharın gelişinin kutlandığı bu törende, baharın gelişini temsil eden bu salata ortaya konur. Bu geleneğin çok eski zamanlara dayandığını sorduğumuzda öğrendik. Hatta "Eskiler zamanında Dede ve talipler bazen nevrüz kurbanı kesemezlermiş. Ama nevrüz bayramının mutlaka kutlanması gerekirmiş. Bu sebeple talipler yeşillik ve yumurtaları alarak Dedenin evine giderlermiş. Bu yeşillik ve yumurtalardan salata yapılırmış. Kurban kesilmediği için kurban ile görülen hizmetler görülmez, kurban olmayınca delil uyanmaz, erkân olmazmış. Bu nedenle Dedenin evinde toplanılır, dem alınır, muhabbet edilirmiş. Âşıklar söylermiş. Bu şekilde kutlanırmış. Bizde nevrüz bayramı muhakkak kutlanır. Bugün böyle kutlama yok. Ama biz bu törende eskilerden gelen yeşillik ve

yumurta geleneğimizi sürdürürüz. Cem töreninde, nevrüz salatası konur. Herkes ondan lokmasını alır” (K.Ş. 5, K.Ş. 45, K.Ş. 48).

Tören için Dedenin hanesine gelen canlar, ceme girişte Dedeye niyazda bulunurken, Dede “Niyazlarınız kabul olsun” duasında bulunurdu. Bu törende bu duanın dışında “Nevruzunuz kutlu olsun”, “Bayramınız kutlu olsun” temennilerinde bulunur. Bunun dışındaki kahve hizmeti, câr hizmeti görülür. Dede birliği sağladığı zaman taliplere törenin manâsı hakkında bilgi verir. Bu bilgiler diğer törenlerden farklı olarak nevrüz gününün Alevî ve Bektaşîler için ne ifade ettiğini izaha çalışır. “Bugün, bayram günümüz neşemiz bol olsun” der. Ayrıca bugünün neşe günü olduğunu hatırlatarak “lânet okumayın” ikazında bulunur. Bu açıklamalardan sonra diğer törenlerdeki gibi tövbe edilir. Halka namazı kılınır. Çerağ uyandırılır. Bu işlemlerde bir farklılık yoktur. Bazen Dedeler gülbenglerin içine günün manâsına uygun temenniler ekleyebilir (Ersal, 2005: 170).

Dedeler cemde taliplerine bugünün Alevi ve Bektaşîlerin tek bayram günü olduğunu anlatır. Alevi ve Bektaşîlerin bir yılın 364 gününü yas ile geçirdiğini tek bayram neşe gününün 21 Mart tarihî olduğunu anlatarak bu zümrenin hep zulme maruz kaldığını, bu sebeple yılın her gününün yasla geçtiğini belirtirken bugün eğlenin, bu sizin bayramınız derler (K.Ş. 45).

Nevruz Cemleri, dedenin posta oturup şu duayı okumasıyla başlar:

"Bismillahirrahmanirrahim. Bismişah Allah Allah, Allah Allah, Allah Allah dar divanlarımız kabul, hep muradlarımız hâsıl, ömürler uzun, binalar bek, temeller kadim olsun yarabbi. Cenabı Rabbil âlemin birliğimizden, dirliğimizden, çağırdığımız evlad-ı Ali'nin katarından, dizarından ayırmasın. On İki İmam efendilerimizin şefaatinde mahrum bırakmasın Yarabbi. Bu uğurda kestiğimiz kurbanlarımız divan-ı dergâhta kabul ve makbul olsun. Tüy başına bin bir sevaplar ihsan eylesin, dünyada kurban, ahirette Burak olsun. İsmail (a.s.)'a inen koç kuzu kurban olsun, nefesler cem olsun gerçeğe hüü."

Taliplerden birisi, daha önce kırdan topladığı sarıçiğdem ve menekşe gibi çiçekleri iki demet yaparak dedenin yanında bulunan, masanın üzerindeki vazanın içine koyar. Daha sonra dede Kur'an-ı Kerim'in Nur suresinin 35. ayetini okur ve duanın sonunda Kırklar Cemi için mumlar yakılır. Buna "Delil Uyandırma" denilir. Delil uyandırıldıktan sonra çiçekler demet halinde dededen başlayarak, bütün talipler arasında

koklanır ve tekrar dedenin yanına konur. Dede, tüm taliplerle birlikte halka namazı kıldırır. Daha sonra Hz. Peygamber, Hz. Ali ve Ehl-i Beyt hakkında her talip bildiği kadar bir şeyler söyler. Zakirler (Saz çalıp nefes söyleyen görevli kişiler), nevruz hakkında "Buyruk" denilen türküler söylerler. Bu buyruklardan birkaç dördlük şöyledir:

Erler geldi bize mihman olarak
Nevruz bayramını kutlamak için
Şah'ın hanesinde erkan kılarak
Nevruz bayramını kutlamak için

Bir yere cem oldu ehl-i meveddet
Sürdüler demleri bunlar akıbet
Sakiler sundular cem-i muhabbet
Nevruz bayramını kutlamak için

Bugün mevcudata gül güle düştü
Çemenzar zeminde taşraya göçtü
Bülbüller şevk ile güllere uçtu
Nevruz bayramını kutlamak için

Daha sonra on iki imam için zakirler tarafından "Duazak" denilen buyruklar söylenir.

Buyruklardan birkaç dördlük şöyledir:

Şu cihanda benim sevip sevdiğim
Tanrının arslanı Hazreti Ali
Leyli nihar met eylemiş olduğum
Tanrının arslanı Hazreti Ali

Cümle düşmüşlerin elini alan
Müminlerin kalp evini silen
Hacı Bektaşî Veli olup Rum'a gelen
Tanrının arslanı Hazreti Ali

Arş-ı âlâda divanda duran
Kırklar ile ol vakit demini süren

Seyyidi Battal olup hem cenge giren
Tanrının arslanı Hazreti Ali

Bu olaylar üç defa tekrarlanır ve cem sona erer. Çiçekler cemin her tekrar edilişinde bütün taliplere sıra ile koklatılır. Dede, bundan sonra "Oturan Duran Gülbengi" denilen duâyı okur. Bu duâ şöyledir:

"Bismillahirrahmanirrahim. Bismişah Allah Allah, Allah Allah, Allah Allah. Oturan duran, dem-i yârân, sırr-ı sultan, oturduk durduk, yedik içtik, konduk konuştuk, hak bin bereketini ihsan eylesin. Gidenlere hak selâmet versin, kalan hane sahibine deAllah rahatlık versin. Dost hanesine varıp yastığına baş koyan canların, hak gönlünün muradını ihsan eylesin. Hayırlı rüyalar temenni eylerim. Gerçeğe hüü" (<http://www.isparta.bel.tr/kentrehberi 121>).

Daha sonra çorba, pilav, etli nohut ya da fasulye ve ırmık helvasından oluşan yemekler yenir. Nevruz cemi sabahın geç saatlerine kadar devam eder.

3. Bağbozumu

Isparta yöresinin iklim, topografya ve bitki örtüsü zenginliği farklı ekolojileri bir araya toplamaktadır. Bu özelliği ile Isparta, birçok tarım ürününün yetişebildiği nadir yörelerden birisidir.

Senirkent, Atabey, Yalvaç ilçelerinde üzüm yetiştiriciliği ekonomiyi kalkındıran başlıca tarım ürünlerindendir. Yörede Burdur dimriti, Siyah dimrit, Ak dimrit, Pembegemre, Siyahgemre, Razakı, Danagözü, Acıkara, Kadınparmağı, Sarıemin, Tilkikuyruğu, Arap büzgülü ve Siyah büzgülü olmak üzere 13 üzüm çeşidi yetiştirilmektedir. Üzümler türüne göre sofralık, kurutmalık, pekmezlik, sirkelik ve şaraplık olarak ayrılmakta ve farklı işlemlerden geçmektedir.

Isparta ekonomisinde önemli bir yer alan bağcılık, üretimden yetiştirmeye, yetiştirmeden pazarlamaya kadar her sürecinde toplumsal anlamda çeşitli kültür ortamları oluşturmaktadır. Bu kültür ortamları arasında, bir yıl boyunca emek vererek üzüm bağlarında çalışan insanların ürünlerinin hasadını alma sevinci olarak da adlandırabileceğimiz “bağ bozumu şenlikleri” yapılmaktadır. Bağ bozumu, eylül ve ekim ayı arası yöre halkı tarafından belirlenen tarihlerde yapılır.

“Isparta Tarihi” adlı eserinde Böcüzâde, geçmiş yıllarda bağ bozumu şenliklerinin nasıl kutlandığı hakkında bilgi verir:

Isparta’da herkesin birkaç dönümlük bağı vardır. Eylülün sonunda Bağ Bozumu törenlerle açılır. Herkes kendi bağına giderek üzümünü toplar. Üzümler, hevenklik (Kışın taze yemekiçin), kurutmalık, pekmezlik olarak ayrılır. Pekmezlik üzümler, küfelerle, hayvan sırtında evlere taşınır. Suluk denilen büyük sandıklara konur. Ayakla çiğnenerek suyu alınır. Bu suya “Ham Şıra” denir. Ham şıra kaynatılarak pekmez yapılır. Kalan “cibre” (Posa) den sirke çalınır. Sirke, Isparta’da bedava dağıtılır. Bütün Turşular tuzlu suyla değil sirke ile yapılır. Pekmezin koyulaştırılmış şekli, elle dövülerek “Dövme Pekmez” haline getirilir. Bunun içine “Çöven” konulduğundan rengi açık sarı olur. Kurutmalık üzümler, hasırlara serilerek kurutulur. Hevenk denilen asmalık üzümler, bağlardan özel olarak toplanır. Bunlar, beyaz veya kara fakat kışa dayanıklı sert üzümlerdir. Bunlar salkımlar halinde, çatalı değneklere takılarak, evin bodrumunda, serin yerlerin tavanlarına asılır. Bütün kış buradan taze üzüm yenir. Üzüm ve yaş meyve saklanan kilerlere “Üzüm veya Elma Damı” denir (Böcüzade, 2012: 433-434).

Vilayetimizde çok eskiden beri Bağcılık meşhur ise de yalnız mıntıkalara inhisar etmekteydi. Bunlardan başlıcaları vilayet merkezi civarı ile vilayete bağlı Atabey nahiyesinin İslam Köyü ve Uluborlu kazasının Senirkent nahiyesidir. Muhitimizin üzüm ihtiyacını adı geçen köyle, nahiye karşılayamamış, onun için gerek ziraatin bu şubesinden fazla kâr elde etmek gayesinin doğması, gerekse rakı, şarap, İspirto imâli gibi sanayi ziraiyenin iukişafı, fennileşmesi hasebile daha geniş bağ sahalarının ihdasına lüzum ve mecburiyet hâsıl olmuştur. İşte yirmi sene evveline gelinceye kadar bağlardan istihsal edilen üzüm yalnız sofralık, hevenklik olarak kullanılmakta ve çok miktarda pekmez yapılmakta ve az miktarda kurutulmakta idi. Bugün ise vilayetimiz çiftçi ve köylüsü ehemmiyetini ve mühim bir gelir membaı olduğunu anlamış bu sebepten hemen her ev senelik tatlı ihtiyacını karşılamak ve aynı zaman da kendisine bir servet temin etmek için birkaç dönüm bağ tesisi hevesine düşmüştür. Hali hazırda vilayetimizin her semtinde bağ yetiştirilmiş bulunmaktadır. Bu meydanda; Çünür yolu, Çakal deresi, Eblahlar, Hanife Sultan, Ayazmana, Öküz battı, Kum bağlar, Lagus, Dregüme, rıkaltı bağları sayılabilir. Merkeze bağlı Atabey nahiyesinde de çok güzel bağlar yetiştirilmiş. Keçi borlu, Uluborlu, Senirkent ve Yalvaç kazasında yetiştirilmiş geniş ölçüde bağlar vardır (Erten, 1941:1270-1272.)

Günümüzde Isparta yöresinde üzüm yetiştiriciliğın en fazla olduğu Senirkent ve Kuyucakta; bağbozumu'na gidilmeden bir gün önce bütün hazırlıklar tamamlanır. Bağ sahipleri, akraba ve komşularını yardımcı olmaları için davet eder veya işçi tutar. Üzümler için sepetler, seleler, kalburlar, üzümleri kesmek için keskin bıçaklar hazırlanır. Bağbozumu günü erken kalkılır, kuşluk vakti olduğunda toplu halde bağa gidilir. Bağ sahibi ve davetliler, hasadın hayırlı olması ve gelecek seneki ürünün daha çok olması için dualar eder. Ardından kazasız, belasız hayırlı bir hasat olması için kurban kesilir. Bağa ilk olarak bağın sahibi girer, üzümleri toplamaya başlar daha sonra davetliler toplamaya başlarlar ve bu şekilde bağ bozulmuş olur. Üzümler özel bıçaklarla kesilerek, sele ve sepetlere toplanır. Gün boyu üzümler toplanırken, toplayanlar aralarında kim daha fazla üzüm toplayacak yarışı yaparlar.

Kurban olarak kesilen koyun, keçi gibi hayvanların etleriyle ve getirdikleri diğerk malzemelerle yemekler yapılır, bol çeşitli büyük sofralar hazırlanır. Gün boyu halk eğlenerek bağbozumu yaklaşık bir hafta sürecinde devam eder.

Toplanan üzümlerin bir kısmı kurutulur bir kısmı da pekmez yapımında kullanılır. Genellikle ilk toplanan üzümlerden kurutma yapılır. Bağbozumunun en son toplanan daha sulu ve geç olgunlaşan üzüm çeşitleri de pekmez için kullanılır. Üzüm, bunların dışında sirke ve şarap yapımında da kullanılır.

Isparta halkı pekmez yapımında geleneksel yöntemler kullanmayı devam ettirmektedir. Toplanan üzümler ezilme işlemi için çuvallara doldurulur. Daha sonra genellikle pekmez hatılı denen derin küvetlerde veya çuvallarda ayaklarla ezilir ve bütün sularının çıkması sağlanır. Çıkan sular büyük üzüm kaynatma kazanlarında biriktirilir. Süzölen üzüm suları asiditesini düşürmek için pekmez toprağı ile karıştırılarak bir süre kaynatılır. Kaynatma işlemi sırasında oluşan köpükler bir kepçe yardımı ile temizlenir. Belli bir kıvama gelince kazanının altı kapatılarak bir gece bekletilir. Ertesi gün süzölerek toprak ve diğerk çökeltilerden ayrıldıktan sonra tekrar kaynatılarak yoğunlaştırılır. Pekmez doğal rengine ulaşınca ve yeterli koyuluk sağlanıncaya kadar kaynamaya devam eder. Pekmez kıvamını alınca ateşten alınır ve dinlendirilir.

Isparta yöresinde geçmişten günümüze bağcılık değışim göstererek devam etmektedir. Günümüzden yaklaşık 30-40 sene önce hemen hemen her aile, kendisine ait bağlarda üzüm yetiştirirken kimi sebeplerden dolayıbağlar zamanla terk edilmiştir.

Bununsonucunda günümüzde ticari amaçlarla yetiştirilen üzüm, kent imgesi oluşturma ve markalaşma yolunda ilerlemektedir. Yetiştirilen üzümler; işlenerek veya sofralık üzüm olarak iç ve dış pazarlara sunulmaktadır.

Geleneksel anlamdaki üzüm yetiştiriciliğinin azalması beraberinde geleneksel bağbozumu kutlama ortamlarının değişimine neden olmuştur. Üzüm bağları açısından günümüzde geçmişteki potansiyelini geliştirerek devam ettiren Senirkent'te bu değişimi görmekteyiz. Senirkent'te günümüzde her yıl belediyenin katkılarıyla "Kültür Sanat ve Üzüm Festivali" ile üzüm hasadını günümüz festivalleri niteliğinde kutlamaktadır.

4. Yağmur Duası

Türk toplumunda baharın gelişi ve toprağın yeşermesi yeni yıl başlangıcı olarak kabul edilmiştir. Baharda yağmurun yağıp, tarım alanlarının yeşermesini bayram havasında kutlayan Türkler için yağmurun yağmaması da bir nevi yas dönemini başlatmış ve duaya yönlendirmiştir.

Eski Türkler gök tanrıya yakarışlarda bulunarak yağmurun yağmasını istemişlerdir. Zamanla İslamiyet'i kabul eden Türkler hem gök tanrı inancından kalma şamanistik hem de Müslümanlığın bazı ritleriyle günümüzde de yağmur yağmadığı zaman "yağmur yağdırma" törenleri düzenlemektedir.

Yağmur duası yağmur yağması için yapılan bir bereket törenidir ki bu törendeki amaç geciken yağmurların yağmasını sağlayarak kuraklığın ve ona bağlı olarak kıtlığın önlenmesini sağlamaktır. Yağmur duası törenine daha çok köylerde rastlanmasının nedeni, tarlaların ihtiyacı olan suyun yağmur aracılığıyla gelmesini sağlamaktır. Yağmur duasının belirli bir zamanı yoktur. Tarlaların suya ihtiyaç duyduğu zamanlarda yapılmaktadır. Yağmur duası her ne kadar yağmuryağışının eller ile taklit edildiği ritüel kökenli bir tören olsa da bu tören sırasında köyün imamı Kuran okuyarak, topluca yapılan dua ile bu ritüel kökenli törene İslami bir renk kazandırmaktadır. (artun çukurovada eğlence)

Isparta yöresi halkının büyük bir kısmı geçimini tarımla sağlamaktadır. Dolayısıyla zamanında yağmayan yağmurlar; ekinleri, meyve bahçelerini etkileyecek ve o yıl ekonomik anlamda zorlanacaklardır. Bu durumda geciken yağmurların yağmasını sağlamak, kıtlığı, kuraklığı önlemek için yağmur yağdırma törenleri; Isparta merkez kasaba ve köyleri dâhil olmak üzere tüm ilçe, kasaba ve köylerinde düzenlenmektedir.

Günümüzde çok fazla ritüelle gerçekleştirilmeyen bu tören genellikle Cuma günü yapılmaktadır ve yöre halkına birkaç gün önceden ne zaman yapılacağı duyurulmaktadır. Yağmur duasına katılanlara yörenin muhtarlığı, belediyesi veya gönüllü kişilerce masrafı karşılanan etli pilav, helva ve aryan ikramı yapılır.

Isparta yöresinde yağmur yağmamasının sebepleri; dine bağlılığın azalması, dinî vazifelerin yapılmaması, haksızlığın çoğalması ve doğruluğun azalması, küçüklerin büyüklerine saygı göstermemeleri, fuhuşun, cinayetlerin çoğalması, dinsel bağların gevşemesi, dinsel görevlerin yerine getirilmemesi, Hak'kın emirlerinin dinlenilmemesi, kulların fena yollara sapmaları gibi inanışlar başta gelmektedir (K.Ş. 1, K.Ş. 6, K.Ş. 7, K.Ş.10, K.Ş.30).

Tanrının yöre halkına ceza verdiği inancı ile birleşen yağmur duası ritüelleri bu nedenle genellikle tanrıya daha yakın olduğu düşünülerek yüksek dağlık yerlerde yapılmaktadır.

Yağmur duâsına çıkmak için yöre halkı; çoluk çocuk, genç-ihtiyar, kadın-erkek, imamlar, hafızlar ve hatırı sayılan ihtiyarlar ile kuzular, koyunlar topluca geniş, yüksek ve suyun olduğu bir yere; türbeye veya yatırın önüne gelirler. Burada Cuma namazı/öğle namazı kılındıktan sonra iki veya dört rekât yağmur duası için ayrıca bir namaz daha kılınır. Yağmur duası ritüellerinde günahsız oldukları düşünülerek çocukların ve hayvanların rolü büyüktür.

Sütçüler, Atabey ve Gönen ilçelerinde Yağmur duası üç gün sürmektedir. Çarşamba günü başlayıp cuma günü sona erer. Yağmur duasına çıkılacak günyöre halkı tarafından belirlenip, müftülere de haber verilir. Sütçüler’de üç-dört köy ilan usulü toplanır. İlk gün Kavakdibi’nde, ikinci gün Yanköy mahallesinde toplanılır, üçüncü gün ise rakımı 2400 olan Erenler dağına çıkılmaktadır (K.Ş.6, K.Ş.20, K.Ş. 40, K.Ş. 42).

Aksu\Sofular köyünde yağmur yağmadığı Mayıs-Haziran aylarında Cumartesi-Pazar günleri, köylüler yiyeceklerini hazırlayıp “Erenler mevki” denilen yere çıkarlar. Burada bulunan mezarların başında, kibleye doğru davar keserler. Hocalar dua edip, namaz kıldıktan sonra yemek yiyerek geri dönerler (K.Ş.21).

Sütçüler Pınarköy’de hoca dua ederken cübbesini ters giyer. Cemaat hocayı takip eder ve hoca rahmet dediğinde eller semaya kalkar, afat dediğinde eller yere çevrilir (K.Ş. 44).

Aksu\Sofular, Eğirdir\Serpilköy ve Sütçüler\Yeşilyurt'ta; Yağmur yağmadığında yağdırmak için gelinin duvağına su serperler. Büyük tosbağayı (kaplumbağayı) ve sincapları ayaklarından ağaca baş aşağı asılı tutarlarsa yağmur yağacağına inanırlar. Yine kuraklık zamanı yılan öldürölüp, yakılırsa yağmur yağacağına inanırlar (K.Ş. 21, K.Ş. 33, K.Ş. 40, K.Ş.41, K.Ş. 59).

Senirkent'te yöre halkı yağmur duası için Gelincik dağına çıkar. Gelinin öldüğü yerde büyük bir ateş yakılır. Yanan ateşten alınan odun esileri göle fırlatılır. Bu uygulamadan sonra yağmurun yağacağına ve kuraklığın geçeceğine inanılır.

Yağmur duasına çıkmadan önce namaz kılan kişilere, dere veya göl kenarından, nohut büyüklüğünde yetmiş bin adet taş toplatılır. Bu taşlardan her on bini bir çuvala doldurulur. Erkekler abdestli olarak camiye gelip, yedi büyük küme halinde farklı yedi yere otururlar. Her çuval bir gruba verilerek, taşlar dökölür ve her bir taşa bir Besmele ile İhlas suresi okunarak üflenir. Okunup üflenlen taşlar bittikçe, yüksek bir yerde tekrar başka çuvalara konur. Bu okuma işi yaklaşık üç gün sürmektedir. Okuma işi bitince her bir çuvalda onar bin taş olmak üzere yedi çuvalın ağızları dikilir ve yine yüksek bir yerde muhafaza edilir.

Kadınlar evlerden toplanan bulgur, yağ, soğan ve nohut ile kazanlarda, ateş üzerinde "Mahya" adı verilen yemeğı pişirmeye hazırlanırlar. Namazlar kılındıktan sonra herkes, dış elbiselerini çıkarp tersine çevirerek baş taraflarını aşağıya sarkıtır ve duaya hazırlanırlar. Dua sırasında eller omuz hizasına kadar kaldırılıp, parmaklar ve avuç içi yere doğru açılır. O zaman orada bulunan müftü, imam veya diğer bir din âlimi dua eder, cemaat de "Âmin" diye haykırır. Dua esnasında ağlayan bebekler analarına verilmez, kuzu ile koyunu sürüden ayırarak melemesi sağlanır. Kuzular meleşirler ve çocuklar da "Ver Allah'ım ver" diye yalvarırlar. Gerek bunlar gerekse dış elbiselerin tersinin giyilmesi hüznölü bir tablo oluşturmak ve duanın kabulü için acı bir manzara göstermek içindir.

Cuma namazı camide kılındıktan sonra yağmur duasına gelindiyse dua bitince iki veya dört rekât namaz kılınır, tövbe-istiğfar edilir, tekbir getirilir ve Kur'an okunur. Bundan sonra çuvallardaki taşlar, dere, sulama kanalı, değirmen suyu gibi yerlere boşaltılır. Bazı gençler de, kalplerinin temizliğine inanmadıkları kimseleri tutup yakınlarındaki suya atarak ıslatırlar. Bütün bunlardan sonra ortaklaşa alınan bir keçi

kurban edilir. Kurban eti yemeklerde kullanılır. Pişen yemekler yendikten sonra evlere dönülür.

Eskiden Isparta'da, Tekke Mahallesi'nde "Hızır Abdal" türbesinin karşısında kabri bulunan "Leblebici Baba"ya hayatında halk müracaat etmiş. Leblebici Baba "Allah hepimizin halini bilir, önce mâlum olan bir şeyi feryatla tekrar istemek doğru değildir. Bakkalın birisi bir tepsi üzerine biraz tereyağı koysun. Ne kadar çocuk varsa başına toplansın, tepsiyi "Yağ, yağ" diye haykırarak çarşığı, mahalleleri dolaşırsın. Çocuklar da yağ, yağ diye durmadan bağırsınlar. Rabbimiz beha Tanrısı değil, bahane Tanrısıdır. Elbette muhtaç olduğumuz yağmuru ihsan eder" demiş. Bunu böylece yapmışlar, hemen yağmur yağmaya başlamış olduğunu söylerler. Bunu bilenler, yağmur duasına çıkmadan önce bu olayı hatırlatan bazı şeyler yaparlar:

Bir grup çocuk, ellerine uçlarına bez bağlanmış iki tane çubuk alarak, mahalledeki evleri dolaşmaya başlar. Evlerden yağ, bulgur, pekmez, para, soğan, un, ırmık, şeker toplarlar. En son evde evin hanımına bunları pişirterek topluca yerler. Bundan sonra yağmurun yağmasını beklerler. Çocuklar evleri dolaşırken;

Yağ yağ yağmur

Teknede hamur

Bahçede çamur

Ver Allah'ım ver

Gani gani yağmur

sözlerini ezgili olarak söylerler.

Yörede, yağmur duâsının Allah tarafından mutlaka kabul edileceğine ve duâdan sonra yağmur yağacağına inanılır. Eğer duâdan sonra yine yağmur yağmazsa "duâ edenler arasında fenalar/kötüler varmış, Allah onun için duâmızı kabul buyurmadı" denir. Bundan sonra gelecek mahsul zamanına kadar uzak ve yakın yerlerden yiyecekler alınır.

Yağmur duasının 1930'lu yıllarda Uluborlu'da nasıl yapıldığı ile ilgili Ruhi Sadi'nin Halk Bilgisi Haberleri dergisinde yayınlanan makalesine göre ise;

Yağmur uzun zaman yağmaz ve mahsuller susuzluktan kurumak tehlikesine maruz kalırsa müracaat edilecek vasıtalar sırası ile şunlardır:

1. Büyük camilerde beş vakit farz namazları müteakip cemaat ayağa kalkarak imamla cemaat ayakta elleri yukarı kalkık ve avuçları aşağı doğru açık ve sarkık

vaziyette imam yağmur duasını okur ve cemaatte yüksek sesle “Âmin” der. Bu sıralarda müftü efendinin tertip ve nezareti ile kaç camide Kur'an-ı kerim ve Buharriişerif hatmolunur. Gene yağmur yağmazsa şu ikinci vasıtaya müracat edilir.

2. Ölmüş bir atın kafası getirilir, bu kuru kafa yıkanır, alın kemiği üzerine Surei Kamerdeki ayet yazılır. Yazılı olan bu kafa safiyetile tanınmış bir kimse tarafından temiz ve ayak değmemiş bir akarsuya konur. Bunun tesiri görülmezse üçüncü vasıta olan asma çubuğuna müracaat edilir.

3.Kırk boğumlu yaş bir asma çubuğu tedarik edilir, bunun her boğumuna birer “Yasin-i Şerif” okunur. Gene safiyetile tanınmış kimse tarafından temiz bir akarsuya konulur. Bir kaç gün sabredilip yağmur beklenir. Bundan sonra dördüncü vasıtaya başvurulur.

4. Temiz ve ayak değmemiş bir yerden ahali ve esnaf fındık ve nohut cesametinde yetmiş bin adet çakıl taşı toplanıp camide mutemet ahalice sayılır. Yanlışlığa meydan kalmamak üzere bu tadat ameliyesi üç defa tekrar edilir. Bu taşların yetmiş binden fazla veya noksan olması meş'umdur. Çakıllardan her birisine hafızlarca ayet okunup dil ile ıslatılarak öndeki okunan taş kümesine konur. Bu okunan çakıllar dindarlığı ile tanınmış kimseler tarafından tekrar sayılıp çuvallara konur ve ağızları dikilip hiçbir hile ve fesada meydan bırakılmaz. Bu çuvallar herkesin kendi arzusu ile getireceği hayvanlara tahmil edilir. Camideki halk bu çakılları kasabanın haricine kadar:

İlâhi doğrulup geldik kapuna
Kerimsin arzıhalim var tapuna
İlahi sen ganisin biz fakiriz
Kapunda elleri bsağlı yesiriz (esiriz)
Semadan bize indir rahmetini
Kuru yerlerde bitir nimetini

Tarzında bir ilahi ile teşyi eder. Bu çakılları, iyiliği ve doğruluğu ile maruf bir kişi su membalarına götürerek çuvallarla beraber suya koyarlar. Çuvallar ekseriya boşaltılmaz. Çünkü yağmur çok yağar ve zarar verecek dereceyi bulursa bu çakıllar çuvallarla beraber gene çıkarılır. At kafası ile çubuğa da aynı muamele yapılır. Çakıl okunma merasiminin önünde ve sonunda 4444 selâtı nariye okunur, birkaç gün de bu suretle sabredilir.

Bundan sonra gene yağmur yağmadığı takdirde ihtiyari olarak herkesin üç gün nafile oruç tutması ve fukaraya tasadduk eylemesi tavsiye ve hatta kahve hanelerde kâğıt, tavla, domino vesaire gibi oyunlar men edilip hacet namazına çıkılacağı ilan olunur. Hacet namazına taze ve süt emen çocuklu kadınlarla kuzulu hayvanatın ve Allah'ın yanında çocuklar gibi masum defterine geçen belleri bükük ihtiyar kadın, erkeklerin iştirakı temin edilir. O gün herkes bu namaza iştirak eder. Kadınlar, taze çocuklarını yerlere bırakarak feryat ettirilir. Koyun ve keçi sürüleri içinden yavrularını analarından ayırarak meletirler. Vaiz taştan yapılmış yüksek minberinde Arapça ve Türkçe dualar okuyarak rahmet yağmamasını günahların çokluğuna atfederek tövbekâr olmasının, istiğfar etmenin lüzumunu yana yakıla anlatır. Cemaat hıçkırıklarla, gözyaşları ile “Âmin” der. Bu yağmur dualarında eller omuz hizasına kalkmış ve parmaklar açık olarak yere müteveccihen sarkmış bulunması adettir. Cemaatin iniltisi, çocukların feryadı, kuzuların meleyişi etrafı sarsar, bütün tabiatı rikkate getirir. İstiğfar tecdidi iman ve nikâh yapılıır. Adı belli küsler barıştırılır. Sonra cemaatle iki rekât namaz kılınır. Bu namaza “Hacet Namazı” denilir. Kadınlar yalnız duaya iştirak eder, namaza iştirak etmezler. Yağmur yağınsın yağmasın, birbirini müteakip üç gün hacet namazına çıkılır. Son hacet namazında imam cübbesini tersine çevirmek sureti ile imamet eder. Bu hal Allah’a karşı içimizdeki bütün fenalıkları teras çevirdik demektir.

Dua ve hacet namazları günlerinde eğer varsa gayri Müslimlerin de kendilerince mutat olan yerlerde dua ve namaza çıkmaları lâzımdır. Burada bir itikat daha var. Gayri Müslimlerin duaya çıkmaları arzunun husulüne yarıyor. Çünkü gâvurların bed nefesleri rahmetin her danesine müekkil olan melekleri rencide edermiş, melekler de: “ Yarabbi, biz bu günahkâr gâvurların ağız kokularından bizar kaldık, istediklerini ver de halas olalım” derlermiş. Allah da bu duayı kabul eder, yağmur verirmiş.

Bu dua, namaz ve niyazlardan sonra yağmur yağmazsa son bir vasıta olarak “Mahya” yapılır. Memleketin nafiz ve işgüzarlarından birkaç kişi delalet ile her evden un, bulgur, et, yağ, para vs. toplanarak Mahya yapılacağı ilan olunur. Kasabanın on dakika mesafesindeki Başdeğirmen mesiresine gidilir. Ahali oradaki ziyafete kaşıklar ile davetlidir. Toplanan malzeme kazanlarda pişirilir. Para ile de tahın alınır. Bu surette bulgur pilavı, tahın ve eğer toplanan para müsaitse bir de et yemeği ihzar edilir. Muayyen günde kuşluk vaktinde orada toplanılmak üzere ahali, akran ve emsal ile birleşerek gidilir. Bir kısım halk mubalı addedilen eltopu, esir almaca,, bohça gibi

oyunlarla ve pek mütteki geçinenler de kibleye karşı oturup zikir ile meşgul olarak öğle namazı vaktine ve yemeklerin pişmesine intizar ederler. Öğle ezanı okunur, herkes öğle namazına iştirak eder. Kadınlar namaza iştirak etmezler. Namaz duasına yağmur duası da ilave edilir. Hacet namazında olduğu gibi taze çocuklarla, kuzular ağılatılır, meletilir. Bu merasim bittikten sonra halk sofraya oturur, yemekler yenir, ilâhilerle dağılırlar. Artık yağmurun yağması kendi haline bırakılır, başka bir şey yapılmaz.

Mahyaya, kasaba halkından başka yakın köyler de icabet eder, duada yemekte bulunurlar. Halkın yüzde doksan beşi müttehiden ve musırren Mahyanın tesirini ve Başdeğirmen mesiresinden ekseriya ıslanarak dönüldüğünü söylemektedirler. Bu ıslanma hadisesi hemen vuku bulmazsa bu merasime iştirak edenler içinde recme müstehak biri bulunduğuna hükmolunur. Artık herkesin ferden tövbe ve istiğfarda devamı telkin ve ilan edilerek merasime nihayet verilir.

5. Çoban Bayramları

Çoban belli bir ücret karşılığında küçükbaş ve büyük baş hayvanlarının bakımından sorumlu olan kişidir. Türk kültür tarihine bakıldığında zaman Türklerde “çobanlık”, hayvancılığa verdikleri öneme bağlı olarak gelişme göstermiştir. Çobanlık, geleneksel bağlamda kendine özgü usta-çırak ilişkisiyle gerçekleşen bilgi aktarımıyla kuşaktan kuşağa aktarılacak tecrübeye dayanan bir meslektir. Dolayısıyla Çobanlık mesleğinin icra edilmesi bağlamında Türklerde zamanla zengin bir çoban kültürü oluşmuştur.

İlahi dinlerde korumacılık ve sorumluluk yönü dikkate alınarak çobanlık örnek gösterilen bir meslek olarak nitelendirilmiştir. Hz. İbrahim’in gelen misafirlerine taze et ikram etmesi (Kur’an-ı Kerim, Zâriyât/26) hayvan sürülerine sahip olduğunu göstermektedir. Hz. Musa bir dönem çobanlık yapmış ve mukabilinde koyunlarını götüğü Şuayb’ın kızıyla evlenmiş ve arkasından Tur-i Sina’da ilahi hitaba mazhar olmuştur (Kur’an-ı Kerim, Kasas). Aynı şekilde Hz. Muhammed’in (SAV) çocukluğunda Mekke’de koyun götüğü kendi ifadesinden aktarılmaktadır: Hz. Peygamber: “Her peygamber koyun gütmüştür.” deyince etrafındakiler ona: “Sen de mi?” deyince: “Evet, Ben de.” demiştir (İbn Hişam, 1967: 181-182). Kısaca sıkça ifade edildiği gibi çobanlık bir peygamber mesleği olarak görülmektedir (Kalafat, 2008: 71).

Türklerin ekonomik hayatının büyük oranını oluşturan hayvancılığa bağlı olarak yaşam kültürleri gelişmiştir. Kışın kışlaklarda, yazın yaylalarda devam eden yarı göçebe

bir hayat sürmeleri, mutfak kültürlerinin temelinde “et” olması, hatta giyimlerinin hammaddesini oluşturan “yün”ü kullanmaları hayvancılıkla uğraşmalarının doğal sonucudur. Zengin hayvan sürülerine sahip olan bu insanların çoban etrafında “çobanlık kültürü” oluşturmaları son derece doğaldır. Bu kültürün temeli İslamiyet’ten önce atılmıştır. Eski Türklerde çobanların sürülerini yalnız bırakmamak için ağılın içinde “çoban evi” yapmaları ve “baş çoban”ın yanında diğer çobanların da bulunması (Ögel, 1991/I: 15-16) bu kültürün dikkat çeken iki farklı unsurudur.

Türklerin sosyal hayatta çoban ve çobanlığa verdikleri önem onların edebi metinlerine de yansımıştır. Halk hikâyelerinin büyük çoğunluğunda âşığın, yitirdiği sevgilisini yolda karşılaştığı çobana sorduğunu görmekteyiz. Örneğin Tahir İle Zühre hikâyesinde Tahir, çobandan Zühre’den haber vermesini istiyor. Bunun üzerine çoban, Zühre’nin Kara Vezir’le evlendirileceğini, fakat Zühre’nin fincanla zehir hazırladığını, kendisine yanlış yapılması durumunda bu zehri içeceğini söylüyor. Ayrıca Zühre’nin kendisini beklediğini, onu Zühre’ye götürebileceğini ifade ediyor (Kaya, 1995: 190-191) .

Kültür tarihimizin en önemli kaynaklarından biri olan Dede Korkut Hikâyeleri’nde çobanla ilgili dikkat çekici bilgiler yer almaktadır. Basat’ın Tepegöz’ü Öldürdüğü Destan’da Aruz Koca’nın düşürdüğü ve bir aslanın beslediği çocuğu Oğuz’a haber veren bir at çobanıdır. Yine aynı hikâyede pınar başında perilerle karşılaşan da Aruz Bey’in koyun çobanıdır (Ergin, 1997: 152-153). Salur Kazan’ın Evinin Yağmalandığı Destan’da Kazan Bey’in çobanı rüya görür ve rüyası aynen gerçekleşir. Gördüğü rüya neticesinde gerekli önlemleri alan Karacık Çoban, altı yüz düşmanla vuruşur, yine de sürüyü düşmana kaptırmaz (Ergin, 1997: 40-41). Kam Püre’nin Oğlu Bamsı Beyrek Destanı’nda ozan kılığında düğüne gelen Beyrek, yolda birkaç çobanla karşılaşır. Çobanların yol kenarına taş yığdıklarını görür. Çobanlar Banu Çiçek’le Yaltacuk’un evlenmelerini engellemek için bu taşları onlara atacıklarını söylerler. Bunun üzerine Beyrek çobanlara: “Bre yüzünüz ak olsun, ağanızın ekmeği size helâl olsun.” der (Ergin, 1997: 76).

Isparta yöresinin coğrafi durumuna bağlı olarak en yaygın mesleklerden birisi hayvan yetiştiriciliğidir. Hayvan varlığının önemli bir kısmı küçükbaş hayvanlardan oluşmaktadır.

Isparta ilinde küçükbaş hayvan sayısı 1000'in üzerinde olan köy sayısı 135'dir. Bunların 30'u Yalvaç, 19'u Merkez, 18'i Sütçüler ve 13'ünde Keçiborlu ilçelerinde yer almaktadır. Küçükbaş hayvan sayısı 5000'in üzerinde olan yerleşme sayısı da 9'dur. Bu yerleşmelerin de altısı Yalvaç ve Merkez ilçede bulunmaktadır. Yalvaç ilçesinde; Sücüllü, Kırkbaş ve Kumdanlı, Merkez ilçede; Aliköy, Büyükhacılar, Çobanisa, Keçiborlu ilçesinde; Saraycık, Senirkent ilçesinde Gençali ve Sütçüler ilçesinde de Belence küçükbaş hayvan sayısı 5000'nin üzerinde olan yerleşmelerdir (Temurçin, 2004: 184).

Isparta yöresinde bazı ilçelerde koyun bazı ilçelerde de keçi sayısı öne çıkmaktadır. Koyun sayısının keçi sayısından fazla olduğu ilçeler; Yalvaç, Şarkikaraağaç, Senirkent ve Uluborlu ilçeleridir. Bu ilçeler de gerek arazi yapısı gerek bitki örtüsü (step) gerekse iç bölgelere yakınlıkları nedeniyle koyun sayısı keçi sayısından fazladır. Sütçüler, Aksu, Eğirdir gibi dağlık ve engebeli araziler ile ormanlık alanların diğer ilçelere oranla fazla olduğu ilçelerde tabiatları itibarıyla keçi daha fazla yer tutmaktadır. Çalışma sahasında 176.170 olan koyun sayısının ilçelere dağılımı incelendiğinde; en fazla koyun Yalvaç (70.730), Senirkent (20.727) ve Merkez (18.780) ilçelerde bulunmakta ve koyun varlığının %70'i bu üç ilçede yer almaktadır. Koyun sayısı az olan ilçeler ise Aksu, Y.Bademli ve Gönen'dir (Temurçin, 2004: 184).

Araştırma alanında, küçükbaş hayvan sayısı 1000 üzerinde olan ve yoğun olarak hayvancılıkla uğraşan bazı yerleşmeler şunlardır: Merkez ilçede; Küçükacılar, Gelincik ve Direkli, Atabey ilçesinde; Atabey (Merkez), İslamköy, Eğirdir ilçesinde; Sarıdris, Yukarıgökdere, Barla, Gelendost ilçesinde; Yeşilköy, Keçiborlu ilçesinde; Aydoğmuş, Kılıç, Senir, Senirkent ilçesinde; Büyükkabaca, Garip, Uluğbey, Senirkent (Merkez), Sütçüler ilçesinde; Yeşilyurt, Karadiken, Ayvalıpınar, İncedere, Aşağıyaylabel, Kesme, Beydilli, Sarımeahmetler, Şarkikaraağaç ilçesinde; Salur, Gedikli, Uluborlu ilçesinde; Dereköy, Yalvaç ilçesinde; Yarıkkaya, Sağır, Ayvalı, Yukarıkaşıkara, Celeptaş, Tokmacık ve Y.Bademli ilçesinde ise Y.Bademli (Merkez) yerleşmeleridir. Akdeniz Bölgesi'nin Antalya Bölümü'nde yer alan Isparta ilinde de kıl keçisi yetiştiriciliği, Sütçüler, Keçiborlu, Eğirdir, Aksu, Atabey ve Merkez ilçelerdeki dağlık ve eğimli alanlarda yoğun olarak yapılmaktadır. Bu alanlardan bazıları Anamas, Kuyucak, Dedegöl, Gelincik, Davraz ve Barla dağları'dır. Çalışma alanında kıl keçisinin en fazla bulunduğu ilçeler Sütçüler, Merkez, Keçiborlu ve Eğirdir ilçeleridir.

Bu ilçeler, toplam kıl keçisi varlığının yaklaşık %70'ini meydana getirmektedir. Uluborlu, Yenişarbademli, Gönen ve Aksu da en az kıl keçisi varlığına sahip ilçelerdir(Temurçin, 2004: 184- 193).

Koyun\keçi sürüleri genellikle yerleşmelere yakın yaylalardaki meralarda beslenmektedir. İklim şartlarına göre değişmekle birlikte sürüler, mart ayı sonu itibariyle yavaş yavaş yaylalara kademeli olarak çıkmakta ve ekim ayı sonu veya kasım ayı başında kışlaklarına geri dönmektedir. Çalışma alanında, küçükbaş hayvancılıkla uğraşan göçebe yörükler (Karakoyunlu,Hayta, Honamlı, Akkeçili, Karakeçili) de bulunmaktadır. Bunlar Antalya'nın Serik, Akseki ve çevresindeki yörelerden kuzeye doğru hareket ederek Sütçüler, Aksu, Şarkikaraağaç ve Yenişarbademli yörelerinde Sorgun, Camili, Beşkuyu, Apsarı gibi yaylalara ilkbahar aylarında göç etmekte ve sonbahar aylarında da kışlaklarına geri dönmektedirler. Yörüklerin sürüleri çoğunlukla keçilerden oluşmakla birlikte az da olsa koyun da bulunmaktadır.

Isparta'da hayvan sayısında yıllar itibariyle önemli bir azalma görülmektedir. 1960 yılında 772.850 olan küçükbaş hayvan sayısı, 2000 yılında 356.420'ye, 108.153 olan büyükbaş hayvan sayısı 69.400'e, 53.271 olan koşu ve yük hayvanları da büyük oranda azalarak 10.580'e gerilemiştir. Küçükbaş, büyükbaş, koşu ve yük hayvanları sayısındaki bu azalmada, halkın ekonomik nedenlerle hayvan beslemek istememesi, fazlasının ise maliyetin çok yükselmesine neden olduğunu düşünmesindendir. Çünkü suni yem ve saman gibi girdi fiyatlarının çok yükselmesi buna karşılık elde edilen hayvansal ürünlerin maliyeti kurtarmaması nedeniyle hayvancılık gerilemeye başlamıştır. Bu gerilemede özellikle 1990'lı yıllardan sonra girdi fiyatlarındaki artışın hissedilir oranda çiftçiye yansımalarının rolü büyük olmuştur (Temurçin, 2004: 184).

Yörede keçi ve koyun gibi küçükbaş hayvanlara ekseriyetle de keçilere davar denilmektedir. Isparta'nın dağlık ve engebeli bir araziye sahip oluşu keçi beslemeyi daha elverişli kılmıştır. Koyun daha düzlük alanlarda, ovalarda beslenir. Yöre halkının keçiye daha sempati ile yaklaştığı gözlenmiştir. Keçi besleyenlerin çoğu koyun etini beğenmediklerini ifade etmişlerdir. Görüşülenlerden aldığımız bilgiler doğrultusunda keçinin koyuna göre daha başına buyruk ve özgür, koyun kadar çabuk idare edilemeyen bir hayvan olduğunu anlıyoruz. Koyunların otları seçmeden yediğini, ama davarların daha çok dallardaki bitkileri özellikle de yeni filiz veren kısımlarını yediğini yani daha temiz ve akıllı olduğu söyleyenler de olmuştur. Ancak ormana zarar verdiği

düşüncesiyle beslenmesine, ormanda otlatılmasına yasak getirilen keçinin yerini sonraları bazı köylerde koyun almıştır.

Geçmişten günümüze yöre halkının yaşam şekli ve kültüründe zengin bir çobanlık geleneği vardır. Ancak günümüzün getirdiği şartlarla hayvan yetiştiriciliği azalmakta, şekil değiştirme ve de çalışmamız için önemli nokta olan çobanlık geleneği uygulamaları günümüz şartlarında yok olma tehlikesiyle karşı karşıya gelmektedir. Bu noktada günümüzde geleneksel çoban bayramı uygulamaları derlemesi sınırlı olmuştur. Bu çalışmada genellikle Yörük kültürünün yaşatılmaya çalışıldığı; Sütçüler, Aksu, Şarkikarağaç, Eğirdir, Yenişarbedemli ve Yalvaç'ın kimi köylerinde hayvancılıkla ilgili uygulamalara yer verilip, Isparta yöresindeki koç\teke katımı ve yaylaya çıkma, kışlağa dönmeye değinilecektir.

Yörede çoğu zaman herkes kendi malını kendisi güder. Evde erkek yoksa kadınlar güder. Ancak hayvanı çoksa ve bakacak adamı da azsa çoban tutulur. Çobanıtutmadan önce onu bir imtihana tabi tutarlar ve yemek yedirirler. Çobanın yemek yemesine dikkat ederler. Eğer çoban yemeği kıvrak (çabucak) yerse tutarlar, yok eğeryavaş yerse“sen ekmek yiyesiye malı böcü yer” diyerek tutmazlar (K.Ş. 42, K.Ş.59). Yörede çobantutmaktan daha çok yaygın olan diğer sistem günümüzde de gıcık sığırlar için devametmektedir. Bu sistemde bir iki sürü sahibi sürülerini birleştirir, her gün biri güder.Genellikle sürülerde beslenebilecek sayıda köpekte bulundurulur. Köpekler özellikledağlardaki kurtlardan korunmak amacıyla barındırılır.

Yörükler hayvanları ile iletişim kurabildikleri için onlara isimler verirler.Adını duyan hayvan tepki gösterir.İsim verilirken genellikle renklerini, kulaklarının biçimini ve fizikselgörünümünü ifade eden isimler verilir. Şöyle kirenk; al, mor, gök, ak (beyaz), sarı, kara, gri keçi, karaca, alaca, bozca vs.gibi. Karnının altı farklı renkte ise ger keçi, gök keçi.Adlandırmalar çoğunlukla kulak şekli ve rengine göre yapılır. Kır çomak, kara çomak, kulak siyahsa kara do (hem renk, hem kulak biçimi), içinde beyazlekeleri varsa kır do. Kara yabır, sarı çomak, kır kerpen, yanal doğu (do) , kınarenginde, kırmızı ile kahverengi arasındaki renge “yanal”denir. vs.(K.Ş. 21, K.Ş. 59).

Hayvanları kendi sürüsü içinde tanımlamak için her davara farklı adlar verilir. Bu durum bize her hayvana değer verildiğini de göstermektedir. Bu sayede sağım esnasında veya annesine oğlağını verdiği sırada adıyla çağrılan hayvan gelir. Kendi sürüsü içinde oluşturduğu bu yapının yanında sürüsünü diğer sürülerden ayırmak içinde

hayvanlara çeşitli nişanlar, işaretler konulur. Bunlara “en” adı verilir. “En” sayesinde hayvan kaybolduğunda veya başka bir sürüye karıştığında, herkes birbirinin enini bildiği için hayvanını kolaylıkla bulabiliyordu. Hayvanlarda ”en” kolaylıkla görülebilsin diye kulaklara ve burna yapılır. Kulağın ucu kesilir. Bir kısmı sağ kulağının ucunu keserken, bir kısmı da sol kulak ucunu keser ya da kulağın arkasını oyar. Kulağın ucu bıçakla bir yerinden delinir veya kızgın demirle hayvanın burnu dağlanır. Hem burnunu dağlayanlar hem de kulağını kesenlerde vardır. Bu işaret hayvan ölünceye kadar kalır (Tuztaş, 2005: 129-130). Sofular köyünde enlemenin hayırlı olacağı düşüncesiyle Hıdırellez günü yapılmaktadır. Sebebi de Hıdırellez’de enlenen hayvanların hasta olmayacağına inanılmasıdır (K.Ş. 21).

Yörede hayvan kaybolur ve eğer hayvan bulunamazsa kurt (canavar) yemesin diye bir önlem olarak “kurtağzı bağlama”sı yapılır. Çakıbiçiminde bir bıçağın ağzı açılıp üç İhlâs bir Fatiha süresi okunduktan sonra “belbekir bel Bekir, ya bekle otur, ya güt getir” denilip bıçağın ağzı kapatılır. Kayıp hayvan bulanana kadar bıçağın ağzı açılmaz, böylece kurdun hayvanıyemeyeceği düşünülür. Yine davar kaybolduğunda kullanılan başka bir yöntem debir tavanın içinde un ve su karıştırılmasıdır. “Boz bulamaç” denilen bu karışımı yapıldıktan sonra küllüğe dökülür (K.Ş. 27, K.Ş.29, K.Ş.41).

Sofular köyünde sürüsünden kaçıp, komşunun ekinine, malına zarar veren hayvanlar köyün bekçisi tarafından tutulup “Tokat” denen bir yere kapatılır. Tokatmağara girişini andıran bir oyuntudur ve derin değildir. Sahibi gelip cezasını ödemedi hayvanını oradan çıkaramaz. Halk arasında buna “tokat’a mal kapatmışlar” denir (K.Ş. 21).

Koç Katımı: Çok eskiden beri Konar-göçer Türklerde mevcudiyeti bilinmekte olan “Koç Katımı” geleneği, Divan-ı Lügat’it Türkte “koy kögi boldu” yani “koç katımı oldu” şeklinde geçmektedir. Koç katımı tarihî, bölgeden bölgeye değişmekle birlikte araştırma bilgilerine göre 1 Ekim ile 20 Kasım arası olarak kabul edilmektedir. Katım tarihinden bir buçuk, iki ay önce koçlar sağmal sürüsünden ayrılır. Koç katımının ilk gününde çobanlar süslenmiş olurlar ve kınalanmış koçları dişi koyunlara salarlar ve bazı yerlerde düğünlerde olduğu gibi hocalar dualar okurlar (Boratav, 1994: 212).

Sütçüler Pınarköy’de koç katımı yapılacağı gün, ikiz kuzulatsın diye dualarla beraber iri gözüken koçların üzerine içi dolu heybeler konularak koçların sağlamlılığına

bakılır. Yöre halkı tarafından köy meydanında yemekler pişirilir. Bunun yanında çobanın yanında götürmesi için de kömbeler pişirilip, içine para konularak çobana verilir (K.Ş. 16).

Yeşilyurt ve Serpilköy’de Koyun sürüsünde koç damızlık olarak ayrılır. Her sürüde 3-5 koçbulundurulur. Sürünün güzelliği koça bağlıdır. İyi bir koçun kafası güzel, kuyruğu enli, yünü güzel olur. Koç katımı Ekim-Kasım aylarında yapılır. Koyunda 5 ay 10 gün hamile kalır ve Mart’ta kuzular. Koç katımında da erkek olsun istenirse erkek çocuk, dişi olsun istenirse kız çocuk koçun üzerine bindirilir (K.Ş. 10, K.Ş. 42).

Yeşilyurt ve Gedikli’de Teke katımı Eylül’de yapılır. 5 ay 10 günlük hamilelik döneminden sonra Şubat ayında oğlak kuzular. Teke katımında tekenin üzerine kız çocuk binerse doğacak yavrunun dişi, erkek çocuk binerse doğacak yavrunun erkek olacağı düşünülür (K.Ş. 29, K.Ş. 42).

Göç (Yazlak- Kışlak) Törenleri: Yörükler kışlaklarını bırakıp toplu olarak sürüleriyle birlikte yaylaya çıkarken bayram niteliğinde gösteriler düzenlerler. İkinci konakta yatırları ziyaret, birlikte yemek yeme; son konakta yani asıl sürülerin otlaklarına varılınca nişan atma, güreşler, yarışlar düzenleme, “cıngıldak” kurup eğlenme gibi etkinlikler yapılır (Boratav, 1997: 218). Bu törenler göç bayramları olarak kabul edilir.

Isparta yöresinde yaylaya çıkma, kışlağa dönme konar-göçer hayat tarzının halen devam ettiği Şarkikaraağaç, Yenişarbademli, Aksu, Eğirdir ve Sütçüler’de yaşayan konar-göçer\ Türkmen\ Yörük Türk toplulukları arasında görülmektedir. Köy halkının heyecanla katıldığı âdeta tören havasıdır.

Yörükler için Mayıs ayı geldiğinde, yaylaya göç vakti de gelmiş demektir. Yörüklükte tek başına göçen pek görülmez, en azından oba olarak göç edilir. Her Yörük cemaatinin, grubunun gideceği güzergâh, hatta gidilecek yaylalar önceden bellidir. Göç kararını Yörük beyi, obabaşı alırdı. Aynı zamanda yaşlılarında sözüne saygı duyulur, karar da etkileri olurdu. Zaten Mayıs ayı içinde sıcaklık basmadı göçüleceğini, aşağı yukarı hangi günler göç olacağını herkes bilirdi. Bu yüzden de herkes eksikliğini giderir, kadınlar yol boyunca yiyecekleri “azığı” hazırlayıp yırtık, sökük olan çuvalları tamir ederken erkeklerde devenin havudunu, kolanını vs. kontrol edip, tamir edilecekleri tamir ederlerdi. Eskiden oba halkı kendi aralarında

devecinin söz bilenisi olarak görülen aklıbaşında, kendine hâkim, sözü dinlenen bir kişiyi “savran başı” olarak seçerdi. Savranbaşı halkın verdiği yetki ile bu yaz çıkabilecekleri yaylayı aramaya gider, yayla hangiköyün arazisine ait ise pazarlık edip muhtarından, azasından yurt alırdı. Verilen paraya “otlakiye parası” denilmektedir. Otlakiye parası hayvan(mal) sayısına göre verilirdi. Yaylalar gibi güzlükler için de otlak parası ödenirdi. Bazı yerlerde “salmavergisi” alınırdı. Ama eğer Yörük grubu, yaylasına çıktıkları köyün nüfusuna kayıtlıysa o zaman otlak parası vermezlerdi. Göçe başlamadan yapılması gereken önemli işlerden biri hayvanları baytara(veterinere) götürüp “baytar kağıdı” dedikleri sağlık belgesinin alınmasıdır. Bu belgesürünün sağlıklı olduğunu ispatlamaktadır. Bu kağıt özellikle göç sırasında bir köyün sınırlarından geçilirken köy bekçisine mutlaka gösterilirdi. Günümüzde de bir köyden bir köye geçilirken sağlık kağıdını göstermek zorunludur. Eskiden hayvanlardan “resmî ağnam” vergisi alındığı için hayvanları göç yoluna çıkarmadan önce maliyeden hayvanların ağnam vergisinin yatırıldığına dair kağıt alınırdı. Bu da geçiş belgesiydi. Göç yollarının üzerinde belli noktalarda devlet görevlileri bekler, geçen sürülerin ağnam kağıdına bakar, sürü sayısını kontrolederdi. Eğer kağıda işlenmemiş bir hayvana rastlanırsa ağır cezalar verilirdi. Busebeple özellikle son dönemlerde artan vergileri ödeyemeyen Yörükler hayvanlarının bir kısmını bekçilerden kaçırarak yaylaya çıkarmaya başlamışlardır. Bu olaya “sırkāt” demektedirler (Tuztaş, 2005: 94).

Göç gününe karar verildikten sonra bir yörük obasından ilk olarak savranbaşı göç eder. Onun önünden kimse geçemez. Giderken diğer komşulara da haberverilip, biz göçüyoruz denirdi. Herkes birbirine eklenerek göç konvoyu sıra sıra devam ederdi. Kervan yola koyulurdu. Bazıları birkaç sülale ile birlikte, bazıları da akrabaları ile göç ederlerdi ama herkes oba oba göç ederdi. Oba en az dört ailedir. 12-13 aileye kadar çıkar. Yeşilyurt köyünden Mehmet Önder; “Honamlı olarak biz Yörük beyinin göç kararından sonra 50-100 çadır arka arkaya giderdik “demektedir. Hanenin göç kararını ise hane sahibi alır. “Dün komşular göçtü artık bizde göçelim” denilip kervana katılanlar olurdu, kervan ilerlemiş olsa da arkasından yetişirlerdi. Zaten gidilecek yolu, konakları (konaklama yerleri) herkes bildiği içintakipte bir sorun yaşanmazdı (K.Ş. 10, K.Ş.21, K.Ş.40, K.Ş. 41).

Göç zamanı ailede herkes bir işten sorumludur. Hayvanların cinsine göre kimikeçiye bakar, kimi koyuna, kimi ise sığıra. Deve ağır gittiği için, bu

hayvanlarönceden yola çıkar, evin yükü develerle arkadan gelirdi. Bu durumu ifade etmek içinsöylenen atasözleri vardır. Mesela:“Yörüğün evini bir deve götürür, keyfini 40 deve götüremez”(K.Ş. 59) gibi.

Deve kervanında da dikkat edilen, özen gösterilen detaylar vardır. Bir ailenin10 devesi varsa develer cinsine, taşıyacağı yüke göre sıraya sokulur. Baştaki develerailenin şanına yakışır şekilde süslenir. Bu yüzden heybetli görünüşü olan, süsünyakıştığı Beserek türü develer tercih edilir.Sabah erken saatte deveyi evin reisi yükler, diğerleri çuvalları doldurupgetirirler. Deveye yük sarmanın kolay olduğu söylense de burada yılların verdiğitecrübenin etkili olduğunu düşünüyoruz. Deve çöktürölüp oturtulur. Çöken deveninboyu 1 metre civarındadır. Deveye önce yular vurulur. Yularda bir zincir, iki tane dezincirin geçtiği halka olur. Zincirin ucunda ise dizgin (elde örme ip, dört örümlükdeve dizgini de denir) olur. Dizgini vurduktan sonra havudu (semeri) vurulur.Devenin kendine has havudu (semeri) olur ayrıca deveye üç kolan takılır, bunlarGöybent (Boyun), Döş ve Kayış kolanıdır(en uzunudur). Kolanlar üç parmak enindekıldan dokunur. Kolanların ipleri gevşek durumdayken yükler düzenli hale getirilip,havuda yerleştirilir, sonra o üç kolanda çekilir. Çuvalların üzerindeki ipler de devenin hatabına (havudun ağacına hatab denir) kolanlarla bağlanır. Yük biraz hafif,devede kuvvetli ise çuvalların üzerine yatak, kilim, ufak tefek çul (kıldan kumaş)konur, kap- kacak çulun içine sarılır. Üzerine yatak, kaba pırtılar (kıyafetler, örtüler)çuvalların arasına dengeli bir şekilde konur. Yatak yorgan, yiyecek, kap- kacak ayrıayrı develere sarılır. Ala çuvallarda (yol çuvalıdır, kıldan yapılır) (sırt) giyeceklerbulunur, dimi çuvallara da yiyecekler konur, un çuvalı içine kıl kaçmasın diyeyünden dokunur (Tuztaş, 2005: 96).

Bir ailenin en fazla 10-15 devesi olur. Develerden katar oluşturulurken ilk devenin Beserek deve olmasına dikkat edilir çünkü yukarıda da söylediğimiz gibi budeveyi, giydirmesi güzel olur. İlk deve süsleneceği için bu detay önemlidir. İlkdeveye karın çanı takılmaz, sadece yularında yüz çanları olur. Güzel ala çuvallarla, elemeği göz nuru birbirinden farklı motiflerle süslü rengârenk kilimlerle, devegiydirmeleri ile hayvan süslenir. İlk üç deveye ala çuvallar, yatak, yorgan, yastıklarkonur. Çanlar ortadaki develere takılır. 4.,5.,6. develere dimi çuvallar (yiyecekçuvalı; un, bulgur, zehre, nohut vs.) konur. Kazanı un çuvallarının üzerine koyarlar.Kazanın içine mutfak malzemeleri konur. Ufak tefek kap-kacağı koyup, içine çuludürüp (yerleştirip)

bağlayınca eşyalar depinmez (hareket etmez). Üstüne de kilimler örtülür. İbrıklar, helkeler (tencere), bakraçlar develerin ön tarafına asılmaz, develer birbirine vurur kırar diye yüklerin arka tarafına takılır. En sondaki deve çıplak olur, havudu olmaz. Dorum'a (deve yavrusuna) da evyani çadır yüklenir. Çadırın sitili (kıldan dokunan bezlerine stil denir) deveye yayılıp içine mutfak eşyası konur, üzerine stil kapatılır, onun da üzerine keçe konup çek ipi ile bağlanır. İstar tezgâhı (kilim dokuma tezgâhı) olursa o da arka develere bağlanır (K.Ş. 10, K.Ş. 21, K.Ş. 40, K.Ş. 41).

Göçüleceği zaman develerin süsleri ortaya çıkarılır. Obanın çan takma olayı herkeste bulunmaz. Çanlar devenin yüzüne, havuduna ve karnının altına takılır. Yularda yüz çanı, hatapta hatap çanı, kenarlarda da karın çanı bulunur. Karın altı çanları (karaçan) 3-4 kiloluktur ve hatap çanından daha büyüktür. Bir deveye dört tane karnının altına, dört yüzüne iki de hatapına 10 tane çan takılır. 10 çan takıldığı zaman, çanların çıkardığı ses 1-2 km öteden duyulduğunda bir cenk davulunu andırır, sesi duyan köylüler "falancanın göçü geliyor" derler (K.Ş. 3, K.Ş. 22, K.Ş. 27).

Deveyi veya deveyi çeken eşiği evin genç gelini veya evlilik çağındaki kız çeker. Eğer gelin dışardan gelmiş ve deveden korkuyorsa devenin önündeki eşiği çektirirler. Deve bir aylık- beş senelik gelinlere çektirilir. Gelin ve evin gelinlik çağındaki kızı yoksa deveyi evdeki kadın çeker. Gelin de tıpkı deve gibi süslenir. İyi süslenen gelin nam salar ve methiduyulur. Ona çeşitli lakaplar takılır. Yeşilyurt köyünde gördüğümüz Elif Soyfidan'ata kılan "Candost" lakabı gibi (Tuzaş, 2005: 97).

Gedikli köyündeki Mehmet Akkın büyüklerinden duyduğuna göre, deveyi süslenmiş bir gelinin çekmesinde iamacın deveyi nazardan korumak olduğunu söylemektedir. Gelin veya genç kızın üzerinde; içine kenarları işlenmiş güzel habalar, fanille (fanila) onun üstüne gömlek, altına paçalı don, üzerine dolama (etek) onun üzerinedalgalı üç etek (kutnu), üç eteğin üstüne de ceket olarak fermana olur. Beline depeştamal dolandırılır. Peştemalın kozaları (uçlarındaki püsküller) arkasından sallanır. Ayağında erkeklerin ördüğü beş milli yün çorap (beş şişle örüldüğü için) ve o günkü göreseğe (adete) göre çarık bulunur. Başlarına altın fesler çekilir, kenarlarına sarkan mergeneler takılır. Altınların altından zülüfler (kahküller) görünür. Fesin üzeri neslü boncuklu, pullu kırmızı, beyaz vs. yaşmaklar (tül bentler) takılır (kenarları altı tül bentlerde takılır) (K.Ş. 22, K.Ş. 29). Kollarına ise devenin boncuklu dizginini takarlar. Aynı zamanda koyun yünü varsa burma yapıp kızlar gelinler bileklerine asarlar

ve ellerinekirman alıp, yol boyunca yün eğirirler. Gelinin eşi de atın üstünde omzunda çiftetüfek ile arkasından gelir. Yolda su birikintisinden geçmek gerekirse gelinsaygısından, ayıp olur diye, eşeğe binmez, paçalarını sıvamadan suyun içine dalar. Giysileri yol boyunca kurur. Deve kervanında önde eşek arkasında da birbirine Ulalı develer olur. Yörükler eşeklerin en kestirme ve kolay gidilen yolu bildiğindüşünmektedirler. Bu yüzden kervana mihmandarlığı eşek yapar (K.Ş. 22).

Eşegin üzerinekamyştan, keçeden yapılan palan konur. Heybesinin içinde de su tulukları (su kapları)olur. Yol boyunca susayanlar tuluklardan su içerler. Yeni gelin veya genç kız deveyiçekerken, devenin piri Veysel Karani olarak bilindiği için “ya Veysel Karani”, “haoğlum ha, ha babam ha“ diyerek develeri yola düzer. Beserek ve tülü develersıralıdır. Develeri birbirine bağlamak için develerin yularında bir metrelik zincirli ikihalka olur (K.Ş. 27, K.Ş. 40).

Kervan sürekli yürüyemeyeceği için yol güzergahında önceden bilinen“konalgalar” (konaklama yerleri) vardır, oralarda mola verilir. Mola yeri bir köyünhudutları içine giriyorsa Yörüklerin konaklama hakkı 24 saattir, bu süre zarfında daköylülerin mallarına zarar vermemeye özen gösterirler. Hatta bu sebeple akşamlarıdevelerin ön ayakları bağlanır. Konaklama yerinde develerin üzerinden yükler indirilir ama dağıtılmaz. Eğer hava güzelse çadır kurulmadan, açıkta yatılır, eğeryağmur yağıyorsa deve çöker, hemen çadır kurulur ve eşyalar içine yerleştirilir.Yağmurun durması beklenir. Yağmur durunca yola çıkarlar (K.Ş. 27, K.Ş. 40).

Yaylaktan kışlağa dönüşte Yörükler konaklama yerlerinde daha uzun süre kaldıkları için çadır kurarlar.Sabah erken saatte gün ağarmadan tekrar çuvallar yüklenir, kervan yola koyulur. Göçzamanı yolda giderken hayvanları “büvelek” (sinek) özellikle sığırları sinek tutarsasinekten kaçan sığır bir ağacın altına sığınır, oradan çıkmazdı. Bu yüzden dekonaklama yerinde daha uzun süre konaklanırdı. Hatta halk arasında “Büvelektutmuş öküz gibi seni dolandırırım” diye bir halk deyişi de vardır.

Köylerden geçerken köy bekçileri yola çıkardı. Yörüklerde bunu bildikleriiçin önceden hazırlayıp, heybelere koyduğu çökeleği, peyniri verip geçerlerdi. Yolboyunca doğa-boğaz havası çalanlar olur, kaval çalınır, yakımlar yakılırdı.Antalya’dan gelip Anamas yaylalarına çıkan Yörükler, dört ana yoldan(Emeredinbeli, Kesikbeli, Sanlıbeli, Pamukova (Çandır) ilerleyerek 15 günde yaylalarına ulaşırlardı (K.Ş. 42).

Yolların dar oluşu buna mukabil sürülerin çok olmas herkesinaynı anda göç etmesini engellerdi. Bu yüzden Yörüklerin tam olarak yaylaya çıkışları bir ay sürerdi. Yörükler önceleri Konya-Akşehir- Çimendere, Çataloluk, Seydişehir taraflarına, Isparta'dan Afyon'a ve Sultan dağlarındaki yaylalara 4-5 farklı koldançıkardı. 2-3 ay yaylada kaldıktan sonra havalar soğumaya başlayınca güzleye inilir, bir ayda güzlükte kalındıktan sonra tekrar kışlağa dönülürdü (K.Ş. 42).

Yaylaya ilk gidenler enson dönerlerdi. Çünkü ilk gidenlerin sürüsü daha çok olup, daha düzenli ve kalabalıkailelerdir. Sürüsü daha az olan, yeterince devesi olmayanlar obasına uyup yükünüyarısını obadan birinin heybesine, çuvalına koyup dönerdi (K.Ş. 40, K.Ş. 42, K.Ş.59, K.Ş. 22).

Öndengiden grup konalgaya ulaşınca geri dönüp kalanların eşyalarını alır. Yolda herkes birbirine iletir veya 2-3 oba develeri birleştirip birinin evini, sonra dönüp öbürünün evin getirirler. Böylece kimse eşyasını bırakmaz ve kimse de yolda kalmaz (K.Ş. 40, K.Ş. 42, K.Ş.59, K.Ş. 22).

6.Gelincikana Adak Kutlamaları

Isparta yöresininönemli yüksekliklerinden biri Barla Dağı'dır. Yükseltinin doruğu ise 2798 metrelik rakımı olan Gelincik Zirvesidir. Senirkent Ovası ile Atabey Ovası arasında kalan Barla Dağı, Uluborlu'nun batısından başlamak üzere doğuya doğru yükseltisi fazlaşmakta, Gelincikana Tepe'sinden sonra ise Eğirdir Gölü'ne doğru yükseklikler düşüş göstermektedir.

Senirkent'in 10 km. doğusunda, Senirkent'in yaslandığı dağın doğuya doğru devamı olan, Barla dağının kuzeye bakan tepesinde, 2734 metre rakımlı bir tepe vardır. Bunun üzerinde çimenlik bir düzlükte etrafı gelişi güzel bir taş yığını biçiminde sıralanmış, bir duvarla çevrili, 10 metre uzunluk ve 5 metre genişlikte, oval bir alan içinde "Gelincik Ana"nın yatmakta olduğu söylenmektedir. Yörede Gelincik ana ile ilgili anlatılan efsaneler doğrultusunda adak kutlamaları yapılmaktadır.

Birinci efsane: Her yıl buraya yaylamayı âdet edinen Sarıkeçili oymağından bir oba, günün birinde yine yaylada çadır kurar. Obanın oğlu geçen yıl burada evlenmiş ve gelin kadın ilk kınalı parmak aşını burada yaktığı ocakta yapmış. Gelinin kaynatası ona, hemen ateş yakmasını ve saç kondurmasını söylemiş. Gelin, o an aklına gelen geçen seneden kalan, toprağa soktuğu üç yanık esiyi alıp getirmek için soktuğu tarafa gitmiş. Topraktan çekip getirmiş. Hâlâ yanmakta olduğunu gören kaynatasıhayretler içinde

kalarak esinin toprağın içinde bir sene yanık kalmayacağını, gelinin başka bir amaçla oraya kendinden önce geldiğini ve kendini kandırdığını söylemiş. Gelin tüm saflığıyla bakmış. Elindeki yanık esileri tüm gücü ile atarak: "-Allah'ım canımı al" demiş ve can vermiş. Attığı esilerden biri olduğu yerde, ikincisi kendisinin ayağındaki Akdere denen derenin içinde, üçüncüsü Yassıören'in altında bulunmaktadır. Adları yanık katrandır. Bu dağa daha sonra bu gelinin ismi verilmiştir. Gelin-Kaynata arasında geçen bu hadiseden sonra yaylanan bu dağa Gelincik Dağı adı verilmiştir. Burada yatan Gelincik Ana mezarına adak adamaya, dilek dilemeğe gelinmektedir (Göde, 2010: 312).

İkinci efsane: Her sene yaylamaya gelen Sarıkeçili oymağından olan Yörükler geldikleri tepedeki yaylaya bir çadır kurarlar. Daha yeni evli olan gelinin kaynanası gelinden bir ateş yakmasını ve yemek pişirmesini ister. Gelin şuradan, buradan, çalı, çırpı toplar, ancak çıkan rüzgârdan ateş yakamaz veya yanında kibriti yoktur. Gelin bütün çabalarına rağmen ateşi yakamayınca cadaloz kaynana, elinde oklava değneğiyle geline çok şiddetli saldırır. Ne olduğunu anlamayan gelin geçen seneden kalan küllere başını eğer ve saçlarını küllere bular. Meğerse ta geçen seneden küllerin altında kalmış olan kıvılcım zavallı gelinin saçlarını tutuşturarak orada yığılı çalı, çırpı de alev alev yanar ve gelin de bu alevlerin içinde kül olur. Facia yerine yetişen güveyi ve Obanın güngörmüşleri buhale acırlar, gözyaşı dökerler. Hain kaynana diz çöküp Hakk'a yalvarır ve masum gelinine yaptığına pişman olur; ama iş işten geçmiştir. Gelinciğin kemiklerini bu ocağın mezarına gömerler ve bu dağa Gelincik Ana adını verirler (Göde, 2010: 313).

Üçüncü efsane: Yörük beyi obasıyla birlikte, ilkyazda yani bahar aylarında buraya gelir ve çadırlarını kurar. Yörük beyinin güzeller güzeli bir kızı vardır. Bu kız orada bir çobana âşık olur. Çoban da kıza. Birbirlerine söz verirler.

Bu aşk sürüp giderken, yayla yolundan geçen başka bir Yörük beyinin oğlu da kıza bir görüşte vurulur ve babasından kızı ister. Yörük beyi:

“Bey kızı beye yakışır” deyip kızını verir. Kız;

“Baba ben başkasına söz verdim, birbirimizi seviyoruz” dediyse de boşuna. Hemen düğün hazırlıkları yapılır. Anlı, şanlı bir düğünden sonra kız, bey oğluyla evlenir. Yörük beyi:

“Kızımın bir dediğini iki etmeyin” deyip kızıyla vedalaşır. Düğün alayı kurulur, gelin ata bindirilir ve hareket edilir. Yayla yolundan giderken, kız:

“Ben çok susadım” der.

Bu düğünden sonra bir kuraklık başlamıştır. Hiçbir yerde akarsu kalmamıştır. Sadece, dağın en yüksek zirvesinde yıllanmış karlar vardır. Gelin, buraları çok iyi bildiği için, oraya çıkıp susuzluklarını gidermelerini teklif eder. Düğün alayı yolunu, zirveye çevirir ve buraya çıkarlar. Gelin ellerini havaya kaldırarak:

“Allah’ım sevdiğime kavuşamadıktan sonra benim canımı niye almadın?” diye dua eder. Tam bu sırada yıldırımlar çakar ve kızın üstüne düşer. Gelin ölür. Gelinin öldüğü yerde derin bir çukur oluşur. Bu olaydan hemen sonra yağmur yağmaya başlar ve gelinin öldüğü tepeye Gelincik Tepesi adı verilir (Göde, 2010: 314).

Veli Baba Menakıbnamesi’ndeki şecereye göre Gelincik Ana ismiyle bilinen Fatma, Veli Baba’nın ninesidir. Veli Baba’nın dedesi, babası 18 yaşındayken Yalınca Baba’dan izin alarak Horasan iline gider. Abdülhavit’in kızı Fatma ile evlenir.

Gelincik Ana, Senirkent’e bağlı Garip köyünün üzerindeki Barla Dağı’nın tepesindeki yaylaya her yıl çıkmaktadır. Gelincik Ana, her yıl yayladan inerken yaktığı ateşin közlerini gömer, ertesi yıl geldiğinde gömdüğü yeri deşeleyerek ateşini yakarmış. Bir yıl yaylaya yanlarında misafirle çıkarlar. Misafir, yaylaya çıkınca ateş yakmaya çalışır. Gelincik Ana, ben geçen sene ateşi gömmüştüm. Git oraya deşele ateş yak der. Buna misafir inanmaz hatta güler. Gelincik Ana, kızarak geçen seneye gömdüğü yeri deşeleyerek közü çıkarır. Hatta ucu yanmakta olan bir dalı dağdanaşağıya fırlatır. Dal, Güreme köyünde bulunan bir palamut ağacını tepesine düşerek yakar. Bunu gören misafir Gelincik Ana’nın elini öperek af diler. Gelincik Ana, öldüğünde bu yaylaya defnedilmek ister. Vasiyeti gereği ölünce buraya gömerler. Dağın ismi de Gelincik Dağı kalır. Burada bir yatır bulunmaktadır. Yaylaya çıkanlar tarafından ziyaret edilip kurbanlar kesilir (Ersal, 2005: 32).

Gelincikana efsanesi yöre halkı arasında kuşaktan kuşağa aktarılmıştır. Günümüzde Gelincikana’yı anma adına yaylaya göçen obalar yaylaya ilk çıkıldığı zaman burada kurbanlar keser, adaklarda bulunur. Kesilen kurbanlardan yemekler yaparak burada yerler.

Kıtlık ve kuraklık olduğu zaman yöre halkı yağmur duası için buraya çıkar. Gelinin öldüğü yerde büyük bir ateş yakılır. Yanan ateşten alınan odun esileri göle fırlatılır. Bu uygulamadan sonra yağmurun yağacağına ve kuraklığın geçeceğine inanılır.

7. Bağkonak Su Gözü Adak Kutlamaları

Bağkonak kasabası, Yalvaç'ın güney kısmında yer almaktadır. Bağkonak'ın tarihî hakkında kesin bir bilgi ve bulgu yoktur. Fakat kasabada Türklerden önce Rumların yaşamış olduğu; Türkler kasabaya yerleşmeye başladıktan sonra bu Rum ailelerin daha ziyade Sugözü mevkii civarına yerleştikleri ve nüfuslarının gün gittikçe azaldığı, en son kalan bir kaç ailenin de Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde Yunanistan'a göç ettikleri bilinmektedir. Bağkonak, 1958 yılında belediye olmuş köyün adı Örkenez'den Bağkonak'a değiştirilmiştir. Fakat Örkenez adı yerel halk arasında hâlâ sıkça kullanılmaktadır.

Bağkonak, Yalvaç ilçesinin en eski nahiyesiyken 1958 yılında kasaba olmuştur. 1960'lardan beri dışarıya büyük oranda göç veren Bağkonak'ın toplam nüfusunun 8000 üzerinde olduğu tahmin edilmekle birlikte Belde'nin şu anki nüfusu 2000'in altına düştüğü için 2014 yerel seçimler sonrası köye dönmüştür.

Bağkonak'ın eski ismi Örkenez'dir. Örkenez isminin Miryokefalon Savaşı sırasında bu bölgeye gelmiş olan bir savaş rehberinin ismi olduğu, bu bölgede bulunduğu için bu ismin verildiği bilinmektedir. Aslında bu kavramın yörede bulunan komutanın askeri bir rütbesi olduğu bu vesile ile bölgenin isminin Örkenez olarak bugüne kadar geldiğine ilişkin anlatımlar yaygınlık göstermektedir. Bununla birlikte; aslında Özkenar isminin tamamen Türkçe bir kelime olduğu ve suyun kenarındaki yer anlamında kullanıldığı yapılan derlemeler esnasında görüşmecilerin anlatımlarında kendini göstermektedir.

Bağkonak, sınırları içerisinde Özkenar(Sugözü) adlı su kaynağı bulunmaktadır. Su kaynağı, yöre halkı için tarımsal faaliyetlerin yürütülmesi ve içme suyu olarak kullanılması bakımından da önem taşımaktadır. Su kaynağının ilk çıktığı alan ile bu alanın çevresi zamanla gelişerek halkın bir araya geldiği bir toplanma alanına dönüşmüş ve bir nevi de kutlama mekânı haline gelerek bir inanç uygulamasına ev sahipliği yapmaktadır.

Su kaynaklarına ilişkin verilen önem ve atfedilen kutsallık, temelde su kaynağının yörenin yaşam kaynağı olmasından ve bölgeye ilk yerleşimler esnasında su kaynağı kenarlarına yerleşme algısından kaynaklanmaktadır. Ancak bu algı zamanla yerleşimciler tarafından su kaynağına ilişkin olarak anlatılan ve gerçekleştiğine inanılan olaylar, menkıbeler ve anlatımlar yoluyla sonraki kuşaklara aktarılmaktadır. Zaman

içerisinde aktarımı sağlayan bu anlatımlar çerçevesinde bölgeye, yöreye veya coğrafi alana ilişkin bir inanç uygulaması ve kutsallık oluşmaktadır. İlk ortaya çıktığı zamanlarda uygulamalar farklı kaygılar ile gerçekleştirilirken, zaman içerisinde değişikliğe uğrayarak uygulamalar farklı inanış, gelenek ve değerler temelinde gerçekleştirilmektedir (Çapuroğlu;Çetin, 81-112).

“Sugözü”ne atfedilen kutsallık; menkıbeler, efsaneler ve inanç temelli anlatımlar yoluyla aktarılmaktadır. Yörede yaşayan kaynak şahıslardan elde edilen bilgilere göre;

“Sugözü’nde subir zaman akmaz. Köylü telaş eder, neden akmadığını öğrenmeye çalışırlar. Bir çözüm bulamazlar ve bir gün köy sakinlerinden Emine Cote rüyasındayışlı, sakallı bir dede görür. Dede;“Bu su gözünde köylüce 40 kurban kesin.” der. Emine Cote gördüğü bu rüyayı komşularına anlatır. Köylüler kendi aralarındakonuşurlar, tartışırlar. Sonunda Sugözü’nde kurban kesmeye karar verirler. Köylü bir olup 40 davar toplar. Emine Cote de bir inek verir, toplanan bu davaları Sugözü’nde keserler. O gün köyün hepsi hatta yakın komşu köylerdende adağa gelirler. Yenilir ve içilir. Dualar edilir. Köylü ikindine doğru bu Sugözü’nden ayrılır. Sugözü mevkisi Örkenez’e biraz uzakta olduğu için o zamanın vasıtası olan at, eşekarabalarıyla, kağnıylaköyedönerler. Sonra arkalarından kanlı su gelmeye başlar. Bunu gören köylüler şaşırırlar, dualar ederler, her yıl da burada onun için kurban keserler (K.Ş. 25).

“Bu su devamlı akarmış, sonra ne olduğu bilinmeden bir gün kesilmiş ve su kaynağı kurumuş. Öyle olunca köyün büyüklerinden birisi gidelim su kaynağının orada kurban keselim demiş. Sonra gelmişler burada kurban kesmiş, dua etmişler. Sonra onlar evlerine giderlerken su yatağından bulanık, kanlı su gelmeye başlamış. Ondan sonra da devamlı akmaya başlamış. Yüzlerce senedir burada kurban kesilir, ama bir sene burada kurban kesilmezse su yine akmaz. Cenab-ı Allah da burada ne dilersen kabul ediyor.” (K.Ş. 26).

“Hasan onbaşının çocuğu olmamış. Hasan onbaşı karısı Yaşar ile bir kadir günü buraya geldi. Burada bir dilek diledi. Sonra cenabı Allah ona bir kız çocuğu verdi ve ona Örnekeniz adını koydu. İşte burada ne dilerseniz kabul olur. İster ev, ister araba, çocuk ne dilerseniz hepsi kabul olur” (K.Ş.26).

Yalvaçlı Tayyare Kâtibi Kubatoğlu Ali'nin çocuğu yoktur. Çocukları olmadı için baktırmadıkları kalmamıştır. Bu kişinin ailesi rüyasında yaşı, sakallı bir dedenin: “Sugözü’nde kurban kes”, dediğini görür. Ali Bey ve ailesi Sugözü’nün nerede olduğunu araştırır, sorarlar ve sonunda Örkenez’de olduğunu öğrenirler. Bu aile buraya gelir, görürler ve adak adarlar. Oğlum olursa burada kurban keseceğimin şallah, der ve giderler. Ertesi yıl bu ailenin bir oğlu olur. Aile çok sevinir ve çocuklarının adını Örkenez koyarlar. Çocuk doğduktan sonraki 7 yıl sürecinde burada kurban keser, yemekler dağıtır. (K.Ş. 31).

“Eski Türk İnanışlarının Anadolu’da Farklı Tanımlanan İki Kimlikteki Görünümleri” adlı makalede; derleme esnasında kaynak şahıslardan elde edilen bilgilere göre su kaynağının nasıl çıktığına ilişkin makalede bazı anlatılara yer vermiştir.

Bu anlatıların en bilineni bu bölgede kaybolan yirmi askerin hürmetine burada suyun kaynadığına olan inancı yansıtmaktadır. “Burası 1800’lü yıllardan daha önce var. Bir rivayete göre; Timur Eğridir’e gelmiş. Ahmed Cevdet Paşa’nın Kısas-ı Enbiya (2. cildinde) kitabında bu kanıtlanmıştır. Timur 30 tane atlısına derki: “Yıldırım Beyazıd’ı (Yıldırım Beyazıd Akşehir’de ölmüş o sırada) Akşehir’den alın, Bursa’ya götürün. Ne de olsa bir Türk komutanıdır. Fakat o 30 atlı bu karlı dağları aşamazlar. 10 atlı Akşehir’e ulaşır ama 20 atlının burada kaybolduğu rivayet edilir. O 20 askerden sonra bu suyun burada aktığı rivayet edilir”(Çapuroğlu, Çetin: 81-111).

Özkenar’ın(Sugözü), kutsal olduğuna inanan yöre halkı, orada bulunan mescitte namaz kılıp, olmasını arzuladıkları işleri için adaklarda bulunmaktadır. Adakları kabul olanlar her yıl eylül ayında Bağkonak belediyesi veya muhtarlıkları tarafından belirlenen bir günde toplanarak kurbanlarını kesmektedirler.

Etkinlikler bir gün sürmektedir. Sugözü adak gününe Bağkonak halkının neredeyse tamamı katılmaktadır. Isparta merkez, Yalvaç merkez ve köylerinden, Afyon, Konya gibi çevre il ve ilçelerden de gelmektedirler. Önceden adakta bulunup kabul olanlar, adak gününden bir gün önce gelip hazırlıklarını yaparlar. Gelenlerin mağdur olmaması için sugözü mevkiine alışveriş stantları kurulur. Adak günü sabahtan akşama kadar dualar eşliğinde adak kurbanları kesilir ve o gün süresince kaynak suyu kanlı akar. Halk arasındaki inanca göre; adak günü gelen misafirlerin çöpleriyle kirlenen sugözü etrafı bir gün sonrasında kendiliğinden temizlenir. Orada birinin türbesinin olup

olmadığı bilinmemektedir ancak duaların okunması ve namaz kılınması için bir mescid yaptırılmıştır ve oraya kutsallık atfedilmiştir.

Adakları kabul olanların kesinlen kurbanlarından yemekler pişirilir. Ancak adağı kabul olan ve ailesi kendi yemeğinden yemez bir başkasının adak yemeğinden yer. Adak kurbanından yapılan yemeklerden başka; çorba, pilav, helva, ayran, hoşaf, karpuz da ikram edilir. Bu su kaynağının kesilmemesi ve yaptıkları adakların kabul olmasına bağlı olarak adanan adaklardan; o yöre halkı ve adakları kabul olan kişilerin davet ettikleri misafirler mistik bir hava yaşamaktadır. Aslında bir nevi adaklarının kabul edilmesinin sevincini yaşayan insanların eş dostlarını toplayarak onlara ziyafet vererek eğlenmesidir.

8. Lodos'un Kızı Poyraz'ın Oğlu

Türkiye'de etkili olan soğuk yerel rüzgârlardan Poyraz; Kuzeydoğudan esen soğuk rüzgârdır ve kışın soğuğu düşürerek kar yağışına neden olur, yazın ise serin ve kurudur. Lodos; güneyden esen sıcak rüzgârdır ve Akdeniz üzerinden geçerken nemle yükselir, bol yağış bırakır ve ilkbahar mevsiminde karları eritir.

Anlatılanlara göre;“Kuzeyden esen poyraz rüzgârının yakışıklı bir oğlu, güneyden esen lodos rüzgârının ise çok güzel bir kızı vardır. Bu iki genç birbirlerine bir bakışta vurulurlar. Böylelikle birbirlerini seven Lodos'un Kızı ile Poyraz'ın Oğlu evlendirilir.”

Tamamen ritüellerle icra edilen bu kutlamada lodos ile poyraz rüzgârını sembolik olarak bir araya getirerek; sert geçen soğuk hava şartlarını yumuşatma amacı vardır. Günümüzde Aliköy'de uygulanan bu ritüelistik kutlamanın, Davraz dağından gelen soğuk havayı kabayele çevirdiğine inanılmaktadır.

Kutlamada; sembol olarak bir kız çocuğu gelin rolünde, bir erkek çocuğu ise damat rolündedir. Kadınlar, ellerinde deflerle köyün kuzey tarafındaki bir evden güneydeki evlerin birine lodosun kızını istemeye giderler. Kız verildikten sonra “Lodosun kızı “Vefiye”yi poyrazın oğlu “Zail”e gelin ediyoruz” diyerek yola çıkarlar. Yolda kadınların avuçlarının içi yere bakacak şekilde döndürülür ve “Allah’ımyerden nasibimizi gökten rahmetimizi ver” diyerek bağırlarlar. Kızı alıp kuzeye geldiklerinde Mehmet adı bulunan yedi evden saman çalarlar ve karın üzerinde yakarlar. Herkesin gönül rızası ile getirdikleri malzemelerle kazanlarda pişen yemekler yenir. Gerçekte

nasıl bir düğün yapılacaksa o günde öyle kutlamalar yapılır. Düğün bittikten sonra havaların yumuşayacağına inanılır. Eğer havanın durumunda bir değişiklik olmaz, hala soğuk rüzgârlar etkisini gösteriyorsa halk, “Lodos’un kızını Poyraz’ın oğlu beğenmedi” diyerek, o yıl havaların geç ısınacağına inanılır.

Geçmiş dönemlerde bu uygulama Isparta merkezinde adeta düğün yapılmış gibi kutlanmaktadır. 1930’lı yıllarda nasıl yapıldığı ile ilgili Halk Bilgisi Haberleri dergisinde Hikmet Turhan Dağlıoğlu bilgileri verir:

341 senesinin soğuk, rüzgârlı bir günüydü. O zaman Isparta’da muallim bulunuyordum. Sabahleyin erkenden mektebime gidiyordum. Büyük caminin önünden geçerken bir kalabalığa rastladım. Bir dut ağacının yanında kazanlar kaynıyor, çocuklar bağırıyordu. Manzara merak edilmeyecek gibi değildi. Orada bulunan ihtiyarlardan birine ne oluyor diye sordum:

- Efendi düğünümüz var, dedi. Cevabı tatmin etmedi, tekrar sordum;
- Baba bu nasıl düğün böyle, kimin düğünü yapıyor?
- Lodosun kızını Poyraza gelin ediyoruz.

Bu düğünün hakiki düğünlerden hiç farkı yoktur. Bütün muamele bitmedikçe merasim yapılmaz. Bu merasim memleketin yalnız bir yerinde değil, muhtelif semt ve mahallerinde yapılır. Bunun için üç dört gün evvel kapı kapı okuyucular çıkar. Okuyucu kadınlar uzun bir ferace, kırmızı bir pabuç giyerler. Yanlarında da on, onbeş hatta yirmi yaşlarında çocuklar bulunur. Okuyucu her kapıya geldikçe ev sahibesine hakiki düğünlerde adet olduğu veçhile;

“Dernek günü gelin süslemeye, Çarşamba günü de yemeğe buyurun. Lodosun kızı “Vefiye” yi Poyrazın oğlu “Zail” beye gelin ediyoruz” der.

Her davet edilen evin bir miktar pirinç, yağ, şeker, odun, tuz gibi şeyler vermesi adeta mecburidir. Çocuklar verilen erzakı ya sırtlarında taşırlar veya yanlarında bulunan eşeklere yükletirler. Davet üç gün sürer. Bir taraftan da birkaç ihtiyar hükümetten, kadıdan izinname çıkartmakla uğraşır.

İzinnamelerin müteaddit ve musaddak nüshaları düğün yapılan her mahalle de bir ağacın dalına asılır, iç mahallelerde kadınlar toplanır, kaynayan kazanlardan yemek yerler. “Zail Bey kızımız çok güzel almazsan pişman olursun” derler.

Halkın soğuğun şiddetinden kurtulmak için müracaat ettiği bu usulün Hamit oğullarından kalma bir anane olduğunu yegânenüşhası Isparta da Tarihî müellifini

Böcüzade Süleyman Sami Bey rivayet etmektedir. Fakat elimizde buna dair vesikalar bugün yoktur.

Bu merasimin eskiden belki bir hayır ve hasenatmaksadı ile yapılmış olduğu veya eski Türklerin şölenlerinden, umumi ziyafetlerinden kalmış ve bugüne kadar devam etmiş bir anane olması da muhtemeldir(Dağlıoğlu, 1930: 5-7).

9. Hasır Yakma

Hasır Yakma, ateş etrafında oluşan inançlar ve ritüeller açısından önemli olan kutlamalardandır. Türk kültüründeki kutlamalara bakıldığında ateş kültünün birçoğunda kullanıldığını görmek mümkündür.

Ateş yakma geleneği; kötülüklerden arınmak, yeni bir yıla temiz girmek, öldükten sonraki hayatta sırat köprüsünden rahatça geçmek gibi inançlarla bütünleştirilmiştir. Günümüzdeki kutlama etkinliklerinde de ateş yakıldığını ve üzerinden atlandığını görmek şamanistik inançların günümüze yansımaları olarak değerlendirilebilir. Yalvaç'ta tespit ettiğimiz Hasır Yakma Töreni, geçmiş yıllarda daha canlı kutlanmasına rağmen günümüzde Hıdrellez'le birleştirilen uygulamalardan biridir.

Yalvaç'ta Hasır Yakma törenini, Türcü Tütüncü 1978 yılında yayımlanan Türk Folkloru dergisinde “Yalvaç'ta Ateş İle İlgili Tören ve İnanışlar” makalesinde şu şekilde anlatmıştır:

Yalvaç'ta Hasır Yakma Töreni; eskiden gençlerin ve orta yaşlıların, şimdi ise gençlerin yardımı ile düzenlenip, ekseri yaşları 10-15 civarındaki çocukların katıldığı bir törendir. Hasır yakma töreni, Müslümanlarca kutsal sayılan ve üç aylar tabir edilen (Recep, Şaban, Ramazan) aylarının başlangıcında, yani recep ayının girişinde yapılır. Bu zamandan bir ay kadar önceden her mahallenin küçük, büyük çocukları bütün evlerden sıra takip ederek eskimiş hasır, sepet, kilim ve bu gibi şeyleri toplarlar. Bu arada hasırları tutuşturmak için gaz da toplanır. Zaten her ev kendine sıra gelmeden vereceği hasırları hazırlar. Toplananlar muhafazalı bir eve konur. Bu yeri ancak o mahallenin çocukları bilirler. Her mahalleli diğerinin “Hasır Evini” bilemek için türlü yollar düşünür. Hasırların yerleri öğrenilirse bunları kaçırmak için fırsat kollanır. Bunun için hasırların yerleri değiştirilir veya “Hasır Bekçisi” dikilir. Zira “Hasır Yağmasında” toplanmış hasırlar diğer mahalleliler tarafından kaçırılabilir. Bu Recep ayının girişine kadar devam eder, yani Hasır Yakma gününe kadar. Tören günü her mahallenin daha

önceden bilinen ve her taraftan rahatça görülebilecek yüksekçe bir yerine hasırlar getirilir. Törene yardım eden ve katılanlardan bir kısmı bahçeleri gezerek kurumuş ve uzun bir kavak ağacını seçer, getirirler. Dallarını hasırları takacak şekilde kestikten sonra bazı yerlerine de çivi çakıp hasırları buralara yerleştirirler. Bu esnada diğer bir grup çocuk yere derin bir çukur açmışlardır. Küçük-büyük herkes hasırlarla örtülmüş ağacı çukura getirip dikerler. Taşlarla sağlamlaştırdıktan sonra, çevik bir çocuk ağaca tırmanıp geride kalan hasırları takar. Beraberinde çıkardığı gaz dolu şişeleri hasırların üzerine boşaltır, aşağı iner. Bu işlerde emeği geçen ve söz sahibi olan üç çocuk hasırları üç yerinden ateşler. Hemen hemen bütün mahalleler hasırlarını aynı anda yakarlar. Göklere çıkan koyu dumanlar sanki bir yarış hatırlatır. Çocuklar ateş etrafında sıra ile dönerler. Bağışmalar, çağrışmalar dumanlarla beraber göklere yükselir. Töreni görmeye gelen kadınlar dua okurlar, bu günlere tekrar kavuşmak için niyazda bulunurlar. Ve kendilerine ait dileklerde bulunurlar. Yakın mahallenin çocukları gruplar halinde gelirler. Ateş, üzerinden atlanabilecek bir seviyeye geldiğinde önce büyükler sonra küçükler belli sıralar halinde ateş üzerinden atlarlar. Bir kişi ateş üzerinden ne kadar çok atarsa ve başarırsa o kişinin günahlardan o kadar temizleneceğine kötü ruhlardan o kadar arınacağına ve dolayısıyla sırat köprüsünden o nispette rahat geçeceğine dair bir inanış hâkimdir. Ateşin yanması ne kadar uzun sürerse o kadar makbuldür. Ateşin sönmesi kendi kendine olur, hiçbir şekilde üzerine su atılmaz. Bu yüzden tören geç vakitlere kadar sürer (Tütüncü, 1978:8207-8209).

Yalvaç'ta hasır yakma töreni her sene yapılır. Böylece gelmiş-geçmişlerin hatırlanması ve rahmetle anılması bir yönden gerçekleşmiş olur. Bu sayede kuraklık olmaz, bereketlilik devam edermiş.

14-16 yaşlarındaki iri çocuklar ve delikanlılar evlerden eski hasır, sele, sepet isterlerdi. Vermeyen evlere, sonradan hile ile girerek kapıp, kaçarlardı. En büyük olanı geri döner, kapıyı çalıp:

-Bizim tavuk kaçtı, sizin eve girmiş bir bakayım, diyerek kapıyı açtırır. Bulabildiği hasır, sele, sepet eskilerini alıp kaçar. Kapı açıksa belli belirsiz, “yad (yabancı) tavuk var mı?” diyerek direrler, buldukları eski hasır, sele, sepet gibi şeyleri alıp kaçarlardı. Böylece istedikleri kadar malzeme toplanmazsa çalarlar; genişçe bir alana topladıkları hasırları ve başka yakacakları tutuşturarak alevlerin üzerinden atlarlardı. Alevlerin gösterişli ve şanlı olması için yüksek bir yere kuru direk dikilir,

çiviler çakılarak malzemeler onlara tutturulurdu. Bulunabilirse gaz dökerek veya başka şekilde tutuşturularak yakılır. Alevlerin çokluğu ile rakip mahalleye üstünlük sağlanırdı. Görgülüler Debboya yakın bir yerde, Kaş Yukarı Mahalleliler onun karşısındaki Musalla'da, Kızılcalı gençler de hıdırlıkta yakarlardı şanlı ateşlerini. Ertesi günü, “Filanca mahallenin hasırı taa uzaklardan göründü ” diye o mahalle övülürdü (Kurucu, 2005:140).

Hasır Yakma kutlamalarının geçmiş ile bugün arasındaki en önemli fark kutlama tarihindeki değişim olmuştur. Öyle ki geçmişte hicri takvime göre üç aylar olarak bilinen Recep, Şaban, Ramazan aylarının başlangıcı olan Recep ayının ilk gününde yapılan bir törenken günümüzde 5-6 Mayıs Hıdrellez gününde Hıdrellez etkinlikleri ile birleştirilerek kutlanmaktadır. Bir diğer değişim ise geçmişteki Hasır yakma törenlerinde asıl rolleri üstlenen çocukların günümüzde öncekine göre rol almamasıdır. Mahalle kültürünün ortadan kalmaya başlaması ve çocuklardaki eğlence anlayışının zamanla değişmesi gibi sebeplerle yok olmaya başladığı fark edilen “Hasır Yakma” geleneği günümüzde yerel yönetimlerin de katkısıyla düzenlenen Hıdrellez etkinlikleri içinde sadece hasırların toplanıp yakılması ile daha doğrusu Hıdrellez ateşi ile bütünleşmiştir.

10. Ahilik Geleneği

Arapça “kardeşlik” anlamına gelen ahilik, Anadolu ticaretinin Türk örf ve adetleri ile İslam anlayışının ahlaka dayalı kurallarının sentezlendiği düşünce sistemidir. Ahiliğin İslam’ın ilk asırlarında ortaya çıkan genç sanatkâr ve zanaatkârların bir araya gelmesiyle oluşmuş olan “fütüvvet” anlayışının bir devamı olduğuna dair görüşler vardır.

Temel ilkeleri, hem eski Türk “töre”sine, Türk yaşayış ve inanışına hem de İslâmiyet’in ilk yıllarından itibaren görülmeye başlayan fütüvvet anlayışına ve İslam dininin kurallarına dayanan “ahilik” (akıllık); birey, toplum, millet ve devlet hayatını en iyi, en güzel, en doğru, en hayırlı, en mükemmel ölçülerinde düzenlemeyi / kurumsal hâle getirmeyi amaçlayan ve bunda da başarılı olan bir mekanizmanın adıdır (Alyılmaz, 2011: 44). Anadolu Türk’üne helal yolla kazanmayı, alın teriyle elde etmeyi, yüzü ak, başı dik olmayı ve minnetsiz yaşamayı öğretmesi bakımından Türklerin Rönesansı olarak kabul edilen ahilik kurumu, insanlar arasındaki sosyal, siyasî ve ekonomik

ilişkilerde karşılıklı saygı ve dürüstlüğü şart koşan; meslek ahlâkını ve hakkaniyeti, cömertliği ve güler yüzlülüğü esas alan bir sistemdir. İnsanlık tarihîyle yaşıt olan Türk kültürünün ürettiği, dünya insanlığının hizmetine sunduğu ahilik sisteminin sosyal, siyasal ve ekonomik bir değerler bütünü olması, bugün de kullanılması gereken bir etik anlayışı barındırması bakımından oldukça önemli ve hem bugüne hem de geleceğe ışık tutabilecek yetkinlikte olması sebebiyle de dikkate değerdir. XII-XIII. yüzyıllarda Anadolu’da görülmeye başlanan bu kurum için günümüzdeki sigorta şirketleri, kooperatif ve sendika gibi kurumlarla eşdeğer görevde olduğunu söylemek mümkündür. Bu yönüyle de sosyal düzen kurulmasına aracılık etmekte; çıkabilecek olası sorunları ise güçlü İslami yönleriyle çözmekte ve İslami iş ahlakını yaymaya çalışmaktadır (Bakır, 2014: 406-415).

Fütüvvet/ahilik erbabının temel özelliklerini şöyle sıralamak mümkündür: Doğruluktan ayrılmamak, alçak gönüllü olmak, iyi huylarını geliştirmek, kendisini halka adanmak, misafirlerini sevmek, insanlara nasihat ederek onları iyi yola yöneltmek, kudreti varken suçluyu affetmek, bir sanat veya iş sahibi olmak, dindar olmak, utanma duygusuna sahip olmak, hile yapmamak, yalan söylememek, kusur aramamak, dedikodu yapmamak, kusurları örtmek, içki içmemek, zina ve livata yapmamak, zenginlere karşı minnetsiz olmak, kimseye karşı düşmanlık ve kin duymamak, büyüklere hürmetkâr; küçüklere şefkatli olmak, bel bağlamamak; fütüvvet alamet ve elbiselerini taşımak, nefis adı verilen şeytanla mücadele etmek (Ekinci, 2001: 28).

Ahilik teşkilatı Isparta’da oldukça erken tarihlerde kurulmuş olmalıdır. Kayseri’den Konya’ya ve Konya’dan da Denizli’ye göç eden Ahi teşkilatının kurucusu Ahi Evren’in yolu üzerinde bulunan Isparta ve çevrelerinde Ahi teşkilatı kurulmuş ve Ahilik kültürü yayılmıştır. O tarihlerde merkez Isparta, Eğirdir, Yalvaç ve Anadolu Selçuklu devletinin önemli merkezlerinden Uluborlu’da Ahi Evren’in sanatı olan Tabaklık/Debbağlık zanaatının öğrenildiği ve uygulandığı bilinmektedir(Göde...).

Uluborlu meliki olan I. Gıyaseddin Keyhüsrev Uluborlu’daki yoğun esnaf ve sanatkâr zümresi arasında geçen meliklik döneminden sonra ikinci saltanat dönemlerinde Kayseri’de bulunmuştur. Burada bulunduğu dönemde Ahi Evren tarafından Sultan I. Gıyaseddin Keyhüsrev’in desteğiyle Ahilik Teşkilatını oluşturmuştur. Bunu takip eden dönemlerde Ortaçağda bir ilim ve sanayi kenti konumunda olan Uluborlu bölgede Ahilik kültürünün en yaygın olduğu yerlerden birisi

konumuna ulaşmıştı. Bu durumda etkili olan faktörlerden birisi de zaman içerisinde buraya yapılan Ahi göçleri olmuştur. Köseadağ savaşıdan sonra başlayan Moğol istilaları sonucunda, Kayseri işgal edilerek şehirdeki Ahiler çok ağır saldırılara maruz kalmışlardır. Burada yaşayan Ahiler ve Bacılar Anadolu'nun batısına yoğun bir göç başlatmışlardır. Bu göç hareketlerine önemli Türkmen ileri gelenleri de katılarak gittikleri uç bölgelerde bilim, sanat ve medeniyette önemli faaliyetlerde bulunmuşlardır. Uluborlu bu dönemde Türkiye Selçukluları için güvenli bir uç bölge konumunda bulunuyordu. Burada Ahilerin adıyla inşa edilmiş çeşme, türbe ve camilerin bulunması aynı zamanda pek çok esnaf ve sanatkâr zümrenin faaliyet içerisinde bulunması şehrin; ortaçağda Ahilik kültürü açısından önemini göstermektedir (Bakır, 2013:55-56).

Alaaddin Cami ile kale arasında bulunan bölümde Türkiye Selçukluları dönemine ait Ahi Şemseddin camii bulunmakta idi. Ahilik kültürünün yoğun yaşandığı sanayi ve ticaretin çok yaygın olduğu Uluborlu'da ahilere ait kalıntılardan biri olan bu yapının bugün sadece türbesi ayakta. Bir ahi tekkesi içerisinde bulunan bu caminin yanında bulunan tekkenin kitabesinde H. 714 M. 1314 tarihî bulunmaktadır (Bakır, 2013:55-56).

İlk olarak Kırşehir'de kurulan Ahilik teşkilatı ve teşkilatın kurucusu olarak bilinen Ahi Evren'in mesleği dericiliktir. Sonraki yıllarda diğer meslekleri de bünyesinde toplayan Ahilik teşkilatındaki çeşitli uygulamaların Yalvaç'taki izlerini Sakallı şöyle açıklamaktadır: “Türkiye'nin diğer esnafları gibi Yalvaç tabakları da Ahi Evren'i esnaf pîri olarak tanıdıkları dikkate alınırsa bu mesleği buraya getirenin de bizzat Ahi Evren olduğunu veya çıraklarından birinin buraya bu mesleği getirmiş olduğunu söyleyebiliriz. Zira anlatılanlardan 1950'lere kadar Ahilik izlerinin devam ettiğini tespit edebiliyoruz. Özellikle “Çırak Çıkarma” törenleri ve bu törenlerdeki usul ve erkân diğer bölgelerdeki törenleri aynen yansıtmaktadır. Kuşak kuşanma, yenilen yemekler ve sonunda dua yapılırken, “Pîri Pîrvân, Şîh Mahmut, Ahî Evren tâifeleri için” şeklinde bir ifadelerin bulunması, esnafın her sabah dükkânını açarken, “Besmele ile her seher açılır dükkânımız, Şîh Mahmut Evren'dir pîrimiz üstâdımız” diyerek açmaları da bu alakayı ortaya koyan delillerdendir (Sakallı,1997: 84).

Ahilik, geçmişten günümüze kadarki süreçte ekonomik ve sosyal anlamda toplumsal düzenin sağlanmasında etkili olmuştur. Isparta yöresinde her yıl eylül ayının

son haftasında oluşturulan kutlamalar, ahiliğin sahip olduğu gelenekleri sembolik olarak yaşatma ve gelecek nesillere aktarma işlevine sahiptir.

Etkinlikler,Isparta'nın her yıl bir ilçesinde (2011'de Eğirdir, 2012'de Yalvaç, 2013'te Senirkent, 2014'te Gelendost)Isparta Esnaf Odaları Birlik Başkanlığı ve Bilim Sanayi Teknoloji Müdürlüğü'nün birlikte düzenlemesi ile oluşturulmaktadır. Kutlamada her yıl bir meslek,(terzilik, dericilik, demircilik, semercilik, nalbantlık, saracılık gibi geleneksel mesleklerden herhangi biri) seçilip;“Çıraklıktan Kalfalığa, “Kalfalıktan Ustalığa” geçiş ve “Şed Kuşatma” törenleri temsili olarak canlandırılmaktadır. (EK 24, 25, 26, 27, 28)

Etkinlikler ahilik haftasının son gününde yapılmaktadır. Törene mehteran takımı eşliğinde, protokol katılmaktadır. Ardından konuşmalar yapılmakta, uzun yıllar esnafılık yapanlara ödül verilmekte ve yılın esnafı seçilen kişiye de kaftan giydirilmektedir. Resmî nitelikteki törenlerden sonra ise halka, “Ahilik Lokması” adı ile pilav, helva, ayran vb. yiyecekler dağıtılmaktadır.

Ahilik geleneğinin yaşatılması, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla düzenlenen Ahilik Haftası kutlamalarına örnek olarak;

20 Eylül 2011'de24'üncüsü Eğirdir Kaleönü Meydanında yapılan Ahilik haftası kutlama etkinlikleri saat 11:00'de Isparta Esnaf Odası Başkanlığının Atatürk Anıtına çelenk sunması ile başladı. Çelenk sunumunun ardından saygı duruşunda bulunuldu, ardından İstiklâl marşımız söylenildi. Daha sonra mehteran takımı eşliğinde protokol, ellerinde pankart olan öğrenciler ve esnafın katıldığı korteji ile kale önü meydanına gelindi. Mehteran takımı burada kısa bir konser verdi. Ahilik haftası kutlama etkinliklerinde protokol konuşmaları yapıldı. İlk önce konuşma yapan Eğirdir Esnaf ve Sanatkarlar Odası Başkanı Şeref Yorgancıoğlu emeği geçen herkese teşekkür ederek, ahilik haftasının esnaflarımıza, ilçemize ve ülkemize hayırlar getirmesini diledi. Esnaf Odası Başkanı Şeref Yorgancıoğlu'nun konuşmasının ardından Eğirdir Halk Eğitim Merkezi Halk Oyunları Ekibinin gösterileri izlenildi. Daha sonra bir konuşma yapan Isparta Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birlik Başkan Vekili Ahmet Tural konuşmasında;

“Ahi” sözcüğü, “Aki” kökünden gelmektedir. Aki sözcüğü ise Türkçede “Eli Açık” anlamına gelmektedir. Ahilik kavramı bu köşeye sığdırılacak bir kavram değildir. Ta ki Oğuz hanlığı, uygur devleti, Göktürk devleti ve hun devleti'ne dayanmaktadır. Yaklaşık 4000 yıllık bir tarihe dayanmaktadır. Yani Türk tarihî kadar

eskidir. Tarihî araştırmalarda o dönemlerde insan haklarına saygı, kadının toplumdaki saygın yeri, misafirperverlik, bir tehlikeye karşı birlik oluşturmak, dayanışma, yardımlaşma gibi birçok insani değerlerin bugünkü tabiri ile evrensel değerlerin mevcut olduğunu görüyoruz. Yani Türk tarihinde “Ahilik” adeta bir “Rönesans”tır. Yeniliklerin ve güzelliklerin manzumesidir. Ahilik; toplumda yaşayan fertleri birbirine yaklaştırmak ve aralarında dayanışma kurulmasını sağlamaktır. Ahilik; birlik ve dayanışmayı sağlayan en önemli unsurdur. Türklerin Anadolu’da bin yıldan beri yaşamaları “Ahilik” sayesinde olmuştur. Ahilik, din, dil, ırk ve cinsiyet farkı gözetmeyen, herkese eşit muamele yapılan bir anlayışın simgesidir. Ahilik; zengin-fakir ayrımı yapmaz. Çalışmak ve üretmek, alın teri ile kazanmak, ahilikte bir ahlak kuralıdır. Bunun için herkesin mutlaka bir mesleği ve işi olmalıdır. Ahilik düşüncesinin kurulduğu ahi birlikleri’ni batıdaki ve doğudaki benzer teşkilatlardan ayıran özellik, din adamlarının da devlet adamlarının da ahiler üzerinde herhangi bir etkisinin olmayışıdır. Bunun sonucu olarak Ahilik, sivil toplum kuruluşlarının en eski modelidir. Avrupanın bugünkü kalkınmasının temelinde Osmanlı devleti zamanında zirveye ulaşan ahilik düşüncesinin ve uygulamasının kopyalanmasıdır. Ülkemizde kurumsallaşan rekabet kurulu, patent enstitüsü, reklam kurulu, KOSGEB, Ticaret ve Sanayi Odaları, işçi ve işveren sendikaları, kooperatifler, belediyeler, esnaf odaları, BAĞKUR gibi sosyal hizmet vermekte olan tüm kurumlar ahilik sisteminin günümüzde yansıyan kuruluşları olmuşlardır. Hak ile sabır dileyip bize gelen bizdendir. İlim, akıl ve ahlak ile çalışıp bizi geçen bizdendir.”

Ahmet Tural’dan sonra konuşma yapan Eğirdir Belediye Başkanı O. Nuri Özmeral ise; “Bugün burada gerçekten manevî bir varlığı güzel olan ahilik haftasını kutlamanın mutluluğunu yaşıyoruz. Eğirdir tarihinde ilk defa ahilik haftası olan ki ben onu bayram olarak görüyorum kutlamanın sevincini hep birlikte yaşıyoruz. Ahilik haftası Eğirdir’de ilk defa kutlanıyor. Ama görüyoruz ki esnafımız fazla ilgi göstermedi. İlk defa düzenlendiği için belki de çok fazla tanıtım yapamadık ya da insanlar benimseyemedi. Sanayide 100’den fazla esnafımız var onları da burada görmek isterdik. ... Bugün Eğirdir’de mutlu bir anı yaşıyoruz. Ben bu Ahilik Haftasının Aziz Türk milletine, vatanımıza, milletimize, Ispartamıza ve ilçemize hayırlı uğurlu olmasını diliyorum, emeğe geçen herkese teşekkürlerimi sunuyorum” dedi.

Daha sonra kısa bir konuşma yapan Kaymakam Yalçın Yılmaz ise özetle: “Bugün Ahilik Haftasını hep birlikte kutluyoruz. Ahilik Türk tarihînin en önemli kurumlarından birtanesi. İnsan hayatında gerek ahlak olarak, gerek meslek olarak vegerekse sosyal çevresi ve ilkeleri olan bir kaideler bütünüdür. Gerçek ahi Yunus Emre ve Mevlana’dır. Bunlar hem mesleğini bilir, hem de karşısındakini düşünen kişidir. Bu geleneğin yaşaması lazım. Ayrıca diğer ilçelere de yaygınlaşması ve esnaflarımızın daha çok ilgi göstermesi lazım. Emeği geçen herkese teşekkür ediyor, seneye bir kez daha bulaşmak üzere diyorum.”

Ahilik haftası kutlama etkinliklerinde son olarak konuşma yapan Isparta Vali Yardımcısı İzzet Ercan ise; “Bu yıl komite olarak ilginç bir karar aldık. İyi ki almışız. Bu komite sonucu Ahilik haftasını Eğirdir ilçemizde kutlanmasını istedik. Ahilik haftası hep Isparta’da kutlanıyordu. Eğirdir Isparta’nın ve Türkiye’nin göz bebeği olan bir ilçe. Bu organizasyonda emeği geçen herkese teşekkür ediyor, hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum” dedi.

Protokol konuşmalarının ardından “Şed Kuşatma Töreni” yapıldı. Çıraklık Eğitim Merkezi bünyesinde çeşitli kurslara katılarak bu kursları başarı ile bitiren öğrencilere kalfalık belgeleri takdim edildi.

Yılın Ahisi seçilen, Eğerci ve Saraçlık mesleğini halen sürdüren Adil Gürsel’e protokol tarafından kaftan giydirilerek, hizmetlerinden dolayı plaket verildi.

Ahilik haftası kutlama etkinlikleri ilçe Müftüsü Abdurrahim Kocagöl’ün duasından sonra Eğirdir Esnaf ve Sanatkarlar Odası Başkanlığının Ahi Lokması ikramı ile sona erdi.

Ahilik ile ilgili ritüeller ve uygulamaların bir kısmının, toplumsal değişme sürecinde içerikten kısmen uzaklaşarak şekil değiştirdiği ve Esnaf Odaları ile iş birliği içinde olan esnafların sadece sembolik olarak, Ahilik Haftası’ndaki kutlama şeklinde algılanarak yaşatılmaya devam ettiği görülmüştür. Günümüzde ahilik kültüründen

Isparta merkez ve ilçelerinde kurulan Pazarda alışverişe başlanmadan topluca yapılan “Pazar duası” Ahi geleneğinin ve kültürünün günümüzdeki en canlı örneğidir. Örnek olarak Yalvaç Pazar duası şöyle yapılmaktadır: “Bismillâhirrahmanirrâhim. Hâmdü sena âlemlerin Râbbı olan Yüce Allah’a, salâtü selâm Hz. Muhammet Âleyhisselâm’a efrat ve ailesine, ashap ve ümmetine ve büyük milletimize olsun. Bize bizden daha yakın olan Yüce Rabbimiz. İşlerimizi kolaylaştır, rızkımızı bollaştır,

haramdan uzaklaştı, helaline yaklaştı, bizi hoşnutluğuna yaklaştı. Her türlü zorluktan, varlık içinde yokluktan, kibir ile mağrurluktan, alışverişimizde yalan söylemekten, aldatmak ve aldatılmaktan, hileden, sonunda pişmanlıktan bizleri koru yüce rabbimiz. Biz yalnız sana kulluk eder, her türlü yardımı da senden isteriz. Elimizi boş çevirme, bizleri doğru yola ilet. Azıp sapmışlardan veya gazabına uğramış olanlardan eyleme Yüce Rabbimiz. Alışverişlerimizi hareketli, sıhhat ve afiyetimizi devamlı, tuttuğumuz işlerimizde sabırlı, cesaretli ve metanetli, ahlak ve faziletli, sözümüz ve işlerimizde doğruluktan daim eyle Yüce Rabbimiz. İslam ülkelerini ve güzel yurdumuzu, asil milletimizi ve ordularımızı, güvenlik kuvvetlerimizi, bizi sana ulaştıran her şeyimizi, yerden, gökten, dıştan, içten gelebilecek bütün kötülüklerden ve musibetlerden, bela ve afetlerden, işgal ve istilalardan, sevgililerin hürmetine sen bizleri koru Yüce Rabbimiz. Dualarımızın kabulü, alışverişlerimizin hayırlı ve bereketli olması ve bilhassa Allah rızası için el Fatihâ.”

Dua okunduktan sonra esnaf ve müşteriler birbirlerine hayırlı alışverişler, hayırlı işler, Allah bol nasip ve kazanç versin diyerek alışverişe başlarlar. Anlaşılabacağı üzere, duada geçen sözler ve dua etme biçimi İslam-Türk ahlâkından ve Türk kültüründen izler taşımaktadır.

11. Oda Yakması

İnsanlar arasındaki bağları güçlendiren sohbet, geleneğimiz içinde kendine özgü özellikleri ile yer bulmuştur. Sohbetlerin eğlenceye dönüştüğü oda yakması adı verilen toplantılarda sosyal kaynaşma ve dayanışma sağlanmaktadır.

Isparta yöresinde örf adetlerimizin yaşayıp devam etmesinde rol oynayan “oda”larda, “Oda Yakması” adı verilen toplantılar, sosyal dayanışmayı sağlama yanında, eğlence ve misafir ağırlama da gerçekleşir. Seçimle veya tayinle gelen ve “Yârenbaşı” adı verilen hoş sohbet, zengin, saygılı ve esnaflık gibi özellikleri bulunan bir sorumlu kişinin başkanlığında bu “oda yakması” yapılır ve belli bir disiplin içinde yürütülürdü. Oda yakmasında çeşitli yemekler ve un helvası yapılarak “herfine” adı verilen ziyafet çekilir, içki içilmez, cemaatle namaz kılınırdı. Oda yakmaları kasım ayında başlar, Hıdrellez’de son bulurdu. Köy odaları da aynı görevlere hizmet etmiştir.

Anadolu’nun pek çok yerinde Köy odaları aynı işleve sahiptir ve önemli görevler üstlenmiştir. Ancak, teknolojik gelişmeler ve değişen sosyal hayat sayesinde

yerini kısmen kahvehanelere, oyun salonlarına bırakarak kaybolmuştur. Köy hayatında, köy odaları önce çok önemli bir yere sahipti. Köye gelen misafir köy odasında ağırlanır, yemekler oraya getirilir ve köy halkından insanlarla birlikte yenirdi. İletişim araçlarının olmadığı dönemlerde iletişim görevini de üstlenen köy odaları, aynı zamanda geleneklerinin yaşatıldığı kültürel bir kurumdur. Isparta yöresinde bundan 15-20 yıl kadar önce ilçe merkezlerinde mahalle odalarında, köylerde ise köy odalarında düzenlenen sohbet toplantıları günümüzde gerçekleştirilmemektedir. Yapılan derlemelerde, Isparta yöresinde günümüzde çoğu oda kapanmış ve Oda Yakması geleneği yaşatılmamaktadır. Ancak bazı kasaba ve köylerde köy odaları bayramlarda ve özel günlerde bir araya gelme mekânı olarak kimi zaman da misafir ağırlamada kullanılmaktadır.

Köy odalarının Türk kültürünün nesilden nesile intikalinde önemi büyüktür. Özellikle yardımlaşma ve toplum şuurunun canlı kalmasında büyük-küçük dengesinin kurulup devam etmesinde rolü olduğu gibi masalların, efsanelerin, fıkraların, hatıraların, türkülerin, manilerin, ağıtların söylenip dinlendiği yerler olması sebebiyle de önemi tartışılmaz (Göde, 2010: 16).

Yakaafşar'da dört oda bulunmaktaydı. Bunlardan birisi Mantaklar mahallesinde Hacıartık lakaplı Hacı Yusuf'un odasıydı. Bu lakap kendisine çocuk yaşta hacca gidip hacı olması sebebiyle verilmiştir. Kervanın peşine düşüp hacca gidip gelen küçük Yusuf'u kastederek köylüler "Giden adamlar hacı oldu, fakat bu ne oldu" diye soran birisine başka birisi de "bu da hacı artığı" der. Bundan sonra da Hacıartık (Hacartık) lakâbıyla anılır. Köyde nüfuslu kişilerden birisi de Topçu'dur. Odası da kendi adıyla anılır. Koca oda olarak bilinen oda da Esmen Mollaya aittir. Mantakların Camiisinin yanında bulunan oda yıkılarak yerine bir bina yapılmıştır. Bu bina da bir berber dükkânı ve müstakil geniş bir oda yapılmıştır. Bu oda hâlen sosyal amaçlı olarak kullanılmaktadır. Geçtiğimiz 15-20 sene kadar işlevi zayıflayarak hayatiyetini devam ettiren odalar şimdi bulunmamaktadır (Kılınç559-560).

Geçmişte Isparta yöresinde sonbaharda harmanlar kaldırılıp ekinler ekildikten sonra yaran odaları açılır, köyün erkeklerinden genellikle gençler odalara giderler. Mayıs başlarında, Hıdrellezden sonra, yaz ekinleri başladığında odalar da kapanır herkes tarım işleriyle meşgul olur.

Böcüzade Sülayman Sami “Isparta Tarihî” adlı eserinde, geçmişteki gezek yerleri ve eğlenceleri hakkında geniş bilgiler vermektedir. Ayazmana, Minasın, Sidre, Halfa Sultan, İki Kavacık, Ahî Pınarı, Bezirgân Pınarı, Vakıf Bahçe, Müftü Bahçesi, Sav Köyü, Sinap Suyu gibi gezi yerlerinin adlarını sayarak, buralarda yapılan şöenlerin özelliklerini anlatmakta ise de eserin günümüze tercümesi yapılırken kısaltılmış, bu kısımlara yer verilmemiştir. Temelde bunların hepsi de aşağı yukarı anlatılan şöenlere benzediğinden genel anlamda şu şekilde anlatmaktadır:

Eşraf ve Esnaf, kendi akran ve sınıflarından onar-yirmişer kişilik gruplar halinde birleşerek birer Oymak kurarlar. Yazın Perşembe ve Pazar günleri, kışın Çarşamba geceleri nöbetle şöen yaparlar. Bu şöenlere, Gezmek masdarından Gezek denir. Her oymağın bir Oymak Başı veya Erbaş'ı vardır. Oymak onun adıyla söylenir. Ali bey oymağı, Hasan usta oymağı gibi. Yaz Gezekleri, Kiraz zamanı gelmeden genellikle Hıdrellez'de Kış gezekleri Kasım'da başlar. Hıdrellez'de başlayan gezekler, genellikle, bahçelerde yapılır. Bunun için herhangi bir bahçede 1-2 sofralık bir yemek (şöen) hazırlanır. Oymakbaşı veya erbaş oymakta bulunanları teker teker davet eder. Davetliler Hıdrellez günü, öğleden sonra bahçeye gelirler. Hal hatır sorulup kahveler içildikten sonra, topluca ikindi namazı kılınır. Namazdan sonra yere serilmiş halı ve kilimler üzerinde kurulmuş sofralara oturulur. Yemekler, genellikle, Isparta'da ün yapmış Toyga Çorbası (Yoğurtlu düğün çorbası), Bozbaş denilen bol soğanlı Et yemeği, Gaziler Helvası denilen İrmik Helvası ve Kabuni adı verilen didilmiş etli Pirinç veya Bulgur Pilavından ibarettir. Zenginler et yemeği olarak Kuzu Dolması yaparlar. Yemekler yenip kahveler içildikten sonra, şöen giderleri ne kadar tutmussa, davetliler arasında eşit olarak paylaşılır. Buna Herfene derler. (Not: Bu kelime, Sanat anlamına gelen Hirfe'ten bozma Harifane veya Arifane'den dilimize uydurulmuş bir deyimdir. Anlamı, Fransızların Herkes kendi için deyimine benzer.) Toplantı sonunda, ertesi haftanın ilk Perşembe günü nerede toplanılacağı kararlaştırılır. Erbaş, şöeni kimin üstleneceğini sorar, isteyen olmazsa kendisi birisini seçer. Toplantı yeri, oymakta olmayan birisinin bahçesi ise bahçe sahibi de yemeğe çağrılır. Erbaş, oymak üyelerini, toplantıdan önce yine davet eder. O şöene ait bütün işlemler Erbaş tarafından yapılır. Herkes onun dediklerine uymak zorundadır. Yemekler, yukarda sayılan Dört Çesit'ten fazla olmaz. Fakat yaz gelmiş meyveler çıkmışsa çorba yerine kiraz, karpuz, kavun, üzüm, et yerine bamya, patlıcan gibi sebze yemekleri, kabuni yerine etsiz pilav

konulabilir. Oymakta, Erbaşı'nın emir ve tertiplerine karşı çıkan olursa o kişi Yolsuz çıkarılır. Karşı koymanın önemine göre Yolsuz Daveti yapması istenir. Buna bir çeşit ceza havası verilir. Yolsuzluk suçları, belirli yemeklerden fazla yemek çeşidi yapmak, toplantıya davetsiz misafir getirmek, davete özürsüz olarak gelmemek vs. gibi davranışlardır. Bu suçlar hafif görülürse Helva - Pilav ziyafeti verir. Ağır görülürse et ve çorba da eklenir. Davet eden kimse, tertibden eksik yemek yaptırmış ise, bu durum “Mali kudreti bu kadarmış!” diyerek bağışlanır. Fakat tertipten fazla yemek yaptırmak İsrâf, savurganlık ve diğerlerini küçük düşürme sayılarak Yolsuzluk cezası verilir. Bu cezalara karşı koyan veya şöleni yapmayan olursa, o kimse oymaktan çıkarılır. Böylelerini başka oymaklar da içlerine almazlar (Böcüzâde, 2012: 393-400).

Süleyman Sükûti Yiğitbaşı, “Eğirdir- Felekâbat Tarihî” adlı eserinde Eğirdir’in kış sohbet toplantılarını şu sözlerle anlatır; “Esnaf teşekkülleri ve bazı kimseler, akran ve emsalleriyle haftada bir gün, cumartesiye Pazara bağlayan gece, yemekli, sıra ile sohbet toplantısı tertip ederlerdi. Bu toplantının başyemeği, büyük bakır tepsinin içine, sırt sırta konulmuş iki hindi ve baklava, su böreği, çeşitli yemeklerdi. Yemekten sonra sohbet edilir, tatlı şakalar yapılır ve neş’e içinde Tora ve Yüzük oyunları oynanırdı. Mesleklere ait konuşmalar yaparlardı, iş ve dertleriyle hemhâl olurlardı. Bu sohbet toplantısı sosyal hayatın bulunmaz güzel bir örneğidir (Yiğitbaşı, 1972: 140).

Neşet Çağatay, Gelendost ilçesinin Yenice köy odalarını şu ifadelerle anlatır; Her odada 20-30 genç bulunur. Odaya her akşam, yemekten sonra gelinir. Ocakta yakılacak odun, keşikle her gün bir yaran efradı (odaya devam edenlere böyle denilirdi.) Tarafından sağlanır. Odanın temizliğinden de, kendisine keşik (nöbet) Gelen kişi sorumludur. Bu nedenle keşikçi gündüz odaya gelip temizliği yapar. Keşikçi, bir gün önceki akşam oda dağılırken, önceki keşikçiden odanın anahtarını alırdı.

Ulaşımın ve iletişimin güç olduğu yıllarda Isparta’da zanaatkârlar arasındaki mesleki dayanışma köy odaları ve “Oda Yakması” olarak bilinen kutlamada gerçekleşmekteydi. Sonbaharda başlayıp ilkbahara kadar geçen süre içerisinde, çeşitli meslek zanaatkârlarının gittikleri köylerde her hafta Cumartesiye pazara bağlayan gece toplanmaktaydı. Bu toplantılar; yemeklerin yendiği, ardından sohbetler ve oyunlar oynandığı bir çeşit kış eğlencelerindendir. Aynı zamanda Oda yakması geleneği ile Zanaatkârlar, çeşitli sorunlarını bu toplantılarda dile getirerek sorunları giderilmeye çalışılmaktaydı böylece meslek grupları arasındaki bağ güçlendirilmekteydi.

Odalarda oturma, konuşma, terbiye ve nezaketin korunması, ahi zaviyelerinde olduğu gibi yâren başı ve onun yardımcısı odabaşılar tarafından sağlanır. Yârenin her birine “efrat” denir. Efrat ferdin çoğuludur ama böyle söylene gelmiştir. Her yıl oda açıldığında yârenlerinhepsinin oylarıyla seçilen yârenbaşı ve odabaşılar, efrat arasında ortaya çıkacak dargınlıkları, kırgınlıkları, hak, hukuk sorunlarını çözüme bağlar. Anlaşmazlık konusu daha ağır ve zorsa ihtiyarlar odasına gidilir, orada çözüme bağlanırdı. İhtiyarların verdiği karara itiraz edilmez, kesindir.

2.2. YÖRESEL ŞENLİK VE FESTİVALLER

Festival kavramı, Türk Dil Kurumu’nun Türkçe sözlüğüne göre; “dönemi, yapıldığı çevre, katılanların sayısı veya niteliği programla belirtilen ve özel önemi olan sanat gösterisi; belli bir sanat dalında oyun ve filmlerin sunulması ve gösterilmesi sonunda ödül veya derece verilmesi biçiminde düzenlenen ulusal veya uluslar arası gösteri dizisi, şenlik; bir bölgenin en ünlü ürünü için yapılan gösteri, şenlik; düzensiz toplantı, curcuna” anlamları ile açıklanmıştır (2005, 775).

Geleneksel kutlamalar bağlamında festivalin, Türk Halk Bilimi’nde ele alınışı, yukarıda belirtilen sözlük anlamlarından “ürüne dayalı şenlik, gösteri” tanımı ile örtüşmektedir. Yöresel festivaller genellikle bir yörenintarımsal, tarihî, kültürel, folkloristik özelliklerine göre, o yöreyle özdeşleşmiş ürüne dayalı kutlamalardır. Yöresel kutlamaların en önemli özelliği bir başka yörede adı ve izleğiyle bir benzerinin bulunmamasına dikkat edilmesidir.

Türkiye’de özellikle 1980’li yıllardan sonra turizm, ticaret, tarım ve hayvancılık, teknoloji, ulaşım, yerel yönetim, kentleşme, başta olmak üzere pek çok alandaki ve dahası zihniyetteki hızlı değişme ve gelişmelerin etkisiyle bu tür sosyo-kültürel olayların sayısında büyük bir artış olduğu belirlenmiştir. Bu tarihten sonra yerel kişi, kurum ve kuruluşların (muhtarlık, kaymakamlık, belediye, vakıf, dernek, esnaf birlik ve odaları vb.) önderliğinde Anadolu’nun pek çok yerinde yerel, ulusal veya uluslar arası festival, şenlik, panayırılar düzenlenmeye başlanmıştır. İlçe ve il düzeyindeki hemen hemen her yerleşim biriminin, hatta bazı köylerin bu türden “gelenekselliği ve kaçınılmazının düzenlendiği” mutlaka vurgulanan etkinliklere sahip olduğu görülmektedir. Bu bağlamda sözü edilen etkinlikler, yerel kıymet ve yaratıların değerlendirilmesinde ya da yerelin ulusala ve küresele taşınmasında önemli bir araç olarak kabul edilmektedir (Özdemir, 2012;58).

Isparta yöresinin iklimi, tarihî ve kültürel dokusu yöresel kutlama etkinlikleri açısından uygun özelliklere sahip olması kutlamaların çeşitliliğini artırmıştır. Sadece tarımsal ürünlerle sınırlı kalmayıp ürünün yanında kültür ve turizm etkinlikleri katılarak kutlamalar zenginleştirilmiştir. Örneğin; “Gelendost Elmave 17 Eylül 1176 Miryokefalon Zaferinin Yıldönümü”nü anma kutlamaları, “Yalvaç Psidia Antiokheia Kültür, Turizm ve Sanat Festivali” gibi etkinlikler Isparta’nın tarihî açıdan geçmişini vurgulayarak post modern şartlar altında günümüze sunmaktadır.

Yöresel kutlamalar, bir milletin ya da sosyal grubun bugünü ile değil geçmişi ile ilgili unsurlar içermektedir. Bu nedenle de bu türden eğlenceler, toplumları geçmişten alıp geleceğe taşıma işlevine sahiptirler. İnsanlar eğlence ortamlarında geçmişi yaşatma bu günü çözümleme, anlama ve geleceği kurgulanma olanağı elde ederler ya da bu amaçlarını gerçekleştirmek için eğlenceler düzenlerler (Özdemir, 2012: 57).

Festival, şenlik ve bayramlar ana sosyal dokunun içinde farklılığı kabul edilen her türlü unsurun kendini gösterme, ifade etme imkânının bulduğu sosyo-kültürel olaylardır. Diğer bir deyişle bu türden etkinlikler, ana yapıyı yaratan ve güçlendiren her türlü çeşitlenmenin ortaya çıkmasını sağlamaktadır (Özdemir, 2012: 56). “Gönen Yunus Emre’yi Anma Kültür ve Sanat Etkinlikleri ile Aşure Şenliği”, “Senirkent Uluğbey Kasabası Seyit Veli Baba Sultan’ı Anma Törenleri ve Pilav Festivali”, “Isparta Yakaören Köyü Aslan Baba Aşure Şöleni”, “Gönen Gümüşgün Tez Mehmet ve Sinan baba Anma ve Aşure Yemeği” gibi kutlamalar Türk- İslam kültürü ile bütünleşerek o yörede yaşadığı kabul edilen tasavvuf ehli insanları anmak ve ana sosyal doku içerisinde farklılık yaratmaktadır.

Festivaller, toplumsal olaylardır ve bu nedenle çok az sayıda bireysel harekete (kur yapma, dilek tutma vb.) izin verirler. Katılım (genellikle fiziksel- duygusal veya icracı- tüketici\izleyici olarak) ve ortak hareket (yemek, dans, müzik vb.) festivalin belirgin özellikleridir. Sürekli aynı izlek üzerinde tekrar söz konusu olduğu için de, gösterimlerin içeriği ve niteliği daha önceden tahmin edilebilir. Bu kalıplaşma eğilimindeki formun içeriği, geleneksel sözlü bilgi repertuarı tarafından belirlenir. Bu bağlamda festival, şenlik veya bayramlar grubun geleneksel ve paylaşılan yaşantısının çok yönlü yorumlarını içermektedir. Festival şenlik ve benzeri tören ve kutlamalardaki gündelik yaşamın canlandırılması pratiğinin kökeninde bu ilke yatar.

Bu kutlama ve e lencelerde her yaştan ve her kimlikten insan katılabilir. Keza eğlence göçü ve sihrini de genellikle buradan alır. Bu bağlamda festival, şenlik ve bayramlar, dışlayıcı ya da ayırıcı olmaktan öte, “ birleştirici, uzlaştırıcı veya bütünleştirici işlevlere sahiptir. Bu durumu, bir açıdan “halkın her türlü ayırıcı yaklaşımlara festival, şenlik ve bayramların esnek, hoşg r l  ve birleştirici ortamında meydan okuması”, “ eşitlilikten kaynaklanan büyülü birlikteliğin pekiştirilmesi ve kutsanması” şeklinde yorumlamak mümkündür. Hatta Anadolu’nun pek çok yöresinde bu tür törenlere (Hıdrellez, nevrüz vb.) katılmayanlar kınanmaktadır. Bu çok türlü sosyo-kültürel ortam, aynı zamanda insanlar, gruplar veya kültürler arası iletişiminin ve etkileşiminin yaşandığı temel ortamlardır.( zdemir, 2012: 56).

Sonuca, “aşırılık, tersine dönmüş sosyal bir düzen, yenilenme özetleme, kalıplaşma, birleşme” gibi iç dinamikleriyle festival, şenlik ve bayramlar, toplumsal dönüşüm, yenilenme, canlanma ve dahası oluşum ortamlarıdır.

2.2.1. GIDA FESTİVALLERİ

Isparta yöresinin verimli tarım toprakları, uygun iklim koşulları ve her geçen gün gelişen sulama imkânları tarımsal u raşın önem kazanmasında etkili olmaktadır. Daha önce kuru tarım alanlarının geniş yer kapladığı Isparta’da 1970 yılından sonra Devlet Su İşleri tarafından yürütülen sulama projeleri uygulanmaya başlamış, Eğirdir ve Kovada G lleri’nin suları kanallar ile tarım alanlarına taşınmıştır. Bu sayede kuru tarım alanları sulamaya açılarak, meyvecilik faaliyetlerinin yapıldığı değerli tarım alanları haline gelmiştir.

İl içinde meyve yetiştiriciliğinin yaygın olarak yapıldığı başlıca ovalar Bo azova, Uluborlu-Senirkent Ovası, Gelendost Ovası, Kumdanlı Ovası, Isparta Ovası ve şarkikaraa a  Ova’sıdır. Yaygın olarak yetiştirilen meyveler ise elma, kiraz, üzüm, şeftali, erik, kayısı, nar, ayva, armut,  ilek ve vişnedir. Isparta ilinde kaliteli elma ve kiraz yetiştiriciliğinin gelişmesi ve özellikle elmanın soğuk hava depolarında uzun süre saklanabilmesi bu meyvelerin ulusal ve uluslararası pazarlarda değerinin artmasında etkili olmuştur. Yetiştirilen  r nlerin pazar değerinin yüksek olmasına bağlı olarak meyve ekim alanları yaygınlaşmış ve gittikçe daha çok aile geçimini meyvecilikten sağlamaya başlamıştır. Ayrıca meyvecili e dayalı yeni sektörler ortaya çıkmıştır. Örneğin meyve suyu fabrikaları, soğuk hava depoları, paketleme üniteleri ve taşımacılık

bu sektörlerin başlıcalarıdır. Görüldüğü gibi Isparta ilinde meyvecilik faaliyetlerinin yaygınlık kazanması, ildeki ekonomik yapıyı olumlu yönde etkilemektedir. Meyvecilik faaliyetlerine bağlı olarak diğer ekonomik faaliyetlerin ortaya çıkması ve yaygınlaşması, kırlarda yoğun şekilde yaşanan gizli işsizliğe çözüm olmakta ve kırdan şehre olan göçü de yavaşlatmaktadır. Meyveciliğe dayalı tarımsal faaliyetlerin meydana getirdiği katma değer ve istihdam dikkate alındığında, bu faaliyetin kırsal kalkınma üzerinde çok önemli etkiye sahip olduğu görülmektedir (Sargın; Okudum,2013:273-298).

Isparta yöresinde ekonomi bakımından stratejik önem taşıyan tarımsal faaliyetler Ulusal ve uluslararası pazarlarda geniş bir alıcı kitlesi bulmasında ve markalaşma çalışmalarında yörelerde yapılan kutlamalar önem taşımaktadır. Nitekim gül üretimi ve halıcılık faaliyetleri ile ünlü olan Isparta'da meyvecilik, özellikle de elma ve kiraz üretimi kırlar için en karlı uğraş haline gelmiştir. Bu doğrultuda elma ve kiraz yetiştiriciliği yapılan Eğirdir, Gelendost ve Uluborlu ilçeleri festivaller aracılığıyla isimlerini kamuoyuna duyurarak markalaşmıştır.

1. Gelendost Elma Festivali

Isparta'da en fazla yetiştirilen meyve elmadır. İlin coğrafi potansiyeli elmacılık faaliyeti için oldukça uygundur. Bunun yanı sıra sulama başta olmak üzere, fidan seçimi, gübreleme, ilaçlama, budama gibi beşeri konularda yürütülen teknik çalışmalar elma yetiştiriciliğinin gelişiminde ve bu faaliyetlerin önem kazanmasında etkili olmuştur. Bu süreçte Boğazova, Gelendost Ovası ve Uluborlu-Senirkent Ovaları en çok elma yetiştirilen alanlar olarak büyük önem kazanmıştır. 2010 yılı verilerine göre Isparta ilindeki toplam elma üretim miktarı 549.371 tondur. İlde en fazla elma üretim miktarına sahip olan ilçe 193.243 tonla (% 35) Gelendost'tur. Gelendost'u 154.084 tonla (%28) Eğirdir takip etmektedir. En az üretimin yapıldığı ilçe ise 2.420 tonla (% 0.4) Yenişarbademli'dir(Sargın; Okudum 2013:273-298).

Isparta yöresinde elma üretim miktarının en yüksek olduğu Gelendost'ta, her yıl Miryakefalon Zaferi'ni Anma ve Elma Hasat şenlikleri düzenlenmektedir. Kutlamalar kapsamında gerçekleştirilen etkinliklerde, Miryakefalon zaferinin önemine değinilmesinin yanında Gelendost İlçesinin elma üretiminde Türkiye'de önemli bir yeri olduğuna vurgu yapılmaktadır. Öyle ki Gelendost ovasında 2010 yılı verilerine göre 154.084 ton elma üretimiyle ulusal ve uluslar arası pazarda önem kazanmıştır. Bu

tarımsal faaliyetin kamuoyuna duyurulması ve de halkın hasat sevincini yaşaması adına kutlama etkinlikleri düzenlenmektedir. Etkinlikler eylül ayının son haftasında belirlenen tarihlerde gerçekleştirilmektedir. Örnek olarak 2012 yılı kutlama şu şekilde olmuştur:

Festival; 17 Eylül 2012 Pazartesi günü Gelendost Cumhuriyet meydanı'nda saat 16:00'da Isparta valisi, ilçe protokolü ve vatandaşların katılımıyla saygı duruşu ve akabinde İstiklâl marşının okunması ile başladı. Ardından protokol üyeleri günün önemine binaen konuşmalar yaptılar.

2012 yılında görevde olan protokol üyelerinden Gelendost Belediye Başkanı Halim Kıyak konuşmasında; "Eylül ayı ilçe açısından bereket ve zafer anlamına gelmektedir. Miryokefalon Zaferinin yıl dönümü ile elma hasat dönemi aynı güne denk gelmesi ile ikisini birlikte kutluyoruz. Bizim için bu gün hem bereket, hem de zafer günü olmaktadır" dedi.

Gelendost Kaymakamı Ferhat Peşin konuşmasında; "İlçemizin ekonomisi elmacılığa dayanmaktadır. Biz bunu çeşitlendirmek amacıyla Sayın Valimizin de destekleriyle hayvancılığa önem verdik" dedi.

Vali Memduh Oğuz konuşmasında; "Türkiye'nin elma üretimi yaklaşık 2.5 milyon ton, bunun % 23'ü ilimizde üretilmektedir. Yani soframızdaki dört elmadan biri Isparta'da üretilmekte, ancak bu üretime karşın ihracatımız çok fazla değil. Gönül arzu ediyor ki bu kadar kaliteli elmamızın ihracatında da mesafe alalım. 21 ton kiraz üretiyoruz ve 3 tonunu ihraç ediyoruz. Oran itibariyle elmada da kirazdaki ihracata ulaşabildiğimiz takdirde ciddi bir mesafe almış oluruz" dedi.

Hamideli Kültür ve Dayanışma Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Ramazan Topraklı ve Kastamonu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Başkanı Doç Dr. Cevdet Yakupoğlu Miryokefalon Zaferi hakkında katılımcılara birer konuşma yaptılar.

Konuşmaların ardından Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü tarafından düzenlenen "En Güzel Elma Bahçesi Bakımı ve Kaliteli Elma Yetiştiriciliği Yarışması"nda ödüle layık görülen üreticiye ödül olarak altın verildi.

Saat 16:30'da Ankara Büyükşehir Belediyesi mehteran takımı ve ardından Aydın Belediyesi halk oyunları ekibi gösterisi yer aldı. Saat 18:15'de "Fotoğraflarla Gelendost" adlı serginin açılışı yapılarak sergi ziyaretçilere açıldı. 18:45'de Edirne Belediyesi Bando Gösterisi ile birlikte kortej yürüyüşü yapıldı.

Saat 19:00'da protokol stantların açılışını yaptı. Gelendost Cumhuriyet Meydanı'nda festival kapsamında yaklaşık seksen adet stant açılmıştır. Bu stantlarda; elma türleri ve ilçenin gelenek ve görenekleri tanıtılmaktadır. Bunun yanında yiyecek-içecek, kıyafet ihtiyaçlarının karşılanması için stantlar kurulularak ekonomik canlılık yaşanmaktadır.

Saat 20:30'da Türk halk müziği sanatçısı Sakine Fidan ve Adnan Çilesiz, Türk sanat müziği sanatçısı Suat Kılıç konser verdi.

18 Eylül 2012 Salı; festivalin ikinci gününde halk gün boyu stantlarda alışveriş yapmakta ve çocuklar için açılan oyun stantlarında çocuklarını eğlendirmektedir. Saat 18:00'da Edirne Belediyesi bando gösterisi, Aydın Belediyesi Halk Oyunları Gösterisi, Yetenek Sizsiniz Volkan (Grup Şamata) Gösterisi, Popstar Özge Konseri yer aldı.

Saat 22:00 Ankaralı Ayşe Dinçer konser verdi. Konserin ardından Havai Fişek gösterisi ile festival sonlandırıldı.

2.Gönen Geleneksel Kurufasülye Günü

Gönen, bünyesinde barındırdığı eğitim kurumları ile Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren tanınan bir ilçedir. Gönen'de "Köy Enstitüleri" zamanından bu güne kadar "Gönen Öğretmen Okulu" bünyesinde binlerce öğretmen yetişmiştir.

Gönen Öğretmen Okulu; 1940 yılında Köy Enstitüsü olarak açılmıştır. 1956 yılında "İlk Öğretmen Okulu", 1974 yılında "Öğretmen Lisesi", 1990 yılında "Anadolu Öğretmen Lisesi" olarak adı değiştirilmiştir.

Her yıl okulların tatile girdiği haftanın pazar günü, yurdumuzun her köşesinden okula emeği geçmiş öğretmenler ve okulun eski öğrencileri "Geleneksel Kurufasülye Günü" aracılığıyla bir araya gelirler.

Gönen Geleneksel Kurufasülye Günü etkinlikleri; Gönen Anadolu Öğretmen Lisesi, Gönen Öğretmen Okulu Mezunları Eğitim - Kültür ve Dayanışma Derneği, Isparta Yeni Kuşak Köy Entitüleri Derneği, Gönen Öğretmen Lisesi Mezunları Eğitim ve Dayanışma Derneği tarafından düzenlenmektedir.

Kutlamaya, 1945 yılından bu güne kadar mezun olanlar davet edilmektedir. pazar günü yapılacak kutlama için bir gün öncesinden gelenler Gönen Anadolu Öğretmen Lisesi pansiyonunda ağırlanmaktadır. Cumartesi gününden gelenler için pansiyonda akşamları müzik ve eğlence programı düzenlenmektedir. Türkiye'nin çeşitli

yerlerinde bulunan ve hayatta olan mezunlar aileleri ile birlikte bu kutlama ile senede bir gün de olsa bir araya gelmektedirler.

Kutlama; saygı duruşu, İstiklâl Marşı ve Öğretmen Marşı ile başlamaktadır. Ardından dernek başkanı, okul müdürü, belediye başkanı, kaymakam ve mezun olan öğrencilerin konuşmaları ile tören niteliğindeki etkinlikler yapılır. Daha sonra müzik dinletisi, halk oyunları gösterisi yapılarak eğlenceli vakit geçirmek amacına yönelik etkinlikler vardır. En son olarak dernek tarafından yaptırılan “Kurufasulye ve Pilav”ve her yıl değişebilen diğer yemekler Anadolu Öğretmen Lisesi yemekhanesinde gelen misafirlere ikram edilir.

2014 yılı etkinlik programını örnek olarak verecek olursak;

Saat 10.30’da başlayan etkinlikler sırası ile şöyledir:

-Saygı Duruşu ve İstiklâl Marşı, Öğretmen Marşı

- Açılış konuşmaları (Dern. Başk. Hüseyin KAYA)

(Gönen Anadolu Öğretmen Lisesi Müdürü Selvet ALTUĞ)

- Protokol konuşmaları

- Okulumuzda Görev Yapan Öğretmenlerin Konuşmaları

- Türk Sanat Müziği Dinletisi

- Gönen Mezunlarının Konuşmaları

- Mandalin korusu dinletisi

- Türk Halk Müziği Dinletisi

- Halk oyunları ve Folklor gösterileri

- Başarılı öğrencilere ve emeği geçenlere plâket verilmesi

- Resim sergisi ve standların gezilmesi

- Gönen Meslek Yüksek Okulu Kültür evi ile Gönen Anadolu Öğretmen Lisesindeki Köy Enstitüsüne ve Öğretmen okuluna ait araç ve gereçlerin gösterilmesi

- Dilek ve temenniler

- Kapanış

Gönen’de yetişen öğretmenler, kültür ve meslek bilgisi kadar iş eğitimi konusunda da yeterli olan Enstitülü öğretmenlerdir. Gönen’in havasını solumuş, suyundan içmiş bu insanlar, yaşları ilerlese de öğrencilik yıllarının geçtiği Gönen’i unutmamaktadırlar. Toplumumuzda “fakir aş” olarak adlandırılan kurufasulye- pilav

ikilisi, yatılı okullarda eğitim alan öğrenciler için unutulmayacak anılarla dolu öğrencilik yıllarını hatırlatmaktadır. Bu sebeple de kutlamaya adını vermiştir.

3. Senirkent Kültür Sanat ve Üzüm Festivali

Senirkent, Eğirdir Gölü'nün Hoyran Gölü adı verilen kuzey kısmında yer alır. İlçenin ekonomik durumu daha çok tarıma dayanır. İlçe sınırları içerisindeki ekilebilir arazi miktarı toplam 156.070 da.dır. Sulanabilir arazi miktarı 91.080 da, kurak tarım arazi miktarı; 64.990 da.dır.

1973 il yıllığında; geçim kaynağı olarak üzüm ve keten üretimi ile halıcılık ve göl ürünleri belirtilmiş, bademciliğin gelişmekte olduğu vurgulanmıştır. Senirkent ovası sulama şebekesi birinci kısmı 1976 yılında, ikinci kısmı 1982 yılında işletmeye açılmıştır. Senirkent ovasında sulu tarımın yapılması tarımın ve özellikle meyveciliğin gelişmesine büyük katkı sağlamıştır. 1996 il yıllığında, halkın geçiminin tarıma dayandığı vurgulanmakta, bağcılık, meyvecilik (elma, kiraz, vişne, kayısı, üzüm), gülcülük, pancar ve hububat tarımı yapıldığı belirtilmektedir.

İlçede halen sulanabilen alan 65.560 da. olup, yapımı devam etmekte olan sulama kanallarının tamamlanması ile birlikte sulanabilen arazi miktarı 79.560 dekara ulaşığı belirtilmektedir. Sulama kanallarının yapılması ve sulanan arazi miktarının artması, üretimdeki artışla birlikte ürün çeşitliği ve refahı da beraber getirmektedir.

Senirkent'te meyve üretiminde üzüm önemli bir yere sahiptir. İlçede bağcılık çok eski yıllara dayanmakta olup, son yıllarda çok hızlı bir gelişme göstermektedir. 2013 yılı itibariyle Senirkent ilçesinde meyve üretiminde ilk sırayı 56107 ton ile elma, ikinci sırayı 19881 ton ile üzüm, üçüncü sırayı 6755 ton ile kiraz ve dördüncü sırayı 3942 ton ile kayısı almaktadır (Sargın; Okudum 2013:273-298).

Isparta ili üretiminin %40.04'ünü gerçekleştiren Senirkent ilçesine ait yöresel üzüm çeşitlerinden Senirkent Dimridi sofralık, şıralık ve kuru üzüm yetiştiriciliği şeklinde yapılmaktadır. Bağcılık özellikle Uluğbey ve Yassıören kasabalarında önemli bir gelir kaynağıdır.

Senirkent Kültür Sanat ve Üzüm festivali, ilk olarak 2010 yılında Senirkent belediyesi tarafından düzenlenmiştir. Her yıl eylül ayında üzüm hasadının ardından düzenlenen festivale; bağ bozumu esnasında yorulan halkı dinlendirme, eğlendirme, bir araya getirme ve yöre üzümü, üzümünden imâl edilen ürünlerin tanıtılması amaçlanmıştır.

Böylelikle Senirkent üzümünün yurt içi pazarların yanı sıra uluslar arası pazarlara da sunulması sağlanarak yöre üzümünün önemine vurgu yapılmaktadır.

Festival programı çerçevesinde; çiftçiler arasında en iyi bağ ve üzüm yetiştiricisi belirlenmekte ve dereceye girenlere ödüller verilerek daha iyi, kaliteli ve daha çok üzüm yetiştirmeye teşvik edilmektedir.

2010 yılından önceki senelerde daha çok geleneksel takvime bağlı olarak “Bağ Bozumu Şenlikleri ”adı ile halkın organize ettiği kutlama, günümüzde şekil değiştirerek günümüz kutlama etkinlikleri ile benzer özellikler taşımaktadır.

Bu doğrultuda festivaldeki etkinlikler, Santral Mesireliği alanında yapılmaktadır. Program, Atatürk anıtına çelenk konulması ve açılış konuşmaları ile başlar. Cumhuriyet meydanında Mehteran takımı ile başlayan müzik içerikli etkinlikler, halk oyunu gösterileri ve konserlerle devam eder. Halka yemek ikramı olarak her sene değişebilen ama genel olarak etli pilav ve helva ikramı yapılmaktadır. Festival alanı etrafında açılan stantlarla yörenin giysileri, yemekleri ve sofralık üzüm çeşitleri ve pekmez, sirke gibi üzümden elde edilen ürünler pazarlanmaktadır.

2011 yılında Senirkent Belediye Başkanı olan Hüseyin Baykal, festivali geleneksel hale getirmek istediklerini ifade ederek, 2 Eylül 2011 Cuma günü gerçekleştirilen festivalin bir eğlenceden öte kültürel katkısı üzerinde durduklarını söyledi. Festival kapsamında en iyi üzümü yetiştiren üreticilerin ödüllendirildiğini belirten Baykal, festivalin içeriğini genişleterek her yıl yamaç paraşütü ekiplerinin gösteri uçuşu yapacaklarını belirtti. Ayrıca festivalde, Senirkent’e gelemeyecek durumda olan hem yurtiçindeki hem yurtdışındaki hemşerilerimizin izlemesi için festival etkinlikleri uydu üzerinden yayın yapan Kanal 3’ten naklen yayınladığını ifade etti.

Yamaç paraşütü ekipleri Ardiç tepesinden ilçeye yamaç paraşütüyle inmektedir. Bunun yanında festivale ünlü halk müziği sanatçıları da renk katmaktadır. Nilgün Kızılcı, Fatih Kayhan, Ankaralı Coşkun, Osman Güler’in konser verdi. Festivalde halk oyunları ekiplerinin ve mehteran takımının gösterileri de oldu.

1 Eylül 2012 Cumartesi günü yapılan festivalde yamaç paraşütü, mehteran konseri, halk oyunları gösterileri, çocuklara yönelik olarak animasyonlar yapıldı. Akşam saatlerinde ise, en iyi üzüm yetiştirici ödül töreni, açılış konuşmaları, halk

oyunları gösterileri, halk oyunları gösterileri, Sümer Ezgü konseri, Türk Sanat Müziği Konseri, Havai Fişek Gösterisi oldu.

4. Senirkent Büyükkabaca Elma Festivali

Senirkent Büyükkabaca kasabası, Eğirdir gölünün batısındadır. Orta Asya'da kurulan Delhi Türk imparatorluğunun vezirlerinden birisi Türk asıllı Nasrettin Kabaca olup bu devletin 1206 yılında yıkılması ile devletin bu günkü Keşmir ile Pakistan'ın bir bölümüne hakan olmuş 1228 yılında bir harpte şehit olması ile devleti tamamen dağılmış. Kabaca'ya bağlı topluluklar aşiret halinde Anadolu'ya göç edip muhtelif bölgelere dağılmış bunlardan Uluborlu mıntikasına gelen iki kardeş aşiretten küçüğü Uluborlu'ya 5 km. mesafede yurt tutup Küçükkabaca, büyüğü ise Senirkent'e bağlı Büyükkabaca adı ile yeleşmişlerdir.

1950 yılındaki muhtarlık seçimlerinden sonra Büyükkabaca köy meclisinin ilk toplantısında Pazar kurulması ve Belediyelik olma başvurusunun yapılması gibi iki önemli karar alınır. Bunun sonucunda 1580 sayılı Belediyeler kanun'un "Nüfusu 2000'i geçen yerlere Belediye kurulur" ifadesine istinaen, 2170 nüfuslu Büyükkabaca'nın Belediye olma başvurusu yapılır. Fakat köye kurulan pazarın ikinci haftasında yaşanan talihsiz olayı (Muhtar Eyüp Şener'in ölümü) ve Senirkent ile Uluborlu arasındaki İlçelik çekişmesi yüzünden müracaat 2,5 yıl gecikmiş, müracaatın işleme konulması için 1953 yılına kadar beklemek gerekmiştir. 1953'te zamanın İç işleri bakanı Ethem Menderes'in onayı ile Büyükkabaca Belediyesi kurulur (<http://senirkent.blogcu.com/buyuk-kabaca>).

Büyükkabaca, 60 bin dekar sulanabilir araziye sahiptir. Arazi koşullarının ve ikliminin meyveciliğe elverişli olmasıyla yaklaşık 40 bin dekarlık alanda elma, kiraz, vişne, şeftali ve üzüm yetiştirilmektedir. Meyvelerden en çok elmanın yetiştirilmesi de kutlamaya adını vermiştir (<http://senirkent.blogcu.com/buyuk-kabaca>).

Büyükkabaca Elma Festivali, Büyükkabaca belediyesi tarafından düzenlenmektedir. İlki 2002 yılında düzenlenen festival her yıl Ağustos ayında kutlanmaktadır. Kutlama köy halkının birlik beraberliğini sağlamaya yöneliktir. Yaz ayında düzenlenen kutlama, tatil için köylerine gelen insanların iyi vakit geçirmesine ve köylüleriyle bir arada olmasına aracı olmaktadır.

Kutlama, Büyükkabaca köy meydanında Atatürk Anıtına çelenk koyma ve konuşmalar ile başlar. Daha sonra yılın en bakımlı bahçe ve en iyi elma yetiştiricisi belirlenerek, kazananlara ödül töreni yapılır.

Köy halkına belediye tarafından pişirilen yemekler ikram edilir ve mehteran takımı, halk oyunları gösterileri ve konser etkinlikler vardır.

5. Sütçüler Dut Pekmezi ve Turizm Festivali

Sütçülerin eski adı Pavlu'dur ve halk arasında Bavlü olarak söylenmektedir. Konum itibari ile Eğirdir'in güneyindedir. Geçmişte ilçe halkının çoğu İstanbul'a giderek sütçülük, yoğurtçuluk yapmaktaymış. Bu kişiler memleketlerine bir yılda veya iki, üç yılda bir gelerek özlem giderirlermiş. Bu sebeple ilçeye Sütçüler adı verilmiştir.

Böcüzade Süleyman Sami “Isparta Tarihi” adlı eserinde Sütçülerle ilgili şu bilgileri verir:

Şimdiki ilçe merkezi havuz şeklinde olup, etrafı dağlarla çevrilidir. Evler, dağların eteklerinden orta çukurluğa doğru çepçevre sıralanmıştır. Binalar taştan yapılmış olup, üzerleri toprak damdır. Köylerinin evleri ise, dağlarda, ormanlar içinde dağınık halde bulunur. Bu evler uçları yontularak birbirini üzerine bindirilmiş çam merteklerinden ve üzerleri yine çam mertekleri ve tahtaları döşenerek üstüne toprak yığılmak suretiyle yapılmış dam evlerden ibarettir. Evlerde, bir kapı, bir ocak ve bir bacadan başka ışık girecek yer yoktur. Ev, ocağa konulan kütüğün aleviyle ısıtılır ve aydınlatılır. Yorgan, döşek ve yastık âdeti yoktur. Yatacakları zaman başlarını çukurca oyulmuş direklere kor ve ayaklarını ocakta yanan kütüğe doğru uzatarak yerdeki keçe veya kilim üzerinde yatarlar. Gece ateşin sönmemesi ve ışık vermesi için ocağa sık sık çıra konur. Halk arasında: “Bavluya kadı olmak iyidir ama ocağa çıra atmak olmasa!” diye bir atasözü söylenir. Çandır ve Melekler cihetinde biraz düz ova ve otlak varsa da halk genellikle hayvancılıkla uğraşmakta ve geçimini bu yolla sağlamaktadır. Bunlar, yazın dağlarda ve yaylalarda kıl çadırlar içinde yaşarlar. Çandır ovasında ve Çandır köprüsü civarındaki Şeyh köyünde “Alan Pazarı”denilen bir pazar kurulur. Bu pazar, panayır gibi, 5-10 hafta devam eder. Pazara her yerden alıcılar, satıcılar gelir, alış - veriş ederler Dut, innap, tatlı ve eksi nar çok olur. Dut kurusu ve pekmezi meşhurdur. Kuru üzüm gibi innapla birlikte dutkurusu yerler ve pazarlarda satarlar (Böcüzade, 2012: 100-104).

Batı torosların kollarının kesiştiği göller bölgesinde yer alan ilçe; Beyşehir sınırından Dedegöl Dağı, kuzeyde Eğirdir'den Anamas Dağı, Yılanlı Yaylası ve Kovada Gölü sınırı oluşturur. Bu durumda Sütçüler ilçesinin güney kısımları tamamıyla Akdeniz ikliminin özelliklerini yansıtmaktadır. (Şeyhler, Melikler, Çandır vd.) İklimin etkisiyle Isparta yöresinde dut üretiminin büyük bir bölümü Sütçüler'de yapılmaktadır. Dağlarda doğal koşullarda yetişen beyaz dutları yöre halkı pekmez yaparak farkındalık yaratmıştır. Bu sebeple Sütçüler'in yöre imgesi "Dut Pekmezi" olmuştur. Yöre halkının deyimine göre sadece pekmez yapılacak dut Sütçüler'de yetişmektedir. Bu nedenle Sütçüler Belediyesi her yıl "Sütçüler Dut Pekmezi ve Turizm Festivali" düzenlenmektedir.

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de Sütçüler'in yerli halkının büyük bir kısmı İstanbul, Ankara, Isparta merkez ve yurtdışında yaşamaktadır. Kutlama aracılığıyla her yıl tatil için memleketine gelen gurbetçilerin; birlik beraberlik içinde olması, eğlenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda Sütçüler; doğası, tarihî, kanyonları ve kültürel özellikleri ile kültür turizmi üzerinden hareketlilik kazanmaktadır.

Her yıl temmuz ayında oluşturulan etkinlikler üç gün sürmektedir. 2012 yılında gerçekleştirilen festival için Sütçüler Belediye Başkanı Hüseyin Müftüoğlu; ilçede her köşe başında bir dut ağacı bulunduğunu ve yetişen dutun organik olduğunu belirtti. Sütçüler'de dut yetiştiriciliğinin hem ekonomik anlamda hem de kültürel anlamda çok önemli olduğunu ifade eden Müftüoğlu, "Kış aylarında 2 bin 200 civarında olan nüfusumuz yaz aylarında dut sayesinde 15 bini aşıyor. ABD, Almanya, Hollanda, Belçika'dan öz yurduna ilçesine gelerek bütün etkinliklerimize katılan ve tatilini burada geçiren hemşehrilerimize teşekkür ediyorum." dedi.

2012 yılında 24'üncüsü düzenlenen kutlamayı örnek olarak verecek olursak;

Festivalin; 6 Temmuz cuma günü saat 10.00'da belediye Kültür Salonu'nda saygı duruşu ve akebinde istiklâl marşının okunması ile açılışı yapıldı. Ardından Sütçüler'in doğa ve tarihi özelliklerini içeren fotoğraf sergisi gezildi.

Cuma namazı öncesi merhum Sütçülerliler için hatim duası yapıldı. Saat 14.00'te festival kapsamında belediyenin masraflarını karşıladığı muhtaç ailelerin çocuklarının sünnet töreni için konvoy oluşturuldu ve sünnet çocukları gezdirildi. 15.30: Devlet Hastanesinde sünnet töreni yapıldı.

Saat 21.00’de belediye başkanı Hüseyin Müftüoğlu, halkı bilgilendirme toplantısı yaptı ve kişisel gelişim uzmanı Sıtkı Aslanhan tarafından aile içi iletişim ve ailede mutluluk konulu konferans verildi.

7 Temmuz Cumartesi günü saat 15.30’da develerle temsili yörük göçü yapıldı. Ardından Sütçüler ilçe meydanında mehteran takımı gösterisi ile birlikte yemek ve karlama ikramı yapıldı.

Bir taraftan da “Dut Pekmezi Yarışması” için kazanlarda pekmez kaynatıldı. Saat 20.30’da konser alanında protokol konuşmaları yapıldı ve ardından Dut Pekmezi yarışmasında kazananlara ödülleri verildi. Halk younları gösterileri ve Türk halk müziği sanatçılarından Tahsin Duru tarafından konser verildi.

8 Temmuz Pazar günü gündüz halk, stantlarda alışveriş yaptı ve akşamında ise Sevinç Akkaya tarafından halk müziği konseri verildi.

2012 yılında olduğu gibi her yıl benzer etkinliklerden oluşan festivalde genel olarak; mehteran takımının gösterileri, Yörük Göçü’nün temsili canlandırılması, Dut ve Pekmez yarışması ve yemek ikramları yer almaktadır.

6. Şarkıkaraağaç Helva ve Kızıldağ Milli Parkı Kültür Sanat Festivali

Milli Parklar sahip oldukları flora zenginliği, yaban hayatı çeşitliliği, açık havada dinlenme ve eğlenme imkânlarıyla bulundukları bölgeler için önemli rekreasyon alanlarıdır. Göller Bölgesi’nde yer alan milli parklardan biri olan Kızıldağ Millî Parkı; kampçılık, yürüyüş, manzara seyretme ve dağcılık olanaklarıylaIsparta yöresine önemli bir değer katmaktadır. Isparta merkeze 120, Şarkıkaraağaç ilçesine ise 5 km uzaklıktadır.

Milli park, turizmi canlandırmak ve tabiatı korumak için özel bir değer verilen dinlenme ve turizm alanlarına sahip olan 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu ile milli park olarak belirlenmiş tabiat parçalarına verilen isimdir. Türkiye’de Milli Parkların toplam alanı 2008 yılı sonu itibarıyla 40 adede ulaşmıştır.

Orman kanununda Milli parklar başlığı altındaki 25. maddede "Orman Genel Müdürlüğü; mevkii ve özelliği dolayısıyla lüzum göreceği ormanları ve orman rejimine giren sahaları; bilim ve fennin istifadesine tahsis etmek, tabiatı muhafaza etmek, yurdun güzelliğini sağlamak, toplumun çeşitli spor ve dinlenme ihtiyaçlarını karşılamak, turistik hareketlere imkân vermek maksadıyla, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma sahaları ve orman mesire yerleri olarak ayırır, düzenler, yönetir

ve gerektiğinde işletir veya işlettirir." maddesiyle Milli Park kavramına yasal zemin hazırlanmıştır.

Milli park uygulamasına dünyada ilk kez, 1872 yılında ABD'nde 899 100 hektar büyüklüğündeki "Yellowstone Milli Parkı" ilanını sağlayan özel bir kanunla başlatılmıştır. Türkiye'de ise milli park ilan edilen ilk yer 1958 yılında ilan edilen Yozgat Çamlığı Milli Parkı'dır.

Kızıldağ Millî Parkının ilan edilmesine giden süreç şöyledir:

Cumhuriyet sonrası Türkiye'sinde, Millî Park yaklaşımı ve "Millî Park" kavramını ilk defa okuyucu ile paylaşan ve ilginçtir doğa koruma ile ormanlarımızın ve diğer doğal ekosistemlerin devamlılığını hedefleyen bir Bakanlığın sorumluluğunu üstlenen zamanın Orman Bakanı Prof. Dr. S. İnal'dır. Bakan Kızıldağ'ı ziyaret etmiş, doğal Toros Sediri meşcerelerini çok beğenerek Kızıldağ'da dinlenme evlerinin yapılmasının uygun ve gerekli olduğunu ziyaretinde dile getirmiş ve ilk talimatı da o zaman vermiştir. Bir sene sonra da, 16.04.1959 tarihinde devamlı statüde Muhafaza Ormanı olarak tefrik edilen 549,8 ha saha, Kızıldağ Millî Parkı olarak ilan edilmiştir. Böylece Kızıldağ Millî Parkının, Orman Bakanlığının kurulmasını takiben ilan edilen ilk Millî Parklardan olması dikkat çekicidir. Çünkü doğal hayatı koruma ve onu yerinde ve devamlılık ilkesini zedelemeyen/zedeletmeden kullanma dengesinin asıl sorumlusu Orman Bakanlığı'dır.

Şarkikaraağaç'ta gıda üzerine gelişmiş bir sanayi kolu yoktur. Ancak Şarkikaraağaç tarihî kadar eski ve ilçe ile özdeşleşmiş bulunan aile tipi helva imalatı yapılmaktadır. Türkiye'nin her yerine hatta Almanya, Fransa, Japonya, Amerika'ya bile tahin helvası, köpük helvası, ırmık helvası, susamlı helva ve un helvası Şarkikaraağaçlı ustalar tarafından götürülmüştür.

Millî Park konumunda olan Kızıldağ ve yörenin imgesi haline gelen helva, Şarkikaraağaç'ın tanıtılmasında önemli rol almaktadır. Festival aracılığı ile Şarkikaraağaç ilçesinin tarihî ve kültürel değerlerinin tanıtılması ve yörenin kültür ve doğa turizmini canlandırma amaçlı etkinlikler düzenlenmektedir. Bu doğrultuda Şarkikaraağaçlılar, her yıl "Helva Bayramı" olarak adlandırdıkları kutlama günlerini Temmuz ayının ilk haftası içinde Kızıldağ'da yapmaktadırlar. Helva bayramı ile Kızıldağ Milli Park kutlamaları ilk olarak 1967 yılında Şarkikaraağaçlıların Kızıldağ Sedir Ormanlarında "Toplanma Günü" tertiplemeyi kararlaştırarak ortaya

çıkılmıştır.1986 yılından itibaren çeşitli sebeplerden dolayı bu kültür faaliyetine ara verilmiş, Belediyenin çabaları ile bu faaliyet 1999 yılından itibaren "Helva Bayramı ve Sünnet Şöleni" olarak tekrar festival havasında kutlanılmaya başlanmıştır.

Etkinlikler Kızıldağ Milli Parkı ve Şarkikaraağaç Kültür Parkında yapılmaktadır. Kutlama programında; semazen gösterisi, yöresel yemekler ve ırmık helvası ikramları, sünnet şöleni, güreş müsabakaları ve konser gibi etkinlikler yer almaktadır.

7-8-9 Ağustos 2015 tarihleri arasında düzenlenen kutlamayı örnek verecek olursak;

7 ağustos cuma günü saat:12.30'da Cuma Namazı öncesi Mevlid-i Şerif okutuldu. Cuma namazın ardından festival çelengi konuldu. Şarkikaraağaç Kültür Parkında açılış konuşmaları ve Çınaraltı Meydanı'nın açılışı yapıldı. Ardından Kurban kesildi.

8 Ağustos Cumartesi günü saat 14.00'de masraflarını belediyenin karşıladığı muhtaç ailelerin çocuklarının sünneti için belediye önünden sünnet çocuklarının ilçe gezisi düzenlendi.

Daha sonra belediye kız yurdu önünden Çınaraltı meydanına mehteran ve halk oyunları eşliğinde festival kortej yürüyüşü yapıldı. Ardından Çınar altı Meydanı'nda mehteran ve halk oyunları gösterisi oldu. Çocuklar için etkinlikler düzenlendi.

9 Ağustos Pazar günü Kızıldağ Milli Parkı'nda saat:10:30'da açılış konuşması yapıldı. Şarkikaraağaç Belediye Başkanı İsa Çarkacı, Helva Bayramı'yla ilgili yaptığı açıklamada; "İlçemizin simgesi haline gelen ve uzun yıllardır yapılamayan Helva Bayramını doğa harikası Kızıldağ Milli Parkı'nda hemşehrilerimizle buluşturuyoruz. Isparta'mızın ve ilçemizin cenneti Kızıldağ Milli Parkının eşsiz oksijenini doyasıya içimize çekmeye, tarihten bu güne Osmanlı saray mutfağında da önemli yer tutan geleneksel helvamızı tatmaya, çeşitli sanatçılar ve kültürel etkinliklerle birlik beraberliğimizin perçinlenmesine vesile olacak şenliğimize tüm halkımızı davet ediyoruz." dedi.

Konuşmanın ardından Sincanlı Mustafa Taş konser verdi. Bununla birlikte masraflarını belediyenin karşıladığı yemek ve helva ikramı yapıldı. Kızıldağda piknik havasında zaman geçiren halka, halk oyunları gösterileri, Grup İmera Konseri, Karayaka Deve ekibi gösterisi yapıldı.

Akşam saatlerinde Orhan Ölmez konser verdi. Konserin sonunda sunucunun kapanış konuşması ile festival sonlandırıldı.

7. Uluborlu Kiraz Festivali ve Yağlı Pehlivan Güreşleri

Uluborlu'da Yağlı Pehlivan Güreşleri, tarihî çok eski dönemlerinden beri yapılmaktadır. Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı uygarlıkları içinde varlığını gördüğümüz güreşler, geçmişten günümüze süregelen bir gelenek halini almıştır.

Uluborlu'da güreşin tam olarak başlangıç tarihî bilinmemesine rağmen Müslüman Türklerin burayı fethinden önce güreşlerin olduğuna dair dikili bir kitabe bulunmaktadır. (EK 30)

Milattan sonra 200 yılında dikildiği bilinen bir taş kitabede yer alan bilgilere göre; Avrilyos Efimmos ismindeki bir kişinin önce sporun hakemliğini yaptığı daha sonra da kendi parasıyla güreş tertiplediği ve çok para harcadığı belirtiliyor. Yine bu kitabede belirtildiğine göre; Avrilyos Efimmos bir defa da güreşte birinciliği kazanmıştır. Bu başarının üzerine hükümet ve halk meclisleri kararı ile abidenin dikildiği de bu kitabede yer alan bilgiler arasındadır. Bu kitabe bilgisi ile anlıyoruz ki, Uluborlu'nun Apolonya olarak anıldığı dönemlerde yani milattan önce bu güreş geleneği uygulanıyordu. Dolayısıyla bu gelenek o günden bu güne devam edegelmiştir (Can, 1998:112).

Bir başka görüşe göre; “Güreş müsabakaları Uluborlu'da daha önce buraya gelip yerleşen, Kuman Kıpçak Türkleri tarafından başlatılmıştır. İlmi olarak ispat edildiği üzere, Kuman Kıpçak Türkleri Bizans Ordusunda ücretli asker olarak faaliyette bulundukları dönemde, uç bölge olan Uluborlu'ya yerleştirilmişlerdir. Onlar tarafından başlatılan güreş müsabakaları, Selçuklu Türklerinin Uluborlu'yu fethinden sonra geleneksel olarak sürdürülmüştür.

Uluborlu şehrinin tarih boyunca yerdeğiştirmesi sebebiyle güreş yapılan sahalarda yer değiştirmiştir”(http://www.uluborlu.gov. 154).

1976 yılına kadar “Uluborlu Yağlı Pehlivan Güreşleri” adı ile düzenlenen festival, 1976 yılından itibaren Uluborlu Yağlı Pehlivan Güreşleri ve Kiraz Festivali” adı ile düzenlenmektedir.

1970'li yıllara kadar Uluborlu halkı, meyve yetiştiriciliğinde geleneksel tarım usullerini kullanmıştır. Uluborlu-Senirkent Ovası'nda 1970'li yıllardan sonra gerçekleştirilen sulama projeleriyle sulu tarım büyük önem kazanmıştır. Özellikle

Uluborlu Barajı'nın 1984 yılında hizmete girmesiyle sulama imkânları artmış, buna bağlı olarak kiraz Uluborlu ovasında ticari anlamda yetiştirilir olmuştur.

Isparta yöresinde elmadan sonra en fazla yetiştirilen meyve kirazdır. İlde özellikle Uluborlu-Senirkent Ovası'nda yaygın olarak yetiştirilmektedir. Kiraz yetiştiriciliği de ticari amaçlarla yapılmaktadır. İlde yetiştirilen kirazın önemli bir kısmı toplanma döneminde paketlenerek ihraç edilmektedir. Bir kısmı ise bir süre depolandıktan sonra iç ve dış pazarlara gönderilmektedir. Ticari değeri daha düşük olanlar ise (küçük, bereli, ezik vb.) meyve suyu işleme tesislerinde değerlendirilmektedir.

Isparta ilinde 2010 yılı kiraz üretimi 21.885 tondur. İlde en fazla kiraz yetiştiriciliğinin yapıldığı ilçe 6.300 tonla (%28,8) Uluborlu'dur. Uluborlu'yu 4.150 tonla (%19) Gelendost, 2.977 tonla (%13,6) Senirkent takip etmektedir. Kiraz üretim miktarının en az olduğu ilçe 101 tonluk (%0,5) kiraz üretimiyle Aksu'dur (Sargın; Okudum 2013:273-298).

Yağlı Pehlivan Güreşleri ve Kiraz Festivali; Uluborlu Belediyesi tarafından,Türkiye Güreş Federasyonu'nun da katkılarıyla düzenlenmektedir. Her yıl kiraz hasatından sonra yani haziran ayının son haftası ile temmuz ayının ilk haftasında arasında değişebilen zamanlarda kutlanmaktadır.

Etkinlikler üç gün sürmektedir. İlk gün etkinlikleri genellikle kiraz festivali içeriğindeki etkinlikler oluşturur. Kapıdağı yürüyüşü, SDÜ Havacılık Kulübünün yamaç paraşütü atlayışı, mehteran ve halk oyunları gösterileri, en iyi kiraz yetiştiriciliği ödül töreni, konserler gibi. Diğer günlerde de güreşler yapılır.

Yağlı Pehlivan Güreşleri; kurban kesimi ve dua, saygı duruşu ve okunan İstiklâl Marşı'nın ardından o yılın belediye başkanının açılış konuşması ile başlar.

Yağlı pehlivan güreşleri için Türkiye'nin her yerinden gelen, Uluborlu Güreş Kulübü öğrencilerinin de aralarında bulunduğu Türkiye Güreş Federasyonu'na bağlı ve özellikle Kırkpınar Başpehlivanları ile özel anlaşma yapılır ve er meydanında güreşirler.

Güreşlerde üç yıl üst üste başpehlivanlığı kazanan pehlivan Altın Kiraz'ın sahibi olmaktadır. İlçede güreşlerin ve festival şenliklerinin yapıldığı 2000 metrekarelik çim alan, 6 bin kişilik kapalı tribün ile sosyal tesisler bulunmaktadır.

1924 yılından önceki dönemlerde güreş gündönümünün ilk Cuma günü başlar, takip eden üç haftanın Cumalarında devam ederdi. Günümüzde ise hafta tatili olan

Pazar günleri yapılmaktadır. Önceki dönemlerde; birinci haftanın Cuma gününde reşit olamamış çocukların güreşleri, ikinci haftanın Cumasında orta boy diye adlandırılan güreş müsabakaları son Cuma günü ise ahir Cuma diye adlandırılır, bu gün ise baş ve başaltı güreşleri yapılırdı. Guruplarında galip gelen pehlivanlara büyük veya küçükbaş hayvan, silah, demir veya bakırdan yapılan, eşya ya da para ödülleri verilirdi. Günümüzde ise tozkoparan, deste, küçük orta, büyük orta, baş altı ve baş olmak üzere altı kategoride yapılan güreşlerin sonunda pehlivanlara para ödülü, onun yanında başpehlivana altın kiraz ödülü verilmektedir.

Yağlı Pehlivan Güreşleri'ne katılan güreşçiler için ayrı ayrı kategoriler belirlenmiştir. Bunlar; Minik 1, minik 2, Teşvik, tozkoparan, deste küçük boy, deste orta boy, deste büyük boy, küçük orta küçük boy, küçük orta büyük boy, büyük orta, başaltı ve baş kategorileridir.

Yağlı güreşte pehlivanlar kilo ile değil, bilgi ve ustalıklarına göre gruplara ayrılırlar. Bu gruplar; deste, küçük, orta, başaltı ve baştır. Güreş başlayacağı zaman cazgır pehlivanları eşleştirir. Dolayısıyla güreşlerde cazgırın önemi büyüktür. Yağlı güreşte yenilenin sırtı yerde belirli bir zaman kalacaktır şeklinde bir kural yoktur. Pehlivanlıkta gömlek önemlidir. Güreşte kilo değil, bilgi, ustalık ve tecrübe ön plandadır.(KŞ)

Meydan güreşlerinde, pehlivanları halka tanıtan, güreş başlamadan dua okuyup meydana süren kişilere “cazgır”, “meydan şeyhi”, “tellal” gibi adlar verilir. Cazgır güreşe çıkan pehlivanları önüne aldıktan sonra seyircilere yüksek sesle onların adlarını, sanlarını, maharetlerini, ünlü güreş oyunlarını anlatarak tanıtır. Bundan sonra salavatlama adı verilen pehlivan duasını okur.

Bir örnek verelim;

Allah, Allah İllallah

Hayırlar gele İnşallah

Pirimiz Hamza Pehlivan

Aslımız, neslimiz, pehlivan

Vur sarmayı, kündeden at

Gönder Muhammed'e salavat

Seğirttim gittim pınara

Allah ikinizin de işin onara (artun)

Uluborlu greşlerinde söylenen cazgır manilerinden örnek olarak;
Uluborlu Türk'n yiğit otağı,

Geresin Kadılar Kuvvet ocağı,
Dereköy Kabaca güçlü yatağı,
Her ana doğurmaz böyle aslanı,
Kırımdan gelir Tatar,
Tozu dumana katar,
Türkoğlu tutumu paça kasnaktan,
Geneli camızı olsa da atar.

Toplumsal miras olan güreş geleneğini yaşatan, koruyan güreşçiler kültür taşıyıcılarıdır (Güven, 1999: 87). Cazgırılar genellikle eski ünlü pehlivanlardandır. Güreş başlamadan önce vakur bir şekilde ağır ağır yürüyerek meydanın tam ortasına gelir. Eşleştirdiği pehlivanları yanına çağırır, yönlerini kibleye çevirir. Elini her ikisinin sırtlarına vurarak rukua varır gibi eğilip ellerini diz kapaklarına koymalarını söyler, iki pehlivanın arkalarında durur, sağ elini sağdakinin sırtına, sol elini soldakinin sırtına vurur. Cazgır salavatlamalar okuduktan sonra pehlivanları er meydanına salar. Pehlivanlar davul zurnalar eşliğinde önce peşrev yapıp güreşe başlarlar (Artun).

Greşin yapıldığı cuma günleri çevreden Uluborlu'ya çok miktarda izleyici geldiği için camiler cemaati almamakta, bundan dolayı cuma namazları güreş meydanlarında kılınmaktaydı. Civar yörelerin en büyük güreşleri Uluborlu'da yapıldığı için çevredeki şehir, kasaba ve köylerden pek çok insan buraya toplardı. Bu toplanmanın yöre halkı için ayriyeten sosyal ve ekonomik bir özelliği de bulunmaktadır. Demircilik sanatının çok yaygın olduğu yıllarda demirciler, bakırcılar ürettikleri ürünleri, ayrıca halk el sanatlarını ve yetiştirdikleri meyveleri, güreş için gelen misafirlere pazarlama imkânı bulurlardı. Bütün bunların dışında haberleşme imkânlarının çok kısıtlı olduğu dönemlerde, değişik yerlerde yerleşik bulunan Türk Boylarının bir araya gelmelerine vesile olmuş Uluborlu güreşleri, önemli kararların alındığı ve bu kararların gidilen yerde yıl boyu uygulandığı bir Türk kurultayı niteliği taşımıştır.

Uluborlu halkı arasında güreşlerin mukaddes bir yeri vardır. Bu inanişa göre şayet güreşler yapılmaz ise memleketin başına bir felaket, musibet veya belanın geleceğine inanıldığı söyleniyor. Yine bu inaniştan mütevellit halk arasında Uluborlu'da

güreşin yapılmadığı yıllarda geceleri güreş yerinde dev yapılı hayali pehlivanların güreş tuttukları söylenirmiş (Can, 1998:113).

Her sene güreş ağası seçilir. Bunlar genellikle Uluborlu’lu iş adamlarındandır. Parayı kim çok verirse o kişi o yılın güreş ağası olur. Seçilen güreş ağası o yılın Uluborlulu güreşçilerinin her türlü ihtiyaçlarını karşılar ve güreşlerin yapılacağı müsabakalara maddî olarak destek verir. Güreş ağalığını 2010-2011 yılı 30 bin lirayla Uluborlulu işadamı Ahmet Nedim Karasoy, 2012-2013 yıllarında üst üste iki yıl Mehmet Münir Tanyer, 2014-2015 yılını 50 bin lira ile Bülent Sarıgül yapmıştır.

Günümüzde tarım alanında yapılan her türlü yeniliklerin takip edilmesi ve uygulanması ile birlikte Uluborlu kirazı ile ulusal ve uluslar arası pazarlarda yerini almıştır. Bu noktada Uluborlu’nun markalaşması yolunda Yağlı Pehlivan Güreşleri kadar kiraz da önem kazanmıştır. Her yıl yapılan yağlı pehlivan güreşleri ile geleneksel olan sporumuz devam ederken bir taraftan da uluborlu ticari anlamda adını yerelden ulusala duyurmaktadır.

2.2.2. ANMA KUTLAMALARI

Bir yörede yaşamış olan tarihî veya o yörede yaşadığı var sayılan efsaneleşmiş kişileri, isimleri ile anmak ve onları “gelenekte muhafaza etme” ve “gelenek yoluyla kuşaktan kuşağa aktarma” amaçlı düzenlenen birçok yöresel kutlama vardır. Isparta yöresinde bu tür kutlamalar hem anma hem de o kişinin ismi ile yöre imgesi oluşturma amaçlı düzenlenmektedir.

“Tarihsel gelenekler sadece oluşturulan karakter veya olay hakkındaki ilgili gerçekleri içermez, aynı zamanda bireysel olmaktan ziyade kolektif olan popüler yorumları da içerir. Tarihsel şahsiyetlerin geleneğinde, kahramanlar fazlasıyla idealize edilmiş ve efsanevi kişilerdir” (Gürçayır, 2007:171) .

“Tarihsel gelenekler, tarihsel kişilikler ve bu kişilerle ilgili tarihsel olaylar olarak ikiye ayrılabilir. Bunlar gerçek, somut olay veya kişilerin hatırlanması için tamamlayıcı, hayal kurucu ürünlere eklenmelerin sonucudur. Sıradan insanlar üzerinde derin bir iz bırakan bu olaylar, gelenek içinde muhafaza edilirler ve yoldaşlarının özgürlüğü ve savunmasında önemli olan karakterler, gelenekte ölümsüzleştirilirler. Buna benzer gelenekler, geçmiş hakkındaki güçlü merak duygusu yüzünden yaratılır ve saklanır” (Gürçayır, 2007:171).

Halk sevgisi yerel kültürü kurtaracak yerel kahramanlar aramada, geleneksel anlatı kültürünü yakalar. Bu yöndeki en önemli geleneksel anlatılar geleneksel efsanelerdir (Gürçayır, 2007:170). Senirkent Uluğbey kasabası Seyit Veli Baba'yı anma kutlamaları geleneksel anlatı kültürünü içermektedir. Halk, Seyit Veli Baba'nın kerametleri ile bürünen efsanelerini kuşaktan kuşağa geleneksel bilgi yoluyla aktarmaktadır. Bunun yanında halk, Seyit Veli Baba'nın efsanesinde geçen "pilâv" bereket motifini kutlamaların adlandırılmasında kullanarak "efsane kahraman" olma özelliği sağlamıştır.

Sözlü gelenekler ve efsaneler, kültürel ve tarihsel kahramanları hatırlamak anlamına gelen miras değerlerine ve tarihî hatırlatmak için otorite ve otantikliğe sahiptir (Gürçayır, 2007: 170).

Anlatı dünyasını belirleyen unsurlar (sosyal yaşam, kişilik ve anlatı kahramanlarının varlığı), gelenek gibi kültür- mantıksal sistemleri de belirler. Anlatı geleneği, sosyal yaşamı, kişiliği, anlatıcıların ve anlatı kahramanlarının yaşamını içerir. Anlayabildiğimiz kadarıyla, anlatı kahramanları ne kadar otantik olursa anlatı geleneğinin otantikliği ve hâkimiyeti de o kadar büyük olacaktır. Anlatı geleneği otorite ve otantiklik üzerine dayanan otantik sosyal yaşama, kişiliğe ve anlatıcıların ve anlatıların varlığına ne kadar fazla sahip olursa, o kadar fazla otantik kültürel kimliğe sahip olacaktır. Otantik kültürel kimliğe dayanan milli kimlik, anlatı, anlatıcı, anlatı geleneği, kültürel kimlik ve milli kimlik vasıtasıyla anlatı kahramanlarından kendi yetkilerini çıkarır (Gürçayır, 2007: 172).

Isparta yöresinde yapılan derlemeler sonucunda anma amaçlı düzenlenen kutlamaların bir kısmının yöre halkının sosyal yapısına bağlı olarak şekillendiği görülmektedir. Yörede bulunan eren\veli\dede gibi toplum içerisinde kutsi yeri olan kimseleri anma amaçlı etkinlikler düzenlenmekte ve o kişilerintürbesi etrafında düzenlen kutlamalarda adaklar adanmakta ve dileklerde bulunmaktadır. Genellikle türbe etrafında Hıdrellez, nevruz ve diğer günlerde de adak adanmasına karşılık çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir. Bunun yansısı o kişinin ismiyle de adlandırılan on muharrem matemi ve Aşure günü kutlamaları düzenlenmektedir. Muharrem ayının on ikinci günü pişirilen. Alevi toplulukları arasında muharrem ayı ve Aşure, ritüelistik özellikler gösteren geleneklerle bütünleşmişyas niteliğindeki kutlamalar olarak nitelendirilebilir.

Aşure pişirme geleneğinin temelinde kabul edilen bazı inançlar ve sebepler vardır. Genel olarak kabul edilen, muharrem ayında Nuh'un gemisi karaya oturmuştur veya Nuh (a.s.)'un gemisinin karaya indiği günde pişirilen yemeğin adı aşuredir. Günümüzde yas tutma niteliğinde etkinliklerin yapıldığı Alevî topluluklarının inancına göre ise; Hz. İmam Hüseyin Kerbela'da Muharrem ayında şehit edilmiştir. Bu nedenle Alevî toplulukları yas tutmak amacıyla muharrem ayının on iki gününü oruç tutarlar. Hz. İmam Hüseyin Kerbela'da on iki gün susuz kaldığı ve şehit olduğu için, muharrem ayı boyunca başta su olmak üzere çay vb. içecekler içilmez ve hayvan ürünlerinin hiçbirisi yenilmez. Muharrem orucu öğleyin yemek yenildikten sonra dedelerin önderliğinde toplanan taliplerin dualar okuması ve üç defa tuz yalamaları suretiyle başlamış olur. Muharrem ayının başlamasından itibaren her dede, talipleri ile birlikte her gün bir talibin evinde toplanarak, Kerbela olayı hakkında bilgi verir.

On ikinci günün sonunda, öğleyin Gümüşgün(Baladız)'de Tez Mehmet ve Sinan baba türbesinde, Yakaören köyü Arslan Baba türbesinde, Uluğbey kasabası Seyit Veli Baba Sultan türbesi etrafında yöre halkı toplanarak "selemname" denilen duayı dede ve talipleri sesli bir şekilde okurlar. "Sakka Suyu" denilen su, dualanarak müritlere dağıtılır ve su içildikten sonra tuz yalanır. Daha sonra yine dua okunarak aşure yenir. Böylece Muharrem orucu sona ermiş olur.

1. Gelendost Miryokefelon Zaferini Anma Kutlamaları

Isparta'nın Selçuklular Döneminde yaşadığı en önemli siyasî olay Miryokefalón zaferi olmuştur. Malazgirt muharebesinden sonra Türkler Gelendost ve havalisi ile bölgenin birçok kısmını ele geçirmişlerdir. Ancak bu yörelerdeki Selçuklu egemenliği, gerek Bizansın güçlü savunması, gerek Haçlı seferleri sebebiyle uzun süreli olmamıştır. Ele geçirilen yerler Bizanslılar'la Selçuklular arasında el değiştirmiştir. II. Kılıç Arslan zamanında (1156-1192) yoğunlaşan savaşlar 1176 yılında yapılan Miryakefalón Zaferiyle dönüm noktasına ulaşmıştır.

II Kılıç Arslan zamanında (1156-1192) yoğunlaşan Bizans-Selçuklu mücadelesi, 17 Eylül 1176'da Anadolu Selçukluları'nın Bizans ordusunu, Gelendost-Fatlin ovasında, Mirye Kefelon'da büyük bozguna uğratmasıyla sonuçlandı. Bu zafer tarihçilerin ifadesiyle Anadolu'nun tapusunu Türklere kazandıran bir zafer olmuştur. Zaferden dört gün sonra Gelende-Abed (Gelendost) Andlaşması imzalanmıştır. Bu zafer

Anadolu'nun önemli bir bölümünün yanı sıra Gelendost, Yalvaç, Uluborlu, Senirkent çevresini Türklere kazandırmıştır.

1182 yıllarında Gelendost ve havalisi Selçuklu egemenliğine geçmiş ve adı "Gelende" veya "Gelindi" olarak değiştirilmiştir. Bölgeye çok sayıda Türkmen aşireti yerleştirilmiştir. Arap seyyahı İbn-i Bibi'nin Muhtasar Selçuknamesinde Gelende'yi Anadolu Selçuklu Sultanının yazlık taht ve eğlence şehri olarak belirtilmektedir. Gelendost ilçesi toprakları Ortaçağ Avrupa Tarihçileri tarafından "Miryakefalon" Savaşının yapıldığı yer olarak anılmakla birlikte, Türklere Anadolu'nun kapısını açan bu savaşın yapıldığı yer konusunda üç farklı görüş vardır. 1. görüşte savaşın yapıldığı yer olarak Denizli İli, Çivril ilçesi Düzbel veya Küfi Çayı vadisi görülmekte, 2. görüşte savaşın Isparta İli, Yalvaç ilçesi Kumdanlı veya Karamıkbelinde olduğu, 3. görüşte ise mahalli tarihçi Hüseyin Şekerciğolu'nun Gelendost Tarihî adlı kitabında savaşın Gelendost Fatlın Ovasında yapıldığı ileri sürülmektedir. Bu zaferin her yıl kutlamaları Gelendost Belediyesi tarafından yıllardır gerçekleştirilmektedir.

17 Eylül 1176 yılında zaferle sonuçlanan ve Türklerin anadoluya yerleşmesi açısından son derece önemli olan Miryokekelon Zaferi'nin yıl dönümü her yıl Gelendost'ta kutlanmaktadır. Bunun yanında Gelendost, elma üretiminde Türkiye'de önemli bir yere sahiptir. Düzenlenen kutlama etkinliklerinin de elma hasat mevsiminde olması kutlaman içeriğini genişletmiş ve bu iki özellikten dolayı hem anma hem de hasat kutlamaları arasındadır.

Programın içeriğine göre bir ile üç gün arasında değişebilen etkinlikler vardır. Genel anlam itibari ile etkinlikler; ilk gün protokol konuşmaları, Hamideli Derneğinin Miryokefelon Zaferi ile ilgili konuşmaları, Isparta Belediyesi Mehteran takımının ve halk oyunları ekibinin gösterileri ve en iyi elma yarışması düzenlenmektedir. Kutlamanın ikinci ve üçüncü günlerinde ise yarışmalar sonucunda kazananlara ödül verilmesi ve konser etkinlikleri ile devam etmektedir.

2012 yılında gerçekleşen kutlamayı örnek olarak verecek olursak;

Kutlama programı ilçe merkezinde Vali Memduh Oğuz başta olmak üzere; ilçe protokolü ve vatandaşların katılımıyla düzenlenen törenle başladı. Törende ilk olarak protokol konuşmaları yapıldı.

Eylül ayının Gelendost için önemli olduğunu belirten Gelendost Belediye Başkanı Halim Kıyak; "Eylül ayı ilçe açısından bereket ve zafer anlamına gelmektedir.

Miryokefalon Zaferinin yıldönümü ile elma hasat dönemi aynı güne denk gelmesi ile ikisini birlikte kutluyoruz. Bizim için bu gün hem bereket, hem de zafer günü olmaktadır” dedi.

Miryokefalon Zaferi’ne yönelik olarak yapılan bilimsel araştırmaları vilayet olarak desteklediklerini belirten Vali Memduh Oğuz ise konuşmasında; “Miryokefalon Zaferine yönelik yapılan çalışmalara katılan bilim adamlarımıza şükranlarımı sunuyorum, onların çalışmaları çok önemlidir. Birer tez mahiyetinde olan, soyut bir iddia gibi görünen hususların çok ciddi araştırmalar sonucunda ortaya çıktığını biliyoruz. Burada Ramazan Topraklı Bey başta olmak üzere araştırmacı ilim adamlarımız hem vilayetimize, hem de Türk tarihine önemli katkılarda bulunmaktadır.”

Hamideli Kültür ve Dayanışma Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Ramazan Topraklı ve Kastamonu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Başkanı Doç Dr. Cevdet Yakupoğlu Miryokefalon Zaferi hakkında katılımcılara birer konuşma yaptılar. Festival; konser, halkoyunları ve mehteran gösterileriyle devam etti.

2013 yılı kutlamaları ise;

İki gün sürecek kutlama programı dâhilinde 14 Eylül 2013 cumartesi günü saat 14.00’de Isparta İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Salonu’nda Oturum Başkanlığını Prof. Dr. Refik Turan’ın yaptığı “Sahabe Selman-ı Pak Hazretlerinin Isparta’daki şehri Ammûriye” konulu konferansa konuşmacı olarak; Ömür Çelikdönmez ve Hamideli Derneği Başkanı Ramazan Topraklı katıldı.

Aynı gün akşamı Gelendost’ta konferans verildi. Tarihçi Bilâl Sürgeç’in konuşmacı olarak katıldığı “Miryokefalon Zaferi’nin kazanıldığı topraklarda yetişmiş bir büyük kahraman H. Avni Paşa hak.” Konulu konferansta Gelendost Hükümet Bahçesi’nde gerçekleştirildi.

Miryokefalon Zaferi’nin 837. Yılı kutlamaları 15 Eylül 2013 pazar günü Miryokefalon Savaş alanında yapıldı. Buradaki kutlama programı şöyle:

Saat 08:00: Savaş alanı; Yenice Sivrisi, Kemer Boğazı (İbr-i Mismâne veya Endos-babe) ve Dedelik vadisini ziyaret, mehteran gösterileri, halk oyunları, Sütkuyusu, Hüyükli ve Yalvaç’ı ziyaret, Sultan Kılıçarslan’ın karargâh kurduğu El-Alemeyn veya Hısnü’l-Meclis (Kötürnek) kalesini ziyaret,

Saat 11:00: Miryokefalon Savaş Alanında

Ok Uçurma Töreni

Saat 12.00: Gelendost'ta öğle yemeği ve dua

Saat 13.00: Gelendost-Yenice Sivrisi/Miryokefalon Zaferi'nin 837. Yılı kutlamaları Kutlama Konuşmaları

Gelendost Belediye Başkanı Halim Kıyak

Isparta Valisi: Vahdettin Özkan

Prof. Dr. Durmuş Günay

Doç. Dr. Güray Kırpık

Prof. Dr. Abdülhaluk Çay

Ramazan Topraklı

Prof. Dr. Refik Turan

Gelendost-Yenice Sivrisi/Miryokefalon Zaferi'nin 837 (H. 862). Yılı Kutlamalarına Ankara'dan; Ramazan Topraklı, Prof. Dr. Durmuş Günay, Prof. Dr. Refik Turan, Doç. Dr. Fatma Ahsen Turan, Prof. Dr. Abdülhaluk Çay, Prof. Dr. Ali Erişen, Prof. Dr. Yüksel Tufan, Prof. Dr. Mehmet Akkuş, Doç. Dr. M. Ali Çakmak, Doç. Dr. Güray Kırpık, Doç. Dr. Cevdet Yakupoğlu, Yrd. Doç. Dr. Tülay Metin, Yrd. Doç. Dr. Fatma Yiğit Akkuş, Av. Haydar Kemal Kurt, Alb. Cemil Antalyalı, A. Hamdi Taşlıca, Bilâl Sürgeç (Tarih Öğretmeni), Ömür Çelikkönmez, Serhat Altınkaynak (Tarih Öğretmeni), Faruk Koç (KÜ. Tarih Öğrencisi), Esra Çıplak (GÜ. Tarih Öğrencisi), Medeni Altın (Harita), Halil Korkmaz (Fotoğraf), Zeki Tarhan (Gazeteci, Eğirdirli), Ferhat Koç (Gazeteci) İstanbul'dan; Yrd. Doç. Dr. Muzaffer Ürekli ile Metin Hasırcı (Gazeteci), Konya'dan; Prof. Dr. Mustafa Demir, Prof. Dr. Nuri Köstüklü, Prof. Dr. Bayram Ürekli, Prof. Dr. Zekeriya Kitapçı, Doç. Dr. Sefer Solmaz, Isparta'dan; Prof. Dr. Kemal Göde, Doç. Dr. Süleyman Seydi, Doç. Dr. Abdullah Bakır, Yrd. Doç. Dr. Kadir Kasalak, Burdur'dan; Doç. Dr. Nihat Karaer ve Antalya'dan Doç. Dr. D. Ali Koltuk'un etkinliklere katıldı.

Etkiliğe katılan Okçular veya Kavsi Kemankeşlerin isimleri şunlar: Prof. Dr. A. Çetin, Doç. Dr. F. Erkoçoğlu, Doç. Dr. N. Yazılıtaş, Adem Yılmaz, Oruç Sasa, Hüseyin Edis.

2. Gönen Gümüşgün Tez Mehmet ve Sinan Baba Anma ve Aşure Yemeği

Gönen ilçesine bağlı Gümüşgün eski ismiyle Baladız köyü, Alevi-Bektaşî inanç sistemi ile geleneklerini sürdüren bir yerleşim yeridir. "285 hanede 835 nüfusun

yaşadığı köyde bu nüfusun 260'ı Roman (Çingene), 100'ü Sünni olmak üzere 360'ı dışarıdan göç ederek köye yerleşmişlerdir. Bektaşilerin hane sayısı ise 185'tir (Sabri çakır)” Coğunluğu Alevi-Bektaşî olan köyde, dokuz dergâh bulunmakla birlikte bunlar arasında sarîh tarih özelliği gösteren dergâh Tez Mehmet ve Sinan Baba dergâhlarıdır. Bu dergâhlar özel günlerde bir araya gelinen, toplu bir şekilde ritüellerin uygulandığı, adakların adandığı önemli yerlerdir.

Sinan baba ile ilgili birçok rivayet anlatılmaktadır. Sinan baba bir savaştan sonra asker olarak gelmiş buraya yerleşmiş burada çobanlık yapmıştır. Bir çobandan beklenmeyen hâl ve tavırlarıyla halkın tepkisini çekmiştir. Bir kış günü kalabalık bir ortamda küçük bir çocuğun elma istemesi üzerine söğüt ağacına çıkmış ve ağaçtan elma silkmıştır. Bunu gören halk Sinan Baba'yi büyücü olarak nitelendirmiş ve ceza olarak köyde bulunan fırında yakılmasında karar vermişler. Bunun üzerine Sinan baba fırına atılmış bir gün boyunca fırında ateşin içinde kalmış, fırının kapağı açıldığında onun alevler yerine çimenler içinde oturduğu görülmüştür. Bundan sonra halkın sevgisini kazanmıştır (Erdenk, 2001: 121).

Türbenin içi geniş olup, içinde sadece halkın Seyyid Sinan Baba\ Dede dediği zatın sandukası vardır. Türbenin içinde Hz. Ali'nin resimleri ve kılıcı Zülfikâr'a ait duvara işlenmiş motifler vardır. Sandukanın üstünde halkın adak için getirdiği seccadeler, yazmalar ve değişik renklerde basmalar vardır. Türbenin içinin geniş olmasından dolayı türbedarı mescit olarak kullanıldığını belirtti. Sandukanın iki yanında adak mumları yakmak için şamdanlar vardır. Buraya gelen ziyaretçiler hasta olanlar, evlenmek isteyenler, çocuğu olmayanlar ve çocuğun okumasını isteyenlerdir. Ayrıca her türlü dilek sahibi de gelmektedir. Ziyaretçiler dualarını yaptıktan sonra sandukanın etrafında üç defa dolaşıp adaklarını adarlar. Bazıları sandukanın yanında uyuyup rüyalarında isteklerini görürlerse adaklarını adamaktadırlar. Çocuğu olmayanlar adaklarını türbe içine bir salıncak kurarak yapmaktadır. Sinan Baba'ya adak olarak küçükbaş hayvanlar, aşure, bişi adağı adanmaktadır. Ayrıca Muharrem ayının 10. gününde burada bir adak günü düzenlenmekteymiş. Bu adak gününde 15-20 tane küçükbaş hayvan kesilerek gelen ziyaretçilere yemek verilirmiş.

Tez Mehmet Dede'nin Horasan erlerinden olduğuna ve adanan adakların çabuk gerçekleşmesinden dolayı, adına Tez eklendiği rivayet olunur. Tez Mehmet Dede türbesi köyün kuzey doğusunda, 500 m. dışında, bir tepenin yamacındadır. Geniş bir

bahçesi olan türbe çınar ve çam ağaçlarının arasındadır. Türbenin yanında mutfak, semâh odası bulunmaktadır. Türbenin bahçesi içinde dedenin yakını sanılan 4 mezar daha bulunmaktadır. Türbe mavi seramikten yapılmış yeni tarz bir türbedir. Türbeyi dileği kabul olan İstanbullu bir işadınının yaptırdığı söylenmektedir. Türbenin içinde bir sanduka, seccadeler ve mumluk vardır. Sandukanın üstünde yazma bağlıdır. Ziyaretçiler buraya genellikle çocuklarının okulda başarılı olmaları için, sınavları kazanmak için, evlilik muradı için, bereket için ev ve araba sahibi olmak için, iş bulmak için ziyaret etmektedirler (Erdenk, 200: 125).

Ziyaretler sırasında dileklerin kabulü için farklı uygulamalar yapılmaktadır. Bunlardan en çok yapılanları şunlardır. Türbenin etrafında dua ederek 3-7 kere dönerek türbenin içinde mum yakarak dilek tutmak ve türbeden ayrılmak. Türbenin duvarına dileğin kabul olup olmayacağını öğrenmek için 7 veya 40 tane taş atmak, eğer yapılan dilek kabul olacaksa bu taşlardan birisi türbenin duvarına yapışmış. Duvara taş yapışır kişi adağını adarmış. Ev veya araba istiyorsa dua ettikten sonra türbenin bahçesinde bunların şekilleri çizilir veya taştan maketi yapılmış. Diğer bir uygulama ziyaretçiler dualarını ettikten sonra türbenin bahçesinde ağaçlara veya türbenin parmaklıklarına kurdele, çaput veya tespih bağlarırmış. Evlerin bereketlenmesi içinde türbenin kenarına buğday konurmuş Adak olarak seccade, eşarp, mum, kurban aşure adanmış.

Gümüşgün köyünde on muharrem yas kutlaması için hazırlıklara ilk olarak Sinan Baba türbesinde başlanılmaktadır. Hazırlıklar bir gün önceden türbe etrafında kurbanların(adak) kesilmesi ve kazanların kurulması ile başlar. Halkın ortaklaşa aldığı Aşure malzemeleri pişirmek üzere hazırlanır. Aşure akşamdan sabaha kadar kazanlarda pişirilir. Aşurenin yanında köy halkına ve gelen misafirlere ikram edilmesi için pilav, kuru fasulye ve kesilen adakların etlerinden yemekler pişirilir.

Sabri Çakır Gümüşgün (Baladız)'daki on muharrem matem kutlamalarını katılımlı gözlem metoduyla incelemiş ve şunları aktarmıştır:

“Her yıl olduğu gibi bu kez de anma töreninde yenilecek yemekler ve aşure aynı mekânda, yine Sinan Baba Türbesi'nin bahçesinde yapılıyordu. Sinan Dede Türbesi'nin giriş kapısına bitişik aşevinin duvarında: "Kerbela şehitlerini rahmetle anıyoruz. Hoş geldiniz." yazısını bu kez asmamışlardı.

Aşure kazanları devamlı karıştırılarak kıvamını alması sağlanıyordu ve şerbetinin dökülmesi aşamasına gelinmişti. Önce Baba Kadir Tekin ve Fatma Nine şerbet dökme duasını birlikte okuyarak töreni başlattılar. Bir taraftan da önceden kaynatılan şerbet, sitillerle aşure kazanlarına dökülüyor, bir kadın ve bir erkek de devamlı olarak aşure kazanını karıştırıyorlardı. Artık her şey hazır duruma gelmişti. Öte yandan da aşurenin nasıl yapıldığı, kaç çeşit malzemeden oluştuğu anlatılıyordu. Esasında 13 çeşitten oluştuğu söylenmesine karşın bu kez yedi ayrı malzeme katılmıştı aşurenin içine.

Bugün Sinan Dede türbesinin çevresinde yapılan matem töreni, pazar günü cem evinde, gelecek hafta cumartesi ve pazar günleri de öteki türbelerde devam ettirileceği söylenmişti. Buradan anlıyoruz ki köyde bulunan her türbenin çevresinde ya da o türbeler adına yemek ve aşure törenleri düzenleniyordu. Önce Sinan Baba'da başlatılmış, pazar günü cemevinin bahçesinde Tez Mehmet Dede için yapılacaktı. Orada da kurbanı kesiyorlardı pazar günkü tören için. Gelecek hafta köyün en üst kesiminde bulunan Şirin Baba türbesi ile aşağısında bulunan Çalı Dede türbesinde aynı törenler devam ettirilecekmiş.

3.Senirkent Uluğbey Seyit Veli Baba Sultan'ı Anma ve Pilav Festivali

Uluğbey, Isparta merkeze 81 km. bağlı bulunduğu ilçe olan Senirkent'e 3 km. mesafede bir yerleşim birimidir. Senirkent ovası olarak bilinen ovanın batıyamaçlarına kurulmuştur. Uluğbey beldesinin bulunduğu bölgenin tarihî devirler içinde birçok medeniyete ev sahipliği yaptığı söylenmektedir. Senirkent 1880 tarihine kadar Isparta'nın kazası Uluborlu'ya bağlı köy, 1880 yılında, Uluborlu'ya bağlı nahiyedir. Uluğbey de bu tarihten sonra Senirkent'e bağlı bir köy konumuna gelir. 16 Haziran 1952 tarihinde Senirkent, Isparta'ya bağlı ilçe statüsü kazanır. 1958 yılında da Uluğbey belediye belde olur (www.senirkent.net).

Beldenin eski ismi İlegüb'tür. 1948 yılında İçişleri Bakanlığı'na Uluğbey ismi verilir. "İlegüb" ismi; "Köyümüz isminin Uluğün olduğu dönemlerde, bağcılık ve şarapçılık çok yapılmış. Misafirlerimize de bol bol şarap ikram edilirmiş. Yine köyümüze, tarikat büyüklerimiz gelir. Sofralarına taslarla şarap ikram edilir. Verilen tasiçip bitiren misafirler, tasla kanmazlar. İlla küpünü getirin, derler. Ev sahibi, küp büyükburaya gelmez, dese de ille küp gelecek; diye inat ederler. Evde bulunanlar

hep birlikteküpyü ortaya getirirler. Bu olay duyulunca köyün adı“İlleküpyü” olur. Ağızgereğı İlgüb, sonra da “İlegüb” olur” (K.Ş.45).

Uluğbey halkı Alevi-Bektaşî kùltürüne mensuptur. Yöre halkı için önemli bir şahsiyet olan Seyit Veli Baba’nın burada yaşadığı ve öldüğü düşünölmektedir. “Seyit Veli Baba Türbesi” günümüzde yöre halkının dinî ve kùltürel bir takım ritüellerini gerçekleştirdiğı yerdir.

Veli Baba’nın tarihî şahsiyeti üzerine elimizdeki en önemli kaynakmenâkıbnâmesidir. Menakıba göre; Veli Baba’nın atalarının Abbasi halifesi tarafından bu bölgenin fethi için gönderildiğı belirtilmektedir.

Menakıba göre; Miladi 1223 yılında Seyyid Hasan Gazi oğünkü adıyla İtkara isimli Uluğbey’i fethedip Çanlı kiliseyi yıkıp dergâh ve camisini yapmıştır. Yine menakıba göre Veli Baba’nın ataları Malatya’dan buraya göç etmişlerdir. Bu araştırmacılar da şu kanaati oluşturmuştur; “Kol olarak Hz. Hüseyin’e bağlanmış olsa da Malatya taraflarından bu bölgelere göç etmiş, Anadolu’ya ilk gelen Arab gazilerinden ya da Ahmet Yasevî tarafından Maverâünnehir’de kurulan ve kısa zamanda Türk aşiretleri arasında hızla yayılan ve Türk göçleri ile Anadolu’ya taşınmış Yesevi tarikatine mensub bir aileden olmaları muhtemeldir (Ürekli-Baş, 1995:143-146).

Veli Baba adıyla bilinen Seyyid Hüseyin Veli’nin doğum tarihî kesin belli olmamakla birlikte araştırmacıların buldukları belgelere göre 1542-1550 yılları arasında dünyaya gelir (Ürekli-Baş, 1995:148). Babası vefat ettiğı için dedesi Veliyyiddin Gazi tarafından yetiştirilir. Dedesinin yerine dergâhın başına geçer. Tekkede müridleri ve çocukları ile hayatını sürdürmüştür. Hatta menakıba göre hayatının bir kısmını ibadetle meşgul olarak çilehanesinde geçirmiştir. Bu çilehane hâlâ mevcuttur. Türbenin dış çeşmesinden doğuya doğru 100 metre ileridedir. Veli Baba’nın vefatı menâkıbnâmede şu şekilde anlatılır; Veli Baba Dergâhında ibadet ile meşgul iken Kebiz aşiretinden Kara Dehmen adlı Delid’in bi oğlu olur. İsmi vermesi için Veli Baba’nın Dedesi Seyyid Hüseyin Veli’ye gelirler. Çocuğa Haydar ismini verir. Haydar’ı çok sevdiği için kızı Şehrebanu ile evlendirir. Bu evlilikten Mehmet isimli bir çocuk dünyaya gelir. Kara Haydar, Katırcıoğlu olarak namlanan eşkıyanın saflarına katılarak eşkıyalık eder. Veli Baba’ya Anadolu Valisi, Kara Haydar’ı uyarmasını söyler. Bu çocuğu terbiye et, derler. Kara Haydar, Veli Baba’yı dinlemez. Hatta Şehrebanu’yu boşar. Veli Baba’nın ikazlarına kızan Kara Haydar dergâhı basarak sancağı kırar, zarar verir. Kaçarak

uzaklaşır. Veli Baba, Kara Haydar'ın tavrına karşılık Allah'tan cezasını vermesini diler. O gece, bir baskında kim oldukları bilinmeyen kişilerce Kara Haydar öldürülür. Kara Haydar'ı Veli Baba öldürttü, diye bir söylenti çıkar. Baskından kurtulan Kara Haydar'ın adamları oğlu Mehmet'i bulurlar. Babasını Veli Baba'nın öldürttüğüne oğlu Mehmet'i inandırırılar. Mehmet de, öcünü almak için eşkıyaların başına geçer. Kısa bir süre sonra Veli Baba'nın tekkesine gece baskını düzenleyerek Veli Baba'yı ve tekkede bulunan bütün ailesini öldürürler. Sadece Veli Baba'nın oğullarından Hüseyin Çelebi, tekkenin dışında olduğu için hayatta kalır (Noyan, 1993:269-275). Bu hadisede 8 erkek 10 kadın vefat eder. Menâkıbnâme'de anlatılan hadiseyi birçok kaynak doğrulamaktadır. Bütün bu yazarların Veli Baba'nın vefatıyla ilgili ortak tarih H. 1057/M.1647 tarihîdir. Doğum tarihî kesin olmasa da Veli Baba'nın eldeki tarihlere göre 105 yıl hayat sürdüğünü söyleyebiliriz (Ersal, 2005: 16-20).

Yöre halkı tarafından her yıl ağustos ayının ilk pazar günü Veli Baba Sultanın doğum günü olarak bilinir ve eskiden beri kutlana gelirmiş. 1970 yılında bu günü daha kapsamlı olarak kutlama fikri ortaya çıkar. Eski Eserleri Koruma Derneği Başkanı Baki Aktaş, Senirkentli Hüseyin Halıcıoğlu, Celal Çankaya, Mustafa Karatürk, Karadilli köyünden Kara Ali fikir birliği yaparak dernek çatısı altında “Âşıklar Gecesi” adlı Veli Baba'yı anma gecesi tertip ederler. Bu gecenin bundan sonrada devam edebilmesi için dernek tüzüğüne; “Her yılın ağustos ayının ilk pazarı “Veli Baba Âşıklar Gecesi” düzenlenir.” kaydını geçirirler. Büyük bir ilgi gören gecenin 4 Ağustos 1974'te beşincisi tertip edilir. Bu gecede sanatçıların siyasî içerikli şarkılar söylemesi ve olaylar çıkması sebebiyle Senirkent kaymakamlığı geceyi durdurur. 1975 yılında da yapılmasına izin vermez. Siyasî ortamın bozukluğu sebebiyle gecenin yapılmasına 10 yıl ara verilir. 1986 senesinde Dernek Başkanı olan Mustafa Karatürk, yönetim kurulunu da ikna ederek Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan yapılacak gece için yardım talebinde bulunur. Bakanlığın Belediyelerin düzenlediği festival niteliğindeki faaliyetlere destek verdiğini öğrenince Belediye Başkanı Muhsin Türkaslan başkanlığında belediye ile ortak bir komisyon kurulur. Gecenin ismi de “Veli Baba Sultan Âşıklar Gecesi ve Pilav Festivali” olarak değiştirilir. Bakanlıktan alınan yardım ile 9 Ağustos 1986 cumartesi gecesi Arif Sağ, Musa Eroğlu gibi sanatçıların katılımıyla yeniden yapılmaya başlanır. 1987, 1988, 1989, 1990 yıllarında ağustos ayının ilk cumartesi yapılan gece, butarihten

günümüze kadar aynı isimle her yıl Ağustos ayının ilk pazara gelen günü yapılmaktadır (K.Ş. 45).

Seyit Veli Baba Sultanın bereket kerametleriyle ilgili anlatılan menkıbesinden dolayı da “pilav” adı eklenmiştir. Menkıbeye göre;

“4. Murat zamanında Bağdat seferine çıkılır. O zaman Anadolu Beylerbeyi olan Murtaza Zor Paşa, askerlerini toplayarak yola çıkar. Yol üstünde dinlenmek için Uluborlu’ya gelir. Uluborlu’nun önde gelenlerini çağırır. “Benim bu kadar asker ve atım var. Bunların karnının doyması gerekir” der. Önde gelenler bizim buna gücümüz yetmez, Uluğbey’de veli Baba Sultan adında bir ermiş vardır. Bunu yapsa yapsa o yapar derler. Mürteza Zor Paşa birkaç askerini Veli Baba’ya gönderir. Askerler durumu Veli Baba’ya arz ederler. Veli Baba teklifi kabul eder. Hepinizi doyururum Allah kerim, der. Murtaza Zor Paşa askerlerini Uluğbey’e getirir. Veli baba sultan da hazırlığını yapmıştır. Atlar için bir çuval saman, asker için bir güveç pilav hazırlatır. Bunu gören Paşa, Veli Baba’nın kendileri ile alay ettiğini düşünerek hiddetlenir. Veli Baba hiç kızmadan siz azına çoğuna karışmayın, diyerek pilavı ve samanı dağıtın, der. Dağıttıkça ne saman biter ne de pilav biter. Bütün ordu ve atları doyar. Murtaza Zor Paşa, Veli Baba’nın büyük bir veli olduğunu anlayarak elini öper ve benden ne dilersen yapacağım, der. Veli Baba da atalarının kabirlerinin açıkta kaldığını buraya bir türbe yapmasını ister. Paşa Isparta mütesellimine emir vererek Veli Baba’nın dediğini yaptırır (K.Ş. 45, K.Ş. 48).

Veli Baba Sultan Âşıklar Gecesi ve Pilav Festivali Kutlamaları’ndaki etkinlikler sabahtan başlayıp gecenin geç vakitlerine kadar devam eder. Başlangıç tarihî oldukça eski olmasından dolayı uzun yıllardan beri uygulanagelen ritüeller teşekkül etmiştir.

Festival, Veli Baba Türbesi ve Koruma Derneği’in topladığı paralar, vatandaşların yardımları ve KültürBakanlığı’ndan alınan yardımlarla düzenlenmektedir. Bakanlıktan alınan paranın cüzi bir miktar olması nedeniyle asıl organizasyon derneğe ve yöre halkına düşmektedir. Festivalin yapılabilmesi için Uluğbey belediyesi de maddî yardım, iş gücü, araç gücü sağlamaktadır. Festivalin yapılmasında iki önemli maddî külfet vardır. Birisi festivale gelen misafirlere ikram edilecek pilavın masrafıdır. İkinci masraf ise geceye katılan sanatçılara ve gece için hazırlanan ses ve ışık sistemine verilecek meblağdır. İkinci hususun masrafları geceye gelenlere satılan biletlerden, festivalde yapılan açıkartırmadan ve Kültür Bakanlığı’ndan alınan maddî yardımla

karşılanmaktadır. Pilav içinise, vazife halka düşmektedir. Pilavın içerisine konacak et için kurbanlık hayvana ihtiyaç vardır. İlk yapıldığı günden bu güne gelinceye kadar Uluğbey, halkı kurbanlık hayvan yardımında bulunagelmıştır. Bu sayının yüzü geçtiği zamanlarda olduğunu öğrendik (K.Ş. 48).

Sabahın ilk saatlerinden itibaren festival için hazırlıklar yapılır. Festivalin yapılacağı sabah kurbanlık hayvanlara bakan çoban koyunların karnını doyurup, sularını içirdikten sonra kesilecekleri yer olan Veli Baba Sultan Zaviyesinin doğu cephesindeki arka bahçesine getirir. Kurbanları kesmekle görevli olan kasaplar da sabahın erken saatinde türbede hazır bulunurlar. Veli Baba Sultan Ocağı Mürşidi Halil Özdamar da kurbanları kesecek olan kasaplara destur vermek ve bıçaklarını tekbirlemek için türbeye gelir. Mürşid, kasapları karşısına alarak; işlerini, temiz yapmalarını, İslâmî usûle göre ve hayvanları incitmeden kesmelerini söyler. Bundan sonra kasapların bıçaklarından birini eline alır diğerlerini de önüne koyarak bıçaklarını tekbirleyerek, kasaplara teslim eder. Bıçağı teslimalan kasaplar kurbanları kesmeye başlarlar. Kesilen etler pilav için haşlanacak şekilde parçalanırlar. Ahçı parçalanan etlerden öğlen gelen misafirlere yetecek kadarını acilen öğlene yetiştirmek için haşlar. Diğer taraftan kesilen kurbanların etleri akşamki festivalde verilecek pilav için parçalanmaya devam eder. Bu işler hayvanın sayısına göre öğleden sonra üçe-dörde kadar sürmektedir. Misafirler, festival ve Veli Baba'yı ziyaret için sabahın erken saatlerinden itibaren gelmeye başlarlar. Hatta bir gece önceden gelip türbenin etrafında kalanlar bile olmaktadır. Erken saatlerde gelenler genel olarak civar yerleşim birimlerinde yaşayan Tahtacı, Bektaşî meşrep insanlardır. Bunlar gelince Veli Baba Türbesini ziyaret eder. Bir takım ritüellerle dileklerini sunarlar. Her yıl aynı günde yapıldığı için davete gerek duymadan insanlar türbeye akın etmektedir. Öğleye doğru türbenin etrafındaki insanların sayısı beş yüzü aşmakta oturacak alan bulunamaz duruma gelmektedir. Belde halkının, bu saatlerde türbeye gelmediğini söyleyebiliriz. Öğleyin gelen bu misafirlere, akşam da verilecek olan, pilavdan ikram edilir. Pilava, piştiği ve ikrama hazır olduğu ana kadar kimse el sürmez. Mürşid'in gelmesini ve duasını yaparak, lokmaya destur vermesi beklenir. Mürşid ve Veli Baba Sultan Ocağı'nın dedelerinden birkaçı türbeye gelirler. Pişen pilavdan bir tabağa konur. Mürşid, dedeler, ahçı ve oradaki misafirler kazanın etrafında halka oluştururlar. Mürşid, günün ehemmiyeti, türbede yatan zatların ve en önemlisi Veli Baba'nın büyüklüğünden hürmetkârane ifadelerle bahsederek nice Veli Baba'nın

doğum günlerini böyle birliğiçinde kutlamayı Allah'ın nasip etmesini niyaz eder. Bu sözlerden sonra pilavdan birkaçık eline alarak sofraya destur veren gülbengi okur.“Bişmişah Allah Allah, Geldi gaziler şah sofrası, şahımız versin biz yiyelim. Soframız hep dolu olsun. Yardımcımız Şah-ı Merdan Ali olsun. Rabbim, pişirip, ortayagetiren canların gönlünün muradını ihsan eylesin. Sofralarımızın bereketini arttırsın. Allah, devletimize, milletimize zeval vermesin. Nice Veli Baba Sultan'ı anmagünlerinde bir araya gelmeyi nasip eylesin. Yiyene içene aşk-ı ilâhi olsun. Gerçeğe hü” diyerek gülbengi bitirerek kaşıktaki pilavı yer. Böylece lokmaya destur verilmiş olur. Türbenin etrafındaki onlarca sofraya kurulur. Bu sofralara pişirilen pilavdan ikram edilir. Gelen misafirlerin karınları doyurulur. Merasimden sonra dedeler ve Mürşid türbeden akşamki festivale gelmek üzere ayrılırlar. Ahçı ve yardımcıları akşamki yemek saatine kadar hazırlıklara devam ederler. Türbenin karşısındaki festival alanının arkasındaki cem evinin bahçesinde festival için yemekleri pişirecek ortam hazırlanmıştır. Ahçı, parçalanmış etler ile malzemelerini buraya taşıyarak akşam için pilavları pişirmeye başlar. Öğlen saatinde akşam festival zamanına kadar türbeye ziyaretler devam etmektedir. Bugüne özel bir uygulama bulunmamaktadır.

Festival'in akşam kutlamaları için hava kararmaya başlarken misafirler festival alanında yerlerini almaya başlarlar. Akşam kutlamalarında gündüz törenlerindeki Bektaşî kültürünü yansıtan dinî hava yoktur. Akşam kutlamalarına eğlenmek için gelinir. Festivale, Vali, milletvekilleri, kaymakamlar, civar il ve ilçelerin belediye başkanlarında katıldığı zamanlar olmaktadır. Protokolün yıldan yıla değiştiğini belde halkından öğreniyoruz. Bazı seneler çok kalabalık olurken bazen boş da kalabiliyormuş. Protokol, festivale resmî bir hava katmaktadır. Kutlamaların başlangıcında Uluğbey Belediye Başkanı'ndan başlayarak diğer protokol üyeleri konuşmalar yapmaktadır. Konuşmalardan sonra kurulan platformda belde gençlerinin semâh ekibi bir gösteriyapar. Bunu takiben Alper Cengiz başkanlığında kurulmuş olan belde tiyatro ekibi Veli Baba'nın menkabelerini anlatan tiyatro oyunlarını sergilerler. Bu gösterilerden sonra yörenin âşıkları türkülerle halkı şenlendirmeye başlar. Saat 22-23 dolaylarında pişen pilavlar görevliler tarafından tek tek bütün misafirlere dağıtılmaya başlanır. Pilav dağıtma işlemi bir saati geçmektedir. Mahalli sanatçıların ardından tanınmış Alevî müziği sanatçıları veya Türk Halk müziğinin tanınmış sanatçıları sahneye çıkarak halkı coşturur. Eğlence sabahın ilk ışıklarına kadar sürmektedir.

4. Yakaören Köyü Aslan Baba Aşure Şöleni

Günümüzde Yakaören olarak isimlendirilen bu köy Isparta'nın batısında, Gölcük gölü yolu üzerinde, şehre 9 km'lik yakın bir mesafede yerleşim yeridir. Tahrir defterlerinde Lavus, sicillerde Lağus şeklinde yazılan köye halk arasında İlavus veya İlavuz denilmiştir.

Aslan Baba türbesi Yakaören (Lavus) köyünde bölge halkı tarafından kutsal sayılan özel günlerde yöre halkının ziyaret ettiği bir mekândır. Türbe, Gök Derenin güneye bakan yamacında çayın kenarındadır. Türbe köyün aşağısında olduğu için aşağı tekke denilmektedir. Türbe çam ağaçları olan güzel ve bakımlı bir bahçeye sahiptir. Türbenin yanında her türlü ihtiyacı karşılayabilecek bir mutfak ve ayrıca bir semah odası mevcuttur.

Türbenin içinde Aslan Baba'nın sandukası bulunmakta, duvarlarda Hz. Ali'nin resimleri ve Kur'an'ı Kerim sureleri bulunmaktadır. Türbenin içinin geniş olması sebebiyle birçok ihtiyaca cevap verebilecek niteliktedir. Bazen ziyaretçiler burada da yatarlarmış. Buraya ziyaretçi olarak hastalar, çocuğu olmayanlar gelirler. Hasta olanlar türbeye gelir, burada yatar ve rüyalarında iyileşebileceğini görürse şifaya ulaşırlarmış. Çocuğu olmayanlar ise türbe içine salıncak kurar içine oyuncak bebek yatırarak dua ve dilekte bulunurlar ve adaklar adarlarmış. Adak olarak her türlü küçükbaş hayvan adanmış. Bunlar çevredeki insanlara dağıtılmış. Fakat adak adayan kimse adağın etinde yemezmiş. Burada asıl adak günü Muharrem ayının 10. gününde olup bugün "Aşure günü" diye adlandırılır. Çevre köylerden ve Isparta'dan gelen misafirlerinde gelmesiyle adak sahiplerinin adakları toplu halde pişirilerek yenirmiş. İnanişe göre, türbenin yakınlarında çalgı çalınmaz ve gelin geçirilmezmiş. Çalgı çalınırsa çalgı çalanların felç olacağı inancı hâkimmiş. Aslan Baba'nın Horasan erenlerinden olduğu ve ailesiyle birlikte buraya yerleştiği rivayet edilmektedir. Türbe içerisinde bulan geyik boynuzları ve bir kılıçilgi çekicidir. Boynuzların şifa için kullandığı söylense de bugün pek kullanılmadığı ifade edilmektedir. Kılıç hakkındaki rivayet ise şöyledir: "Kılıç ortadan kaynak yapılmış bir kılıçtır. Bu kılıcı türbeden bir kişi çalar vekılıcı ortadan ikiye böldürerek iki ayrı bıçak (satır) yapar fakat rüyasında sürekli Aslan Baba tarafından korkutulunca o kişi bu parçaları tekrar birleştirerek kılıcı yaptırmış ve getirip türbeye tekrar bırakmış" (Erdenk, 2001: 49).

5. Yunus Emre'yi Anma Kültür- Sanat Etkinlikleri ve Aşure  enliği

Yunus Emre XIII. yüzyılın ilk yarısı ile XIV. y zyılınba larında ya amı  bir mutasavvıftır. Yunus Emre'nin yaşadığı bu yıllar, Anadolu Selçuklularının son devriyle beylikler ve Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarınatekab l eder. Bu süreç içerisinde Anadolu    önemli hadiseyle karşı karşıya gelir. Bunlar, “Ha lıseferleri, Moğol saldırıları ve Babailer isyanı”dır.

Yunus Emre'nin doğduğu çağda dalga dalga gelen Moğol orduları Anadolu'yu harap etmiş, halk bezgin, umutsuz ve bitkin bir hale d  m  t r. Vergiler hayli ağır, hayat çekilmez bir hal almış, ayrıca üst üste gelen kıtlık ve kuraklık yaşamı hayli zorla tırmı tır(Uzunçarşılı, 1988:1-37). Halk sadece doğudan gelen Moğol saldırılarıyla değil, aynı zamanda i  karı ıklıklarla da mücadele etmek zorundaydı. Haçlı seferleri, Moğol baskınları ve i  karı ıklıkların hüküm sürmesi neticesi yaşam adeta çekilmez hal alınca, bu sefer insanlar teselli ve s k neti tasavvufta aramaya ba lamı tır. Fuat Köprülü'nün dediği gibi Haçlı seferleri ve Moğol istilasından muzdarip insanlar ruhlarını s k nete erdirmede tekke ve  eyhlere ba vurmu lar,  eyhler de bu konuda oldukça başarılı bir durum sergilemişlerdir (Köprülü, 2007:196–197). İ te Mevlâna ve Yunus gibi kişiler Müslümanların bu gibi en umutsuz günlerinde ortaya çıkmış yakıcı iman ışıkları, mu tu me aleleridirler (Karakoç, 2009: 67).

Yunus Emre yaşadığı zaman ve daha sonraki  ağlarda Türk tasavvuf ve Türk Edebiyat tarih nde önemli bir yere sahiptir. Günümüze kadar ulaşan Yunus Emre söylemleri ve ilahileri evrensel bir nitelik göstermektedir. Ölümünden yedi asır geçmesine rağmen halk, söylemlerindeki hümanist yak ala ımı benimseyerek; hayatı, kişiliği, d  nceleri, tasavvufta getirdiği derinlik ve evrensel insan sevgisi ile Yunus Emre'yi anmaya devam etmektedir.

Osmanlı Müellifleri adlı bibliyografya kitabının yazarı Bursalı Mehmed Tahir'in tarikatehli arasında a kıyla, ihl sıyla, irfanıyla ve m cahedeyle tanıtıtığı Yunus Emre'nindoğum yeri ve yılı hakkında değişik rivayetler vardır. Bunlardan en gerçeğe yakın olanı doğum yeri için Eskişehir/Sarık yd r. Bu durumda Yunus Emre'nin 1240/1 yılında Sakarya Nehri kenarında Porsuk  ayı etrafında doğduğu varsayılmaktadır. Ne var ki Yunus Emre hakkındaki bilgilerimiz kitabı olmakla birlikte daha çok söylencelere dayanmaktadır. Yunus'un kırsal bir arazide doğduğu, çobanlık, odunculukveya çiftçilik gibi mesleklerle uğra ıtığı ve fakir bir Türkmen köylüsü olarak yaşam sürdüğü kesindir.

O bir mutasavvıf olmasına rağmen klasik manada belli bir tekke, belli bir tarikat ve aktif anlamda şeyhlik yapmamıştır (Yılmaz, 2013:153-168).

Yunus, kültür dünyamızda sadece sufi kimliği ile müessir bir şahsiyet değildir. Nitekim Köprülü, Yunus'u yalnızca Tasavvuf/Tekke Edebiyatını değil Türk Edebiyatını da yakından etkilemiş ender şahıslardan biri olarak tanıtır. Yunus Emre ana dili Türkçe ile bir halk ozanı olarak, söz ve şiirlerinde sürekli sevgi ve hoşgörüyü terennüm etmiş, uzlaşmacı ve evrensel görüşler savunmuş, bu haliyle Türk edebiyatının bütün tarzlarını etkilemiş biridir. Yunus'ta karşılıksız Allah ve Peygamber sevgisi yanında milli Türkçeye doğru ilk adım atılmış, onun yaşadığı çağda entelektüel olmanın alameti sayılan Farsça ve Arapça şiir yazma yerine, milli dil öne çıkarılmış, bu tarihe kadar ilmi eserlerini Arapça yazan edebiyatta Farsçayı kullananlar artık Türkdiline dönmüşlerdir (Yılmaz, 2013:153-168).

Bununla beraber Yunus'un hayatı iyi tetkik edildiğinde gerçeğe en yakın olanı onun iyi bir medrese tahsili almadığı, ancak tamamen de ilme bigâne kalmadığıdır. İçlerinde Aşık Çelebi, Rıza Tevfik, Bursalı Mehmed Tahir, Hüseyin Vassaf gibi kimselerin bulunduğu bazı yazarlar onun hiç okuma-yazma bilmediğini ve ümmî olduğunu, buna karşın İsmail Hakkı Bursevî, Abdülbaki Gölpınarlı ve Faruk Kadri Timurtaş, Cahit Öztelli gibi araştırmacılar onun az veya çok bir medrese eğitimi aldığını, hatta bu tahsilini Konya'da tamamladığını belirtmektedirler (Gölpınarlı, 1992: 67; Timurtaş, 1972: 15). Bu arada "Ol dost bana ümmî dimiş hem adımı Yûnus komış" (Tatçı, 136) diyen Yunus'un ümmîliğinin Hz. Peygamberden kinaye bir ümmîlik olduğunu görenler de vardır.

Yunus Emre'den günümüze intikal eden iki eser vardır. Bunlardan biri Divan, diğeri Risale-i Nushiyye'dir. Bu eserler birer şiir kitabıdır. Divan'ında değişik nüshalar dikkate alındığında 1200-1300 kadar mısra mevcuttur. Bu eserin son kısmı hariç bütün ilahiler gazel şeklinde kaleme alınmıştır. Divanda 360 kadar ilahi ve nefes toplanmıştır.

Yunus Emre'nin Divan'ının sonunda yer alan "Vefat-ı Yunus Emre, Müddet-i ömr 82, sene 720," kaydına göre (Gölpınarlı, 1992: 14) 1320/1 yılında vefat etmiştir. Ancak Yunus'un vefat yılından daha çok tartışılan konu, vefat ettiği yer ve kabrinin bulunduğu mekânlardır.

Halkın sevmiş olduğu sufilerin pek çok yerde makamları vardır. Yunus Emre'ye dedeğişik yerlerde makamlar tahsis edilmiştir. Bu durum aslında halkın onu

kendilerinden biri olarak görmesinden kaynaklanmaktadır. Yunus’a ait olduğu varsayılan Anadolu’nun muhtelif yerlerinde kabirler vardır. Bunlar;

Eskişehir'in Mihalıççık ilçesine bağı Sarıköy;

Karaman'da Yunus Emre Camii avlusu;

Kula ile Salihli arasında Emre Sultan köyü;

Erzurum, Duzcu köyü;

Afyon'un Sandıklı ilçesi;

Sivas yakınında bir yol üstü;

Ordu\Ünye;

Bursa;

Isparta'nın Gönen ilçesi.

Ayrıca, mutasavvıf Niyazi Mısri de Yunus Emre'nin mezarının (veya makamının) Limni Adası'nda bulunduğunu ifade etmiştir.

Fuad Köprülü “Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar” adlı eserinde Yunus’a geniş yer ayırarak, Yunus Emre’yi ilim ve edebiyat dünyasına tanıtmıştır.

Köprülü eserinde, “Bursalı Şeyh İsmail Hakkı’nın rivayetine göre, Yunus Emre ile şeyhi Tapduk Emre’nin ve onun şeyhi Sinan Efendi’nin kabirleri bir kubbe altında Kızıborlu kasabası kurbündeki gadîr-i ‘azimin cânib-i şarkisinde olan puşte tarafında bir karyededir”(Köprülü, 2007:261) ifadesi ile Bursalı İsmail Hakkı’ya atıf yaparak, Yunus Emre ile Şeyhi Tapduk Emre’nin mezarları bir çatı altında Anadolu’da Kızıborlu Kasabası yakınında ki gölün doğu tarafında olan dağ sırtında bir köyde olabileceğini ifade etmektedir. Bu ifadenin Isparta Gönen ilçesi sınırlarında bir yer olan Manastır Mevkiini ve Güneykent Beldesini işaret ettiğı düşünölmüştür. Bu doğrultudavar olduğı söylenen bu mezar, 1963 yılında Manastır Mevkiinde türbe haline getirilmiş olup, 1995 yılında şimdiki Yunus Emre Şeyh Saadettin ve Balım Sultan Türbesi haline dönüştürölmüştür. 2001-2002 yıllarında çevre düzenlemesi yapılmıştır.

Yunus Emre’nin türbesi, Gönen sulama göletinin üst kısmında manastır mevkiinde, çevresinde birçok mezar bulunan çam ağaçları arasındadır. Türbe çevresinde değişikler yapılarak, gelen ziyaretçilerin oturabileceğı alanlar açılmıştır. Türbeye gelenlerin abdest alabilmeleri için çeşme de vardır.

Türbe içinde dört tane mezar olup, sandukalarının üzerinde yeşil örtü vardır. Bazı sandukaların üstünde havlu, seccade ve eşarp örtölüdür. İslam inancına göre büyük

bilgili kişilerin mezarı sağda diğerleri aynı çatı altında ise solda olurmuş. Türbeye girince sağda bulunan ilk mezar Yunus Emre'nin diğerleri sırasıyla Tabduk Emre, Tabduk Emre'nin Hocası Buharalı Sinan Efendi ve vakfiyenin kurucusu Şeyh Saadettin Efendinindir. Türbenin içi geniş ve namaz kılmaya elverişlidir. Türbenin duvarlarında Yunus Emre'nin sözleri vardır.

Gönen'de Yunus Emre, Balım Sultan ve Şeyh Saadettin Türbesi Turizm Tanıtma Derneği kurulmuştur. Dernek tarafından 1991 yılından itibaren her yıl haziran ayının ilk cumartesi günü Yunus Emre'yi Anma ve Aşure Günü Kutlamaları düzenlenmektedir. Bu günü düzenlemekteki amaç, Yunus Emre'yi halka tanıtmak ve sevdirmek; böylece yöre halkının gönlünde yaşattığı Yunus Emre'ye bir mekân da Gönen'de sağlamaktır. Bu doğrultuda düzenlenen anma kutlamaları için her sene dernek kutlamanın ne zaman yapılacağı, ne gibi etkinliklerin olacağını yerel basın ve yayın organları ile duyurusunu yapmaktadır. Yurt dışından, yurt içinden ve yöre halkının katıldığı anma kutlamalarında; türbe etrafındaki mesirelik alanda mevlüt okutulmakta, etli pilav ve aşure dağıtılmaktadır.

Gönen belediyesi tarafından düzenlenen kutlama programına Isparta valisi Vahdettin Özkan, Gönen kaymakamı Coşkun Öztürk, il genel meclisi başkanı Ali Bolat, siyasi parti temsilcileri ve çok sayıda vatandaş katıldı. 1991 yılından bu yana Yunus Emre'yi Anma ve Aşure Günü düzenlendiğini ancak bir süre ara verildiğini belirten Gönen belediye başkanı Ahmet Doğan, bu geleneğin önümüzdeki yıllarda da sürdürüleceğini söyledi.

Vali Vahdettin Özkan ise yaptığı konuşmada, "Böylesine millî manevî değerlerimiz, tarihi şahsiyetlerimiz anadolu medeniyetlerini besleyen temel damarların mümessili olan zatlarla ilgili bu türden etkinlikler aynı zamanda gelecek nesile aktarmamız gereken önemli besleyici milli ukdelerimizdir." dedi.

Konuşmaların ardından Gönen Süleyman Demirel İlköğretim Okulu öğrencileri tarafından şiirler okundu, halk oyunları gösterisi sunuldu.

Yunus Emre'yi anma kutlamaları dışında bu türbeye; çocuğu olmayanlar ile evlenme çağına girmiş gençler giderek ziyaret ve adakta bulunmaktadır. Adak sahipleri türbeye seccade, eşarp, havlu koymakta ve maddî anlamda pilav gününe katkı sağlamaktadır. Belli bir ziyaret günü olmamakla beraber cuma günü ve hafta sonları ziyaretçiler fazlaşmaktadır.

Gönen, tarihî kültürel belleğinden yararlanarak kültür ekonomisine “Yunus Emre” ile canlılık katmaktadır. Isparta ve Gönen için Yunus Emre farklılık ve özgünlük yaratıcı ana imge halini almış ve yöre için özellikle de Gönen için temel çekiciliği meydana getirmiştir. Yunus Emre Balım Sultan Şeyh Saadettin Türbesi Turizm ve Tanıtma Derneği ve Yunus Emre’yi Anma ve Aşure Günü Kutlamaları bu duruma aracılık etmektedir.

Anadolu’daki Yunus Emre sevigisinin ve etkisinin boyutlarını gösteren bu durumun özellikle de son dönemdeki rekabet içerikli faaliyetler dikkate alındığında, kültürel ekonomik yanının da bulunduğu söylenebilir. Yunus Emre gibi zirve şahsiyetlerin, ilgili yerleşim birimlerine çok değerli özgünlük ve imaj kazandıracağı açıktır. Yunus Emre gibi ana imgelerin, yöreye olan ilgiyi arttıracığı ve bunun da yerel kültür ekonomisine önemli katkılar sağlayacağı herkesce bilinmektedir (Özdemir, 2012:195).

2.2.3. YAYLA ŞENLİKLERİ

Yayla şenlikleri\ şölenleri olarak da adlandırılan, Yörük\Türkmen aşiretlerinin örf, adet ve gelenekleriyle baştanbaşa donatılmış, yaylalarda, mayıs- eylül ayları arasında üç ile on gün arasında yapılan kutlamalardır.

Türkiye’nin hemen her bölgesinde yayla sözcüğü; yazın çıkıp oturulan serin yer, dağların üzerindeki yazlık ikametgâh ya da yazlık mera anlamına gelmektedir (Emiroğlu, 1977: 16). Köken itibarıyla yayla(k) terimi, eski Türkçede yaz mevsimi anlamına gelen “yay” sözcüğünden türetilmiştir (Atalay, 1998:13).

Bir bölgenin yayla niteliğinde olması için belli özelliklere sahip olması gerekmektedir. Yaylalar orman sınırlarının üzerinde bulunan, yüksekliği ve fiziki özelliği tarım yapılmasına uygun olmayan; ancak, bitki örtüsü açısından zengin, geniş alanlardır (Göl, 2004: 164).Bugün daha çok ekonomik faaliyetlerin yapıldığı bir alan olan yaylalar; yazın belli bir süre içinde hayvan otlatmak, çeşitli işlerde çalışmak, hatta dinlenmek için çıkılan; köyün hayat sahası dışında kalan, çok defa köyün müşterek mülkü olan, köyden ayrı sosyo-ekonomik bağlarla köye bağlı, köyün esas geçim sahasına ekli ikinci bir bölümü olarak nitelendirilebilir (Köse, 2001:7).

Yaylacılık, yaz mevsiminde insanların hayvanlarını da yanlarına alarak yaylaya çıkmalarını, orada bir süre kalmalarını ve bir takım ekonomik faaliyetlerde

bulunmalarını kapsar. Yaylacılık mevsimsel bir hareketliliklerdir. Bu hareketliliğe katılan insanların yayladaki bütün faaliyetleri yaylacılık adı altında değerlendirilmektedir (Emiroğlu, 1977: 19).

Eski Türk kültüründeki göçebe hayatın günümüze uzantısı da diyebileceğimiz yayla hayatı veya yaylacılık, Akdeniz bölgesinde günümüzde Türkmen\Yörük topluluklarında sosyal, ekonomik ve teknolojik şartlara bağlı olarak bir takım yapısal değişikliğe uğrasa da devam ettiğini görmekteyiz. Isparta'nın Anamas dağlarında; Sorgun, Çayıralanı, Akbel, Hallat, Eşekalanı, Tuzlagediği, Nahir, Çiçekli, Düzağacı, Kürebelli, Sindel, Karamuklu, Körkuyu, Keleboyu, Yoncalık, Yavşanlı, Cebel Mezarlığı, Güllügöl, Kaklıkalanı, Bodos, Buğday kuyuları, Üçkuyu, Âğzıbüyük, Enevre yaylaları vardır.

Anamas Yörük Aşiret ve oymakları olarak; Karakoyunlu, Töngüşlü, Hayta, Coşlu, Saçıkaranlı, Eski Yörük, Hacı Hamzalı Hacı Mehmetli, Çakal Yörüğü, Ötkönlü, Karaevli, Karahacılı, Sarıhacılı, Karatekeli, Hacıbabalar, Gebizli, Hacıbrahimli, Honamlı'dır.

Yenişarbademli, Anamas Dağları ve yaylalarının büyük bir bölümü, ilçe sınırları içinde olması nedeniyle, bir bakıma yaylalarca zengin bir ilçedir. 1600-2000 m yükseklik arasında yer alan Anamas platosu üzerinde, 2000-3000 metre yükseklikteki dağ eteklerinde çeşitli adlarla anılan birçok yayla mevcuttur. Bu yaylalar Yunan, Roma ve Bizans dönemlerinden sonra, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde de birçok uygarlığa şahit olmuştur (Karaca 2005).

Selçuklular döneminde Türkmen akımına maruz kalan bu yerler, Türkmenlere yurt olmuş, Osmanlılar döneminde de yaylalık yapmıştır. Yörük olarak bilinen bu Türkmenler, halen varlıklarını sürdürmekte olup, ilkbahar aylarında hayvanlarını otlatmak için Antalya yöresinden gelip, bu yaylalarda obalar halinde birleşip, (Dağ evi) adı ile basit meskenlerde beş altı ay kaldıktan sonra köylerine dönerler. Gerek Yörükler, gerekse halkın arasındaki bazı kişiler bu tür yaşantıyı çok eskiden beri sürdürmüşlerdir. Yaylaların verdiği temiz hava ve sağlık, şehirlerin verdiği stres ve sıkıntıdan bunalan insanları, açık alanlara çıkarak özgürce dinlenme fırsatını vermektedir (Karaca 2005).

Yenişarbademli'nin yaylaları ile bu yaylaların adını taşıyan ve gerek aynı isimle gerekse farklı isimlerle anılan pınar ve kaynak suları boldur. Yaylalarda bulunan pınar, kaynak suyu ve çam oluklarının önemlileri Hizarderesi, Pınargözü, Altınoluk,

Sultanpınarı, Koyunbögedi pınarları ile Kestel, kestel yolu üzerinde Duralinin pınarı, Batıp çıkan suyu, Yenipınar gibi isimlerle anılmaktadır. Bunların dışında bulunan pınar ve kaynak sularının isimleri şunlardır; Kara Koyunlu yurdu (Çağıllıoluk, Veledinoluğu, Ardıçlı Oluk), Senitalanı (Kızılpınar, Akpınar), Alınoluk (Küçük alınoluk, Büyük alınoluk), Kürtleroluğu, Körmelik (Küçükkörmelik oluğu, Büyükkörmelik oluğu), Mehmet Oluğu, Söbüalan, Hacıbey oluğu (Küçükhacıbey oluğu, Büyükhacıbey oluğu), Piseocağı (Yavsanlı oluk, Piseocağı oluğu), İncecikoluk, Yoğunoluk (Yoğunoluk, İmızık karının oluğu), Melikler (Çukkapınarı, Karabasoluğu, Melikler pınarı), Elmahoşafı (Suyu yağdan oluğu, Deve oluğu), Geçmiş (Sarıpınar, Geçmişpınarı), Kozulca (Kozulca pınarı), Malanda (içmeceler (Tuzlu ve kükürtlü su)), Kartalpınarı, Suludere (Taşılpınar), Gepceli, Genek, Gerdimeci, Muslu (Muslupınarı Hizarderesi: Pınargözü, Altınoluk, Sultanpınarı, Koyunbögedi pınarları), Duralinin pınarı (Batıp çıkan suyu, Yenipınar. Muslu: Muslupınarı), Avlıyok (Avlakpınarı), Kızoluğu (Küçükkız oluğu, Büyükkız oluğu), Musalla, İtoluğu, Dikenli (Köskpınarı, Dikenli pınarı), İndirme, Çataloluk'dur (Bahadır, 2006; 48).

Isparta'nın Eğirdir, Aksu, Şarkikaraağaç, Sütçüler ve Yenişarbademli gibi ilçe sınırlarında bulunan yaylalara genellikle Antalya yöresinden çeşitli Yörük/Türkmen obaları gelmektedir. Yaylacılık için nisan ile eylül arasında yaylaya çıkanların yanı sıra geleneksel yapıyı koruma amaçlı temmuz veya ağustos aylarında bir ile üç gün arasında değişen yayla şenlikleri yapılmaktadır. Şenliklerin düzenlenmesini genellikle Yörük dernekleri üstlenerek, şenliğin ne zaman olacağını duyurusunu yapmaktadır.

Teknoloji merkezli kültürel değişim sürecine, öncelikli olarak şehir merkezleri, daha sonra köyler etkisi altına girmiştir. Teknolojik gelişimin sosyal ve kültürel hayata etkisi, yaylacılık alanında da pek çok kültürel değerun unutulmasına zemin hazırlamıştır. Bunun sonuncunda değerlerinin kaybolmaya yüz tuttuğunun farkında varan kişiler dernekler kurmuşlardır. Buşenliklerle, Yörükler arası birlik ve beraberliğin sağlanması ve Yörük kültürüne ait pek çok ritüel ve pratikleri canlandırma yoluna gidilmektedir.

1. Aksu\ Anamas Çayır YaylasıYörük Şöleni

Aksu İlçesi, doğudan Şarkikaraağaç ve Yenişarbademli, güneyden Sütçüler, batı ve kuzeyden de Eğirdir ilçeleri ile komşudur. İlçenin eski adı Anamas'tır. Bu ismi ilçe coğrafyasına hâkim olan Anamas Dağı'ndan almaktadır. Anamas Dağı'nın yüksekliği 2.388 m'dir. Anamas Dağı'nın aşağı yamaçları, daha çok step bitkileri ile ağaçlık ve çalılarla

örtülüdür. Yukarı yamaçlarında ise çoğunlukla çam ağacı bulunmakla birlikte karışık ağaçlardan oluşan orman görünümü hâkimdir.

Aksu, 26.05.1965 tarih ve 3427 sayılı kararname ile Aksu ismini almış, 19.06.1987 tarih ve 3392 sayılı kanunla ilçe statüsüne girmiş. Aksu olmadan önce Eğirdir'in bucağı iken, 1954 yılında Yenice, Bucak, Mirahor ve Akcaşar köylerinin birleşmesi ile Anamas beldesi olmuş.

Anamas dağı yayla olarak kullanılmaktadır. Sütçüler, Beyşehir Gölü ve Şarkikaraağaç arasında bulunun geniş yayladır. Bir zamanlar Aksu ilçesine, Anamas dağına ve yaylasına Anamas denmesi ile ilgili olarak iki efsane bulunmaktadır.

Vaktiyle bu bölgede yaşayan fakir bir ailenin oğlu, anasının yanlış telkinlerine kapılarak küçükken yumurta ve tavuk hırsızlığına başlamıştır. İşi gitgide büyüterek korkulur bir eşkıya olmuş, yol keser, haraç alır, her türlü pislikleri yapmaya başlamış. Nihayet yakasını hükümetin pençesine kaptırmış. Kıydığı canların, yollarını kestiği mazlumların bedduâsı onu darağacı altına getirmiş. Tam asılacağı sırada son isteği sorulmuş. Abdest almış ve iki rekât namaz kılmış ve ellerini göğe kaldırarak:

"-Yarabbi, bu işlerde benim günahım yok. Beni bu kötü yollara anam öğütledi. Beni asma Anamı-as..." diye yalvarmağa başlamış.

Derken adamı asmağa memur olan hükümet adamları, zavallı delikanlı yiğidin macerasını dinlemişler ve onu asmaktan vazgeçmişler.()

Çok eskiden bu dağda bir zengin ağa yaşarmış. Astığı astık, kestiği kestikmiş. Ağanın adamları, sürüleri, sürülerine bakan çobanları varmış. Çobanlarından biri özü sözü doğru, yağız bir delikanlı imiş. Delikanlı, ağanın kızına âşıkmiş. Yıllarca "Ben bir çobanım, o ağa kızı" diye aşkını kor yapıp içinde saklamış. Ama bir zaman gelmiş dayanamamış.

"-Ana" demiş. "-Bana ağanın kızını isteyeceksin."

Ana önce korkmuş, çekinmiş ama oğlunun solan yüzüne dayanamamış, gitmiş kızı istemiş. Meğer kız da çobanı severmiş. Ağa, kızının hatırı için çobanın dileğini hoş görmüş. Demiş ki:

"-Kızımı veririm, ama koyunlarımı bir gün susuz bırakacak, ertesi gün göl kıyısına götüreceksin."

Çoban kabul etmiş. Ağanın dediği gibi sürüyü susuz bırakıp, göle götürmüştü. Tam yaklaştıklarında başlamış kaval çalmaya. Cümle koyunlar, kuzular durmuşlar.

Kavalın sihirli sesi onları büyülemiş, suyu görmez olmuşlar. Yalnız içlerinden biri kendini sudan alamamış. Binlerce başlık sürüdeki bir koyun yüzünden de ağa: "-Olmaz" demiş. Bir daha denemişler yine olmamış. Üçüncüsünde inatçı koyun da, kavalın nağmesine uyup su içmemiş. Bu defa ağa: "-Bir kere daha dene" deyince çoban kızmış. "Anamı assalar bu kızı almam" demiş ve vermiş kendini dağa. Bir daha ne gören olmuş, ne sesini duyan.

"Anamı assalar" sözü de yıllar içinde değişerek Anamas olmuştur.

Anamas Çayır Yaylası Yörük Şöleni, Karakoyunlu Yörükleri Kültür ve Dayanışma Derneği tarafından düzenlenmektedir. Karakoyunlu Yörükleri Kültür Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği, 1984 yılında İsa Kır'ın başkanlığında ve Ali Yılmaz, Mustafa Kumbul, İsmet Öztürk ve Ali Karakoyun'un oluşturduğu bir ekip tarafından kurulmuştur. İsa Kır vefatına kadar (20 yıl) derneğin başkanlığını yapmıştır. Dernek, ilk olarak Karakoyunlu Yörükleri Yayla Yolu Yaptırma Ve Yaşatma Derneği adı altında kurulmuştur. Yol yapıldıktan sonra derneğin ismi tüzük değişikliği ile Karakoyunlu Yörükleri Kültür, Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği adını almıştır.

Karakoyunlu Yörükleri Kültür Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği, yörük yaşamını tanıtmayı, yayla kültürünü yaşatmayı ve özellikle yeni yetişen nesillere bu kültürün aktarılmasını amaç edinmiştir. Bu doğrultuda dernek, yılda bir kez Çayır yaylasında geleneksel yayla şöleni yapmakta ve şölenin sadece bir gösteri durumundan çıkarılıp yörükçülük yaşamı ile ilgili stantların açıldığı ve yörükçülük yaşamını tanıtan duruma getirmeye çalışmaktadır.

İlk olarak 1993 yılında düzenlenen şölen her yıl haziran ayında yapılmaktadır.

Şölene ülkenin farklı yerlerinden yörük dernekleri temsilcileri ile çok sayıda vatandaş katılmaktadır. Gelen misafirler ve halk kıl çadırlarda ağırlanmakta ve şölen için öncelikli olarak küçükbaş hayvanlar dualarla kesilmektedir. Ardından dernek başkanı Mustafa Kuş, dönemin protokol üyeleri (vali, kaymakam, belediye başkanı vd.) tarafından Yörük kültürü ve bu kültürü yaşatmada, tanıtmada şenliğin önemi üzerinde durulan kanuşmalar yapmaktadır. Protokol üyelerinden katılanlara geleneksel Yörük kıyafetleri ve kepenek giydirilmektedir.

Bayanlar geleneksel kıyafetleri ile yayık ayrıntı ile birlikte kesilen hayvanların etlerinden pişirilen yemek ikramını yaparlar. Mahalli sanatçılar tarafından verilen konserin ardından şölen sona ermektedir.

2013 yılında 20'incisi düzenlenen kutlamayı örnek verecek olursak;

İlk gün saat dokuz sıralarında kabir ziyareti yapıldı. Mevlid-i şerif ve daha sonra öğle yemeği verildi. Saat 12:30'da konserler başladı. Sırayla Mehmet Demir, Ramazan Altinkaya, Kemal Demir, Musa Eroğlu sahne aldılar. Musa Eroğlu'nun ekibi önce bir süre çalıp söyledikten sonra Türkü Dede sahneye çağrıldı. Kendisi de Yörük olan Musa Eroğlu Yörükleri türküleri ile buluşturdu. Gece ise yine müzikler çalınıp söylendi ve yörükler oynadılar.

İkinci gün saat sekiz sıralarında develer ve davul zurna eşliğinde temsili yörük göçü yapıldı. Saat 09:00'da protokol konuşmaları ile ikinci gün şenlikleri başlamış oldu. Saat on sıralarında Ahmet Poyrazoğlu, Mehmet Koparan, Karakoyunlu şair Orhan Karabacak. Türkü ve şiirlerini sundular. Öğle saatlerinde ise yemek verildi. Saat 13:00 sıralarında ise protokole katılanlara hediye takdimi Yörük beyi secimi yapıldı. Saatler 14:00'ü gösterdiği zaman ise Kültür Bakanlığı THM sanatçısı Enver Çatal ve Selcan Kökçen Şahin konseri oldu. Enver Çatal sahne önünden protokol çadırına doğru gitmekte olan Yörük beylerini sahneye oynamaya davet etti. Saat 17:00 sıralarında şenliğe son verildi.

Çayır yaylasında yapılan şöenler aracılığıyla Karakoyunlu birlikteliğini sağlamak amaçlanmıştır. Şölende; Karakoyunlu dokumacılığını geliştirerek dokumaların dokunmasının unutulmasını önlemek için gerekli girişimlerde bulunulup, yeni nesillere öğretmeye çalışılmaktadır. Karakoyunlu yörüklerine ait dokunan kilimler, zililer, bağcıklar, kolanlar, ala çuvallar ve tırıl çuvallardan örnekleri şöenlerde sergileyerek tanıtmaktadırlar.

Dernek, düzenli olarak yayla yollarının bakımını yaparak çayır alanını korumaktadır. Yaylamak amacı ile seyyar konutların dağ eteklerinde kurulmasını sağlamakta, câmi ve mezarlığın bakımı ve çevre düzenlemesini yapmaktadır. Asırlardan beri Karakoyunlu zilliyetinde bulunan Eğirdir ve Şarkıkaraağaç vergi dairelerine bildirimleri yapılmış ve kaydı bulunan yerlerin tapularının alınması için çalışmaktadır. Bunların yanındayaylanın turizme elverişli olması sebebi ile yaz ve kış turizminin geliştirilmesine çalışmakta ve aynı amacı paylaşan kültürel derneklerle kurulacak veya kurulmuş federasyonlara katılmaktadır.

2. Aksu Sofular Köyü Karaçakal Yörük Şöleni

Sofular köyü, Eğirdir'e 25, Aksu'ya 6 km uzaklıktadır. Adı nereden geldiği ile ilgili; “Aşağı bunarın başında 4-5 taş vardır. Eskiden bu yoldan geçen aşiretler butaşlara adak adarlarmış. Deliktaş'tan Sorkun yaylasına gelenlere sorulduğunda Sofu'ya gidiyorum denirken köyün adının Sofular kaldığı ifade edilmiştir” (K.Ş 197).

Köyünen yaşlısı Hacı Ali Baz'ın anlattıklarına göre aşiretin başında 20 sene boyunca HacıHasan reislik yapmıştır. Hacı Hasan, Hacı Veli, Hacı Ali Baz (dedesi) üç kardeşmiş. Sonraları Hacı Hasan'ın oğlu bir kızı kaçırdığı için hapse atılmış. 100 dilimbaklavanın altına sakladıkları 100 altınla hapisten kurtarmışlar ancak hapisten çıktığıgün oğlu da, babası da kaybolmuş. Kız tarafının öldürmüş olabileceği düşünülüyor. Aşiret sahipsiz kalınca Konya sancağından bir kağıt geliyor. Kâğıtta “bize aşiretreisinizi gönderin” dendiği için köyün ileri gelenleri, ihtiyaçları toplanıp kararalıyorlar. Sancağın tam olarak ne istediğini anlamadıkları için asacaklar mı neyapacaklar diye yoklamak için konuşması güzel diye fakir Veli Ağa'yı sancağayolluyorlar. Sancakta seçilerek gönderildiği düşüncesiyle kendisine beylik fermanile üzerine bir kıyafet ve kılıç veriliyor. Akşar'a yakın Çayırönü mevkiinin altındaçiftlik denilen yeri de beylik hediyesi olarak hibe ediyorlar. Veli Ağada bunusonradan İmrahor'dan Hacı Memişlere satıyor. Beyin görevi kendi aşiretindekidüzeni sağlamak ve vergileri devlete teslim etmek. O dönemde köylüler Sofular köyüarazisini satın almak istedikleri için Veli Ağa'nın da yardımıyla Yılanlıoğlununusattığı Hacı Sadık Ağa'dan 16 kişi 6'si başev 10'u ayakev 1285H 1879 yılında köyüsatin alıyorlar. Köye ilk yerleşimler muhtarlığın civarında 6-7 hane olarak kuruluyor. Veli Ağa'da diğer bir Karaçakal yerleşimli köy olan Havutlu'ya yerleşiyor. Köyüsatin alıp, ilk yurt kuran 16 kişi: Kör Süleyman, Şahan Ali, Hacı Savurdan Mustafa, Kel Ahmet, Kosalak İsmail, Alasarık Yusuf, Hamza Koca, Kaplan Mehmet Ali, Şavkan Mustafa, Nizam Mehmet Ali, Cura Koca Hüseyin, Değirmenci İsmail, ArapKoca İsmail, Katrancı Mehmet Bey, Topal Musa, Kaplan Mehmet Ali'dir. İçlerindeKatrancı'nın kardeşi Veli Ağa hacdan dönerken Arap Koca'yı Harameyn'denetiriyor. Arap Koca tek yabancı olarak bu 16 kişinin içinde bulunuyor 198.

Sofular köyü Karaçakal aşiretindendir. Şölen, Sofular köyü muhtarlığı ve Sofular Köyü Yardımlaşma Dayanışma ve Kültür Derneği tarafından düzenlenmektedir.

Kutlamadaki amaç tüm Karaçakal Yörükleri arasındaki birlikteliği güçlendirmek ve genç nesile Yörük geleneğini aktarmaktır.

Karaçakal Yörükleri; Rakka, Erzurum, Kars, Çıldır, Aydın, Antalya, Kütahya ve Isparta ilinde de Yalvaç, Şarkikaraağaç ile Eğirdir çevresindeki köylerde yaşadıkları tespit edilmiştir.

Karaçakal aşireti, yaklaşık 250 yıl önce Arabistan'nın Hameyn denilen yerden kuraklık nedeniyle göçerek Suriye üzerinden Adana'ya gelirler. Adana'da Kozan yaylalarında yaşarken yarısı orada kalır, diğer yarısı Konya Karaman Beyliğine gelir. Oradan Antalya, Alanya yaylasında kışlayıp ilkbahar aylarında Anamas yaylasında yazarlardı. Bir diğerleri de Muğla eteklerini mekân tutarlardı. Muğla'dakiler yaz aylarında Denizli-Burdur arasından geçerek Dinardan Afyon yaylasına giderlerdi. Yılın birinde bu oymak göçebesi yani obalar yaylaya göçerken Yörük beyi yolda hastalanmış. Deveye bindirmişler. Deveyi Beyin hanımı çekiyormuş. Dinar'ın şimdiki adıyla Beyköyünde devenin üzerindeki hasta bey orada ölmüş. Bey ölünce deve durmuş, yürümüyormuş. Hanım ağa deveyi oturtmuş baksaki bey ölmüş, onun için deve yürümüyormuş. Hanım ağa tüm obalara, "Gelin Bey öldü" diyerek çobanlara seslenmiş. Artık bizim yurdumuz burasıdır, demiş ve oraya yerleşmişler. O köyün adı bu sebeple Beyköy olarak kalmış. Karaçakal aşiretinin bir kısmı da Anamas yaylalarındadır.

Eski belge ve kaynaklarda Karaçakal yörüklerinin Türkmen Yörükân taifesinden olduğu bildirilmektedir. Karaçakal Yörükleri Osmanlılar döneminde kışlık yurt olarak Aydın'nın Yenipazar ilçesinin üzerindeki Madran Dağı eteklerinde, yazlık yurt olarak da Sandıklı'nın Komalar yaylasında göçebe olarak yaşarlarken buradaki yerlilerle mütemadiyen kavga ettiklerinden 1876 yılında bir fermanla Sandıklı tarafına gitmeleri yasaklanmıştır. Bunun üzerine yazlık yurt olarak Anamas Yaylası, Türkmen Dağı ve Karadağ Yaylası çevresine gelmeye başlamışlar. 1886 yıllarında Osmanlı Hükümetinin iskân politikası nedeniyle Karaçakal Yörüklerinin yerleşik hayata geçebilmesi için kendi içlerinden Veli Bey'e Karaçakal aşireti Kethüda'lığı görevi verilmiştir. Bunun üzerine Kethüda Veli Bey önce Sofular köyünü almış, kardeşleri Katrancı ve Değirmenci ailelerini yerleştirmiştir.

Karaçakal Yörük Şöleni ilk olarak 1993 yılında düzenlenmiştir. Sofular Köyü Yardımlaşma, Dayanışma ve Kültür Derneği tarafından düzenlenen şölene Aydın, Antalya, Afyon illeri ve Isparta'daki Yörük boylarından her yıl katılım olmaktadır.

Gelen misafirler kıl çadırlarda ağırlandı ve kutlamaya Kur'an-ı Kerim okunarak başlanmaktadır. Kutlamada dernek başkanı, Aksu kaymakamı ve Sofular köyü muhtarı konuşma yapar. Konuşmalardaki ana tema yörükler arasında birlik ve beraberlik olması gerektiği ve yörük kültürü ve değerlerinin yeni kuşağa aktarılması gerektiğine vurgu yapılır.

Konuşmaların ardından kurulan yörük çadırlarında yemek ikramında bulunulur. Kurban olarak kesilen genellikle küçükbaş hayvanların etinden kavurmalar kavrulmakta ve bayanlar geleneksel kıyafetleri ile yayık ayranı yapmakta, gözlemeler pişirmektedir.

Kıl çadırlarda genellikle sipsi çalınır ve değişik müzik aletleri kullanılarak türküler söylenir, zeybekler oynanır ve develerle gösteriler yapılmaktadır. Yörük kültürünün en ufak detayına kadar yansıtıldığı etkinliklerde yarışmalar da yapılmaktadır. Etkinlikler halk oyunları gösterileri ve yerel sanatçıların konserleri ile devam eder.

2010 yılında 7'incisi düzenlenen kutlamayı örnek verecek olursak;

Şölene; Aydın, Antalya, Afyonkarahisar ve Isparta illerindeki yörük boylarından yaklaşık 5 bin kişi katıldı. Kıl çadırlarda ağırlandı misafirlere; okunan Kur'an-ı Kerim'in ardından geleneksel yemekler ikram edildi.

Yörük kültürünün önemine dikkat çeken Aksu Sofular Köylüleri Yardımlaşma Dayanışma ve Kültür Derneği Başkanı İsmail Altunbaş, şenliklerin Türk kültür ve değerlerini tanıma, gelecek kuşaklara aktarma bakımından son derece önemli olduğunu ifade etti. Altunbaş, son günlerden her zamankinden daha fazla birlik ve beraberliğe ihtiyaç olduğunu belirtti.

Aksu Kaymakamı Mehmet Keklik de geleneklerin örf ve adetlerin yaşatılması gerektiğini söyledi. Yörüklerin Türk tarihinde büyük önemi olduğuna dikkat çeken Keklik, "Yörükler, kültürümüzün bir parçasıdır. Karaçakal Yörükleri de bu geleneği hala yaşatmaya çalışıyor. Onlara bu çalışmalarını için teşekkür ederim." dedi. Şölende, konuşmaların ardından sipsi dinletisi sunularak yöreye özgü yarışmalar düzenlendi.

3. Eğirdir Çatmalı Yaylası Eski Yörükler Yayla Şölenu

Çatmalı Yaylası Eski Yörükler Yayla Şölenu; Eğirdir Sarıdris Belediyesi ve Eski Yörükler Kültür Dayanışma derneği tarafından düzenlenmektedir. Kültür ve

Turizm Bakanlığı'nın maddî katkılarıyla hazırlanan şölen, ilk olarak 2004 yılında kutlanmıştır. Şölen her yıl temmuz ayında yapılmaktadır.

Şölen, Yörük kültürünü yaşatmak, yeni nesillere aktarmak ve bütün Yörüklerin birlikteliğini sağlamamak amacıyla düzenlenmektedir. Eski Yörükler Kültür ve Dayanışma Derneği Başkanı Kadir Yörük, bu tür şöenlerle yörüklerin öz kültürünün yaşatılması gerektiğine, yaşam şartları ve gelişen teknoloji nedeniyle çocukların Yörük kültürünü bilmediğini ancak yörükler kendi kültürlerini şöenlerle devam ettirmeye çalıştığını ifade etmiştir.

Her yıl şölene yaklaşık 10 bin kişinin katıldığı tahmin edilmektedir. Katılımcılar arasında protokol üyeleri de yer almaktadır.

2012 yılında; Isparta Belediye Başkanı Yusuf Ziya Günaydın, Eski Yörükler Kültür ve Dayanışma Derneği Başkanı Kadir Yörük, Sarıdris Belediye Başkanı Mehmet Yılmaz, Yörük Beyi Hüseyin Çırak ve çok sayıda Yörük vatandaşın katılımı ile şölen başladı. Şölenin başlangıcında protokol üyeleri günün anlam ve önemine binaen konuşmalar yapıldı.

Isparta Belediye Başkanı Yusuf Ziya Günaydın konuşmasında; “Ben Öncelikle bulunduğumuz yerden bahsetmek istiyorum. Burası Sarıdris kasabamızın Çatmalı Yaylası. Burası tarihçe olarak eski Serikli hemşerilerimiz yaylak olarak bulundukları yerlerdir. İlk yörüklerimiz burada bulunduğu için buraya “Eski Yörükler” adı altında ismi geçen yayla burasıdır. Bu derneği kuran dernek başkanımızı da tebrik ediyorum. Bu sene 6. yıllarını kutluyorlar. Böyle güzel birlik beraberlik içerisinde burada güzel buluşmalar oluyor. Tarih sayfalarından hatıralar konuşuluyor. Türklük özünün temelleri burada konuşuluyor ve dostluklar burada devam ediyor. Bu açıdan yayla şenliğinin güzelliğini ve önemini arz etmiş oluyorlar. Ben de temeli tamamen yörük olan bir kişiyim. Bu yaylalarda bizimde atalarımız bulunmuşlar. Buralardan gelir ve kazançlarını elde etmişler. Onun için burada hemşerilerimin arasında bulunmaktan tarihîmi ve kökümü hatırlamaktan çok mutluyum bunun için teşekkür ediyorum Tüm hemşerilerime buradan saygı ve sevgilerimi sunuyorum.” dedi.

Konuşmaların ardından yörüklüğün simgesi poşu protokol üyelerine takdim edilip takıldı. Ardından “Yörükler Soy Kütüğü” Günaydın’a takdim edildi. Daha sonra protokol ile birlikte eski göçleri hatırlamak adına ve sembolik yörük göçünü

gerçekleştirmek için develere binildi. Festival alanında gezilerek Yörüklerle selamlaşıldı. Selamlamanın ardından develerden inildi.

Festival alanına kurulan yörük çadırlarında gelen misafirlere pişirilen yemeklerden; et kavurma ve yayık ayranı ikram edildi. Daha sonra, yağlı güreş, koyun kırkma yarışı gibi etkinliklerle birlikte halk oyunları ekiplerinin gösterileri ve Isparta belediyesi mehter takımının sergilediği performans ve seslendirdikleri marşlar yer aldı. Açık arttırma usulü ile yörük ağası belirlendi. Bu etkinliklerin dışında kimi yıllarda şölenlerde düğünler yapılmaktadır.

Çatmalı yaylasının bakımı ile Sarıidris belediyesi ve EskiYörükler Kültür ve Dayanışma Derneği ilgilenmektedir. 2012 yılında çevrede mermer ocaklarının bulunmasından dolayı Çatmalı Yaylası'na elektrik gelmiştir. Yayladaki daha önce etrafını telle çevirdikleri atalarına ait iki mezarlığa ağaç dikimi gerçekleştirdiklerildi.

4. Eğirdir Havutlu Köyü Geleneksel Yörük Şöleni

Eğirdir ilçesine bağlı Havutlu köyü ile Aksu ilçesine bağlı Sofular kardeş köydür. Her iki köy halkı da Karaçakal Yörüklerindendir.

Sofular köyünün kurucusu, Karaçakal aşiretinden Arabistan Hameynden göç eden Kethüda oğullarından lakabı Çavlan Koca adı ile anılan Veli ağanın babasıdır. Koca Hüseyin, Akşehir'de ölmüş. 3 oğlu varmış. Bunlar kış aylarında Antalya'da kışlar, ilkbaharda Eğirdir'in Sorkun Anamas yaylasında yaylarlarmış. Yılanlı köyünün üstünde Sofular köyüne yerleşmişler. Havutlu denilen yaylada sürülerini otarlarmış. Havutlu yaylası Eğirdirli ağaların yaylasıymış. Ağaların at sürüleri, ögrekleri otlarmış. Yıllar sonra ağalar ölmüş. Havutlu yaylası ise yaramaz olmuş. Veli ağa o yaylayı 10 sarı liraya ağaların kızı Hatice hanımdan satın almış. İlk yerleştikleri Sofular köyünü 2 kardeşine bırakmış. Kardeşinin biri değirmen yapmış, değirmenci demişler. Bir kardeşi de çam ağacının çırallarından katran yapar satarmış, katrancı demişler. Çavlan Kocanın büyük oğlu köyün kurucusu Veli Kethüda Havutlu'daki suyun başına çadırını kurmuş. Orası sazlık bir yermiş. Sazlıkta devenin havudu kaybolmuş. Onun için Havutlu ismini oradan almış. Veli ağa Konya beyliğinin tahsildarlığını yapmış. Anamas civarında bulunan köylerden vergileri toplar, Konya beyliğine teslim edermiş.

Şölen; Eğirdir Havutlu Köyü Kültür ve Dayanışma Derneği ile Havutlu köyü muhtarlığı tarafından ortaklaşa düzenlenmektedir. İlk olarak 1994 yılında oluşturulan etkinlik, her yıl devam ederek haziran ayının son haftasında kutlanmaktadır.

Şölende, o yılın “Yörük Beyi” seçilir ve halk oyunları gösteri, yarışmalar ve yemek dağıtma gibi etkinlikler vardır.

2014 yılında 11’ incisi düzenlenen yörük şölenini örnek verecek olursak;

Şölen, Havutlu Köyü Ağlan Yaylasında yapıldı. 2 gün süren şenlikte Yörükler Ağlan Yaylasında doyasıya eğlendi. Havutlu Köyü Kültür ve Dayanışma Derneği tarafından gerçekleştirilen şenliklerde asırlar önceki Yörük yaşantısı canlandırıldı.

Ölmüşlerin ruhuna hatim ve mevlit okutularak başlanan şenlikte temsili olarak ulaşım deve ve atlarla yapılırken, gelen misafirlere de geleneksel yörük yemekleri ikram edildi. Saygı duruşu ve İstiklal Marşının ardından Aydın Yenipazar Efeleri gösteri yapıp Isparta mehteran takımı da konser verdi.

Yörüklerin halk oyunları gösterisinin ardından temsili yörük göçü, eşek yarışı ve çeşitli yarışmalar yapıldı.

Dernek başkanı Yaşar Soyçiçek geleneksel olarak bu yıl 11.'si düzenlenen şenliğe katılan herkese teşekkür ederek; "150 yıl önce Karaçakal Yörükleri Isparta Havutlu köyüne yerleşmişlerdir. Bugün nüfusumuz Karaçakal Yörükleri olarak üç bini bulmuştur. Şenliğimizin amacı gelecek nesillerdeki çocuklarımıza atalarımızın yaşamış olduğu örf ve adetleri öğretmektir" dedi.

Şenlikte yörük çadırları, kirman çeviren yörük kadınları, deve ile yolculuk yapan yörük kızları ve geleneksel göç canlandırıldı. Şenlik kapsamında düzenlenen eşek yarışları ise hem izleyenler hem de yarışmaya katılanlar açısından yoğun ilgi gördü. Yörük boylarının delikanlı gençleri bir yandan çıplak eşek sürerek parkuru en kısa sürede tamamlamaya gayret ederken bir yandan da binicilikteki maharetlerini gösterdiler.

5. Şarkikaraağaç Gedikli Köyü Sindel Yaylası Yörük Şöleni

Gedikli Köyü; Şarkikaraağaç ilçesine 30 km. Isparta'ya ise 150 Km. uzaklığı ile Isparta'nın en uzak köyüdür. Denizden yüksekliği 1180 metredir. Türkiye'nin en büyük tatlı su gölü olan Bayşehir Gölü ile Anamas Dağlarının eteklerinde kurulmuş bir köy olup, Honamlıların Ötöğnlü kolu tarafından 1937 yılında kurulmuştur. Gedikli köyü 1938’lerde Belceğiz köyünün bir mahallesi iken 12.07.1948’de muhtarlık mührü alınmış, 1948 yılında Gedikli köyü olarak kurulmuştur.

Köye Honamlı yörükleri yerleşmiştir. Göç etmeyi bıraktıktan sonra bir müddet Gedikli köyünün arkasında yer alan dağdaki Sindel yaylasına çıkmışlardır.

Günümüzde köyün içinde bulunduğu arazi eskiden Gedikli başçavuşun çiftliği imiş. Yaptığı göreve karşılık verilen bu arazi Sarıkabalı köyünden ilerde Oryan çiftliğine kadar uzanmaktadır. Gedikli başçavuşun vefatından sonra akrabaları bu araziye arkası dağ, önü göl diyerek Şarkikaraağaç'ta Hikmetler sülalesine satıp Bursa'ya yerleşmişler. Civar köylerden gelenler buralarda camız güdermiş, mevkiinadı da Gedik çiftliği olarak kalmış. Yerleşmeye karar verdiklerinde Honamlılarda Aktanoğlu Hikmet ve Asım Atalı kardeşleri Halide, Karadeli kardeşler ve boyacıların Sadık Ağa'dan araziye 1932 yılında 29 kişi bir hisse olarak satın almışlar (Tuztaş, 2005: 70).

Yörükler özellikle savaş yıllarından sonra göçte zorluklar yaşamaya başlıyorlar. Eşkiyaların yanında sınırları içerisinden geçtikleri köylerin bekçileri yağveya peynir karşılığında geçişlerine, hayvanlarını otlatmalarına izin veriyordu. Bu durumda Yörükler yavaş yavaş iskân olmaya karar vermişlerdir. Bu Gedikli arazisi için oba düşünmüş ve sonunda sivrisineğe rağmen bu araziye almaya karar vermiştir. Köy arazisinde ilk kez 5-6 aile kışlamıştır. Birkaç sene kış çok olunca hayvanların birçoğu telef olmuş ve bu yüzden de yine göçe devam etmişlerdir. Kışlak olarak Manavgat-Taşağıl-Ötgünlü-Çakış-Togayoğlu çiftliğinde kalmışlardır. 1937 yılından sonra ise yerleşime tam olarak başlanmıştır. Ş.Yerlikaya'ya 87 yaşında Hacı Bekir Günal'ın anlattığına göre 1937 yılında köye ilk yerleşenler: Hacı Ali Yavuz, Ali Güler (Ali Paşa), Bekir Ünal, Mahmet Toşur(Sarı Mahmut), Ali Demir (Muhtar Ali-Demirciler sülalesi) Mamut Çalak. Osman Abdili (Abdil Öter), Yusufu-Koca Omarlı(Yusuf ve Ömer Taş)dır (Tuztaş, 2005: 71).

Yerleşenler çadır yerine gölden topladıkları sazlarla saz evler yapmışlardır. Sonra da yavaş yavaş herkes gelip yerleşmeye başlamıştır. 1938'ten 60'lara kadar kışın sazlık evlerde kalırlarken, yazın yaylalarda çadır kullanmışlardır. 1960'lardan sonra göçerlik büyük ölçüde azalmıştır. Köy önceleri Belceğiz köyünün bir mahallesikonumunda iken 1948 yılında resmen muhtarlığını almış ve köy kurulmuştur.

Köyün civarındaki yaylaların susuz oluşu hayvan beslenmesini de olumsuzyönde etkilemiştir. Daha sonraki yıllarda köy ekonomik olarak balıkçılıkla uğraşmaya başlamıştır. Köydeki gençlerin birçoğu okuyup meslek sahibi olmaktadır. Köy gençleri folklor oyunlarını bilmenin yanında içlerinde saz çalan, briç oynayanlar bile vardır. Saz ilk defa 1968 yılında muhtar Abdil Demir zamanındaköye getirilmiştir. Köyde yaklaşık 30 yıldır ara vererek de olsa tiyatro

çalışmaları yapılmaktadır. İlk oyunlarda daha çok köy adetleri köyde konuşulan ağızlaşılırken şimdilerde herkesin anlayabileceği şekilde daha çok tiyatro piyesleri tercih edilerek sahneye konmaktadır. Genellikle de eskiden köyde olan olaylar konulur. Örnek verecek olursak: “Bir çocuk kitaplarını tarlaya atıp, geziyormuş. Birgün ocak başında bacak bacak üstünde ellerini ensesinde kilitlemiş otururken abisi kardeşine tokat atar. İçerleyen baba oğlum Mevlüt bu tokat seni de okutur benide” der.

Isparta’da Honamlılar; Şarkikaraağaç-Gedikli, Senirkent-Akkeçili, Sütçüler-Yeşilyurt köylerinde bulunmaktadır.

Honamlı Yörükleri ‘nin soyu Orta Asya’ya Oğuzlara uzanmaktadır. Oğuzların iki kolundan biri olan Bozoklara mensupturlar. Bozokların Avşarlar bölümündendir. Avşarların da Honamlı (Honanamlı) dalındandır.

Honamlı adının kökeni hakkında farklı fikirler ileri sürülmektedir. Ali Tanyıldız’ın "Orta Asya’dan Gedikli Köyüne Honamlı Yörükleri" adlı kitabında Honamlı adı ile ilgili iki görüş dikkatleri çekmektedir. Birincisi: “Bu Yörükler bir yerden göçüp başka bir yere konduklarında yani konalga yerine vardıklarında erkekler hemen bir araya gelip atış yarışları yaparlar. Komşularda “Hun yapılı şeyler geldi yine atışa başladılar” veya “Hun-namlıların sesi gelmeye başladı” diye konuşmaya başlarlar. Honamlı adı buradan gelmektedir.

İkincisi görüş ise: Türkler Anadolu’ya gelirlerken, o zamanlar adları Honamlı değilse bile, Honamlı adını alacak grup yol üzerinde bir savaşa rastlar. Zayıf olan tarafa yardım eder ve savaşı kazanırlar. Savaşın sonra Bey kendilerine yardım edenlerin kim olduğunu sorar. Yardımcıları “Ho güzel beydi” diye namı birini gösterirler. Sonrasında o beye Güzelbeyli yada Honamlı denmiştir” diye naklediliyor. Ancak kitapta da belirtildiği üzere birinci görüşte Hun namı denilebilmesi için Türkiye’de Hunların tanınması gerekir ki, bu zayıf bir ihtimaldir. İkinci görüş ise yoruma açıktır.

Araştırmamız sırasında görüştüğümüz kişilerin Honamlı adı ile ilgili öne sürdükleri fikirlere baktığımızda;

Honamlı: Hun namı, Hun diyarından gelen ilk Yörük aşireti olduğu için bu adı almıştır”.(K.Ş)

Honamlı: Bazı kitaplarda Ho namı diye geçer, “Ho” Türkçe ama “Nam” Türkçe olmayan bir sözcük. Bu sözün ilk kaynağının “Ho” yani sığırla ilgili olduğunu

düşünüyor. Birde adını Çin'in kuzey sınırında bulunan Honan yurdu denen bölgeden almış olabileceği düşünülmektedir (K.Ş 27, K.Ş 29).

Masateke Matsubara'nın 1980 yılında yaptığı çalışmada verdiği bilgiye göre; Honamlı aşireti Horasandan gelmiştir. Gelenlerin büyük bir çoğunluğu Adana, Antalya, Isparta ve Konya illerine yerleşmişlerdir. Bir kısmı hala göçebe hayatını sürdürmektedir. Ancak günümüzde birçoğu yerleşmiş durumdadır. Görüştüğümüz kişilerde Orta Asya'dan kuraklık sebebi ile göçüp gelindiğini bir kısmının Adana'da kaldığını bir kısmının da Aydın'a gittiğini, oradan beyliklere, obalara ayrıldıklarını söylediler. Altı oğlan altı oymak olmuş, her biri kuvvetlenmiş çoğalmış bunlar bir yere sığamayınca da dağılmışlardır.

Sindel Yalası Yörük Şöleni; Gedikli Kültür ve Dayanışma Derneği, Gedikli Köyü Muhtarlığı ve Antalya (Hoy-Der) Honamlı Yörükleri Kültür ve Dayanışma Derneği tarafından ortaklaşa düzenlenmektedir.

Honamlı Yörükleri Kültür ve Dayanışma Derneği, 1999 yılında Antalya'da kurulmuştur. Kısa adı HOY-DER dir. Kurucu üyeler Abdil Karataş, Ali Demir, Musa Toros, Mehmet Öter, Ali İhsan Yaman, Mahmut Yaman ve Kadir Koyak'tır. Derneğin amacı; dostluk, sevgi, hoşgörü, barış ve evrensel ilkeler doğrultusunda üyeleri arasında birlik, beraberlik ve dayanışmayı sağlamak, üyelerinin psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının önlenmesi ve çözülmesine yardımcı olmak, Honamlı Yörüşü olma bilincinin gelişmesine katkıda bulunmaktır. Dernek, 2005 yılında Merkezi Isparta'da bulunan Toroslar Yörük Türkmen Federasyonu'na üye olarak katılmıştır. Her yıl Federasyona üye diğer derneklerle birlikte Geleneksel "Söğüt Ertuğrul Gaziyi Anma ve Yörük Şenlikleri"ne katılmaktadır.

Her yıl mayıs ayının son haftasında düzenlenen şölenin ilki 2000 yılında düzenlenmiştir. Kutlamanın amacı; tüm Honamlılarla bağlantı kurmak, bağları güçlendirmek, diğer Yörük-Türkmen obaları ile kaynaşmaktır.

Şölen üç gün sürmektedir. Sabah kurban kesilerek dualarla açılışı yapılır. Yöre halkına ve gelen misafirlere ikram etmek için kesilen hayvanların etlerinden kavurmalar, pilav ve yayıklarda ayranlar yapılır.

Şölende halk oyunları, yerel sanatçılar etkinliklere katkıda bulunmaktadır.

2014 yılında 14'üncüsü düzenlenen şenlik 31 mayıs cumartesi günü yapıldı. Şenlik saygı duruşu müteakibinde İstiklal marşı okunmasıyla başladı. Protokol

konuşmalarının ardından halk oyunları gösterileri sunuldu. Öğle sırasında yemekler yenildi. Honamlı Yörükleri şehrin sıkılmışlığını sindel yaylasında mangal ve doğa sefası yaparak üzerlerinden attılar.

Honamlı Yörükleri Kültür ve Dayanışma Derneği Başkanı Mahmut Toros; “14’üncüsünü düzenlediğimiz şenliğimizin amacı yörük kültür ve geleneğini devam ettirmek. Gelecek nesillere aktarmak. Yılda bir iki defa değişik alanlarda bir araya gelerek yürütmekteyiz.” Gedikli köyü muhtarı Ömer Görer ise “yeni neslin eski kültürümüzden kopmaması birlik ve beraberlik içinde gelecek nesle aktarmak” dedi.

Yenişarbademli belediye Belediye Başkanı şenliğe çadırı ve ekibi ile katıldı. Toroslar Yörük Türkmen Genel Başkanı, Isparta İl beyi Mustafa Küçükyaman; Saha faaliyetleri diye adlandırdığımız yayla şenliklerimiz yapılmakta. Burada 14. Yörük Türkmen şenliğinde bir aradayız. Nasıl ki bizler gök kuşağının renkleri bir arada doğadan rengini alan renkler bir arada ise bizlerde bir arada olmalıyız. Bizim Yörüklerde gök kuşağına ebem kuşağı derler. Biz birlikte yaşamaktan başka çaremiz yok. Birlikte yaşamalıyız. Kendisi de bir Yörük olan ulu önderimiz Mustafa Kemal Atatürk Şöyle anlatıyor; arkadaşlar gidip toroslara bakınız orada bir yörük çadırı varsa dumanı tütüyorsa bizi hiç kimse yenemez demiştir. Bizlerde bu vatani kurtarana kurana minnet borçluyuz.” dedi.

Konya Yörükler derneği Konya il beyi Tuncay Özkan; “Sindel yaylasında Yörük şölenini çok güzel buldum. Bir Yörük bacasının Türkiye dim dik ayakta güzel bir duygu verdi bana.

Konya Yörük ve Türkmenler dernek başkanı Yusuf Yılmaz; Konya’dan buraya kardeşlik bağına artırmak birlik beraberliği sağlamak. Ülkenin çimentosunu pekiştirmek ve bu ülkenin sahiplerinin kim olduğunu göstermek adına Gediklinin sindel yaylasına çıktık.”

Daha sonra bir taraftan voleybol müsabakaları yapılırken bir taraftan Gurup yaren ekibinden Halil Er ve Mehmet Bedel’in türküleri halay çekildi. Sandalye yarışması ve halat çekme yarışması yapıldı. Şenlik, Mehmet Bedelden bir sipsi dinletisi ile tamamladı.

2015 yılında 15’incisi düzenlenen şenlik, yağmur nedeniyle bir bölümü Gedikli köyü Kültür ve Spor merkezinde bir bölümü Gedikli köyü meydanında yapıldı. İstiklal Marşı ve saygı duruşunun ardından protokol konuşmaları yapıldı. Gedikli Mehmet Süral

ilkokul öğrencileri İstiklal Marşı Atatürk'ün gençliğe hitabesini okudu. Daha sonra halk oyunların gösterilerini daha sonrada dans gösterisinin ardından Atatürk poster ve bayrak eşliğinde yürüdüler. Elektriğin kesilmesi nedeniyle şenliğe ara verilerek köy meydanına taşındı. Köy meydanında Serik'ten gelen Gedikli köyü vatandaşlarının hazırladığı halk oyunları ekibi ile Antalya'dan gelen Akdeniz ateşi halk oyunları ekibi gösterilerini sundular. Konserlere sıra gelince sipsi sanatçısı Mehmet Bedel'in sipsi açışı ile başladı. Burdurlu Türk Halk Müziği sanatçısı Gülhan Öz'ün sesi ile hem coşuldu hem oynandı. Tüm olumsuzluklara rağmen şenliklerini iptal etmeden yaptılar. Olumsuz hava koşulları yaylaların çocuklarını yaylaya çıkmaktan mahrum koyduğu için bu şölende birazda olsa burukluk yaşandı. Yıl boyunca çalıştığı yaban ellerden yaylasının özlemini çeken Gedikli'li Yörükler yine yaylalarına kavuşamadan geri döndüler.

6. Yalvaç Taşevi Yörük Şöleni

Yalvaç Yöresi Yörük-Türkmen El Sanatları Kültür Derneği tarafından düzenlenmektedir. Derneğin Başkanı Murat Leylek'tir. İlk olarak 2006 yılında Yalvaç Aşağı Tırtar ve Taşevi yaylasında kutlanmıştır. Şölen, üç gün sürmektedir.

İlk günün sabahı Yalvaç'ın merkezinde Çınaraltı mevkinde, Türk dünyasının birliği ve beraberliği için dualarla şenliğin açılışı yapılır. Eski göçleri hatırlamak adına Türkmen obalarının yerel kıyafetleriyle at ve develer üstünde temsili göç yürüyüşü yapılır. İki genç Yörük kızı en öndeki süslenmiş develeri çekerek Yalvaç merkezde çınar ağacının altında toplanan develere yüklü Yörük göçerleri dualarla uğurlanır. Yörük göçü davul-zurna eşliğinde kent merkezinden geçtikten sonra Taşevi plajına doğru yola çıkmaktadır.

Şölenin ikinci günü ise Taşevi plajında devam etmektedir. Saat 10:00 da İstiklâl Marşı'nın okunmasıyla başlanmakta ve şölende ilk olarak Yalvaç'tan gelen Yörük göçerlerinin tören alanına varışı canlandırılmaktadır.

Taşevi yaylasında kıldan yapılmış Türkmen çadırları kurulup yörük kültürüne ait gelenekler temsili olarak canlandırılmaya çalışılır. Çadırların önünde ateşler yakılır. Daha sonra yemeklerin yapılması için keçi ve koyunlar kurban olarak kesilir ve yemek kazanları kurulur.

Yılın “Yörük Ağası” seçilmek üzere üzeri süslenmiş olan koç açık artırmaya çıkarılır ve Yörük ağaları büyük bir yarışa girerler. En çok parayı veren koçu alır ve o yılın Yörük ağası olur. Bunun ardından da deve güreşi yapılır.

İkinci ve diğer günlerde ise ilk güne oranla yoğun değildir. Ama yine yemekler ve eğlenceler devam etmektedir.

2008 yılında kutlanan şölen programını örnek olarak verecek olursak;

23-24-25 Temmuz Taşevi’nde şölen alanına çadırların kurulması,

26 Temmuz Yalvaç merkezde, Saat 10:30'da Yalvaç Çınaraltı’ndan Taşevi plajına Yörük Göçü

27 Temmuz Taşevi’nde, Saat 10:00'da Açılış

Saygı Duruşu, İstaklal Marşı

Saat 10:35 Protokol konuşmaları

Saat 11:00 Yalvaç'tan gelen Yörük göçünün şölen alanına katılımı

Saat 12:00 mahalli sanatçılar konseri

Saat 12:00/13:00 arası ikram

Saat 13:00/14:00 arası mahalli sanatçıların gösterileri

Saat 14.00/15:00 koç artırımı

7.Yalvaç\Sücüllü Geleneksel Kültür, Turizm, Sünnet ve Yörük Şöleni

Sücüllü, Yalvaç’ın en eski köylerinden biridir. Sücüllü köyü muhtarı Ahmet Karaağaçlı köyü şu şekilde tanıtır:

“Sücüllü’nün “464” yıl önceki kilometre taşında yazılmış şu yazıyı okuruz: “Karye-i Sücüllü Hane: 53, İmam: 3, Muhassil: 2, Hâsıl:5735”Bu kayda göre köyümüz; 1530yılında 53 haneli, 65 nefer ve üç imamı bulunan ve adı “Sücüllü” olan bir “Karye”dir. Cumhuriyet dönemine geçerken Osmanlıdan bir ilkokul, iki medrese, bir tekke ve üçü vakfiyeli altı cami devralınmıştır. Hem çok eski bir geçmişin hem de köklü bir kültür mirasının varisleri olduğumuz hiçbir zaman unutulmaması gereken bir gerçektir” (<http://sucullu32kasabası.htm>).

Sücüllü, Büyükşehir Yasa Tasarısı ile 30 Mart 2014 tarihî itibariyle nüfusunun 2000’in altında olmasından dolayı kasabalığı kaldırılmış,köy olmuştur.

Bundan 15-20 yıl öncesinde başlayan köyden kente göçlerle günümüzde Sücüllü halkının büyük bir kısmı köy dışında yaşamaktadır. Bu sebeple her yıl tatil için yaz

aylarında köyüne gelen Sücüllü halkının birlik ve beraberliğini sağlama amacıyla “Sücüllü Geleneksel Kültür, Turizm, Sünnet ve Yörük Şöleni” düzenlenmektedir.

Şölen, ilk olarak 2007 yılında düzenlenmiştir. Kültür Bakanlığı'nın katkıları ve Sücüllü Yardımlaşma-Güzelleştirme Derneği işbirliği ile her yıl temmuz veya ağustos ayında gerçekleştirilmektedir.

2010 ve 2012 yıllarında belediye başkanlığı yapan Şenel Özkanlı kutlamalarda neler olduğunu şöyle anlatır:

"Sücüllü'de düzenleyeceğimiz şenlikler bölgenin en çok ses getiren şenliği olacaktır. Ülkemizin çok sevilen ses sanatçılarından Ankaralı Namık, Yörük Kızı Arzu Gök Sücüllü'ye gelecek. Tüm hemşehrilerimizi şenliklerimize bekliyoruz. Sücüllü şenliklerinde ilk olarak 17 Temmuz 2010 günü Yalvaç'tan Sücüllü'ye Yörük Göçü yapılacak.

Daha sonra geçen yıl da yaptığımız en iyi hayvan yetiştirme yarışmasını gerçekleştireceğiz. Yarışmadan sonra kasabamızda sünnet ettirilecek çocuklar gezdirilecek. Aynı gün akşam Sünnet Eğlencesi yapacağız. Ertesi gün ise Yalvaç Yörükler Derneği'nin de katkıları ile Yörük Şöleni etkinlikleri kapsamında yemek ikramı ve ağılık yarışı yapılacaktır."

Yalvaç'ın en eski belediyelik olan beldesi(1932) Sücüllü, özellikle belde dışına göç eden ve iş hayatında başarılı olan girişimci özelliğe sahip insanlarıyla tanınıyor. Kış aylarında iki binin biraz üzerinde nüfusa sahip belde, yaz aylarında tatile gelenlerle beş bin nüfusa ulaşıyor.

"Sücüllü'de geleneksel hale getirdiğimiz bu şölenle yılda bir kez de olsa kasaba dışında yaşayan Sücüllülüler ile kasabada yaşayan insanlarımızı bir araya getirerek birlik ve beraberliğimizi pekiştiriyoruz. Sücüllü'nün tanıtımı ve her geçen gün daha ileri noktalara taşınması için bu tür etkinliklerin gerekli olduğuna inanıyoruz. Bu arada çeşitli etkinlikler gerçekleştiriyoruz. Mesela kasabamızın önemli bir geçim kaynağı olan hayvancılıkla ilgili bir yarışmamız var, sünnet olamayan çocuklarımızı sünnet ettiriyoruz. Bu yıl da ülkemizin önemli ses sanatçılarını kasabamıza getiriyoruz" dedi.

2012 yılındaki kutlama programını örnek verecek olursak;

20 Ağustos 2012 Pazartesi

Saat: 08.00-12.00 Yemek İkramı

Saat: 14.00 Sücüllü Kasabası'nın 50 yıllık içme suyu ihtiyacını karşılayacak Karapınar kaynak suyunun içme suyu şebekesine dâhil edilmesi töreni

Saat: 17.00-18.00 Sünnet Çocuklarının Gezdirilmesi

Saat: 19.30-20.20 Şölen Açılışı ve Protokol Konuşmaları

Saat: 20.20 Ertuğrul Erkişi Konseri

21 Ağustos 2012 Salı

Saat: 13.00-14.00 İyi Hayvan Yarışması

Saat: 20.00 Ümran Özdemir Konseri

Saat: 22.00 İyi Hayvan Yarışması Ödül Töreni

Saat: 22.30 Kamil Abaloğlu Konseri

Saat: 23.30 Ramazan Çelik Konseri.

2.2.4. KÜLTÜR- SANAT- TURİZM VE DİĞER KUTLAMALAR

1. Aksu- Eğirdir Doğa Sporları Şenliği

Doğa Sporları Şenliği, ilk olarak 1997 yılında düzenlenmiştir. Etkinlikler, Eğirdir Turizm Tanıtma ve Doğa Sporları Derneği tarafından oluşturulmakta ve Isparta valiliği, Isparta belediyesi, Aksu Kaymakamlığı, Gençlik Spor Hizmetleri İl Müdürlüğü, Aksu belediyesi de destek vermektedir. Dağcılık Federasyonu resmî programına girmiş olan dağcılık şenliği Eğirdir'in ve Aksu'nun tarihî, kültürel ve doğa özelliklerini tanıtmak ve bu tür doğal güzelliklerden yararlanarak alternatif turizme katkı sağlama amaçlı oluşturulmaktadır. "Aksu'yu Keşfetmeye Var mısın!" sloganıyla doğa, keşif, macera ve adrenalin tutkunları şenliğe davet edilmektedir.

Eğirdir Turizm Tanıtma ve Doğa Sporları Kulübü (ETUDOSD), 1994 yılında kurulmuş olup amacı; doğanın korunması hakkında insanları duyarlı kılmak, doğa sporlarını yaygınlaştırmak, insanları yaşadıkları çevre ile tanıştırmak ve onları doğayla bütünleştirmektir. Dağcılık Sporunu sevdirmek ve bu alanda sporcu yetiştirmek kulübün öncelikli hedefidir.

120 üyesi bulunan kulübün amacı doğrultusundaki etkinlikleri; Başta Dağcılık, doğa yürüyüşleri, kanyon geçişleri, dağ bisikleti, mağaracılık, kayak, kampçılık gibi doğa sporlarıdır.

Dağcılık Federasyonunun faaliyet programında yer alan yaz eğitimleri, arama-kurtarma eğitimleri ve dağ kayağı eğitim kamplarına Isparta'da ev sahipliği yapmakta,

bünyesindeki antrenörleri ile her eğitimde yaklaşık yüzelli sporcunun eğitilmesinde rol almaktadır (<http://www.etudosd.org.tr>).

Yörede, kulübün tırmanış etkinliklerini oluşturduğu üç tane önemli dağ vardır. Bunlar; Dedegöl, Davraz ve Gelincik dağlarıdır.

Davraz Dağı, Isparta'nın doğusunda, Isparta ve Eğirdir'e 25 km mesafede yer alan, Toros Dağları'na bağlı 2635 m yüksekliğinde kayak turizmine açık bir dağdır. Halk arasında hem Davraz hem de Davras olarak adlandırılan dağ, aynı zamanda Türkiye'nin en güzel pistlerine sahip Kayak Merkezlerinden biridir. Davraz Akdeniz Bölgesinin Göller yöresinde, Eğirdir ile Kovada Gölleri arasında yükselen ve Isparta Ovasını kuşatan dağ kütlelerinden biridir. Davraz'ın etrafında Barla Dağı Gelincik Doruğu (2799 mt) ve Dedegöl Dağları Dipoyraz Doruğu (2998 mt.) yükselmekte. Davraz kayak merkezinin de bulunduğu dağın en yüksek noktası 2635 metre ile Ulparçukuru Tepesidir.

Büyük Davraz ve Küçük Davraz isimli iki zirvesi bulunmaktadır. Yılın büyük bölümünde kayak turizmine elverişli olduğu için son yıllarda bu konuda çalışmalar yapılmış ve 2200. metrede kurulan tesislerle adı kayak turizminde sıkça anılır hale gelmiştir.

Uzunluğu 1155m olan, 1000 kişi/saat kapasiteli telesiyej tesisi mevcuttur. Dağın yüksek yamaçlarından Isparta Ovasını ve Eğirdir gölünü değişik açılardan izleme olanağı vardır. Alt İstasyon Yükseltisi 1674m, Üst İstasyon Yükseltisi 1961m dir. 4 km'ye ulaşan uzun parkurlar bulunan Davraz Kayak Merkezinde Kuzey Disiplini, Alp Disiplini, Dağ Kayağı, SnowBoard, Tele Mark yapılmaktadır. Davraz Dağı her mevsim, alpinizm tırmanışına uygun bir dağdır.

Dedegöl Dağı, 2998 metre yüksekliğindedir. Dedegöl doruğu, haritalarda Anamas Dağları adı verilen dağ grubunda yer alır. Söylenceye göre doruğa adını veren gülleri erenlerden sayılan bir “dede” dikmiş, zamanla doruk “dedegöl”, dağın genel adı ise “dedegöl” adını almıştır. Doruğun güneyinde “Kara Göl” adı verilen küçük bir göl bulunmaktadır.

Kuzeyinde ise bilimsel anlamda “speleoloji” adı verilen, mağaracılık bilimi literatüründe önemli bir yeri olan, haritalandırma ve keşfi süren “Pınargözü” mağarası bulunmaktadır.

Beyşehir Gölü'nü besleyen kaynaklardan olan Pınargözü Mağarasından çıkan suyun ısısı Ağustos ayında 5,8 derecedir. Dedegöl dağının 1550. metresindeki Pınargözü mağarasına bilinen 6,5 km uzunluğuyla, araştırılması ve girilmesi oldukça zordur (Aygen, 1984). Suyun içinde alabalıklar bulunmaktadır.

Dağın güneyinde “Kartos Suyu” adı verilen bir su kaynağı bulunmaktadır. Kartos Suyu Antalya İli Beşkonak Kasabasında bulunan “Köprülü Kanyon Milli Parkı”na adını veren Köprü Çayının başlangıcıdır.

Yine doruğun kuzeyinde “yayla” adı verilen alanlara yaz aylarında pek çok aile dinlenmek için akın eder. Günümüzde konar-göçer yaşam biçimini bırakarak çekirdek aile olarak yaşayan, pek çoğu Serik (Antalya) nüfusuna kayıtlı bu ailelerin yetişkinleri yaz boyunca çadır kurarak Yörük atalarını ve çocukluklarını anarlar.

Yüzeyi karbonatlı kireç taşı olan masifin kuzey-güney transı (bir önceki kamp alanında gereç bırakmadan kuzey etekten doruğu aşarak güney eteğe inmek) mümkündür. Ancak batı-doğu transı birçok teknik rotayı aşmayı gerektirir. Aynı bölgede Türkiye Dağcılık Federasyonu 1997 yılında “yaz temel”, 2003 yılında da ileri kaya eğitimi yapmıştır. Dağın tur kayağı ile transı Dünya’da ilk defa 2001 yılı mart ayında Durmuş Uçgun (Türkiye Dağcılık Federasyonu Isparta İl Temsilcisi) tarafından gerçekleştirilmiştir.

Dağın 2000 metreye kadar olan yüzeyinin sedir ve kızılçam ormanları, Beyşehir gölünün yukarıdan görüntüsü, dağcı olmayanları da Dedegöl dağının bağımlısı yapacak güzelliğindedir.

Dağın kuzey batısında Yaka adı verilen köyle aynı adı taşıyan dört kilometrelik kanyon da mutlaka görülmelidir. Kanyonu su ısısının düşüklüğü sebebiyle ancak yaz aylarında geçme olanağı bulunmaktadır. Yaka kanyonunu baştan sona bitirmek vücudumuzun tamamıyla ıslanmasına neden olur. Kask dışında her hangi bir teknik gereç gerektirmeyen kanyonda ayaklarınızın altından kaçan alabalıkları görebileceğiniz gibi yer yer iki metre enindeki genişlikte ve kelebeklerin uçtuğu şelalelerde hatırı sayılır görüntüler yakalayabilirsiniz. Dedegöl Dağı’nda kış tırmanışlarında kazma ve krampon gereklidir.

Barla Dağı (Gelincik Zirvesi),Isparta ilinin önemli yüksekliklerinden biri de Barla Dağı’dır. Yükseltinin doruğu ise 2798 metrelik rakımı olan Gelincik Zirvesidir. Senirkent Ovası ile Atabey Ovası arasında kalan Barla Dağı kütlesi, Uluborlu’nun

batısından başlamak üzere doğuya doğru yükseltisi fazlalaşmakta, Gelincik Tepe'den sonra ise Eğirdir Gölü'ne doğru yükseklikler düşüş göstermektedir. Barla Dağında glasyal oluşumlar (Sirkler; Ayıyalağı ve Gelincikana sikleri, morenler) ve karstik oluşumlar (dolin, uvala, obruk, düden ve mağaralar) oldukça fazladır. Karstik oluşumlar (özellikle dolin ve obruk), çevredeki köylüler tarafından yayla olarak kullanılır ve buralarda hayvan yetiştirilir (Ortayazı Yaylası, Yassıören Yaylası, Kabaca Yaylası, Gönen Yaylası). Barla Dağının batısında Uluborlu Obruğu, Peynir Obruğu, Senirkent Obruğu diye adlandırılan bazı çukurluklar yer alır (<http://www.etudosd.org.tr>).

Şenlik, mayıs ayında hafta sonu cumartesi ve pazar günlerine paylaştırılan etkinliklerden oluşmaktadır. Şenlik, Karaköy mevkinde kahvaltı ile başlar. Etkinlikler; Türkiye genelinden ve yabancı sporcuların da katıldığı Aksu Akpınar tepesinden yamaç paraşütü atlayışları, dağcıların Dedegöl dağına tırmanışları ve Zindan mağarası, Sorgun barajı, Sorgun yaylası, Başpınar, Karağı göleti, Melikler yaylası, Pınargözü mağarası, Barak yaylası ve Yakaafşar kasabası gül bahçelerinde doğa fotoğrafları çekimleri ile devam eder. Akşamları isekonserler vardır.Şenliğe katılanlar genellikle Melikler yaylasında kamp çadırları kurarlar. Katkıda bulunan belediyelerin aracılığı ile de yemek ikramları yapılmaktadır.

25- 26 Mayıs 2013'te yapılan etkinlikleri örnek verecek olursak;

İlk gün yaklaşık 50 yerli ve yabancı sporcunun katıldığı Yamaç Paraşütü Yarışması 25 Mayıs cumartesi sabah saatlerinde Aksu Akpınar tepesine çıkılması ile başladı. Her sporcunun en az iki atlayış yaptığı yarışmayı ilçe halkı yakından izleme fırsatı buldu. Yarışma esnasında bazı paraşütçülerin akrobatik hareketleri izleyiciler tarafından büyük ilgi ve heyecan ile takip edildi. Paraşütçüleri sadece yerden seyretmekle kalmayan vatandaşlar atlayışın yapıldığı Akpınar tepesine çıkarak yarışmanın heyecanına ortak oldular. Yarışmaya katılan sporculara ödülleri ve katılım belgeleri Aksu kaymakamı İbrahim Özdel tarafından verildi. Kaymakam Özdel burada yaptığı konuşmada Aksu'nun alternatif turizm potansiyeline dikkat çekerek, yapılan organizasyonlarla ilçenin gizli kalmış güzelliklerini ortaya çıkarmaya çalıştıklarını ifade etti.

Yamaç Paraşütü Dünya Şampiyonasında 3. olan Milli sporcu Ayşe Bayrak, Aksu'nun eşsiz doğası ve ulaşım kolaylığı ile yamaç paraşütü sporuna çok uygun

olduğunu söyleyerek, gerekli düzenlemelerin ve tanıtımın yapılması ile gözde paraşüt atlama merkezi olabileceğini ifade etti.

ETUOSD (Eğirdir Turizm Tanıtma ve Doğa Sporları Derneği) tarafından bu yıl 2013 yılında 17.si düzenlenen Dedegöl Dağı tırmanışına 2000'den fazla dağcı katıldı. 25 Mayıs cumartesi günü sabah saatlerinden itibaren otobüsler ile Melikler yaylasına çıkan doğaseverler, geceyi burada geçirdikten sonra Pazar günü gün doğumuyla zirve tırmanışına başladılar. Aksu kaymakamlığının da destek verdiği organizasyona ülke çapından büyük bir ilgi oldu. Zirve dönüşü yapan dağcılara Aksu kaymakamlığı tarafından gözleme ve ayran ikram edildi.

Pazar günü Karaköy'de yapılan kahvaltı ile başlayan Foto Safari'ye 40'a yakın Fotoğraf sever katıldı. Aksu'nun yayla ve dağlarında bulunan çiçek florasını görüntülemeyi amaçlayan doğaseverler, Karaköy'deki kahvaltının ardından sırası ile Zindan mağarası, Sorgun Yaylası, Sorgun Barajında çekim yaptıktan sonra Başpınar mesirelik alanında Aksu kaymakamlığınca verilen öğle yemeğine katıldılar. Foto Safarinin öğleden sonraki bölümünde katılımcılar Karağı göleti, Melikler yaylası, Pınargözü mağarası, Yakaafşar kasabası, gül bahçeleri ve Barak yaylasında çekim yaparak akşam yemeği için Aksu ilçe merkezine dönüş yaptılar.

Aksu Kaymakamlığı Doğa Sporları Şenliği'nin pazar akşamı programı halk konseri ile başladı. Kaymakamlık meydanı çevre ilçe ve köylerden gelen yaklaşık 2500 doğaseverle doldu. Konserden önce söz alan kaymakam İbrahim Özdel organizasyonda birçok kişinin emeği olduğunu belirterek özverili çalışmalarından dolayı kaymakamlık personeline ve katkı sağlayan sponsorlara teşekkür etti. Programa katılan BAKA Genel sekreteri Tuncay Engin'de Aksu'da son yıllarda büyük değişiklikler olduğunu ifade ederek "Çalışmalarından dolayı sayın kaymakamımıza teşekkür ediyorum" dedi.

Konuşmaların ardından sahne alan Selma Geçer ve Mithat Körler konser verdi. Aksu Kaymakamlığı Doğa Sporları Şenliği Konserin ardından yapılan havai fişek gösterisi ile son buldu.

2. Eğirdir Su Şenlikleri Triatlon Yarışları ve Şiir Akşamları

Eğirdir; doğal, tarihî ve kültürel değerleri ile oldukça zengin özelliklere sahip bir ilçedir. Kendi adı ile anılan Eğirdir Gölü, Türkiye' nin 4'üncü büyük gölüdür ve göller yöresinin en büyük doğal zenginliklerinin başındadır.

1145-1729 yılında yazılan Cihannüma'da Eğirdir hakkında edinilen bilgi şöyledir:

Eğirdir, gölün batı kenarında, gölün içine girmiş vaziyette, küçük kal'a ve metin sur ve suyu tatlı göl ile çevrilidir. Mamur sokakları, müteaddit cami, hamamları ve medrese, otuz altı navi üzüm yetişen bağları vardır. Burada Evliya-i Nakşibendi ve bazı meşayihin mübarek mezarları olup, yanlarında cami ve imaret bina olunmuştur. Kasabanın iki giriş yolunun iki başında kapıları ve bunun karşısında bağ bahçesi olan bir küçük ada vardır. Gayri meskûdur. Bunun kuzeyinde, iki yüz kadar evi olan, ahalisinin yarısı islâm, yarısı Hıristiyan büyük bir ada daha vardır. Bu adada, evliya-i ızamdan, şeyh Musluhiddin medfundur. Ada ahalisi gemicidir, kadınları bez işlerler. Buheyre-i Eğirdir (Eğirdir gölü) Hamideli ortasında, suyu tatlı hoş bir göldür. Güneyden kuzeye uzunluğu dört buçuk fersah, genişliği üç fersah olup derinliği on kulaçtır. Göl içinde iki ada vardır. Küçük (Can adası), büyük (Nis adası)dır. Gölde beç nevi balık vardır. İlkbaharda kiraz mevsiminde avlanır. Bir garip göldür ki, kenarında beyaz çakılların arasında, kudretten (Allah) adı yazılmış, çakıllar bulunur (Yiğitbaşı, 1972: 104-105).

Eğirdir ve çevresi MÖ. 2000 yılından beri yerleşmeye sahne olmaktadır. İlk olarak Arzava Krallığı, daha sonraları Luwi Uygarlığı, Frig Egemenliği, Lidyalılar, Pers İmparatorluğu, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular ve Osmanlıların egemenliği altındakalmıştır.

Kent içindeki kalenin Lidyalılar tarafından yapıldığı ve daha sonraki egemenlikler tarafından onararak kullanıldığı bilinmektedir. İlçede yer alan tarihî yapılardan Dünder Bey Medresesi Selçuklular Tarafından yapılmış olup, bugün kapalı çarşı olarak kullanılmaktadır. Yeşil Ada mahallesinde bulunan Ayastefanos Kilisesi ise İXX. Yüzyılda inşa edilmiş olup 1998 yılında restore edilmiştir. Çok eski bir tarihî olan araştırma sahası 1950'lere kadar bugünkü merkez mahallelerin yer aldığı yarımada ve o zamanlar ada olan Yeşil Ada üzerinde toplanmıştır. Eğirdir Gölü'nün güneyinde ise birinci sınıf tarım arazilerinin ve elma bahçelerinin bulunduğu alanda, bağ evleri niteliğinde yörede "elmalık" tabir edilen yerleşmeler mevcuttur. Bu yerleşme bölgeleri arasında topografyanın arızalı olması nedeniyle dağınıklık göze çarpmaktadır (Karabacak, 2007: 63).

Eğirdir Gölü, zengin balık çeşidine ve balıkçılık potansiyeline sahiptir. Bunun yanı sıra, sulama ve enerji üretimibakımından da önem taşımaktadır. Gölde çevredeki tarım alanlarının sulanmasındayaralanıldığı gibi, bir regülatör ve kanalla Kovada I ve Kovada II hidroelektrik santrallerinin su ihtiyacı da karşılanmaktadır. 1994 yılı sonlarında tamamlanan tesislerle Isparta ilinin içmesuyu ihtiyacının bir bölümü de Eğirdir Gölünden sağlanmaktadır.

Türkiye turizmini göz önüne alarak Eğirdir'in turizmini yerel düzeyde ele aldığımızda Eğirdir turizminin iki önemli ögesi ortaya çıkmaktadır. Birinci öge; bölgenin coğrafi güzellikleridir (doğal göl, dağ ve tabiat). İkinci öge ise; bölgenin tarihî ve kültürüdür. Eğirdir bölgesine bilenen yaklaşık yirmiye yakın uygarlık gelip geçmiş olması bölgenin uygarlık tarihî yönüyle zenginliğinin önemini ortaya koymaktadır. Eğirdir bölgesi, turizm yönüyle son dönemlerde coğrafi güzelliklerinin yanında uygarlıkların yoğun geçişi olması nedeniyle dinî-inanç turizmi yönüyle de büyük bir öneme sahiptir (Alav, 2001:149-168).

Eğirdir Gölü ve çevresinin doğal güzellikleri ile turizm potansiyeline sahip olması Eğirdir'in, her yıl artan sayıda yerli ve yabancı turistlerin uğrak yerlerinden birisi haline getirmiştir. Eğirdir'e gelen turist ve turizm ajanslarının öncelikle bölgenin doğa güzellikleri, tarihî yerleri ve inanç-din turizmine yönelmektedir. Eğirdir Turizm Tanıtma ve Doğa Sporları Derneği ve Eğirdir Belediyesi, Eğirdir'in tanıtılması ve turizme canlılık katması açısından çalışmalar yapmaktadır. Dernek ve belediye yerli halkının hoşnutluğunu kazanmak ve Eğirdir turizmine canlılık katmak için her yıl festival düzenlenmektedir. Bu doğrultuda Eğirdir'e her yıl binlerce turist gelmektedir.

Su şenlikleri, Eğirdir belediyesinin Eğirdir'in doğal kaynaklarını ön plana çıkararak turizm amaçlı etkinliklerin oluşturulduğu kutlamadır. Eğirdir Belediyesi ve Türkiye Triatlon Federasyonu'nun katkıları ile oluşturulan şenliklerin 2012 yılında 10'unsusu düzenlemiştir. Her yıl ağustos ayında düzenlenen etkinlikler üç gün sürmektedir.

24 -26 Ağustos 2012'de düzenlenen kutlamayı örnek olarak verecek olursak;

24 ağustos cuma günü başlayan etkinliklerin ilkini saat 20.00'de başlayan "Sazdan Söze, Şiirden Türküye" duyurusu ile "2. Eğirdir Şiir Akşamları" etkinliği oluşturmuştur. Yeşil ada parkında yapılan bu geceye; Ali Akbaş, Yayha Akengin, Fazıl

Ahmet Bahadır, İmdat Afşar gibi mahalli şairler katılarak şirlerini seslendirdiler ve Esat Kabaklı konseri ile şenlik devam etti.

25 Ağustos cumartesi günü; saat 10.00'da balık tutma yarışması, 12.00'de protokolün şenlik konuşmaları, 12.30'da yüzme yarışları, 14.00'de göleden elma toplama yarışması, 15.00'te yağlı direk bayrak yarışı, 16.00'da halk oyunları gösterileri, 16.30'da yarışmalarda ilk üç dereceye girenlere ödül töreni yapıldı. Yarışmaların ardından saat 20.00'de Kale Meydanı'nda; Figen Biricik, Murat Tekyıldız ve Mine Koşan konser verdi.

26 Ağustos Pazar günü ise; saat 10.00 Türkiye Triatlon Federasyonu sporcularının katılımı ile Triatlon ve bisiklet yarışları başlatıldı. Yarışların sona ermesi ile saat 17.00'de dereceye girenlere ödülleri verildi.

2013 yılı kutlamaları; Eğirdir Limanı'nda yapılan şenlikler kapsamında ilk olarak amatör balıkçıların katıldığı oltayla balık tutma yarışması gerçekleşti.

Şenlikler daha sonra yüzme, yelken, sörf, elma toplama ve yağlı direk bayrak kapma yarışmalarıyla devam etti.

Yarışmalarda dereceye girenlere ödülleri Eğirdir kaymakamı Yalçın Yılmaz, belediye başkanı Osman Nuri Özmeral, triatlon federasyonu başkanı Hamdi Güneş, gençlik hizmetleri ve spor ilçe müdürü Hasan Genç, yelken il temsilcisi Şeref Ağartan, işadamı Mustafa Hubanoğlu, ve diğer protokol üyeleri tarafından verildi.

Su Şenlikleri kapsamında yarışmacılara ve yarışmaları seyretmeye gelen vatandaşlara Eğirdir belediyesi tarafından pilav ve helva ikramında bulunuldu.

Eğirdir Belediye Başkanı Osman Nuri Özmeral, “Bu yıl 3’üncüsünü yaptığımız Su Şenliklerine katılan yarışmacılara ve saygıdeğer halkımıza çok teşekkür ediyoruz. Her geçen yıl yapılan faaliyetlerimiz daha da renkli geçiyor. Tabiat harikası gölümüzde yaptığımız şenliğimiz her yıl düzenli olarak devam edecek. Geçen yıla oranla yarışmalara katılan vatandaşlarımızın sayısı bir hayli arttı. Önümüzdeki yıl daha çok katılımın olacağından eminim. Su Şenliklerine gösterilen ilgi ve alaka bizi çok memnun etti. Emeği geçen herkes teşekkür ediyoruz” dedi.

Su Şenliklerinde mehteran takımının gösteri de halkın büyük ilgisini çekti. Su Şenlikleri kapsamında yapılan Yarışmalarda derece girenlerin isimleri şöyle; 36 kişinin katıldığı Balık Tutama Yarışması Süleyman Cesur (260 gr), Yaşar Bedir (215 gr), Hüseyin Paşa (160gr)

41 kişinin katıldığı Yüzme Yarışları,

15 yaş altı bayan 1. Suna Çelik, 2. Suzan Çelik, 3. Hazal Polat 15 yaş altı erkek 1. Harun Kılınç, 2. Hasan Yaşar Palabıyık, 3. Emrah Derici 15 yaş üstü erkek 1. Merdan Çayır, 2. Oktay Yumak, 3. Kutluhan Korkmaz. 40 üstü erkek 1 Kerem Erten, Muttalip Gülbudak. 40 Yaş üstü tek bayan Sedef Özçelik.

45 kişinin katıldığı Elma Toplama yarışları

15 yaş altı 1. Osman Aslantürk 46 adet, 2. Şaban Dede 42 adet, 3. iki kişi Ömer Kartal 24 adet, Harun Kılınç 24 adet, Büyük grup 1. Muttalip Gülbudak 104 adet, 2. Sefa Yıkılmaz 82 adet, 3. İzzet Yurdakul 74 adet.

45 kişinin katıldığı Yağlı Direk bayrak kapma yarışmasının şampiyonu geçen yılın da şampiyonu Şaban Deder oldu.

3. Eğirdir Oluklacı Şenlikleri

Oluklacı, Eğirdir'in meşe ağaçları ile kaplı yaylasıdır. 5 km. uzaklıkta olan Oluklacı yaylasına sadece yürüyerek çıkılabilmektedir. Eğirdir'de 1911 yılı kışında öyle soğuk kış olmuş ki yüz gün Eğirdir gölü'nün buzu kalkmamış. 1911 yılına kadar meşe ağaçları ile kaplı olan alan, o sene soğuktan yakacak kalmadığı için korudaki asırlık meşeler, hatta katranlardan bazıları kesilerek Eğirdir'li hayatta kalma savaşı vermiştir. Son yıllarda Eğirdir halkı Oluklacı'yı yeniden yeşillik alana dönüştürmek için Eğirdir Belediyesi park ve bahçeler ekiplerinin getirmiş oldukları dışbudak fidanlarını dikerek Eğirdir doğasını koruma çalışmaları yapılmaktadır. O senenin kötü hava şartlarının tekrarlanmaması adına Eğirdirliler her yıl Mayıs ayının ikinci haftasında Oluklacı'ya çıkarak hem birlik ve beraberlik içerisinde zamanlarını geçirirler hem de Olukluca canlandırma çalışmaları yapılmaktadırlar. Şimdiki ağaçlar kesilen meşelerin köklerinden ya da yeniden oluşan ağaçlardır.

Eğirdirlilerin birlik ve beraberliğinin sembolü olan Oluklacı Şenlikleri, 2003 yılından itibaren her yıl Eğirdir belediyesinin katkılarıyla düzenlenmektedir. Eğirdir'in yüksek ve meşelik mesire yerlerinden biri olması nedeniyle şenlik yapmaya uygun olmasının yanında geçmişte de Eğirdir halkının Oluklacı'ya çıkarak ibadet yaptığı söylenmektedir. Doğada ibadet yapmak ve Olukluca çıkmanın zor olduğu ile ilgili Şeyh Mehmet Sultan hakkında halk arasında bir anlatı vardır. “Atalarımız doğada ibadet etmeyi hep sevmişler, Oluklacı'yı da sık sık ziyaret ederek ibadet etmişlerdir. Şeyh Mehmet Sultan'ın bir katırı varmış. İbadet etmek için Oluklacı'ya çıkarken Şeyhin rahat

gitmesi için katırın arka ayakları uzarmış. Şeyh inerken rahat inmesi için katırın ön ayakları uzarmış.”

Günümüzde yapılan Oluklacı şenliklerinde, eğirdir halkının en yaşlısından en genç insanına kadar şenlik günü Oluklacıya çıkar. Eğirdir Belediye başkanının en yaşlı kadın, erkek ve en küçük çocuğa hediyeler dağıtmasını bu anlatının bir uzantısı olduğu düşünülebilir.

Oluklacı şenliklerine, sabah erken saatlerde belediye binasının önünden belediyenin tahsis ettiği araçlarla Eğirdir halkı tırmanış bölgesine kadar getirilir. Buradan sonra 20-40 dakika veya 1 saatlik aralıklarla yürüyerek Oluklacıya ulaşılır. Kutlamaya yaklaşık 1800 kişinin katıldığı tahmin edilmektedir. Şenlik için tüm hazırlıları belediye karşılamaktadır. Hazırlıklar yaklaşık bir hafta önceden başlamaktadır. Belediye pilav ve helva dağıtılmaktadır. Yemeğin ardından çeşitli geleneksel oyunlar, yarışmalar düzenlenmektedir. Halat çekme yarışları, penaltı çekme, çuval yarışı, yoğurt yarışması, kaşık üzerinde yumurta taşıma gibi. Yarışmalardan galip gelenlere belediye hediyeler dağıtmaktadır.

4. Eğirdir Barla'da Birlik ve Dayanışma Günleri

Barla, Eğirdir'in 25 km kuzeybatısında, Eğirdir gölüne 18 km kıyı şeridi olan, 3.052 nüfuslu, 104 km² yüzölçümlü yerleşim yeridir.

Barla Kültür, Dayanışma, Birlik ve Beraberlik günleri etkinliklerini, Barla'yı Kalkındırma ve Güzelleştirme Derneği düzenlemektedir. İlk olarak 2003 yılında düzenlenen etkinlik her yıl temmuz ayında kutlanmaktadır.

2011 yılında etkinlikler 16 Temmuz cuma günü mevlit okutularak başladı ve topluca Tonluca Kabristanlığına gidildi. Ardından Barlalılar Çamdağı otelinde bir araya geldi. Buluşmanın yemekle taçlandırıldığını söyleyen Barla'yı Kalkındırma ve Güzelleştirme Derneği Başkanı Miraç Hatipoğlu, bu günlerin çok manalı olduğundan söz etti. Hatipoğlu, “Derneğimiz 101 senelik bir dernek. 1910 senesinde ecdadımız İstanbul'da kurmuşlar. Amaç, Barla'nın kalkınması ve hayır hizmetlerinin devam etmesi. Biz de bu geleneği, 100 yıldır aynı şekilde devam ettirmeye çalışıyoruz. Tabii ki bu tür organizasyonlar, uzun zamandır görüşemeyenlerin buluşamayanların da görüşmesine, buluşmasına vesile oluyor. Güzel bir topluluk oluyor, bundan da biz mutlu oluyoruz” dedi.

Etkinliklere katılan konuklar da Barla'da olmaktan çok mutlu olduklarını söylediler. 8.Kültür, Dayanışma, Birlik ve Beraberlik Günü, yenilen yemekle son buldu. Ülkenin dört bir yanından gelen hemşehriler seneye tekrar buluşmak üzere sözleşerek ayrıldılar.

5. Eğirdir Pınar Pazarı Şenlikleri

Eğirdir'de en önemli ekonomik faaliyet tarımdır. İlçe merkezinde tarımın payı düşükken kırsal kesimde yaşayan nüfusun büyük bir kısmı tarımsal faaliyetlerle geçimini sağlar. İklim özellikleri, çiftçinin alışkanlıkları, arazinin verimi ve yüzey şekillerine bağlı olarak ekili dikili alanları kaplayan tarımsal faaliyet meyvecilik ve bunu tahıl tarımı takip eder.

Eğirdir ilçe merkezi ve Pınar pazarı, yöredeki kırsal yerleşmelerin (Yukarı Gökdere, Eyüpler, Balkırı, Tepeli, Serpil, Kırıntı, Sipahiler, Akbelenli, Aşağıgökdere, Mahmatlar, Sarıidris, Gökçehöyük, Baklan, Bağlılı, Sevinçbey, Barla, Bağören, Pazar köy vd.) ürünlerini getirip sattıkları bir alış veriş merkezi konumundadır.

Pınar pazarı, Eğirdir'e 7 kilometre uzaklıktaki Bağarası mahallesindeki mesirelik alana kurulmaktadır. Selçuklular döneminden günümüze kadar 800 yıldır devam eden “Pınar Pazarı” geleneği Nuri Güngör'ün hazırladığı Eğirdir Ansiklopedisi'nde verilen bilgiye göre ilk kez 1204 yılında bölgeye yerleşmeye başlayan Türklerin başlattığı tahmin edilmektedir. Pınar pazarı, Akpınar köyünde yaşayan Yılanlı Musa Ağa'nın girişimleriyle başladığı belirtiliyor.

Pınar pazarı diğer adıyla “Kadınlar pazarının” tarihçesine baktığımızda: Tarihte şöhret tutkunu, devlet ve iktidar heveslisi olarak adı geçen Yılanlı Musa, H.1165, 1166, 1167 yıllarına ait arşiv defterinde “Eğirdir Voyvodası Esseyit Musa Ağa” 1169, 1176 yıllarında Hamit Mütesellimi olarak geçmektedir. Yılanlıoğlu, Akpınar köyünde oturur. Pazar günleri Eğirdir'e gelerek pazar kurar. Yılanlıoğlundan önce Pazar kurulmadığı söylenir”(Akkaya,2001: 143). Suraiya Faroqhi'de 16. yy.da Hamit Sancağında önemli ve düzenli pazar merkezlerinin olmadığından söz ederek, 1522'den sonra kent nüfusunda artış olduğunu ve Gönen, Keçiborlu, Pavlu (Bugünkü Sütçüler), Yassıviran, Sanlı ve Viran gibi yerlerde ilk kez 400 vergi mükellefi içeren nüfusa sahip olduklarını kaydeder (Faroqhi, 1978: 56). Yani büyük çaplı bir ticaret o dönemde görülmemektedir.

Önceleri Pınar Pazarında “Kadınlar Panayırı” da yapıldığı söylenmektedir. Kadınların eğlenmesi ve kendi ihtiyaçlarını rahatlıkla karşılayabilmeleri için kadınlara özel alan oluşturulmuştur. Özellikle kadınların ihtiyaçlarına yönelik kurulan pazarda

kadınlar, evlenme çağına gelmiş oğullarına da kız beğenmektedir. Zamanla kadınlar panayırı geleneği kalkarak, her türlü ürünün bulunduğu panayır şekline dönüşmüştür.

Kervanların, Yörük aşiretlerinin Isparta - Akpınar - Camili yayla üzerindengelip gittikleri ve Pınarbaşında mallarını pazarladıkları anlatılır. Pazar günlerikurulan pazarın son haftasında bir gün öncesi Cumartesi günü sadece kadınlaraözeldir. Bu yüzden “kadınlar pazarı” da denir. Belediyenin duyurusu ile kadınpazarı ilan edilir. Pınar başında sadece kadınların, kızların ve küçük çocuklarınbirgün önceden o güne özgü yiyeceklerinin hazırlayarak eğlendikleri pazar alanıdır. Günün özelliği, o yıl evlenecek kızların seçimi ve nişanlı kızların damat ailesitarafından giydirilme törenini içermektedir (Akkaya,2001: 143-145). Gelin olacak kız kayınvalidenin getirdiği elbiseyi giyer, kıza takı takarlar. Kızın getirdiği çerezleri yerler.

Adını alanda bululan Pınar (su) gözünden alan Pazar, Pınarbaşı mevkiinde geniş bir düzlüğe kurulur. Ağustos ayında başlar ve Ekim ayının son haftasına kadar her Pazar günü kurulmaktadır. Önden pazar Eylül ayının 20- 25’inde kurulur ve dört haft sürerdi. 1959’dan sonra beş haftaya, takip eden yıllardada yedi haftaya çıkarılmıştır. Günümüzde 15 Ağustos’ta kuruluyor- 15 Ekim’e kadar devam ediyor ve yaklaşık 10-12 hafta boyunca sürüyor. Önceleri daha çok Yörüklerinve civar halkın ilgi gösterdiği pazara günümüzde Isparta’dan bile gelenler var. Genellikle her yıl on iki hafta süren pazara; hem taze sebze, meyve almakisteyenler, hemde eğlenmek isteyenler haftasonu arabalarıyla Isparta merkez ve ilçe, kasaba ve köyleri, Antalya, Denizli, Burdur, Afyonkarahisar’dan vatandaşlar da pazara gelmektedirlerve ciddi bir park sorunu yaşamaktadırlar.

Pınar pazarında yöredeki yörükler bütünyazboyunca yaptıkları süt ürünlerini kışa girmeden önce civar köylere, birde Anamas-Banus’a (Banus köyünün şimdiki adı Gökçehöyük’tür. Sofular ve Havutlu’nunarkasında yer alır) yaylaya çıkanlar, Eski Yörük, Hayta, Çoşlu, Recepli, Honamlı, Sarıkeçili, Karakoyunlular Çayır yaylasından Anamas, Akşehir yaylalarındangelirlerdi. Güzle olarak Diresgene, Yenice köy taraflarında duranlarda gelirlerdi. Birikmiş peynirlerini, yağlarını satarlar yerine buğday, bakliyat vs. alırlar veya takasederler. Günümüzde Pazar meydanına birde cami yapılmıştır.

Pınar Pazarı’nınaçıldığı ilk hafta şenlik niteliğindeve diğer haftalarda panayır niteliğindedir. Pazar, ilk olarak hayvan alım satım için kurulmuş zamanla yöre insanının

yetiştirdikleri meyze, sebze gibi her türlü doğal ürünün bulunduğu, tarımsal faaliyetlerin satıldığı ve zamanla bölge esnaflarının da katılımıyla günümüze kadar süregelmiştir. Yaklaşık olarak 30 bin metrekarelik alanda kurulan pazarda giyecek ve yiyeceklerin yanı sıra köylülerin hazırladıkları kurutmalıklar, et ve süt ürünleri satılmaktadır. Eğirdir ve çevresindeki köylerden üretilen ürünlerin yanısıra geçmişte günde 2 bin 500 ila 3 bin civarında keçi ve koyun satılırken günümüzde oranı azalsa da koyun, keçi gibi küçükbaş hayvanlar pazarlanmaktadır.

Pınar pazarının en önemli özelliği çevre yörelerden gelen ürün yetiştiricileri ve alıcılarıyla yöreler arası hem ürün alışverişinin hem de kültürel etkileşimin yüzlerce yıldır hasat bayramı geleneğini ile sürdürölmesidir.

6. Güneykent Gül ve Hasat Festivali

Güneykent, Isparta'nın Gönen ilçesine bağlı bir kasabadır. Güneykent Belediyesi'nin Gönen İlçesi'ne uzaklığı 13 km, Isparta'ya uzaklığı ise 40 km'dir. Güneykent ovası, yaylası ve dağlarıyla ilçenin geniş bir kasabasıdır. Kasaba, Kapı dağının uzantısı olan Tepelci, Erenler Dağı ve Demirli dağlarının ortasında Güney'e bakan bir yamaçta kurulmuştur.

Kasabanın tarihî daha eskilere dayansa bile belediye olarak teşkilatlanması 1954 yılına dayanmaktadır. Eski adı “Geresin” dir. “Geresin” adının gelinsin kelimesinden kaynaklandığı söylenmektedir.

Kalburcu, Kadiyeri, Karataş gibi ova mevkiindeki ve rakımları düşük olan eski yerleşim yerleri sıcak ve sulu yerlerde olduklarından sivrisinek bol olurmuş. Bundan dolayı burada yaşayan insanlar çok sıtmaya yakalanır ve iyileşmek için gelirlermiş. İyileştikten sonra memleketlerine dönerlermiş. Çünkü kasabada sivrisinek olmadığı gibi her tarafı ormanlık ve yeşillik olduğundan çok temiz, ayrıca suları da güzel olduğundan hastalara iyi gelirmiş. Kalburcu, Kadiyeri ve Karataş yörelerindeki yerleşik aileler sıtma hastalıklarından kurtulamadıklarından buradaki insanlar kasabaya yerleşebilmeleri için Yörük aşiret başkanına haber göndermişler ve izin istemişlerdir. Aşiret tarafından durum görüşölmüş ve “Gelinsin” kararı verilmiştir. Böylece Kayı boyundan olan ve Sarıkeçililer olarak adlandırılan bir Yörük aşiretinin kasabanın Tekke Mahallesi'nin bulunduğu yere yurtlarını kurmuşlar ve böylece kasaba yerleşim merkezi olmaya başlamıştır. Gelinsin olarak söylenmeye başlayan kasabamızın ismi zamanla değişikliğe uğramış ve “Geresin” şeklini almıştır. 1963 yılına kadar “Geresin” adı ile anılmıştır.

Yunus Emre'nin kasabanın Erenler Tepesinin eteğinde mezarının bulunması nedeni ile Emre veya Emirler Geresini olarak da adlandırılmıştır. 1963 yılında Bakanlar Kurulu tarafından Köy ve kasabaların isimlerinin Türkçeleştirilmesi için yapılan değişiklikle yerleşim yerinin güneye bakmasından dolayı “Güneykent” olarak değiştirilmiştir. Bu isim yöre halkınca benimsenmiştir. 1991 yılına kadar Keçiborlu İlçesi'ne bağlı iken 1991 yılında yapılan referandum sonucu Gönen ilçesine bağlanmıştır. 1996 yılında tekrar Keçiborlu'ya, İçişleri Bakanlığının talimatları doğrultusunda 1997 yılında tekrar Gönen'e bağlanmıştır. Ayrıca kasabanın Erenler Tepesi eteğindeki Yunus Emre mezarı nedeniyle “Emre veya Emirler Geresini” olarak da anılmıştır.

Isparta, dünya gül üretiminin yüzde 60'ından fazlasını karşılamaktadır. Yörede gül üretiminin en fazla yapıldığı kasabalardan biri Güneykent'tir. Her yıl mayıs ve haziran ayları arasında hasadı yapılmaya başlayan gül; ekonomi, turizm ve kültürel açıdan kasaba için büyük bir öneme sahiptir. Bu doğrultuda 2015 yılında ilki gerçekleştirilen Güneykent Gül ve Hasat Festivali düzenlenmektedir. Festivalde; Gül Müzesi'nin ziyaretçiler tarafından gezilmesi, Gül Müzesi'nin açılış kurdelesinin kesilmesi, Yerli ve Yabancı turistlerin bahçelerden gül toplaması gibi etkinlikler vardır.

Festival kapsamında beldeye gelen yerli ve yabancı turistler, ilk olarak bahçelerde gül topladı. Daha sonra Gülhane'ye geçerek eski yöntemlerle gül yağının çıkartılmasını izleyen misafirler, son olarak Gül, Gülyağı ve Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birliğine (GÜLBİRLİK) ait olan ve açılışı festival kapsamında bugün yapılan Gül Müzesi'ni gezdi. Oluşturulan kortej yürüyüşünün ardından festivalin açılış töreninde konuşan Güneykent Belediye Başkanı Fahrettin Gözgün, Isparta'nın "dünyanın gül bahçesi" olduğunu, dünya gül üretiminin önemli bir kısmının Isparta'da gerçekleştirildiğini söyledi. Güneykent'in de Isparta'nın en büyük gül bahçelerinin bulunduğu yerlerden olduğunu belirten Gözgün, böyle bir festivale ev sahipliği yapmaktan mutluluk duyduklarını söyledi. Güneykent'i hasat mevsimi boyunca yüzlerce yerli ve yabancı turistin ziyaret ettiğine değinen Gözgün, gül turizmini daha da geliştirmek istediklerini sözlerine ekledi. Konuşmanın ardından yerel sanatçılar konser verdi.

7. Isparta Gül Halı Kültür ve Turizm Festivali

Isparta, Türkiye'nin halı ve g l üretiminde önde gelen illerinden birisidir. Isparta ve civarında g lc l ğ n tarihînin, 1880 yılında G lc  İsmail Efendi ile başladığını bilinmektedir. Bugün G lc  Mahallesi mezarlığında metfun G lc  İsmail Efendi, Bulgaristan'dan getirmiş olduğu g l kazığını gömmüş ve g l üretimine başlamıştır. Bir iki yıl hem g l üretiminde hem de g l yağını çıkartma konusunda başarı sağlayamamışsa da daha sonra bu işi başarmış ve Isparta'da gülcülük hızla yayılmaya başlamıştır. O tarihten günümüze kadar gülcülük Isparta halkının hayat tarzını oluşturmuştur. Bundan 15-20 yıl öncesine kadar Isparta şehir merkezinde görebildiğimiz g ll kler artık İlavuz, Güneykent, Kılıç, Gönen, Keçiborlu, İslamköy, Atabey gibi köylere ve ilçelere kaymıştır.

Isparta ile bütünleşen, ikinci uğraş konusu halı ve halıcılıktır. El dokuması halıcılık, 1880 yıllarından günümüze kadar Isparta ekonomisinin en önemli ürünü olagelmıştır. El halıcılığının uzun süre, Isparta ve yöresinde, az sermaye ile yapılır olması nedeniyle, ev ve atölye işletmeciliği olarak geniş kitlelere gelir kaynağı olmuştur. El halıcılığı özellikle 1958-1975 yılları arasında en büyük gelişmeyi göstermiştir. Örneğin, 1972 yılında en yüksek seviyeye çıkarak 43.400 halı tezg hında 93.700 çalışan ile 2 milyon metre kareden fazla halı dokunmuştur. Son yirmi yılda ise halı üretimi d şm ştir. Bunun başlıca nedenleri; imalatın kontrol edilememesi, dokumada standartın olmaması, malzeme kalitesinin düşmesi, köylerden kente yapılan yoğun g  lerdir. 1993 yılında 20 bin tezg hta 550 bin metre kare halı dokunduğu tahmin edilmektedir. Bu gün ise Isparta halısı olarak bilinen halılar müşteri talebi olmaması nedeniyle çok az üretilmektedir. Bunun yerine çevrede y n grubu Anadolu halıları üretilmektedir

Kent kimliğinin oluşturulmasında, algılanmasında ve imgeleştirilmesinde toplumsal köken oldukça önemlidir. Isparta halkının gelir kaynakları arasında yer alan g l yetiştiriciliği ve halıcılık; halkın ekonomik ve kültür hayatını oluşturduğu gibi kültür turizmine de katkı sağlamaktadır. Bu doğrultuda şunu söyleyebilir ki, Isparta'da g l ve halı ile kent imgesi oluşturulmuş ve düzenlenen kutlamalara da adını vermiştir.

G l Halı Kültür ve Turizm Festivali, Isparta Valiliği ve belediyesi tarafından ortaklaşa düzenlenmektedir. Festival ilk olarak 2000 yılında düzenlenmiş ve her sene haziran veya temmuz aylarında belediye tarafından belirlenen tarihlerde kutlanmaktadır.

Etkinlikler, festival kortejinin belediye binasının önünden hareketi, Atatürk Anıtı'na çelenk sunma, saygı duruşu ve İstiklâl Marşı'nın söylenmesiyle başlar. Hükümet Meydanı'ndaki tören alanında protokol konuşmaları, yerli ve yabancı halk oyunları gösterileri, mehter gösterileri, konuk sanatçıların konserleri ile devam eder. Festivale katılanların üzerine gül yaprakları serpilmekte, gül suyu sıkılmaktadır.

Örnek olarak, 11-12-13 Haziran 2010 yılında düzenlenen festivalin programını;

11 Haziran Cuma

Isparta Altın Gül, Mavi Göl Bisiklet Turu başlangıcı

Festival kortejinin Belediye önünden hareketi

Atatürk Anıtı'na çelenk sunma, saygı duruşu ve İstiklâl Marşı'nın söylenmesi
Hükümet Meydanı'ndaki tören alanında protokol konuşmaları

Kortej geçişi, yerli ve yabancı halk oyunları gösterileri, mehter gösterileri

Konuk sanatçıların geçişi

6 Mart Spor Salonu'nda Voleybol Turnuvası finali

Atatürk Stadyumu'nda akşam yerli ve yabancı halk oyunları gösterileri

Serbest dalda ses yarışması finali

Yılmaz Morgül konseri

Ses yarışmasında dereceye girenlerin açıklanması

Sabahat Akkiraz konseri

12 Haziran Cumartesi

Gül bahçesinde konuklara gezi

Milas'ta kahvaltı ve yerli yabancı halk oyunları gösterileri

6 Mart Spor Salonu'nda İllerarası Taekwondo Şampiyonası

Gün boyu Mimar Sinan Caddesi, Kaymakkapı, Belediye ve Valilik önü,
Ayazmana, Gökçay, Milas, Gölcük'te yerli ve yabancı halk oyunları gösterileri

Isparta Altın Gül, Mavi Göl Bisiklet Turu 2.etap yarışın başlatılması

Kültür Sinema Salonu'nda Erol Günaydın Tiyatrosu (Evsiz Kediler Sokağı) ve
Harun Kolçak'la canlı performans

Cüneyt Arkın'ın 'Uyuşturucu Bağımlılığı' hakkında konferansı

Belediye İşhanı önünde Gül Güzeli Güzellik Yarışması

Sunucu Ece Erken, mankenler İlknur Soydaş, Eva Maya. Konuk sanatçı Atilla
Arcan, ses sanatçısı Tual Sezi

Mehmet Akif Ersoy Gençlik Merkezi'nde İllerarası Kick Boks Turnuvası. Yerli ve yabancı halk oyunları gösterileri

Ahmet Selçuk İlhan sunum ve şiirleri

Mustafa Yıldızdoğan konseri, Petek Dinçöz konseri. Yer: Atatürk Stadı.

13 Haziran Pazar

6 Mart Spor Salonu İllerarası Taekwondo Müsabakaları

Belediye Kültür Sinema Salonu Isparta Belediyesi Şehir Tiyatrosu

Milli Egemenlik Stadı'nda kurumlar arası futbol turnuvası final müsabakası
Kültür Sinema Salonu'nda Belediye Türk Halk Müziği Korusu

Isparta Altın Gül, Mavi Göl Bisiklet Turu ödül töreni

Mehmet Akif Ersoy Gençlik Merkezi'nde İllerarası Kick Boks Müsabakaları ve Finali

Yerli ve yabancı halk oyunları gösterileri

Ahmet Selçuk, İlhan, Popstar Çimen, Başka, Gülşen konseri. Yer: Atatürk Stadı.

Her yıl programdaki içeriğe benzer etkinlikler düzenlenmektedir.

Günümüzde yörelerin ön plana çıkmış ekonomik uğraşları kentsel imgeleri oluşturmuştur. Isparta'da gül ve halı imge olarak kabul edilip, kentin ulusal ve uluslar arası pazarlarda tanıtılmasında önemli yeri vardır. Gülün bir kentsel imge olarak ilk sırada görülmesinde iki etkenin rol oynadığını belirtebiliriz. İlki gül ve gül ürünlerinin Isparta ekonomisine tarihte olduğu kadar günümüzde de önemini korumasıdır. Gül, Isparta ekonomisinde reçel ve parfüm ürünleri başta olmak üzere birçok yan sanayisi olan üründür. Ayrıca son yıllarda Gül Birliğinin gül ve gül ürünlerini turizm sektöründe hediyelik eşya yapma yönündeki ulusal ve uluslar arası reklam ve pazarlama çalışmalarında yakaladığı profesyonel başarıdır. İkincisi, Isparta Belediyesi'nin "seramikten gül heykellerini" kentin farklı mekânlarına konumlandırması çabası ile ana caddelerde gül sembolü ışıklandırma çalışmalarıdır. Günümüzde halı her ne kadar halkın geçim kaynağı olarak ekonomiye katkısı az olsa da belediye ve halk eğitimi'nin katkıları ile geleneksel "Isparta Halısı" kaybolmaktan korunmaya çalışılmaktadır. Isparta halısı için yere serilerek kullanımının yanında alternatif kullanım alanları oluşturulmuştur. Örneğin hediyelik eşya olarak minyatür halı çeşitlerinin Isparta ekonomisine ve kültür turizmine katkısı vardır.

8. Keçiborlu İncesu Kültür Festivali

İncesu Kültür Festivali, Keçiborlu belediyesi tarafından düzenlenmektedir. İlk olarak 1999 yılında kutlanmıştır. Kutlama, Keçiborlu'nun kültürel özellikleri ön plana çıkarılarak yapılmaktadır. Halkın eğlenmesi amaçlanarak akşamları konserler verilmektedir.

2011 yılında 12. düzenlen İncesu Kültür ve Sanat Festivalini  rnek olarak verecek olursak;

Festival, protokolün açılış konuşmaları ile başlatıldı. Protokolden Vali Memduh Oğuz, Keçiborlu Kaymakamı Vedat Yılmaz, Belediye Başkanı Turgut Soykan, Bosna Hersek Türk Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Hüseyin Padem katıldı.

Dönemin valisi Memduh Oğuz yaptığı konuşmada; vatandaşların birlik, beraberlik ve dayanışma içerisinde olmalarından dolayı duyduğu mutluluğu dile getirdi. Vatandaşları bu mutlu günde desteklemeye geldiklerini belirten Oğuz, "Bu desteğimiz sadece manevî değildir, aynı zamanda maddî desteklerimizde olacaktır" dedi.

Belediye Başkanı Metin Uysal da; vatandaşların gösterdiği ilginin kendilerini mutlu ettiğini ifade ederek, festivali uluslararası boyuta taşımak istediklerini söyledi.

Bosna Hersek Türk Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Hüseyin Padem ise, Türkiye'yi çok seven ve güvenen Bosna Hersek'teki kardeşlerden selam getirdiğini söyledi. Bosna Hersek'te büyük sıkıntılar yaşandığını hatırlatan Padem, "Umarım kısa sürede orada da böyle festivaller düzenlenmeye başlanır ve karşılıklı olarak bir birimizi ziyaret etmeye başlarız" dedi.

Konuşmaların ardından protokol  yeleri ile birlikte Vali Oğuz, el sanatları kursu dönem sonu ve SD  Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü  ğrencilerinin yıl sonu sergisinin açılışını yaptı.

Festival, akşam saatlerinde düzenlenen şiir dinletisi ve Oğuz Aksa  konseriyle sona erdi.

9. Koçularlılar Dostluk Şöleni ve Yağlı Pehlivan Güreşleri

Ko ular Köyü, Anamas güneydoğusunda merkeze 12 km. uzaklıkta olan, Kızıldağ ile Dedegöl arasındaki bir vadi içerisine kurulmuştur. Köyün kuruluş tarihî kesin olarak bilinmemekle birlikte, köy  dasında Rumi 1152 tarihli maşa, köye ilk yerleşmelerin 280 ile 300 yıl kadar önce olduğunu göstermektedir.

Isparta, Osmanlı Döneminde Konya'ya bağlı sancak iken, Koçular Köyüne Yusuf Ağa adlı bir kişi mütesellim olarak tayin edilir. Eğirdir'den demirci, Sütçülerden imam getiren mütesellim Yusuf Ağa, Daroluğu mevkiinden Ali Ağayı, eski köyden ve yayla göçekte oturan Nebi Ağayı, Toşur Ağayı, Emin Ağayı, Yılanlı Kara köyden de Koçlu Ağayı şu andaki köyün yerine yerleştirip buraya köy odası, cami, medrese, Yakaafşara'da bir su değirmeni yapar. Yine Serik'ten, Aydın'dan, Yukarı-yaylabelden ve Bulgaristan'dan gelen göçmenleri de köye yerleştirerek bunlara toprak verir. Zamanla köyün büyümesiyle Barak Yaylasına göç edenlerin oluşturduğu mahalle 1967 yılında sel felaketine maruz kalınca mahalle sakinlerinin büyük çoğunluğu göç eder.

Köyün adının nereden geldiği ile ilgili iki rivayet nakledilir. Birincisi köyde herkesin koç besleyip değer vermesi, zaman zaman yarışlar düzenlemesiyle yöre halkı tarafından buraya "Koçlular" köyü denmesi, ikincisi köyde düzenlenen yarışta at ile koç birlikte yarıştırmış atın çamura saplanması sonucu koç birinci gelmiştir. Yöre halkı bu yüzden buraya "Koçlular" demiş zamanla bu terim "Koçular" şekline dönüşmüştür. Sürekli olarak göç veren köyde başlıca geçim kaynakları elmacılık ve kavaklıktır. Ayrıca Orman Kalkındırma Kooperatifi bulunan köyde ormancılık ve hayvancılıkta diğer önemli gelir kaynaklarıdır. Göçler nedeni ile nüfusu azalan köyde 1990 nüfus sayımına göre 479 kişi yaşamaktadır.

Koçular köyü muhtarlığı tarafından ilki 2003 yılında düzenlenmiştir. Kutlama, hem şehir içi hem de şehir dışındaki köylüleri bir araya getirmek ve ata sporu yağlı güreşleri canlandırmak amaçlı oluşturulmaktadır. Şölene yaklaşık 5 bin kişinin katıldığı tahmin edilmektedir. Şölen, köylülerin ortak kullanım alanı olan 15 dönümlük arazide yapılmaktadır. Yağlı güreş için ise yeşillik alan tertip edilmiştir. Kutlama programı olarak; sabah mevlit ve konuşmalar ile açılış yapılır, ardından yemekler dağıtılır. Yöresel halk müziği ve yağlı pehlivan güreşleri ile gün sonuna kadar etkinlikler devam etmektedir.

10. Yaka Çevre Günü Şenlikleri

Yaka, Gelendost ilçesine bağlı bir kasabadır. Gelendost'a 2 km uzaklıkta, ilçe merkezinin güney doğusunda yer alır. Doğusunda Balcı köyü, güney batısında Hacılar köyü, kuzey batısında Gelendost İlçesi ve Kuzeyinde Bağlılı kasabası ile çevrilidir. Güneyinde Anamas dağları yer alır.

Türklerin Yaka'ya yerleşmeleri, 1500'lü yılların sonlarına rastladığı sanılmaktadır. İlk gelenlerin dört aileden oluştuğu, sonra diğer ailelerin bunları izlediği biliniyor. Bunlar; Hacı Kabak, Köse oğlu, Abbas oğlu, Ahmet Paşa oğulları'dır. Daha sonra Akşehir'den Efendi Ağa, Hoca Alisi, Kesik Kulak Osman Bey adında yörüklerle Bozkır tarafından Gazlak Oğlu ailesi, Antep tarafından Gökmurlar, Afyon tarafından Çakallar, Antalya tarafından Aladağ ailesi, Horasandan Şahaliler, Pazarköy'den Kamiller, Yenişardan Deli Kadir, Uşak'tan Çetmi'ler ailesi gelip yerleşmişlerdir. Yaka'ya yerleşen Türklerin Yaka Türkleri kökenli olduğu sanılıyor.

Yaka Türkmenlerinin ilk yerleşim yeri Hazar Denizi'nin doğusundaki "Mangışlak Yarımadası"dır. Alpaslan ve diğer Selçuklu sultanlarına savaşçı verdikleri bilinir. Buradan başka ulusların egemenliğini kabul etmemek için Kafkasya'ya oradan da Anadolu içlerine dağıldıkları bilinir. Anadolu'nun birçok yerleşim biriminde "Yaka " adının geçmesi bundandır.

Yaka'nın hemen yukarısında bulunan Çomça pınarı mevkiinin Haçlı savaşları sırasındaki bazı savaşlarda Türklere komuta merkezi olduğu söylenmektedir. Selçuklu ve Osmanlı dönemine ait eşkiya ve efe öyküleri anlatılır.

Yakalılardan birçok insanın Yemen, Balkan, Galiçya, Filistin, 1.Dünya, Kafkas, Kurtuluş savaşına katıldığı, şehit ve gazi olduğu anlatılır. Hala şehit ailelerinden aylık alanlar bulunmaktadır.

Cumhuriyet kurulduktan sonra Yakalılar tarım ve hayvancılığa var güçleri ile sarılmışlar, yerleşik düzene uyum sağlayıp çok çalışarak geçim kaynaklarını artırmışlardır. 1960'lı yıllarda yurtdışına işçi göndermede atılgan davranmışlar, yasal ve yasal olmayan yollardan yurtdışına çok insan göndermişlerdir. Bunların çoğu işçi olmuştur. Bir kısmı bir süre çalışıp dönmüş, bir kısmı hala yurtdışındadır. Bunların 11. Kuşak çocuklarının çoğu orada işini kurmuştur. Yurtdışı gelirlerinin arazi alımına yatıran Yakalılar sulama kanallarının yapımıyla elmacılıkta çevrede öne geçmişlerdir.

Yaka Kasabası halkının özellikleri ile diğer Yaka ismi taşıyan yerleşimlerdeki halkın özellikleri çoğunda benzerlik taşır. Gelendost halkı ve yaylalara gelen yörüklerle olan otlak kavgalarına tüm köy halkının katılması, köye yerleşenlerin aynı boydan olma ihtimalini düşündürmektedir. Yaka Türkmenleri hayvancılık yapar, doğayı sever daha çok yaylalarda yaşamaktadır. Bu durumda Yaka halkı çevreye önem vermektedir.

Yaka Çevre günü şenlikleri; ilk olarak 2008 yılında, doğal çevreyi koruma amaçlı Yaka belediyesinin öncülüğünde düzenlenmiştir. Kayapınar olarak adlandırılan ormanlık alanda her yıl Haziran ayının ilk cumartesi ve pazar günleri çeşitli etkinliklerle halk eğlenmektedir.

Şenliğin açılışında şehitler adına ve yöreye emeği geçmiş ataları adına mevlüt okutulmaktadır. Ardından protokol konuşmaları, halk oyunları ekibinin gösterileri ve yöresel sanatçıların konserleri ile devam etmektedir. Yaka ve çevre köy, kasabalardan gelen halka belediye tarafından hazırlanan etli pilav ve helva ikramı yapılmaktadır.

11. Yalvaç Pisidia Antiocheia Kültür Turizm ve Sanat Festivali

Yalvaç, Isparta'nın nüfus olarak en büyük ilçesidir. Şehirlerarası ulaşım açısından uzak kalsa da tarihî, kültürel ve turistik değerleri ile pek çok zenginliği barındıran bir kent olma özelliği taşımaktadır.

Yalvaç'ın tarihî oldukça eski dönmelere kadar gitmektedir. Tarih çağları boyunca Protohitit döneminden başlayarak Hitit, Frig, Lidya, Pers, İskender, Roma Devri ve İlk Çağ Tarihî'ni; Bizans, Emevi, Abbasi, Anadolu Selçuklular Dönemi ile Orta Çağ tarihî'ni; Hamit oğulları ve Osmanlı Dönemi ile de Yeni ve Yakın Çağ Tarihî'ni yaşayan Yalvaç; Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti döneminde de önemli roller üstlenmiştir. Yalvaç tarihînin belgelerle en iyi bilinen çağı Türk İslam döneminden önceki ilkçağ'dır. Bu çağdaki adı Antiocheia olan Yalvaç ilk defa olarak bugün Hisarlık denilen oldukça geniş bir alanda kurulmuştur (Göde, 2010: 11).

Yalvaç, yazılı kaynakların adından bahsettiği ilk yerleşim merkezi olan Helenistik Döneme (MÖ 3. yüzyıl) ait Antiocheia adını taşımaktadır. Ancak Yalvaç tarihî bu dönemle başlamamaktadır. Yapılan kazı çalışmalarından elde edilen bulgulara göre tarih öncesi dönemlerde de Yalvaç'ta yerleşim bulunduğu belirtilmektedir. Yalvaç tarihî bugün Göller Bölgesi adı verilen ve İlk Çağ boyunca Pisidia olarak bilinen bölge tarihî ile birlikte ele alınmaktadır. Helenistik Çağda, İskender'in ölümünden sonra ortaya çıkan krallıklardan biri olan Selevkoslar, Suriye ve Anadolu'da hâkimiyet kurmuşlardır. Krallığın ilk hükümdarı Selevkos, I. Nikator (MÖ 312-280) Makedonyalıları Manisa'da yenmiş ve böylece toprakları Selevkoslar'a geçmiştir. Yalvaç'ta bu savaşla Selevkoslar'a katılmıştır (Karaman, 1991: 19).

Şehir kurucusu Selevkos I. Nikator'un oğlu Selevkos Antiokhos I. Soter'e izafeten Antiocheia in Pisidia adını almıştır. Kuruluşu MÖ 281-261 yıllarına kadar

uzanan antik Yalvaç şehrinin kalıntıları, şimdiki şehrin yaklaşık 3 km doğusunda yer almaktadır. Bu yerleşim yerinde; Hitit (MÖ 1800-1200), Frig(MÖ 750-690), Lidya (MÖ 690-547) ve Pers(MÖ 547-334), Makedonya, Seleukoslar, Pergamon, krallığı, Romalılar, Galatlar ve Bizanslılar hâkimiyet kurmuşlardır(Erenkum, 1935:160; Tapur, 2009:5; Köstüklü,2010: 11).

Yalvaç, Roma döneminde tarihî açıdan önemli bir rol oynamıştır ve Roma'nın asker yetiştirilen, ticaretin en yoğun olduğu önemli bir merkezi olmuştur. Bu öneminden dolayı, Hristiyanlığın Anadolu'daki ilk kilisesi burada inşa edilmiştir. Bizans döneminde bu önemini kaybetmiştir (Karaman, 1991:32-33). Yalvaç'ın I. Ve II. Haçlı Seferleri'nde, geçiş yolu üzerinde bulunan yerleşimlerden biri olması açısından da tarihi önemi vardır. Ayrıca Yalvaç'ın, Hristiyanlık için de önemli bir merkez sayıldığı anlaşılmaktadır. Sevan Nişanyan'ın beyanlarına göre Aziz Pavlos ve Aziz Barbanas'ın Yalvaç'a gelişleri ile Hristiyanlık, buradaki milletlere tebliğ edilmeye başlanmıştır (Topraklı, 2011:2).

Bizanslılardan sonra, 713 yılında Araplar Yalvaç bölgesini zapt etmişlerdir. Kâtip Çelebi "Cihannüma" adlı eserinde, Battal Gazi'nin 732 yılında Isparta'ya gelerek, burada İslamiyet'i yaydığını belirtmektedir. Bölgenin Türkleşmesi, Türklerin Anadolu'ya yerleşmesi esnasında 24 Oğuz boyundan Eğmürler, Salurlar ve Salur boyuna mensup Yalvaç topluluklarının Antiocheia'nın batısına yerleşmesi ve buraları yurt edinmesiyle başlanmıştır. Günümüzde, Yalvaç'ın Salur Mahallesi ve bu mahallenin yakınında Eğmür adlı bölge bulunmaktadır (Köstüklü, 2010:11-12).

1205 yılında Selçuklu Sultanı II. Kılıçaslan'ın Yalvaç ve civarını hâkimiyeti altına almasıyla bu bölge, tamamen Selçuklu-Türk bölgesi olmuştur. Hamidoğluları Beyliğini kuran Hamid Bey'in hâkimiyetini ilan ettiği 1299 yılına kadar yörede birçok Selçuklu eserine rastlanmaktadır. Yalvaç, Hamidoğluları Beyliği'nin 6 şehrinden biri olmuştur (Köstüklü, 2010:11-14).

Pisidia Antiocheia, ilk kez 1833'te Arundel tarafından, Yalvaç'ın batısında bulunmuştur (Kum, 2012: 39). Yalvaç antik kentinin en önemli kalıntılarından biri Büyük Bazilika veya Aziz Paulus kilisesi olarak bilinen yapıdır. Pisidya Antiocheiası Büyük Bazilikası, erken Hristiyanlık-Bizans Döneminde Pisidya bölgesinde saptanmış en görkemli örnektir (Demirer, 2004:5).

Günümüzde kültür turizmi ve ekonomisini canlandırmak adına “1 Günde 5 Bin Yıl” sloganı ile Yalvaç’ın ne kadar eski bir tarihî olduğu, çeşitli medeniyetlere ev sahipliği ettiği ön plana çıkartılmıştır.

Yalvaç kaymakamlığı ve belediyesi; Yalvaç’ın tarihî, kültürel ve turizm açısından önemini göstermek, tanıtmak adına “Yalvaç Pisidia Antiocheia Kültür Turizm ve Sanat Festivali” düzenlemektedir. İlk olarak 2000 yılında düzenlenen festival, her yıl temmuz veya ağustos ayında kutlanmaktadır. Üç gün ile bir hafta süresince devam eden etkinliklerle festival, hem kültürel anlamda içeriği geniş hem de ekonomiye katkı sağlayan panayır niteliğinde bir kutlamadır.

14-17 Ağustos 2014 tarihinde gerçekleşen festivali örnek olarak verirsek;

14 Ağustos perşembe gününde; saat 14.00’te festival komitesi tarafından Gazipaşa caddesinde açılan alışveriş stantlarının ziyareti ile festival başlamıştır. Saat 15.00’te Yalvaç Müzesi’ndeki “Yüz Ünlü Yüz Resim”sergisinin açılışı yapıldı. 16.00’da Çınaraltı meydanında misafir ülkelerden gelen halk oyunları ekiplerinin gösterileri oldu.20.30’da Anlatan Meydanı’nda, Kültür Bakanlığı sanatçılarının katılımlarıyla Ankara Devlet Türk Halk Müziği ve Ankara Devlet Klasik Türk Müziği sanatçılarının ve Ankara Devlet Korosunun konserleri 24.00’e kadar sürdü.

15 Ağustos Cuma günü; saat 15.00’te Yiğit Kızılcan Kavşağında, ilk olarak saygı duruşu ve İstiklâl Marşı ile festivalin resmî açılışı yapıldı. Ardından açılış konuşmaları, halk oyunları gösterileri ve esnaf kortejinin geçişi yer aldı. 20.30’da Yalvaç stadında pop müziği sanatçısı Hamiyet ve Ahmet Şafak halk konserleri oldu.

16 Ağustos Cumartesi; 13.00’te Yalvaç Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi Uygulama Oteli’nde Geleneksel Yalvaç Yemekleri ve Hamursuz yarışmaları yapıldı. Yarışmalar sonucunda ilk üç dereceye girenlere ödülleri verildi. Saat 16.00’da Antik kentin kazı ekibi tarafından görevlendirilen uzman rehberler eşliğinde Psidia Antiocheia antik kentine gezi düzenlendi. Saat 20.30’da ise Yalvaç Stadında Fatoş Kadioğlu ve Muazzez Ersoy’un halk konserleri oldu.

17 Ağustos Pazar günü; Kültür Merkezi konferans salonunda toplu sünnet şöleni yapıldı ve mevlit okutuldu. 11.00’de Hıdırlık tepesinde Trap atışları turnuvası yapıldı. 20.30’da ise Yalvaç stadında Ünsal Yürür ve Emel Sayın konserleri yapıldı.

12. Yalvaç Körküler Kasabası Kardeşlik ve Sevgi Festivali

Körküler; Isparta iline 105 km, Yalvaç ilçesine 18 km uzaklıktadır. Körküler, 1972 yılında kasaba olmuştur. Eski adı "Görgüler", sonradan da Körküler'e dönüşen kasabada bir cemevi, üç cami bulunmaktadır. Kasaba halkı Alevî-Sünnî karışımı bir topluluktan oluşmaktadır. Körküler halkın çoğu eski yörük ailelerin yerleşiminden geldiği bilinmektedir.

Körküler, Alevî-Sünnî kardeşliğinin en güzel yaşandığı kasabalardan birisidir. Kasabada her yıl Alevî ve Sünnî yöre halkı arasındaki sevgi ve kardeşliğin pekiştirilmesi amacıyla “Kültür, Kardeşlik ve Sevgi Festivali” düzenlenmektedir.

Körküler Kültür Dayanışma Derneği ve Körküler Belediyesi tarafından ortaklaşa düzenlenen festival, ilk olarak 1990 yılında kutlanmıştır. 1990 yılından önce halk kendi arasında etkinlikler oluşturarak şenlik niteliğinde düzenlediği kutlama, 1990 yılından sonra Kültür bakanlığının destek verdiği festivaller arasında yer almaktadır. Her yıl temmuz ayında kutlanan festivale, Hacı Bektaş Veli'nin “Gelin canlar bir olalım, işi kolay kılalım.” Sözü ve düşüncesi esas alınarak, kutlama düzenlenmektedir.

11 Temmuz 2015 tarihinde gerçekleşen festival ilk olarak saat 18:00- 21:00 arasında konuklara verilen iftar yemeği ile başladı. Her yıl festivale maddî ve manevî destek veren iş adamı Adil Işık, iftar yemeği giderlerini karşılamıştır.

Körküler Kültür ve Dayanışma Derneği Başkanı Gürsel Oruç, festivale maddî ve manevî destek vererek sürdürülebilirliğini sağlayan iş adamı Adil Işık ve köy muhtarı Uğur Çakacı'ya teşekkürü bir borç bildiklerini ifade etmekte ve “festivalimize yalnız alevî kardeşlerimiz değil, kardeşlik duyguları taşıyan bütün canlarkatıldı. Dua, ibadet ve iyiliklerin Allah katında daha değerli olacağı, Allah'ın rahmet ve bağış kapılarının açıldığı bu güzel ayda, Hünkâr Hacı Bektaş-i Veli efendimizin dediği gibi istiyoruz ki; Bir olalım, iri olalım, diri olalım. Festivale katılan ozanlar sazı ve sözleriyle inanıyoruz ki; bizleri insan sevgisinde birleştirerek, gönüller arasına sevgi köprüleri inşaa edecekler. Program çerçevesinde köyümüzün semah ekibi yanı sıra Afyon-Şuhut'a bağlı Kayabelen Köyü semah ekibi de semah dönecekler. Yurt dışında yaşayan gurbetçi kardeşlerimizin gelişiyle yaklaşık 4000'leri bulan köy nüfusumuz, isteriz ki festivalimize gelecek konuklarla on binleri bulsun.” Dedi.

Alevî kültürünün zenginliklerini sergileyerek barış ve kardeşlik temasının işlendiği festivalde halkozanlarımızdan Âşık Gülabi, Ali Sultan, Turabi Kaya, Seyit

Kaya,Binay Koçak,Elif -Gülcan Kardeşler,Kurtuluş- Barış Şencan Kardeşler konser vermiştir.

13. Yalvaç Çamharman (Köstük) Şenliği

Yalvaç ve köylerinin Türkler tarafından kuruluşu, muhtemelen Bizans ordusunun 1176 Miryakefolan muharebesinde II. Kılıç Aslan karşısında hezimete uğramasından sonra gerçekleşmiş olduğu söylenebilir. Horasan'dan gelen Türk boylarının Sultan Dağları eteklerinde kurdukları köylerden biri de hiç şüphesiz Köstük idi. Köstük denmesinin sebebi de, bozguna uğrayan Bizans ordusundan kaçan firarilerde bir kısmını döve döve yere serdikleri veya yere köstükleri için yerleştikleri bu yerin adını da Köstük koydukları rivayet edilir.

Çamharmaneski ismiyle Köstük köyü, Yalvaç'a bağlı bir orman köyüdür. Gün geçtikçe köyden kente yapılan göçlerle köyün nüfusunun azalması yılın belli günlerinde de olsa köylüyü bir araya getirme çabalarını ortaya çıkarmıştır. Bunun sonucunda Yalvaç Belediyesi eski Muhasibi Ramazan Kocabey'in girişimi ve Çamharman Köyü Muhtarlığı'nın katkıları ile "Orman Köyü Çamharman-Köstük Günü" şenlikleri yapılmaktadır. Çamharman köyü muhtarlığı tarafından düzenlenen şenlik, köy çıkışındaki orman yolu mevkinde kutlanmaktadır. 2010 yılındailki gerçekleştirilmiştir.

Bu şenlikle, kente göçen köylüyü şenlik vasıtasıyla bir araya getirme, çevre kasaba ve köylerle iyi ilişkiler kurma ve köyün gelenek ve göreneklerini yaşatma amacı vardır.

2010 yılında ilk defa kutlanan şenliklerde saat12:00'de "1940'larda Köstük" isimli sergi açılışı yapıldı. Sergide, 1940'larda Köstük Köyü'nün yerleşim alanı, evler, tarım aletleri, evcil hayvanlar ve tarım ürünleri maket olarak sunuldu. Şenliğe; Yalvaç Kaymakamı Nevzat Taşdan, belde, belediye başkanları, ilçe, mahalle ve köy muhtarları, daire amirleri, vatandaşlar katıldı.

Çamharman Köyü'nde doğan ve yetişen tarihçi Prof. Dr. Bayram Kodaman da şenliğe katıldı. Kısa bir konuşma yapan Prof. Kodaman, "Köstüklü olmanın gururunu bana bir kez daha yaşattınız. Bu güzel günü gerçekleştiren herkese başta Ramazan Kocabey kardeşimize teşekkür ederim" dedi. Daha sonra Prof. Kodaman'ın Köstük günü ve köyün tarihini anlatan bir yazısı okundu. Yazının bir kısmını örnek olarak verecek olursak;

... Köye medeniyeti temsil eden teknik vasıtalar 1950'den itibaren girmeye başlamıştır.1950'den sonra At Arabası, Gaz Ocağı, Gramofon, Radyo, Çay-Çaydanlık, Un değirmeni girdi. 1980'li yıllardan itibaren buzdolabı, televizyon, telefon gibi vasıtalar görünmeye başladı.1980'lerde Traktör hızla yayıldı ve Patoz geldi.

Bütün bunlara rağmen, Köstük köyü mutlaka 50 veya 60 yıl öncesine göre daha iyi görünüyor ise de, dünya standartlarına göre hâlâ fakirlikten, cehaletten kurtulmuş değil. Bu yüzden köyden 300 veya 400 kişi İstanbul'a,60-70 kişi İzmir'e,30-40 kişi de Antalya'ya çalışmaya gitmiştir. Köy adeta boşalmıştır. Bunun sonucu köyde hayvancılık ölmüş, tarım üretimi önemli seviyede düşmüştür. Gençlerin büyük bir kısmı köyden kaçmış, kalan gençlerde ilk fırsatta köyü terk etmek istemektedirler. Köy yaşlılara kalmış. Böyle giderse 20-30 sene içinde köyde 10-15 aile kalacağı benziyor. Bu itibarla, 30 Mayıs 2010'de Köstük Günü'nün düzenlenmesini çok önemli buluyorum. Hiç olmazsa kamera ile kayıt altına alınan adetlerimiz, gelenek ve göreneklerimiz yaşatılmış ve bizlerden sonraki nesillere aktarılmış olacaktır. Bu özel Köstük Günü'nü hazırlayanlara, emeği geçenlere ve özellikle Ramazan Kocabey'e köyümüz adına teşekkür ediyorum.

Konuşmanın ardından tüm konuklara etli pilav ve helva ikramı yapıldı. Yemek ikramından sonra Halk oyunları gösterilerine ve müzik sunumuna geçildi. Şenliğe katılan halk akşama kadar piknik havasında eğlendiler.

14. Yenişarbademli Pınar Gözü Kültür Şenlikleri

Denizden 1.150 m. yüksekte bulunan Yenişarbademli, Isparta il merkezine 115 km ve Şarkikaraağaç ilçesine55 uzaklıktadır. Konya'nın Beyşehir ilçesine 60 km. mesafededir. Beyşehir Gölü'nünbatısında Toros Dağları'nın kuzey uzantısı olan Anamas Dağları ile bütünleşir.

Yenişarbademli, Isparta ilinin en eski yerleşim yerlerinden birisidir. İlçenin tarihî Hititler (Etiler) dönemine kadar gitmektedir. M.Ö. 4000 yıllarındakurulduğu sanılan ilçenin Hititler, Frigyalılar, İyonlar, Lidyalılar, Persler, Romalılarve Bizanslılar tarafından yönetildiği bilinmektedir. 1142 yılında Selçuklularınegemenliğine girmiş olan ilçede, Müslümanlığa geçiş sonrası önemli gelişmelergörölmüştür. Beyşehir Gölünün kıyısına 1228 tarihinde Alâeddin Keykubattarafından Kubad-ı Abad Sarayı inşa edilmiştir. Alâeddin Keykubat tarafından yazköşkü olarak da kullanılan bu saray, suyun saray içinde dolaşımından sağlanan doğalklima özelliği nedenleri ile önemli bir yapıdır. Ayrıca çevrede yaklaşık 25 civarındaören yeri mevcut olup, 10 kadar kale ve

hisar mevcuttur. Civardaki 12 yerleşimyerinde kiliseler, kuyular, sarnıçlar, kale içi ve yeraltı evleri bulunmaktadır. Bu yapıve tarihî miras Yenişarbademli ilçesinin geçmişte çok önemli bir yerleşim yeriolduğunu göstermektedir. Selçuklulardan sonra ilçe, Hamitoğulları, Karamanoğulları, Eşrefoğulları ve Osmanogullarının da yurdu olmuştur (Karaca1990).

Yenişarbademli, doğanın tüm cömertliğini sergilediği eşsiz güzelliği ile hoş kokulu bitkileriyle, 2.335 m. yükseklikte bulunan Buzul gölüne, Türkiye'nin en uzunmağarasına, 213 farklı çeşidiyle eşsiz bir bitki örtüsüne ve Türkiye'nin ikinci kuş cennetine sahip bir beldedir. Yenişarbademli, doğal güzellikleri, tarihî değerleri,temiz su kaynakları, Pınargözü mağarası, zengin flora ve fauna çeşitliliği ve peyzajözellikleri bakımından gezmeye ve görülmeye değer önemli bir yöredir. Doğal veekolojik turizm açısından çok önemli olan bu özelliklerin yeterince bilindiği vetanıtlıldığını söylemek güçtür (tez).

Yenişarbademli'nin yaylaları, dağları, mağaraları gibi doğal coğrafi güzellikleri yörenin kültür turizmine önemli derecede katkıda bulunmaktadır. Dünya Mağaralarliteratürüne girmiş olan Pınargözü Mağarası bunlardan bir tanesidir.

Yenişarbademli'nin yöre imgesi halini alan Pınargözü mağarası yörede her yıl düzenlenen kutlamalara ismini vermiştir.

İlçeye 11km uzaklıkta ve Çaydere ormanlarının içindebulunan Pınargözü Mağarası ve su kaynağı bir doğa harikâsıdır. Dünya Mağaralarliteratürüne girmiş olan mağara hakkında yerli ve yabancı mağaracılar tarafından araştırma yapılmışve halende devam etmektedir. Mağara çevresinin bitki örtüsü deçesit ve tür bakımından dünyanın en zengin sayılı yerlerinden biri olduğu ifadeedilmektedir. Çevrede 213 bitki türünün varlığı tespit edilmiştir. Ayrıca mağaraçıkısına yakın bir yerde 600 yıllık bir çam ağacı bulunmaktadır. Türkiye'nin 15 km.mesafesiyle en uzun mağarasıdır. Mağaranın araştırılması ve içine girilmesi zordur. Girişte bulunan sifonu dalarak geçmek mecburiyeti vardır. Sifonun önündeki saattekihızı 150-160 km.ye ulaşan hava akımı Ağustos ayında 5,8 C olan su ısısı vardır. Yerli ve yabancı araştırmacılar tarafından her yıl yeni bir bölümü keşfedilmektedir. Mağara araştırmacılarınca çok ilgi çekici bulunmaktadır (Karaca 2005).

Yenişarbademli belediyesi tarafından etkinlikleri oluşturulan Pınargözü Kültür Şenlikleri, ilk olarak 2008 yılında düzenlenmiştir. Her yıl temmuz ayında, Ağıllaca

yaylasında etkinlikler oluşturulmaktadır. Örnek olarak 2013 yılındaki kutlamayı verebiliriz.

6 Temmuz cumartesi günü yapılacak etkinlikler için bir gün öncesinden Ağıllaca yaylasında çadırlar kurulmaktadır. Yayladaki şenlik alanı etrafı türk bayrakları ve Atatürk posterleri ile donatılmaktadır. Şenlik günü, Öğle saatlerinde saat 12.00 gibi öncesaygıduruşuve devamında İstiklâlmarşının okunması ile şenlik resmî olarak başladı. Sırası ile protokol konuşmaları yapıldı. Dönemin Isparta Valisi Memduh Oğuz şenliğe gelmediği için yerine vekili Niyazi Can'ı gönderdi. Saat on iki otuz sıralarında yemek dağıtımı yapıldı. Yemek dağıtımının ardından Melek Günbey organizasyonundaki ressamların konuşmaları ve kendilerine plaket ve katılım belgesi itakdim edildi. Daha sonra resim sergisinin açılışı yapıldı. Sergiye, bir bölümü ülkemizden bir bölümü ise değişik ülkelerden olmak üzere uluslar arası düzeyde çok sayıda sanatçı katıldı. Daha sonra halk oyunları ekibi gösterileri yer aldı. Ardından Grup Eski film konseri oldu. Program dâhilinde düzenlenen sandalye ve halat yarışları da yapıldı. Daha sonra Antalya Büyük Belediye Tiyatrosunun iki perdelik müzikli trajedi Anam, Bacım, Avradım isimli oyun izlendi. Kime göre namus vurgusunun yapıldığı oyunda namus adına yapılan yanlışlara parmak basıldı. Seyirciler kimi zaman eşlik kimi zaman alkış ile sanatçılara destek oldular. Şenliğin sonunda ise Türk sanat müziği sanatçısı Elif Akgül sahne aldı.

Şenlikler kapsamında Yenişarbademli'de gerçekleştirilen 3.Uluslararası Pınargözü Sanat Çalıştayı yapıldı. Bu kapsamda Antalya Atatürk Devlet Hastanesi Dr. Melek Günbey'in koordinatörlüğünde bu yıl 3'üncüsü gerçekleşen 'Uluslararası Pınargözü Sanat Çalıştayı' na Belçika'dan Brigitte Schuermans, Ürdün'den Juman Nimri, Filistin'den Khader Hassan Ossah, İtalya'dan Lucia Canu, Suudi Arabistan'dan Najwa Rasheed, Mısır'dan Rasha Amin, Waleed Farok, Fransa'dan Segolene Liger', Türkiye'nin değişik illerinden de 30 resim, fotoğraf, geleneksel el sanatları ve heykel sanatçıları katıldı.

Sanatçılar, Yenişarbademli ilçesi ve çevresinin yanı sıra, kültür turu kapsamında Beyşehir Gölü, Pınargözü Mağarası, Aksu, Leylekler Vadisi'nin bulunduğu Yeşildağ, Şarkikaraağaç, Kızıldağ, Hüyük ilçesine bağlı Kırelî Belde Belediyesi ile Çavuş kasabasındaki Sonsuz Şükran köylerini gezdi.

2.BÖLÜM

ISPARTA YÖRESİGELENEKSEL KUTLAMALARININ YAPISI

Geleneksel kutlamalar, içerisinde barındırdığı kültürel formlarla karmaşık bir yapı sergilemektedir. Bu bölümde, Isparta yöresi geleneksel kutlamalarının birbirleri arasındaki ilişkileri yapısal halkbilimi kuramıyla biçim ve içerik açısından yapısınınortaya konması amaçlanmıştır.

1.ADLANDIRMA

Isparta yöresi geleneksel kutlamalarının adlandırılmasında; yörenin kültürel belleğini oluşturan kültürel miras unsurları yer almıştır. Bunlar; yörenin tarım ürünleri, coğrafi özellikleri, efsaneleri, tarihî olay ve şahıslarıdır.

“Ritüel kaynaklı tören ve eğlencelerin adları, çok kere yerel özellikler taşımaktadır. Anadolu’da tarımsal ve hayvansal bereketi temin etmek amacıyla düzenlenen bu tören ve eğlencelerin adları da doğal olarak ilgili yöredeki tarım hayvancılık gelenekleriyle ilgilidir” (Özdemir 2005: 82).Isparta yöresi geleneksel kutlamalarında yerel adlandırmaya Bağbozumu törenlerinde rastlanmaktadır. BağbozumunaSenirkent’te “Şarakmana” denilmektedir. Ancak bunun dışındaki Isparta yöresi geleneksel kutlamalarından ritüel kökenli ve mevsimlik kutlamalarının geneli, Türk dünyasında ve Anadolu’daki adlandırmalarla(Hıdrellez, Nevruz vd. kutlamaların adlandırılmasında olduğu gibi.) aynıdır.

Kış mevsiminde birlik beraberliğin pekiştirilmesi ve boş zamanı eğlenceli geçirmek amaçlı düzenlenen “Oda Yakması” geleneğinde adlandırma, kutlamanın işleyişine göre yapılmıştır. Kış akşamları sırası gelen kişinin toplanılan köy odasını ısıtması ile ilgili olduğu düşünülebilir.

Isparta yöresi “festival, şenlik, şölenlerin” adlandırılmasında;

a. İlgili yerleşim yeriyle özdeşleşmiş tarım\gıda ürünlerinin adları kullanılmıştır. Bu tür kutlamaların hepsinde kültürel ekonomiyi canlandırmak için yörenin tarımsal\gıda ürünleri imgeleştirilmeye çalışılarak, adlandırma yapılmıştır.Yörede bu türden yedi tane kutlama derlenmiştir.

Bunlar; Gelenedost Elma Festivali, Gönen Geleneksel Kurufasülye Günü, Senirkent Kültür Sanat ve Üzüm Festivali, Senirkent Büyükkabaca Elma Festivali,

Sütçüler Dut Pekmezi ve Turizm Festivali, Şarkikaraağaç Kızıldağ Milli Parkı Kültür Sanat ve Helva Festivali, Uluborlu Yağlı Pehlivan Güreşleri ve Kiraz Festivali'dir.

b. İlgili yerleşim yerinin tarihî kültürel dokusunda önemseddiği şahsiyetlerin adları kutlamalarda kullanılmıştır.

Yörede bu türden beş tane kutlama derlenmiştir. Bunlar; Gönen Gümüşgün Tez Mehmet ve Sinan Baba Anma ve Aşure Yemeği, Senirkent Uluğbey Seyit Veli Baba Sultan'ı Anma ve Pilav Festivali, Yakaören Köyü Aslan Baba Aşure Şöleni, Yunus Emre'yi Anma Kültür- Sanat Etkinlikleri ve Aşure Şenliği'dir.

c.Yörenin tarihî geçmişi ve yörede yaşanan savaşlar kutlamalara ad olarak verilmiştir.

Bu türden iki tane kutlama derlenmiştir. Bunlar; Gelendost Miryokefelon Zaferini Anma Kutlamaları, Yalvaç Pisidia Antiocheia Kültür Turizm ve Sanat Festivali'dir.

d.Yörede çeşitli yörük boylarının adları ve yazlık olarak kullandıkları yaylalar kutlamalarda ad olarak kullanılmıştır.

Yörede bu türden altı tane kutlama derlenmiştir. Bunlar; Aksu\ Anamas Çayır Yaylası Yörük Şöleni, Aksu Sofular Köyü Karaçakal Yörük Şöleni, Eğirdir Çatmalı Yaylası Eski Yörükler Yayla Şöleni, Eğirdir Havutlu Köyü Geleneksel Yörük Şöleni, Şarkikaraağaç Gedikli Köyü Sindel Yaylası Yörük Şöleni, Yalvaç Taşevi Yörük Şöleni'dir.

e.Yörenin doğa ve coğrafi güzellikleri kutlamalara konu olmuş ve kutlamaya ad olarak verilmiştir.

Bunlar; Aksu- Eğirdir Doğa Sporları Şenliği, Eğirdir Su Şenlikleri Triatlon Yarışları, Eğirdir Oluklacı Şenlikleri, Gelincik Dağı Tırmanış Etkinliği.

f.Yörenin ekonomik faaliyetleri kutlamalara ad olarak verilmiştir.

Bunlar; Isparta Gül Halı Kültür ve Turizm Festivali, Güneykent Gül ve Hasat Festivali ve Eğirdir Pınar Pazarı Şenlikleri'dir.

g.Yörenin efsaneleri kutlamalara ad olarak verilmiştir. Gelincikana Dua ve Adak Kutlamaları, Bağkonak Su Gözü Adak Kutlamaları.

Festival, şenlik gibi kutlamalar amaçlar doğrultusunda içeriğinin daha da genişletilmesi için kültür, sanat, turizm ifadesi kullanılmaktadır. Keçiborlu İncesu Kültür Festivali, Yenişerbademli Pınar Gözü Kültür Şenlikleri gibi.

Bunun yanında kutlamanın, katılımcılar üzerindeki etkisini arttırmak için “Geleneksel” ifadesi ile kaçınıcı kez düzenlendiği vurgulanmaktadır.

2.ZAMAN

Dünyadaki toplulukların hepsi olmasa bile çoğu kutlamalar için belirli aralıklarda zamanlar ayırmışlardır. Bu zamanlar bir mevsimden diğetine geçiş, tarihî olayların yıl dönümleri, bir kahramanın doğum ya da ölümünün efsanevi günü olabilmektedir.

Isparta yöresi geleneksel kutlamalarında, kutlama zamanını mevsimlik ve ritüel kökenli kutlamalar ve yöresel şenlik, şölen ve festivaller olmak üzere iki aşama da incelenmiştir.

Geleneksel kutlamaların gelenekselliğindeki en büyük etkenin kutlama zamanı olduğu söylenebilir. Öyle ki geleneksel kutlamalar, geleneksel bilgi ile kuşaktan kuşağaaktarılan halk takvimi uygulamalarına bağılı olarak kutlanmaktadır.

Isparta yöresi geleneksel kutlamaları, halk takvimi esas alınarak döngüsel bir zaman aralığında kutlandığı görölmektedir. Isparta yöresinde mevsimlik kutlamalar için halk takvimi, kutlamaların yapılacağı tarihî belirlenmesi açısından önemlidir.

Isparta yöresinde kullanılan halk takviminde, zamanı noktalama ya da bölümlmeler, düzenli bir biçimde yinelenen doğa olaylarına bağılı olarak oluşur. Bahar ve yaz mevsimi başlangıçlarında Türk kültüründe önemli iki kutlama olan Nevruz ve Hıdrellez kutlamaları vardır. Halk takvimine göre yıl, Kasım ve Hızır günleri olmak üzere iki bölümdür. Kasım, kasım ayının başında başlar ve Hıdrelleze kadar yani mayıs ayına kadar sürer; bu süre kış mevsimidir. Kış devresi 45’er günlük kasım, zemheri, hamsin adlı üç ana bölüme ayrılır. Tamamı 180 gün olarak kabul edilen kış devresinin ilk 135 günü yani kasım - zemheri - hamsin aylarına “sayılı” ya da “hesaplı” adları verilmektedir. Bu devre kışın en şiddetli olduğu süredir.

Kışı tamamlayan son 45 günlük bir devre daha vardır ki, bu da 21 Mart’ta başlayıp, 6 Mayıs’a kadar geçen süredir. Kışı tamamlayan son 45 günlük evrenin başlangıcını halk “Nevruz” yani yeni gün, bahar başlangıcı olarak kutlamaktadır. Hıdrellez ise 6 Mayıs’ta başlar, kasıma kadar olan süredir ve yaz mevsimidir. Son 45 günlük evreden sonra Hızır günleri başlamaktadır. Hızır günlerinin ilk gününü ise halk “Hıdrellez” olarak kutlamaktadır.

Isparta yöresinde tarımsal ürünler içerikli oluşturulan şenlik, festival gibi kutlamaların hasat zamanının hemen ardından yapıldığı görülmektedir. Uluborlu Kiraz Festivali ve Yağlı Pehlivan Güreşleri kirazların olgunlaşıp toplandığı haziran ayının son haftasında, Gelendost Elma festivali elma toplanma zamanı eylül ayında, Senirkent Üzüm Festivali gibi kutlamalar hasat sonrası yapılmaktadır.

Katılımcıların çok olması ve yöre halkı arasındaki birliği beraberliği güçlendirmek amaçlı yöre belediyesi veya dernekler aracılığıyla düzenlenen festival şenlik, şölen gibi kutlamalarda günümüz çalışma koşulları göz önüne alınarak yaz tatili, temmuz ve ağustos ayları kutlama tarihî seçilmektedir. Yalvaç Psidia Antiocheia Kültür Sanat Turizm Festivali, Isparta Gül Halı ve Kültür Turizm Festivali gibi.

Yayla şenliklerinde zaman, yaylaya çıkılmaya başlandığı mayıs ayı ile eylül ayları arasında yaylaya çıkacak olan Yörük\Türkmen dernekleri tarafından belirlenmektedir. Katılımcıların çok olması amaçlandığından haziran, temmuz veya ağustos aylarında yapılmaktadır.

Kutlamalar yapılan etkinliklere göre bir ya da birden fazla güne yayılabiliyor. Yalvaç Psidia Antiocheia Kültür Sanat ve Turizm festivali daha çok panayır niteliğinde etkinlikler olduğundan yaklaşık bir haftalık süreçte kutlanmaktadır. Bu festivalde, belediyenin belirlediği etkinlikler çerçevesinde bir hafta pazartesten itibaren hafta sonu pazar gününe kadar etkinlikler devam etmektedir. Çarşı alanında satış yapmak için seyyar satıcılar kurulur ve o hafta cuma gününden itibaren de diğer etkinlikler üç güne yayılır.

3.MEKÂN

Kutlama mekânları, Türk kültürünün yaratıldığı, icra edildiği ve değiştirildiği; çoğunlukla geleneksel, sözel bilginin aktarıldığı ve yerel yaşantının canlı tutulduğu, özetle geleneğin egemen olduğu belli başlı “kamusal alanlar”dır. Bu kamusal alanlarda yaratılan fikirler, eğilimler, değerler, kurumlar ve normlar, ilgili toplumun kimliğini oluşturmaktadır (Özdemir, 2005: 93-94).

Isparta yöresi geleneksel kutlamalarından, mevsimlik ve ritüel kökenli kutlamalarda Türk kültür hayatının her döneminde gördüğümüz su kültü, dağ kültü gibi önemli kültlerin icra edildiği mekânlar kullanılmaktadır. Mekân olarak belirlenen yer coğrafi özelliklerine göre yüksek dağlık, yeşilliği bol sulak alanlardır. Isparta yöresinde, Yağmur duası etkinliklerinde yöre halkının toplanarak yüksek tepelik yerlere çıkıp dua

etmesi şamanistik dönemden günümüze kadar uzantılarını gördüğümüz, kültürel formlarla seçilen mekân özelliği taşımaktadır. Aynı şekilde Hıdrellez kutlamalarının Yalvaç'ta Hıdırlık, Uluborlu'da kale etrafında, Senirkent Uluğbey'de kasabasında, yüksek tepelerde kutlanması dağ kültürü ile ilişkilendirilebilir. Hıdrellez kutlamalarının yeşili bol olan su kenarlarında da kutlanması su kültürü ile ilişkilendirilebilir. "Yalvaç\Bağkonak Kasabası Su Gözü kutlamalarının adak adama niteliğinde olmasının yanı sıra suyun çıktığı yer ve yeşillik olması ile Türk kültür hayatında su kültürünün günümüzdeki en canlı örneğidir.

Kutlamanın amacına ve niteliğine göre değişen mekânlar, anma kutlamalarında anılacak kişinin türbesi çevresinde yapılmaktadır. Gönen'de anma kutlamaları Yunus Emre ve Balım Sultan türbesi, Senirkent Uluğbey Seyit Veli Baba Sultan türbesi, Yakaören Köyü Arslan Baba türbesi, Gümüşgün(Baladız) Tez Mehmet ve Sinan baba türbesi kutlamalara mekân olarak seçilmiştir.

Isparta yöresinde Alevi-Bektaşî topluluklarının birlik ve beraberliklerini pekiştirmek ve her türlü kutlama etkinliklerini gerçekleştirmek için yörede halk tarafından "Cem Evi" olarak da adlandırılan mekânlar oluşturulmuştur. Bu mekânlarda geleneksel kutlamalardan günümüzde Nevruz kutlamalarına Alevi-Bektaşî kültürü çerçevesinde görmek mümkündür.

Festival, şenlik, şölen gibi yöre halkının hepsinin katılımına açık, belediye veya dernekler tarafından oluşturulan kutlamalarda yörenin merkezi, geniş alanları mekân olarak seçilmektedir.

Kış mevsiminde nüfusun az olduğu yörelerde sözlü kültür geleneklerimizi canlı tutmaya çalışılan kutlamalarda "köy odaları veya kahvehaneler" mekân olarak kullanılmaktadır. "Sanayileşme, kentleşme, modernite ve teknolojik gelişmişlik gibi olguların beraberinde getirdiği küreselleşme nedeniyle, tektürleşmeye doğru sürüklenen dünyada, Türkiye'deki köy odaları gibi, "kamusal alanlar" teker teker tüketilmekte ve yok edilmektedir" (Özdemir, 2005: 95).

4.KUTLAMA

4.1.Hazırlık

Kutlamaların, amaç ve işlevlerini yeri getirmesinde ilk adım olarak da adlandırabileceğimiz hazırlık aşaması önemli bir bölümdür. Isparta yöresi geleneksel kutlamalarının hazırlık aşamasında; kutlamanın yapılacağı mekân, zaman, katılımcılar,

davetliler, yiyecek ve içecek gibi ikramlar, kutlamada yer alacak gösteri, oyun, yarışmalar belirlenmektedir.

Kutlama, kim veya kimler tarafından düzenlenecekse belli bir süre hazırlık dönemi vardır. Hazırlıklar kutlamanın niteliğine göre bireysel, toplu ve resmî kurumlar\dernekler tarafından yapılmaktadır. Hazırlık aşaması ritüel kökenli ve mevsimlik kutlamalarda, sözlü kurallarla, geleneksel bilgi kullanılarak yapılmaktadır. Festival, şenlik, şölen gibi kutlamalar ise resmî yazışmalar yapılmaktadır.

Isparta yöresinde en yaygın olarak kutlanan mevsimlik kutlamalardan Hıdrellez, hazırlık aşamasında en fazla ritüele sahip kutlamadır. Hıdrellez kutlamalarında, hazırlık aşamasını bireysel ve toplu yapılan hazırlıklar oluşturmaktadır. Bireysel hazırlıklar daha çok, Hızır'ın gelmesine yönelik dilek, temenni, istek amaçlı ritüellerden oluşmaktadır. Baharı arınmış bir şekilde karşılamak için ev içinde temizlik türünden hazırlıklar yapılmaktadır. 5 Mayıs günü bireysel yapılan her türlü ritüel, insanların Hıdrellez kutlamalarına kendilerini hazırlamasıdır.

Toplu yapılan hazırlıklar; genelde toplu yenilecek olan yemekleri hazırlama üzerinedir. Hangi yemekler yapılacaksa kişiler arasında görev dağılımı yapılmaktadır. Toplu olarak pişirilecek yemek için, Hıdrellezden bir gün önce grup önderi veya mahallede herkesle anlaşabilen birisi kapı kapı dolaşarak yemek malzemeleri toplar, kimin hangi yemeği yapacağı ve yemeğin pişirileceği mekânı belirler.

Geleneksel kutlamalarda hazırlık çalışmaları, “geleneksel bir izlek” (Özdemir 2005: 115) ile tecrübeye dayalı belirlenmiş program çerçevesinde, toplumun hafızasında geleneksel bilgi olarak yer etmektedir.

Isparta yöresinde son yıllarda geleneksel mevsimlik kutlamaların etkinliklerini yerel yönetimler üstlenmektedir. Yöreyle ait yemeklerin ve geleneklerinin unutulmaması için toplu şekilde kutlama yapılmaktadır. Yöre etrafında geniş çaplı bir kutlama olacağı için hazırlıklara yaklaşık bir ay önceden başlanılır. Bu evrede kutlama programı belirlenir. Kutlamanın yapılacağı hem sözlü olarak duyurulur hem de yazılı program aracılığıyla kutlamaya davet edilir. Yalvaç'ta 2011 yılında belediye tarafından etkinliklerin oluşturulduğu Hıdrellez kutlamalarının programını örnek olarak verebiliriz.

05 Mayıs Perşembe

11: 45 Atatürk Anıtına Çelenk Konması, Açılış ve Halk Oyunları Gösterileri

12: 00 “Bir Günde Beş Bin Yıl” tanıtım panoları sergisinin açılışı

Yer: Yalvaç Anlatan Meydanı

12: 30 Mustafa Bilgin Kadınlar Sanat Evi'nin açılışı

Yer: Görgü Mahallesi

13: 00 Kuşçular Parkı açılışı Mevlüt ve Yemek Kuş Uçurtma etkinliği

06 Mayıs Cuma

11: 00 açılış Konuşmaları, Halk Oyunları Gösterileri ve Hıdrellez ateşinin yakılması

12: 00 Keşkek ikramı

Yer: Hıdırlık

20: 00 Kültür Bakanlığı Sanatçılarının vereceği konser

Yer: Kapalı Pazar Yeri

Bu şekilde yerel yönetimler tarafından düzenlenen kutlamalar, aslında içerisinde tam anlamıyla geleneksel ritüellerin bulunmadığı sadece yöre halkının belli bir amaç etrafında toplanmasına vesile olduğu söylenebilir.

Başlangıçta bir grup gönüllü vatandaşın kendi imkânları çerçevesinde bir araya gelerek düzenledikleri festival, şenlik gibi kutlamaları son yıllarda Kültür ve Turizm Bakanlığı desteklemektedir. Kutlamalar, Kültür ve Turizm Bakanlığı denetiminde İl Özel İdareleri tarafından yapılmaktadır. Bakanlığın, kutlamaya destek vermesi için en az üç yıl ardı ardına o yörenin kendi imkânları dâhilinde kutlama yapılması gerekmektedir. Bu şekilde desteklenen kutlamaların hazırlık aşamalarında resmî yazışmalar da yer almaktadır.

Isparta yöresi geleneksel kutlamalarından festival şenlik, şölen niteliğinde yapılan kutlamalar; yerel yöneticilerin (kaymakam, belediye başkanı, muhtar vb.) ve yerel sivil toplum örgütlerinin (dernekler, vakıflar) hazırlık yükümlülüklerini üstlendiği görülmektedir. Bu durumda Isparta yöresinde, hangi kutlama etkinliğinin hangi kurum tarafından düzenlendiğini tablo şeklinde gösterecek olursak;

KURUM	KUTLAMA
Isparta Belediyesi	Isparta (Merkez) Gül Halı Kültür ve Turizm Festivali
Gelendost Belediyesi	Gelendost Elma Festivali ve Miryokefelon Zaferini Anma Kutlamaları
Gönen Öğretmen Okulu mezunları Eğitim, Kültür ve Dayanışma Derneği	Gönen Geleneksel Kurufasülye Günü
Büyükkabaca belediyesi	Senirkent Büyükkabaca Elma Festivali
Sütçüler belediyesi	Sütçüler Dut Pekmezi ve Turizm Festivali
Uluborlu Belediyesi ve Türkiye Güreş Federasyonu'nun da katkılarıyla	Kiraz Festivali ve Yağlı Pehlivan Güreşleri,
Uluğbey belediyesi ve Veli Baba Türbesi ve Koruma Derneği	Senirkent Uluğbey Seyit Veli Baba Sultan'ı Anma Töreni ve Pilav Festivali
Yunus Emre Balım Sultan Şeyh Saadettin Türbesi Turizm ve Tanıtma Derneği	Gönen Yunus Emre'yi Anma ve Aşure Günü
Karakoyunlu Yörükleri Kültür ve Dayanışma Derneği	Anamas Çayır Yaylası Yörük Şöleni
Eski Yörükler Kültür Dayanışma Derneği	Çatmalı Yaylası Eski Yörükler Yayla Şöleni
Eğirdir Havutlu Köyü Kültür ve Dayanışma Derneği ile Havutlu köyü muhtarlığı	Eğirdir Havutlu Köyü Geleneksel Yörük Şöleni
Gedikli Kültür ve Dayanışma Derneği, Gedikli Köyü Muhtarlığı ve Antalya (Hoy-Der) Honamlı Yörükleri Kültür ve Dayanışma Derneği	Sindel Yalası Yörük Şöleni
Sücüllü Belediyesi ve Sücüllü Güzelleştirme ve Yaşatma Derneği	Sücüllü Yörük Şöleni

Eğirdir belediyesi	Eğirdir Su Şenlikleri Triatlon Yarışları ve Şiir Akşamları
Eğirdir belediyesi	Eğirdir Oluklacı Şenlikleri
Barla'yı Kalkındırma ve Güzelleştirme Derneği	Barla Kültür, Dayanışma, Birlik ve Beraberlik günleri
Keçiborlu belediyesi	İncesu Kültür Festivali
Koçular köyü muhtarlığı	Koçularlılar Dostluk Şöleni ve Yağlı Pehlivan Güreşleri
Yalvaç Kaymakamlığı ve Belediyesi	Yalvaç Pisidia Antiocheia Kültür Turizm ve Sanat Festivali
Körküler Kültür Dayanışma Derneği ve Körküler Belediyesi	Yalvaç Körküler Kasabası Kardeşlik ve Sevgi Festivali

Kutlamayı düzenleyecek olan kurum\dernek\vakıf hazırlık aşamasında; kutlamanın yapılacağı alanın belirlenmesi, gelir ve giderlerin kim tarafından nasıl karşılanacağı, kutlama programı ve kutlamanın duyurulması, halkın davet edilmesi gibi çalışmalara yer vermektedir.

Kutlama programı, kutlamanın amaçlarının ortaya konulduğu, hangi etkinliklerin nerede ve nasıl yapılacağı hakkında halkı hem bilgilendirmeye hem de hazırlamaya yönelik çalışmalar bütünü olarak değerlendirilebilir. Düzenleme komitesi tarafından oluşturulan programda, halkın beklenti ve istekleri göz önüne alınarak kutlamanın yapısı ve akışını belirlenir.

Kutlamanın halka duyurulması ve davet edilmesi için oluşturulan kutlama programının afişleri, yöre halkının rahatlıkla görebileceği yerlere, reklam panolarına asılır. Kutlamanın davetiyeleri çeşitli makamlara(valilik, kaymakamlık vb.), çevre il ve ilçe belediyelerine ve yöre halkına dağıtılır. Aynı zamanda kutlamanın yapılacağı çeşitli yerel televizyonlara ve gazetelere ilan olarak verilir.

Isparta yöresindeki kutlamaların program akışını, içeriğini ve yapısını; Eğirdir ve Yenişerbademli'de düzenlenen kutlamaların davetiyelerinden ve afişlerinden örnek verecek olursak;

Eğirdir Su Şenlikleri ve Triatlon yarışlarına teşriflerinizi dileriz.

Osman Nuri Özmeral

Dr. YalçınYılmaz

Hamdi Güneş

Eğirdir Belediye Başkanı

Eğirdir Kaymakamı

Triatlon Federasyon Bşk.

2. EĞİRDİR SU ŞENLİĞİ

(25 AĞUSTOS 2012 CUMARTESİ)

10:00 Balık Tutma Yarışması

12: 00 Şenlik Konuşmaları

12: 30 Yüzme Yarışları

14: 00 Gölde Elma Toplama Yarışması

15: 00 Yağlı Direk Bayrak Yarışı

16: 00 Halk Oyunları

16: 30 Ödül Töreni

20: 00 Konser (Kale Meydanı)

Figen Biricik

Murat Tekyıldız

Mine Koşan

10. EĞİRDİR TRIATLON YARIŞLARI

(26 AĞUSTOS 2012 PAZAR)

09: 45 Değişim Alanına Giriş

10: 00 Yıldızlar Startı

10: 30 Gençler Startı

11: 30 Yaş Grupları Startı

13: 00 Elitler Startı

17: 00 Ödül Töreni

Yenişarbademli 4. Pınargözü Kültür Şenliklerine teşriflerinizden onur duyuyoruz.

14 Temmuz 2012 Cumartesi

İbrahim Özdel (Kaymakam)

Mustafa Erdem(Belediye Başkanı)

10:00 İstiklâl Marşı, açılış konuşması

10: 15 Şiir, THM Sanatçısı Yıldırım Petek

11: 00 Telgrafların okunması, DJ Müzik yayını, Yarışmalar(Tavla, Örgü, Sulu Balon)

12: 00 Yemek ikramı, THM Sanatçısı Nazım Uçar, Şiir

13: 00 1. Çekiliş, II. Uluslar arası Resim ve Heykel Çalıştay Sergisi, Mehtaran Konseri

13: 30 Yamaç Paraşütü, Protokol Konuşmaları, Plaket Takdimi, THM Sanatçısı Grup Eski Film

15: 30 Ödül Törenleri, THM Sanatçısı Serpil Tayfur

17: 00 Jonklar gösterisi, Kır Koşusu, Halk Oyunları Gösterileri

18: 00 Ferdi Gürses, Açık arttırma (Kuzu Çekilişi)

20: 00 Kır Koşusu Ödülleri verilmesi, THM Sanatçısı Sadecgöl Sayın

21: 00 2. Çekiliş, Ödüller: 4 Bisiklet, 10 Kask, 2 Fırın, 4 Ütü, 5 Çeyrek Altın

21: 30 Tiyatro (Yedi Kocalı Hürmüz)

4.2. Açılış

Isparta yöresi geleneksel kutlamalarının, ritüel kökenli mevsimlik kutlamalar ve festival, şenlik gibi günümüz kutlamalarının açılış/başlangıç bölümünü ikiye ayırarak incelemek mümkündür.

Ritüel kökenli mevsimlik kutlamalarda kimi zaman esnek yapıda kimi zaman da kesin çizgilerle belirlenmiş veya kalıplaşmış açılış/başlangıç kalıpları bulunmaktadır. İnanç sistemi ile birleştirilen bu tür kutlamalarda kalıplaşan açılış ritüelleri uygulanmazsa kutlamanın amacına ulaşmayacağı ve uygulamanın yerine gelmeyeceği inancı vardır. Bu doğrultuda Hıdrellez, Nevruz, Lodosun Kızını Poyraza Gelin Etmek, Hasır Yakma kutlamalarında Isparta halkı, hazırlık aşamasından sonra ritüellerin asıl rol alacağı başlangıca önem vermektedir.

Isparta Yöresi Hıdrellez kutlamalarında açılış, Hızır'ın gelmesine yönelik hazırlık aşamasında oluşturulan uygulamaların devamında olduğu görülür. 5 Mayıs 6 Mayıs'a bağlayan gece Hızır'ın geleceği inancından dolayı Isparta halkı Hıdrellez kutlamalarına sabah ezanıyla kalkar ve toplu bir şekilde namaz kılınması ile başlar. Yalvaç'ta "Hıdırlık" adı verilen yüksek yerde toplanılır ve Hızır Taşı'nın dibine sabah namazından sonra dua edilerek para gömülmesi Hıdrellez kutlamalarının başlangıç bölümü olarak görülebilir.

Son yıllarda toplu namaz kılma yerine herkes kendi evinde bireyselliğe yönelmiştir. Günümüzde Hıdrelleze başlangıç olarak kalıplaşmış uygulamaların çok çeşitli olmadığı tespit edilmiştir. Namazdan sonra Hızır'ın geldiğini anlamaya dayalı yapılan uygulamaların yerine gelip gelmediğine bakılır. Günümüz Hıdrellez anlayışında daha çok mesirelik alanlara gidilip eğlenmek vardır. Böylelikle kutlamanın açılış, kutlamanın ana kısmı ve kapanışı kalıplar şeklinde belirlemek zordur.

Isparta'da Nevruz kutlamalarının başlangıcında, inanç sisteminin uzantısında dualarla kurban kesme ritüelini görmekteyiz. Yemek hazırlıklarının da uzantısı sayabileceğimiz kurban kesme, o günün “kutlu gün” olduğunun göstergesidir.

Hasır Yakma kutlamasının ana karakterlerini oluşturan gençler, kutlamanın başlangıcında önemli roller almaktadır. Kutlamanın yapılacağı günden bir gün önceden toplanan hasır, sele, sepet gibi malzemelerin, mahallenin “harman yeri” olarak da bilinen yüksek, geniş, düzlük alanlarında bir araya getirilmesi ile kutlamaya hazırlık yapılır. Bir gün sonrada toplanan malzemelerin yakılması başlangıç oluşturmaktadır. Aynı zamanda evlerde kadınların pişi yapması ve dağıtması ile de kadınlar arasında başlangıçtan söz etmek mümkündür.

Festival, şenlik gibi günümüz kutlamalarında açılış daha çok yörenin idari yöneticileri, siyasetçileri ve ileri gelenleri ve halkın katılımıyla resmî nitelik taşıyan tören yürüyüşleri ile başlar. Daha sonra saygı duruşu ve İstiklâl Marşı, kutlamayı düzenleyenlerin kutlamanın anlamı ve önemi üzerine konuşmalarıyla açılış devam eder. Isparta yöresi geleneksel kutlamalarının sınıflandırması yapılırken detaylı bilgiye yer verildiği için burada sadece iki örnek verecek olursak;

Yalvaç'ta 2012 yılında 12. düzenlenen, “Psidia Antiocheia Kültür Turizm ve Sanat Festivali”nde 13 Temmuz 2012 Cuma günü saat 15.00 festival komitesinin Anlatan Meydanındaki Atatürk büstüne çelenk koyması, saat 16.00'da müzede “1 Günde 5 Bin Yıl Yalvaç Medeniyeti” sergisinin açılışı, festival açılış konuşmaları, halk oyunları gösterileri ve esnaf kortejinin geçişi ile açılış tamamlanmıştır.

Çatmalı Yaylasında 14-15 Temmuz 2012 yılında 8. Eski Yörükler Kültür Şöleni'nin açılışı sabah saat 10.00'da saygı duruşu, İstiklâl Marşı, şehit ve gaziler adına Kur'an-ı Kerim'in okunması, açılış ve protokol konuşmaları ile açılış etkinlikleri oluşturulmuştur.

4. 3. Yemek

Her coğrafyaya göre farklı şekillerde ve tatlarda karşımıza çıkan yemek çeşitliliği “yemek kültürünü” oluşturmuştur. Tarih boyunca yemek güç, otorite, din, tabu, eğlence, zevk ve sosyal statü sembolleri olmuş, böylece verilen ziyafetlerdeki yemek türleri de “statü” belirleyici özellik almıştır. Bunun yanında kültürel formlarla süslenen yemeklerin, günümüzde yörelere adeta farklılık katan motifler olarak kullanılması “geleneksel” ifadesiyle anılmasını sağlamıştır. Böylelikle kutlamalarda karşımıza çıkan yemek çeşitlerinin, yörenin “mahalli yemekler”i olduğu “geleneksel” sıfatıyla vurgulanarak, sunulmaktadır. Sunulan yemeklerin “geleneksel, mahalli yemek” olması o yörenin kültürel kodlarını kutlamalar aracılığıyla gösterme amacını taşımaktadır. Böylelikle kutlamada yenilen yemeğin ne olduğu, kim veya kimler tarafından pişirildiği, nasıl pişirildiği, nasıl yediğimiz, nerede yediğimiz o yörenin kültürel içeriğini görmemizi sağlayacaktır. Bu nedenledir ki bu bölümde Isparta yöresinin genel anlamda yemek kültürüne yer verilmeyecek sadece kutlamalarda sunulan yemekler, bağlamları ile birlikte ele alınacaktır.

İnsanların temel gereksinimlerinden olan yemek, geleneksel kutlamalarda karşımıza çıkan “toplu yeme kültürü” ile farklı bir anlam kazanmaktadır. Kutlamaların işlevlerinden “hoşça vakit geçirme” toplu yemek yeme eylemini de içerisine almaktadır. Çünkü yemek yeme, insan yaşamı için temel gereksinim olmasının yanında “zevk duyarak” yapılan bir eylemdir. Öyle ki Türk kültür tarihinde karşımıza çıkan toy, şölen gibi eğlencelerde “ziyafet vermek”, günümüzde sosyo-kültürel bir ortam olan kutlamalarda yapılmaktadır.

Geleneksel sofrada düzeni, Osmanlı’dan başlayarak günümüze kadar önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Osmanlı’da “Allah’ın yeryüzündeki gölgesi” olarak nitelendirilen padişahın cömertliğinin en önemli göstergesi olarak kabul edilmiştir. Tarihî pek çok safhasında padişahlar, bu “kut”lu cömertliklerini göstermek amacıyla halka sofralarını açmışlardır. Bunlara han-ı yağma denilmektedir (tez Hıdrellez 72). Günümüzde de halkın “kut”lu gün olarak kabul ettiği her türlü kutlamalarda, kutlamayı düzenleyenlerin cömertlikleri olarak düşünebileceğimiz zengin sofralar kurulmaktadır.

Nevin Halıcı, Türk halk mutfağında kurulan sofraları sınıflandırırken geleneksel kutlamaları “Neşeli Günler” bölümünde, Hıdrellez ve Nevruz kutlamaları kapsamında ele almıştır (Halıcı 2002:236–237).

- A. Günlük gnler
- B. Geçiş Dönemleri
- C. Kutsal Günler
- D. Neşeli Günler
- E. Dilek ve İstek Sofraları

Geleneksel kutlamalarda sunulacak yemeklerin, geleneksel Türk mutfağının özelliklerine göre şekillendiği görülmektedir. Özellikle yemeğin içine katılacak malzemeler tarım ve hayvancılıkla doğrudan bağlantılı olması yemeklerle sunulankltrel kodlardır. Tarım kültürünün önemli dinamiklerinden olan buğday ve av kültürünün önemli dinamiklerinden olan etle yapılan yemekler bu yargıyı destekleyecek yiyeceklerdir. Yemek malzemesi kadar yemeğin hazırlık aşaması da kültürel kodlanmada önemlidir. Yemek yapma amacıyla bir araya gelen kişilerin kutlamanın amaçlarından birlikteliği pekiştirme işlevini yerine getirmektedir.

Kutlamaların, eğlence aşamalarından biri olarak da sayabileceğimiz yemeklerin hazırlanması geleneksel kutlamalarda toplu olarak yapılmaktadır. Isparta yöresi kutlamalarında kadınların sosyalleşme yerlerinden birisi olarak da adlandırabileceğimiz yemek hazırlama kutlamanın yapılacağı tarihten öncedir. Geleneksel nitelikte yapılan Hıdrellez, Nevruz gibi kutlamalarda pişirilecek yemeklerin malzemeleri, kutlamayı bir arada geçirecek kişilerin arasında iş ayrımı yapılır. Toplanan malzemelerle yemek yapmada tecrübe kazanmış kişi veya kişiler yemek yapmayı üstlenir diğerleri de yardımcıdır.

Isparta yöresinde toplu yemek yeme ve yapma, bütün kutlamalarda olduğu gibi Hıdrellez kutlamaları için de son derece önemlidir. İlk etapta mevsimin değişimi, kıştan bahara geçişi kutlamak için düzenlenen bir kutlama olarak karşımıza çıkan Hıdrellez, özelde baharı getirdiğine inanılan Hızır ve İlyas'la ilişkilendirilmesi yemek türlerine de yansımıştır.

Isparta yöresinde; Uluborlu, Senirkent, Eğirdir, Keçiborlu ve Yalvaç'ta halkın Hıdrellez'de taze soğanlı yumurta salatası yapmaktadır. Hızır'ın yeşil, yeşillikle anılması ve baharın geldiğinin yemeklere yansıdığını göstermektedir. Hıdrellez kutlamalarının en önemli yemeklerinden birisi de "Glle"dir. Hızır'ın bereket emsali olarak anılmasını; içerisinde buğday, nohut, fasulye, mısır gibi ana tahıl malzemelerinden oluşan, adeta Hıdrellez'in bereket yemeği olarak bilinen "glle"

yemeğinde görmektediriz. Bunlardan başka Isparta yöresinde yapılan her türlü mahalli yemekler, Hıdrellez günü için hazırlanmaktadır. Baklava, su böreği, keşkek, sarma, gözleme vd.

Isparta yöresi kutlamalarında yapılan yemeklerden birisi de “keşkek”tir.Yörede yapılan keşkeği,diğer yörelerden ayıran en önemli özelliği yöre halkının “pastırma” olarak adlandırdığı kurutulmuş eti kullanması ve yapılışının toprak tencerelerle mahalle fırınlarında pişirilmesinden kaynaklanmaktadır.Keşkek yapımında kullanılacak olan etin, tuzlanarak kurutulmuş olması Türklerin yaşam koşullarından kaynaklanan çok eski bir geleneğin günümüze yansımaları olarak değerlendirilebilir.

Nevruz kutlamalarının en temel yemeği etli pilavdır. Kesilen kurbanın etinden kavurma ve pilav her sene nevruz kutlamalarında yapılmaktadır.Toplu katılımın gerektiği kutlama, şenlik gibi uygulamalarda et son derece önemlidir. Daha çok mevsimlik ve ritüel kökenli kutlamalarda gördüğümüz kurban kesme ritüeli ile kutlamanın dinî boyutuna da değinilmektedir. Genellikle adak olarak kesilen kurban etleri fakirlere dağıtılır veya bu etlerle salça, soğan, nohut eşliğinde et yemekleri yapılır. Et yemekleri kutlamaların olmazsa olmaz yemeklerindendir.

Kutlama sofralarında en çok pişirilen yemek pilavdır. Tarım toplumu olmanın bir özelliği ve bereketin imgesi olarak vurgulayabileceğimiz pilav, Isparta yöresindeki her kutlamada yapılmaktadır. Geçmişte bulgur pilavı yapılmaktayken günümüzde daha çok pirinç kullanılarak pilav yapılmaktadır.Senirkent Uluğbey kasabasında Seyit Veli Babayı anma amacıyla düzenlenen kutlamada “pilav”, Veli babanın kerametiyle bütünleştirilerek diğer kutlamalardaki işlevlerden farklı bir yerdedir.

Günümüz şenlik, festival niteliğinde düzenlenen kutlamalarda, kutlama düzenleme komitesi olarak da adlandıracağımız kişi veya kişilerce hangi “mahalli yemekler”in yapılacağı belirlenmektedir. Her sene değişebilen yemekler olabileceği gibi çoğu zaman mercimek çorba, yoğurt çorba, nohutlu et yemeği, pilav, ayran ve irmik helvası bu tür kutlamalarda yemek menüsündedir.

Isparta yöresi kutlamalarında irmik helvası yörenin en yaygın tatlı çeşididir. Un helvası, taze tuzsuz peynirden baklava ve süttten yapılan kesmik baklavası da kutlamalarda yapılan tatlılardandır.

Günümüz kutlamalarının önemli bir bölümünü “Yöresel Yemek Yarışmaları” oluşturur. Geleneksel yemeklerin eski canlılığının korunması ve tanıtılması amacıyla

düzenlenen yemek yarışmalarında yörenin önemli yemekleriön plana çıkarılmaktadır. Yalvaç Psidia Antiocheia Kültür Sanat ve Turizm Festivali kapsamında, “Geleneksel Yalvaç Yemekleri” yarışması her yıl düzenlenmektedir. Kutlama içerisinde ayrıca vurgulanmak istenen ürünlerin adlarıyla Hamursuz ve Kaymak Yarışması gibi ayrı yarışmalar da yapılmaktadır. Kutlamaya katılımcı kitlenin eğlenipve karşılığında ödül aldığı etkinliklerle kültür kodları korunarak gelecek kuşaklara aktarılmaktadır.

Belediyelerin veya derneklerin aracılığı, desteği ile oluşturulan günümüz festival, şenlik niteliğindeki kutlamalarda,“Geleneksel” ifadesinin içeriğinin doldurulması amacı ile de mahalli yemekler ikram edilmektedir. Ancak bu tür kutlamalarda yemek organizasyonları kurumun tuttuğu özel aşçılarla ve sunum şekli ile geleneksel Türk yemeklerinin tersine hızlı hazırla, hızlı tüket biçiminde bir hal almıştır. Mevsimlik ve ritüel kökenli kutlamalarla günümüz yöresel kutlamalarında yemek açısından yapısal ayrımlar vardır. Geleneksel mevsimlik kutlamalarda yapılan yemekler çeşitli ve doymaya yönelik olurken günümüz yöresel kutlamalarında yöreler arasında standartlaşmış yemek çeşitleriyle tadımlık yemek anlayışı esastır.

4. 4. Oyun- Yarışma- Ödül

Oyunların, kutlamaların amacındaki günlük yaşama bir ara veriş, günlük yaşamın karmaşasından bir süreliğine de olsa uzaklaşma, dinlenme ve eğlenme işlevlerine sahip olması kutlamadaki yerini ve önemini göstermektedir.

Türk kültürü, geniş bir oyun yelpazesine sahiptir. Kutlamaların işlevlerinden eğlenme ve eğlendirme işlevini yerine getirmesini sağlayan en temel yapıyı “oyun”lar oluşturmaktadır. Ve bu oyunlar kutlamalar aracılığıyla varlıklarını devam ettirmektedir.

Isparta yöresi geleneksel kutlamalarında oyunlar, geçmişten günümüze değişim göstererek varlığını sürdürmektedir. Genel anlamda kullanılan “oyun” kavramının karşılığı olarak biz, kutlamalarda eğlenme amaçlı düzenlenen her türlü eylemleri kabul edeceğiz.

Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan Türkçe Sözlük’te oyun kelimesi şöyle ifade edilmektedir:

1. Vakit geçirmeye yarayan, belli kuralları olan eğlence: tenis, tavla, dama, çelik çomak, bale oyunudur.
2. Kumar
3. Şaşkınlık uyandırıcı hüner: Hokkabazın oyunu, cambazın oyunu.

4. Tiyatro ve sinemada sanatçının rolünü yorumlama biçimi.
5. Müzik eşliğinde yapılan hareketlerin bütünü: Zeybek oyunu.
6. Sahne veya mikrofonda oynamak için hazırlanmış eser, temsil, piyes.
7. Bedence ve kabaca yetenekleri geliştirmek amacıyla yapılan, çevikliğe dayanan her türlü yarışma: Olimpiyat oyunları.
8. Düzen, hile entrika
9. sp. (Güreşte) Hasını yenmek için yapılan her türlü biçimlerde şaşırtıcı hareket
10. sp. (Teniste) Taraflardan birinin dört sayı kazanmasıyla elde edilen sonuç (Türkçe Sözlük, 2005;1126).

“Oyun” teriminin bu kadar çok eylem karşılığı olarak kullanılması sebebiyle Türkiye’de oyunun tasnifiyle ilgili pek çok çalışma yapılmıştır. Mahmut Tezcan, “Boş Zamanlar Sosyolojisi” adlı kitabında oyun kuramlarını şöyle özetler:

A. Biyolojik ve Fizyolojik Kuramlar

1. Artık Enerji Kuramı: Bu kurama göre oyun hayvansal ruhun bir ifadesidir. Birey saklayıp koruyamayacağı ağdalı bir enerji ile doludur. Oyun, amaçsızdır. Enerji muayyen bir noktaya kadar birikince korunamaz. Türlerin hayatta kalmak, yaşamak için gerekli olmayan enerjileri vardır. Buna “fazla ensserji” ya da “artık enerji” de diyebiliriz ki, bu, oyun yoluyla dışarı atılır. Böylece bireydeki gerginlik azalır.

2. Yaşama Hazırlık Kuramı: Karl Groos tarafından ortaya atılan bu kurama göre oyun “içgüdüsel ve eğitsel deneyimin bir parçasıdır.” Oyun aracılığıyla birey, yaşamın daha sonraki dönemlerinde izlenecek şeylerin deneyimini yapar. O, bir bakıma yaşama hazırlanma ve kalıtsal özellik olma niteliğindedir.

3. Taklit, Tekrar Kuramı: Stanley Hall tarafından ortaya konulan bu kurama göre ise oyun “yeteneklerin katılımsallığı, arzu ve zevklerin içgüdüsellliği temeline dayanır. İnsan, oyun aracılığı ile atalarının yaptığı koşma, sıçrama, fırlatma vs. gibi eylemleri yineler. Oyunda her hareket kalıtsal temele dayanır. Birey yaşamı boyunca, önce türünün geçirmiş olduğu aynı gelişme seyrini geçirecektir.

B. Psikolojik Kuramlar:

1. İçgüdü Kuramı: William James ve Mc Dougall’ın temsilciliğini yaptığı bu kurama göre oyun “tamamen içgüdüsel ve otomatik tepki, dürtü, iştah ve

içgüdüleredayanır. Oyun içgüdü, insanlarla ve belki de hayvansal yaşamın diğer biçimleri arasında ortaktır.

2. Boşalım Kuramı: Aristotle tarafından geliştirilen bu kuram, bir dereceye kadar artık enerji kuramıyla ilgilidir. Bu kurama göre oyun “hapsedilmiş duyguların açığa çıkması”dır. 3. Dinlenme Kuramı: Temsilcisinin G. T. W. Patrick olan bu kurama göre oyun “zevk verici” olduğu için insanlar tarafından aranır. İşten, zorlanmadan ve yaşam mücadelesinden kurtuluştur.

4. Yeniden Yaratma Kuramı: Lord Kames ve Guts Muths tarafından temsil edilen bu kurama göre oyun “çalışmadan sonra doğal olarak gelen ve enerji tazeleyen, canlandıran ve tekrar depolayan” bir değişikliktir. Bu bakımdan dinlenme kadar gereklidir.

5. Kendini İfade Kuramı: Emler Mitchel, Bernard Mason tarafından geliştirilen bu kurama göre ise oyun “eylem için doğal bir dürtü”dür. Doğayı ve insanın kapasitesini, anatomik ve fizyolojik yapısını, psikolojik eğilimlerini ve kendini ifade isteğini dikkate alır. Kendini ifadeyi insanın çok büyük bir gereksinimi olarak görür. Oyun ya da boş zaman etkinliği ile birey, başarıylaşma isteklerinin doyumu, paylaşma, yaratma, tasvip görme, kişiliğini ifade etme olanağı bulur.

C. Sosyolojik Kuramlar

1. Kültürde Oyun Ögesi: Bu kuramın temsilcisi, Huizinga’dır. Huizinga, insan kültürüne, Homo Fber (Yapımcı insan), Homo Sapiens (Düşünür insan) kavramlarının yanına Homo Ludens (Oyuncu insan) kavramını getirmiştir. Huizinga, oyunun tüm yaşamı kapsadığını söyler.

2. Toplumsal Buluş Olarak Oyun: Temsilcisi Kroeber’dir. Bu görüşe göre oyun, sadece toplumsal davranışın bir tipi değil; fakat hemen hemen her etkinlikte az ya da çok bulunabilen bir takım özelliklerdir... Kroeber, oyun güdüsünü, doğrudan doğruya toplumsal ve teknolojik buluşa bağlar. Ona göre insandaki oyun güdüsü, insan davranışının büyük alanlarını ve kültürün önemli başarılarını (oyunlar, sporlar, sanatta, bilimde ve modada çeşitlilik isteği) harekete geçirir.

3. Kültürlere Göre Oyun Biçimleri: Görüşün temsilcisi Caillois’dır. Caillois, oyun biçimlerinin sistematik bir çözümlemesini geliştirmiş ve her kültürün karakteristik oyunlarının o kültürde işlevlere sahip olduğunu belirtmiştir.

4. Yaşam Etkinliği Olarak Oyun: Son yıllarda oldukça yaygınlaşan bu kuramın temsilcisi L. H. Gulick'dir. Bu görüş, oyun eylemi olarak nitelendirilen oyuna özgü hareketlerden hiçbirinde oyunun anlamının bulunmadığına dair olan görüştür. Bu görüşe göre, "oyun, oyunu oynayan kimsenin oynarken yaptığı şeylerden hoşlandığını, onlara karşı bir ilgi duyduğunu gösterir. Bu hareketin oyun ya da iş olduğunu tayin eden şey, bir kimsenin ne yaptığı değil, yaptığı şeye karşı aldığı tutum ve duyduğu histir (Tezcan 1993: 65–72).

"Yüz Soruda Türk Folkloru"nda Pertev Naili Boratav, oyunlarla ilgili şu sınıflamayı yapar:

I. Sadece Çocuklara Özgü Oyunlar

A. Büyüklerin küçükler için çıkardığı oyunlar

B. Çocukların oyunları,

C. Takım halinde, danslı, türkölü oyunlar ve basit taklit oyunları

II. Talih, Kumar, Fal, Niyet Oyunları, Büyölük ve Törelük Oyunlar

D. Talih oyunları

E. Kumar oyunları

F. Niyet ve fal oyunları

G. Törelük ve büyölük oyunları

III. Beceri ve Güç Oyunları

H. Asıl beceri oyunları I. Utmalı beceri oyunları

Ğ. Jimnastikli ve ritmik oyunlar

J. Asıl güç oyunları

K. Güç ve beceri karmaşıklı oyunlar

IV. Zekâ Oyunları L. Aldatmaca, yutturmaca oyunları

M. Bellek gücü, düşünme çevikliği, sezinleme oyunları

N. Saklamaca ve saklambaç oyunları

O. Çizgili oyunlar

Ö. Taşlı oyunlar

P. Çizgili oyunlar

R. Taşlı oyunlar

S. Başkaca zeka oyunları

V. Katışimli oyunlar

S. Katışimli oyunlar

Ş. Oyuncaklar (Boratav 2000).

İsmet Çetin, Türk Dünyasında Nevruz Üçüncü Uluslararası Bilgi Şoleni'nde sunduğu “Oyunda Nevruz” başlıklı bildirisinde oyunları, ilk olarak çocuklar ve yetişkinler tarafından oynanan oyunlar olarak ikiye ayırır. İkinci olarak ise Çetin, oyunları tören ve törenlere bağlı eğlencelik oyunlar, eğlencelik oyunlar ve spor oyunları olmak üzere üç kısımda ele alır. Daha sonra ise bu başlıkları şu şekilde sınıflandırır:

1. Çocuklar tarafından oynan oyunlar

a. Tören ve törenlere bağlı eğlencelik oyunlar: Baca Baca, Çiğdem Eğlenceleri, Nevruz vb.

b. Eğlencelik Oyunlar: Moncuk Attı, bilmece sorma, salıncak eğlenceleri vb.

c. Spor Oyunları: Zihni ve fiziki beceriye dayanan oyunlar... Bönevşe, Menevşe, Pirayet, Aragetti, Kırdım Kırdım, vb

2. Yetişkinler arasında oynanan oyunlar: Kendi aralarında iki gruba ayrılabilir:

a. Ritüel karakterli oyunlar: Belli gün kutlamaları ile özel toplantılarda görülen oyunlardır. Bu oyunlar zaman zaman katılımcılar tarafından inanç ile bağlantılı olarak görülür ve inanç pratiği olarak uygulanır. Genç kızların pınar/bulak başlarında dilek tuttuktan sonra eğlenmeleri, koşa koşa (köse) oyunu, moncuk attı, kapı dinleme, buca baca gibi gelecekte haber alma veya niyet tutma türünden pratikler buna örnek teşkil eder.

b. Ritüel olmaktan çıkan, törelik olup sadece eğlenmeye yönelik oyunlar: Ritüel ve inançlarla ilgili olmayan oyunlardır. Cirit, sinsin, tura, piyaret, avdanspak, (at üzerinde güreş), kökbar (gökböri), at yarısı, araba yarışı, arkan tartış, (urgan çekme), begena (direğe tırmanma) teen köterüv (yük taşımak), cayav carış (yürüme yarışı), mil gösterisi... vb (Çetin 2000:95).

Huizinga'nın incelediği oyun kavramı, kökündeki en yüksek biçimlerdir. Bu açıdan bakılınca oyunun işlevinde iki önemli görünüm vardır: Ya bir şey için yarışma, karşılaşma ya da bir şeyi yansıtlama, benzetme. İki işlevi birleştirirsek oyun, ya bir yarışmayı yansıtır ya da bir şeyi başka bir şeye en iyi benzetmek için yarışır. Benzetme bir gösteridir, böylece seyredene yöneliktir (And,2012, 30).

Isparta yöresi geleneksel kutlamalarında, ritüel kökenli kutlamalarla günümüz yöresel kutlamalarında farklı nitelikteki oyunlar icra edilmektedir. Günümüzde, yarış

niteliğinde oynanan oyunların çoğunlukta olmasının yanı sıra Isparta'nın kimi yörelerinde hâlâ daha dramatik köylü, köy seyirlik oyunlarını görmekteyiz. Bu oyunlar, Isparta merkez ve ilçelerinden çok kasaba ve köylerde oynanmaktadır.

Seyirlik Köylü Oyunları, adı altında göstermek istediğimiz oyunlar daha çok köy çevrelerinde, yılın belirli günlerindeki bazı törenlerle düğünlerde ve eğlence vesilesi yaratan kış geceleri toplantılarında oynanır. Bunlardan bazıları sözleşmelidir; bazılarında ise söze çok az yer verilmiştir, mimler ve hareketler ön plandadır; ama hepsi az çok bir "tiyatro eserin" kurallarına uyarak, basit de olsa bir eylemi canlı aktörlerle yürütürler (Boratav 2000:256).

Isparta yöresinde köy seyirlik oyunları 15-20 yıl öncesinde daha çok oynanmasına rağmen günümüzde de nadir yerlerde oynanan oyunlardır. Oyunların oynanma zamanı ve hayvancılık hayatı ile ilgili olarak sonbahar ve kış aylarına rastlar. Umumi olarak "Maşalama" terimiyle oynanan bu eğlenceler türlü şekiller içinde kendilerini gösterirler.

Kutlamada veya düğünlerde icra edilen bu oyunları, gelenek içerisinde kuşaktan kuşağa aktarılan bilgi ile doğaçlama oynamaktadırlar. Oyunlardan genellikle gençlerle, orta yaşlı kişiler rol alır. Oyunlar açık ve kapalı olmak üzere iki yerde oynanır. Açık ve güneşli havalarda, uygun gecelerde köyün düz veya taşlık olmayan bir meydanıyla harman yerleri, avlular ve bahçeler oyun yerleri olarak seçilir. Kapalı yerler ise, geniş köy odaları veya evlerdir. Köylerde oyun yerlerini oyuncular veya düğün sahipleri hazırlarlar. Geceleyin oynanan oyunlar için meydanlarda ateş yakarak etraf aydınlatılır.

Yörede herkes, bu eğlendirici oyunları ilgi ile karşılamaktadır. Açık yerlerde, meydanlarda oynanan bu oyunlara, davetli olsun olmasın, herkes gelebilmektedir. Oyunları kadınlar ayrı bir tarafta, erkekler ayrı bir tarafta seyrederek. Seyirciler, ayakta veya kilim, taş, ağaç, hasır, dam gibi eşya ve maddeler üzerinde oturarak seyrederek. Kapalı yerlerde ise seyircinin durumu odanın büyüklüğüne ve küçüklüğüne göre değişir.

1. Arap Oyunu: Oyun Şarkikaraağaç'ın Yeniköy Köyü'nde, Senirkent'in Akkeçili Köyü'nde, Sütçüler'in Kesme Kasabası'nda ve Yalvaç'ın Eyuplar Köyü'nde oynandığı görülmüştür. Oyun güz mevsiminde, ateş etrafında 7 kişi ile oynanır. Oyunda davul ve zurna kullanılır.

Oyuncular: Arap; erkeklerden birisi Arap olur. Bu kişi yüzünü tencere altı isi veya kurum ile karalayarak boyar. Sırtına eski bir paltoyu ters giyer. Paltonun altına bir

yastık sokularak kamburlaştırılır. Başına eski bir foter şapka giyer. Arap, pantolonunun bir paçasını topuğuna bir paçasını dizine kadar kıvrır. Eline bir asa alır, bir ayağına da ipe bağlı bir taş bağlar.

Efeler; efeler iki veya üç tane gençlerden seçilir. Efe olacak gençler, kendilerine yünden uzun bıyık yaparlar. Başlarına bir sargı sararlar. Gömleklerinin üzerlerine bellerinden kuşak dolarlar. Kuşağın altına kama koyup pantolon paçalarını dizlerine kadar çekip kıvrırlar. Ayaklarına lastik, çarık gibi ayakkabılar giyerler. Kızlar: Genç erkeklerden iki tanesi kız rolüne girerler. Bunlara fistan giydirilir ve bezden göğüs yapılır. Keçi kılından saç yapılır ve başlarına başörtüsü örterler. Şeytan: Erkeklerden birisi şeytan rolüne girer. Şeytan, yüzünü Arap gibi karalar. Uzun bir değnek ceketin iki kolundan geçirilip şeytana giydirilir. Şeytan, üstüne son olarak beyaz bir elbise, kafasına kâğıttan yapılmış bir külah giyer. Arkasında kâğıttan veya çaputtan yapılmış bir kuyruk vardır. Bu kuyruk gazyağı ile yağlanmıştır. Şeytanın görevi ortalığı karıştırmaktır.

Muhtar; Modern kıyafetli kırk yaşlarında bir adamdır. Oyun: Oyun orta alanda geçer. Arap orta alanda kambur kambur yürüyerek, "Bu köyün ileri gelenlerinden kemkem eden kemik kemireni kim?" der. Arap bu sözü söyledikten sonra bir şahsin yanına gelir ve "Selâmünaleyküm" diyerek ayağına bağladığı taşı sallarken o kişiye vurur. Köyün ileri gelen bu kişisi muhtardır. Arap "Nasılsınız?" der ve bir daha vurur. Bundan sonra Arap, muhtara şunları sorar. "Benim iki tane kızım var. İşte ben köyün sığırını gütmeye geldim. Bunlara birer goca lâzım." Muhtar da "Kızlarını bir görelim." der. Kızlar bundan sonra ortaya çıkar ve çalgı eşliğinde oynamaya başlarlar. Kızlar oynarken efelerden birisi gelir ve oynayan kızlardan birisini alıp götürür. Diğer efe de gelerek kızı o efenin elinden almaya çalışır. Bu esnada vuruşmayı, dayığı anlatan hareketler yapılır. Şeytan da kızların öbürünü kaçırmak ister. Ama ordan birisi ateşten bir parça alıp da şeytanın kuyruğuna değdirirse şeytan yanmaya başlar. Bu durumda şeytan sanki besmele duymuş gibi kaçmaya başlar. Şeytan, halkın içinde bu vaziyette çalgı eşliğinde oynamaya başlar. Arap, kaybolan kızlarını ararken iyice kızar. Kızan Arap, omuzuna bir torba alıp içine kül doldurur. Sağa sola koşarak, avuç avuç külleri etrafına saçar. Bunu yaparken kızlarını kayboldu, çalındı diye feryat eder; fakat, çevredeki seyirciler Arap'ı iyice kızdırmak için kızları çıkartıp getirmezler. Arap, bu sefer kesilmiş bir davarın kellesini torbaya katarak getirir. Arap, "Kızlar bulunduyşa

bulunur, bulunmadıysa valla kelle torbada." der. Pat diye kelleyi ortaya atar ve millet Arap'ın bu hareketine gülüşürler. Sonra kızlar bulunup getirilir ve oynattırılır. Oyun bundan sonra oyun biter.

2. At Oyunu: Keçiborlu ve Yalvaç ilçelerinde oynanan bu oyunda, bir hayvan kafasının iskeleti bulunur. Bu kafa bir ağaç sopaya bağlanır. Kafa ve sopanın üstüne genişçe bir çarşaf geçirilir. Kafaya gelen bezin üstüne göz işaretleri yapılır. Çarşafın ön ve arka tarafına iki kişi girerek at görünümünü alırlar. At, çalgı eşliğinde sağa ve sola koşarak oynar.

Oyunda at yerine bacakların arasına sopa koymak veya at şekline bürünmek eski Türklerin Şaman dininde de görülen bir unsurdur. Bu geleneğin halen devam ettiği görülmektedir.

3. Davar Kesme Oyunu: Oyunda bir oyuncu, kasap, bir oyuncu kasap yardımcısı ve bir oyuncu da kurban rollerini alırlar. Kurbanı/Davarı kesmek için yere yatırılır ve bağlanır. Bıçağın ters tarafıyla keser gibi yapılır. Davarı yüzmek için pantolonun bir paçasından oklava sokulur. Tam üfleneceği sırada bir teneke su buradan boşaltılır. Oyun gülüşmelerle sona erer.

4. Deve Oyunu: Düğünlerde, meydan yerinde oynanan bir güldürü oyunudur. Hemen hemen bütün yörede bilinen bu oyun özellikle Ş.Karaağaç İlçesi'nde, Senirkent Akkeçili Köyü'nde, Yalvaç ve Keçiborlu İlçeleri'nde oynanır. Ancak oyunu oynayanların çok yaşlı olması ve yerine gençlerin yeni oyuncular olarak yetişmemesi oyunun canlılığını yitirmesine sebep olmaktadır.

Oyun için 2,5 metre uzunluğunda bir ev merdiveni kullanılır. Merdivenin üstüne iki tane "sele" veya "keletir" denilen naylon alet konularak hörgüç yapılır. Üstlerine oyuncuların ayaklarına kadar haba, kilim örtülür. Ölmüş bir eşek kafası dirgenin çatal ucuna monte edilip bağlanır. Ağzına sicimli gem, yular vurulur. Yuların ucu arkadakinin eline verilir. İpi çekince ağız açılır, bırakınca kapanır. Devenin başı kumaşlarla örtülüp süslenir. Deve boncuğu, çan, mavi boncuk, el işlemeleri gibi eşyalarla deve süslenir. Bu merdivenin içine iki kişi girer ve deveyi canlandırırlar. Oyunda bir deve sahibi vardır. Devenin sahibine "Savram başı" denilir. Devenin sahibi normal günlük kıyafetli olur. Ş.Karaağaç İlçesi Karayaka Köyü'nde devenin bir de yavrusu yapılır.

Oyun; devenin sahibi köye tuz satmak için gelir. "Tuzcu geldi" diyerek devesiyle ortaya gelir. Sonra "Ben uzak yerden geldim. Devem acıkmıştır. Onu salıyorum herkes bağını, bahçesini, evinin kapısını örtsün" der ve deveyi serbest bırakır. Deve davul ve zurna, saz eşliğinde oynar ve seyircilere saldırarak onları korkutur, ısırmaaya çalışır. Deve sahibi bir müddet sonra devesini ıhtırır ve dinlenir. Sonra Savram başı gitmek ister. Devesini kaldıramaz. Bunun üzerine devenin üstüne su dökülür. Islanan deve çabuk kalkar ve oyun burada biter.

5. Kalaycı Oyunu: Oyun Yalvaç İlçesi Eyüpler Köyü ile Keçiborlu İlçesi'nde ve Merkez İlçe Kayı Köyü'nde tespit edilmiştir. Oyunda kalaycı, çırak, körük ve haberci gibi erkek oyuncular rol alır. Körük, oyunu bilmeyen veya şakaya tahammülü olan bir kimsedir. Oyunda ayrıca bir eşek bulundurulur. Oyuncuların hiçbirisi makyaj yapmamaktadır. Yalnız körük olacak kişiyi eşeğin üzerine bindirerek hazırlarlar. Çıplak bir eşeğe körük rolünü alan kişiyi bindirirler. Adamın ayakları Hayvanın karnının altından sıkıca bağlanır. Sonra ceketin iki kolundan geçmek suretiyle bir değnek sokulur ve adam kıpırdıyamaz hale getirilir.

Oyun: Haberci "Köye kalaycı geldi" diye ilan eder. Kalaycıya kaplarını kalaylatmak isteyenler, getirirler. Kimi küflü tencere, kimisi dibi delik leğenler, kazan, çanak, çömlek, kırık testi gibi kapları kalaycıya getirirler. Kalaycı bunları kalaylamak için körüğü ayarlar. Bir kabın içine kül ile kurumu karıştırır. Mala ile kapları külle kalaylıyormuş gibi yapar. Bu esnada, babasının öldüğü haberi gelir fakat kalaycı aldırılmaz. Çalışmalarına devam eder. Sonra annesinin ölüm haberi gelince kapları, kalayı bırakır ve çırağına "Sıva körüğü gidiyoruz" der çırak ise tastaki kurumlu külü alarak bir, eşeğin kuyruğu altına ve bir de körüğün yüzüne sürer. Bu durum karşısında körük "Kurtarın beni" diye bağırarak feryat eder. Oyunu izleyenler gülerler.

6. Keloğlan'ın Evlenme Oyunu; Yalvaç İlçesi'nin Eyüpler Köyü'nde tespit edilmiştir. Oyun için erkek pantolonu ile gömleğin içine ot ve saman doldurulur. Pantolon oyunu oynayanın arka bel kısmına bağlanır. Gömleğin iki kolundan bir değnek geçirilir ve üzerine ceket giydirilir. Bu da, oyunu oynayan kişiye göbek kısmından bağlanır. Kafa için ise bir sopanın ucuna bezler, kafa büyüklüğünde sarılır. Üzerine beyaz bir çuval geçirilerek ağız, göz, burun, kaş işaretleri yapılır. Bu da gömleğin içindeki otun içine saplanarak "Baş" hazırlanır. Başa ayrıca bir şapka giydirilir

. Oyun; oyun çalgı eşliğinde oynanır. Oyuncu söze: "Keloğlan burada oynayacak Elleri de güzel güzel kaynayacak" diyerek başlar ve çalgı eşliğinde dans eder. Sonra Keloğlan ile babası arasında konuşma başlar. Oyuncu hem Baba rolünü hem de Keloğlan rolünü gerçekleştirir. Bu konuşmalardan bir bölüm şöyledir:

"Yok gardaşım yok olamaz. Olamaz lan, olamaz. Birden bire ne lan evlenmek. Lan askere bir get gel o zaman tamam mı? Ben bile askere gettim, geldim de öyle evlendim. Anladın mı? Koca öküzün gaval dinlediği gibi dinleme yumruğu vurdukça da sinirlenme. Anladın mı? Hıı.. Ben eski bildiğin Daş kafayım, boş kafa değilim..."

Oyun çeşitli günlük konuşmalar içerisinde devam eder. Seyredenler konuşmaları duydukça gülerler. Oyun Keloğlan'ın evlenememesiyle biter.

Yörede eskiden daha çok oynanan halk tiyatrosu oyunları günümüzde artık kaybolmaya yüz tutmuştur. Bugün düğünlerde eğlenmek amacıyla yapılan uygulamalar daha çok güreş, köpek dövüşleri ve halk dansları şeklinde cereyan etmektedir. Bu seyirlik oyunların kaybolmasında sebep olarak oyunları oynayacak yeni kişilerin arkadan yetişmemesi, zevk ve eğlence anlayışları ile hayat şartlarının değişmesi en başta gelen sebeplerdir.

Ritüel, "Yazıya geçmemiş, hiç değişmeyen ifadelerin ve belirli şekilde hareketlerin, kesin sınırlarla oyuncular tarafından ortaya konulması" (Rappaport 1992: 249) olarak tanımlanması, geleneksel kutlamalarda görülen kalıplaşmış yapı ile oluşturulan kutlamaların "oyun ve oyuncular" etrafında oluştuğunu göstermektedir. Bu nedenle de geleneksel kutlamalar içerisinde, "ritüel kökenli tören ve eğlenceler ana izlek bakımından değişmeye en dirençli türlerden biri durumundadır. Çünkü inanç ve eylem boyutlarına sahip ritüel, oluşan gelenek tarafından denetlenmektedir. Düşünce ve inanç dünyası ile teknolojik alandaki gelişmelerin de etkisiyle ritüelin inanç boyutunda çözümler yaşanmış; ancak eylem\gösterim boyutu uzun süre devam etmiştir. Nitekim Yağmur törenleri, Çiğdem Pilavı, Hıdrellez, Çömçe Gelin ve diğer tören, kutlama ve eğlenceler ile köy tiyatrosu kapsamındaki gösteriler gibi ritüelistik kökenli tören ve eğlenceler, "gelenekte yer alan, yazılı ve resmî olmayan bir çatıya" göre icra edilmektedir (Özdemir 2005: 147).

Isparta yöresi geleneksel kutlamalarından ritüel kökenli mevsimlik kutlamalarda,

"daha çok tarihsel bağlamda sürekliliği belirlenebilen"(Özdemir 227) oyunlar oynanmaktadır. Hıdrellez kutlamalarında mahallelerde "Mıncırnık\ Gacırdak\ Zıveyli"

denilen günümüzün oyun parklarındaki “tahtıravallı”ye benzeyen oyun alanları oluşturulur. Mahallenin genişçe bir alanına kurulan bu oyun vasıtalarını mahallenin gençleri hazırlar. Bunun yanında salıncaklar da kurulur. Bu oyun alanlarının kutlamaya eğlence katmasının yanında bir başka amacı da mahallenin genç erkek ve kızlarının birbirlerini görüp beğenmelerini sağlamasıdır.

Bugün bile, ilkbahar ve güz şenliklerinde genç erkek ve kızlar arasında şarkı, oyun yarışmaları yapılır. Aslında bütün bunların kökeninde ritüeller bulunmaktadır. Bu oyunlar, mevsimlerin aksamadan dönüşümü, tarım ürünlerinin olgunlaşması, yıla bolluk ve bereket getirmeye yöneliktir (And 32).

Kış mevsiminde boş zamanı değerlendirmek, eğlenmek amaçlı köy odalarında oynanan “yüzük oyunu”, yayla şenliklerinde Yörük kültürüne ait “deve oyunu” gibi oyunlar Isparta yöresi kültür çeşitliliğini göstermektedir.

Günümüzde festival, şenlik niteliğinde düzenlenen kutlamalarda oyun kavramından çoğu kez halk oyunları\gösterilerianlaşılmaktadır. Kutlamalarda halk oyunları özellikle son dönemde önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Hemen hemen her kutlamalarda yer verilen halk oyunları başlangıç bölümünde kutlamanın gelenekselliğini vurgulama adına yer almaktadır.

Kutlamalarda; çeşitli dernek, halk eğitimi merkezi veya belediyelere bağlı halk oyunu grupları gösteri yapmaktadır. Isparta yöresi halk oyunları, coğrafi konum etkisinden bir geçiş yöresi özelliği taşımaktadır. Anadolu'nun iç kesimlerini Akdeniz'e bağlaması halk oyunlarına da yansiyarak yöre, halk oyunları yönünden iki belirgin özellik göstermektedir. Birinci tür oyunlar ağır ve hızlı olmak üzere zeybek oyunları, ikinci tür oyunlar da Teke oyunlarıdır.

Zeybek türü oyunlar, daha çok dokuz olarak tartımlıdır. Oyunlar kol, bacak ve gövde hareketlerine göre düzenlenmiştir. Oyunlarda haykırışlar, birdenbire sıçramalar, yere el atma ve diz vurmalar görülür. Yörede ağır zeybek olduğu gibi hızlı zeybeklerde görülür. Genellikle erkek oyunu olarak bilinen zeybekler, yörede kadınlar tarafından da oynanır. Şarkıkaraağaç ve Yalvaç yörelerinde parmak şaklatarak, damak çatlatarak oynanan ağır ve hızlı zeybekler vardır. Zeybek oyunları genelde yürümeyle başlar. Burada tartım bedene alınır. İkinci yürümeden sonra diğer hareketlere geçilir. Saldırma, atak hareketleri, diz üzerine düşme, diz üzerinde yürüme takip eder, oyun sona erer.

Yörede oynanan ağır ve hafif zeybek türü oyunlar şunlardır: Ağır Zeybek, Al Yazma, Ardıçtandır Kuyuların Kovası, Asi Zeybek, Ay Doğar Ayan Meyan, Badılcı, Doğradım, Çayıra Serdim Postu, Evlerinin Önü Mersin, Gelin Kaynana Kavgası, Haymanalı, Jandarma, Kabir Arası (Kazım Ya Da Kara Kara Zeybek), Merdiven Altında, Osman Zeybeği, Pembe Girebimin Oyası, Sarı Zeybek, Serenler, TavukGıdaklaması.

Yörede oynanan en tanınmış oyunlar; Serenler Zeybeği, Al Yazma, Hatcem, Osman Zeybeği.

Teke Oyunları; Teke, Türkmenlerin oynadığı oyunlardır. Yörede Teke oyunları Sütçüler tarafında yaygın bir durumdadır. Bu oyunlardaki figürler ile “Teke” adı verilen erkek keçiler arasında bir bağlantı görülür. Keçinin hareketlerini yansıtan oyun figürleri; sekme arkaya dönerek kaçma, ani sıçrayışlar, tekenin kızdığı zamanlar kış atışı şeklindedir.

Teke Oyunları, önce gurbet havası denilen uzun hava ile başlamakta, daha sonra yüksek bir hızla oyuna girilmektedir. Eskiden oynanan teke oyunlarının başlangıcında Yörüklerin parmaklarını gırtlaklarının üzerine bastırarak, bastırma güç ve yerlerini değiştirerek çıkarttıkları sesin oluşturduğu boğaz havalara da rastlanırdı.

Yörede oynanan halk oyunlarının tespit edilenlerinin isimleri şöyledir.

A Yârim Oynasın Da Oynasın, Ağır Zeybek, Ali Kavak Kesiyor, Al Yazma Zeybeği, Ardıçtandır Kuyuların Kovası, Avşar Zeybeği, Aykırı Oyun, Bahçelerde Mor Beni, Boğaz (Hada), Cezayir, Çamdan Aldım Sakızı, Doğru Oyun, Düz Zeybek, Eğri Oyun, Emmiler, Et Aldım Elim Yağlı, Ferayi Zeybeği, Gabardıç, Gakgili, Gıcır Gıcır, Hatçem, Haymanalı, Jandarma, Kabak, Karamanlı, Kesinti Zeybeği, Kezban Yenge, Koca Ceviz, Korunun Düzü, Köroğlu, Limonun Sulandı, Osman Zeybeği, Sallama, Sarı Zeybek, Sepetçioğlu, Serenler, Siyah Makarada İpliğim, Tavuk Gıdaklaması, Yayla Oyunları, Yürüme, Zambak Oyunu.

Kutlamalarda spor amacıyla yapılan, belirli kuralları bulunan, beden ve zihin güçlerini ortaya koyan ve “yarış” niteliğinde düzenlenen oyunlarda yer almaktadır. Bu tür yarışmalar, Isparta yöresi geleneksel kutlamalarından festival ve şenliklerin içeriğinin genişlemesini sağlamıştır.

Geleneksel Türk ata sporlarından birisi olan yağlı pehlivan güreşlerinin, karşılaşmaları yapılan yerlerden birisi de Isparta\Uluborlu'dur. Uluborlu'da,

tarımsal kiraz üretiminin yanında, ata sporu yağlı pehlivan güreşleri ile anılmak ve bu sporun gelecek kuşaklara aktarılması için “Kiraz Festivali ve Yağlı Pehlivan Güreşleri” adında kutlamalar düzenlenmektedir. Uluborlu Belediyesi ve Türkiye Güreş Federasyonunun katkılarıyla düzenlenen kutlamaya, Türkiye’nin her yerinden pehlivanlar gelmektedir. Yağlı pehlivan güreşleri asıl adını “Kırkpınar” ile duyurmuştur. Pehlivanların Kırkpınar’a çıkmadan önce karşılaşma yaptıkları yerlerden birisi konumunda olan Uluborlu’da güreşler, 1976 yılından itibaren etkinlikler çerçevesinde düzenlenmektedir. Her yıl düzenlenen etkinlikler çerçevesinde karşılaşmalarda derece alanlara ödülleri verilmektedir.

Eğirdir Su Şenlikleri kapsamında; Balık Tutma Yarışması, Yüzme yarışları, Gölden Elma Toplama Yarışması, Yağlı Direk Bayrak Yarışı ve Triatlon Yarışları Yalvaç Psidia Antiocheai Kültür Turizm ve Sanat Festivali kapsamında; Geleneksel Yalvaç Yemekleri, Hamursuz ve Kaymak Yarışması, Uçurtma, Trap Atışları Turnuvaları Yenişerbademli Pınargözü Kültür Şenlikleri kapsamında; tavla, örgü, sulu balon yarışmaları ve yamaç paraşütü etkinlikleri düzenlenmektedir.

Gıda ile ilgili yöresel şenlik, festival niteliğindeki kutlamaların ana ögesini ön plana çıkaran, en kaliteli, en iyi ürün yarışmaları yapılmaktadır. Yetiştirilen ürünlerle ilgili yarışmalarda en iyi ürünü yetiştiren kişiye teşvik amacıyla para, altın, madalya gibi ödüller dağıtılmaktadır. Gelendost Elma Festivali kapsamında; yılın en iyi elma bahçesi ve yetiştiricisi, Uluborlu’da en iyi kiraz bahçesi ve yetiricisi gibi yarışmalar düzenlenerek teşvik amaçlı ödüller verilmektedir.

Geleneksel kutlamalarda ödül, Türk kültür tarihî içerisinde de gördüğümüz ve günümüzdeki kutlamaların teşvik amacını yerine getirmektedir. Günümüz festival, şenlik niteliğindeki kutlamaların yarışmalarında ilk üç dereceye girenlere kutlamayı kim veya kimler düzenlendiyse onlar tarafından çeşitli ödüller verilmektedir. Aynı zamanda kutlamaya katılımcılara da katılım için teşekkür plaketleri verilmektedir.

4.5. Kapanış

Geleneksel kutlamaların kapanış uygulamaları hazırlık ve açılış uygulamalarına göre daha belirsizdir. Genellikle kutlamaya katılan halkın dağılımıyla eğlence sona erer. Ancak belirli bir kurumun düzenlemesi ile oluşturulan festival, şenlik niteliğindeki kutlamalarda kimi zaman sunucunun kutlamanın bitişine dair sözleri ile de kapanış yapılmaktadır. Ritüel kökenli kutlamalarda ise kutlama kimi zaman hangi amaçla

yapılacaksa açılışında gördüğümüz dualar, kutlamanın sonunda da yapılmaktadır ve kutlamanın bittiğini mesaj verir.

3. BÖLÜM

ISPARTA YÖRESİ GELENEKSEL KUTLAMALARININ İŞLEVLERİ

Günümüz halkbilimi çalışmalarında en yaygın kullanılan kuramlardan birisi işlevsel kuramdır. Alan araştırmaları sonucunda elde edilen halk bilgisi ürünlerini, hem şekil, yapı ve içerik hem de yaratım ve işlev özellikleri açısından bir arada değerlendiren halk bilimi kuramlarından biridir. İşlevsel kuram halkbilimde, “bağlam merkezli” kuramlar içerisinde yer almaktadır. Malinowski’nin de belirttiği üzere “Metin elbette ki önemlidir. Ancak bağlamsız bir metin ölüdür.” sözüyle işlevsel kuramın, halkbilim çalışmalarında salt metne dayalı veya metin merkezli paradigmlar üzerine inşa edilen kuram ve araştırma modellerinin yanı sıra maddî kültür unsurlarına da uygulanabileceğini ifade etmektedir.

Kuram, temelde antropoloji alanında geliştirilmiştir. Ancak diğer bilim dallarında da kullanılmaktadır. İşlevsel kuramın esas öncüsü Durkheim’dır. Radcliffe Brown ve Bronislaw Malinowski, Durkheim’dan etkilenecek Antropolojide modern işlevsellüğün kurucuları olarak görülürler. Radcliffe-Brown yapısal işlevselcilik üzerinde dururken, Malinowski’nin işlevselliği insan biyolojisi ve psikolojisine dayanır ve folklorun kapsadığı her unsurun bir işleve sahip olduğunu öne sürer. Bu kuram, halkbilim çalışmalarına esas itibarıyla T. Benfey’in “kültürel ödünçleme” kuramı doğrultusunda çalışmalar yapan bir kültürel antropolog olan Franz Boas ve öğrencileri vasıtasıyla başlamıştır.

İşlevsel kuramın hareket noktası, kültürü oluşturan toplumun olay ve olgularının hangi yönlerden geliştiğini açıklayabilme düşüncesidir. A. Dundes, “İşlev, özü itibarıyla belli sayıda bağlama dayanarak oluşturulan bir soyutlamadır ve çoğunlukla ele alınan bir folklor türünün kullanımı ve amacı hakkında bir araştırmacının kendisinin ne düşündüğüdür” (Ekici 1998: 109). Dundes’in da vurguladığı gibi kültür alanında yapılacak çalışmalar öznel nitelik taşıyabilir ve bilim dallarına veya yaklaşımlara göre çeşitlilik gösterebilir. Ayrıca, “bir folklor unsuru birden fazla işleve sahip olabilir; dahası bir folklor unsurunun işlevi icra edildiği bağlama bağlı olarak da değişebilir” (Çobanoğlu 1999:225-226).

Nebi Özdemir, Türk halk eğlencelerinin açık ve gizli olmak üzere iki türlü işlevinden söz eder. Açık işlev olarak; William Bascom’un folklorun işlevlerini açıklarken ilk sırayı “hoş vakit geçirme, eğlenme, eğlendirme işlevine” ayırmasını

dikkate alarak, halkı eğlendirme işlevinin, temel işlev olduğunu ancak eğlendirme işlevi için “her ne kadar folklorun önemli işleviyse de tek işlevi olmadığına” vurgu yapmıştır. Bunun sonucunda, Bascom’un görüşlerine dayanarak eğlencelerin gizli işlevleri de olduğu kanısına varmıştır.

Türk halk eğlencelerinin gizli işlevleri çok sayıda ve çok türdür. Bu nedenle maddeler halinde işlevlerin verilmesinden çok, “ekonomik işlev, siyasal işlev, sosyal ve psikolojik işlev, kültürel işlev başlıkları altında değerlendirmelerde bulunulması daha yararlı olacaktır(Özdemir, 2005: 309).

Geleneksel kutlamaların temelindeki farklı uygulamalar bütünü, kutlamaların yoğun işlevleri olduğunu göstermektedir. Böylece aynı nitelikteki kutlamalarda birden çok işlevsellik gözlenebilir. Geleneksel kutlamalarda ilk akla gelen işlev, hoşça zaman geçirme, eğlenme ve eğlendirme işlevidir. Özellikle son dönemlerdeki(2000-)günümüz kutlamalarında bu işlevin daha bir belirgin hale geldiğini görmekteyiz. Fakat kutlama yöre halkının sosyal bir olgusu olarak karşımıza çıktığı için ekonomik, siyasî, kültürel, eğitim, sosyal psikolojik ve dinî işlevlere de hizmet eder. Son dönemlerdeki geleneksel kutlamalar incelendiği zaman bu yargı daha iyi anlaşılabilir. Ancak tezde özellikle ön plana çıkan birkaç işlev açıklanacaktır.

Geleneksel kutlamaların işlevlerinde geçmişten günümüze değişimler yaşandığı ve bazı işlevlerin bir bölümünün yok olduğunu görüyoruz. Özellikle mevsimlik ve ritüel kökenli kutlamalarda uygulanan bazı uygulamaların günümüz toplumu tarafından anlamlandırılmaması bu uygulamaların yok olmasına bununla birlikte işlevlerinin ortadan kalmasına sebep olmaktadır.

1. EKONOMİK İŞLEVLER

İçerisinde barındırdığı eylem ve etkinliklerle kutlamaların ekonomik işlevlerinden söz etmek mümkündür. Gerçekleştirilen eylemlerolgu olarak düşünüldüğünde kutlamalar, her türlü ürünün tüketildiği ticari bir ortamdır.

Kutlamalarda pazarlananürünler yöresel, ulusal ve küresel ekonomiye katkı sağlamaktadır. Metin And, şenliklerin ekonomik işlevlerini açıklarken kutlama ortamlarında büyük harcama ve savurganlığın söz konusu olduğu ve kutlama\şenliğin her bakımdan ülke ekonomisine canlılık getirdiğini vurgular. And, bu şenliklerle ürün tanıtımı ve pazarlanmasının gerçekleştirildiğini, teknolojik yeniliklerin sergilendiğini ve

armağan alıp-verme ile yardım\bağış uygulamaları sayesinde ticaretin canlandığını, Osmanlı dönemi örneklerinden hareketle açıklar (And 1982: 9).

Mevsimlik ve ritüel kökenli kutlamaların temelinde ürününün bereketli olması vardır. Bereketin artması amacıyla düzenlenen bu tür kutlamalar aynı zamanda ekonomik sistemin esasını da oluşturan “artık değer”in yaratılması anlamını taşımaktadır (Özdemir 2005:311).

Kutlamalar ekonomik işleviyle yerel kalkınma sağlamaktadır. Yerel kalkınma kavramı; “yerele özgü kaynakların ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan ele alarak bugününü ve yarınını şekillendiren kamu ve özel sektör iş birliği ile yörede, planlı ve programlı uygulamalar sonucunda mevcut durumu geliştirerek belirlenen hedeflere ulaşılmasıdır. Kısaca yerelde yürütülen ekonomik ve sosyal gelişim politika uygulamaları da denilebilir. Ulusal kalkınmanın bir alt basamağını bölgesel kalkınma, bölgesel kalkınmanın alt basamağını da yerel kalkınma oluşturmaktadır. Bir yerelin kaynaklarını, doğal kaynaklar, iklim, çevre, peyzaj, tarihî alanlar, ticaret alanları vb. ve sosyo-kültürel kaynaklar, kültür, sanat, festivaller, spor vb. zenginlikler oluşturmaktadır (Küçük).

Ticari faaliyetlerin hayata geçmesi için en uygun ortamlardan birisi günümüz yöresel, şenlik, festival niteliğinde düzenlenen kutlamalardır. Kültür turizmine olduğu kadar yöre ekonomisine de katkısı olduğu düşünülen bu tür kutlamalar özellikle yörenin tarımsal, hayvansal ürünleri kent\yöre imgesi haline getirilerek pazarlanmakta ve yerel kalkınma sağlamaktadır.

UNESCO Kültürel Miras Sözleşmeleri ve Tarihî Kentler Birliği’nin faaliyetleri ile desteklenen Isparta yöresi düşünüldüğünde imge merkezli yöre markalarının oluşturulmasına, kültür ekonomisi kapsamında özel bir önem verildiği görülmektedir. Bu doğrultuda Isparta yöresi kutlamalarındaki ekonomik işlevler şunlardır:

a.Festivallerde birinci amaç genellikle yörenin önemli olan ürününü tanıtmak ve yörenin ekonomik sesini duyurmaktır. Bu ürünleri yöreimgesi haline getirerek “en iyi ürün burada yetişir\pazarlanır” mesajı verilmektedir. Bu doğrultuda Isparta’ningül ve halısı, Güneykent’in gülü, Gelenedost’un elması, Senirkent’in üzüm’ü, Büyükkabaca’nınelması, Sütçüler’indut pekmezi, Şarkikaraağaç’ın Helva’sı, Uluborlu’nunkiraz’ulusal ve uluslar arası pazarlarda alıcı bulmaktadır.

Isparta yöresinde bu türden ekonomik işlevi olan sekiz tane festival derlenmiştir. Bunlar; Isparta Gül Halı Kültür ve Turizm Festivali, Güneykent Gül ve Hasat Festivali, Gelenedost Elma Festivali, Senirkent Kültür Sanat ve Üzüm Festivali, Senirkent Büyükkabaca Elma Festivali, Sütçüler Dut Pekmezi ve Turizm Festivali, Şarkikaraağaç Helva ve Kızıldağ Milli Parkı Kültür Sanat Festivali, Uluborlu Kiraz Festivali ve Yağlı Pehlivan Güreşleri'dir.

Bu tür kutlamalar; yerel ekonomik kalkınma sağlamaktadır. Özellikle yöresel çapta düzenlenen bu festivaller büyük pazarlar olarak nitelendirilebilir. Bu pazarlarda hem ürünlerin tanıtımı yapılmakta hem de bunların satışı ile maddî bir gelir sağlanmaktadır. Bu bağlamda yöreye ait olan bir ürün ekonomik ve tanıtım değeriyle halk üzerinde olumlu etkiler bırakmaktadır.

b. Isparta yöresindeki kutlamalara diğer yörelerden ve yurt dışından katılımcılar olmaktadır. Festival zamanında yöreye gelen misafirler\turistler, barınma, yeme, eğlenme gibi zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak için yöre esnafından faydalanmaktadır. Böylelikle konaklama tesislerinin doluluk oranları yükselmekte ve markalaşma ile yıl boyu bunun yansıması devam etmektedir. Böylece yerel ekonomi normal zamana oranla canlanmaktadır.

Isparta yöresinde bu tür ekonomik işlevi olan on tane kutlama derlenmiştir. Bunlar; Gönen Geleneksel Kurufasülye Günü, Şarkikaraağaç Helva ve Kızıldağ Milli Parkı Kültür Sanat Festivali, Uluborlu Kiraz Festivali ve Yağlı Pehlivan Güreşleri, Gelendost Miryokefelon Zaferini Anma Kutlamaları, Yunus Emre'yi Anma Kültür-Sanat Etkinlikleri ve Aşure Şenliği, Aksu- Eğirdir Doğa Sporları Şenliği, Eğirdir Su Şenlikleri Triatlon Yarışları ve Şiir Akşamları, Güneykent Gül ve Hasat Festivali, Isparta Gül Halı Kültür ve Turizm Festivali, Yalvaç Pisidia Antiocheia Kültür Turizm ve Sanat Festivali'dir.

Uluborlu Yağlı Pehlivan Güreşleri ve Kiraz Festivali'ne Uluborlu halkı dışında, Türkiye'nin dört bir yanından gelen güreşçiler, diğer yörelerden güreşleri izlemek için gelen misafirler ve Uluborlulu olup da orada yaşamayan ancak tatillerde memleketine gelen gurbetçilerle, aynı şekilde Eğirdir Su Şenlikleri Triatlon Yarışları ve Şiir Akşamları ve Aksu- Eğirdir Doğa Sporları Şenliği için Türkiye'nin dört bir yanından gelen sporcularla Uluborlu ve Eğirdir'de festival sürecinde ekonomik kalkınma sağlamaktadır.

c. Gelen misafirler\turistler zorunlu ihtiyaçlarının yanında gittikleri yerlerin somut veya soyut her türlü kültürel varlığını tanıma isteği duymakta ve geri döndükleri zaman o yörenin bir hatırası niteliğinde olacak ürünleri satın almaktadır. Bu doğrultuda kültür turizmine ve kültür ekonomisine katkı sağlayacak ürünler Isparta yöresinde düzenlenen festival, şenlik niteliğinde kutlamalarda kendisine pazar bulmaktadır.

“Yöresel festival, şenlik, panayır gibi kültürel etkinliklerle el sanatları, mirasın kültür turizmine en yakın alanları olarak tanımlanmaktadır. Buna karşılık kültür turizminin etkisiyle el sanatlarının “turistik sanatlara”, yöresel şenlik ve kutlamaların da “turistik animasyonlara ve faaliyetlere” dönuştüğü, belirlenmiştir” (Kirshenblatt-Gimblett ve Bruner, 1992: 300- 307).

Isparta yöresinde bu tür ekonomik kalkınma sağlayan; Isparta Gül Halı Kültür ve Turizm Festivali; Isparta’nın imgesi ve markası haline gelmiş gül ve gülden elde edilmiş her türlü ürünlerin (gül reçeli, gül parfümü, gül suyu, gül yağı, gül sabunları, gül kokulu tespihler, seccadeler vs) ve el sanatlarına dayalı halı minyatürlerinin festival aracılığıyla tanıtımı yapılmakta, pazarlanmaktadır.

Kültür turizmi kapsamında yer alan festivaller doğru planlandığı sürece bir destinasyonu sosyo-ekonomik göstergeler, turizm hareketliliği, altyapı ve üstyapı olanaklarının gelişimi, tanıtım ve pazarlama, açısından olumlu yönde etkilemektedir. Özellikle de az gelişmiş veya küçük yörelerde yaşanan bu geçici nüfus hareketleri doğru yönetildiği zaman yerel işletmelere doğrudan katkı sağlayabilmektedir ve yerel kalkınmada adeta bir can suyu kadar önemlidir (Küçük, 1980: 30).

d. Kültür turizminin önemli kaynaklarından birisi de tabiat kaynaklarıdır. Isparta yöresi tabiat\doğa kaynaklar açısından zengin olması doğa sporları yapanların uğrak yerlerinden birisi olmasını sağlamaktadır. Bu da dolayısıyla kültür turizmini ve yerel ekonomiyi kalkındırmaktadır.

Isparta yöresinde bu tür düzenlenenü tane kutlama derlenmiştir. Bunlar; Eğirdir Su Şenlikleri Triatlon Yarışları ve Şiir Akşamları Şarkikaraağaç Kızıldağ Kültür Sanat, Helva Festivali veAksu- Eğirdir Doğa Sporları Şenliği’dir.

Etudosd’un düzenlediği Dedegöl Dağcılık Şenliği’nin Eğirdir’e olan ekonomik katkısı sadece 2013 yılında 171.800 TL.

İl dışından katılımcılara yönelik olarak düzenlenen ampirik çalışmayı gerçekleştiren SDÜ Eğirdir Meslek Yüksekokulu Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölüm

Başkanı Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Murat Çuhadar ve aynı zamanda ETUDOSD Yönetim Kurulu üyesi olan Öğretim Elemanı Okt. Çetin Meydan yaptıkları çalışma ile ETUDOSD Derneği'nin 1997 yılından 2013 yılı sonuna kadar şenliğini Eğirdir ekonomisine katkılarını ortaya koydular.

Türkiye'nin köklü doğa sporları derneklerinden olan ETUDOSD'un 1997 yılından günümüze kadar her yıl düzenlediği Dedegöl Dağcılık Şenliği'ne geçen 17 yıl içerisinde 10515'i il dışından 1243'ü il içinden olmak üzere toplamda 11788 kişi katıldığı tespit edildi (Çuhadar, 2014: 207-221).

e. Yöre halkını kandıran yerel ekonomik işlevi olan kutlamalardan birisi de canlı hayvan, her türlü bakliyat, et, süt, peynir, yoğurt, sebze, meyve gibi doğal ürünlerin pazarlandığı ve satış stantlarının oldukça fazla olduğu panayır niteliği taşıyan şenliklerdir. Ticari amaçların ön plana çıkarıldığı bu kutlama mekanları ekonomik, toplumsal ve kültürel süreçlerle bağlantılı olarak geleneksel ticaret mekanları olarak kabul edebiliriz. Yörede bu türden ekonomik işlevi olan iki tane kutlama derlenmiştir. Bunlar; Eğirdir Pınar Pazarı Şenlikleri, Yalvaç Psidia Antiocheia Kültür Turizm ve Sanat Festivali.

“Panayırlar, çok eskiden bu yana kurulan pazarlarla büyük bir benzerlik gösterir. Nitekim geçmişte bazı pazarların büyüme göstererek panayırlara dönüşmesi bu benzerliği vurgular. Aralarındaki fark ise, pazar yerlerinin sınırlı bir büyüklüğe sahip olmasına karşın, panayırların yerli ve uzak çevredeki tüccarın da katılımının sağlandığı daha büyük ölçekli ticaret merkezleri formunda olmasıdır” (Çalışkan 2008: 217-245). Aynı şekilde Yalvaç Psidia Antiocheia Kültür Sanat ve Turizm Festivalide panayır niteliğinde düzenlenerek bir hafta süresince esnafın kazanç elde etmesini sağlayarak yerel ekonomiyi canlandırmaktadır.

Tarım toplumlarına özgü bereket ritüellerinin devamı niteliğinde olan ve ritüel kalıtı din dışı alana kaydırılarak yeniden anlamlandırılıp gelenekleştirilen festivaller, ekonomik işlev ve boyutları ön plandagörülen, özellikle Büyük Sanayi Devrimi'nden sonra yaygınlaşan, panayır, sergi ve fuarlardan bir bakıma ayrılmaktadır. Festival, ekonomik, siyasal, kültürel turistlerin rabet ettiği, bilinen belli başlı turizm bölgelerinde değil, yurt dışında destek görür hale gelmiştir. Böylece, yerel ürünlerin, kültürel değer ve zenginliklerin, doğal coğrafi güzelliklerin “pazarlanması” yoluyla gelir elde etme süreci başlamıştır. Bu dönemde şenlik ve festivallerin, fuarların yanında yer

aldığı görür. Ödeneklerle desteklenen yerel yönetimler tarafından, tarım, hayvancılık ve sanayi ürünleri ile kültür, turizm ve sanat dalları çevresinde şenlik ve festivaller düzenlenir (Akarpınar, 2004: 25-36).

Doğan ve Üngüren'in, "Yerel Halkın Isparta Turizmine Yönelik Görüşleri" adlı istatistiksel araştırmasında "Gül ve halı festivali Isparta ekonomisine önemli katkılar sağlar mı?" sorusu halka anket yöntemi ile sorulmuş ve bazı sonuçlara varılmıştır. Araştırmaya göre; yöre halkı festivallerin bir ilin tanıtımı ve gelişiminde önemli rol oynadığını düşünmektedir. Bu konuda özellikle öğrenci, özel sektör çalışanı, esnaf ve ev hanımları daha yüksek bir kararlılık içerisinde oldukları görülmektedir. Yöre halkı aynı düzeyde olmasa da "gül ve halı festivalinin Isparta ili ekonomisine katkı sağladığına inandığı sonucu çıkmıştır (Doğan; Üngüren 2012: 103-122).

2. SİYASÎ İŞLEVLER

Sosyokültürel yaşamda gayriciddî bir kavram olarak nitelenen eğlence, her zaman siyaset, din, iş gibi olgularla birlikte var olmuştur. Eğlence ile ciddi olarak nitelenen bu olgular arasındaki ilişki sürekli ve sanıldığından çok daha güçlüdür (Özdemir 2005: 318). Günümüz yöresel kutlamalarının neredeyse tamamını yerel yönetimler, özel kurum veya kuruluşlar düzenlemektedir. Böylelikle kutlamalar, yörenin siyasî kurum veya kuruluşlarının halk ile arasındaki iletişim yolu olmuştur.

Tarih öncesi dönemlerden beri siyaset alanındaki profesyoneller de eğlencenin belirtilen gücünden çok sık olarak yararlanmışlar ve yararlanmaya devam etmektedirler. Türk kültür tarihî incelendiğinde toy, şölen, potlaç, sığır adlarıyla düzenlenen "toplular eğlencelerinde" ülke yönetimi ile ilgili önemli kararların da alındığı bilinmektedir. Türük yaşamında devleti yönetme hakkı, temelde milletin doyurulması, donatılması, borçlarından kurtarılmasıyla elde edilirdi. Bütün bunlar da toplu eğlencelerle gerçekleştirilirdi (Özdemir 2005: 319).

Bahar Akarpınar, "Tarım Toplumundan Sanayi Toplumuna Geçişte Panayır-Sergi-Fuar-Festivalin Durumu Türkiye Örneği" adlı çalışmasında kutlamaların iç içe geçmiş olan ekonomi-siyaset bağlarından yola çıkarak siyasî rejimlerin kutlamalar üzerindeki etkilerine değinmiş ve günümüz kutlamalarının devlet yolu ile yaygınlaştırıldığına dikkat çekmektedir.

"Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ilk yıllarında, ekonomik kalkınma düşüncesinin "geleneksel tarım toplumundan, sanayi toplumuna geçişi ifade ettiği

bilinmektedir. Siyasî rejim değişikliğinin ardından, kalkınmak, çağdaş/modern devletlerin gelişmişlik düzeyine ulaşmak amacıyla gerekli görülen toplumsal değişim, bir diğer ifade ile sosyal ve ekonomik yeniden yapılanma süreci, başta ekonomik olmak üzere, sosyal ve kültürel faaliyetleri de bünyesinde barındıran pazar ve panayırların, kısa surede, sanayi sektörlerinden elde edilen ürünün sergilendiği, ulusal ve uluslar arası fuarlarla desteklenmesini gündeme getirir. Kısa sürede, pazar ve panayırlar dönemin gereklerin uygun şekilde fuar ve festivallere dönüşmüştür. Fuar ve festivaller, yükselmekte olan ekonomik refah düzeyinin bir göstergesi olarak, devlet eliyle yaygınlaştırılmışlardır” (Akarpınar 2004,25-36).

Isparta yöresinde; Gelenedost Elma Festivali ve Miryokefelon Zaferini Anma Kutlamaları, Senirkent Kültür Sanat ve Üzüm Festivali, Senirkent Büyükkabaca Elma Festivali, Sütçüler Dut Pekmezi ve Turizm Festivali, Şarkikaraağaç Helva ve Kızıldağ Milli Parkı Kültür Sanat Festivali, Uluborlu Kiraz Festivali ve Yağlı Pehlivan Güreşleri, Yunus Emre’yi Anma Kültür- Sanat Etkinlikleri ve Aşure Şenliği, Aksu\ Anamas Çayır Yaylası Yörük Şöleni, Aksu Sofular Köyü Karaçakal Yörük Şöleni, Eğirdir Çatmalı Yaylası Eski Yörükler Yayla Şöleni, Eğirdir Havutlu Köyü Geleneksel Yörük Şöleni, Şarkikaraağaç Gedikli Köyü Sindel Yaylası Yörük Şöleni, Yalvaç Taşevi Yörük Şöleni, Yalvaç\Sücüllü Geleneksel Kültür, Turizm, Sünnet ve Yörük Şöleni, Eğirdir Su Şenlikleri Triatlon Yarışları ve Şiir Akşamları, Eğirdir Oluklacı Şenlikleri, Eğirdir Barla’da Birlik ve Dayanışma Günleri, Güneykent Gül ve Hasat Festivali, Isparta Gül Halı Kültür ve Turizm Festivali, Keçiborlu İncesu Kültür Festivali, Koçularlılar Dostluk Şöleni ve Yağlı Pehlivan Güreşleri, Yalvaç Pisidia Antiocheia Kültür Turizm ve Sanat Festivali, Yalvaç Körküler Kasabası Kardeşlik ve Sevgi Festivali’nde siyasî işlevler görülmektedir.

Isparta yöresi kutlamalarının siyasî işlevleri şunlardır:

a.Isparta yöresi kutlamalarının siyasî işlevin başında; protokolün festivale katılması ve protokolün tek tek konuşması gelmektedir. Siyasî otoritenin sağlanması için bu derece önemli olan halk ile iletişim ancak kutlama günlerinde iyi bir ortam bulmaktadır. Protokolde; vali, kaymakam, belediye başkanı ve milletvekilleri bulunmaktadır.

b.Türkiye Büyük Millet Meclisinin tatilde olduğu dönemlerde halk ile siyasetçilerin başlıca buluşma ve görüşme ortamlarının kutlamalar

olduğugörölmektedir. Kutlamalarda halkın bir arada olması; siyasetle uğraşanların seslerini duyurabilmeleri için önemli ortamlardır. Özellikle; milletvekillerinin halk ile iç içe olduklarını göstermek adına kutlamalara katılmakta ve bu ortamda halkın sorunlarını, isteklerini, ihtiyaçlarını belirlemektedirler.

c. Festivallerde genel olarak yerel yönetimler; halkın dikkatini ve ilgisini yörede yaptığı çalışmalara çekmek, kurumunu geniş kitlelere tanıtmak, kurumun itibar kazanmasını sağlamak amacı içeren konuşmalar yapmaktadır.

Siyasî otoritenin sağlanması için bu derece önemli olan kutlama ortamlarında; vali, kaymakam, belediye başkanı ve milletvekilleri'nin konuşmalarından örnekler verecek olursak;

2012 yılında 12'incisi düzenlenen Isparta Gül ve Halı Festivali'nde; festivalin açılışına Isparta Valisi Memduh Oğuz, Ak Parti Isparta Milletvekili Recep Özel, Belediye Başkanı Yusuf Ziya Günaydın ile daire müdürleri, siyasî patilerin ve sivil toplum örgütlerinin temsilcileri katıldı. Belediye binası önünden başlayan kortej geçidi, valilik binası önünde anıt alanına çelenk sunumu, saygı duruşu ve İstiklâl Marşı'nın okunması ile devam etti.

Kaymakkapı Meydanı'nda devam eden kutlamalarda konuşan Isparta Belediye Başkanı Yusuf Ziya Günaydın, Isparta'nın, Türkiye'nin gül bahçesi olduğunu belirtti.

Isparta'dan dünyaya gül kokuları yaydıklarını ifade eden Günaydın,“Türkiye'nin gül başkenti olan Isparta'yı dünya gül başkenti yapmak için çabalıyoruz. İnşallah amacımıza ulaşırız” dedi. Günaydın, Isparta'nın dünya gül yağı üretiminin yüzde 65'ini sağladığını hatırlatarak, “Bizim 24 saat esasıyla çalışan bir yapımız var. Gülü kentimizin her alanına yayarak ekonomik anlamda gülden daha fazla faydalanmak istiyoruz. Düzenlediğimiz festivaller ile kentimizi ve gülümüzü dünyaya duyurmak istiyoruz” diyerek yapılan çalışmaları halka duyurmaktadır.

Ak Parti Isparta Milletvekili Recep Özel ise Isparta gülünün artık bir marka haline geldiğini söyledi. Kentte tüm kurumların ele ele vererek projeler ürettiğini kaydeden Özel,“Hükümetimiz de gül üreticileri ve sanayicilerine teşvikler veriyor. Kentimizde gül alanında yeni yapılacak tesisler için yüzde 50 hibe verilecek. Biz her alanda gül üreticilerimizin ve sanayicilerimizin yanındayız. Yeter ki kentimize mal olmuş, marka olmuş bu değerimizi iyi koruyalım” dedi. Isparta'yı 2002 yılında 90 bin yerli ve yabancı turistin ziyaret ettiğini bildiren Özel, şunları da söyledi:

“Bu sayı geçen yıl 230 bine, günübirlik ziyaretçiler ile de 650 bine ulaştı. 2012 yılındaki hedefimiz ise sayıyı bir milyona çıkarmak. G le kardeşlik yakışıyor. Kentimizde hiç kimse kavga içinde olmasın. El ele vererek hem g l m z  hem kentimizi tanıtarak daha iyi yerlere gelebiliriz.”

Programın yapıldığı cadde ve sokaklara g l ve g l suyu döküldü. Kaymakkapı Meydanı'ndaki program kortej geçişiyle sona erdi.

2012 yılındaki Uluborlu Kiraz Festivali ve Yağlı Pehlivan Güreşleri'nde etkinliklerin 2. günü olan Cumartesi saat 16:00'da Cumhuriyet Meydanında Atatürk Anıtına  elenklerin konulmasının ardından protokol eşliğinde festival alanına geçildi. İlk olarak Isparta Valisi Memduh Oğuz, S.D.  Rektörü Prof. Dr. Hasan İbicioğlu, Keçiborlu Kaymakamı ve Uluborlu Kaymakam Vekili Vedat Yılmaz, Belediye Başkanı Mehmet  nverdi ve protokol  yeleri halkı selamladı. Ardından Uluborlu Belediye Başkanı Mehmet  nverdi'nin programın açılış konuşmasını yaptı. Keçiborlu Kaymakamı ve Uluborlu Kaymakam Vekili Vedat Yılmaz kürsüye  ıktı. Daha sonra Ak parti İl Genel Meclis Başkanı Osman Zabun konuştu. Son olarak SD  Rektörü Prof. Dr. Hasan İbicioğlu ve Uluborlulu Hayırsever İşadamı Ahmet Nedim Karasoy birer konuşma yaptı.

2015 yılında Gönen Belediyesi tarafından düzenlenen Yunus Emre'yi Anma Kültür- Sanat Etkinlikleri ve Aşure şenliği kutlama programına; Isparta Valisi Vahdettin  zkan, Gönen Kaymakam Coşkun  zt rk, İl Genel Meclisi Başkanı Ali Bolat, siyasî parti temsilcileri katıldı. Gönen Belediye Başkanı Ahmet Doğan, bu geleneğin önümüzdeki yıllarda da sürdürüleceğini söyledi. Vali Vahdettin  zkan ise yaptığı konuşmada, “Böylesine milli manevî değerlerimiz, tarih şahsiyetlerimiz Anadolu medeniyetlerini besleyen temel damarların mümessili olan zatlarla ilgili bu türden etkinlikler aynı zamanda gelecek nesile aktarmamız gereken önemli besleyici milli ukdelerimizdir.”

2011 yılında 13' nc s  düzenlenen Dut ve Pekmez şenliği'ne eşi ve kardeşiyle katılan Vali Memduh Oğuz, şenlik alanında hazırlanan pekmez kazanından vatandaşlara buzlu pekmez dağıttı. Daha sonra Vali Oğuz ve beraberindekiler, eski Isparta Milletvekili Yakup  st n' n katkılarıyla yaptırılan halk kütüphanesinin açılışını gerçekleştirdi.

Eski milletvekili Yakup Üstün, açılışta yaptığı konuşmada, kütüphanenin yapılmasında torunu Enes'in ilham kaynağı olduğunu belirterek, “Sürekli (Dede beni kütüphaneye götür) diye elimden tutardı. Artık Sütçüler'de onu elinden tutup götürebileceğim bir kütüphane oldu” dedi.

Belediye Başkanı Hüseyin Müftüoğlu, kütüphanenin Sütçüler halkının düşünen ve üreten bir toplum olmasına yardımcı olacağını söyledi. Başkan Müftüoğlu, kütüphaneyi en çok ziyaret edeceklerden birinin kendisi olacağını belirtti. Kültür ve Turizm İl Müdürü Abdullah Kılıç ise, kütüphanenin yaklaşık 17 bin kitap ve 15 bilgisayar ile hizmet vereceğini kaydetti.

2014 yılında 14.sü gerçekleştirilen Yalvaç Pisidia Antiokheia Kültür Turizm ve Sanat Festivali'nde Isparta Güzel Sanatlar Lisesinin Öğretmenlerinden Mahmut Toprak ve Sevda Toprak'ın hazırlamış olduğu resim sergisi Müze'de sergilendi. Sergi Açılışını Vali Yardımcısı Mestan Deniz,Kaymakam Ahmet Altıntaş,Belediye Başkanı Halil Hilmi Tütüncü ve protokol üyelerinin katılımı ile gerçekleşti.

Açılışta konuşan Vali Yardımcısı Mestan Deniz “Yalvaç İlçemiz Ispartamızın tarihî, kültürel dokusu ile en güzel ilçemiz. Burada sizlerle birlikte olmaktan mutluluk ve gurur duyuyorum.Bu güzel etkinliği hazırlayan Belediye Başkanımız'a teşekkürlerimi sunuyorum” dedi.

İkinci gün gerçekleşen protokol açılışının onur konuğu MHP İstanbul Milletvekili Engin Alan oldu. MHP Isparta Milletvekili Nevzat Korkmaz ile katılan Engin Alan ilk önce Yalvaç Belediyesini ziyaret etti. Belediye Başkan Hilmi Tütüncü ile makamda sohbet eden Alan, belediyeden ekip olarak Yiğit Kızılcan kavşağında yapılacak olan resmî açılışa katıldılar.

Açılışta konuşma yapan MHP Isparta Milletvekili Nevzat Korkmaz; “Burada sizlerle birlikte olmaktan mutluluk duyuyorum. Bu güzel etkinlikte yabancı ülkelere katılan ekiplerle bu festival artık uluslar arası bir boyuta taşındı. Emegi geçen herkese teşekkür ediyorum.”dedi.

Açılışta konuşma yapan Başkan Tütüncü ise,“Bu yıl ki festivalimizi gerçekten bir festival havasında yaşayacağız. Kültürel etkinliklerle,bir birinden değerli sanatçılarımızın vereceği konserle sizlerle birlikte olacağız.Açılışa katılan Başta MHP İstanbul Milletvekili Engin Alan'a,MHP Isparta Milletvekili Nevzat Korkmaz'a, İl

Başkanımız İsa Yalçın,Belediye Başkanlarımıza ve İlçe Teşkilatımıza sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.” dedi.

3. SOSYAL VE PSİKOLOJİK İŞLEVLER

Geleneksel kutlamaların temel işlevlerinden birisi de sosyo-psikolojik işlevdir. Bu işlev, bireylerin toplumsal ve bireysel anlamda hangi gereksinimleri karşıladığını belirtir. Kutlamalarda birey, sosyo-kültürel yapıya göreşekillenmiş olay veya durumu nasıl algılayıp anlamlandıracağını, hangi şekilde tepki göstereceğini sosyalleşerek öğrenir. Bu durumda kutlama ortamlarındaki her türlü eylem bireyin toplumsallaşmasını sağlar.

Geleneksel kutlamaların kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlayan kültürel eğitim, kutlama ortamlarında bireylerin bir araya gelerek sosyalleşmesi ile oluşmaktadır.“Kişinin, içinde bulunduğu ya da ait olduğu toplumla uyum içinde yaşayabilmesi, o bölgedeki iletişim sistemlerini (ses, dil-söyleyiş, anlam, cümle yapısı, sözlük bilgisi gibi-, el-kol-kaş-göz-baş ve benzeri vücut hareketlerini, giyim/kuşam/yemek-içecek/dans gibi gösterge sistemleri) öğrenmesine ve yetkin bir şekilde kullanabilmesine bağlıdır. Bu bağlamda eğlenceler, bireylerin başlıca eğitilme ortamlarıdır” (Özdemir 2005: 327-328).

Metin And şenlikler bağlamında psikolojik işlevi şu şekilde tanımlamaktadır: “Şenlikler bireyleri iç gerilimden, tasalardan arındırır. Günlük hayatın dağınıklığı, çeşitliliği, iş bölümünün yarattığı ayrılıklar karşısında şenlikte, eş zamanda toplumu bir araya getirir. Hemen herkes katılır, ortak bir amaç için emeklerini, varlıklarını bir araya getirirler. Bireyler ve toplum kesimleri arasındaki sürtüşmeleri, hasımlıkları kaldırır... Toplum kesimleri arasındaki katmanlar kalkmakta, toplumda bir denge sağlanmaktadır (And 1982:3).

Kutlamalar aracılığıyla bireyler, günlük hayatın karmaşasına kısa bir süreliğine de olsa ara vererek psikolojik rahatlama yaşarlar. Bu doğrultuda Isparta yöresi kutlamalarının psikolojik ve sosyal işlevleri şunlardır:

a. Isparta yöresinde Hıdrellez ve Nevruz’da bireyler yeni bir mevsime geçişin sevinciyle birlikte zor geçen kış ayından kurtulmanın psikolojik rahatlama yaşamaktadır. Kıştan bahara doğru bir geçiş dönemi kutlaması olan Nevruz ve Hıdrellez, içinde bulunduğu toplum ve birey için psikolojik ve sosyal anlamda bir geçiş

özelliği gösterir. Kutlamalarda gerçekleştirilen ritüellerden anlaşılacağı üzere birey kutlamayla sıkıntılardan kurtulacağına inanır.

b.Yöresel şenlik, şölen ve festival niteliğinde düzenlenen kutlamalarla bireyler, yoğun iş temposundan ve günlük hayatın tek düzeliğinden kurtulmanın yanında kutlamanın amaçlarında da yer alan toplumsal birlik sağlamaktadır. Kutlamalarla halk bir araya gelme ve birlikteğlenerek karşılıklı etkileşimlerle sosyalleşir. Böylece kutlamalar, toplumsal birliğin devam ettirildiği sosyal ortamlardır.

Isparta yöresi kutlamarında, sosyal ve psikolojik rahatlama işlevini tüm kutlamalarda görmek mümkündür. Ancak kutlamanın düzenlenmesinde amaç olarak da belirlenen insanlar arası birlik ve beraberliği güçlendirmeye yönelik kutlamar şunlardır:

Gönen Geleneksel Kurufasülye Günü, Aksu\ Anamas Çayır Yaylası Yörük Şöleni, Aksu Sofular Köyü Karaçakal Yörük Şöleni, Eğirdir Çatmalı Yaylası Eski Yörükler Yayla Şöleni, Eğirdir Havutlu Köyü Geleneksel Yörük Şöleni, Şarkıkaraağaç Gedikli Köyü Sindel Yaylası Yörük Şöleni, Yalvaç Taşevi Yörük Şöleni, Yalvaç\Sücutlü Geleneksel Kültür, Turizm, Sünnet ve Yörük Şöleni, Aksu- Eğirdir Doğa Sporları Şenliği, Eğirdir Su Şenlikleri Triatlon Yarışları ve Şiir Akşamları, Eğirdir Oluklacı Şenlikleri, Eğirdir Barla'da Birlik ve Dayanışma Günleri, Koçularlılar Dostluk Şöleni, Yaka Çevre Günü Şenlikleri, Yalvaç Körküler Kasabası Kardeşlik ve Sevgi Festivali, Yalvaç Çamharman (Köstük) Şenliği, Yenişerbademli Pınar Gözü Kültür Şenlikleri'dir.

Kutlamalar, boş zamanların eğlenceli hale getirilerek değerlendirildiği, kültürel eğitimin yapıldığı zamanlar olarak düşünüldüğünde, “Boş Zamanlar Sosyolojisi” adlı eserinde Mahmut Tezcan, bireye “yaratma, arkadaşlık-dostluk kurma, macera- yeni deneyimler edinme, başarma duygusunu yaşama, fiziksel-zihinsel-duygusal olarak gelişme, güzellikten hoşlanma, hizmet etme duygusunu yaşama, dinlenme” olanağı sağlayan boş zaman etkinliklerinin önemini vurgulamıştır (Tezcan 1993: 33-45).

4. KÜLTÜREL İŞLEVLER

Geleneksel kutlamalar, bireylerin içinde bulunduğu toplumun örf, adet, gelenek, göreneklerinin kuşaktan kuşağa aktarıldığı kültürel etkinliklerdir. Kutlama ortamlarında bireyler yemek geleneklerini, inanç unsurlarını, iletişim yöntemlerini, somut veya soyut her türlü kültürel unsurları icra etme imkânı bulurlar.

Türk halk eğlenceleri, milli kültürün yaratıldığı, yaşatıldığı belli başlı bağlamı meydana getirmektedir. Türk eğlencelerinin oluşumunda\gösteriminde, sözlü edebiyat (masal, destan, fıkra, efsane, hikâye, atasözü, türkü vb.), müzik, dans, yemek ve içecek, inanç ve oyun gibi pek çok kültürel yaratım yer almaktadır. Kısaca belirtmek gerekirse, müstakil bir kültürel ürün\olay olan halk eğlencesi, aynı zamanda Türk toplumunun belli başlı kültürel yaratım, icra ve aktarım ortamıdır. Bu bağlamda halk eğlenceleri, geleneksel kültürün aktarılması ve yaşatılması işlevine sahiptir (Özdemir 2005: 340).

Isparta yöresi geleneksel kutlamalarının adından da anlaşılacağı üzere içeriğini geleneksel uygulamalar oluşturmaktadır. Kutlamalarda icra edilen pratiklerin her biri Isparta yöresi halkının kültürel yapısını göstermektedir. Özellikle mevsimlik ve ritüel kökenli kutlamalar tamamen kültürü oluşturmaktadır.

Isparta yöresi geleneksel kutlamalarının sınıflandırılması yapılırken ve yapısı incelenirken kültürel içerikli pratiklere değinilmiştir. Bu bölümde ise genel olarak kutlamaların kültürel işlevlerine değinilecektir.

Halk eğlenceleri, “kültürleme, kültürleşme, kültürel yayılma, kültürlenme, kültür değişmesi” gibi olguların yaşandığı sosyokültürel bir ortamdır. Eğlence ortamlarında birey, bir taraftan kendi kültürünü bütün cepheleriyle öğrenir (kültürleme), diğer taraftan da yabancı kültürlerle ait unsurları tanıma ve benimseme durumunda kalır (kültürleşme). Kültürleşme olgusu beraberinde, halk eğlenceleri bağlamında serbest kültür değişmelerinin de ortaya çıkmasına neden olur (Özdemir 2005: 339).

Kutlamalara hâkim olan geleneksellikle bireyler içinde bulunduğu toplumun her türlü kültürel kodlarıyla karşılaşır, bunları özümser ve kendinden sonraki kuşaklara yine kutlama ortamlarında aktarır.

Kutlamalardaki görsel ve sözlü kültür ürünleri, geleneğin gelecek kuşaklara aktarılmasında işlevsel etkiye sahiptirler. “*Eğitim ve Kültürün Genç Kuşaklara Aktarılması İşlevi*” olarak tanımladığı bu işlevi Bascom şu şekilde özetler:

Kültürün gelecek kuşaklara aktarılacak eğitilmesi işlevi özellikle yazılı kültür geleneği olmayan veya sözlü kültür ortamının tek kültür ortamı olduğu toplumlarda, folklorun taşıdığı bilgiler tarihsel olarak gerçek ve öğretimleri son derece önemli olarak kabul edilir. Bu bağlamda folklor, kültürün aynası ve insanlara yönelik pratik kurallar ve kılavuz olarak düşünülmektedir (Çobanoğlu 1999: 26).

Isparta yöresinde kültürel aktarım işlevinin yoğun olduğu kutlamalar; Hıdrellez, Nevruz, Bağbozumu, Yağmur Duası, Çoban Bayramları, Gelincikana Adak Kutlamaları, Bağkonak Su Gözü Adak Kutlamaları, Lodos'un Kızı Poyraz'ın Oğlu, Hasır Yakma, Ahilik Geleneği ve Oda Yakması'dır.

Hıdrellez kutlamalarında; Hızır inancı ile birleşen uygulamalar, Bağbozumunda; hasat geleneği, Yağmur Duası'nda; bir takım inanç unsurlarıyla birleşen uygulamalar, Gelincikana ve Sugözü Adak kutlamalarında; efsane ve menkıbelerle kültür kuşaktan kuşağa geneksel bilgiyle aktarılmaktadır.

Daha çok mevsimlik ve ritüel kökenli kutlamalarda gördüğümüz geleneksel özellikler günümüz kutlamaları olarak da adlandırdığımız şenlik, festival türündeki kutlamalarda yüzeysel olarak kendini göstermektedir. Kitle kültürünün günümüz kutlama ortamlarını etkisi altına alması kent kültürünü etkilediği gibi yerel kültürü de etkilemektedir. Bu durumda yereldeki geleneksel kutlamaların içeriğinin çoğu kere içinin boşaltılmış etkinliklerden oluşması kutlamaların kültürel işlevlerinin geleneksellikten uzaklaşarak küresel kültüre dönüşmesine neden olmaktadır.

Özellikle yereldeki halk eğlenceleri, geleneksel yaratıların yaşatılmasını sağlarken, diğer taraftan da farklı köken, içerik, biçim ve işleve sahip eğlence türlerinin kentlerde ve kasaba gibi yerleşim birimlerinde insanların geleneksel kültürden uzaklaşmasına neden olmaktadır. Çok kere küresel şirketlerin ve onların ülkedeki temsilcilerinin (medya, elektronik oyun, internet şirketleri vb.) yarattıkları ve kitlelere tüketmeleri amacıyla sundukları suni eğlence ortam, araç ve faaliyetleri, aynı zamanda “o eğlence ürünlerinin temsil ettiği kültürel biçimlerle özdeşleştirilen bir kimlik” (Kongar, 2008: 31) şeklini almaktadırlar. Yereldeki kutlama ortamlarının günümüzde daha çok tüketim kültürünün yaşandığı etkinliklerden oluşmaktadır. Kongar, geleneksel kültür ve tüketim kültürü üzerine şu değerlendirmeleri yapar:

Tüketim kimliği içinde yaşayan bireyler kendi toplumunun ve kendi bireysel gerçekliğinin dışında kalmaya ikna edilerek, kendi toplumsal gerçekliklerine ve kendi kimliklerine yabancılaşmakta, tarihle olan bağlarının kopmasıyla da kimliklerinde parçalanma meydana gelmektedir (Kongar, 2008: 31-32).

Halk eğlencelerinin yaratılma ve icrasını belirleyen temel dinamik, önceleri gelenekken, daha sonra yerini kitle kültürü bağlamında medyaya bırakmaya başlaması, bu sosyokültürel alandaki değişimin de açıklanmasına yardımcı olmaktadır. Günümüz

insanı, medyanın biçimlendirdiği bir eğlence dünyasında, bir eğlence satın almakta ve onu tüketmektedir. Geleneksel kültür bağlamındaki kültür ve dolayısıyla eğlence üretim ve tüketimi, düzenin devamlılığı, atalara, din adamlarına ve yerel liderlere saygı, geleneksel kabullerin ve değerlerin onaylanması gibi daha çok sosyal açıdan artık değerler ortaya çıkarırken, bugünün kültür ve eğlence dünyası “malî kârlılığı” amaçlamaktadır. Böylelikle de eğlence bir ekonomik sektöre dönüşmekte ve geleneksel kültür bağlamındaki önemini yitirmektedir (Özdemir, 2005:343).

Yapılan derlemeler sonucunda görülmüştür ki; Isparta yöresinde düzenlenen kutlamaların adlandırılmasında ve tanıtımlarında “geleneksel” ve “kültürel” ifadeleri kullanılmaktadır. Ancak kültürel değerler üzerinden oluşturulan etkinliklerin içeriklerine baktığımızda Isparta halkının kimliğini biçimlendiren pek çok geleneksel unsurların kitle iletişim araçlarının ve küreselleşmenin etkisi ile kutlamalardaki yaşam alanlarını yitirmiş olduğu gözlemlenmiştir. Bu durumun etkisi ile Isparta’da düzenlenen kutlamalar yerel özellikleri kaybetme ile karşı karşıya gelmiş ve diğer yörelerin kutlama etkinlikleriyle benzeyen tek-tip kutlamalara dönüştüğü görülmüştür. Geleneksel ifadesini günümüz kutlamalarında sadece kutlamanın kaçınıcı kez düzenlendiğine bağlı olarak adlandırıldığı, yemek ve giyim kültürü üzerinden oluşturulan kutlama etkinliklerinden aldığı görülmektedir.

5. DİNÎ İŞLEVLER

Metin And, kutlamaların dinî işlevinin dinî davranışları öğretmek, dinî kurumları ve bunların toplumdaki yerini ve toplumun diğer unsurlarıyla olan ilişkilerini sergilemek olduğunu ifade eder.

Geleneksel kutlamalardaki dinî unsurlar, Anadolu coğrafyasındaki eski Türk inanışlarının İslam dinî ile sentezlenerek günümüze yansımalarıdır.

Din, sadece insanın içinde olan bir bağlılık olmayıp, bireylerin diğer insanlarla olan ilişkisini belirleyen temel etkendir. Din; aile, hukuk, siyaset, ekonomi vb. temel kurumları etkilediği gibi eğlenceyi de etkilemektedir. Bireylerin eğlenceye bakış açılarını da dinden soyutlamak mümkün değildir.

Korku, menfaat ve inanç insanları harekete sevk eden temel motiflerdir. Özellikle inançlar, ferdin günlük idrak ve faaliyetlerine bir mana verir. Din, belli birdünya görüşü verdiği bireyi ve dolayısıyla toplumu etkiler. Din, kişinin merak ettiği sorularından günlük pratiklerine kadar onu aydınlatmayı hedef edinir. Hiçbir şey

ferdinsofrasından, yatağına, alışverişine ve günlük işlerine din kadar nüfuz edemez. Dinden dolayı, olaylara takınılan belirli tavır, ekonomiden sanata kadar sosyal olguların bütününe kuşatmıştır (Sezan 1993:).

Isparta yöresinde dinî işlevin yer aldığı kutlamalar, inanç unsurları ile birleşerek mevsimlik ve ritüel kökenli kutlamalarda karşımıza çıkmaktadır. Yörede bu türden yedi tane kutlama derlenmiştir. Bunlar; Hıdrellez, Nevruz, Bağbozumu, Yağmur Duası, Çoban Bayramları, Gelincikana Adak Kutlamaları, Bağkonak Su Gözü Adak Kutlamaları'dır. İşlevleri ise şunlardır:

a. Ritüel kökenli kutlamalardan Hıdrellez; halkın bilincinde daha çok bir kutsal olduğuna inanılan "Hızır" ile ilişkilendirilir. Hıdrellez, Hızır ve İlyas'ın iki Peygamber kardeş olması, Hızır'ın karaların koruyucusu, İlyas'ın da denizlerin koruyucusu olduğu ve darda kalanlara yardım ettiği ile ilgili benzer anlatımlar çerçevesinde oluşturulmuş bir kutlamadır. Gerek kutlamanın yapıldığı mekânlar, gerekse kutlamanın çeşitli bölümlerinde yer alan dinî pratiklerle bu işleve gönderme yapılmaktadır. İnsanlar bu kutlamada bütün sıkıntılardan Hızır/İlyas veya diğer dinî büyükler vasıtasıyla kurtulmayı ummaktadırlar.

b. Nevruz'un temellerini kutlamalarda yapılan bazı ritüeller itibarıyla eski Türk dinî olan Şamanizm'e kadar indirgemek mümkündür. Şamanizm inancında olan Türkler bu inançlarını Nevruz'la günümüze kadar taşıırken tarihsel süreçte hayatlarında derin izler bırakan Ergenekon gibi mitolojik anlatılarla da süslemişlerdir. Kimi zaman da Nevruz, İslam dinî ile de ilişkilendirilmiştir.

Isparta ve yöresinde yapılan derlemelerde görülmüştür ki Nevruz kutlamalarını dinle ilişkilendiren Alevî-Bektaşî topluluklarıdır. Kaynak şahıslardan alınan bilgilere göre Alevî-Bektaşîler Nevruzu, dinî inanç sistemlerini temel alarak mistik bir yapıda kutlamaktadırlar. Kutlamalarının temelindeki inanç ise Hz. Ali'nin 21 Martta doğduğunu ön plana çıkararak 21 Martın aynı zamanda Hz. Ali ile Hz. Fatıma'nın evlenme yıldönümü olduğuna inanmalarından dolayı Nevruz'u kutlamaktadırlar.

c. Bağbozumu'nda; hasadın hayırlı olması ve gelecek seneki ürünün daha çok olması için dualar edilir. Ardından kazasız, belasız hayırlı bir hasat olması için kurban kesilir.

d. Isparta yöresinde yağmur yağmamasının sebepleri; dine bağlılığın azalması, dinî vazifelerin yapılmaması, haksızlığın çoğalması ve doğruluğun azalması, küçüklerin

büyüklerine saygı göstermemeleri, fuhuşun, cinayetlerin çoğalması, dinsel bağların gevşemesi, dinsel görevlerin yerine getirilmemesi, Hak'kın emirlerinin dinlenilmemesi, kulların fena yollara sapmalarigibi inanışlar başta gelmektedir. Bu inançlar doğrultusunda halk bir takım dinî pratiklere yönelmiştir. Tanrının yöre halkına ceza verdiği inancı ile birleşen yağmur duası ritüelleri bu nedenle genellikle tanrıya daha yakın olduğu düşünülerek yüksek dağlık yerlerde yapılmaktadır.

Yağmur duâsına çıkmak için yöre halkı; çoluk çocuk, genç-ihtiyar, kadın-erkek, imamlar, hafızlar ve hatırı sayılan ihtiyarlar ile kuzular, koyunlar topluca geniş, yüksek ve suyun olduğu bir yere; türbeye veya yatırın önüne gelirler. Burada Cuma namazı/öğle namazı kılındıktan sonra iki veya dört rekât yağmur duası için ayrıca bir namaz daha kılınır. Yağmur duası ritüellerinde günahsız oldukları düşünülerek çocukların ve hayvanların rolü büyüktür.

e. Kutlamaların dinî unsurları arasında kutlamanın yapılacağı mekân genellikle o yörede yaşadığı tahmin edilen ve türbesi bulunan kişileri anma amaçlı düzenlenmektedir. Her yıl kutlama zamanında o türbenin ziyaret edilmesi ve orada kurban kesme veya adakların adanması, Kuran'ı Kerim okunması, dualar etme, namaz kılma gibi ritüellerin uygulanması kutlamaların, dinî işlevleriyle gelecek nesillere aktarıldığını göstermektedir.

Isparta yöresinde bu türden dinî işlevi olan altı tane kutlama derlenmiştir. Bunlar; Gönen Gümüşgün Tez Mehmet ve Sinan Baba Anma ve Aşure Yemeği, Senirkent Uluğbey Seyit Veli Baba Sultan'ı Anma ve Pilav Festivali, Yakaören Köyü Aslan Baba Aşure Şöleni, Yunus Emre'yi Anma Kültür- Sanat Etkinlikleri ve Aşure Şenliği, Gelincikana Adak Kutlamaları, Bağkonak Su Gözü Adak Kutlamaları'dır.

SONUÇ

Bir taraftan eğlenme bir taraftan kutsallık barındıran kutlamalar; bir nevi tanrıya şükretme, istekleri tanrıya iletme ve gelecek kötülükleri engelleme amaçlı yapılan uygulamalardır. Kutlamaların, mitik dönemden bu güne yaşadığı değişim ve gelişimle bir takım ritüelistik kalıntılar içeren pratiklerle devam ettiği görülmüştür.

“İsparta Yöresi Geleneksel Kutlamaları” adlı çalışmamızda yörede düzenlenen 45 kutlama derlenmiştir. Bağlamları ile birlikte derlenen kutlamalar; “Mevsimlik ve Ritüel Kökenli Kutlamalar” ve “Yöresel Şenlik ve Festivaller” olarak iki başlıkta sınıflandırılarak yapısal ve işlevsel özellikleri incelendi. İncelemeler sonucunda;

Ahilik kutlamaları; Ahilik geleneğinin yaşatılması, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla Isparta’nın her yıl bir ilçesinde Isparta Esnaf Odaları Birlik Başkanlığı ve Bilim Sanayi Teknoloji Müdürlüğü’nün birlikte düzenlendiği, kutlamada her yıl bir meslek seçilip çıraklıktan kalfalığa, kalfalıktan ustalığa geçiş ve “Şed Kuşatma” törenlerinin temsili olarak canlandırıldığı görülmüştür. Ahilik ile ilgili ritüeller ve uygulamaların bir kısmının, toplumsal değişim sürecinde içerikten kısmen uzaklaşarak şekil değiştirdiği ve esnafların sembolik olarak Ahilik geleneğini hafta kutlaması şeklinde algılayıp yaşatmaya devam ettiği görülmüştür.

Isparta yöresinde geleneksel anlamdaki üzüm yetiştiriciliğinin azalması geleneksel bağbozumu kutlamalarının değişimine neden olmuştur. Günümüzden yaklaşık 30-40 sene önce hemen hemen her aile, kendisine ait bağlarda üzüm yetiştirip hasat zamanında kutlama yaparken kimi sebeplerden dolayı bağlar zamanla terk edilmiştir. Günümüzde bağbozumu kutlamaları ticari amaçlarla yetiştirilen üzümle kent imgesi oluşturma ve markalaşma yolunda ilerlemektedir. Bu durumda üzüm bağları açısından geçmişteki potansiyelini geliştirerek devam ettiren Senirkent’te her yıl belediyenin katkılarıyla “Kültür Sanat ve Üzüm Festivali” gıda festivalleri niteliğinde kutlanmaktadır.

Türk İslam kültürünün adakta bulunma uygulamalarını; Bağkonok’ta yer alan Sugözü(Özkenar) adlı su kaynağı ve Barla dağında Gelincikana’da uygulandığı tespit edilmiştir. Sözel kültür ürünleri olan menkıbeler, efsaneler ve inanç temelli anlatımlar yoluyla Gelincikana ve Sugözü’nün kutsallığı kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır.

Su kaynağının kutsal olduğuna inanan yöre halkı, olmasını arzuladıkları işleri için adakta bulunup adakları kabul olanlar her yıl eylül ayının ilk iki haftasında

belirlenen bir günde toplanıp kurbanlarını kesmektedir. Adakların kabul olmasına bağlı olarak adanan adaklardan o yöre halkına ve adakları kabul olan kişilerin davet ettikleri misafirlere mistik bir hava içerisinde yemekler sunulmaktadır. Sugözü diğer adak yapılan yerlerden farklı olarak halkın bir araya geldiği bir toplanma alanına dönmüş ve bir nevi de kutlama mekânı haline gelerek bir inanç uygulamasına ev sahipliği yaptığı görülmüştür.

Hıdrellez, tüm ilçe, kasaba ve köylerde geçmişten bugüne kutlandığı görülmektedir. Hıdrellez kutlamalarının yöre halkı arasındaki en önemli özelliği Hızır ile İlyas miti ile bütünleştirilerek kutlanmasıdır. Bu mit doğrultusunda kutlamaya 5 Mayıs'ta dilek, istek niteliğindeki hazırlık pratikleriyle başlanır ve 6 Mayıs kutlama etkinlikleri ile devam eder. Uygulama pratiklerinde ilçeler, kasabalar ve köyler arasında benzerlikler olduğu gibi farklılıklar da vardır. Mevsimlik kutlamalarda, kutlamaya katılanlar arasında cinsiyet ayrımı olmamasına rağmen, Hıdrellez kutlamalarının başlangıcında dilekte bulunma gibi ritüellerin birçoğunu kadınlar uygulamaktadır. Töre hükmünde kurallar yoktur fakat kadınlar arasında geleneksel inanç sisteminin daha gelişmişliğinden kaynaklanan pratiklerin daha yaygın uygulandığı görülmüştür. Hıdrellez kutlamaları 1980'lerden sonra resmî bir nitelik kazanmıştır. Bu tarihten sonra Hıdrellez kutlamalarının organizasyonu, yazılı programlar(yönerge, yönetmelik vb.) doğrultusunda gerçekleşmeye başlamıştır. İstiklâl marşı, protokol ve günün anlam ve önemine binaen yapılan konuşmalar ve yer yer de geleneği vurgulayan bir takım uygulamalar vardır. Bir dizi resmî ritüelden oluşan bu kutlamalarda halk, kutlamaya seyirci olarak katılmaktadır.

Yörede yapılan derlemelerde görülmüştür ki; Isparta'da Nevruz kutlamalarını en canlı şekilde Alevî-Bektaşî toplulukları kutlamaktadır. Isparta'nın; merkez Yakaören köyü, Aliköy, Çünür, Yalvaç ilçesi Körküler Kasabası, Senirkent ilçesi Uluğbey Kasabası, Gönen ilçesi Gümüşgün(Baladız) köyü gibi Alevî- Bektaşî kültürel dokusunun ağır bastığı yörelerinde; yeni yıl\bahar kutlamalarının yanında dinsel inançlarla da şekillendirilen Nevruz, Isparta'nın diğer yörelerine göre farklı ritüellerle kutlanmaktadır. Kaynak şahıslardan alınan bilgilere göre Alevî-Bektaşîler Nevruzu, inanç sistemlerini temel alarak mistik bir yapıda kutlamaktadırlar. Kutlamalarının temelindeki inanç ise Hz. Ali'nin 21 Martta doğduğunu ön plana çıkararak 21 Martın aynı zamanda Hz. Ali ile Hz. Fatıma'nın evlenme yıldönümü olduğuna inanmalarından

dolayı Nevruz'u kutlamaktadırlar. Bu kesimin dışında Isparta yöresinde Nevruz kutlamaları yerel yönetim\resmî kurumlar tarafından düzenlenen nevrüz mitinden yola çıkarak oluşturulan uygulamalarla karşımıza çıkmıştır. Isparta merkez belediyesince 2000 yılından itibaren her yıl baharın gelişini (ekinoks) ve Türklerin Ergenekon'dan çıkışını simgeler nitelikte Nevruz etkinlikleri oluşturulmaktadır. Gökçay mesireliğinde yapılan etkinliklere halk; gazete, yerel basın ve broşürlerle davet edilmektedir. Isparta Nevruz kutlamalarında oluşturulan etkinliklerin yerel yönetimler, resmî kurumlar aracılığı ile olması bu kutlamaların günümüzde halk arasında yaşamasına katkı sağlamaktadır. Ancak Isparta halkı Nevruzu Hıdrellezle karıştırmış ve Nevruz'u geleneksel uygulamalar bağlamında çok da benimsediği söylenemez. Halk Nevruz'u yerel yönetimin ve valiliğin düzenlediği bir kutlama olarak düşünmekte ve ritüelistik özelliklerin olmadığı "piknik havasında" bu günü kutlamaktadır.

1980'li yıllara kadar halı ve gülyağının hâkim olduğu Isparta ili ekonomisinde bu yıllardan sonra sulanan tarım alanlarının artırılması ile birlikte bazı tarım ürünlerinin ön plâna çıktığı görülmektedir. Başta elma, kiraz, vişne ve kayısı gibimeyveler olmak üzere, bazı sebzeler ve şekerpancarı bu ürünlerdendir. Bu bağlamda tarımsal gelişmişlikten yararlanan Isparta yöresinde çeşitli gıda festivalleri düzenlendiği görülmüş ve bunları geçmişte hasat zamanı yapılan kutlamaların günümüze yansımaları olarak düşünebiliriz. Ürünlerin isimlerini yöresel marka\imge haline getiren Isparta yöresi, kutlamaların adlandırılmasında bu isimleri kullanarak kültürel ekonomiye katkı sağlamaktadır.

Isparta yöresinin tarihî ve kültürel dokusu yöresel kutlamaların çeşitliliğini artırmıştır. Sadece tarımsal ürünlerle sınırlı kalmayıp ürünün yanında kültür ve turizm etkinlikleri katılarak kutlamalar zenginleştirilmiştir. Örneğin; "Gelendost Elmave 17 Eylül 1176 Miryokefalon Zaferinin Yıldönümü"nü anma kutlamaları, "Yalvaç Psidia Antiokheia Kültür, Turizm ve Sanat Festivali" gibi etkinlikler Isparta'nın tarihî açıdan geçmişini vurgulayarak günümüze sunmaktadır.

Isparta yöresinde yapılan derlemeler sonucunda, anma amaçlı düzenlenen kutlamaların bir kısmının yöre halkının sosyal yapısına bağlı olarak şekillendiği görülmektedir. Yörede bulunan eren\veli\dede gibi toplum içerisinde özel yeri olan kimseleri anma amaçlı o kişinin ismiyle adlandırılan on muharrem matemi ve Aşure günü kutlamaları düzenlenmektedir. Gönen Gümüşgün Tez Mehmet ve Sinan Baba

Anma ve Aşure Yemeği, Yakaören Köyü Aslan Baba Aşure Şöleni, Senirkent Uluğbey Seyit Veli Baba Sultan'ı Anma ve Pilav Festivali, Yunus Emre'yi Anma Kültür- Sanat Etkinlikleri ile Aşure Şenliği gibi etkinlikler düzenlendiği ve o kişilerin türbesi etrafında adaklar adandığı dileklerde bulunulduğu gözlenmiştir. Muharrem ayının on ikinci günü pişirilen Aşuregeleneği ve Muharrem ayı, Alevi toplulukları arasında, ritüelistik özellikler gösteren geleneklerle bütünleşmiş yas niteliğindeki kutlamalar olarak nitelendirilebilir.

Eski Türk kültüründeki göçebe hayatın günümüze uzantısı da diyebileceğimiz yayla hayatı veya yaylacılık, Isparta yöresinde günümüzde sosyal, ekonomik ve teknolojik şartlara bağlı olarak bir takım yapısal değişikliğe uğrasa da devam ettiğini görmekteyiz. Isparta yöresinde yaylası olan köy sayısı 89, yaylalarda faaliyet gösteren köy sayısı ise 79'dur. İl sınırları içindeki yaylalar, gerek il içinden gerekse il dışından göçebeYörüklerin yerleşme alanlarıdır. Isparta'nın Eğirdir, Aksu, Şarkikaraağaç, Sütçüler ve Yenişarbademli gibi ilçe sınırlarında bulunan yaylalara genellikle Antalya yöresinden Yörük\Türkmen obaları gelmektedir. Teknoloji merkezli kültürel değişim sürecine öncelikli olarak şehir merkezleri, daha sonra köyler etkisi altına girmiştir. Teknolojik gelişimin sosyal ve kültürel hayata etkisi, yaylacılık alanında da pek çok kültürel değerin unutulmasına zemin hazırlamıştır. Bunun sonucunda değerlerinin kaybolmaya yüz tuttuğunun farkında varan kişiler dernekler kurmuşlardır. Yaylacılık için nisan ile eylül arasında yaylaya çıkanların yanı sıra geleneksel yapıyı koruma amaçlı temmuz veya ağustos aylarında bir ile üç gün arasında değişen yayla şenlikleri yapılmaktadır. Şenliklerin düzenlenmesini Yörük dernekleri üstlenerek, şenliğin ne zaman olacağını duyurusunu yapmaktadır. Bu şenliklerle, Yörükler arası birlik ve beraberliğin sağlanması ve yörük kültürüne ait pek çok ritüel ve pratikleri canlandırma yoluna gidildiği görülmüştür.

Aksu, Sütçüler, Eğirdir gibi yerlerkayak, dağcılık, yamaçparaşütçülüğü gibi sportif aktiviteler ile alternatif bazı turizm olanaklarına el verişlidir. Bu yerlerin doğa özelliklerinin gerek Türkiye çapında gerekse yurt dışında tanıtılması amaçlı çeşitli festivaller ve şenlikler düzenlendiği yerlive yabancı turistlerin dikkatini çekmeye başladığı görülmüştür.

Sözlü kültür ortamında var olarak kuşaktan kuşağa aktarılan Isparta yöresi mevsimlik ve ritüel kökenli kutlamaları dönemi ve şartları içerisinde bir takım

değişiklikler yaşamıştır. Özellikle sözlü kültürün içine yazının girmesiyle kutsallığını kaybetmeye başlamış içi boş, salt, tek düze kutlamalar şeklini almıştır. Küreselleşmenin etkisi ile geleneksel formdaki kutlama adı, mekânı ve diğer yapıları kabuk değiştirmeye başlamıştır. 1980’li yıllardan sonra mevsimlik ve ritüel kökenli kutlamaların yerel yönetimler tarafından resmîleştirilerek uygulanması geleneğin amacında, mesajında, sosyal bağlamında ve işlevlerinde tabii olarak değişime yol açmış bu bağlamda kutlamada yer alan bir takım pratik, oyun, inanma vb. ortadan kalkmıştır.

Isparta yöresi özellikle 1980’li yıllardan sonra tarım, hayvancılık, ticaret, turizm, teknoloji ve kentleşme başta olmak üzere pek çok alandaki ve dahası zihniyetteki hızlı değişme ve gelişmelerin etkisiyle sözlü geleneği gösteri geleneği haline getirmiştir. Teknolojik gelişmelerle birlikte son yıllarda küreselleşmenin yörenin kültürel özelliklerini tehdit ettiğini fark eden yerel halk ve yönetim yörenin kültürel belliğini kullanarak “yöresel imge” arayışına girmiş ve yörenin kimliğini ortaya koyan unsurlardan bazılarını geleneksel kutlamalarla birleştirerek kültür turizminin oluşumunu sağlamıştır. Yörenin muhtarlık, kaymakamlık, belediye, vakıf, dernek, esnaf birlik ve odaları vd. önderliğinde Isparta’nın pek çok yerinde festival, şenlik, panayırılar düzenlendiğihemen hemen her İlçe’nin hatta bazı köylerin bu türden “gelenekselliği ve kaçınılmazının düzenlendiği” mutlaka vurgulanan etkinliklere sahip olduğu görülmektedir. Bu bağlamda yörede 30 sözü edilen etkinlik derlenmiştir. Kutlamalar içeriğine göre; gıda festivalleri, belirli bir şahsiyeti anma kutlamaları, yayla şenlikleri, kültür-sanat ve diğer kutlamalar olarak sınıflandırılmıştır.

Halkın ortak değerleri var olduğu sürecegelenekler, kuşaktan kuşağa aktarılırken bazen değişim yaşamadan bazen üzerine bir yenisi eklenerek devam etmekte bazen de devralan kuşak dönemi şartları içinde anlamlı bulmayıp devam ettirmemektedir. Nitekim Isparta yerel kültürünün kent kültürü ile karşılaşması sonucunda kutlama bağlanmalarında hızlı bir değişim görülmüştür. Özellikle Isparta yöresi halkının etkilendiği alanlarının çoğalmasa yaşama şekillerini ve geleneksel pratiklere bakış açılarını değiştirmiştir. Değişim Türkiye’de son yıllarda yerel yönetimler arasında oluşan rekabet ile kutlamaların düzenlenme amaçlarında olmuştur. Günümüz kutlamalarında asıl amaç eğlenmek olsa da kültür ekonomisi ve turizmi alanında yerilin sesini ulusala duyurup kabul ettirmek vardır. Küreselleşmenin sonucu olarak gördüğümüz Isparta yöresinde günümüzde büyüklü küçüklü çoğu yerleşim yerinde yöre

imgesi oluşturarak kutlamalar düzenlenmesi aslında yörenin kendisi üzerinde düşünmesini sağlayarak bir bakıma küreselleşmenin olumlu sonuçlarından biri olarak düşünülebilir.

KAYNAKÇA

- Acıpayamlı, Orhan, **Halkbilimi Terimleri Sözlüğü**, TDK, 1978.
- And, Metin, **Osmanlı Şenliklerinde Türk Sanatları**, Kültür Turizm Bakanlığı Yay., 1982.
- Türk Kültüründe Oyun Kavramı “Oyun ve Büğü”**, Yapı Kredi yay. 3. Baskı, İstanbul, 2012.
- Akarpınar, Bahar, “*Tarım Toplumundan Sanayi Toplumuna Geçişte Panayır Sergi Fuar Festivalin Durumu ve Türkiye Örneği*”, **Milli Folklor**, 2004, Sayı 64, 25-36.
- Alptekin, Ali Berat, Sakaoğlu, Saim, “*Türkiye’de Nevruz*”, **Türk Dünyasında Nevruz Ansiklopedisi**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 2004.
- Atalay, Besim, **Divanü Lügat’it-Türk Türcümesi**, C.1, TDK Yay., Ankara, 1998.
- Argunşah, Mustafa, *Divanü Lügati’t- Türk’te Geçen bayram kelimesinin etimolojisi üzerine*
- Bahadır, Mustafa, **Isparta İli Yenişarbademli İlçesinin Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı**, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya, 2006.
- Bakır, Abdullah, “*Orta Çağda Bir Türkiye Selçuklu Kenti Uluborlu*”**SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Isparta, Aralık 2013.
- Bascom, William, “*Folklorun Dört İşlevi*”, **Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar 2**, (Çev. Selcan Gürçayır), Geleneksel Yayıncılık, Ankara, 2005.
- Baykara, Tuncer, **Türk Kültür Tarihine Bakışlar**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 2009.
- Bekki, Selahattin, “*Nevruz- Kurban İlişkisi ve Kurbanı Bağlı Olarak Yapılan Ritler-Pratikler*”Kırşehir Valiliği tarafından düzenlenen Nevruz Panelinde sunulan bildiri, 2003.
- Boratav, P. Naili, **100 Soruda Türk Folkloru**, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1994.
- Can, Hasan, **Uluborlu’nun Dünü Bugünü**, Bizim Uluborlu Gazetesi Cumhuriyet’in 75. Yılı Yayınları, Isparta, 1998.
- Cingöz, Meltem, Santur Alparslan, “*Türkiye’de Hidrellezde Uygulanan Bazı İnanç ve Adetlerle İlgili Bir Atlas Denemesi*”,**Türk Halk Kültürü Araştırmaları Dergisi**, Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 1993.

Çapuroğlu, Cemalettin- Çetin Beyzade Nadir, “Eski Türk İnanışlarının Anadolu’da Farklı Tanımlanan İki Kimlikteki Görünümleri”, **Fırat Üniversitesi İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi**, s.81-111.

Çalışkan, Vedat, “Geleneksel Periyodik Ticaret Mekânları Olarak Panayırlar: Çanakkale Örneği“, **Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Aralık 2008 Cilt 10 Sayı 2 217-245 217.

Çay, M. Abdulhaluk, **Hıdrellez Kültür ve Bahar Bayramı**, Feryal Matbaası, Ankara, 1990.

Türk Ergenekon Bayramı Nevruz, Turan Kültür Vakıf Yayınları, Ankara, 1995, s.18.

Çobanoğlu, Özkul, **Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihîne Giriş**, Ankara, Akçağ Yayınları, 1999.

Çobanoğlu, Özkul, **Aşıklık Tarzı Edebiyat Geleneği**, 3F yay., İstanbul, 2007.

Dağlıoğlu, Himet Turhan, “Lodosun Kızını Poyraza Gelin Etmek”, HBH 1, 1930.

Demirci, Hikmet, **Türk Kültüründe Bayram Anlayışı ve Türk Dünyasında Bayramlar**, Erciyes Üniversitesi, Kayseri, 2008.

Demirer, Ünal, **Psidia Antiocheiası Büyük Bazilika Taban Mozaikleri**, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2004.

Doğan, Hulusi. Unguren, Engin, “Yerel Halkın Isparta Turizmine Yönelik Görüşleri Üzerine Bir Araştırma”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Y.2012, C.17, S.1, s.103-122.

Elçi, Armağan, **Semah Geleneğinin Uygulanması**, Kültür Bakanlığı

Emiroğlu, Mecdi, **Bolu’da Yaylalar ve Yaylacılık**, Ankara Üniversitesi DTCF yay., Ankara, 1977.

Er, Piri, “Anadolu Alevi-Bektaşî Geleneğinde Nevruz ve Isparta-Gönen-Gümüşgün (Baladız) Köyü Örneğinde Nevruz Cemi”, **Uluslararası Nevruz Sempozyumu Bildirileri**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2000.

Erdenk, Yasin, **Isparta Yöresi Ziyaret ve Adak Yerleri**, SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 2001.

Erenkum, Naci, “Isparta Çevresindeki Eski Eserler” **Ün Dergisi**, S. 10-11-12, Cilt-I, Mart

Ergin, Muharrem, **Dede Korkut Kitabı**, TDK Yayınları, İstanbul, 2008.

Erginer, Gürbüz, **Uşak Halk Takvimi Halk Metelarojisi**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1984.

Eröz, Mehmet, “*Türk Boylarında Kansız Kurban Geleneği*”, **Türk Kültürü**, Yıl XVIII, Sayı 211-214, s. 17-22. 1980.

Erten, Talat, “*Isparta’da Bağcılık*” **Ün Dergisi**, C.8, s.87, Isparta, 1941.

Green, Thomas A. (1997). *Folklore An Encyclopedia of Beliefs, Customs, Tales, Music and Art*. Volume I & II.

Göde, Halil Altay, **Yalvaç Masalları**, Fakülte Kitabevi, Isparta, 2010.

Isparta Efsaneleri, Fakülte Kitabevi, Isparta, 2010.

Göde, Kemal, *Isparta ve İlçelerinde Ahilik Kültürünün Dünü ve Bugünü*,

Gökalp, Ziya; **Türk Medeniyet Tarihî**, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1976.

Göl, Metin, “*Trabzon’da Yaylacılık*” **Trabzon Halk Kültürü Araştırmaları**, Trabzon, 2004.

Gölpınarlı, Abdülbaki, **Yunus Emre ve Tasavvuf**, İnkılap Yayınevi, İstanbul, 1992.

Günay, Umay, “*Ritüeller ve Hidrellez*”, **Milli Folklor**, s:26, Ankara, 1995.

Gürçayır, Selcan, **Folklorun Sahtesi: Fakelore**, Geleneksel Yayınları, Ankara, 2007.

Güven, Özbay, **Türklerde Spor Kültürü**, , 2. Baskı, AKY Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara, 1999, 172.

Halıcı, Nevin, **Türk Halk Mutfağı**, (Haz: Sabri Koz). Kitabevi Yayınları, 2002.

Han, Ebulazi Bahadır; **Türk Seceresi (Secere-i Türk) Haz Rıza Nur**, İstanbul 1941.

H. Aynur; “*Bayram*”, **Türk Dünyası Edebiyat Kavramı Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü**, C.1, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2001.

Honko, Lauri, “*Ritüellerin Oluşum Süreci*” (çev. Ruhi Ersoy), **Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar 3**, Geleneksel Yayıncılık, Ankara, 2009.

Hobsbawm, Eric, **Geleneğin İcadı**, (Çev. Mehmet Murat Şahin), Agora Kitaplığı, İstanbul, 2006.

İmirgi, Aysun, **Festivaller: Ankara’da T.C. ve ABD Uyrukluların Yeni Yıl Kutlamalarının Halk Bilimi Açısından İncelenmesi**, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2003.

İnan, Abdülkadir, **Manas Destanı**, M.E. B. Yayınları, İstanbul 1992.

Kasımoğlu, Seval, **Cumhuriyet Döneminde Geleneksel Kutlamalar Bağlamında Hidrellez Geleneği**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2007.

Kaşgarlı Mahmud; **Divan-ı Lügati’t Türk**, (Çev, Besim Atalay), C.1, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1990, s. 176.

Karabağ, Solmaz Filiz, Yavuz, Mehmet Cihan, “*Halkla İlişkilerde Kurumsal Amaçların Hedef Kitle Tarafından Nasıl Algılandığının Tespiti ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma*”, **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 15, Sayı 2, 2006, s. 231-242.

Karaca, V., **Belgelerle Yenişar**. Kardelen Yayınları. Isparta, 2005.

Karakoç , S., **Mevlâna**, Diriliş Yayınları İstanbul, 2009.

Karaman, Durmuş, **Dünden Bugüne Yalvaç Tarihi**, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bölümü Yüksek Lisans Tezi, 1991.

Koca, Salim; “*Eski Türklerde Bayram ve Şenlikler*”, **Türk Dünyası Nevruz Ansiklopedisi**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 2004, s. 25.

Koç, Mustafa, “*Isparta Tarihi*”, <http://www.ispartaya.com/isparta/tarih/tarih3.htm>

Kongar, Emre, **Kültür Üzerine**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 2008.

Köprülü, M. Fuad, **Türk Edebiyat Tarihi**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2003.

Köprülü, M. Fuad, **Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2007.

Köse, Olgun, **Trabzon’da Yaylacılık ve Yayla Hayatı**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 2001.

Köstüklü, Nuri, **Yalvaç Tarihi Üzerine Araştırmalar**, Yalvaç Belediyesi Kültür Yayınları, Dönmez Ofset Basımevi, Yalvaç, 2010.

Kum, Naci, **Yalvaç Armağanı**, Yalvaç Belediyesi Kültür Yayınları, Ankara, 2012.

Küçük, Müşerref, “*Kültür Turizmi Kapsamında Yer Alan Festival Etkinliklerinin Yerel Kalkınmaya Katkısı: Uluslar arası Beyşehir Göl Festivali Üzerine Bir Araştırma*”

Laszlo Rasonyi; **Tarihte Türklük**, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1988, s.30.

L. Ligeti; **Bilinmeyen iç Asya**, (Çev.; Sadrettin Karatay), TTK yayını, Ankara, 1986, s.81.

Modleski, Tania, **Eğlence İncelemeleri Kitle Kültürüne Eleştirel Yaklaşımlar**, (Çev. Nurdan Gürbilek), Metis Yayınları, İstanbul, 1998.

Noyan, Bedri, **Veli Baba Menkıbnamesi**, İstanbul 1993.

Ocak, Ahmet; **“Hıdrellez”**, TDV, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C. 17, İstanbul, 1998, s. 313.

Ong, J. Walter, **Sözlü ve Yazılı Kültür: Sözüñ Teknolojileşmesi**, (Çev.S. Banon), İstanbul, Metis Yayınları, 2007.

Oğuz, M. Öcal, **Küreselleşme ve Uygulamalı Halkbilim**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002

Oğuz, M. Öcal vd, **Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**, Grafiker Yayınları, Ankara, 2004.

Oğuz, M. Öcal, **Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir?**, Geleneksel Yayıncılık, Ankara, 2009.

Ögel, Bahaddin, **Türk Kültürünün Gelişme Çağları**, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul, 1988, s.733.

Ögel, Bahaddin, **Türk Mitolojisi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1989, s.521.

Özbudun, Sibel, **Ayinden Törene Siyasî İktidarın Kurulma ve Kurumsallaşma Sürecinde Törenlerin İşlevleri**, Anahtar Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1997.

Özçelik, Mehmet, *“Kültürümüzde Hızır ve Hıdırellez”*, Yeni Konya Gazetesi, 6-7 Mayıs 1993.

“Yunus Emre’nin Hayatı ve Yaşadığı Yerlerle İlgili Menkabeler”, Erciyes Aylık Sanat ve Fikir Dergisi, Sayı 287, Kasım, 2001.

Özdemir, Nebi, **Cumhuriyet Dönemi Türk Eğlence Kültürü**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2005.

Özdemir, Nebi, **Kültür Ekonomisi ve Yönetimi**, Hacettepe Yayıncılık, Ankara, 2012.

Öztürk, Mustafa, **Çağlar İçinde Türk Destanları**, Alioğlu Yayınevi, İstanbul, 2000.

Öztürk, Reşat, **Anadolu'da Nevruz ve Kutlamaları**

Rappaport, A. Roy, "*Ritüel*" (Çev. Kürşat Korkmaz), **Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar** (Yayına Hazırlayanlar: Gülin Öğüt Eker, Metin Ekici, M. Öcal Oğuz, Nebi Özdemir), Milli Folklor Yayınları, Ankara, 2003.

Sakallı, Talat. "*Yalvaç Tarihinden Kesintiler*" **Psidia Antiocheia Sempozyum Bildirileri**, 1997

Sami, Böküzade Süleyman, **Isparta Tarihî**, (Hasan Babacan), Isparta Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Sistem Ofset Basım Yay, Isparta, 2012.

Sargon, Erdem, **Bayram**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.5, İstanbul 1992, s. 257.

Sargın, Sevil; Okudum, Ramazan, "*Isparta İlinde Meyvecilik Faaliyetlerinin Yakın Zamanlı Analizi*", **SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Ağustos 2013, Sayı:29, ss.273-298.

Selçuk Demirgöl, **Mazideki Isparta I**, Üçemmajör Baskı, Isparta, 2007, s. 17.

Stoeltje, Beverly, "*Festival*", **Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar 3**, (Çev. Petek Ersoy), Geleneksel Yayıncılık, Anlara, 2009.

Smith, Rober Jerome, "*Festival ve Kutlamalar*", **Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar 3**, (Çev. Sibel Keskin), Geleneksel Yayıncılık, Anlara, 2009.

Şakar, Sezer Özyaşamış, "*Dil Kültür Bağlamında Bazı Yarışlar ve Ödülleri*", **Türkoloji Dergisi**, II\1, 2010.

Şengül, Abdullah, "*Anadolu'da Nevruz Kutlamaları ve Emirdağ Karacalar Örneği*" **Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**.

Tapur, Tahsin, **Isparta İli Yalvaç İlçesi'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2009.

Tatçı, Mustafa, **Yunus Emre Divanı**, Akçağ Yayınları, Ankara, 1991.

Temren, Belkıs, **Bektaşiliğin Eğitsel ve Kültürel Boyutu**, T. C. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında yapılmış doktora tezi, 1992.

Tezcan, Mahmut, **Boş Zamanlar Sosyolojisi**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1993.

- Timurtaş, Faruk Kadri, **Yunus Emre ve Divanı**, İstanbul,1972.
- Togan, Zeki Velidi, **Umumi Türk Tarihine Giriş**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1981.
- Topraklı, Ramazan, **İkinci Haçlı Seferi Yalvaç Meydan Muharebesi ve Kaşıkçibeli Zaferi**, Semih Ofset, Ankara, 2011.
- Turan, Osman; **Bayram**, Mili Eğitim Bakanlığı Yayınları, C.2, İstanbul 1978,s.421-422.
- Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu, Ankara:2005
- Tütüncü, Türabi, “*Yalvaç'ta Bir Tören Ayak Kösteğini Kesk*”,**TFA**, 262, 5971, 1971.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, “*Hamitoğulları*” , **İslam Ansiklopedisi**, C.5/1, MEB Yayınları, İstanbul, 1987, s. 189.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, **Osmanlı Tarihî**, c. I-VI, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1988.
- Ürekli; Bayram, Baş; Ali, “*Veli Baba ve Senirkent Uluğbey'deki Manzumesi*”, **Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi**, S.9-10, Yıl 1994-1995, Konya 1995.
- Yıldırım, Dursun; “*Ergenekon Destanı*”, **Türkler Ansiklopedisi**, Yeni Türkiye Yayınları, C. 3, Ankara 2002, s. 527-539.
- Yılmaz, Ömer, “*Zaman ve Mekânı Aşan Söylemleriyle Yunus Emre'de İnsan Anlayışı*”, **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Kasım 2013, 14 (ÖzelSayı),153-168.
- Yümni, Sezen, **Sosyoloji Açısından Din: Dinin Sosyal Müesseseler Üzerindeki Tesirleri**, MÜDFV Yayınları, 2. Basım, 1993.

KAYNAK ŞAHISLAR

1. Abdullah Can, 70 yaşında, ilkokul mezunu, emekli, Sütçüler\ Pınarköy.
2. Adile Şevik, 59 yaşında, ilkokul mezunu, emekli, Aksu.
3. Ahmet Soyfidan, 61 yaşında, İlk terk, çiftçi, Yeşilyurt.
4. Asiye Çelik, 45 yaşında, ortaokul mezunu, evhanımı, Keçiborlu.
5. Ali Çoban, 50 yaşında, lise terk, Senirkent\Uluğbey.
6. Ali Güzelkaya, 68 yaşında, ilkokul mezunu, emekli, Sütçüler.
7. Ali özgül, 76 yaşında, ilkokul mezunu, emekli, Sütçüler\ Pınarköy.
8. Asiye özgül, 73 yaşında, evhanımı, Sütçüler\ Pınarköy.
9. Ayşe Gök, 68 yaşında, Çiftçi, EğirdirSerpilköy.
10. Ayşe Şenol, 54 yaşında, Yok Evli Çiftçi, EğirdirSerpilköy.
11. Bayram Basir, 65 yaşında, ilkokul mezunu, Sariidris\Çatmalı yaylası.
12. Caner Sağlam, 58 yaşında, ortaokul mezunu, Keçiborlu.
13. Durkadın Arslan, 69 yaşında, ilkokul terk, evhanımı, Aksu.
14. Emine Gökkaya, 70 yaşında, evhanımı, Yalvaç.
15. Emine Şahin, 45 yaşında, evhanımı, Eğirdir.
16. Eyüp metin 59 yaşında, ilkokul mezunu, Sütçüler.
17. Fatma Savaşer, 56 yaşında, ilkokul mezunu, evhanımı, Senirkent\Uluğbey.
18. Fatime İşlek, 60 yaşında, ilkokul mezunu, evhanımı, Yalvaç.
19. Hacer Özdemir, 80 yaşında, evhanımı, Sütçüler\ Pınarköy.
20. Hacı Ahmet Demirbaş, 65 yaşında, Ortaokul mezunu, emekli, Yeşilyurt.
21. Hacı Ali Baz, 93 yaşında, okur-yazar, Çiftçi, Aksu\ Sofular.
22. Hatice Akkın, 82 yaşında, Çiftçi, Şarkikaraağaç \Gedikli.
23. Hatice Ellidirhem, 81 yaşında, evhanımı, Yalvaç.
24. Hatice Büyüksulu, 27 yaşında, üniversite mezunu, öğretmen, Yalvaç\Körküler.
25. Hakkı Baş, 60 yaşında, ilkokul mezunu, emekli, Yalvaç\Bağkonak.
26. Hidayet Savran, 90 yaşında, ilkokul mezunu, emekli, Yalvaç\Bağkonak.
27. Hasan Çiçek, 86 yaşında, ilk mezunu, Çiftçi, Şarkikaraağaç \Gedikli.
28. Hasan Gök, 71 yaşında, Okur-yazar, Çiftçi, Eğirdir\Serpilköy.
29. Hasan Torus, 64 yaşında Okur-yazar Evli Çiftçi, Şarkikaraağaç \Gedikli.
30. Gönül Çerçi, 63 yaşında, evhanımı, Keçiborlu.
31. İbrahim Ellidirhem, 85 yaşında, ilkokul mezunu, emekli, Yalvaç.
32. İbrahim Perçin, 60 yaşında, Yaka Belediye Başkanı, Gelendost\Yaka.

33. Kadir Şen, 58 yaşında, lise mezunu, emekli, Eğirdir.
34. Kadir Bozhaba, 69 yaşında, okuma yazma yok, Çiftçi, Yeşilyurt.
35. Kamile Demirağ, 64 yaşında, ilkokul mezunu, Sütçüler.
36. Kemal Kahramanca, 83 yaşında, ilkokul mezunu, emekli, Yalvaç\Körküler.
37. Mehmet Arslan, 71 yaşında, ilkokul mezunu, emekli, Sütçüler.
38. Mehmet Demir, 61 yaşında, okur-yazar, Yenişarbademli.
39. Mehmet Ünverdi, 51 yaşında, Uluborlu Belediye Başkanı, Uluborlu.
40. Mehmet Kayacan, 57 yaşında, ilkokul terk, Çiftçi, Yeşilyurt.
41. Mehmet Koçaslan, 74 yaşında, ilkokul terk, Çiftçi, Yeşilyurt.
42. Mehmet Önder, 84 yaşında, ilkokul terk, Çiftçi, Yeşilyurt.
43. Meryem İşçi, 43 yaşında, ilkokul mezunu, evhanımı, Eğirdir.
44. Mustafa Erener, 67 yaşında, ilkokul mezunu, emekli, Sütçüler\ Pınarköy.
45. Mustafa Karatürk, 82 yaşında, emekli öğretmen, Senirkent\Uluğbey.
46. Nursel Caner, 38 yaşında, Öğretmen, Uluborlu.
47. Nursel Gömlekçi, 62 yaşında, ilkokul mezunu, Uluborlu.
48. Ramazan Borucu, 60 yaşında, ortaokul mezunu, Seyit Veli Baba Kültür Turizm Derneği Başkanı, Senirkent\Uluğbey.
49. Recep Baş, 59 yaşında, ilkokul mezunu, çiftçi, Gelendost.
50. Saadet Ertaş, 76 yaşında, okuma-yazma yok, ev hanımı, Uluborlu.
51. Sabri Şen, 63 yaşında, lise mezunu, emekli, Sütçüler\Beydili köyü.
52. Sadettin Göktaş, 56 yaşında, Üniversite mezunu, öğretmen, Gelendost\Keçili.
53. Satı Büyüksulu, 64 yaşında, ilkokul mezunu, ev hanımı, Yalvaç\Körküler.
54. Şerife Danacı, 58 yaşında, ilkokul mezunu, evhanımı, Yalvaç.
55. Türkan Göktaş, 52 yaşında, lise mezunu, evhanımı, Gelendost\Keçili.
56. Veli Demirağ, 68 yaşında, ilkokul mezunu, Sütçüler.
57. Veli Ercan, 82 yaşında, ilkokul mezunu, emekli, Gelendost.
58. Veli Karaca, 78 yaşında, Emekli, Yenişarbademli.
59. Veli Kayacan, 56 yaşında, ilkokul mezunu, Çiftçi, Yeşilyurt.
60. Yasin Çalışkan, 45 yaşında, esnaf, Senirkent.
61. Zeliha Baş, 54 yaşında, evhanımı, Gelendost.
62. Zeynep Erener, 65 yaşında, ev hanımı, Sütçüler\ Pınarköy.

Isparta Yöresi Geleneksel Kutlamaları'nın davetiye ve afişlerinden örnekler:

Ek 1.

2. EĞİRDİR

ŞİİR AKŞAMLARI

YEDİ

RENK

BİN YILLIK AHENK

Ali Akbaş
Yahya Akengin
Fazıl Ahmet Bahadır
İmdat Afsar

EĞİRDİR BİR HAZİNE DİR KIYMETİ BİLİNMELİ DİR

Sürden Sazı

Şürden Türküye

Servet Kabaklı
(Türk Edebiyatı Vakfı Başkanı)
Yakup Deliömeroğlu
(Avrasya Yazarlar Birliği Başkanı)

Esat KABAKLI Konseri

Mahallî Şairlerimiz

Bütün Halkımız Davetlidir

24 Ağustos

2012 Cuma Saat: 20.00

Eğirdir Yeşilada Parkı

EĞİRDİR SU ŞENLİKLERİ VE TRIATLON YARIŞLARI

**2. EĞİRDİR
ŞİR AKŞAMLARI
(24 AĞUSTOS 2012 CUMA)**
Sürden Saza, Sürden Türkiye
East KABAKLI Konseri

**EĞİRDİR SU ŞENLİĞİ
(25 AĞUSTOS 2012 CUMARTESİ)**

10:00 Bahç Tütme Yarışması
12:00 Sönlük Konuşmaları
12:30 Yürme Yarışları
14:00 Gülden Elma Toplama Yarışması
15:00 Yağdı Direk Bayrak Yarış
16:00 Halk Oyunları
16:30 Ödül Töreni
20:00 Konser (Kale Meydanı)

**10. EĞİRDİR TRIATLON
YARIŞLARI
(26 AĞUSTOS PAZARI)**
10:00 Yarışma Başlangıcı
17:00 Ödül Töreni

MINE KOŞAN

Rıza MİRİK

Mural TEKİLÖZ

Eğirdir Su Sporları

Eğirdir Belediyesi

Eğirdir Triatlonu

Ek 2.

YALVAÇ ALIĞAÇ SAĞATÇILARIMIZ

MEHMET ÖZKAYA
18. ALIĞAÇ

MEHMET ALI
17. ALIĞAÇ

KADIR SARIBAŞ
19. ALIĞAÇ

AYŞE KAYA
19. ALIĞAÇ

AYŞE ÖZKAN
19. ALIĞAÇ

ZEYNEP KAYA
19. ALIĞAÇ

MEHMET ALI
19. ALIĞAÇ

MEHMET ÖZKAYA
19. ALIĞAÇ

AYŞE ÖZKAN
19. ALIĞAÇ

ZEYNEP KAYA
19. ALIĞAÇ

MEHMET ALI
19. ALIĞAÇ

MEHMET ÖZKAYA
19. ALIĞAÇ

15. YALVAÇ

PSİDIA ANTIQKHEIA KÜLTÜR TURİZM VE SANAT FESTİVALI

12-13-14-15-16 AĞUSTOS 2015

AYŞE ÖZKAN
19. ALIĞAÇ

ZEYNEP KAYA
19. ALIĞAÇ

MEHMET ALI
19. ALIĞAÇ

YALVAÇ BİRLİĞİ
Yalvaç Aliğaç KÜLTÜR - TURİZM - SANAT - FİYATLARI
Yalvaç Aliğaç KÜLTÜR - TURİZM - SANAT - FİYATLARI
E-posta: yalvaclikligi@yilvaclikligi.tr

Ek 3.

27. Geleneksel Sütçüler Kültür ve Sanat Şenlikleri 24 Temmuz 25 Temmuz

Sanatçılarımız;

Yeşim DAĞLI **Ankaralı YASIN** **Nurcan ALTINOK**

24 Temmuz 2015
Program (Merkez)
10.00 Açılış ve Gelenek Sunumu
"Fotoğrafların dilinde Sütçüler" Yangması
Fotoğraf Sergi Açılışı
10.30 Davul Zurna Eşiğinde Şenlik Kortej Yürüyüşü
Kocapınar Bağında Nontale Düdüklü
Müzik Dinletisi ve Yöresel Tat İcrası
12.30 Merkez Seferiğe Caminde Ebediyete İntikal
Edenlerin Ruhuna Hatim Duası
14.30 Şenlik ve Sunnet Komvusu
15.30 Süretili Kona Eğlencesi ve Merzimi
(Devlet Hastanesi Bahçesi Seyir Terası)
21.00 Belediye Başkanı Mustafa USTÜN Halk
Bilgilendirme Toplantısı (Kocapınarbaşı)

25 Temmuz 2015
Gündüz Programı (Kent Ormanı)
10.00 Yerli Halk Kültürümüz
Yerli Sanatçılarımız Eşiğinde Türkülerimiz ve Manterimiz
Dünya ve Eğlencesi
13.00 Sergi ve Sanatların Ziyareti
13.30 Protokol Konuşması
Ödül Töreni "Pekmez Yangması" ve "Fotoğrafların Dilinde Sütçüler"
Yangması Sonuçları
14.00 Grup Aşkar Ekibi Konseri / Halk Oyunları Gösterisi
Akşam Programı:
20.00 Şenlik Konseri
21.30 Sanatçı Yeşim DAĞLI
23.00 Sanatçı Ankaralı YASIN
24.30 Sanatçı Nurcan ALTINOK
Kapanış

Ek 4.

4. Geleneksel SENİRKENT KÜLTÜR SANAT VE ÜZÜM FESTİVALI 14 Eylül 2017 (Cumartesi)

TÜM HALKIMIZ DAVETLİDİR
Yer: Santral Mesireliği Saat: 10:00

Ek 5.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Katkılarıyla

KÖRKÜLER KÖYÜ
Yalvaç - Isparta

24. FESTİVALİ

11 Temmuz 2015 Cumartesi Saat 20:00

*'Hararet nardadır, sacda değildir,
Keramet başıdır, tacda değildir.
Her ne arar isen kendinde ara
Kudüs'te Mekke'de Hac'da değildir.
Hacı Bektaş-i Veli*

Ali SULTAN

Aşık GÜLABİ

Turabi KAYA

Semaile KİBİ

Seyit KAYA

Binay KOÇAK

Elif - Gülcan KARDEŞLER

Kurtuluş - Barış ŞENCAN KARDEŞLER

**Saat 18:00 - 21:00 Arası
Yemek Verilecektir**

Körküler Kültür ve Dayanışma Dernek Başkanı
Gürsel ORUÇ 0 554 901 37 60
Tertip Komite Başkanı
Uğur ÇARKACI 0 545 569 97 34

Sponsor: adem ORUÇ

ademsizdir

Ek 6.

T.C. SARIİDRİS BELEDİYESİ
GELENEKSEL ÇATMALI KÜLTÜR TURİZM VE YAYLA ŞENLİĞİ

29 Haziran 2013
Cumartesi günü
ETKİNLİKLER

Saat 10:00 - Akşam
- Türk Halk Müziği Fırat Bağcı
- Halk Sanatları Serüveni Akdeniz
- Yarımar Kategorisi

Saat 18:00 - Belediye Başkanın Halka açık yemek ikramı
Saat 19:30 - Akşam, Serpi Serenat, İstiklal Marşı
- Belediye Başkanın halka serüveni
- Sarııdris Halk Oyuncuları Ekibinde gösterisi
- Halka açık konser
- Gece hayatı
gösterisi

5. GELENEKSEL ÇATMALI KÜLTÜR TURİZM VE YAYLA ŞENLİĞİ
29-30 Haziran 2013

"Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Maddi Katkılarıyla Hazırlanmıştır."

Ek 7.

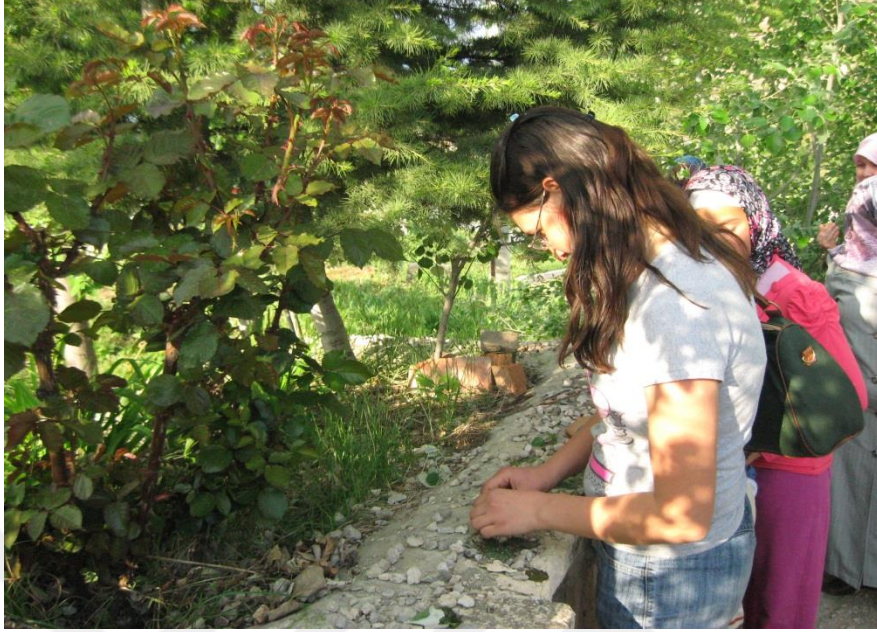

Ek 8.

Mevsimlik ve ritüel kökenli kutlamalardan fotoğraflar:

Ek 9: Yalvaç'ta Hıdrellez kutlamalarında yatırlara dilekte bulunma.

Ek 10: Hıdrellez kutlamalarında dilek ve inançlara yönelik yeşil alanlarda dört yapraklı yonca arama ritüeli

Ek 11: Yalvaçta Hıdrellez kutlamalarında yatırları ziyaret ederek dileklerde bulunma ritüeli.

Ek 72: Senirkent Uluğbey’de Hıdrellez ve Nevruz’da Ahdıbek erenler ismiyle anılan Veli Baba Sultan’ın oğlu Hüseyin Çelebi ve müridi Sarı Kamber’in kabrinde dilekte bulunma ritüeli.

Ek 13: 2013 yılı Senirkent Uluğbey’de Hıdrellez Kutlamaları.

Ek 14: 2013 yılı Senirkent Uluğbey’de Hıdrellez Kutlamaları.

Ek 15: 2012 yılı Uluborlu kale civarında Hidrellez kutlamaları.

Ek 16: 2012 yılı Uluborlu kale civarında Hidrellez kutlamaları.

Ek 17: 2012 yılı Uluborlu kale civarında Hıdrellez kutlamaları.

Ek 18: 2012 yılı Uluborlu kale civarında Hıdrellez kutlamalarında türbelerde dua ve dilekte bulunma ritüeli.

Ek 19: Isparta merkezde Nevruz kutlamaları.
(www.ispartakulturturizm.gov.tr)

Ek 20: 2014 yılı Yalvaç SDÜ MYO'da Nevruz kutlamaları.

Ek 21: SDÜ Yalvaç'ta Nevruz kutlamalarında temsili olarak Ergenekon'dan çıkışı kutlamak amaçlı örsün üzerinde demir dövülürken.

Ek 22: Sinan Baba / Dede Türbesi / Baladız-Isparta / 21 Mart Nevruz töreni (kanalkultur.blogspot.com)

Ek 23: 2012 yılı Yalvaç Körküler kasabasında Nevruz kutlamaları.

Ek 24: 2012 yılı Yalvaç Körküler kasabasında Nevruz kutlamaları.

Ek 25 Eğirdir’de 2011 yılı Ahilik Haftası kutlamalarından.

Ek 26: Eğirdir’de 2011 yılı Ahilik Haftası kutlamalarından.

Ek 27: Eğirdir’de 2011 yılı Ahilik Haftası kutlamalarından.

Ek 28: Eğirdir’de 2011 yılı Ahilik Haftası kutlamalarından.

Ek 29: Eğirdir’de 2011 yılı Ahilik Haftası kutlamalarından.

Festival, şenlik, şölen niteliğindeki kutlamalardan fotoğraflar:

Ek 30: Geçmişte Uluborlu Yağlı Pehlivan Güreşleri (www.uluborlu.gov.tr)

Ek 31 Uluborlu’da güreşin tam olarak başlangıç tarihî bilinmemesine rağmen Müslüman Türklerin burayı fethinden önce güreşlerin olduğuna dair dikili bir kitabe bulunmaktadır. (www.uluborlu.gov.tr)

Ek 32: 2012 yılı Uluborlu güreş müsabakalarından.

Ek 33: 2012 yılı Uluborlu güreş müsabakalarından

Ek 34: Uluborlu Yağlı pehlivan greşlerinden.

Ek 35: 2012 yılı Uluborlu Kiraz Festivali'nden kiraz yarışması.

Ek 36: Uluborlu Kiraz Festivali ve Yağlı Pehlivan Güreşleri'nde ödülleri.

Ek 37: 2012 yılı Sütçüler Dut Pekmezi ve Turizm Festivali'nde yemek dağıtımı.

Ek 38: Sütçüler Dut Pekmezi ve Turizm Festivali

Ek 39: Sütçüler Dut Pekmezi ve Turizm Festivali.

Ek 40: Sütçüler Dut Pekmezi ve Turizm Festivali

Ek 41: Sütçüler Dut Pekmezi ve Turizm Festivali'inde pekmez yapımı.

Ek 42: Havutlu köyü Ağlan yaylasında yörük şenliği.

(<http://egirdirakingazetesi.com.tr>)

Ek 43: Eğirdir Havutlu köyü Ağlan yaylasında temsili yörük göçü

Ek 44: Eğirdir Havutlu köyü Ağlan yaylası şenliklerinden.

Ek 45: Eğirdir Havutlu köyü Ağlan yalasında Yörük şenlikleri kapsamında eşek yarışması.

Ek 46: Eğirdir Havutlu köyü Ağlan yaylası Yörük şenliği.

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler :

Adı ve Soyadı : Gülşah Yiğit

Doğum Yeri ve Yılı : Yalvaç 10.01.1989

Medeni Hali : Bekar

Eğitim Durumu :

Lisans Öğrenimi : Gazi Üniversitesi Türk Halkbilimi Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi: Süleyman Demirel Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı

Yabancı Dil(ler) ve Düzeyi :

1. İngilizce orta düzey.

İş Denevimi :

1. 2013-2014 SDÜ Yalvaç Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu Türk Dili okutmanlığı.

2. 2014-2015 SDÜ Yalvaç Büyükkutlu Uygulamalı Bilimler Yüksek Okulu Türk Dili Okutmanlığı.

3. 2015- SDÜ Türk Dili Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi (TÜDAM)

Bilimsel Yayınlar ve Çalışmalar :

1. Halil Altay GÖDE - Gülşah Yiğit, “Yalvaç’taki Geleneksel Mesleklerdeki Değişim ve Değişimin Meslek İcracıları Üzerine Etkisi” II. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu (Dil ve Üslup İncelemeleri), 19-21 Ekim 2011 Isparta.